GOVERNMENT OF INDIA

DEPARTMENT OF ARCHAEOLOGY

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY

CALL No. R JPr 4K Hem-P.R

D.G.A. 79.

BOMBAY SANSKRIT SERIES

No. XVII

HEMACHANDRA'S DEŚĪNĀMAMĀLA

The Department of Public Instruction, Bombay

THE DEŚĪNĀMAMĀLĀ OF HEMACHANDRA

EDITED WITH CRITICAL NOTES

BY

R. PISCHEL

8732

Second Edition

WITH INTRODUCTION, CRITICAL NOTES, AND GLOSSARY

R JPr4K
Hem/P.R

BY

Paravastu Venkata Ramanujaswami, M. A.,
Principal, Maharajah's Sanskrit College,
VIZIANAGARAM

1938

Price Rupees Four and annas eight

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY, NEW DELHI.
Acc. No. 8732
Date 17. 4. 57.
Call No. R JPr 4K / Han/P.R.

Printed by Mr. Anant Vinayak Patwardhan at the Aryabhushan Press, Bhamburda Peth, H. N. 915/1 Poona No. 4 and Published by Dr. V. S. Sukthankar, M. A., Ph. D. at the Bhandarkar Oriental Research Institute, Poona No. 4

CONTENTS.

Introduction

I

(to the second edition)

For the present edition of the *Deśīnāmamālā*, seven Mss. of the work have been kindly placed at my disposal by the authorities of the Bhandarkar Oriental Research Institute, Poona City. One of these is an index to the words in the *Deśīnāmamālā* arranged according to the number of syllables in them. Words containing two syllables are first given in the order in which they are found in the work, then of three syllables, and so on, ending with the four words containing eight syllables each. No attempt is made to arrange the words in further alphabetical order. The Ms. begins :

॥६०॥ श्री वीतरागाय नमः ॥ अर्हं ॥ श्रीहेमचंद्रसूर्युक्तदेश्यशब्दसमुच्चयात् । अकाराद्यः शब्दा लिख्यंते द्विस्वरादिकाः । १ । ओदीइदेदनुस्वाराद्यं तत्र स्याद्वियोगतः । शब्दानामक्षराधिक्यमपि कपत्ययादिह । २ । अथ द्विस्वराः । अज्जो जिनः । गौरीति आ—
and ends :—

श्रीहेमसूरेरभिधानकोशाद्देश्यात्पदान्यर्थसमन्वितानि । उद्धृत्य वर्णक्रमतोऽखिलानि लिलेख सूरिर्विमलाभिधानः ॥ १ ॥ बाधजाड्यतमश्छन्नान् ग्रंथांतरगृहस्थितान् । अनेन देश्यदीपेन पश्यंत्वर्थान् जनाः स्फुटान् ॥ २ ॥ ॥ ग्रंथाग्रं १२०० ॥

It contains 18 foll. and is numbered 857 of 1886–92. It is a very recent copy and full of mistakes. It was of no practical use for the edition. Of the remaining Mss., two (Nos. 724 of 1875–76 and 281 of 1880–81) happened to be those used in the first edition, marked B and E, respectively, therein. A third (No. 159 of 1881–82) was the original of the Ms. marked C in the first edition. It was described by Dr G. Bühler in his first notice of the *Deśīnāmamālā* in the *Indian Antiquary* (vol. ii. p. 17 ff. 1874). The remaining three Mss., described below, have been utilized for the present edition.

X. — A very carelessly written Ms. of the text and commentary. Complete. No. 856 of 1886–92, foll. 45 but actully 44, nos. 14 and 15 being marked on the same folio. The copyist is not well-versed in reading Jaina Mss., the characters peculiar to these being very often misread and in some places left blank. It has also considerable omissions in several places. It is not dated but contains some numerical figures at the end which are not clear. भा॰ १ and ग्र॰ १३ which is struck off and ग्र॰ १८ (?) is added. It is closely related to C of the first edition.

Y. — A complete Ms. of the text alone. No. 397 of 1895–98, foll. 21. This is a very carefully written Ms. with very few mistakes. It sometimes confuses the letters न, व and ब, उ and ओ, and च्छ and त्थ, but generally spells words correctly. It contains marginal notes, being the Sanskrit renderings of the meanings of some deśī words. It is dated Samvat 1636,

Friday, the fifth day of the bright fortnight of Phālguna (February-March). This Ms. is related to BF of the first edition. The Ms. was written by one Paṇḍitaratnanidhānagaṇi, pupil of Jinacandra Sūri.

Z. — A Ms. of the text and commentary. No. 438 of 1882–83, foll. 60. Incomplete. It stops with सउलिअं in VIII. 12. The right hand ends of leaves from fol. 40 have been gnawed by rats but no letters have been lost. It is a fairly well-written Ms. and agrees in general with the Ms. marked G in the first edition. The Ms. is not dated, as the final leaves are probably lost, but it does not appear to be more than two hundred years old. Marginal corrections are found here and there. In this Ms., too, there is confusion between the same letters which have been mentioned in the Introduction to the first edition (p. 28).

The text of the *Deśīnāmamālā* may be considered to have been settled with considerable purity. I have, therefore, allowed the text to remain as it stood in the first edition. In a few places, however, a euphonic य has been substituted for अ to make the text consistent throughout, although personally, I hold a quite different view of the matter. Hemacandra in his grammar (I. 180) calls it यश्रुति and allows it after इ also. Mārkaṇḍeya in his grammar (II. 2) requires it after all vowels and remarks that it is a rule of पाठशिक्षा. It is, therefore, clear that the rules regarding the substitution of य for अ refer to pronunciation and not to writing. There are certain rules, though a few, which refer to the pronunciation of letters. Such, for instance, are *Prākṛtaprakāśa*, XI. 5 and *Prākṛtasarvasva*, IX. 27. The rule relating to यश्रुति is one of this kind. From the rules of Hemacandra and Mārkaṇḍeya, as well as from the practice of Jaina Mss. it will be seen that य is heard not only after अ or आ but also after other vowels and Mārkaṇḍeya says that इ is similarly to be pronounced as यि. The proper way, therefore, is to write अ in all cases and leave the reader to pronounce it according to his practice. A similar practice occurs with regard to the vowels ए and ओ. It is admitted on all hands that the Prakrits possess these vowels in the short and long forms. They are to be pronounced short when followed by a conjunct consonant. Both the long and short vowels are represented by the same character and the short vowels are only heard in pronunciation. In the same way, the vowel remaining after the elision of the consonants is always to be written as अ but it has to be pronounced as य when preceded by अ or इ, short or long. In the text of the *Deśīnāmamālā*, Prof. Pischel has taken the trouble of correcting every अ into य, when it is preceded by अ or आ. I have allowed them to stand as they are rather than take the trouble of rechanging every such य into अ, and changed a few others which have been left by oversight in the first edition, although, as I have explained above it is not necessary to do so. I have done so for the sake of uniformity.

In a few other instances, I found that, on etymological considerations, the reading adopted in the text was not the correct one and that one of the readings noted in the critical notes was to be preferred. Thus, for exam-

ple, in II. 63, the reading adopted in the text is कुंटयं, while it is noted in the critical notes that G reads कुंडयं. One of the meanings assigned to the word by Hemacandra is लघुभाण्डम्, 'a small pot.' Now the word appears as *kuṇḍa* with the same meaning in the Telugu language. The reading कुंडयं is, therefore, to be preferred, and it is actually the reading found in the two additional Mss. XZ used in the present edition. Again in VII. 40 the Ms. C reads वट्टियं while the reading adopted in the text is वट्टिं. The word *veṭṭi* occurs in the Telugu language with the meaning assigned to it by Hemacandra, and by the addition of the suffix क we get the form वट्टियं. In VI. 24 पत्थेणयं and not पच्छेणयं appears to be the correct spelling. The word signifies 'provisions for a journey.' It is evidently connected with पाथेय. The Mss. BF actually spell the word पत्थेणयं. In II. 41 कुडुंबिअं is the reading of all the Mss. both in the verse and in the example. In the commentary only B reads कुडुम्बियं while the other Mss. spell the word with a बि. Still, I venture to suggest, that as the word signifies sexual intercourse, it must be related to कुटुम्ब and the correct spelling of the Prakrit word may be कुडुंबिअं or कुडुम्बिअं as in B. In VIII. 64 all the Mss. read इत्थिहल्लो, except only C which spells the word with च्छि instead of त्थि. The meaning is वेषः, 'dress'. There is another deśī word अच्छिहल्लो given in the first section, and this too, among other things, means 'dress'. As अ and इ at the beginning of words are liable to be interchanged and as the words, given above, should have come from Sanskrit *अक्षिहर, the reading इच्छिहल्लो is certainly to be preferred to the reading adopted in the text. Such cases as these are not numerous and I have not, therefore, thought it necessary to correct the text but left it as it stood in the first edition and suggested the corrections in the Glossary at the end.

Hemacandra, at the beginning of the work, explains what he considers to be a deśī word. Words which are not derived from Sanskrit in his grammar, which though derived from Sanskrit, are not found in that sense in the Sanskrit lexicons, which have changed their meaning in Prakrit, the change not being due to the secondary or metaphorical use of words, and which are used in standard Prakrit from times immemorial, are considered as deśī by Hemacandra (I. 3, 4). Thus, he teaches in his grammar (IV, 2) that पज्जर is one of the substitutes of the root कथ् in Prakrit. In II. 136 he says that त्रस्त assumes the forms हित्थ and तट्ठ in Prakrit. The words पज्जर, हित्थ and तट्ठ are not, therefore, deśyas and are excluded from the work. The Verbal Substitutes have been, as a matter of fact, considered as deśī words by Hemacandra's predecessors (I. 11, 13, 20). Again the word अमयणिग्गमो signifies the moon in Prakrit, and it is evidently a *bhava* of *अमृतनिर्गम which by some such analysis as अमृतान्निर्गमो यस्य can denote the moon. But the Sanskrit word is not found in that sense in any of the lexicons and hence अमयणिग्गमो is reckoned a deśya and taught in this work. The word बइल्लो is a regular derivative of बलीवर्द according to rules of Prakrit grammar, and as the latter word can by the force of लक्षणा mean a 'fool', the word बइल्लो in this sense is not considered a deśī word and, therefore, is not included in the work. Every provincial expression

is not considered a deśī word, but only those which have found entrance into the known Prakrit literature. Otherwise, the number of deśī words will be innumerable and it will be impossible to teach all of them. As Hemacandra himself says (I. 4)

वाचस्पतेरपि मतिर्न प्रभवति दिव्ययुगसहस्रेण ।

This definition of a deśī word does not appear to have been followed by the predecessors of Hemacandra; and therein consists, he says, the superiority of his work over that of others. He quotes in a number of places words which have been taught as deśī words by his predecessors and shows that they are derived from Sanskrit words. Thus in I. 37 Hemacandra says that the words अच्छोडणं, अलिजरं, अमिलायं and अच्छभल्लो are considered as deśī words by some authors, but he does not do so as they are evidently derived from Sanskrit words. Again in II. 89, he says that the word गग्गरी is taught as a deśī word by some authors but Hemacandra says that it is not a deśī word as it is derived from Sanskrit गर्गरी. But here our author shows some latitude and says that it may be considered a deśī word. Many such instances may be quoted and in most cases Hemacandra gives the Sanskrit equivalents to such words. The *Deśīnāmamālā* differs from similar works in some other respects also. Some of the lexicons simply enumerated the deśī words without giving their meanings. Such, for instance, is the *Pāiyalacchī* of Dhanapāla. The words in the *Deśīnāmamālā* are arranged in alphabetical order according to the first letter of the word, so that there can be no doubt as to whether a word begins with a व or च or न. The words beginning with a particular letter are arranged according to the number of syllables contained in them, which will facilitate reference. Again, whereas each of the previous lexicographers assigned to the words meanings which he thought proper without reference to the others and thus sometimes each differed from the other, Hemacandra in his work took the trouble of fixing the proper meaning of words by reference to the works of others and pointing out the mistakes occurring therein. Thus in VIII. 12 and 17 Hemacandra enters into a long discussion and corrects the mistakes of others regarding the significance of the words उराइयं and समुच्छणी respectively. In the same way Hemacandra, by his vast knowledge of Prakrit literature, fixes the forms of many words which have been wrongly quoted by other lexicographers. Thus in I. 47 he says that अयतंचिअं is the proper form but not अवअंचिअं as quoted by others. He says he arrived at the form बहुतरपुस्तकाम्नायात्. In the same way he favours the form अच्छिहरुल्लो and not अच्छिअवल्लो or अच्छिहरिल्लो as given by others in I. 41. Cf. also I. 26. So in a great number of instances. In fact there are innumerable mistakes in the अधुनातनदेशीकाराणां works and the object with which he wrote his deśīkośa is मोहापसारणम्. In every case of difference of opinion, Hemacandra takes care to point out the forms or meanings of words favoured by other authors.

It remains to be seen how far Hemacandra conformed to the definition given by himself. The following examples will show that he consciously and unconsciously violated the principles laid down by himself. Although

he says he does not consider the Verbal Substitutes as deśī words, he includes some of them in his lexicon and says that he has consciously done so in accordance with the practice of previous writers. Thus in I. 13, he says that अज्झस्स is a Prakrit substitute for the Sanskrit root आ—क्रुश् but he has included the word अज्झस्सं = आक्रुष्टम् in his lexicon पूर्वाचार्यानुरोधात्. In IV. 11 he says that डोला is a deśī word in the sense of 'a palanquin.' He has perhaps forgotten that in his grammar I. 217 he derived the word from Skt. दोला. So in V. 29 थेरो 'Brahman' is taught as a deśī word but in his grammar I. 166 it is derived from स्थविर. In a few cases he expressly says that a word taught by him is derivable from some Sanskrit word as for example in I. 18, 39, 43, II. 104, III. 2 etc. Hemacandra excuses himself by saying that he included such words in the work संस्कृतेष्वप्रसिद्धः or संस्कृतानभिज्ञप्राकृतज्ञंमन्यदुर्विदग्धजनावर्जनार्थम्. Again Hemacandra has included in the lexicon many words which are actually taught or derived from words taught by Sanskrit writers in their lexicons and other works. As Dr Bühler has observed in the introduction to the *Pāiyalacchi* "a student of Prakrit.........who has the Petersburgh Dictionary [or for the matter of that any good Sanskrit Dictionary such as that of Mr V. S. Apte or Paravastu Srinivasachari] at his disposal, can easily convict Hemacandra of numerous errors and show that he, too, in spite of his rare knowledge of Sanskrit and Prakrit, of his large library and numerous assistants, has mistaken scores of tadbhavas and tatsamas for Deśī forms because the passages where the Sanskrit words occurred, were not accessible to him or not present to his mind." (p. 13) Thus पारी 'a milkpail' is reckoned a deśī word in VI. 37 because Hemacandra does not happen to remember that it is used in Sanskrit in the same sense. Again in VI. 55 is found पुरिल्लदेवो in the sense of an Asura. This is clearly a *bhava* of पूर्वदेव (cf. Hc. Gr. ii. 163) occurring in Sanskrit in the same sense. In VI. 90 बंभणी is said to be a deśī word in the sense of a lizard. But ब्राह्मणी in Sanskrit also signifies the same thing. And Dr Bühler in a note to his Introduction to the *Pāiyalacchi* (p. 12) draws attention to the fact that ग्रहपति, the Sanskrit prototype of गहवई (II. 100), in spite of Hemacandra's denial, signifies also the moon. Hemacandra includes in the lexicon words whose Sanskrit equivalents can, by लक्षणा or metaphorical use, signify the meaning assigned by him to the Prakrit word. In II. 97 he teaches the word गोसण्णो in the sense of मूर्खः. The word is evidently derived from Skt. गोसंज्ञ, which like बलीवर्द can mean a fool. Lastly Hemacandra includes in his work such words as आहित्थ, लल्लक्क, विड्डिर etc. which he himself says in his grammar (II. 174) are provincial expressions, i. e. महाराष्ट्रविदर्भादिदेशप्रसिद्धाः. We thus see that neither Hemacandra nor his predecessors strictly follow the definition of deśī word formulated by him. The term deśī seems to have been understood in a very wide sense by the lexicographers. They seem to have denoted by the term all the words of the Prakrit dialects which are the deśya or vernacular languages of the time. Thus, for instance, Dhanapāla calls his *Pāiyalacchi* a deśī or deśī śāstra.

and includes in it more tatsama and tadbhava words than real deśī words. He even says that he has incorporated in his work all the words commonly used by the Prakrit poets in their compositions.

कव्वेसु जे रसड्ढा सद्दा बहुसो कईहि बज्झंति ।
ते इत्थ मए रइया.........................

Hemacandra, being a good Sanskrit and Prakrit scholar, has evolved a new definition of the term deśī which excludes all words derived from the Sanskrit source. In this he has chalked out a new line and risen above all the other lexicographers. But at times he has unconsciously slipped down and included words which show evident signs of derivation from Sanskrit and at times he had consciously done so, not being bold enough to go counter to his predecessors. But it must be said to his credit that Hemacandra inaugurated a new era in Prakrit lexicography and the experiment made by him was really a success. He has excluded a large number of tadbhavas and tatsamas from his lexicon because the former can be known from his grammar and the latter from the Sanskrit lexicons. The latter, in fact, have no place in Prakrit lexicons.

The words in the *Deśīnāmamālā* are arranged into eight *vargas*, according to the initial letter of the words. They contain in order words beginning with the vowels, the gutturals, the palatals, the cerebrals, the dentals, the labials, the semivowels and the spirants. In each section words with one meaning are given first and then the homonyms. In each again, the words are arranged according to the number of syllables contained in them in the order of disyllables, trisyllables, tetrasyllables and so forth. At the end of words of a certain number of syllables are added the Verbal Substitutes which contain the same number of syllables. As Hemacandra does not consider them as real deśī-words, he does not include them in the verses which form the body of the work but adds them in the commentary along with particles and other words taught in his grammar. Here and there words of unequal length are grouped together if they are synonyms, otherwise, as he himself has said, द्विरुक्तिर्न स्यात्. In a few instances, perhaps through oversight, he has given a homonymous word more than once and assigned different meanings to it in the different places. Thus in section VI the word पडिहत्थो is given once in stanza 19 with the meaning प्रतिक्रिया and again in stanza 28 with the meaning पूर्णः. In the same section, the Verbal Substitute पयल्ल is given twice, once under stanza 29 with the meaning प्रसरति and again under stanza 73 .with the meanings शिथिलीभवति लम्बते च and the Verbal Substitute पल्हत्थइ is given twice under stanza 29 with two different meanings. But cases such as these are very rarely met with and Hemacandra is very careful in grouping the words in the different sections. Under the stanzas containing words with one meaning, Hemacandra adds examples to illustrate the use of the words taught in the stanza. As to these examples, refer to the Introduction to the first edition, p. 29.

A question arises here as to the nature of these Dhātvādeśas or Verbal Substitutes. They have been considered as deśī words by some authors but

Hemacandra clearly says both in his grammar (IV. 2) and in this work (I. 37) that he does not consider them to be so. He says there can be no distinction of प्रकृति and प्रत्यय in deśī words (I. 47), nor can there be the addition of उपसर्ग to them (I. 95), though with regard to the second point, in his eagerness perhaps to criticise others, he indulges himself in self-contradiction (III. 55). As a dhātvādeśa as प्रकृति can receive different verbal suffixes according to the meaning to be conveyed, it forgoes the nature of a deśī word. When, on the other hand, a dhātvādeśa is capable of receiving only one suffix and no other, it has every right to be regarded as a deśī word and therefore Hemacandra includes such words as कप्परिअं, कइंतरिअं, (II. 20) अंबिअं, अड्डो, अज्झत्थो, (I. 10) पच्चुड्डारो, पच्चोवणी (VI. 24) in the *Deśīnāmamālā* with the remark यद्यप्येते क्रियावाचिनस्तथापि त्यादिषु प्रयोगादर्शनाद्धात्वादेशे-ष्वस्माभिर्न पठिता इत्यत्र निबद्धाः In this respect Hemacandra, as has been remarked above, differs from the lexicographers who went before him. As he has made a new departure he could not completely exclude them from his deśīkosa, but added some, perhaps the more important, of them in his lexicon adding इत्यादयो धात्वादेशेष्वस्माभिः साधिता इति न संगृहीताः or some such remark. It should not be understood that because he enumerates some of them in this work, he considers them alone as deśī words and the rest as tadbhavas. As a matter of fact he does not consider any of them as deśī words, while his predecessors have said that all of them are deśī words.

We have next to consider the question of the nature of deśī words in Prakrit. All the Prakrit grammarians divide the words in the Prakrit languages into three classes, viz. tatsama, tadbhava and deśya. Tatsama words are those which, consisting as they do of letters which are not liable to any change in those languages, appear in the same form in the Prakrits as they do in Sanskrit, as e. g. कमल, तरल etc. Tadbhava words are those which are derived from Sanskrit by the application of the phonetic changes taught in the different grammars ; that is to say, those words which show some change in their letters when they pass from Sanskrit into Prakrit are called tadbhavas ; e. g. अच्छी, घर etc. Deśya words are those which do not appear to have any connection with Sanskrit in accordance with the rules laid down in Prakrit grammars and hence show no distinction of प्रकृति and प्रत्यय, or in other words are underivable from Sanskrit but are current in the language from times immemorial and are freely used by poets in their compositions; e. g. पोट्टं, करो etc. It is only the second class of words, the tadbhavas, with which the different grammars are concerned. The tatsamas are to be learnt from Sanskrit grammars and lexicons. The deśī words, similarly, which do not obey laws and are underivable from Sanskrit have to be learnt from the usage of the speakers of the language and from kośas compiled therefrom. Only two such Prakrit kośas have been discovered up to now, one of which, that of Dhanapāla is of very little use for a knowledge of deśī words as he mixes them with hoards of tatsama and tadbhava words. The present work of Hemacandra eliminates the other two classes of words to a great extent and gives a large number of deśī words.

As Dr Bühler has remarked in his introduction to the *Pāiyalacchī* (p. 14) the deśī words "are all or nearly all derived from Sanskrit words." In the case of some words the relation to the Sanskrit word is so manifest that we are at a loss to know why Hemacandra has failed to notice it. If Pkt हलुअं can be derived from Skt लघुक by metathesis (II. 122), why can we not derive Pkt अइहारा by the same process from Skt अचिराभा and yet Hemacandra calls हलुअं a tadbhava and अइहारा a deśī word? It cannot be said that Hemacandra was not conscious of the connection between the latter words for in I. 34 where he teaches अइहारा he expressly says that the two words have nothing to do with each other. Some other words, again, are clearly of Sanskrit origin, though they cannot be derived from that source by the phonetic laws formulated by the Prakrit grammarians. As Dr Bühler has observed in the same place, "they are formed according to the more occult phonetic and grammatical laws differing from the obvious ones, which the grammarians have embodied in their Vyākaraṇas." Thus, e. g. the words कल्ला, चुओ, दुक्कं, हेरिंबो are very closely related to Skt कल्य, चूचुक, दुकूल, and हेरंब. On the other hand, such words as गंडीवं, गोंदिणी, etc. may by a slight change in meaning signify धनुः, धेनुः etc. and that अदंसणो, थूलघोणो, भूमइरं, मेहच्छीरं, पन्हिहारइत्थिआ, मुहरोमराई and similar words are derived from words in Sanskrit which though not synonyms of these, can still signify चोरः, सूकरः, गवाक्षः, उदकम्, ऋतुमती and भ्रूः. A large proportion of words in the *Deśīnāmamālā* are of this nature; but there are a certain number of words with a very un-Aryan look which show undoubted relationship with languages other than Sanskrit. A good many of them show close resemblance to words in the Dravidian languages. Some of the striking ones may be quoted here. ऊरो (Dr. ūru, 'a town') चिक्का (Can. cikka, 'small') छाणी (Tam. cāṇi 'cowdung') छिल्लं (Tel. cilli, 'a hole') दारं (Tel. dāramu, 'a cord') पसिंडि (Tel. pasi(n)di, 'gold') पडुजुवई (Tel. paḍucu 'a middle-aged woman') पोट्टं Tel. poṭṭa 'the belly') पुल्ली (Dr. puli, 'a tiger') भावो (Tel. bāva, sister's husband') मट्टो (Tam. moṭṭai, 'hornless or hairless') मम्मी (Tam. am-māmi, 'maternal uncle's wife) माडिअं (Tam. māḍi, Can. mahaḍi, Tel. meḍa, 'a storied house') वेंगं (Tel. vaṅga, 'the egg-plant') वड्डो (Tel. oddu, 'stout, large') सूला (Can. sūle, 'a harlot'). These and some others have been pointed out in the glossary. Mr K. Amrita Rao has shown (*Indian Antiquary* xlvi. p. 33 ff.) that there are a number of Persian and Arabic words in the *Deśīnāmamālā*. Sir George Grierson has discovered (J. R. A. S., 1919 p. 235) another Arabic word in the work. Hemacandra's deśī, therefore, includes not only Sanskritic words but also non-Sanskritic, both Indian and foreign. By Sanskritic words we understand words evidently derived from Sanskrit but not according to the laws known from Prakrit grammars. These, too, we have every reason to exclude from deśī words, as some of the laws embodied in the Vyākaraṇas are themselves unconvincing. If Hemacandra can derive Pkt लट्ठी and हेट्ठं from Skt यष्टिः and अधः, we cannot understand why he cannot derive all Sanskritic deśya words pointed out above from Sanskrit. If we

exclude such words, there remains a residue of them which are not derived from the Sanskrit source. We have to discover the nature of these unknown words, the value of the mathematician's x, as Mr. J. Beames has put it.

Before doing so, let us see how the Dravidian grammarians have classified the words in their languages which may help us in our enquiry. These too divide the words in their languages into the same three classes as the Prakrit grammarians, viz. tatsama, tadbhava and deśya. Tatsama words are those which are borrowed from the Sanskrit language without any change in their form, as e. g. Tel. Rāmuḍu, vidya, pita; Can. vana, dhana, vastra; Tam. kamalam, kāraṇam etc. Here the words do not show any phonetic change except with regard to the final letters which follow the usage of the respective languages. Tadbhava words are those which undergo phonetic changes in their passage from Sanskrit into the Dravidian languages. Most of these changes are the same as those described in the Prakrit grammars or appear to be the continuations of those. The following are examples of tadbhava words. Tel. ākasamu (Skt. आकाश), megamu (Skt. मृग), vaṅkara (Skt. वक्र), maruḍu (Skt. स्मर); Can. payana (Skt. प्रयाण) bidi (Skt. वीथी) vīṇa (Skt. वीणा); Tam. cuttam (Skt. शुद्ध), caṭṭi (Skt. घटि), piccai (Skt. भिक्षा). Words which do not belong to any one of the above two classes but which are current in the language of the country are called deśyas. Examples are: Tel. ūru 'a town', mēḍa 'a storied house', illu 'a house'; Can. mane 'a house', hola 'a field', nela 'the floor'; Tam. ūr, 'a town' manai 'a house' tarai 'the floor'. Deśya here means, therefore, words which have nothing to do or rather appear to have nothing to do, with Sanskrit; and hence even borrowed words, only if they are not loans from Sanskrit, are classed as deśya. Here the principle which the Dravidian grammarians followed is the same as that followed by the Prakrit grammarians; in fact the former imitated the latter. But there is this difference that whereas the Prakrit grammarians included certain Saṁskṛtabhavas in the deśyas since they do not conform to the arbitrary rules laid down by them, the grammarians of the Dravidian languages classed all words which show the least resemblance to Sanskrit as tadbhavas. The Dravidian grammarians, too, are strangely silent as to the nature of these deśyas. They say, like the Prakrit grammarians, that the origin of these words is wrapped up in mystery but they have been in use in the language of the country from times immemorial and are used by poets in their compositions.

On examining the nature of the deśya words in Prakrit, it will be seen that they consist chiefly of words denoting the parts of the body, relationship, common birds and animals etc.; that is to say just the class of words which, philologists say, are not generally borrowed from one language into another, and in every case the form regularly derived from Sanskrit is found beside the deśi word. We are, therefore, tempted to suppose that all the deśi words are indigenous to the languages. It is now generally ad-

mitted that Classical Sanskrit from which the grammarians derive the Prakrits is the literary form of a slightly different colloquial language, which is in fact the parent of the Prakrits. Some of these deśya words may have existed in the colloquial language before the Prakrits came into existence and might have been inherited by them from that language, and as the colloquial language was never admitted into literature, its words have not survived to us. We may also suppose that the Aryans came into India in successive waves but not all at once. In the interval between two successive waves certain words may have gone out of use in the original home or at an intermediate station. The people who entered this country in the early period may have retained words which have been given up by subsequent batches before they came to our country. Both the above classes of words, as Mr. J. Beames observed in his *Comparative Grammar of Modern Aryan Languages of India* (p. 24) "though not used in Indian literature, may have been in use in the mouths of the people and may be current under some slight disguise in the mouths of Lithuanain peasants even yet." It is, therefore, possible to suppose, from the nature of the deśya words, that they too are Aryan or Indo-European in origin and that they have left us no trace of their existence in Classical Sanskrit. In the case of some words, the relation between them and their Sanskrit prototypes may have been obliterated by the changes brought about by time and we are not able to discern the resemblance between the mother and the daughter though they stand beside each other before our eyes. This fact is brought home to us by the fact that the number of deśi words in a language varies in inverse ratio with the knowledge of Sanskrit and Prakrit possessed by the grammarians. Thus Hemacandra derives a large number of Prakrit words from Sanskrit, which according to other grammarians are pure deśyas; and may not what appeared to be a deśya word to Hemacandra appear as a tadbhava to another?

We have seen above that some of the deśya words are common to the Prakrits or the Indo-European vernaculars and the Dravidian dialects. In the Dravidian languages, the deśi words are considered as the distinctive or characteristic part of their vocabulary. But the above view of the origin of deśya words deprives these languages of what is considered as their heritage and makes the deśya words loans from the neighbouring Indo-European vernaculars, and places them on a level with the tadbhavas and tatsamas. It, therefore, results that the whole vocabulary of the Dravidian languages is derived from the Indo-European source. The interrelations between the Dravidian and the Indo-European family of languages become closer and the Dravidians appear to be only the earliest wave of the Aryans to come to our country. This is the view of some Dravidian philologists in Southern India. But the grammatical structure of the Dravidian languages tells against the above conclusion. The Dravidian system of sentence formation, in which the finite verb always stands at the end is opposed to the Indo-European way in which the order of words counts for very little; but in this respect there is complete agreement

between the Dravidian and the so-called Modern Aryan languages. These latter show some other affinities with the Dravidian family. The employment of the same suffixes in both the numbers of the cases, of post-positions in the place of Sanskrit prepositions, the formation of tenses by the help of participles, the absence of a regular passive voice and the dative suffix with a K are all common to the two groups of languages. It is one of the fundamental assumptions of Comparative Philology that, as a general rule, one language may borrow words and idioms from another to any extent, but it does not adopt the morphological structure of another — i.e. the inflexions or methods of word-formation and syntax. These two sets of languages have incorporated Sanskrit or Aryan words to a great extent and the so-called Modern Aryan languages have gone a step further and borrowed many suffixes along with them, just as the English language, with the wholesale adoption of Latin words, has borrowed certain Latin plurals and the Latin structure of sentences. Owing to this difference in grammatical structure, we have to assign the Dravidian languages and the so-called Modern Aryan languages to a family different from the Indo-European. In such a case, although it is probable that many deśī words are Aryan, though not Sanskritic, in origin, there must remain a small residue of them, however small it may be, which has to be referred to the Dravidian source. The Aryans on entering our country found it already occupied by people of a different race and after a struggle extending over many centuries, they obtained possession of the major portion of the country. Some of the pre-occupants might have mingled with them and to some extent influenced their language. The Aryans, being intellectually superior to the conquered races, did not allow the words of their own language to die out although they adopted the words of the conquered, and this accounts for the fact that the two words, the Aryan and the non-Aryan–deśī, are found side by side in the Prakrits.

We thus arrive at the following conception of the expression deśī. Many of them are of Sanskritic origin ; but owing to the large amount of corruption they have undergone during the many centuries of their use, they do not conform to the phonetic laws recognised by the grammarians or in other words their connection with Sanskrit is obscured. Some others again may be of Indo-European though not of Sanskritic origin and may be found, with slight variations, in the spoken dialects of other Indo-European races. A small proportion of them are of non-Indo-European descent and may have been obtained from the language of the people who were inhabiting the country before the advent of the Aryans into it. In Hemacandra's deśī, a few recent borrowings from Persian and Arabic are also included, as they might have become current in the language of the country some centuries before his time. He is perfectly justified in doing so, as we have seen that deśī has come to mean not only the words current in the country but at the same time show no trace of connection with Sanskrit.

In assigning meanings to deśī words Hemacandra frequently differs from other lexicographers. He says that in many cases his predecessors

have gone wrong and he has taken great pains to fix the proper meaning of these words. In the second of the introductory verses he says that this is the very object with which he began his kosa. In some cases he admits the meaning assigned by others although he himself gives a quite different meaning. In every case in which there is difference of opinion, he takes care to give the opinion of the other lexicographers also. Besides referring to them by such general terms as पूर्वाचार्याः, सर्वे, एके, अन्ये, कश्चित् and केचित् he quotes eight of his predecessors by name. Except perhaps a few, we know next to nothing about them from other sources. Their works have not come down to us, probably owing to the fact that they were superseded by that of our author, like the works of Sākalya, Gārgya, Gālava and other grammarians who went before Pānini, whose comprehensive work overshadowed their inferior productions. But in Southern India and elsewhere the examination of private libraries, which are lodged in out of the way places and zealously guarded from the inroads of visitors, is bringing to light ever and ever new works of ancient authors, some of which we have not seen while others we have not heard of, and who knows, further search into the libraries of India will not bring to light some of these Prakrit lexicons. The two lexicons which have been given to the world, the persent work and the *Pāiyalacchī* of Dhanapāla, have been discovered by Dr. Bühler only in the seventies of the last century. Till then no one dreamed that there were such works to be found. There are still many hidden treasures of literature in India which are worth the trouble of hunting after them.

The deśīkāras quoted by Hemacandra are the following in alphabetical order.

1. अभिमानचिह्नः— His deśīkośa was in the form of sūtra to which he had added a gloss with illustrative examples. It was commented upon by उदूखलः, who, however, mis-interpreted the former in several places. Abhimānacihna has been quoted by Hemacandra in five places, in four (i. 144; vi. 93 : viii. 12, 17) in support of his interpretation and in the fifth (vii. 1) to note a divergence of opinion. It is curious that in three places quoted, while Abhimānacihna agreed with Hemacandra, the commentator Udūkhala differed from him by misinterpreting his text. In these three places Hemacandra quoted him only to point out the slips of the commentator.

2. गोपालः—He was the author of a deśī lexicon in the form of ślokas, but unlike our author he gave the meaning of deśī words in Sanskrit. He is the oft-quoted of the authors. He is referred to in five places (vi. 58, 72 ; vii. 76; viii. 1, 17) in support of Hemacandra's interpretation and in other places to show that he differed from him, five times (i. 25, 45 ; iii. 47 ; vi. 26 ; vii. 2) with regard to the form of the word, once (ii. 82) in connection with the meaning and twice (i. 31 ; viii. 67) as to both. Hemacandra always quotes him approvingly but never criticises him.

3. देवराजः—He was the author of a metrical kośa in which he, like Hemacandra, gave the meanings of deśī words in Prakrit. He is quoted by

our author three times, twice (vi. 72; viii. 17) in support of his interpretation and once (vi. 58) to show that he differed from him. His work is divided into sections (prakarṇa) according to the nature of words taught, like the *Nāmaliṅgānuśāsana* of Amarasiṁha.

4. द्रोण:—He was the author of a lexicon; but we know nothing about the nature of the work except that he explained the deśi words, like Hemacandra, in Prakrit. Our author quotes him in support of his interpretation in viii. 17. In three other places he is quoted to show that he differed from Hemacandra — in i. 18, 50 with regard to the form of the deśi word and in vi. 7 in connection with the meaning.

5. धनपाल:— Apart from the fact that he wrote a Prakrit kośa, we know nothing about him or his work. He is quoted by Hemacandra once (viii. 17) to support him, and four times to show that he differed from him, twice (iv. 30; vi. 101) as to the form of the word and twice (i. 141; iii. 22) in connection with the sense attached to the word. Dr Bühler in the introduction to his edition of the *Pāiyalacchi* identifies this writer with the author of that work in spite of the fact that none of the five passages quoted by Hemacandra is to be found in the *Pāiyalacchi* and in spite of the fact that our author quotes many words and meanings occurring in that work simply as those adopted by ' others ' without specifying the name. Dr Bühler himself has drawn attention to the fact that in vi. 101 the author of the *Pāiyalacchi* adopts the same form as Hemacandra and not the slightly different one attributed by the latter to Dhanapāla. He supposes that the author of the *Pāiyalacchi* wrote another Prākritakośa and Hemacandra's quotations are from that work. I venture to suggest that the Dhanapāla quoted by Hemacandra is quite different from the author of the *Pāiyalacchi*. If they were identical, it would be impossible to conceive how one person could teach one and the same word in two different works, and that too in two different forms, as it would be necessary to suppose from vi. 101. Again I do not see any reason why he should compose two kośas of the same kind instead of one comprehensive one. The *Pāiyalacchi* is a very meagre production and the number of deśi words taught in it is very small. The kośa of the other Dhanapāla must have been a work of considerable merit to deserve to be quoted by the name of the author by Hemacandra.

6. पादलिप्ताचार्य:— We know nothing about him except that he wrote a deśi kośa (i. 2). He is not at all quoted by Hemacandra which shows that the latter never differed from him. We may suppose that the work of this author as well as that of the next formed the basis for Hemacandra's work.

7. राहुलक:— He is quoted in one place alone (iv. 4) and there too at second hand. We cannot be sure whether he wrote a kośa or not, but he carried great weight with Hemacandra. When all the other authorities agree in assigning to a word a meaning different from that of Rāhulaka, Hemacandra follows the single Rāhulaka and rejects all others. He must

have been a great authority in Prakrit to be followed by a scholar of Hemacandra's calibre. We may suppose that because our author does not quote from him, he closely follows Rāhulaka in his *Deśīnāmamālā*.

8. शीलाङ्कः:— He is also the author of a deśīkośa, but we know nothing about his work. In the three places in which he is quoted by Hemacandra he differs from the latter, once (ii. 20) as regards the meaning and twice (vi. 96; viii. 40) with regard to the form of the word.

Besides the authors of the deśīkośas referred to above, Hemacandra refers to two other Prakrit poets and notes their opinion wherever they differ from him. I have not included these in the list of lexicographers, because I could gather no definite evidence for saying that they composed kośas, for Hemacandra never quotes them in connection with the form of words but only as regards the meaning of words which can be known as well from their other works as from their lexicons. The first is अवन्तिसुन्दरी who is referred to in two places in the first section (81, 157). Hemacandra quotes her to show that she used certain words in senses other than those ascribed by him. Dr Bühler, in his introduction to the *Pāiyalacchī* (p. 8) identifies her with the sister of Dhanapāla for whom the latter composed his kośa. This latter fact shows that Sundarī was not after all a scholar of a high order and in such a case I do not think Hemacandra would refer to her. I am, therefore, inclined to believe that Avantisundarī quoted by Hemacandra is not the sister of the author of the *Pāiyalacchī*, but some other eminent Prakrit poetess. From the way in which he quotes her, she might have been the author of a deśī lexicon. The other is सातवाहनः, commonly called शालिवाहनः. He is variously known as कुंतलो, चउरचिन्धो, पुसो or हालो. He was a patron of poets and himself a poet. He composed or collected a Prakrit anthology of 700 stanzas which goes by the name of the *Saptaśati*. He is quoted seven times, every time to show that he used words in senses different from those of Hemacandra. But not one of the words is found in the index to Prof. Weber's edition of the work.

Bhāmaha is quoted once (viii. 39) to show that सुग्रीष्मकः in the sense of फाल्गुनोत्सवः, from which Hemacandra derives the so-called deśī word सुगिम्हओ, is used in the Sanskrit language. Similarly the *Kālāpa-Vyākaraṇa* is quoted in i. 6 to show that अज्जा in the sense of mother is used also in the Sanskrit language and is, therefore, a tatsama and not a deśī word. Bharata is referred to once (viii. 72). His definition of a particular posture of the hand called सर्पशिराः is quoted in explaining the meaning of the deśī word हेआलं. The quotation is found with an insignificant variation of च for तु in the 9th Chapter (st. 80) of the *Nāṭyaśāstra* (ed. N. S. Press, Bombay). But Bharata does not say that the particular posture of the hand is used in prohibition. He only says:

एष सलिलप्रदाने भुजगगतौ तोयसेचने चैव ।
आस्फोटने च योज्यः करिकुम्भास्फालनाद्येषु ॥

With such materials at his disposal and with his vast knowledge of Prakrit and Sanskrit literatures, Hemacandra undertook to write the

Deśīnāmamālā and we may, therefore, confidently believe that he always hit at the right meaning of a word. The later lexicographers frequently misunderstood the older ones and gave wrong interpretations. In such cases Hemacandra followed the older deśīkāras such as Pādaliptācharya, Rāhulaka, Abhimānacihna etc. and roundly abuses the later authors for their inadvertence. He remarks with disgust in the last section of his work (12).

अधुनातनदेशीकाराणां तद्व्याख्यातॄणां च कियन्तः संमोहाः परिगण्यन्ते.

The glossary at the end includes only those words which Hemacandra considers as really deśī. All words considered as deśī by other lexicographers but derived from Sanskrit by Hemacandra in this work or in his grammar are relegated to another index at the end. The optional forms of words taught by other deśīkāras which are quoted with approval by Hemacandra are also incorporated in the glossary but for their explanation they are referred to the forms admitted by Hemacandra. In the same way, the meanings assigned to words by other writers, if they are not objected to by Hemacandra, are also included in it. I have added English renderings to all the meanings. The references in this glossary as well as in the other indexes are to sections and stanzas of the work. Whenever I had occasion to think that the spelling of a word adopted in the text was not the correct one, I did not, as I said elsewhere, correct the text but added in parenthesis in this glossary what I considered to be the right form. The differences between Trivikrama and our author are also noted in parenthesis. Wherever possible I tried to suggest derivations to the deśī words in brackets. In doing so I have freely availed myself of the help of previous works and articles in the different oriental journals bearing on the subject. To the authors of these my thanks are, therefore, due. In arranging the deśī words in alphabetical order, the anusvāra before the mutes is given its legitimate place of the class nasal. As to the use of the anusvāra in deśī words, see Introduction to the first edition. p. 30.

The index of Dhātvādeśas or Verbal Substitutes has been prepared by me from this work and from Hemacandra's Prakrit Grammar. In the *Deśīnāmamālā*, Hemacandra gives only a small number of them and refers the reader to his grammar for the remaining ones. Since his predecessors have considered them as deśī words and he himself quotes some of them in this work, I thought it best to give a complete list of them prepared from his grammar. After I had completed the list and obtained the permission of the authorities of the Bhandarkar Institute to include it in this edition, Sir George Grierson's book *The Prākṛt-Dhātvādeśas* appeared in the *Memoirs* of the Asiatic Society of Bengal, Calcutta. (Vol. viii. No. 2) But as the plan on which I worked was quite different from that adopted by Sir George Grierson, I did not give up the idea of including it in the present edition. I arranged the adeśa-portion of the words in alphabetical order and gave under them their equivalent Sanskrit roots and the forms quoted in this work and in Hemacandra's Grammar with references to both

these works. Whenever there was any difference of spelling between the two works, I have invariably followed the spelling of the *Deśīnāmamālā*. For the forms not found in this work, the spelling of the grammar is adopted.

Lastly, the interjectional and other particles, like the Verbal Substitutes, have been taught by Hemacandra in his grammar; but as they have been included in deśī words by other writers, Hemacandra follows the same plan with regard to them as he did with regard to the Verbal Substitutes. I have added a list of these at the end collecting them from this work as well as from his grammar. In this way every word either in the text or in the commentary of the work, has been included in one index or other. In the last two indexes no attempt is made to suggest any derivation.

The life of Hamacandra is narrated in *Kumārapalāprabandha*, *Prabandhakośa*, *Prabandhacintāmaṇi*, *Ṛiṣimaṇḍalavṛtti*, *Prabhāvakacarita* and *Kumārapālacarita* (of Jinamandana). Dr Bhau Daji has given a short account of his life as narrated in the first of the above works in the Journal of the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society (Pt. xxvi. pp. 222–224). A fuller account of his life is given in Forbe's *Rāsamāla* from which a few extracts have been given by S. P. Pandit in the Introduction to his edition of *Kumārapālacarita*. Dr Bühler has given a complete account of his life in his *Ueber das Leben des Jaina Mönches Hemacandra* (1889), which was, however, not available to me.

But there is another work called *Kumārapālacarita* by Jayasiṁhasūri. It is a Mahākāvya in ten cantos consisting in all of over 6000 stanzas. A Ms. copy of the work is found in the Fort Library of H. H. the Maharaja Bahadur of Vizianagaram. It gives an account of the life and adventures of Kumārapāla from his birth to his death. A pretty long account of Hemacandra's life is also given therein. As the account given there differs in some details from that contained in any of the above works, I give below a few extracts from the work.

स सूरिः [देवचन्द्रः] विहरन्नाप मूर्त्तो धर्म इव स्वयम् ।
पुरं गूर्जरदेशीयं धंधूक इति विश्रुतम् ॥ १३४ ॥
तत्र मोढान्वयः प्रौढद्रढिमा सुरशैलवत् ।
आसांस्त्रे (?) श्रमतिः श्रेष्ठी धार्मिष्ठश्चाचिगाह्वयः ॥ १३६ ॥
गेहिनी देहिनीव श्रीस्तस्याभूद्भाग्यभङ्गिभूः ।
पाहिनी कामहृत्कीलशीललीलावगाहिनी ॥ १३८ ॥
अन्येद्युः सुखसुप्ता सा स्वप्ने चिन्तामणिं शुभम् ।
लब्ध्वा दत्वा गुरुभ्यश्च जागरामास तत्क्षणम् ॥ १३९ ॥
तथा स्वप्नफलं पृष्टो देवचन्द्रप्रभुर्जगौ ।
भावी तव सुतः कोऽपि भद्रे लोकोत्तरस्थितिः ॥ १४० ॥

चिन्तारत्नं गुरुभ्यो यद्ददे तेन तु वेद्म्यहम् ।
त्वत्सुतः सूरिराट् भावी जैनशासनभासनः ॥ १४१ ॥
तामाचम्य गुरोर्वाचं सुधामिव मनोरमाम् ।
अबध्नाच्छकुनग्रन्थिं सैवमस्त्विति वादिनी ॥ १४२ ॥
तस्यामेव निशीथिन्यां तस्याः कुक्षाववातरत् ।
कोऽपि पुण्यनिधिर्जीवः सरस्यां राजहंसवत् ॥ १४३ ॥
समये परिपूर्णेऽथ सासूत सुतमुत्तमम् ।
यथा मेरुमही कल्पद्रुमं विश्वजनेप्सितम् ॥ १४४ ॥
तदा वागशरीरासीद्व्योम्नि भाव्येष तत्त्ववित् ।
जिनवज्जिनधर्मस्य स्थापकः सूरिशेखरः ॥ १४५ ॥
जन्मोत्सवं समापय्य द्वादशाहेऽथ तत्पिता ।
चाचिगश्चङ्गदेवेति नाम पुत्रस्य तेनिवान् ॥ १४६ ॥
लघीयसोऽपि तस्यासीत् प्रज्ञा विश्वातिशायिनी ।
मोढचैत्येऽन्यदा देवचन्द्रसूरौ समेयुषि ।
आजगाम तदा तत्र पाहिनी चङ्गदेवयुक् ॥ १४७ ॥
गुरुः प्रदक्षिणीकृत्य यावद्देवान्नमस्यति ।
तावद्गुर्वासने बाल्याच्चङ्गदेवो न्यविक्षत ॥ १४९ ॥
तद्दृष्ट्वा सूरिराचष्ट तत्सवित्रीं स्मरस्यदः (?) ।
स्वप्ने चिन्तामणिं प्राप्य गुरवे त्वं प्रदास्यसि ॥ १५० ॥
स्वयमेवाधुना तेऽसौ सुतस्तदुचितं व्यधात् ।
पुण्यनैपुण्यजः स्वप्नः प्रायो भवति नान्यथा ॥ १५१ ॥
तदयं दीयतां भद्रे पुत्रोऽस्मभ्यं पवित्रधीः ।
यथार्हद्धर्मसाम्राज्यं जनयेज्जगतीतले ॥ १५२ ॥
त्वद्गृहे तस्थिवानेष ज्ञास्यते कुत्रचिन्न वा ।
सूरिर्जातस्तु विश्वेऽपि यावच्छ्रीजिनशासनम् ॥ १५३ ॥
इत्युक्ता सूरिणा प्रोचे पाहिनी भक्तिवाहिनी ।
युक्तमुक्तमिदं किंतु प्रार्थ्यतां जनकोऽस्य सः ॥ १५४ ॥
ततस्तं चाचिगं सूरिः प्रतिबोध्य कथंचन ।
सर्वस्वमिव तद्वंशश्रियस्तत्पुत्रमग्रहीत् ॥ १५५ ॥
तं चङ्गदेवमादाय दायादं तेजसा रवेः ।
देवचन्द्रप्रभुः स्तम्भतीर्थं प्रति विचेरिवान् ॥ १५६ ॥
प्रज्ञातिशयमालोक्य तस्य वाचस्पतेरिव ।
शास्त्राब्धिपारदृश्वत्वं श्रीसूरिः समभावयत् ॥ १५७ ॥
महस्वितेव माणिक्ये पुष्पे सुरभितेव च ।
शास्त्रप्रवेशतस्तस्मिंश्चातुरी व्यलसत्स्वयम् ॥ १५८ ॥

अथ श्रीमालवंशीयं जिनशासनवत्सलम् ।
आहूयोदयनामात्यं देवचन्द्रो गुरुर्जगौ ॥ १५९ ॥
श्रेष्ठिचाचिगपुत्रोऽयं चङ्गदेवो व्रतेऽस्तिधीः ।
त्वया विधाप्यतामस्य मन्त्रिन् दीक्षामहामहः ॥ १६० ॥
तदात्मनीनं विज्ञाय स्पृहयालुः शुभाय सः ।
पुण्याकृष्टिमिवोत्कृष्टां तत्सामग्रीमचीकरत् ॥ १६१ ॥
अथ श्रीवर्धमानस्य प्रासादे सादितांहसि ।
माघमासस्य धवले पक्षे चातुर्दशेऽहनि ॥ १६२ ॥
रोहिण्यां शनिवारे च रवियोगे त्रयोदशे ।
सप्तग्रहबलोपेते वृषलग्ने शुभेंऽशके ॥ १६३ ॥
श्रीसूरिमन्त्रस्मरणस्मेरातिशयशालिना ।
सूरिणा निजहस्तेन चङ्गदेवः स दीक्षितः ॥ १६४ ॥
यशसा वदनेनापि द्विरनेन जितः शशी ।
इतीव सूरिस्तस्याख्यां सोमचन्द्र इति व्यधात् ॥ १६५ ॥

Once when Hemacandra was about to go to Kashmir to prosecute his studies, the Goddess of Learning herself appeared to him and favoured him with a knowledge of all the sciences.

Thence Hemacandra with his guru went to Nāgapura. There was a Śresthin in that town, Dhanada by name. He was at one time very rich but now he became very poor. When he was rich he deposited wealth in different places in the ground but now when he took it out it was all turned into charcoal. He very much bewailed his condition and threw the charcoal in heaps outside his house. When he was in this wretched condition, Hemacandra with his guru went to his house for bhikṣā. At the sight of the former the heaps of charcoal changed into gold and when he touched them they remained permanently in that condition. Hemacandra with his guru then went to Aṇahilapattana.

तत्रास्ति सोमचन्द्रस्य मित्रं देवेन्द्रसूरिराट् ।
शुश्रुवे कर्हिचित्ताभ्यां गौडदेश्यजनाननात् ।
कलानामाकरो गौडदेशो वारामिवार्णवः ॥ २३७ ॥
ततस्तौ मन्त्रयेते स्म गौडदेशं प्रति स्वयम् ।
गत्वा कोऽपि कलाभ्यासः क्रियते कौतुकास्पदम् ॥ २३८ ॥
ततः कथंचिदापृच्छ्य स्वगुरू तावुभौ मुनी ।
प्रस्थाय पत्तनात्सायं खिरालूग्राममीयतुः ॥ २४१ ॥
तयोः स्थितवतोस्तत्र यतिः कोऽपि जरत्तरः ।
विद्यां सिद्ध इवाभ्येत्य कुतोऽपि मिलितः स्वयम् ॥ २४२ ॥
स प्रोचे तौ कुतोचित्यौ व्रतं क्व प्रस्थितौ युवाम् ।
कथिते सत्यभिप्राये ताभ्यां वृद्धोऽभ्यधात्पुनः ॥ २४३ ॥

कलार्थमयमारंभो युवयोश्चेद्विजृम्भते ।
तर्हि देशभ्रमं मा स्म कार्ष्ट कष्टावहं तनोः ॥ २४४ ॥
अहमेव प्रदास्ये वां कलास्ताः सकलाः कलाः ।
ताभिर्भृतोऽस्त्ययं कायो राका शीतांशुवन्मम ॥ २४५ ॥
परं तामुज्जयंताद्रिं कथंचिन्नयतं युवाम् ।
परिचार्यौषधीः कुर्वे यथाहं युष्मदीप्सितम् ॥ २४६ ॥
सत्पात्रविद्यान्यासेन समाहितमनास्ततः ।
साधयामि परं लोकं भवत्कृसान्तिमक्रियः(?) ॥ २४७ ॥
ततस्तौ हृषितौ ग्रामाधीश्वरेण सुखासनम् ।
तद्वाहकांश्च प्रगुणीकार्य रात्रौ निदद्रतुः ॥ २४८ ॥
क्षणं सुप्तोत्थितौ तौ स्वं रैवताद्रिशिरःस्थितम् ।
समालोक्य परं चित्रं वहतः स्म हृदन्तरे ॥ २४९ ॥
क स ग्रामः क तद्धाम क स वृद्धस्तपोधनः ।
कावां क चोज्जयन्तोऽयं किमेतत्सर्वमद्भुतम् ॥ २५० ॥
ध्यायन्ताविति तौ साधू काचिद्देवी तदावदत् ।
खण्डितोद्दण्डमार्तण्डरोचिर्मण्डलमण्डिता ॥ २५१ ॥
कलासु लालसं चित्तं वीक्ष्य वां तत्प्रदित्सया ।
ग्रामास्म्यहं भवद्भाग्यैः कृष्टा शासनदेवता ॥ २५२ ॥
प्रपञ्चोऽयं समस्तोऽपि वृद्धसाध्वागमादिकः ।
चक्रे मयैव युवयोरत्रानयनवाञ्छया ॥ २५३ ॥
इदं किल महातीर्थं श्रीनेम्येतस्य नायकः ।
अत्रौषधानि दिव्यानि मन्त्राश्चातिफलावहाः ॥ २५४ ॥
इत्युक्त्वा सा (?) वृपाकृष्टिदेवाकृष्टिपटीयसः ।
मन्त्रान् पठितसंसिद्धांस्ताभ्यां तुष्टा व्यशिश्रणत् ॥ २५५ ॥
सद्यःप्रत्ययकारीणि वश्यादावौषधान्यपि ।
भ्रमंभ्रमं गिरेः शृङ्गे देवी तौ पर्यचीचयत् ॥ २५६ ॥
मा स्म विस्मरतामेतौ मन्त्राद्यमिति सा मुनी ।
कमण्डलुं करे कृत्वा सुधापानार्थमार्थयत् ॥ २५७ ॥
न सुधापानमप्यर्हं रात्राविति विविक्तधीः ।
नैषीद्देवेन्द्रसूरिस्तद्दहो सस्पृहता व्रते ॥ २५८ ॥
उत्सर्गञ्चापवादञ्च विचार्य चतुराशयः ।
अकुण्ठोत्कण्ठया कण्ठं सोमचन्द्रस्तु तां पपौ ॥ २५९ ॥
सोमचन्द्रः सुधापानात्तत्सर्वं स्मृतवान् हृदि ।
तद्विनान्यस्तु न तथा मतिर्भाग्यानुसारिणी ॥ २६० ॥
ततस्तौ तीर्थनमनात्कृतार्थौ सैव देवता ।
निशाशेषे समुत्थाप्य मुमोच गुरुसंनिधौ ॥ २६१ ॥

The story then goes on—

सोमचन्द्रं गुरुरथ ज्ञात्वा गच्छधुरन्धरम् ।
तस्मै सूरिपदं दातुमुदतिष्ठत सौष्ठवात् ॥ २६३ ॥
सङ्घानुज्ञां समासाद्य गणकानुपवेश्य च ।
लग्नं व्यचीचरत्सूरिर्विश्वस्यापि शिवङ्करम् ॥ २६४ ॥
अथ माधवमासस्य तृतीयस्यां तिथौ शुचौ ।
कर्कलग्ने गुरौ मूर्तौ राहौ कन्याऽप्यवस्थिते ॥ २६५ ॥
भौमे धनुःस्थिते शुक्रे मीनस्थे सबुधे रवौ ।
मेषाश्रिते तुषारांशौ शनौ च वृषसंगते ॥ २६६ ॥
लग्नेऽमुष्मिन् विधौर्गेहे होराद्रेष्काणयोरपि ।
वर्गोत्तमे नवांशे च द्वादशांशेऽतिशोभने ॥ २६७ ॥
कवेस्तृतीये त्रिंशांशे क्षणेस्मिन् क्षेमकारिणि ।
श्रीसङ्घेन प्रहृष्टेन कार्यमाणे महामहे ॥ २६८ ॥
नान्दीविधिं विधायाग्र्यं सोमचन्द्राय दत्तवान् ।
जिनशासनसर्वस्वमिवाचार्यपदं गुरुः ॥ २६९ ॥
हेमवत्कान्तिमांश्चन्द्र इवाह्लादकरोस्त्ययम् ।
इतीव हेमचन्द्रेति नाम तस्य गुरुर्व्यधात् ॥ २७० ॥
वादित्राणि तदा रेणुर्दिक्कुक्षिम्भरिभिः स्वनैः ।
ज्ञापयन्तीव सूरीन्द्रं नवं मोहस्य भीतये ॥ २७१ ॥

One day, Siddharāja, the Cālukya King, met him on the road and being struck by his wisdom invited him to his house. When Hemacandra went to see him, the King requested him to explain to him the real nature of dharma. With illustrative stories from the Purāṇas, Hemacandra taught him that kindness to living beings is the highest dharma.

हरति विपदं सूते कीर्तिं निकृन्तति वैरितां
जनयति जने मानाधिक्यं वशीकुरुते रमाम् ।
मदयति दयासारं धर्मं तनोति महोदयं
किमिव सुधियां नाधत्तेऽसौ परोपकृतिः कृता ॥ ५७२ ॥

On another occasion he preached a sermon to Kumārapāla, who had been to see him, hearing of his proficiency in the arts and the sciences.

Hemacandra at the request of Siddharāja, accompanied him to certain places of pilgrimage and asked the Goddess Ambā to let him know who would succeed Siddharāja to the throne, to which she replied that the King would have no son and would be succeeded by Kumārapāla. Siddharāja ordered his men to kill Kumārapāla who fled from the country in the guise of a mendicant to save his life. In his wanderings, he came to Hemacandra, then at Stambhatīrtha, to find out from him his future. Hemacandra replied—

भविता कियतापि त्वं कालेन क्षितिनायकः ॥ १८३ ॥

When **Kumārapāla** suspected the veracity of his words,

विमृश्याभिदधे सूरिर्निवाङ्केश्वरवत्सरे ।
चतुर्थ्यां मार्गशीर्षस्य श्यामायां पुष्यगे तिथौ ॥ १८४ ॥
अपराह्ने तवैश्वर्यं यदि नोर्जस्वि जायते ।
निमित्तालोकसन्त्यास (?) स्तर्ह्यतःपरमस्तु मे ॥ १८५ ॥
प्रतिज्ञायेति सूरीन्द्रस्तदा तद्दिनपत्रकम् ।
लेखित्वा प्रददौ तस्मै सचिवोदयनाय च ॥ १८६ ॥
तेन तस्य सुरस्येव ज्ञानेनातिचमत्कृतः ।
चौलुक्यस्तमुवाचेवं घटिताञ्जलिमञ्जुलः ॥ १८७ ॥
यद्येतत्त्वद्वचः सत्यं त्वमेव क्षितिपस्तदा ।
अहं तु त्वत्पदाम्भोजं सेविष्ये राजहंसवत् ॥ १८८ ॥
वदन्तमिति तं सूरिर्जगौ राज्येन किं मम ।
भानुनेव त्वयोद्भास्यं शश्वज्जैनमताम्बुजम् ॥ १८९ ॥
रङ्गादङ्गीकृते तेन तस्मिन्वाक्ये स सूरिराट् ।
अमात्योदयनं प्रोचे स्वरहस्यं रहस्यदः ॥ १९० ॥
तथा त्वयाप्ययं भाविराज्यो दुस्थोऽधुना गतः ।
यद्युपक्रियते स्वीयस्वामीव द्रविणादिना ॥ १९४ ॥
तदायमपि संप्राप्य स्वाम्यमाममहीन्द्रवत् (?) ।
उल्लासयन्मतं जैनं भूत्वैवं परमार्हतः ॥ १९५ ॥

In course of time Siddharāja, having come to know that **Kumārapāla is living with Udayanamantri**, sent messengers to seize and kill him. **Kumārapāla sought** protection of Hemacandra.

सूरिस्तद्वाक्यमाकर्ण्य दध्यौ कारुण्यनीरधिः ।
एकतो भूपतिद्रोहो रक्षणीयोऽयमन्यतः ॥ २०१ ॥
राजद्रोहे व्ययोऽस्मनां (?) त्रातेऽस्मिन्पुण्यमुल्बणम् ।
अनयोः कृत्ययोर्मध्ये साम्प्रतं करवै किमु ॥ २०२ ॥
नृपः कुप्यतु गच्छन्तु प्राणा वाहं तदप्यमुम् ।
त्रास्ये यथा भवत्येष जिनशासनलालसः ॥ २०४ ॥
अथ तं वसतावेव न्यस्य भूमिगृहान्तरे ।
पुस्तकग्रन्थिभिस्तस्य द्वारं सूरिरदीधपत् ॥ २०५ ॥
तावद्भूपभटाः कोपोत्कटा भ्रान्त्वाखिलं पुरम् ।
तत्रैत्य प्रोचिरे सूरिं कुमारोऽस्ति भवन्मठे ॥ २०६ ॥
प्राणित्राणं महत्पुण्यं मिथ्यावादस्त्वघं लघु ।
विदन्निित्यवदत्सूरिः सोऽत्र नास्त्येव सर्वथा ॥ २०७ ॥
भटैरूचेऽत्र चेन्नास्ति राजाज्ञा क्रियतां तदा ।
अभितो मृगयामासुस्तं मठं सुभटा हठात् ॥ २०९ ॥

पुस्तकग्रन्थिभिस्तालपत्रजालैश्च पूरितम् ।
दृष्ट्वा भूमिगृहद्वारं नतैर्देवाद्विलोकितम् ॥ २१० ॥
गतेषु [तेषु] निष्काश्य चौलुक्यं प्रभुरभ्यधात् ।
गिरो द्विषद्भटोद्गीर्णास्त्वया शुश्रुविरे न वा ॥ २११ ॥
स योजितकरोऽवादीत्तस्थुषापि मयान्तरे ।
तदीया भवदीयाश्च गिरः कर्णातिथीकृताः ॥ २१२ ॥
त्वया प्राणान्तमाहत्य (?) गरुडाच्छङ्खचूडवत् ।
जीमूतवाहनेनेव त्रातोऽहं सङ्कटादितः ॥ २१४ ॥
दयामयो भवद्धर्मः श्रुत एवाभवत्पुरा ।
अनुभूतोऽधुना सोऽयं मया मज्जीवितावनात् ॥ २१५ ॥
ये सुखेषूपकुर्वन्ति तेऽपि संप्रति पञ्चषाः ।
यस्तु प्राणव्यये स त्वमेकः सत्ववदग्रणीः ॥ २१६ ॥
भक्तोऽभवं पुराप्यग्र्यैर्भावित्कौ (?) भूरिभिर्गुणैः ।
क्रीतो जीवितदानेन दास एवास्मि संप्रति ॥ २१७ ॥
निमित्तकथनात्पूर्वं राज्यदानं प्रतिश्रुतम् ।
इदानीं जीवितमपि त्वदर्थं भवतान्मम ॥ २१८ ॥
इत्यादि निगदंतं ति (?) कुमारं सूरिरालपत् ।
पश्चाज्ज्ञायिष्यते सर्वं किमिदानीं बहूक्तिभिः ॥ २१९ ॥
अमात्योदयनात्तस्मै दापयित्वोरु शम्बलम् ।
निशायाः पश्चिमे यामे प्रेषयामास तं प्रभुः ॥ २२० ॥

When Kumārapāla became king and established himself firmly on the throne,

अथ कर्णावतीपुर्यां धर्मधुर्यान् प्रमोदयन् ।
राज्याप्तिं वा कुमारस्य हेमसूरिं (?) स शुश्रुवान् ॥ ५३२ ॥
निमित्तोक्तिक्षणे जैनधर्मेऽहं भक्तिमद्भुताम् ।
करिष्यामीत्यसौ पूर्वं प्रत्यश्रौषीन्मदग्रतः ॥ ५३३ ॥
स्मरत्येतन्न वेत्यस्य चित्तजिज्ञासया ततः ।
व्यहार्षीत्पत्तनं सूरिर्मानसं राजहंसवत् ॥ ५३४ ॥
अमात्योदयनामात्यसंमुखं सङ्घसंयुतः ।
अत्युत्सवेन सूरीन्द्रं (?) पुरमध्यमवीविशत् ॥ ५३५ ॥
पप्रच्छोदयनं सूरिर्विजनेऽसौ नृपस्तव ।
मम स्मरति (?) किं नो वा संप्रति प्राप्य वैभवम् ॥ ५३६ ॥
उवाच सचिवः सर्वानुपकर्तॄन् स्वबन्धुवत् ।
उदारः सत्कारायं सस्मारापि प्रभुं न तु ॥ ५३७ ॥
सूरिः शशंस तर्हि त्वं ब्रूयाः क्षितिपतिं रहः ।
त्वयाद्य नैव स्थातव्यं नव्यराज्ञीगृहे निशि ॥ ५३८ ॥

केनोक्तमिति पृच्छेच्चेत्यातजातचमत्कृतिः ।
अत्याग्रहे तदा नाम मम तस्मै निवेदय ॥ ५३९ ॥
ओमित्यभ्युपगम्येतां वाचं सचिवपुङ्गवः ।
शंसति स्म विशांपत्ये सोऽपि चक्रे तथैव तत् ॥ ५४० ॥
निशि विद्युन्निपातेन दग्धे तस्मिन्नवे गृहे ।
मृतायां नव्यपत्न्यां च चमच्चक्रे महीपतिः ॥ ५४१ ॥
प्रभाते पृष्टवान् भूभृन्मन्त्रिन् केनेदमद्भुतम् ।
आचख्ये ज्ञानमाचक्ष्व जीवातुमिव तं मम ॥ ५४२ ॥
व्यजिज्ञपन्नृपं मन्त्री नायं तत्कथनक्षणः ।
न पारयति यद्देवस्तं श्रोतुं राजलीलया ॥ ५४३ ॥
जगाद सादरं स्वामी सचिवैतत्किमुच्यते ।
प्राणत्राणकरो यो मे न शृणोमि तमप्यहम् ॥ ५४४ ॥
निर्बन्धेऽभिदधे सैष स्तम्भतीर्थपुरे पुरा ।
कर्हि मे भविता स्वास्थ्यमिति देवस्य पृच्छतः ॥ ५४५ ॥
राज्याप्तिपत्रिकादायि लिखित्वैकापरा मम ।
येन तेनेदमावेदि ज्ञानं श्रीहेमसूरिणा ॥ ५४६ ॥
इत्युक्त्वादीदृशन्मन्त्री पत्रीं तां भूभृते तदा ।
सोऽपि तां वाचयित्वा द्राग्विस्मेरः सूरिमस्मरत: (?) ॥ ५४७ ॥
ऊचे च सचिवं कीदृक् सूरीयं ज्ञानमद्भुतम् ।
प्रत्याययन्मनो यन्मे राज्याप्तिदिवसेऽद्य च ॥ ५४८ ॥
स क्वास्तीत्यनुयुक्तः सन् जगादोदयनो मुदा ।
अधुनात्रास्तवानास्ति तवासीर्विततीर्षया ॥ ५४९ ॥
मन्त्री ततस्तदादिष्टस्तदुक्तं प्रणिगद्य तत् ।
हेमाचार्यं सहादाय नृपास्थानीमुपास्थित ॥ ५५० ॥
दृष्ट्वा सूरीन्द्रमायातं विनयैकावतिर्नृपः ।
अभ्युतस्थौ यथा शुक्लापाङ्गो वार्षिकवारिदम् (?) ॥ ५५१ ॥
मूर्ते स्वभक्तिप्रग्भार इव हेमासनेऽद्भुते ।
निवेश्य तं नमश्चक्रे विधिवत्सविनेयवत् ॥ ५५२ ॥
प्रांशुदन्तांशुरोचिभिर्दिशो धवलयन्निव ।
इत्याशीर्वादयामास भूवासवमथ प्रभुः ॥ ५५३ ॥

The King, ashamed of his ingratitude at not remembering him as soon as he attained sovereignty, asked pardon of Hemacandra and said—

अनुगृह्णीष्व मामद्य राज्यलक्ष्मीपरिग्रहात् ॥ ५६३ ॥
अथ भूभृन्मुखोद्भूतभक्तिभङ्गितरङ्गितैः ।
प्रीणितात्मा प्रभुः प्रोचे सिञ्चन्निव सुधारसैः ॥ ५६४ ॥

इत्थं विकत्थसे कस्मात्त्वं मुधा वसुधाधव ।
उपकारक्षणो यत्ते संप्रत्यास्ति समागतः ॥ ५६५ ॥
त्वमेव मौलिमाणिक्यं कृतज्ञानां कृतिन्नसि ।
स्वपूर्वज इवाभाति यस्येदृग्गौरवं मयि ॥ ५६६ ॥
यच्चार्थयसि राज्यार्थं तत्त्वद्भक्तेः कियत्किल ।
परं न युज्यते देव तन्मे चारित्रचारिणा ॥ ५६७ ॥
सर्वसङ्गपरित्यागश्चारित्रं जगदे जिनैः ।
तत्प्रणश्यति राज्येन जलयोगेन चित्रवत् ॥ ५६८ ॥
नियमश्री नृपश्रीश्च विद्विषाते परस्परी (?) ।
यदेकस्याः प्रवेशेऽन्या सपत्नीव पलायते ॥ ५६९ ॥
कृतज्ञत्वेन चेद्भूप त्वं प्रत्युपाचिकीरासि ।
आत्मनीने तदा जैने धर्मे धेहि निजं मनः ॥ ५७० ॥
मदग्रतस्त्वया प्रागप्येतदस्ति प्रतिश्रुतम् ।
उक्तं सत्याप्यतां तत्त्वं महती न हि गीर्मृषा ॥ ५७१ ॥
अलोलुपत्वं सूरीन्द्रोर्निस्पृहस्येव वीक्ष्य तत् ।
कुमारपालो विस्मेरास्तमूचे विनयाञ्चितः ॥ ५७२ ॥
भवदुक्तं करिष्येऽहं सर्वमेव शनैःशनैः ।
कामयेऽहं परं सङ्गं निधिरेव तव प्रभो ॥ ५७३ ॥
भवत्सङ्गाद्यथा किञ्चित्तत्त्वं बुध्ये स्वचेतसि ।
सत्सङ्ग एव यत्तत्त्वप्राप्तावोपयिकं विदुः ॥ ५७४ ॥

He then preached a sermon to Kumārapāla. On another occasion, in order to win over the King to the Jain faith, Hemacandra even bowed to Somanātha in his presence. Kumārapāla thus became a disciple of Hemacandra and under his direction did many things to spread the Jain religion. He forbade animal slaughter, spirituous drinks, dice-playing and such other vices in his kingdom. A number of vihāras were built.

At last when his end was drawing near, Hemacandra narrated to Kumārapāla the previous history of the King and himself. And

अथ नूतनशब्दानुशासनप्रमुखैः शुभैः ।
त्रैविद्याधिष्ठितैर्ग्रन्थैर्ज्ञानसत्रं प्रवर्तयन् ॥ १२२ ॥
स्वयं तिष्ठन् क्रियामार्गे स्थापयन्नपरानपि ।
षष्ठाष्टमप्रभृतिभिस्तपोभिर्द्धर्ममेधयन् ॥ १२३ ॥
उल्लासयन्मतं जैनं शशीव कुमुदाकरम् ।
आयुश्चतुरशीत्यब्दान् हेमाचार्यः समापयन् ॥ १२४ ॥
सम्यक् ज्ञानेन केनापि ज्ञात्वा पर्यन्तमात्मनः ।
गच्छशिक्षां च विश्राण्य भ्रातृप्रद्युम्नसूरये ॥ १२५ ॥

आहूय सङ्घं भूपं च तत्प्रत्यक्षं यथाविधिः ।
वैराङ्गिकः स्वगात्रेऽपि शिश्रियेऽनशनं गुरुः ॥ १२६ ॥
अवीक्षितमिवाजन्म वीक्षितुं तन्मुखाम्बुजम् ।
अहंपूर्विकया लोका मिमिलुः सकलास्तदा ॥ १२७ ॥

Kumārapāla then fell at his feet and lamented very much **that** the guiding star of his life was setting. Hemacandra encouraged him and spoke as follows.

आजन्म राजन् निर्व्याजभक्केऽहं हृदि तावके ।
समुत्कीर्ण इव स्वर्गं गतोऽपि स्यां ध्रुवम् हि ॥ १८५ ॥
मनःशुद्ध्या समाराद्धजिनधर्मस्य ते पुरः ।
मोक्षोऽति नातिदुर्लम्भः सद्गुरुस्तु किमुच्यते ॥ १८६ ॥
अस्मदुक्त्यार्हतं धर्मं प्रपद्य क्षितिमण्डले ।
कृत्वा च तस्य साम्राज्यं नापर्णस्त्वमभूः कथम् ॥ १८७ ॥
कुर्वाणस्य क्रियामार्गे क्रियाभ्रष्टान् परांस्तव ।
सत्क्रियास्थापनाचार्य का शिक्षा युज्यतेऽधुना ॥ १८८ ॥
जगज्जनसमक्षं यः पराजिग्ये पुरा त्वया ।
पर्यन्तेऽपि कथं मोहः स त्वामभिभविष्यति ॥ १८९ ॥
ततः सहजधैर्येण संवर्मय निजं मनः ।
यतोऽस्मन्मृत्युना मृत्युर्न दूरे तव वर्त्तते ॥ १९० ॥
तदा सम्यग्वितन्वीथाः क्षामणानशनादिकम् ।
यद्भस्मनिह्नुतमिव तद्विना प्राक्तनं शुभम् ॥ १९१ ॥
स्वयमेव च कुर्वीथाः सर्वामामुष्मिकीं क्रियाम् ।
निरपत्यतया कर्ता न पश्चात्कश्चनापि ताम् ॥ १९२ ॥
ऊरीकृत्य गुरूक्तं तत स्तक्रवत् (?) क्षितिनायकः ।
उदतिष्ठत भूयिष्ठभक्तिः कर्तुं प्रभावनाम् ॥ १९३ ॥
कुमारा ननृतुः स्वैरं श्रावका रासकान् ददुः ।
भट्टा भोगावलीः पेठुर्जगुर्गीतानि गायकाः ॥ १९४ ॥
कर्मव्ययेऽभिदधिरे भूपाद्याः पारिपार्श्विकाः ।
परोलक्षान्नमस्कारान् पुण्याणि च सहस्रशः ॥ १९५ ॥
अत्यासन्नं व्ययं ज्ञात्वा सूरिर्ध्यानविधित्सया ।
कोलाहलं प्रसृमरं समन्तात् प्रत्यषीषिधत् ॥ १९६ ॥
निवृत्तिवल्गयात्युच्चैरुध्वाक्षाण्युत्कटाश्ववत् (?) ।
बध्वा च ध्यानपाशेन चित्तं लोलं प्लवङ्गवत् ॥ १९७ ॥
चिन्तयन् सुचिरं किंचित्परमात्ममयं महः ।
ब्रह्मरन्ध्राध्वना प्राणान् हेमाचार्यो विमुक्तवान् ॥ १९८ ॥

"Hemacandra was born on the full-moon of Kārtika, Saṃvat 1145 (A. C. 1088). In Saṃvat 1154 (A. C. 1097) he was initiated into the priestly orders; in 1166 (A. C. 1109) he obtained the degree or title of Sūri and died in Saṃvat 1229 (A. C. 1172) at the age of 84" (JBBRAS, xxvi, p. 224).

Hemacandra is the author of the following works :—

i. Śabdānuśāsana called Siddhahemacandram.
 Dhātupāṭha; Dhātupārāyaṇa, Dhātumālā.
 Uṇādisūtravṛitti
 Liṅgānuśāsana.
ii. Abhidhānacintāmaṇi; Nāmamālā, Nāmamālāśeṣa.
 Anekārthasaṅgraha; Anekārthaśeṣa.
 Nighaṇṭuśeṣa; Śeṣasaṅgraha, Śeṣasaṅgrahasāroddhāra.
 Deśīśabdasaṅgraha.
 Ekākṣaranāmamālā.
iii. Chandonuśāsana.
 Kavyānuśāsana with Alaṅkāracūḍāmaṇi.
iv. Pramāṇamīmāṃsā.
 Balābalasūtrabṛihadvṛitti
v. Yogaśāstra.
vi. Dvyāśrayakāvya.
 Śalākāpuruṣacarita.
vii. Vibhramasūtra. (?)

In concluding this introduction, I think I will be permitted to say a few words in explanation of the delay which has occurred in preparing this edition, as it may also partly account for some shortcomings of it. The work was entrusted to me early in May 1921 and I expected it would be ready by the end of the following year. But with eighteen hours and sometimes more of teaching work in the College and other duties attached to my position, coupled with the poor state of my health, I had very little time to spare for the work and had, therefore, to extend the time, though reluctantly, year after year. The delay was, therefore, unavoidable but in the interests of the work I wish it were longer. My best thanks are due to the authorities of the Bhandarkar Oriental Research Institute who have been, I should say, too kind to me by deferring to my conveniences and extending the period not only for the preparation of the edition but also of the loan of the seven Mss. lent to me.

'Vidyāsadma'
1st February 1926 P. V. RAMANUJASWAMI.

P. S. I am indebted to my friend and former pupil, Pandit P. Perayya Sastri, *Siromani* and *Vidyapravina*, of the local Maharajah's English College for helping me in reading the proofs of this work.

11-11-1937. P. V. R.

Introduction

II

(To the first edition)

The present edition of Hemacandra's Deśīnāmamālā is based on the following Mss. :—

A. — A Ms. from Bikaner. No. 271. foll. 17. Samvat 1549. Text only. A very valuable Ms.

B. — A very clearly written Ms. from Vaḍhvān. No. 724. foll. 90 or properly 91, fol. 53 being numbered twice. Text and commentary. The Ms. is not dated; it probably belongs to the last century. It is on the whole very correct, but it constantly exchanges न and त, प and य, ज्ञ and ञ, च्छ and त्थ, ह, द, ढ, ड्ड, ड्ढ, and in this respect it cannot in any way be relied upon.

C. — A modern copy of a Ms. from Ahmedabād, prepared for Dr Bühler. No. 184. foll. 315 in folio. Text and commentary. The original Ms. was dated Samvat 1587. The copy has been made rather carefully; but the copyist apparently not being versed in reading Jaina Mss., the characters peculiar to these Mss. are constantly misread. Thus the blunders of the original have been largely increased. A second hand has tried to correct some of the mistakes, but not always successfully.

D. — A Ms. from Pālī near Jodhpur in Mārwār. No. 270. foll. 32. Text and commentary; incomplete. This Ms. is written very badly and is very incorrect. I have not mentioned in the critical notes all its blunders, and from I, 117, I have quoted it only occasionally.

E. — A Ms. from Ahmedabād, belonging to Dr Bühler, foll. 20. Text only. In the colophon it bears the date 1575, which is probably intended for the Samvat era. This is by far the best of all the Mss. Unfortunately it is incomplete, foll. 1 and 19 being wanting. It has been made the basis of my text.

F. — The various readings of a Ms. from Limaḍi, collated by Dr Bühler's Pandits with C. With the exception of a few trifling differences the Limaḍi Ms. agrees closely with the Vaḍhvān Ms. (B).

G. — A Ms. from Bikaner. No. 271. foll. 46. Text and commentary. An old, good Ms. It has got the same number as A, because it was believed to contain the commentary to A. This, however, is not the case. The Mss. are quite independent of each other. G gives the best text of the commentary but it is unfortunately greatly damaged, most of the leaves having been gnawed by a rat, and afterwards broken off. The damages begin with fol. 15; from fol. 24, not much more than one half of the leaves, sometimes less, is extant; from fol. 42, only scattered fragments are left. I have tried to combine these fragments, and after much trouble and with

a great loss of time I have succeeded in identifying nearly all the fragments. The Ms. ends with डेमुहो in viii. 21, the rest being entirely lost.

After I had worked out the text and the greater part of it had been sent to India for being printed, I received two more Mss. from Dr Bühler, viz.—

H. — A Ms. bought at Ahmedabād for Government in 1879, foll. 62. Samvat 1628. Text and commentary. The Ms. is very carelessly written and of no value at all.

I.— A Ms. belonging to Pandit Bhagvanlal Indraji, foll. 86. Text and commentary ; incomplete, foll. 8–27 and the end from वदाह भरतः in viii. 72 being wanting. The Ms. is a copy of the same codex archetypus from which G is copied. It agrees with G in almost all particulars. As it is written very distinctly, it would have saved me much time and trouble, and greatly facilitated my task, had I got it a year earlier. I have consulted it in all doubtful cases when correcting the proofs, but I could no more give its readings in the notes.

All the Mss. are written in the characters peculiar to the Jainas. Hence it was very difficult to hit the true reading in all cases where च, व and व, त्थ and च्छ, थ and प, ज्झ and ज्ज, ड, ढ, ड्ड, ड्ढ, ड्ढ were concerned. There are not many words in which all the Mss. agree in the use of these letters. In order to ascertain the correct reading I was very often obliged to have recourse to etymology. Where that failed me, I had nothing to guide me but the best Ms., which, however, is by no means quite trustworthy. A few examples will best illustrate the method I have adopted in constituting my text, and at the same time show the difficulties I had to grapple with.

At vi. 139, the Mss. ABCDFGI read मेडम्भो, a reading which is twice repeated in the commented Mss. H reads मेडज्झो (text), मेडम्भो (commentary), मडम्भ (example). Only E has मेडंभो, a reading I have adopted for etymological reasons. There can be no doubt that मे stands for मइ, the Prakrit equivalent of मृगी (compare vi. 121, मइहरो and मेहरो in which the same contraction has taken place). डंभ represents Sanskrit दम्भ with the change of द to ड according to Hemacandra's Prakrit grammar I. 217. Thus मेडंभो, which is stated to mean ' a doe-snare, ' properly signifies " a thing which deceives (or injures) does. " In support of the reading here adopted, I may point to the critical notes to Hemacandra i. 217, where two of the Mss read डम्भो, though there डम्भो is the only possible form. At iii. 43, the majority of the Mss. reads जण्होहणो. Since this word represents a Sanskrit * यज्ञापहन् (cf. यज्ञहन्), I have adopted the reading अण्णोहणो. Here the authority of the best Ms. led me to the correct reading. In a great many cases, however, I was deprived even of this help. Thus vi. 46, the Mss. ABCEF read जले पिंचं, GHI पिच्वं. In the commentary, all the Mss. except H, read पिंचं ; in G the word is torn off. In the example, which is wanting in G and I, BF read अपिच्चे, C अपिंचि, H is doubtful. Thus पिच्चं seems to be the correct reading. Yet I could not admit it into my text. The word is apparently deriv-

ed from पिबति " to drink, " and hence it must be written पिव्वं. I have since found the word actually spelled पिव्वं in Trivikrama's Prakrit Grammar, the Mss. of which are written in the Grantha character. Sometimes the Sanskrit was my only guide. Thus in i. 98, the authority of the Mss. seems to call for the reading उल्लोवो, which is also given by the Mss. of the Pāiyalachchhī v. 217. The Sanskrit उल्लोच, however, decides in favour of च. Likewise in ii. 11, it was alone the Sanskrit which moved me to write किलिंचं and not किलिंवं. In other cases I had recourse to the modern Indian languages. Thus in viii. 29, which is wanting in E and G, I have written सिंढा and not सिंटा, or सिंडा, only in consideration of Sindhi सींढ *fem.* 'a whistle, whistling,' a reading which is confirmed by I.

The Mss. often agree remarkably in blunders of all kind. Thus at p. 68, 14, (p. 78, l. 14 of this ed.) they all, without exception, read पुरः स्थिते, though there cannot be any doubt that परतः स्थिते must be written. It was more difficult to make out the correct reading in cases like that of vi. 127. Here AEF read महाल्लवक्खो, the rest महानलक्खो, and with a singular persistence this reading is repeated by all the commented Mss. (except I) in the commentary and the example. Here again etymology helped me. The Sanskrit equivalent is *महालयपक्ष ; so महाल्लवक्खो had to be chosen.

Now I am fully aware that after all etymology is no safe guide ; and I fear that I have adopted more than once a wrong reading, misled by a false etymology. To get the original meaning of a word was often very difficult, and in the present state of our knowledge of the middle and modern Indian languages not rarely quite impossible. In such cases I was quite left to my linguistic instinct. Thus at i. 144, example 111, I have written थुड्डुंकिअमुही. Here BG read थुड्डंकिय, CH थुडंकिय, F घुडंकिय. As I could make nothing of any of these readings, I supposed that घ was a mistake for थ; and turning to this letter I found the word in question at v. 31, but at the same time almost as many various readings as I had Mss. at my disposal. In the text A has थुड्डुंकियं, BF थुंडंकियं, C थुडकियं, D थुडंकियं, E थुड्डुकियं, G थुड्डुकियं, H थुडंकियं I थुड्डुकियं. In the commentary BCF read थुडंकियं, G थुड्डंकियं, H थुडक्कियं, I थुंडुंकियं. Taking into consideration the various readings of i. 144, 111, थुड्डंकिअ seemed to me to be the correct spelling, which I adopted accordingly. Words of this kind occur very frequently, and I hope I shall be pardoned if sometimes I should have failed to hit the correct reading.

Another great difficulty was raised by the examples which Hemacandra adds at the end of the commentary on each stanza of the Ekārthaśabdas. These examples are either void of all sense, or of an incredible stupidity. It was not indeed easy to compile examples from words combined in the same stanza by the mere chance of alphabetical arrangement and the equal number of syllables. But even granting this, Hemacandra might, I think, have done his task far better ; or, if the examples were composed by his disciples, he should not have admitted them into his work. In a few cases he has given two examples on one stanza, and had he done this throughout, we should not have to complain so much of the extreme

absurdity of these verses. It was a most disgusting task to make out the sense, or rather nonsense, of these examples, some of which have remained rather obscure to me. But as they often are the only means of ascertaining the correct meaning of a Deśīśabda, and besides contain some valuable material for Prakrit lexicography and grammar, I have spared neither time nor labour to make them as readable as their purport will allow.

In general, I have strictly observed the rules of sandhi often violated by the Mss. But I have not hesitated to follow the Mss. when this seemed to me desirable for the sake of clearness. With reference to the nasals, I have adopted a method which I hope will in some way facilitate understanding. I have written throughout anusvāra in Deśīśabdas in accordance with the practice of the modern languages, but the nasals of the several vargas in Tatsamas and Tadbhavas. I am, however, very far from believing that Hemacandra himself has done so, and that this method should be followed in all Prakrit works. On the contrary, there are traces which show that even in Deśīśabdas the nasals are preferable to the anusvāra. Thus from i. 26, it follows that अइरिम्पो, and not अइरिंपो, is the correct spelling. At i. 18, I have only reluctantly written अंधंधू instead of अन्धन्धू, and likewise at iv. 31, णरिंगी instead of णरिङ्गी, since this word is used as a Tatsama in the commentary on ii. 20, 90, vi. 133. But cases like these are very rarely met with, and they could, therefore, not move me to give up my method, which, as I have experienced myself, is a great help for the reader. It is well known that in Jaina Mss. न, when standing in the beginning of a word, or when doubled in the middle of it, generally is not changed to ण. Hemacandra himself has laid this down as a rule in his Grammar, I. 229. Some of the Mss. of the *Deśīnāmamālā*, especially G, adopt the same spelling, but without consistency ; sometimes they all agree in writing न or न्न. I have always corrected this to ण or ण्ण, since Hemacandra at the end of the fifth varga expressly states that no Deśīśabda begins with न, but that the rule वादौ given in his grammar only applies to Prakrit words which have their origin in Sanskrit. Strange as this remark is, considering the modern languages, in which ण never is used in the beginning of a word, yet I saw no reason to go counter to Hemacandra's distinct statement. I have also followed throughout Hemacandra's own rule on the use of the euphonic य (Grammar I. 180). There is no Ms., either of the *Siddhahemacandram* or of the *Deśīnāmamālā*, which strictly observes it. They all write य, also after other vowels than अ, आ especially after इ, ई. As Hemacandra makes no exception with regard to the Deśīśabdas, I have patiently undertaken the tedious task of correcting the many hundreds of instances in which the rule has been infringed by the Mss. I have not, however, made even the slightest correction without giving the reading of the Mss. in the critical notes.

I have called the work देशीनाममाला. Properly it ought to have been called रयणावली, as this is the name given to the work by Hemacandra himself (viii. 77). देशीनाममाला it is termed in the best Mss. of the text,

AE, and in the margin of the single folios of H. In i. 2 and viii. 77, it is styled देशीशब्दसंग्रह, a name which is also intimated by the Mss. BCDFGI, as they call the vritti देशीशब्दसंग्रहवृत्ति. रत्नावली being too unexpressive a name, and देशीनाममाला the usual appellation of works of this kind, I have followed the best Mss.

The *Deśīnāmamālā* has been discovered by Dr Bühler. In the *Indian Antiquary* II, p. 17 ff. (1874) he has given the first notice of it from the only Ms. then in his possession, the original of C. By his indefatigable researches which have already so much promoted Sanskrit philology, he succeeded afterwards in finding the materials described above, and in October 1877 he proposed to me by letter to publish the work in company with himself. I gladly accepted this offer, and we agreed that I should publish the text while Dr Bühler took upon himself to work out the glossary. Though I am fully aware of the deficiencies of this volume, yet I hope that in some degree at least, it will justify the confidence placed in me by Dr Bühler. My best thanks are due to him not only for his making over to me the Mss. he had collected with so much labour and care, but also for his reading one proof of this volume and communicating to me some valuable remarks on my text. I have also to thank Mr Banks, the Superintendent of the Bombay Education Society's Press, for the extraordinary care with which he has carried on the printing and executed my corrections. Since I could read myself but one proof, it is chiefly due to him that comparatively few misprints will be found in these pages.

R. PISCHEL.

Kiel, 15th of March 1880.

॥ देशीनाममाला ॥

॥ তোমপাপারিষ্ট ॥

अथ देशीनाममाला प्रारभ्यते

देशी दुःसंदर्भा प्रायः संदर्भितापि दुर्बोधा ।
आचार्यहेमचन्द्रस्ततां संदभति विभजति च ॥

समग्रशब्दानामनुशासने चिकीर्षिते संस्कृतादिभाषाणां षण्णां शब्दानुशासने सिद्धहेमचन्द्रनाम्नि सिद्धिरुपनिबद्धा । इदानीं लोपागमवर्णविकारादिना क्रमेण पूर्वैरसाधितपूर्वा देश्याः शब्दा अवशिष्यन्ते । तत्संग्रहार्थमयमारम्भः । तत्रादौ शिष्टसमय इत्यधिकृतदेवता नमस्क्रियते ।

गमणयपमाणगहिरा सहिअयहिअयहिअयंगमरहस्सा ।
जयइ जिणिन्दाण असेसभासपरिणामिणी वाणी ॥ १ ॥

गमास्तात्पर्यभेदिनः सदृशपाठाः । नया वस्त्वेकदेशग्राहिणः स्याद्वादाविरोधिनोऽभिप्रायविशेषाः । नैगमसंग्रहव्यवहारर्जुसूत्रशब्दसमभिरूढैवंभूताभिधानाः । सप्त प्रमाणानि स्याद्वादगोचराणि प्रत्यक्षादीनि । तैर्गभीरा मन्दबुद्धीनामस्ताघाः । अथ च सहृदयं सचेतनं हृदयं येषां तेषां हृदयंगमरहस्या । अत एव जयति निःशेषतीर्थिकभाषोत्कर्षेण वर्तते । जयत्यर्थेन च नमस्कार आक्षिप्यते । अयमपर उत्कर्षो यदशेषभाषारूपत्वेन परिणमते । यदाह ।

देवा दैवीं नरा नारीं शबराश्चापि शाबरीम् ।
तिर्यञ्चोऽपि हि तैरश्चीं मेनिरे भगवद्गिरम् ॥

सैवंभूता जिनेन्द्राणामर्हतां वाणी जयतीति संबन्धः ॥ [१]

L. 1. A opens with अर्ह BY with एद° । अर्ह D with श्रीगुरुपादेभ्यो नमः G with ओं नमः सर्वज्ञाय X with एद° Z with एद° । ओं नमः सर्वज्ञाय. L. 2. X दुःदंस add 2. hd. दृर्भा. L. 3. C विभजति वे. L. 4. BC 2. hd. सनयशब्दा° D संस्कृतादि षण्णां भाषाणां X °भाषणं. L. 5. BCF सिद्धिरूपनि° D सिद्धरूप°. L. 6. X देशाः. L. 7. *cdd.* इति अधिकृत°. L. 8. Y गमनय° ACDG (F!) YZ सहियसहियसहियं-गम° B °हियसंगम°. L. 10. X गमणगमास्ता°. L. 11. B अभि° D नैगमादयः ; *om.* from संग्रह° to °भिधानाः BCFX °हारऋजुसूत्रशब्दसमभिरूढ एवं°. L. 12. X स्याद्वाद° XZ तैर्गभीरा G *om.* मन्द B °नामंस्ताघा C °बुद्धिनामस्तघाः D °बुद्धानाम F °नामंस्ताया misread) X °नामस्तघो. L. 13. X सहृदयं & येषां. L. 14. C °र्थे B °कारः *cdd.* उत्कर्षः. L. 15. Z यदशेष°. L. 16. XZ दैवीं. L. 17. D adds इति शेषपद्यार्थाः. L. 18. *cdd.* सा एवं° (Z सा इत्थं°) D *om.* अर्हतां.

व्युत्पित्सुप्रवृत्तयेऽभिधेयप्रयोजने आह ।

णीसेसदेसिपरिमलपल्लविअकुऊहलाउलत्तेण ।
विरइज्जइ देसीसद्दसंगहो वण्णकमसुहओ ॥ २ ॥

देशीशब्देन देशीशास्त्राण्युच्यन्ते । निःशेषदेशीशास्त्राणां परिमलेन परिशीलनेन पल्लवितं प्रादुर्भूतं क्वचिदर्थासमर्पकत्वेन क्वचिद्वर्णानुपूर्वीनिश्चयाभावेन क्वचित्पूर्वदेशीविसंवादेन क्वचिद्गतानुगतिकतानिबद्धशब्दार्थतया यत्कुतूहलं तेन यदाकुलत्वमाः कथमयमपभ्रष्टशब्दपङ्कमग्नो जनः समुद्धरणीय इति परोपचिकीर्षारभसस्तेन हेतुना देशीरूपाणां शब्दानां संग्रहो विरच्यते । अस्माभिरिति शेषः । पादलिप्ताचार्यादिविरचितदेशीशास्त्रेषु सत्स्वप्यस्यारम्भे प्रयोजनं विशेषणद्वारेणाह वण्णेति । वर्णा अकारादयो हकारावसानाः प्राकृतप्रयोगयोग्याः । तेषां पदादिभूतानां सुखग्रहणधारणनिमित्तं क्रमः परिपाटिः । तेन वर्णक्रमेण द्व्यक्षरत्र्यक्षरचतुरक्षरादिपदक्रमेण च सुखदः सुभगो वा । वर्णक्रमेण हि निर्दिष्टाः शब्दा अर्थविशेषसंशये सति सुखेनैव स्मर्यन्तेऽवधार्यन्ते च । वर्णक्रमातिक्रमेण च निर्दिश्यमाना न सुखेनावधारयितुं शक्यन्त इत्यर्थवान् वर्णक्रमनिर्देशः ॥ [२].

पुनरितरदेशीभ्यो वैलक्षण्यमाह ।

जे लक्खणे ण सिद्धा ण पसिद्धा सक्कयाहिहाणेसु ।
ण य गउणलक्खणासत्तिसंभवा ते इह णिबद्धा ॥ ३ ॥

L. 1. C व्युतित्सु° BCDX अभि°. L. 2. B °देसी° C °देशि° X °देस° C °पर° ABDFGXYZ °पल्लविय°. L. 3. C °इज्जइ जइ देशी° Y वन्नकम° BDX °सुहउ. L. 4. BCFG,D 2. hd. X परिमलनेन C *om* परिशी°. L. 5. D °र्थसम° X °र्थोमामर्प° X कचिद्व° B °वर्णानुपूर्विकत्वानि° D °पूर्वा° X क्वचित् पूर्व°. L. 6. GZ °गतिकतया निबद्ध° G °शब्दार्थ्यितया° D 2. hd. °गतिकतया BDF यत्कुतु° DX आ for आः Z °लत्वं आः कथमयं. L. 7. B °रभसः D °रभसेन हे°. L. 8. CDGXZ अस्माभि°. L. 9. GZ °विरचितशब्दशास्त्रेषु D °देसिशब्दशा° BCDFX सत्स्वपि अ° C विशेषेण D °षणा°. L. 10. CX हकारान्ताः D हकारांता CDGZ °येभ्यास्तेषां X °योग्योस्तेषां B पदादिभूतां Z °ग्रहणनिमित्तं. L. 11. BD °धरणा° CDGXZ °पारिस्लेन X *om.* from द्व्यक्षर° to च incl. C *om.* चतुरक्षर. L. 12. X *om.* from निर्दिष्टाः to क्रम l. 14. BG शब्दाः. L. 13. *add.* अवधा° L. 16. G ये CF लख्खणे GZ न प° CDF सक्कयाभि°. L. 17. G न CD गओणलक्ख° FX °सत्ति° CDFYनिब°.

लक्षणे शब्दशास्त्रे सिद्धहेमचन्द्रनाम्नि ये न सिद्धाः प्रकृतिप्रत्ययादिविभागेन न निष्पन्नास्तेऽत्र निबद्धाः । ये तु बज्जर–पज्जर–उप्फाल–पिसुण–संघ–बोल्ल–चव–जंप–सीस–साहादयः कथ्यादीनामादेशत्वेन साधितास् [सिद्धहेमचन्द्रम् ४, २] तेऽन्यैर्देशीषु परिगृहीता अप्यस्माभिर्न निबद्धाः । ये च सत्यामपि प्रकृतिप्रत्ययादिविभागेन सिद्धौ संस्कृताभिधानकोशेषु न प्रसिद्धास्तेऽप्यत्र निबद्धाः । यथा । अमृतनिर्गम–च्छिन्नोद्भवा–महानटादयश्चन्द्र–दूर्वा–हरादिष्वर्थेषु । ये च संस्कृताभिधानकोशेष्वप्रसिद्धा अपि गौण्या लक्षणया वालङ्कारचूडामणिप्रतिपादितया शक्त्या संभवन्ति । यथा । मूर्खे बइल्लो । गङ्गातटे गङ्गाशब्दस्त इह देशीशब्दसंग्रहे न निबद्धाः ॥ [३]

इदानीं नानादेशप्रसिद्धभाषास्वतिव्याप्तिपरिहारार्थं देशीलक्षणमाह ।

देसविसेसपसिद्धीइ भण्णमाणा अणन्तया हुन्ति ।
तम्हा अणाइपाइअपयट्टभासाविसेसओ देसी ॥ ४ ॥

देशविशेषा महाराष्ट्रविदर्भाभीरादयस्तेषु प्रसिद्धा । मगा पश्चात् । निक्कूइला जितः । उक्खुरुहुंचिओ उत्क्षिप्तः । पेयंडो धूर्तः । हिंगो जारः । विड्डो प्रपञ्चः । दढमूढो मूर्ख एकग्राही । इत्येवमादयः शब्दा यद्युच्येरंस्तदा देशविशेषाणामनन्तत्वात्पुरुषायुषेणापि न सर्वसंग्रहः स्यात् । तस्मादनादिप्रवृत्तप्राकृतभाषाविशेष एवायं देशीशब्देनोच्यत इति नातिव्याप्तिः । यदाह ।

L. 1. D *om.* न. L. 2. X °भागेन B निष्पन्नाः BF ते इत्यत्र X निष्पन्नास्ते CD निबद्धा BCFGZ बज्जर Z *om.* पज्जर BFGXZ उप्पाल C उक्काल. L. 3. BCFGZ बोल्ल X बोल्लिरव° BDF चव Z व B °ताः. L. 4. *cdd.* ते अन्ये°; illegible in G. CF गृहीताः D 2. hd. *del.* अप्य् L. 5. G सिद्धास् BCF °द्धाः G ते अप्यत्र B ते पि अत्र. L. 6. X add यथाः before यथा B °द्भव D °द्धावा; illegible in G. B °नटादयः. L. 7. *cdd.* °कोशेषु अप्र° D गौण्या गौणसारोपसाध्यवसानाभ्यां लक्षणालक्षया *cdd.* वा अलं°. L. 8. BF °पादिततया B मूले Z °तटे शब्दस् G °शब्दाम् B °शब्दाः D °शब्द *cdd.* ते. L. 10. X इददनीं *cdd.* °भाषासु अति°. L. 11. X °पसिद्धीअ भिन्न° Y °पसिद्धीए. L. 12. ABCFGYZ °पाइय° D अणाइयपइ° A °विसउ BCXZ °विसेसउ. L. 13. B °शेषाः G °मांभीरास् B °दयः G मग G निकूइ° (!) CZ निकइ° X निकइ° D निकाइलाजित्तः (sic). The reading is very doubtful. Perhaps it should be जिक्कइला जितः । L. 14. B उत्ख° CF उक्ख° D उखरु° X उक्खुरु° Z उक्खुड° BDZ °चिउ X °विउ D वेडो CDX धुत्तो G विद्रो पपंचो Z चिड्डो प्रपंच. L. 15. C *om.* मूढो X मूर्खः एकग्गाही B शब्दाः BCDFX यदि *cdd.* उच्येरन्तदा DGZ °षाणामानंत्यात्. L. 16. B तस्मात्. L. 17. X देशिशब्दे° BCF, D 1. hd. X °च्यते.

वाचस्पतेरपि मतिर्न प्रभवति दिव्ययुगसहस्रेण ।
देशेषु ये प्रसिद्धास्तान् शब्दान् सर्वतः समुच्चेतुम् ॥ [४]

अत्र अकारादयो द्व्यक्षराः शब्दाः संगृह्यन्ते ।

अज्जो जिणम्मि अल्लं दिअहम्मि अणू अ सालिभेअम्मि ।
अंको णिअडे अल्ला अव्वा अम्मा य अम्बाए ॥ ५ ॥

अज्जो जिनोऽर्हन् बुद्धश्च । यदाहुः । अर्हन्तं प्रति देवज्जो ॥ यदि तु स्वामिपर्यायअर्यशब्दसमुद्भवोऽयं तदा मङ्गलार्थमस्योपादानम् । अज्जा गौरीति केचित्संगृह्णन्ति । तदयुक्तम् । तस्य संस्कृत आर्याशब्दादेव सिद्धेः । यदाह । आर्याम्बिका मृडानीति ॥ [हलायुधः १, १५] अल्लं दिनम् । अणू शालिभेदः । अंको निकटम् । अल्ला अव्वा अम्मा च अम्बा । जननीत्यर्थः ॥ यथा ।

वीरज्जरवी अल्लं विरयन्तो भिण्णमोहतिमिरोहो ।
अणुगोविगिज्जमाणो गिरिअंके जयइ विहरन्तो ॥ १ ॥
जगअव्वअम्बिआए पाए दंसेसि जइ ण उज्जिन्ते ।
तो तुह अहं ण धूआ अल्ले अम्मा तुमं पि ण हु मज्झ ॥ २ ॥ [५]

अक्को दूए अक्का वहिणी अप्पो पिआ अहं दुक्खे ।
अंगुट्ठी अवगुण्ठणमगयअयक्कायगा दणुए ॥ ६ ॥

L. 1. X *om.* मतिः D °साहस्रेण B °सहश्रेण. L. 2. B °सिद्धा *cdd.* तान् G सव्वांन् for शब्दान् BF सर्वतस् C समुच्चयतुं. L. 3. XZ तत्र X द्व्यक्षरा B शब्दा. L. 4. BCDF जिणंमि and so generally, a v. l which will not be noted any more hereafter. CDF दिय° X दिअहम्मि CFY य C साल° BDF °भेयंमि GY °भेयम्मि. L. 5. *cdd.* णियडे (Y नियडे) BDGZ अचा Y अव्या. L. 6. B अहंन् X ओन CFGZ यदाहुर् D यदाइ । आर्या अंबिनि देवज्जो (sic) G अहांन्तं X देवचो (!) L. 7. BDG °आर्य° D गौरी तु केवि तु (sic) X °त्सांह्वंति BG °गृन्ह° CDF °गृण्ह°. L. 8. D संस्कृतस्यार्या° CG आर्यश° X सिद्धाः BDX आर्या अंबि° CF आर्या अम्बि° G आर्यांवि°. L. 9. CGX सालि°. L. 10. *cdd* अचा (Z अव्वा). L. 11. X वीर° C °रवी G विरअंतो BF विरइंतो BGZ भिन्न°. L. 12. C अणुग्गोविगिज्ज° D °गिज्जा° G जअइ D जयाइ X निहरंतो. L. 13. BCF °अव° Z °अव्व° *cdd* °पाए X जणइ D उजि° C उज्जिंतो. L. 14. BCFX ना CDX न CDGX धूया CX न C मस्स D मज्ज Z ज्जा. L. 15. Z पिऊ for दूए A पिऊ BCFXY पिया C दुक्खे D adds । इति द्व्यक्षरकांड (sic ; l. °डं) समाप्तम् । L. 16. Z °मगउअयक्काय X °मंगय° D °यक्कायगादगा दणूए D adds इति द्व्यक्षरकांडव्याख्यानं ॥

अक्को दूतः । अक्का भगिनी । अन्वार्थस्तु संस्कृतसमः । यत्कालापाः । हे अक्क ॥ [कातन्त्रम् २, १, ४०] अप्पो पिता । अहं दुःखम् ॥

॥ अथ त्र्यक्षराः ॥

अंगुट्ठी अवगुण्ठनम् । शिरोऽवगुण्ठनमिति यावत् । त्र्यक्षरप्रस्तावान्त्वंगुट्ठीत्यनुवादम् । अवगुण्ठनं त्वर्थनिर्देश इति सामानाधिकरण्येऽपि न विध्यनुवादसंदेहः । अगओ अयक्को अयगो इति त्रयो दानवार्थाः ॥ यथा ।

कयअंगुट्ठी अक्के अयगअयक्कारिअप्पमहहरणं ।
जमअक्कसमे कमढागए वि करुणापरं णम सुपासं ॥ ३ ॥

अत्र च । अह असौ । अणं ऋणम् । अडो कूपः । अण नञर्थे । अइ संभावने । एते शब्दानुशासन एवास्माभिः साधिता इत्यत्रैव नोपात्ताः ॥ [६]

अंकेल्ली अ असोए अज्झेल्ली दुहिअदुज्झधेणूए ।
अंवेट्टी मुट्ठिज्जूए अण्णाणं विवाहवहुदाणे ॥ ७ ॥

अंकेल्ली अशोकतरुः । अज्झेल्ली दुग्धदोह्या धेनुः । या पुनःपुनर्दुह्यते । अंवेट्टी मुष्टिद्यूतम् । अण्णाणं विवाहवधूदानम् । विवाहकाले वध्वै यद्दीयते । यद्वा विवाहार्थं वध्वा एव वराय यद्दानम् । मौर्ख्यवाचकस्त्वण्णाणशब्दोऽज्ञानशब्दभव एव ॥ यथा ।

अंकेल्लितलासीणो मा रम अंवेट्टिआइ पुत्त तुमं ।
अज्ज तए दायव्वा अज्झेल्ली वहिणिअण्णाणे ॥ ४ ॥ [७]

L. 1. Z अंवार्थास्तु X संस्कृतमः. L. 2. X हे अक्क हे L. 3. D त्र्यक्षरशब्दाः । L. 4. X °गुंठणं C *om.* शिरोऽवगुण्ठनम् GZ. *om.* त्व् BCDFX °वात्तु अंगु° *cdd.* अंगुट्ठी (B अगु° C °ठी) इत्य° L. 5. BCFX तु अर्थ° D *om.* त्व् G *om.* न L. 6. G अगउ BCDF अगयो X दानवार्थः. L. 7. G °गुट्टी C °गुट्ठी CDX अयक्कअयगारि° G °अअक्का° Z अयगयइक्कारि°. L. 8. X कमढ°. L. 9. *cdd.* अवि. L. 10. Z एवाऽस्मा° *cdd.* इत्यन्यैरिव नो° (X इत्यान्यैरेपि च नो°). L. 11. FGY य A अज्जेण्णी GZ अज्झोल्ली C 2. hd. अह्ले° DX अज्जे° (!) F अझे° XYZ दुहिय° G *om.* दुहिअ A °दुज्जवणूए C °दुज्ज° DG °दुद्ध° L. 12. ABG. अंवे° CF अम्वे° X अंविट्ठी G मुट्टि° C अट्ठि° CDGZ °जुए BFY °ज़ुए X °जए G अन्नाणं ACXYZ °वहु° C °दाणो. L. 13. GZ अशोकः G अझे° CD अज्जे° F अझे° Z अज्जो° CFX धेनुर् B या पुनर्दुह्यते CF पुनः पुनः X *om.* पुनः G अंवे° B अम्वे° CDF अम्वे° L. 14. G मुष्टिधायुतं G अन्ना° X वधे C वध्व *cdd.* °वाचकस्तु अ° G अन्ना° BCDFX अज्ञान° X था for यथा. L. 16. G अंवे° B अम्वे° CDF अम्वे° G °आए B थाइ D °थाइं C पुत्ते Z तुम. L. 17. D अज्जोल्ली F अझे° G यहि° B वह° GZ °अन्ना°.

अद्धंतो पेरंते अरुणं कमले अकासि पज्जत्ते ।
अग्घाडो अवमग्गे अवेसि अंबेसि घरफलहे ॥ ८ ॥

अद्धंतो पर्यन्तः । अरुणं कमलम् । अकासि पर्याप्तम् । कृतमलमिति यावत् । अग्घाडो अपामार्गः । अवेसी तथा अंबेसी गृहद्वारफलहकः । अवेसि अंबेसीति लुप्तविभक्त्यन्तौ समाहारो वा ॥ यथा ।

अंबेसिपएसठिआ अग्घाडअवेसिलग्गवत्थमिसा ।
णयणारुणअद्धंतेण णिअसि जं तं अकासि लज्जाए ॥ ५ ॥ [८]

अंकारो अत्थारो साहिज्जे अत्थुडं लहुए ।
अक्कंतं च पवुड्ढे अंबोची पुप्फलावीए ॥ ९ ॥

अंकारो तथा अत्थारो साहाय्यम् । अत्थुडं लघु । अक्कंतं प्रवृद्धम् । अंबोची पुप्पलावी । यदाम्रपुष्पाण्येवोच्चिनोति तदा न देशी ॥ यथा ।

कुसुमाउहअंकारं अंबोचीणं च कुणइ अत्थारं ।
मलयसमीरो अइअत्थुडो वि काही किमक्कंतो ॥ ६ ॥ [९]

धणवन्तम्मि अहिल्लो अविअं भणिए गयम्मि अट्टट्ठो ।
अज्झत्थो आगयए अइणं गिरिअडमणत्तमोमाले ॥ १० ॥

L. 1. C अद्दंतो C पज्जंते. L. 2. B अग्धा° Y °मगे (!) AB अंबे° C अम्बेसि DF अम्बे°. L. 3. C अद्दंतो. L. 4. B अग्घा° D °मार्गो G अंबे B अम्बे° X अवंसी CF अम्बे° D आम्बे° D अवेसी G अंबे° B अंबेसीति (sic) CDF अम्बे° X अदेसि अचेसी (!) L. 5. G °भक्त्येतो C °न्तो X य for यथा. L. 6. BG अंबेसि° CF अम्बे° D अम्बि° CX ° पएसि° *edd.* °ठिया B अग्धा° G °इयवे° X °सिलप° B °वत्थंमि. L. 7. C अद्दंतेण FX °अद्द° BGZ णियसि C णिअसं D णियासि C लज्जा. L. 8. DX अच्छारो D आच्छुडं. L. 9. C अक्कंत च CGZ पवुड्ढे X पवड्ढे D °ड्ढो F,Y (!) °ड्ढे BFG अंबो° C अम्बोच्ची superscr. ची D अम्बोची X अंबुची BDF पुप्प° XZ पुप्फ° Y °लाईए. L. 10. C अछारो D अच्छा° X स्हाय्यं D अच्छुडं Z अक्कत्तं. L. 11. BFG अंबो° C अम्बोच्ची D अम्बोची C प्पलावी D पुप्फ° GXZ पुप्फ° G यदा पुष्पाम्राणि पुष्पाण्येवो° B यदा आम्रपुष्पाण्येवो° CF यदा आम्रपुष्पाण्यवचिनोति D यदाम्राणि पुष्पाण्येव चिनोति X यदा आम्रपुष्पाण्यवचनोति Z यदा आम्राणि पुष्पाण्ये°. L. 12. X °अंकारो BG अंबो° CF अम्बो° D अम्बोवीणं D आच्छारं. L. 13. G मलअ° D मलयमीरो वि अइच्छु. L. 14. CGYZ अहेल्लो. This reading is as correct as अहिल्लो DGXYZ अवियं C अविउं Y गअम्मि CF अट्टट्ठो. L. 15. AD अज्ज° C आज्झ° G अझे° आयगए D आगइए C अयण ABCFY गिरियड° GZ गिरियण(Z ड)मणंतमो° BF °मोमले D °मोमाल X °मेमालो.

अहिल्लो ईश्वरः। अविअं उक्तम् । अट्टट्टो यातः । अज्झत्थो आगतः। यद्यप्येते त्रयोऽपि क्रियावाचिनस्तथापि त्यादिषु प्रयोगादर्शनाद्धात्वादेशेष्वस्माभिर्न पठिता इत्यत्र निबद्धाः । एवमन्यत्राप्यूह्यम् । अइणं गिरितटम् । अणत्तं निर्माल्यम् ॥ यथा ।

> अज्झत्थो अट्टट्टो स किं अहिल्लो वि इअ मए अविअं ।
> अइणे वि जस्स रण्णो सिरे अणत्तं व वुब्भइ ण आणा ॥ ७ ॥ [१०]

आले अलग्गमलिणो विंचुअए अंबुसू सरहे ।
अक्कुट्टं अज्झासिअमंकिअअवरुंडिआ य परिरम्भे ॥ ११ ॥

अलग्गं कलङ्कारोपः । अलिणो वृश्चिकः । अंबुसू शरभः । अक्कुट्टं अध्यासितम् । अंकिअं तथा अवरुंडिअं परिरम्भः । अवरुंडिअशब्दस्य पञ्चाक्षरस्याप्यर्थानुरोधात् त्र्यक्षरेषु पाठः । अन्यथा द्विरर्थकीर्तनं स्यात् । अयं च यद्यपि क्रियाशब्दः । अवरुंडइ । अवरुंडिज्जइ । अवरुंडिऊण । इत्यादि प्रयोगयोग्यश्च तथापि पूर्वाचार्यैर्धात्वादेशेषु न पठित इत्यस्माभिरपि तदनुरोधात्तत्रापठित्वेह निबद्धः ॥ यथा ।

L. 1. DGZ अहेल्लो GZ अविय (Z यं) CX अविउं D अविउ BF अज्झछो D आज्जच्छो corr. °त्थो. L. 2. C अपि कृता क्रिया° BF °वाचिनः G प्रयोगद° BZ °नात् G नात् द्वा° GZ °शेषु अ°. L. 3. GZ इति अत्र G निबद्धाः D °प्यभ्यूह्यं GZ अयणं G अणंते C अणत्तुं D अणत्तं XZ अणंतं. L. 5. G °त्थो D अज्जच्छो G. अट्ट° D अट्टाट्ट X किं (sic) for किं BDFGZ अहेल्लो X द्दि for वि cdd. इय (X एय Z यइ) BCFGZ अवियं D अवियं X अविउं. L. 6. C अयणे GXZ अणंतं D अण्णत्त BF वुज्झइ DZ वुज्झइ C तुज्झइ CXZ ए for ण. L. 7. Y अलग° A विंजुअए BF विंचुअए C विचुंअए D विंचुयए G विंचुअए X विछुअए Z विंचुअए ABG अंबु° C (F!) अम्ब°. L. 8. C अक्कुट्टं D अंकु° A अज्जासिअमंकि-अवरुं° Y अज्झासिय° X °सियमं° B °वरुडि° C °अमङ्कियअव° D अज्जासियमंकियअअवरुं-डिया G अज्जासियमंकियअवरुंडिया Z अज्झासियमंकियअवरुंडिया BF परिरंभ Z परिरंभो. L. 9. Z अलंका° BG अंबुसू CF अम्बु° D अम्बु° X अंब° G अक्कुट्टं C °ट्टं X अकुट्टं. L. 10. CGZ अंकियं BFX °तं DGZ °डियं X अविरुंडिअ° BCDF °डियश° L. 11. D °र्थानिरो° X °रोधात्तु. L. 12. X अवरुडइ BF अवरुंचइ C °रुडिज्जइ BF अविरुंडि-ऊण G इत्यादिप्रयोगयोग्यपि BF इत्यादिप्रयोग्यश्च D °योग्यः Z प्रयोगाश्च. L. 13. X धाति Z पठिता GZ इति अ° X तदनुरोधात्तत्रा° CX °पठित्वादिह BDFGZ °पठित्वा इह. L. 14. G निब° X निबद्ध.

अक्कुडकोवअंबुसुअलिणाण भयम्मि केवलमलग्गं ।
महिलावरुंडिआओ बीहन्ति विवेअअंकिआ मुणिणो ॥ ८ ॥ [११]

खग्गम्मि अणप्पो अल्लुओ परिचिए पसुम्मि अक्कोडो ।
कयलीइ असारा आवणे अवारो अवारी अ ॥ १२ ॥

अणप्पो खड्गः । अल्लुओ परिचितः । अक्कोडो छागः । असारा कदली । अवारो तथा अवारी आपणः ॥ यथा ।

णिव मा अक्कोडअसारअल्लुयं कुण अणप्पमिमिणा हि ।
भरिआ अरिकरिमुत्ताहि दिसि अवारा विदिसि अवारीओ ॥९॥ [१२]

मोरे अल्लल्लो कुक्कुडे अलंपो अयालि दुद्दिणए ।
णिण्णेहम्मि अअंखो अज्झस्सं सविअमक्खए अणहं ॥ १३ ॥

अल्लल्लो मयूरः । अलंपो कुक्कुटः । अयाली दुर्दिनम् । अयालीति इकारान्तो लुप्तविभक्त्यन्तो निर्देशः । अअंखो निःस्नेहः । अज्झस्सं आक्रुष्टम् । अयं धात्वादेशः । अज्झस्सइ । अज्झस्सिअं । इत्यादिप्रयोगदर्शनात् । पूर्वाचार्यानुरोधात्त्विह निबद्धः । अणहं अक्षतम् ॥ यथा ।

अणहो अयालिमत्ताल्लल्लेसु वि तं अअंख पिअपासं ।
गन्तुमसहो अलंपो व्व अप्पमज्झस्सइ त्ति पहिअजणो ॥ १० ॥ [१३]

L. 1. CFX अकु° BG अंवु° CDF अम्बु BFX °लग. L. 2. BFG °वरुंडणाउ CDXZ °व(Zच)लंडियाउ CG वीहंति B चीहिंति or वीं° F वीहिंति Z वाहंते C विवेय° CDFGZ °अंकिया X °अंकिणा. L. 3. Z अप्पणो *cdd.* (C!) अल्लुउ. L. 4. BF कयलीउ ACFYZ य. L. 5. X खड्गः BF,C. 1, hd. GXZ अल्लुउ. X कयली. L. 6. From अवारो to अवारीओ l. 8 is lost in X. L. 7. G. मा GZ °अल्लुअं C इमिणा. L. 8. BCF भरिया D °मुत्ताहे ABCFGZ °मुत्ताहिं GZ विदिस G अवारी BF,C1. hd. (D!) अवारीउ. L. 9. X अल्लो कुकुडे C कुकुडो GZ °डो CDY अलम्पो X अरबो GYZ अआलि. L. 10. AG णिन्ने° A असंखो G अयं° ADG अज्जस्सं F अह्स° BCDFGY सवियंम° X सविय°. L. 11. CF अलम्पो X अलब्बो BDFX कुर्कुटः B अयालि GZ अआली GZ अआलीति X इयालीति G इंका° L. 12. X निर्देशाः BCDF निस्नेहः D अज्जास्सं. L. 13. BF अज्झइस्स D अज्ज° B अज्झस्सियं CFX °सियं D अज्ज° G °र्यानि° BCDFXZ °रोधात्तु इह G. *om.* इह. L. 15. D अआलि° G °मेत्ताल° CXZ °मत्ताल° BF °मत्ताल्लाल्लमुदिनं D °मत्तोल्ल° Z वि D अयंख *cdd.* पिय°. L. 16. CF अलम्पो X अलंचो BCF व D °ज्जस्सइ F °ज्झस्सइ *cdd.* पहिय° X °जणे.

अंजसमुज्जू अद्दाओ मुकुरे अंछिअं च कड्डिअए ।
असिअं दत्ते सवसे अप्पज्झोऽणवसरम्मि अत्थक्कं ॥ १४ ॥

अंजसं ऋजु । अद्दाओ दर्पणः । अंछिअं आकृष्टम् । असिअं दात्रम् । अप्पज्झो आत्मवशः । अत्थक्कं अनवसरः ॥ यथा ।

अद्दायकराइ तुमं अंजसमइ असिअवंकभुमयाए ।
अंछिअहिअओ तम्मसि किं अत्थक्के अणप्पज्झो ॥ ११ ॥ [१४]

अक्कंदो आरक्खे अम्बकडक्खेसु अंबिरअवंगा ।
चन्दे अमयामयणिग्गमा य अड्डणअड्डणा विहुरे ॥ १५ ॥

अक्कंदो परित्राता । अंबिरं आम्रम् । अवंगो कटाक्षः । अमओ तथा अमयणिग्गमो चन्द्रः । अमयणिग्गमशब्दस्यामृतान्निर्गमो यस्येति व्युत्पत्तौ सत्यामपि संस्कृतेष्वप्रसिद्धेर्देशीत्वम् । अड्डणो तथा अड्डणो आकुलः ॥ यथा ।

अंबिरअक्कंदाए मयणड्डण अमयणिग्गममुहीए ।
अमउग्गमम्मि खेल्लसु तरलअवंगच्छडाइ अड्डण ॥ १२ ॥ [१५]

मच्छम्मि अंडओ अइरो आउत्तम्मि अंबडो कढिणे ।
अलयं विदुममडणी मग्गे अलिआत्थयारिआ य सही ॥ १६ ॥

L. 1. CF °समज्जू D °समुजु X °समूजू Z समज्जु ABCFXZ अद्दाउ G अद्दा DY अंछियं FX अछिअं G अंतिअं C (F!) कड्ढिअए DZ कड्ढि° G कड्ढि° Y °यए. L. 2. DGY असियं C (F!) सवेसे X सचसे A अप्पज्जो BF इणवस° C अणवस° Z om. ऽ L. 3. AB,C1.hd. FGXZ अद्दाउ B अंछियमा° CDXZ अंछिअमा° F अछियं आ° G अंछिय-माकृष्टं CDFGXZ असियं. L. 4. D अप्पज्जो. L. 5. CDX अद्दाउ° GZ °कराय D °कराउ G असमंजस D अजसम CGXZ असिय°. L. 6. BCF अंत्थयिहियउ GXZ अंछियहियउ D अंच्छियहियओ, corr. 2 hd. to अंत्थि° D अच्छक्के C अणपज्जो D अणप्पज्जो. L. 7. C आरक्ले X आक्लो BCF अम्ब° C °इक्ले° G अंबकडक्लेसु X अंबइक्लेसु BCDF अम्बिर° G अविर°. L. 8. A °णिगमा Y °णिगमा (!) C °णिग्गमये X अधण° C °अड्डण्णा. L. 9. GZ अंचिरं C अम्बिरं BF अम्बिरं om. आम्रम BF आवंगे cdd. अमउ corr. 2. hd. C. L. 10. X अम्मयणिगामो cdd. °शब्दस्य अमृ° CG °मृतात् नि° X सत्तामपि L. 11. C (F!) अदणो तथा अड्डणो X अधणो. L. 12. G अविर° B अम्बि° CF अम्बि° Z अंचि° CDF °आक्कं° C मयणड्डण BDG °निग° X °गमुहीए Z °मुहीए. L. 13. C अमउ° G °उग° G °गत्थडाइ CFGZ अड्डणा D अदिण्ण. L. 14. A अंकउ BF अइउ CGXZ अंडउ AGZ अंबडो B अंम्ब° CDF अम्ब°. L. 15. C अलंयं A अलियाइडयारिया BF अलियाडयारिआ CZ अलियाअत्थरिया (Z आ) D अलया-अच्छरिया G अलियाडयारिया Y अलियाडआरिया X अलिआअच्छरिया D om. य.

अंडओ मत्स्यः । अइरो आयुक्तः । ग्रामेशादिः । अंबडो कठिनः । अलयं विद्रुमः । कुटिलकेशवाचकस्त्वलकशब्दभव एव । अडणी मार्गः । अलिआ तथा अत्थयारिआ सखी ॥ यथा ।

कुण अंडयच्छि भणिआइ अत्थयारीण अंबडा किमसि ।
कामाइरा किमलिए किं अडणीए स तुम्ह अलउढि ॥ १३ ॥ [१६]

अहरो अखमे अजुओ सत्तच्छए अज्झओ सइज्झम्मि ।
अवगणणाए अगिला अवण्णअण्णत्तिअग्गहणा ॥ १७ ॥

अहरो असमर्थः । अजुओ सप्तच्छदः । अयमयुक्शब्दभव इति न वाच्यम् । संस्कृते ह्ययुक्पर्ण इति दृष्टम् । यदि च पदैकदेशेन प्रयोगस्तदा सहृदयाः प्रमाणम् । अज्झओ प्रातिवेश्मिकः । अवगणना अवज्ञा । तस्यामगिला अवण्णं अण्णत्ती अग्गहणं इति चत्वारि पदानि ॥ यथा ।

अजुअकुसुमे व्व कमले अगिला तीए विओअअहराए ।
अज्झय ण्हाणेऽवण्णं असणेऽण्णत्ती सहीसु अग्गहणं ॥ १४ ॥ [१७]

अयडोऽधंधू कूवे अणडअणाडाविणयवरा जारे ।
अविणयवईइ अडया तहा अहव्वा अडयणा य ॥ १८ ॥

L. 1. *cdd.* अंडउ corr. C 2. hd. X मत्स्यः X आयुः D आयुक्तग्रामे BCFG अंबडो D अम्ब°. L. 2. CX विद्रुमं D °म *cdd.* °कस्तु अलक° G *om.* अडणी मार्गः Z मर्गः *cdd.* अलिया. L. 3. BF अच्छ° G अडआरिया C अत्थआरिया D अच्छरिया X अत्थरिआ. L. 4. Z अंडअ° *cdd.* भणियाइं BFX अच्छ° C *om.* अत्थयारीण D अच्छरियाइंण G अंबडा CD अम्ब°. L. 5. GZ कामाअरा C *om.* किमलिए G एडणीए G अलउढि C °उड्ढ F °उड्ढी. L. 6. AX अज्जुउ BCDFG अजुउ C सत्तच्छए i.e. °च्छए ADG अज्जुउ BCXZ अज्झउ F उज्झउ ADG सइज्ज° C °ज्झमि. L. 8. *cdd.* अजुउ; corr. 2. hd. C (X अज्जु) D अयुग् श° C °भव एव इति. L. 9. *cdd.* हि अयु° C दृष्ट दि च पदै° BFG °योगः. L. 10. BGCF(?)X अज्झउ; corr. 2. hd. C. D अज्जओ *cdd.* अवगणणा CXZ अवण्ण G असत्ती *cdd.* अग्गहणमिति. L. 12. CX अजुय° BFG विउअअह° C विउअहर° D विउगअह° X विउअहहराए. L. 13. GZ अज्झअ BF अज्झय ण्हाणे C ण्हाण्णो Z ण्हावण्णं D अज्झयचणं असणे (sic). In BF the avagraha here and in other passages is represented by इ. Compare note on p. 9, 2. CGZ अण्णत्ती DX अणत्ती. L. 14. A अयडो अधूं BF अयडोइंधंधू C अयडोऽस्वंधू DX अयडोधंधू C अडण° C °विणयवरा Z °विणयवरा A जाए. L. 15. C °णयइंइ D 2. hd. GZ °इंए A तह C (F !) अहव्वा.

अयडो तथा अंधंधू कूपः । अन्धश्चासावन्धुश्चेति विग्रहे शब्दभवो अंधंधुशब्दः । केवलं सोऽन्धकूपवाची । अयं तु कूपमात्रवाचीतीह निबद्धः । ये त्वौणादिकमंधंधुशब्दमिच्छन्ति तैरपि संस्कृते प्रयोगादर्शनादयं संग्राह्य एव । अणडो अणाडो अविणयवरो त्रयोऽप्यमी जारार्थाः । अविणयवई इति द्रोणः । अविनयवर इत्यस्य व्युत्पत्तौ सत्यामपि संस्कृतेष्वप्रसिद्धेर्देशीत्वम् । एवं वक्ष्यमाणे अगुज्झहर–अचिरजुवइ–इत्यादावपि वाच्यम् । अयं च षडक्षरोऽप्यर्थानुरोधात्त्र्यक्षरेषूपात्तः । एवम् अडयणा–अण्णइअ–अक्कसाल–अणुदवि–अणोलय–अणुअल्लादिष्वपि वाच्यम् । अडया अइव्वा अडयणा त्रयोऽप्येते असतीवाचकाः ॥ यथा ।

अडए सुणाहि अयडे अणाडअडयणंपिए सरसि काले ।
अंधंधुमविणयवराइव्वाठाणं तमित्थ अणडो किं ॥ १५ ॥ [१८]

अग्घाणो अण्णइओ तित्तम्मि हडे अडाडअणुवा यँ ।
गोसम्मि अणिल्लं तह अणोलयाणुदविअणुअल्ला ॥ १९ ॥

अग्घाण–अण्णइअशब्दौ तृप्तार्थौ । अण्णइओ दर्शनादावपि तृप्त उच्यते । तेनान्नचित इति व्युत्पत्तिर्नानुयोक्तव्या । अडाडो तथा अणुवो बलात्कारः । अणिल्लं अणोलयं अणुदवि अणुअल्लं एते चत्वारः प्रभातवाचकाः ॥ यथा ।

मणमणुवेण हरन्तो अणुदविफुल्लारविन्दमयरन्दं ।
परिमलपाणग्घाणो व्व अणिल्लसमीरणो खिवइ ॥ १६ ॥

L. 1. C अयंधू C अंधधु° D °धू° G अंधु° Z °भवींधंधु°. L. 2. B °शब्द Z केवल CFX अंध° B ध्व° G °वाचीदूतीह BCDFX °चीति इह Z °वाची इती° G निब° C यस्त्वौणादिकमधं°. L. 3. Z. °प्रयोगदर्श° L. 4. G अनाडो. G अविणय° twice. *edd.* अविणयवर. L. 5. C °सिद्धे दे° *edd.* वक्ष्यमाण CX अगुंज्झ° D अंगुज्ज° L. 6. CDX °रेषु पठितः । L. 7. DG CFXZ अविर° CX °जुव इत्य° BCFX ऽपि अर्था° CDX °रेषु पठितः । L. 7. DG CFXZ अविर° CX °जुव इत्य° BCFX ऽपि अर्था° BDFZ °इय C अअक्कसालु D अणद्वि CZ अड्यणां X अड्यणायअक्क° CG अन्नइय BDFZ °इय C अअक्कसालु D अणद्वि CZ आणालय X वणोलय D अणुयल्ला. L. 8. X वयोप्यंते G वाचका. L. 9. CDX अइये G अणाय° Z अणाडयअडय° CF °पिये. L. 10. G अंधंधुवि° Z °धुअविणय° (!) CF °इवा GZ °इव्वागमजं CX °यणं D °गमणे GZ अडणो CX अणोड. L. 11. A अल्लइउ BCDFGX अण्णइउ A तित्तंम्मि (sic) C तितुम्मि X त्तिनाम्म ADX हडे C भडड अणु° D अणाड (sic). L. 12. BF °अल्लं. L. 13. BF अग्घाणइयशब्दौ CG अन्नइय XZ अण्णाइय D अग्घाणाअणइय CG अन्नइद BFXZ अण्णइउ D अण्णईउ X °मादावपि C वच्यते. L. 14. *edd.* तेन अन्न° Z °क्तव्याः CDG 2. hd. Z अडाडा CG अणुउ C 2.hd. Z अणुओ. L. 15. CX अणोदयं Z अणुद्व BCF अणुअल्ला D अणुयल्ला, corr. from °ल्लो. L. 17. DGZ °ग्घाणु G व CX व.

रविणो अडाडखण्डिअतमरिउणो दंसणामयण्णइआ ।
अलिणाएहि कमलिणी गाइ व्व अणोलएसु अणुअल्लं ॥ १७ ॥ [१९]

अप्फुण्णं अहिसायं आपुण्णे अवडओ अ तिणपुरिसे ।
अवगूढं विलिए खणरहिए अवरिक्कअणरिक्का ॥ २० ॥

अप्फुण्णं तथा अहिसायं पूर्णम् । आक्रान्तवाचकस्त्वप्फुण्णशब्दः क्तेनाप्फुण्णादय [सिद्धहे॰ ४, २५८] इति सिद्धः । अत्र च त्र्यक्षरप्रकरणेऽन्यैरन्येऽपि शब्दा उपात्ताः । ते चास्माभिः शब्दानुशासन एव साधिता इति नेह संगृहीताः । तथा हि । अच्छलं अनपराध इति संस्कृतसमः । अलसी क्षुमेत्यतसीशब्दभवः । अलाहि निवारणे इति निपातेषूक्तः । तथा । अग्घइ राजते । अण्हइ भुङ्क्ते । अहेसि आसीत् । अट्टइ क्वथति । अईइ गच्छति । अंचइ कर्षतीत्यादयो धात्वादेशेषूक्ताः ॥ अथ अहिसायशब्दादारभ्य चतुरक्षराः ॥ अवडओ तृणपुरुषः । अवगूढं व्यलीकम् । अपराध इत्यर्थः । अवरिक्को तथा अणरिक्को क्षणरहितः । निरवसर इति यावत् ॥ यथा ।

धणअप्फुण्णो कलअहिसाउ अवडउ व्व सावगूढो सो ।
ता तस्स कहसु मं सहि अणरिक्कं अणवरिक्कं पि ॥ १८ ॥ [२०]

अण्हेअओ अ भन्ते खिण्णम्मि अवडिअमणुइओ चणए ।
अंतोहुत्तमहोमुहमहिहाणं वण्णणाए अ ॥ २१ ॥

L. 1. BFGZ °खंडिय GZ °मरल्लइया BF °मयण्णइया C °मयणाइया D °मइणइया X °मयण्णचया. L. 2. BCDF णाएहिं GZ गाय C *om.* अणोलएसु D अणुयल्लं. L. 3. A अप्फण्णं G अप्फुल्लं D अफुणं A आपुन्ने Y आवुण्णे G °न्न *cdd.* अवडउ GZ य C °पुरुसे. L. 4. C °गूढिं D विलीए A क्खण° G *om.* अणारिक्का. L. 5. B अप्फुणं D अफुण्णं GZ अप्फुल्लं X अहिहिसायं Z आक्रांत° *cdd.* °वाचकस्तु अ° GZ अप्फुल्ल° CX °प्फण्णा°. D. °फुणा° L. 6. BF °दयः G °प्रकारणे D °माक° X °प्रकरले BCFX अन्यैर° D *om.* ऽन्यैर् X *om.* अन्ये. L. 7. CDGXZ °सास्ते° G शासनम् B °ने. L. 8. C अच्छलं Z अछलं Z °राधः *cdd.* क्षुमेति In B अलसी क्षु° twice. L. 9. Z निपातेष्युक्तः D अग्घेइ C अण्णइ X अण्हय X अहेहि. L. 10. D अट्ट DX कथयति X गच्छ इति X अंचई G °षूक्ता इति Z °शेष्युक्ता इति. For all these words compare the Index of the Siddhahemacandram. G अथ हि°. L. 11. *cdd.* अवडउ X अवगुडं XZ व्यलीकमप° X ° राधमित्यर्थः. L. 12. X °रहित. L. 13. BF धणु° D धणयअफुणो GZ अप्फुल्लो D अहिकलसाउ Z °साओ CX वडउ D वाडउ GZ अवकडो. L. 14. BF यणरिक्कं G °रिक्क. L. 15. D उण्हे° G भन्ने° X अह्रे° ACDFX °अउ AGYZ य GZ खिन्नम्मि ADXYZ °डियम° BF मडणुइउ G अवडिओयम° BCDFGX °इउ. L. 16. C °मुहविमिहाणं ACDGXYZ °ममिहा° C वण्णाणाएसु D वणाणए Y वन्नणाए ACDGXYZ य.

अण्हेअओ भ्रान्तः । अवडिअं खिन्नम् । अणुइओ चणकः । अंतोहुत्तं अधोमुखम् । अहिहाणं वर्णना । यद्यप्यभिधानशब्दः संस्कृतेऽपि दृश्यते तथापि संस्कृतानभिज्ञप्राकृतज्ञंमन्यदुर्विदग्धजनावर्जनार्थं संगृहीतः । एवमन्यत्रापि संस्कृतभवशब्दसंग्रहे न्यायोऽभ्यूह्यः ॥ यथा ।

अंतोहुत्तो चिन्तसि अहिहाणं तीइ वणिअउत्त सया ।
अणुइअविक्कयणे अवडिओ अ अण्हेअओ तओ तुमयं ॥ १९ ॥ [२१]

अवहेअं अणुकम्पे अवत्थरा पायघायम्मि ।
अवलिअमसच्चमरिहइ णूणं अम्माइआ य अणुगाए ॥ २२ ॥

अवहेअं अनुकम्प्यम् । अवत्थरा पादघातः । अवहत्थरा इत्यन्ये । अवलिअं असत्यम् । अरिहइ नूनमित्यर्थे । अम्माइआ अनुमार्गगामिनी ॥ यथा ।

अम्माइआइ दिण्णावहेअ तुह रे अवत्थरारिहइ ।
णावलिअं जं जाव य रसेण तं किसलिओ असोउ व्व ॥ २० ॥ [२२]

अत्थुवडं भल्लाए छीरे अलिआरमवलयं गेहे ।
अवहट्ठो गव्विअए अणुसूआ णिअडपसवाए ॥ २३ ॥

L. 1. G अन्नेयउ X ह्वेअओ Z अण्हेयओ BFX °अउ C अन्हेअउ D उण्हेअयो G अवडिओ X अवहिअं Z अवडियं BF खिण्णं X चिन्नम् CDFGX अणुइउ G अंतोहुत्तमधो° C अत्तोहुं X अंवोहुत्तं D अंतोमुहुत्तां Z °हुत्तमधो°. L. 2. DGXZ अभिहाणं C अभिहाणी BCDFX यद्यपि अभि° X om. शब्दः BF om. अपि दृश्यते तथापि X om. दृश्यते. L. 3. G संस्कृतानभिज्ञप्राकृतज्ञंमनादुर्वि° C संस्कृतानसंस्कृतानभिज्ञायज्ञंमन्ये दुर्विदग्धजनावर्जनार्थसं° BF संस्कृतानभिज्ञप्राकृतज्ञंमनादुर्वि° X °प्राकृतस्यमज्ञ° Z संस्कृतानभिज्ञाज्ञंमन्ये भिज्ञप्राकृतन्यमज्ञदुर्वि° D संस्कृतानांभिज्ञाप्रकृताज्ञादुर्वि° X °प्राकृतस्यमज्ञ° Z संस्कृतानभिज्ञाज्ञंमन्ये दुर्विदग्धजनार्थं. X संगृहीताः. L. 4. Z संग्रहोन्यायो X अभ्यूह्यः. L. 5. CDX अभि° BCFGXZ वणिय° D वाणाया° Z मया. L. 6. cdd. अणुइय° X °विक° BFGZ अवडिउ CX अइविउ D अचाडिउ GZ व CG अण्हेयउ BF °अउ Z °यओ X अण्हेउ BCFGX तउ D तुमइं. L. 7. cdd. अवहेयं DXY अवच्छरा A °रो. L. 8. BCFGXYZ अवालियम° G °सञ्च° Y °मरहइ X मूणं A णूण्णं G अम्हा° cdd. °इया D इं for य X मणुगाए. L. 9. cdd. अवहेयं From अवहेअं to नूनमित्यर्थे l. 10. is omitted in X. B अणु° D अवच्छरा D अवहच्छरा BCFGZ अवलियं D अचलियं. L. 10. D वनमित्यर्थे G °र्थं CZ °र्थः BCDFX अम्माइया G °इइया Z °इया. L. 11. cdd. °इयाइ G दिन्ना° cdd. °हेय G अच्छरा° D अवच्छरा°. L. 12. G णोव° Z णोव° cdd. °लियं D om. जं D इ for य CX किसलउ Z किसलओ BDFG °लिउ BF om. असोउ D असेलिउअ C °च. L. 13. ADG अच्छु° C °छी D अंच्छोर G छीरे BCFXZ अलियार° D अलार° D °वलियं X °मावलयं. L. 14. C अवहेट्ठो DGZ °ट्ठो C गविवए GZ °यए cdd. अणुसूया णियड°.

अत्थुवडं भल्लातकम् । अलिआरं दुग्धम् । अवलयं गृहम् । अवहट्टो गर्वितः । अणुसूआ आसन्नप्रसवा ॥ यथा ।

जइ अलिआरं वञ्छसि ता अवलए रक्ख धेणुमणुसूअं ।
अवहट्ठ अण्णहा सा मरिही अत्थुवडसंकुले रण्णे ॥ २१ ॥ [२३]

अरिअल्ली सद्दूले कड्डणरज्जुम्मि अवयाणं ।
सिरचित्तपट्टिआए अणराहो अइणिअं च आणीए ॥ २४ ॥

अरिअल्ली व्याघ्रः । अवयाणं आकर्षणरज्जुः । अणराहो शिरसि चित्रपट्टिका । अइणिअं आनीतम् ॥ यथा ।

चालुक्क तमवगण्णइ दिसअणराहिअ जसाणुरायं जो ।
णरअरिअल्लि सकण्ठे अवयाणं अइणिअं तेण ॥ २२ ॥ [२४]

अहिविण्णा कयसावत्ता दुद्दन्तोसहे अलमलो अ ।
अणुसुत्ती अणुकूले अहोरणं उत्तरिज्जम्मि ॥ २५ ॥

अहिविण्णा कृतसापत्न्या । अलमलो दुर्दान्तवृषभः । अलमलवसहो इति समाक्षरं नामेति गोपालः । अणुसुत्ती अनुकूलः । अहोरणं उत्तरीयम् । अवरिल्लशब्दस्तूत्तरीयवाचकः शब्दानुशासने साधित इतीह नोक्तः ॥ यथा ।

L. 1. B अत्थुडंव D अच्छु° *cdd.* अलियारं DGZ °हट्टो C °इट्टो X गर्जितः. L. 2. BCFGXZ अणुसूया D °सुया. L. 3. *cdd.* अलियारं (X अलियारिं) DZ तावलये C अवलये रक्ख° D धेणू अणुसु BCFGXZ °सूयं. L. 4. G °हट्टमन्नहा C °हट्ट अण्णवा Z °हट्टमण्णहा C मारिही DG अच्छु° C अडु° G °संकुलरन्ने. L. 5. CG कड्डण° XZ कट्टण° C °रज्जुम्मि. L. 6. G °पट्टि° *cdd.* °याए G अणराउ From हो in अणराहो to अ in अणुसुत्ती l. 12 omitted in X. ABCFGYZ अइणियं D अइणीयं C चाणिए. L. 7. G अरियल्ली व्याघ्रा X व्याघ्रः CX सिरसि G °पट्टि°. L. 8. C अइणीयं । आणीयं । आणीतं । D अइणीइं X अइणीतं BFGZ °णियं. L. 9. B चालुक्क X चाउक्क D चालक्क °गणइ BCFX °राहिय. L. 10. X नर° BF *om.* स *cdd.* अइणियं. L. 11. G °वित्ता D °वण्णा GY व. L. 12. ACG अणुसत्ती Y अणुसोत्ती X णुसत्ती °रिज्जंमि. L. 13. ZG °विन्ना D °विणा X °वण्णा G °सापन्न्या B °पत्त्या CF °पत्या D °पान्या GZ °वसभो B *om.* इति. L. 14. C अणुसत्ती G अवरिल्लं अहोरणं च उत्त° In GZ the words from अवरिल्ल° to नोक्तः are omitted here, but given after णीए in line 2, p. 15. Z *om.* साधित BCDFX °ब्दस्तु उत्त°.

अलमलसम अणुसुत्ती कहं तुमं मुत्र मज्झ अवरिद्धं ।
मूढ तए परिहिअमहिविण्णाइ अहोरणं इमं तीए ॥ २३ ॥ [२५]

अवडुअअवअण्णा उक्खलए चीरीइ अरलाया ।
अइरिम्पो कहवन्धे कच्छावत्थम्मि अवअच्छं ॥ २६ ॥

अवडुओ तथा अवअण्णो उदूखलम् । अवअण्णं इत्यत्र तृतीयाक्षरं हकारं केचित्पठन्ति । अरलाया चीरी । अइरिम्प इति मकारपकारसंयोगान्तः कथावन्धार्थः । लिपिदोषापभ्रष्टास्तु पकारद्वयसंयोगं केचित्पठन्ति । अवअच्छं कक्षावस्त्रम् । कक्षेत्यन्ये ॥ यथा ।

अवअण्णघडणमवडुअकण्डणमवअच्छमित्तपरिहाणं ।
अरलायगुञ्जिरणिउञ्जवसणमिअ तुह रिऊण अइरिम्पो ॥ २४ ॥ [२६]

अक्खलिअं पडिफलिए अलीसओ सागरुक्खम्मि ।
अहिरीओ विच्छाए अग्गक्खंधो रणग्गधुरा ॥ २७ ॥

अक्खलिअं प्रतिफलितम् । अलीसओ शाकवृक्षः । अहिरीओ विच्छायः । अग्गक्खंधो रणमुखम् ॥ यथा ।

अग्गक्खंधपलायणअहिरीआ कुमरवाल तुह रिउणो ।
ओवीहन्ति अलीसयणिउञ्जअक्खलिअअप्पसद्दे वि ॥ २५ ॥ [२७]

L. 1. G अणुमुत्ती C °स° G तुम X नुमं BF सुचं. L. 2. *edd.* °हियम° C °हियवि° X °विणाइ. L. 3. ABCFY अवडुय° A °अवउन्ना BDF ओक्खलए C उक्ख° BCDF वीरीइ Z अरयाला. L. 4. B अइरिंपो X इरिंपो Z कत्थाव° AGZ अवअत्थं C अवअछं X अवयत्थं. L. 5. CDG अवडुउ X अवमुउ G °अन्नो BD उदूखलं X अदूखलम BCDFZ °अण्णमित्यत्र G °अन्नमित्यत्र X °अण्णमित्यत्र X केचित्...ति L. 6. Z अरयाला BCF वीरी BFZ अइरिंप CX अइरम्प corr. C 2. hd. X °संदेगांतः L. 7. C °दोषो° X °पाठंति X अवअत्थं. L. 8. G °त्यन्यं. L. 9. G अव° GZ °अन्न° D °यन्न° BCDF अवडुय° GZ °अत्थ° CX °यछ°. L. 10. BCFX °गुंजर° G °णिवोन° D °णिवोजा° Z °णिवाज° *edd.* इव (D इवा) GZ महरिम्पो B अइरियो F अइरिंपो. L. 11. *edd.* अक्खलियं (C अल्अ and so generally) ACDFX अलीसउ. L. 12. AFXZ अहिरीउ C अहिराओ D अहिरिउ C विस्थाए G मिच्छाए A °क्खंधा C. 1. hd. °स्खंधो A °धुरं. L. 13. *edd.* °लियं (X °लिनं) BCFGX अलीसउ D अलिसओ X साक° BCFGX अहिरीउ D अहिरिओ. L. 14. C °संधो. L. 15. BCF अग्गखंध° CGXZ °अहिरिया D °रिआ D कुमार° Z कुमरदाल. L. 16. DG ओवीहंति BZ उवी° C(F?)X उवी° C अलि° *edd.* °लिय° C वी.

अण्णमयं पुणरुत्ते अंगालिअमुच्छुसयलम्मि ।
अवरोहो अवराहो अ कडीइ अवालुआ सिक्के ॥ २८ ॥

अण्णमयं पुनरुक्तम् । अंगालिअं इक्षुखण्डम् । अवरोहो तथा अवराहो कटी। अवालुआ सृक ओष्ठपर्यन्तः ॥ यथा ।

अण्णमयं अंगालिअरसणेण अवालुआ फुडं फुडइ ।
इअ अवराहिणि अहरं अवरोहठिआ तुह पिआमो ॥ २६ ॥ [२८]

पूरम्मि अग्गवेओ अहिआरो लोगजत्ताए ।
चोरे अदंसणो कविकच्छूए अप्पगुत्ता य ॥ २९ ॥

अग्गवेओ नदीपूरः । अहिआरो लोकयात्रा । अदंसणो चौरः । अप्पगुत्ता कपिकच्छूः ॥ यथा ।

सरिआण अग्गवेओ अदंसणा तह य अप्पगुत्ता य ।
दूमन्ति झत्ति लोअं अहिआरविरोहिणो हि खला ॥ २७ ॥ [२९]

अवगदमुरुम्मि दिट्ठे अज्झसिअं चञ्चले अणेकज्झो ।
गहभयरुण्णे अहिसिअमवडुसं उक्खलाइम्मि ॥ ३० ॥

अवगदं विस्तीर्णम् । अज्झसिअं दृष्टम् । अणेकज्झो चञ्चलः । अहिसिअं ग्रहशङ्कारुदितम् । अवडुसं उलूखलादि शूर्पप्रायमुपकरणजातम् ॥ यथा ।

L. 1. D अण्णमायं GZ अन्नमय C 1. hd. *om.* ण्णमयं पुण A पुण्णरु° F पुनरु° G आंगा° D इंगलि° X अगालि° *cdd.* °लिय° C °मुछ° X °मिछुसंडंमि. L. 2. ACF अवरोहो अवरोहा D °राहो °रोहो Y य GZ कडीहि यवा ABCFYZ °लुया. L. 3. GZ अन्नमयं BCFGXZ अंगालियं D इंगालियं D अवरौहो नथा अवरोहा X अवराहे In C तथा अवरा is wanting. L. 4. BCFGZ अवालुया DGX उष्ट° BCF उष्ठ° G °पयतः C °पर्यंतः. L. 5. GZ अन्न° *cdd.* अंगालिय° CX °रसेण C अवाडुया X अवाडया BDFGZ °लुया BF फुंडं G फुंडइ C पुडइ. L. 6. X इ for इअ *cdd.* °ठिया G पियागे BF पियामो CXZ पियामे D वियामे. L. 7. ACDX अग्गवेउ G °वेरो ABCFYZ अहियारो D अहेआरो Y लेयजत्ताए. L. 8. C °गुत्ताए G °पु°. L. 9. *cdd.* °वेउ *cdd.* अहियारो G चोर CF चोरः. L. 10. G °कच्छू B °कच्छूः. L. 11. *cdd.* सरियाण *cdd.* °वेउ G दंसणा CD अदंसणो. L. 12. *cdd.* लोयं BCFGXZ अहियार°. L. 13. G दिट्ठे D अज्ज° *cdd.* °सियं X चले A °कझो CD °कज्जो. L. 14. AZ गय° G °रुन्ने *cdd.* °सिय° G °यअव° A °वडुसं D °वडुसं X °वडुसं Y °वडुसं Z °वडुसं G °लायम्मि. L. 15. D अज्ज° *cdd.* °सियं CD °कज्जो G अणहि° *cdd.* सियं. L. 16. B °संका° X °शंकादिरुदि° Z अवडुसं C सूर्प° X °करणं.

चइअ अवहुसकम्मं कामग्गहअहिसिअं कुणन्तीए ।
अज्झसिअमणेकज्जं अवगदृणयणाइ संभरिमो ॥ २८ ॥ [३०]

अब्भायत्तो पच्चागयम्मि अब्भक्खणं अजसे ।
कावालिए अगहणो अंगुत्थलमङ्गुलीअम्मि ॥ ३१ ॥

अब्भायत्तो प्रत्यागतः । अब्भायत्थो पश्चाद्गत इति तु गोपालः । अब्भक्खणं अकीर्तिः । अगहणो कापालिकः । अंगुत्थलं अङ्गुलीयम् ॥ यथा ।

अब्भक्खणमगणन्ता विमुक्कअंगुत्थलाइआहरणा ।
अगहणवेसा रणओ अब्भायत्ता भमन्ति तुह रिउणो ॥ २९ ॥ [३१]

उच्छुअदन्तवणछणे अवयारो अवहडं मुसले ।
अंगुलिणी फलिणीए अहिसंधी पुणपुणकरणे ॥ ३२ ॥

अवयारो माघ्यामुत्सवविशेषो यस्मिन्निक्षुदन्तधावनाद्याचारः क्रियते । अवहडं मुसलम् । अंगुलिणी प्रियङ्गुः । अहिसंधी पौनःपुन्यम् ॥ यथा ।

अगुलिणिसामलेहिं अवहडदसणेहि कुञ्जरिन्देहिं ।
अहिसंधिउच्छुअसणे को अवयारे वि कुणइ पडिसिद्धिं ॥ ३० ॥ [३२]

अहिवण्णं पिञ्जरए पायत्ताणम्मि अद्धजंघा य ।
अङ्काभरणे मोत्तिअरयणा अज्झोल्लिआ णाम ॥ ३३ ॥

L. 1. BF चइअव° G चइयमव° Z चइयमवहुस° X कामगाह° C °मोइ° GZ °महि° *cdd.* °सिवं (X °सिय) C कुण°. L. 2. D अज्झ° *cdd.* °सियम° CD °कज्जं CX °नयणाइं Z °णाइं. L. 3. A अत्ताअत्तो CXY अज्झाअत्तो D °अत्तो A अमक्खणं BCF अज्झ°. L. 4. DX अंगुच्छल° *cdd.* लीयंमि (GYZ °यम्मि). L. 5. C अज्झाअत्तो D °अत्तो X °यंतो GZ अब्भाअत्तो BF अब्भायच्छो C अज्झाअत्थो D अब्भाअच्छ X अज्झा° BGX °द्गतः C अज्झक्खणं X अज्झक्खणं D *om.* अब्भ°. L. 6. D गुच्छलो X अंगुच्छलं C अगुलीयं. L. 7. C अज्झणम° X अज्झ° C विक्क° D विमुक्क° DX °गुच्छ°. L. 8. CFGX रणद D रणाइ CX अज्झाअत्ता D अब्भाउत्ता G भमनि D ग्मंति X भवंति G रिउणा Z रिउणे. L. 9. *cdd.* उच्छुय°. L. 10. C पुणक्करणे. L. 11. X माघ्यां उ *cdd.* °विशेषः X °दंतवनाद्याधारः BCDF °द्याचारः. L. 12. C *om.* अंगु° वि° BCDF °पुण्यं. L. 13. G अवयण° *cdd.* °दसणेहिं B कुंज° C °रिंदेहि X °रिंदेति. L. 14. BCF अहिसंधिउ° C °छुयसणे C चि B पडि° F पडिसिद्धिं G °सद्धि D °सिद्धं Z °सद्धि. L. 15. Y अहिवन्नं G पिंजरए D पायत्ताणं वि BCF पायात्ता° C अद्धंजया F अद्ध° X °जघए. L. 16. C अंकाभगे *cdd.* मोत्तिय° (Y मुत्तिय°) A अज्झो° D उज्झोलिया ABCFGYZ °ल्लिया X °लिया X नाम Z णोमा.

अहिवण्णं पीतरक्तम् । अद्धजंघा मोचकाख्यं पादत्राणम् । अज्झोल्लिआ क्रोडाभरणे मौक्तिकरचना ॥ यथा ।

घुसिणाहिवण्णिआओ अज्झोल्लिअभूसिआउ जाउ पुरा ।
तुह रिउवहूउ ताओ भमन्ति चइअद्धजंघिआउ वणे ॥ ३१ ॥ [३३]

अइहारा विज्जू सण्णिअमद्धक्खिअमसंगयं वत्थे ।
अद्धक्खणं पडिक्खणमवत्तयं तह विसंठुलयं ॥ ३४ ॥

अइहारा विद्युत् । अइराहा इति त्वचिराभाशब्दभवः । अद्धक्खिअं संज्ञाकरणम् । असंगयं वस्त्रम् । अद्धक्खणं प्रतीक्षणम् । परीक्षणमिति केचित् । अवत्तयं विसंस्थुलम् ॥ यथा ॥

अइहारुज्जोए णं कस्स वि अद्धक्खिएण चलिआ सि ।
सहि कुण अद्धक्खणयं अवत्तयमसंगयं च संठवसु ॥ ३२ ॥ [३४]

कच्चीइ अंतरिज्जं अहिक्खणं तह उवालम्भे ।
अंतीहरी अ दूईइ दिसाए अक्खवाया वि ॥ ३५ ॥

अंतरिज्जं कटीसूत्रम् । अहिक्खणं उपालम्भः । अभीक्ष्णमित्यन्ये । अंतीहरी दूती । अक्खवाया दिक् ॥ यथा ॥

आलि गलिअंतरिज्जे अहिक्खणं तस्स मे कहन्तीइ ।
उवगरिअं अंतीहरि किमक्खवाया पुलोएसि ॥ ३३ ॥ [३५]

L. 1. G अद्दजंघा CFX अद्द° D अज्जो° *cdd.* °ल्लिया. L. 2. C °भरणा. L. 3. CDFGX °वण्णियाउ BC 2. hd. Z °याओ D अज्जो° *cdd.* °ल्लिय° *cdd.* °भूसियाउ. L. 4. P रिओ° CD °वहुउ° CGX ताउ, *om.* D. CDX वइ° CFX °अद्द°. BCF °जंघियं G °जंघियाउ (sic) D °जायायाउ X °जंघियाउ Z °जंघियाउ G ण for वणे. L. 5. D विज्जु G विज्ज ABCFY सण्णियम° D सान्नियाम° G सन्नियम° X सणियम° C सत्त्विखयम° G सत्थक्खि व्वयगसंगयं (sic) F °अद्द° Z °असक्खियम° ABDXY °क्खियम° C वत्थो D वच्छि Z वच्छे. L. 6. C (F ?) अद्दखणं G अद्द° C पडिख° X पडिक्खणं पडिक्खण° G °वत्तणं A विसं । सुलयं Z विसंतुलयं. L. 7. *cdd.* इति तु अचि° D °शब्दा (*om.* भवः) C अख्खियं Z अक्खियं F अद्द° BDFGX क्खियं. L. 8. CF अद्द° G अवत्तणं X अवत्तयं. L. 9. CG °स्थुलं BZ विसं° F विशंस्थुलं. L. 10. X अइरहाज्जो° G °ज्जो णं CF अद्द° CFGXZ चलिया B चलिआ D चलिया. L. 11. BX सहि ऊण GZ मद्द° CF अद्द° B व BF संवसु D संवचसु. L. 13. Y य X अंताह दुइइ G दूइइ. L. 14. C कटि° G उवा°. L. 15. X दिग्. L. 16. BCFGX गलियं° DGXZ कहंतीए. L. 17. *cdd.* °गरियं D पलो° C °एसि.

अवरिज्जो अदुइज्जे कोवे अहिअलमवलुआ य ।
अवठंभो तम्बोले विरहे अवहायअवयरिआ ॥ ३६ ॥

अवरिज्जो अद्वितीयः । अहिअलं अवलुआ च कोपः । अवठंभो ताम्बूलम् । अवहाओ तथा अवयरिओ विरहः । अयं च पञ्चाक्षरोऽप्यर्थानुरोधाच्चतुरक्षरेषु निबद्धः । एवमुत्तरत्रापि ॥ यथा ।

अवठंभेऽहिअलो कमलेऽवलुआ तीइ हवइ अवहाए ।
सुहयावरिज्ज तुह पुण अवयरिए होइ किं ति ण हु मुणिमो ॥३५॥ [३६]

अंजणिआंजणईसं अंजणइसिआ य ताविच्छे ।
अंवसमी अवममिआ तिम्मिअपरिउसिअकणिकाए ॥ ३७ ॥

अंजणिआ अंजणईसं अंजणइसिआ च तापिच्छम् । अंवसमी तथा अवसमिआ स्तीमितपर्युषितकणिका । अंवसमीत्यत्र सकारमकारयोर्व्यत्यये अंबमसीति केचित्पठन्ति । तत्र केषांचिद्भ्रमोऽभ्रमो वेति बहुदृश्वान एव प्रमाणम् ॥ यथा ।

L. 1. Z अहदुज्जे G कोवे D कोवि ABDGYZ अहिवल° *edd.* °लुया. L. 2. AB अवतंभो G अवांभो D अवडभे X अवहाए° ABCDFYZ °यरिया E °अरिअ. L. 3. C अद्वितीया G अहिवलु BF अहिलं C °अल D अहिहा XZ °वलं *edd.* °लुया G अवठंभो BF अवयंभो C °ल. L. 4. C 1. hd. GXZ अवहाउ B अचरिओ C अवयवरिह 2. hd. °रिओ DX अवअरिउ G अवयरिउ BDX ऽपि अ° CDGZ °रोधात् चतु° X °रोधात्तु चतु°. L. 6. BCFGX ऽहिवलो Z अहिवलो D हिया C कमेले BCFGZ वलुया D चलुया C नाइ CGZ एवाए (sic). L. 7. C सुहवाव° X °रिज्जं CG तह D सुम C होई BDFX किं तु *edd.* न X मुणिमा. L. 8. A अंजणिया ऽंजण° BF अंजणिया अंजणइस्मं CYZ अंजणिया अंज° D अंजणिया अंजणाइंसा E अंजणया अंजण° G °या ऽंजण° X अंजणिया अंजणइ A अंजणेइसि° ABCDFGYZ °सिया E °ईसिआ Z अ C नापिच्छे. L. 9. ABF अंव° DG अम्व° C *om.* from अंव° to °कणिकाए ABCDFGXYZ °समिया A निम्मिअ° BDF तिम्मिय° BFYZ °परिओसिय° D °पुरिओसिय° E °परिओसिअ° AXYZ °कणिक्काए. L. 10. C *om.* from अंजणिआ to नापिच्छम् BDFX अंजणिया X अंजणइ BF °ईस्सं D °ईसि BF अंजणमिया च D °ईसिया च तापिच्छो X °इसिया च नापिच्छे Z °इसिया च ताविच्छं G च ताविच्छं DG अम्व° B अंव° C (F ?) अम्व° D *om.* तथा G अवसमी XZ °समिया. L. 11. X स्नामितपर्युषितं C *om.* पर्युषित BCFGZ °कणिका BG अंव° CD (F ?) अम्व° G °वकार° G अम्व B अंव° CD (F ?) अम्ब. L. 12. X अत्र केषांचित् भ्रमो वेति BD अभ्रमो, C 1. hd. *om.* °भ्रमो D बहुश्रुता.

अंजणिअरुइं कण्हं अंजणइसिआलयाहरे दट्टुं ।
मुच्चइ गोववहूए अंवसमी अद्धपक्का वि ॥ ३५ ॥

विअलन्तवाहकज्जलकलुसिअअवसमिअपिण्डयं पइणो ।
अंजणईससवण्णं पाहिज्जं किज्जइ वहूए ॥ ३६ ॥

अत्र केचित् । अच्छोडणं मृगया । अलिंजरं कुण्डम् । अमिलायं कुरण्टककुसुमम् । अच्छमल्लो ऋक्षः । इत्यपि संगृह्णन्ति । तत्संस्कृतभवत्वादस्माभिर्नोक्तम् । यत्तु । अच्छमल्लो यक्ष इत्याह तद्बहुभिरनुक्तत्वादस्माभिरुपेक्षितम् । तथा । अइच्छइ अक्कुसइ गच्छति । अवक्खइ पश्यति । अप्पाहइ संदिशति । अक्खोडइ असिं कोशात्कर्षति । अब्भिडइ संगच्छते । अग्घाडइ अग्घवइ अंगुमइ पूरयति । अड्डुक्खइ क्षिपति । अवहेइ रचयति । अवुक्कइ विज्ञपयति । अणच्छइ अयंछइ कर्षति । अल्लत्थइ उत्क्षिपति । एते धात्वादेशेषु शब्दानुशासनेऽस्माभिरुक्ता इति नेहोपात्ताः । न च धात्वादेशानां देशीषु संग्रहो युक्तः । सिद्धार्थशब्दानुवादपरा हि देशी साध्यार्थपराश्च धात्वादेशाः । ते च त्यादि-तुम्-तव्यादिप्रत्ययैर्बहुरूपाः संग्रहीतुमशक्या इति । तथा अवज्झाओ उपाध्याय इति उपाध्यायशब्दस्य प्राकृतमपभ्रष्टमिव रूपमिति नेहोपात्तम् ॥ [३७]

L. 1. *cdd.* °णिय° *cdd.* °इसिया° G दट्ठं C दट्ठुं D दट्ठु. L. 2. DG मुच्चइ GX अंव° B अम्ब° CD (F!) अम्ब° C अद्दपिक्का X अद्धुपिका F अद्ध° DZ °पिक्का. L. 3. BDFX वियलंत° C विअलंत° BCFGX °वाह° D °कजल° C *om.* कज्जल *cdd.* °कलुसिय° *cdd.* °समिय° (X °सामिय°) X पइणे. L. 4. X °सवणं पहिज्जं किज्जए. L. 5. GZ अंबिलयं D अमिषालं BF कुरंडक° DX कुरंटकु. L. 6. C अज्झ° Z अच्छमल्लो D *om.* here from इत्यपि to अच्छ° but has these words after नेहोपात्तम् l. 15. G °गृह्ण° X °नेक्तिं. L. 7. CDGZ यत्तु X अत्तु D °भिल्लो G ऋक्षः Z यक्षः D शानाः. L. 8. C अकुसइ X अक्कुसइ G गच्छइ X अवक्खइ G पश्यति for संदि°. L. 9. G अक्खोडइ CX अब्भि° DG अग्घावइ C अडाइ D अंगुमाइ GZ पूर्यते G अड्डुक्खइ B अड्ड° or अड्डु° CF अड्डु° D अड्ड° Z अब्भुक्खइ. L. 10. G क्षपति D आवह्मरवइ रच° G अब्बुक्कइ BFX अचु° C अबु° D अक्कोइ Z अच्चुक्कइ D आणच्छइ BF अच्छइ Z अणिच्छइ G अयंलइ C अयंइ D अयांछइ, *om.* BF. L. 11. BF अल्लछइ C अल्लछेइ D अच्छल्लइ XZ अच्छल्लइ, *om.* G. G *om.* उत्क्षि° X अस्माभि°. L. 12. X °वादापरा. L. 13. CDGXZ °देशास्ते X °स्यादि-नु-तव्यादि° C -नु- B °तग्रही° DX संगृ°. L. 14. G अवज्झाउ CX उवज्झाउ D अवज्झ° BF °ध्यायः X °मपभ्रष्ट°. L. 15. X नेहो°.

॥ अथ अवसमिआशब्दादारभ्य पञ्चाक्षराः ॥

अवकीरिअं विरहिए अंकुसइअमङ्कुसायारे ।
अवलावम्मि अवल्लावओ अ अणहारओ खल्ले ॥ ३८ ॥

अवकीरिअं विरहितम् । अंकुसइअं अङ्कुशाकारम् । अवल्लावओ कप्रत्यया-भावे अवल्लावो अपलापः । अणहारओ खल्लम् । निम्नमध्यमित्यर्थः ॥ यथा ।

किं कुणसि अवल्लावं भालें अंकुसइआ णहा तुज्झ ।
अणहारगण्डजीए तं मा अवकीरिअं कुण खणं पि ॥ ३७ ॥ [३८]

अवपुसिओ संघडिए अवच्छुरणं कोहभङ्गिभणिअम्मि ।
अच्छिवडणं णिमीलणमण्णोसरिअं अइक्कन्ते ॥ ३९ ॥

अवपुसिओ संघटितः । अवच्छुरणं क्रोधे सति भङ्ग्या भणितम् । अच्छिवडणं निमीलनम् । यद्यप्यक्षिपतनशब्दस्येदं रूपं संभवति तथापि संस्कृते तदप्रसिद्धमितीह निबद्धम् । अण्णोसरिअं अतिक्रान्तम् ॥ यथा ।

पसिअ सहि किमिह जुत्तं चिरअवपुसिए पिअम्मि अवच्छुरणं ।
कायव्वमच्छिवडणं अण्णोसरिआवराहस्स ॥ ३८ ॥ [३९]

अवयक्खिअमवयच्छिअमज्झवसिअमवि णिवाइअमुहम्मि ।
असरासओ खरहिए अगंडिगेहो अ जोव्वणुम्मत्ते ॥ ४० ॥

L. 1. CDX *om.* अथ BDF °समिया CX °समिय G °मियादार . L. 2. ABCDFGXYZ °कीरियं GZ विहरिए X विरहिरहिए ABCDFGYZ °सइय . L. 3. ABCDFGXYZ °हारउ X खिल्ले. L. 4. C 1. hd. DGXZ °वउ ADGYZ च; *om.* X. ACGXZ °हारउ X खिल्ले. L. 4. edd. °कीरियं GZ विहूतं X विरहियं BCFGXZ अंकुसइयं CGXZ अंकुसाकारं BF अंकुशा-बारं CX अवलावउ GZ °वउ D अवल्लावो. L. 5. G अवल्लाव Z अवल्लाओ CDGX °हारउ BCFG खल्लं Z निम्नं मध्य°. L. 6. D यथा (sic) CX लावं D सइया D तुज्झ. L. 7. X नं for तं *edd.* °किरियं (G °व) Z कु for कुण G खणंमि X has °कारिअ throughout for °कीरिअ. L. 8. ABCFGX °पसिउ A अवत्थुरणं X °भणियंम्मि BCF °वंमि D °यामि. L. 9. X अत्थि (च्छि ?)वडणि अवत्थ(च्छ ?)रणं AGYZ °भणियंम्मि BCF वंमि D °यामि. L. 9. X अत्थि (च्छि ?)वडणि DEGXZ निमी° In C णमण्णोस is wanting. X °मन्नोस ABCDFGYZ °सरियं. L. 10. CGX °सिउ X अवत्थुरणं After अच्छि° C has again क्रोधे सति भङ्ग्या भणितं । अच्छिवडण and *om.* निमीलनम् । य G °वडणान्. L. 11. C यद्यक्षि° D °स्य इदं. L. 12. D अणो° Z अन्नो° *edd.* °रियं X तथा. L. 13. *edd.* पसिय (X पासिय) GXZ °फुसिए GZ पियम्मि BCDFX पियंमि. L. 14. G अन्नास° BCDFX °रिया° L. 15. G °अक्खेयम ABD (F !) YZ °अक्खियम° C °क्खियं अव ABCDFYZ °अच्छियम° ACD अज्झव° ABCDFY °सियम° AX मव ABCDFGYZ °वाइय° X °वाइय . L. 16. E असुरा A °सउ DG, C 1. hd. XZ °मउ CZ °हिया E अंगडि° X °गेहेलो GY व XY जुव्व° C °णुमत्ति F °णुमत्ते.

अवयक्खिअं तथा अवयच्छिअं तथा अज्झवसिअं निर्वापितं मुखम् । असरासओ खरहृदयः । अगंडिगेहो यौवनोन्मत्तः ॥ यथा ।

तमगंडिगेहमसरासयं च अवयक्खिएण हिण्डन्तं ।
अज्झवसिएण किं सहि भरेसि अवयच्छिएण पुक्करिमो ॥ ३९ ॥ [४०]

अच्छिहरुल्लो वेसे अच्छिविअच्छी परोप्परायड्ढी ।
पडिजागरिए अडखम्मिअं च अणुवज्जिअं तह य ॥ ४१ ॥

अच्छिहरुल्लो द्वेष्यो वेषो वा वेसशब्दस्योभयार्थत्वात् । केचित् हस्थाने घं पठन्ति । अच्छिघरुल्लो । केचिद्रेफमिकारान्तं पठन्ति । अच्छिहरिल्लो । तदेवं ग्रन्थकृद्विप्रतिपत्तौ बहुज्ञाः प्रमाणम् । अच्छिविअच्छी परस्परमाकर्षणम् । अडखम्मिअं तथा अणुवज्जिअं प्रतिजागरितम् । अणुवज्जिअं गतमिति तु गमिधात्वादेशसिद्धम् ॥ यथा ।

अच्छिविअच्छीदुहिआ अच्छिहरुल्ला तए कयपहारा ।
पिअअणुवज्जणरहिआ अडखम्मिज्जन्ति सवरिआहि वणे ॥४०॥ [४१]

अब्भपिसाओ राहू अब्बुद्धसिरी अचिन्तफलपत्ती ।
पुरिसाइअमडउज्झिअमंगवलिज्जं च तणुवलणं ॥ ४२ ॥

L. 1. BCFX °क्खिअं; In G the words तथा अवअच्छिअं are written twice. D *om.* from अक्खिअं to मुखम् BCFX °च्छिअं Z तथा is given twice. BCFGXZ °सिअं but corr. in Z to °सिअं GZ निव्वाविनं CX निर्वा°. L. 2. CG °सउ X °साउ D असउ °हृदय C अगंडि° D °गिहो X तथा. L. 3. X तमखंडि° C *om.* सरा B °असिएण D °अक्खिऊण Z हिंडंनं X *om.* हिण्डन्तं. L. 4. C अज्जव-सिएणं किं सहिहि D अज्जा° X *om.* अज्झवसिएण D अच्छिएणं X °अच्छिए °रिमो. L. 5. AEY अच्छ° ABCDFGYZ °वियच्छी AG, C 2. hd. D(F !)Z °यड्ढी C 1. hd. °ड्ढो X °यड्डी. L. 6. A अडखामियं CEGYZ °म्मियं BDF °खंमियं X °खम्मिअ EG अणुव° ABCFYZ °ज्जियं D °या. L. 7. G *om.* वा BCFGZ °शब्दस्य उभया° X °स्य उभयत्वात्; *om.* केचित् X वा for घं. L. 8. BCF केचित् रे° D यंपि . L. 9. G अच्छ° *cdd* °वियच्छी X अडक्खामियं GZ °म्मियं BCF °खंमियं D °खंम *cdd.* °ज्जियं G °वज्जियं BCDFXZ °ज्जियं. L. 10. X गमि-त्वादेश G तथा. L. 11. G अच्छ BCDFXZ वियच्छी° *cdd.* °दुहिया C अच्छिहरुल्ला. L. 12. *cdd.* पिय° °रहिया GZ °खम्मिज्जमि CX °ज्जति BF सवरियाहि CDG °रियाहि X रियहि Z रियाहि C वणो. L. 13. A अज्झसिसाउ C 1. hd. GX °साउ E राहु AGZ अब्बुद्ध° BCFX अबुद्ध° D अबुद्धिसिरि° E अच्चुसिरि (sic) Y अच्चुद्धसिरी D अचिन्त° G अचिंत . L. 14. A पंरि° ABCDFGYZ °साइयम° A °उज्झियम° C °उज्झयम° BDFGYZ °उज्झियम° BF °मगवलिज्ज X °उज्झयंगविलिज्जं° Y °वलिज्जं° E °वलिज्जं° A तणुवलण BF तणुवण C पुणुवलणं.

अब्भपिसाओ राहुः । अब्बुद्धसिरी मनोरथाधिकफलप्राप्तिः । अडउज्झिअं पुरुषायितम् । विपरीतरतमिति यावत् । अंगवलिज्जं अङ्गवलनम् ॥ यथा ।

अडउज्झिअमंगवलिज्जं दूरे अ इह वत्तणं पि किर ।
अब्भपिसायवहूणं अब्बुद्धसिरी सिरीणाह ॥ ४१ ॥ [४२]

अद्धविआरं मण्डणमपारमग्गो अ वीसामो ।
अपडिच्छिरो जडमई रहस्सभेई अगुज्झहरो ॥ ४३ ॥

अद्धविआरं मण्डनम् । कश्चिदद्धविआरं मण्डलकमित्याह । अपारमग्गो विश्रामः । अपडिच्छिरो जडमतिः । अगुज्झहरो रहस्यभेदी । अस्यागुह्यधरशब्दभवत्वे युक्तिरुक्ता ॥ यथा ।

मा कुण अद्धविआरं अकिवे अपडिच्छिरे अगुज्झहरे ।
जं सो तइ णाणुणिओ अपारमग्गो महच्छीण ॥ ४२ ॥ [४३]

अवयणिओ अणमिलिए रित्तम्मि पुडे अभिण्णपुडो ।
हिक्काए अणुवंधिअमणच्छिआरं च अच्छिण्णे ॥ ४४ ॥

अवयणिओ असंवदितः । अभिण्णपुडो रिक्तपुटः । शिशुभिः क्रीडया जनप्रलोभनार्थं विपणिमार्गे रिक्ता पुटिका या क्षिप्यते सैवमुच्यते । अणुवंधिअ हिक्का । अणच्छिआरं अच्छिन्नम् ॥ यथा ।

L. 1. *cdd.* °पिसाउ, corr. C. 2. hd. CX राहू G अबुद्ध° BCDFXZ अबुद्ध° BCFGXZ °उज्झियं D °उज्जियं. L. 2. BF °वलिज्जं. L. 3. B (F !) G अडउज्झिय· अंग° D अडओज्जयमं° Z अडउज्झियमं° X °उज्झियमंगवा...जं करे. L. 4. G °पिसोय° CXZ °बहूणं *cdd.* अबुद्ध° G अबुद्धसिरिण [बु not quite distinct] X °सिरी णाह Z सिरिणाह. L. 5. C अद्द° 2. hd. अद्द° *cdd.* °वियारं BFY च. L. 6. X अपमिच्छिरो E जरमई GZ °भेई A अगुज्झ°. L. 7. C अद्द° *cdd.* °वियारं (X °र) BCFGZ कश्चित् अद्धवियारं (C अद्द° X अद्दु°) D केचित् अद्धवियारं G मंडलमि° D °नित्याहुः G *om.* मग्गो. L. 8. C अपरि° X अगुग्झहरो G अस्य गु° BCDFXZ अस्य अग°. L. 10. C अद्द° *cdd.* वियारं GZ अपडि°. L. 11. X ज G मह CDGXZ °णिउ CX महच्छीण. L. 12. ACGX °अणिउ G असंणमि Z असंमिलिए EX °मिलीए DEGXZ अभिन्न°. L. 13. X हिक्काए B अणवं° GZ अणुवं° ABCDFGYZ °धियमणच्छियारं C अच्छिण्णो EGZ °न्ने X °न्नो. L. 14. D, C 1. hd. GX °णिउ D संव X °वदित BCDXZ अभिन्न° B °पुडो GZ रिक्तः पुटः X रिक्तः पटुः C 1. hd. रिक्तिः पुटः corr. 2. hd. L. 15. D °प्रलोभनार्थ X 2. hd. पुटिक GZ अणुवं BCFGZ °धियं DX बंधे (sic). L. 16. XZ °च्छियारं BD अच्छिण्णं.

अवयणिअवच्छहाणं वेरीणमभिण्णपुइयसुण्णाणं ।
तुह झत्ति णामकित्तणमणच्छिआराणुबंधिअं हरइ ॥ ४३ ॥ [४४]

अवरत्तयाजराउरअरविंदरमणुसउण्हदीहम्मि ।
अणरामयमरई अड्डयकली तह य कडिहत्थे ॥ ४५ ॥

अवरत्तओ पश्चात्तापः । अवरत्तेअं इति गोपालः । यदाह । अवरत्तेअं पश्चात्तापेऽपि प्रोच्यते तज्ज्ञैः ॥ अजराउरं उष्णम् । अरविंदरं दीर्घम् । उभयत्र समाहारद्वन्द्वः । अणरामओ अरतिः । अड्डयकली कट्यां हस्तनिवेशः ॥ यथा ।

अरविंदराजराउरणीसासन्तं कयड्डयकलिअ ।
अगणन्तो अवरत्तयअणरामयदुत्थिओ हवसि तं पि ॥ ४४ ॥ [४५]

सिट्ठम्मि अवकरसो अवयड्ढिअमाजिहरिअम्मि ।
अवयासिणी अ णासारज्जू अलमंजुलो अलसे ॥ ४६ ॥

अवकरसो सरकः । अवयड्ढिअं रणहृतम् । अवयासिणी नासारज्जुः । अलमंजुलो आलस्यवान् । केचिदलमंजुलयमलसमाचक्षते । तदयुक्तम् । कप्रत्ययस्यातन्त्रत्वात् । कवयो हि छन्दःपूरणार्थं कादाचित्कं कप्रत्ययं प्रयुञ्जते । अत एवास्माभिरयं पञ्चाक्षरेषु निबद्धः ॥ यथा ।

L. 1. CX अवअणिह° BD °णिय° G °हाण C वरी° GZ °रीण अभिन्न° D °भिन्न DGZ °सुन्नाणं. L. 2. BCF क्खत्ति X पुत्ति Z नाम° BCDFX °च्छिया° X °राउणुवं° G °णुवं° BDFGZ °धियं C 1. hd. °धित 2. hd. धिओ X धिउं. L. 3. CDY °रत्तयअजरा° Z °रत्तयाअजरा° C °जराउअर° 2. hd. °राओ° EX °मणस°. L. 4. AX अणुराम° A अड° (sic) C (F!) XZ अट्ट° DG अट्ट° [!] G केडि° C °हत्थो. L. 5. C अजरत्तउ BGX °त्तउ D अवरत्तयअजाउर पाश्चात्ताप-उष्णयोः CGXZ °रत्तेयमिति BF °रत्तेयमिति D °रत्तयमिति G °रत्तियं BF °रत्तेयं CX °रेत्तेयं DZ °रत्तयं L. 6. X त्ति for ऽपि X तज्ञैः D om. अजरा° उष्णम् B उभत्र. L. 7. CDGX °रामउ corr. 2. hd. C. G अरत्तिः C (F!) GZ अट्ट° B (!) D अट्ट° X अड्डकली. L. 8. X °णीनासंत GZ कअट्ट° CD (F!) कयट्ट° BFX °लिय CDGZ °लिया. L. 9. X अगणतो D °अणुरा° Z °अणगमय° BDF °दुट्ठिओ X °दुत्थिउ. L. 10. A अवअट्टिय° B °यड्डिय° C (F!) °यड्डिय° EX °अड्डिम° G °यट्टिअ° Y °अड्डिय° Z °यट्टिअ° D अवट्टियम° AGYZ °हरियम्मि BCDF °हरियंमि. L. 11. ABCFYZ च DEXनासा° A °रज्जू GX °मंजलो BF °मंजु (om. लो) AX अलसो. L. 12. GZ अवअट्टिअं C (F!)°अड्डियं B °यड्डियं X °अड्डियं D अव्वट्टिअं G °हतं C 2. hd. °हतं CGXZ अवआ° CX °रज्जुः. L. 13. G °मंजलो edd. केचित् अल°. L. 14. X कदाचित्कं X om. अत X एवास्माभि°.

अवयडिआ मडेहिँ घल्लिअ अवयासिणिं णडिज्जन्ता ।
मुअमयअवक्करसफलमरिणो अलमंजुला तुह लहन्ति ॥ ४५ ॥ [४६]

अवडाहिअमुक्कुट्ठे पवायणिहए ऽवडक्किओ तह य ।
रोगम्मि अंगवड्डणमयतंचिअमुवचिए चेअ ॥ ४७ ॥

अवडाहिअं उत्कुष्टम् । प्रपातः कूपादिः । तत्र निहतो अवडक्किओ । अन्ये तु अवडाहिअं अवडक्किअं इत्यन्योन्यपर्यायशब्दावुक्त्वा गजनिमीलिकया गताः । अस्माभिस्तु सारदेशीनिरीक्षणेन विवेकः कृतः । अंगवड्डणं रोगः । अयतंचिअं उपचितम् । मांसलमित्यर्थः । अवअच्चिअं इति केचित्पठन्ति । तत्र केषां लिपिभ्रमः केषां नेति न विद्मो नियामकाभावात् । वर्णानुपूर्वीविज्ञानं तु प्रकृत्यादिविभागमन्तरेणाशक्यक्रियम् । बहुतरपुस्तकप्रामाण्याच्च नियते वर्त्मनि प्रवृत्ताः स्म इत्यलं बहुभाषितया ॥ यथा ।

अवडाहेमि दुरासय परिणिअ पवसन्तएण जं तुमए ।
अयतंचिअविसमसरंगवड्डणा सावडक्किआ बाला ॥ ४६ ॥ [४७]

L. 1. GZ अवअड्डिँ° C °अड्डिया BF °यड्डिया D अवाअड्डियां X °अड्डिया BCFGXZ घल्लिय D घलिअ C °सिणीणडिज्जंतो X °सिणीणडिज्जनता D °तो. L. 2. C तुय° B, C 2. hd. DFGXZ मुय° X °य...वक्क° G °लसरि°. L. 3. ABCDFGYZ °डाहिय° EX °मुक्क° Z °मुक्कुट्टे G °ट्टे X °ड्डु D णिहिए ACDGZ °क्किउ X °क्कड. L. 4. BF रोमंग CDFGXZ °वट्टणं° C °मवतंचि° cdd. °तंचियमु° A °वचियं ABFGZ चेय C वेव D वेय XY चेव. L. 5. BCFGXZ °डाहियं G कुट्टं (sic) B उत्कट्टं (sic) CDFXZ उत्कट्टं BF °पातं cdd. कूपादिस्तत्र (CX °दिसूत्र misread) DG निहितो GZ अवड° CDGXZ °क्किउ (corr. C 2. hd.). L. 6. BCFGZ °डाहियं D °डाहिय cdd. °डक्किअ (XZ °य) मिति अन्यो° C °शब्दानुक्त्वा X °उक्ता Z °युक्ता BCF गता D गतास्मा° X गजनिगा°...कया. L. 7. X °निरक्षरेण GZ विवेकः X क्षतः G °वड्डणं CD (F !) XZ °वट्टणं G रागः C अयंतं° cdd. °चियं. L. 8. G अवअच्चियमिति (°चि° !) Z °अड्डियमिति C °अर्छीयमिति DX °अच्छियमिति BF °यमिति X चित्पठन्ति (om. के) D अत्र C तेषां लि° Z कषां. L. 9. CX विद्मो Z विद्यो GZ °माभाद्. L. 10. C प्रन्तर° X om. बहु X °पु...कप्रामाण्य...नि° CX प्रवृत्ता GX स्मा D स्हा D °भाषितेन । L. 12. D अपडाहिमि cdd. परिणिय X एवसंत°. L. 13. X अयतं° cdd. °चिय D सिविसम° FG °वड्डणा DZ °वट्टणा C °णो X °ड...या cdd. °क्किया G वाला.

अणुवहुआइरजुवई अणहप्पणयं अणट्ठम्मि ।
अजुअलवण्णाम्बिलिआ अल्लट्टपलट्टमङ्गपरिवत्ते ॥ ४८ ॥

अणुवहुआ नववधूः । सामानाधिकरण्यनिर्देशोऽन्योन्यं विध्यनुवादार्थः । तेन अइरजुवई अणुवहुआ इत्यप्यर्थः संगृहीतः । अत्र । अवज्जसइ गच्छति । अवयक्खइ अवयज्झइ पश्यति । अहिरेमइ पूरयति । अहिऊलइ दहति । अवहेडइ मुञ्चति । अवहावेइ कृपां करोति । अहिलंखइ अहिलंघइ काङ्क्षति । इत्यादयो धात्वादेशोऽस्माभिः साधिता इति न संगृहीताः ॥ अथ अइरजुवइशब्दादारभ्य षडक्षराः ॥ अणहप्पणयं अनष्टम् । अजुअलवण्णा अम्लिकावृक्षः । अजुअलवण्णो सप्तच्छद इति त्वयुगलपर्णशब्दभवः । अल्लट्टपलट्टं पार्श्वपरिवर्तनम् ॥ यथा ।

अणहप्पणयच्छाए अजुअलवण्णायलम्मि पहिअस्स ।
अणुवहुसंभरणेणं अल्लट्टपलट्टयं पेच्छ ॥ ४७ ॥ [४८]

अणुगमणेऽम्मणुअंचिअमहिपच्चुइअं च णायव्वं ।
अइसयदुएसु अच्छं तयआदराणिज्जछड्डिएसु अयं ॥ ४९ ॥

L. 1. AZ अणुब° G अणुन° ABCDFGYZ °हुया° B °हुया इर° EX °हुआ अइर° and superscr. नववधू G °हुया अइरयुवई Z °हुया अइर° AX °ज्जुवई X अगिहंमि. L. 2. ADGZ अजुयल° Y अजुवल° B °वण्णा अंबिलिया EX °वण्णा अंबि° AYZ °ण्णाऽम्बिलिया° CG °ण्णाऽम्बिलिया D °ण्णाम्बिलिया G अलह° X अलट्ट° A °पलट्ट° BF om. पलट्ट CZ °पलट्ट° BCF °परिचत्ते E °चित्ते X °र्यां°. L. 3. BF अणवहया CDGXZ °हुया X समाना°. L. 4. GXZ ज्जुवई BDFGXZ °हुया C °हूया X इत्यर्थः GZ अवज्झसइ. L. 5. C अवख्खइ DX अवक्खइ G अवअवअज्झइ; om. X. CDF om. °अज्झइ D °रेमय GZ पूयंते CX अहंऊ° F °लइ. L. 6. After मुञ्चति C ins. अवहेडइं चति CX क्षपां GZ °तीत्याद्यो BF इत्यादेसो. L. 7. G धात्वादेशोऽस्मा° C °धिताः G गृहीताः X अथ रज्जुयइ° G °ज्जुवइं Z °ज्जुवइ°. L. 8. X °प्पणाव अनिष्टं G अजयल° D अजुयलवणा Z अजुयल° C अम्लिकाद्दक्षः (!) CX अजुल° DZ अजुयल° G °वन्नो BCDFXZ इति तु अयं°. L. 9. G om. त्व B अलट्ट F अलट्ट (om. both पलट्टं) X °भवः अः अलट्ट° CZ °पलट्टं D अल्लाट्टपट्टं X °वर्तनं. L. 10. C अणत्त-णय° CG अजयल° X अजुयल° D अजुयालवणोयलंपि GZ °वण्णाइयम्मि X °वण्णायलं add. पहियस्त. L. 11. CDXZ °पलट्टयं GZ पिच्छ C पेल्छा. L. 12. G °णे मणयंचियम° D णे माणुयंचियम° BF अम्मणु° EX म्मणु° CZ म्मणुय° ABCFGYZ °चियम° X °चिअमहिं° ABFGYZ °पच्चुइयं C °पछुइयं D °पच्छुयं BDF व C णादिव्वं Y adds अथानेकार्थाः ॥ L. 13. GZ अइसइ° X °दुसएसु Z अच्छं तअ and given twice. G तअ° Y °आदरज्ज° GZ °णिपछ° C °च्छाडि° GZ अय D अं.

अम्मणुअंचिअं तथा अहिपच्चुइअं अनुगमनम् ॥ यथा ।

दूइं अम्मणुअंचसि जस्स कए बहिणि चन्दबिम्बमुहि ।
तं किं ण णिअसि मुद्धे दइअं अण्णाहिपच्चुइअ ॥ ४८ ॥

॥ अथ द्व्यक्षरादिक्रमेण अकारादयोऽनेकार्थाः ॥

अच्छं अत्यर्थं शीघ्रं च । अयं विस्तारितमादरणीयं त्यक्तं चेति त्र्यर्थम् ॥ इहानेकार्थेषु शब्देषु वैषम्याच्छिष्यमतिव्यामोहो मा भूदित्युदाहरणानि नोपदर्शयिष्यन्ते ॥ [४९]

असइसुहाणववहुआतरुणीसु इमाइ तह अज्झा ।
किसगुरुसुगसुहधट्ठालसेसु सद्द असच्चए अड्डं ॥ ५० ॥

अज्झाशब्दो असती शुभा नववधूस्तरुणी एषा चेति षडर्थः । एषेति सर्वनामवाच्या या काचित्प्रत्यक्षनिर्देश्या । अज्झो एव इति द्रोणः । अड्डं इत्ययमष्टस्वर्थेषु । कृशो दुर्बलः । गुरुर्महान् । शुकः पक्षी । सुखं सौख्यम् । धृष्टो वियातः । अलसः शीतकः । शब्दो ध्वनिः । असत्यमनृतम् ॥ [५०]

अण्णी अ देअराणी पइबहिणिपिउच्छिआसुं च ।
माइपिउच्छासासूसहीसु अत्ता णिंह मुहं अणिहं ॥ ५१ ॥

अण्णी त्र्यर्था । कप्रत्यये अण्णिआशब्दश्च । देवराणी देवरभार्या । पतिभगिनी ननान्दा । पिउच्छिआ पितृष्वसा । अत्ता चतुरर्था । माता जननी । पिउच्छा

L. 1. X अणुअंचिअं DGZ °णुअंचिय (Z °यं) C °चियं G नहिया X °पच्चुयं BDFGZ °च्चुइयं C °इयअं. L. 2. GZ दुइं X om. अम्मणु G बहिणि C वहि G °बिंब° BF °बिंद° C °चिंब° D बाहबिंब. L. 3. GZ न D म C मुद्धे CDX दइयं DGZ अन्नाहि° BCDFXZ °च्चुइयं. L. 4. D °मेणाकारा° X अनेकार्थाः L. 5. X om. अच्छं X विस्तरितं च आद° Z °रितं आद° DG त्र्यर्थः X त्र्यर्थं. L. 6 BF °त्वात् शि° BCFGXZ भूदिति उदा° X °ष्यंति. L. 7. A °मुहा° DGZ °सुणा° DGZ नव° AY °बहू° B °णवहु° BCFGYZ °हुया A अज्जा. L. 8. X °सुअसुह° Z °रूसुवालह° A °धट्ट° DE °धिट्ट° BDG अड्ड Y अड्डं. L. 9. BCFX °शब्दः असती GZ सती B सुभा B सर्व° cdd. °षष्ठः (X om :). L. 10. X काचित् प्र° X निर्देश्याः cdd. अड्डमित्य° AZ अड्ड° D अड्ड° L. 11. X ह...लः. L. 12. G °मनृतं. L. 13. G अअण्णी अ देय° Z देवराणी AXYZ °बहि° D °चाहि° C °हिणीपिइउ° D °च्छासुं ABCFGYZ °च्छियासुं. L. 14. BF °माइ° B °सहीसु GX मुहे X अणिह. L. 15. X अणी cdd. त्र्यर्थः (Z त्र्यर्थः) cdd. अणिआवा° (X अणिवा°) CX देअरा°. L. 16. C ननन्दा BCFGZ °च्छिया X °च्छया cdd. चतुरर्थाः.

पितृष्वसा । श्वश्रूः श्वशुरभार्या । सखी वयस्या । अव्वोशब्दः सूचनादिष्वेकादशस्वर्थेषु शब्दानुशासने पठित इतीह नोपात्तः । अणिहं सदृशं मुखं च ॥ [५१]

चीरिमसएसु अरलं अलसं सित्थयकुसुम्भरत्तेसु ।
पसुकढिणेसुं अविलो अणुओ आयारधण्णभेएसु ॥ ५२ ॥

अरलं चीरी मशकश्च । अलसं सिक्थकं कुसुम्भरक्तं चेति द्व्यर्थम् । अविलो पशुः कठिनश्च । अणुओ आकृतिर्धान्यविशेषश्चेति द्व्यर्थः । अणुआ यष्टिरित्यन्ये ॥ [५२]

घरउत्तपच्छिमङ्गणणिट्ठुरविरसेसु अचलं च ।
अवडो कूवारामेसु अग्गिओ इन्दगोवमन्देसु ॥ ५३ ॥

अचलशब्दः पञ्चार्थः । घरं गृहम् । उत्तं उक्तम् । पच्छिमङ्गणं गृहपश्चिमप्रदेशः । णिट्ठुरो निष्ठुरः । विरसो नीरसः । अवडो कूप आरामश्च । कप्रत्यये अवडओ इत्यपि । अग्गिओ इन्द्रगोपकीटो मन्दश्चेति द्व्यर्थः ॥ [५३]

अत्थग्घं अत्थाहं अगाहआयामठाणेसु ।
सुरसगुरेडेसुं अज्जओ जलद्दङ्गदेसु अल्लत्थं ॥ ५४ ॥

अत्थग्घं अत्थाहं इति च प्रत्येकमगाधादिषु त्रिषु । अज्जओ सुरसगुरेटकयोस्तृणभेदयोः । अल्लत्थं जलार्द्रा केयूरं च ॥ [५४]

L. 1. C पितृपिज्जसा X स्वश्रू B श्वसुर° CX स्वसुर° X वयस्याः. L. 2. X °दशब्दर्थे° D *om.* the rest of the commentary from सने C °पात्ताः X सद्दं मुखं. L. 3. चीरि° C °ममएसु A सित्थयंकु° X सिच्छय° BFG °रत्तेसुं X °रत्ते° is given twice. L. 4. E अचिलो G पगुउ ACX अणुउ Y आकारधण्ण° GZ °धन्न° G °भेएसु. L. 5. The commentary on this stanza is wanting in D. C चीरि CGZ मसकश्च BF सिक्थुं GZ सिक्कं C सित्थकं. L. 6. CGX अणुउ; corr. 2. hd. C. B °तिः धा° C °शेषेति X द्व्यर्थं. L. 8. D °उत्तर° ADEXZ °निट्ठु° C °णिट्ठ° BF °निट्ठुर° G °निट्ठ° CD अवलं (corr. 2. hd.) C व (corr. 2. hd.). L. 9. D अवडं BF °रामेसुं AGX अग्गिउ C अग्गिउ X *om.* °न्दगोवम° BF °मंदेसुं. L. 10. X *om.* उत्तं. L. 11. X °प्रदेशं A निट्ठुरो BDFXZ नि° C निट्ठ° *cdd.* निष्ठुरः BCFGX Z कूपः CGXZ अवडउ. L. 12. *cdd.* अग्गिउ. L. 13. BF °ग्घं G °ग्घा D अच्छग्घं अच्छाहं A अगाहमाया° Z °आयाम°. L. 14. D सार° A सुरसमरे° B °डेसु ABCDFGXZ अज्जउ X °द्दङ्गेसु D अल्लच्छो. L. 15. BF °ग्घं C अगात्थं D अच्छग्घं अच्छाह *cdd.* प्रत्येकं अगा° X °धादीपरस्थानादिषु *cdd.* अज्जउ D सारसागुरेटयोः तृ° G °गुरेटयोश्चतृण° (sic) Z °गुरेटयो° X °गुरेटकयोः. L. 16. C अल्लत्थं D अल्लाच्छं जलाच्छं.

अवणो वहघरफलहेसु अण्णओ तरुणधुत्तदिअरेसु ।

अंतेल्ली मज्झोअरलहरीसु असंगिओ हयचलेसु ॥ ५५ ॥

अवणो परीवाहो गृहफलहकश्चेति द्व्यर्थः । अण्णओ तरुणो धूर्तो देवरश्चेति त्र्यर्थः । अंतेल्ली मध्यं जठरं तरङ्गश्चेति त्र्यर्था । असंगिओ अश्वोऽनवस्थितश्च ॥ [५५]

गयभाविवासरेसुं दिवसारम्भे अ अवरज्जो ।

कडिकढिणेसु अवज्झसमलिअल्ली मिअमए अ वग्घे अ ॥ ५६ ॥

अवरज्जो अतिक्रान्तं भविष्यच्च दिनं दिनमुखं चेति त्र्यर्थः । अवज्झसं कटी कठिनं च वस्तु । अलिअल्ली कस्तूरिका व्याघ्रश्च ॥ [५६]

देउलरप्फेसुं अहिहरमहिलिअमभिभवे अ कोवे अ ।

अद्धाणपच्छभागे समागए अइगयं पविट्ठे अ ॥ ५७ ॥

अहिहरं देवकुलं वल्मीकश्च । अहिलिअं अभिभवः कोपश्च । अइगयं मार्गपश्चाद्भागः समागतं प्रविष्टं चेति त्र्यर्थम् ॥ [५७]

अइराणी इन्दाणीइ तव्वयासेविणीए अ ।

छणणिअमेसु अवसहं हढेसिमत्तासु अक्कसाला वि ॥ ५८ ॥

अइराणी इन्द्राणी सौभाग्यार्थमिन्द्राणीव्रतासेविनी च स्त्री । अवसहं उत्सवो नियमश्च । अक्कसाला बलात्कार ईषन्मत्ता च स्त्रीति द्व्यर्था । अत्र च । अब्भुत्तइ स्नाति प्रदीप्यते च । अल्लिअइ आलीयत उपसर्पति च । एतौ द्वावपि द्व्यर्थौ धात्वादेशेष्वस्माभिरुक्ताविति नोच्येते ॥ [५८]

L. 1. D °फलएसु ABCFGXZ अण्णउ E अन्नओ D अरुणल° C नरुण्ण° D °धतू° (!) L. 2. A मज्जो° D मज्जोयार° XY °यर° ACGX °गिउ X cdd. °दिय° D °रेसुं. L. 3. C परि° BFX °फलकश्चेति D °फलकथनि° cdd. हयच is given twice. L. 4. X अर्थः for त्र्यर्थः X मध्यज° cdd. त्र्यर्थः (X om.) C. 1. bd. अण्णउ. L. 5. YZ प D अवरिज्जो. L. 6. GX °गिउ BCFGXZ अश्वः अन° D अश्व अन°. . L. 5. YZ प D अवरिज्जो. L. 6. G °वट्टणेसु Z °कट्टणेसु E अचज्झ° D अवज्ज° D °अल DGZ मिय° G °मएसु व° Z °मएस व ABCFGY य D वग्घो ABCDFGYZ व. L. 7. BF प्रति° X भविष्यद्दिनं. L. 8. GZ om. वस्तु. L. 9. cdd. °लियम° ABCDFGYZ °भवे य cdd. कोवे य. L. 10. X अद्दाण° Y पच्छमाए Z °पत्थ° X अइयं cdd. °ट्ठे य. L. 11. C °कूलं. The commentary on this and the following two stanzas is mutilated in D. cdd. °लियं. L. 13. Y तव्वआ° C °सेवणीए YZ य. L. 14. C छण्ण° cdd. °निय° A अवूसह (!) X हढेइंसम°. L. 15. G om. इन्द्राणी सौभाग्यार्थम् BF om. इन्द्राणी Z °मिन्द्राणीव्रता° C °व्रती° CX °सेवनी C व. L. 16. X अकसा BGXZ °त्कारः B इष° cdd. द्व्यर्थः CX अज्झुत्तइ. L. 17. BCFX अल्लियइ cdd. आलीयते G एते X द्वावपि C om. द्वावपि. L. 18. B °क्ता ति GX नोच्यते.

अविरयहिक्कासुं अणुसंधिअमविहाविअं च दीणम्मि ।
अणआलवणे तं चिअ अक्खणवेलं रयप्पओसेसु ॥ ५९ ॥

अणुसंधिअं अविरतं हिक्का च । अविहाविअं दीनमनालपनेऽपि तदेवेति द्व्यर्थम् । अक्खणवेलं सुरतं प्रदोषश्च । अत्र च । अवयच्छइ ह्लादते ह्लादयति पश्यति च । अवआसइ पश्यति श्लिष्यति च । अवसेहइ गच्छति नश्यति च । एवम् अवहरइ । इत्यादयो धात्वादेशेष्वस्माभिरुक्ता इति नोपात्ताः ॥ [५९] ॥

भणिओ अकंडतलिमो णिण्णेहाकयविवाहेसु ।
अवकिच्चीइ असच्चे दाणम्मि अ अवरिहट्टपुसणं ति ॥ ६० ॥

अकंडतलिमो निःस्नेहोऽकृतविवाहश्च । अत्र च । अहिपच्चुअइ गृह्णाति आगच्छति चेति धात्वादेशेषूक्त इति नोक्तः । अवरिहट्टपुसणं अकीर्त्तिरसत्यं दानं चेति त्र्यर्थम् ॥ [६०]

॥ अथ आकारादयः शब्दा द्व्यक्षरादिक्रमेण प्रस्तूयन्ते ॥

आहू घूए आऊ सलिले तह विंचुअम्मि आलासो ।
आणिक्कं तंसरए आयल्ली झाडभेअम्मि ॥ ६१ ॥

आहु इत्युकारान्त उलकवाची । आऊ सलिलम् । आलासो वृश्चिकः ।

L. 1. *cdd.* °संधियम° A °वियमहा° *cdd.* °विंयं B व. L. 2. Z अलआ° ABGYZ चिय C मुक्खण° *cdd.* रतप्प° A, C 1. hd. GX °प्पउ° X °सेसुं. L. 3. BCF °संधियं X °संधेयं *cdd.* °हावियं. L. 4. BFG *om.* ह्लादते L. 5. BF अवयासइ CX अवचासइ BF अवसेइ. L. 6. BD °पात्ता. L. 7. CDGX भणिउ E अंकड° A अकंठ° E णिणे° GZ निन्ने° D °विवा° Y °हेसुं. L. 8. C अवकिंत्तीइ E °त्तीअ XYZ य X अवर° BCDFY °हट्ट° GZ °हट्ट° X °हिट्टि° X नि Y मि. L. 9. X अकंडलिमो BCFGZ निस्नेहो D निस्सेहो CDX अकृत° X °विराहश्च G °पड्डु° BF °पच्चुयइ Z °पल्लुअइ X °पच्चइ D अहेयच्चुइ BX गृह्णाति CF गृण्ह°. L. 10. X चाति G अवरिट्ट° BX °हट्ट° D °हेट्ट° C 2. hd. °हट्ट° Z °हट्ट° X °पुसण. L. 11. C त्र्यर्थः (sic). L. 12. GZ अथाका° BCFX शब्दाः X द्व्यक्षराणि° Y has only आकारादिः ॥ L. 13. BF विंचुयंमि C विंचु° D विंचुयंमि EX विंछुअंमि Y विंछुयम्मि Z विंचु° X आलोसो. L. 14. AX तंसुरए D तिरिसुरए Z तंसरण EX आइल्ली GZ आयल्ली X काडभेयंमि CDFGYZ °भेयम्मि BE °भेयंमि. L. 15. B आहू D आहुरित्यु° B °कारांतं X उलूक° G °वाची BD °वाची X अलोसो.

आणिक्कं तिर्यक्सुरतम् । आयल्ली झाटभेदः ॥ यथा ।

आयल्लिआहुआलाससंकुलं आउरहिअमिरिसरिअं ।
आणिक्कजाणि तुह कारणे अडविमडइ सो सुण्णो ॥ ४९ ॥ [६१]

आहच्चं अच्चत्थे मुहमाणुअमाउलं रण्णे ।
आवंगो अवमग्गे जूडे आमोडआमेला ॥ ६२ ॥

आहच्चं अत्यर्थम् । आणुअं मुखम् । आकार इत्यन्ये । आउलं अरण्यम् । आवंगो अपामार्गः । आमोडो तथा आमेलो जूटः । शेखरवाचकस्तु आमेलो आपीडशब्दभवः ॥ यथा ।

ल्हसिआमोडमिलाणाणुआण तुह रिउवहूण आमेलो ।
आहच्चमाउलमहीलुढिआणावंगमञ्जरी लिअइ ॥ ५० ॥ [६२]

आरिल्लो आरा आरोहो अ थणम्मि आफरो जूए ।
आगत्ती कूवतुला आसंघेच्छाइ खित्तमाविद्धं ॥ ६३ ॥

आरिल्लो अर्वाक् । अर्वाकालोत्पन्न इत्यर्थः । आरोहो स्तनः । नितम्बवाची त्वारोहशब्दः संस्कृतसमः । आफरो द्यूतम् । आगत्ती कूपतुला । आसंघा इच्छा । आस्थेत्यन्ये । आविद्धं प्रेरितम् ॥ यथा ।

L. 1. X आइल्ली Z आयल्ली BFGZ झाड° C झाट°. L. 2. In GZ this example runs thus: आअल्लियाहुआलाससकुलं (Z °संकुलं) अडइमडइ सो सुन्नो (Z सुत्तो) । आणिक्कजाणिउ (Z °जाणि) तुह कारणेण आउरहियगिरिसरियं ॥ X आइल्लि° D आअल्लियाहुआलासयंकुलं B आओर° D आऊरहिगिरि° BCFG °रहिय° X °राहिय° *cdd.* °सरियं (X °सरयं). L. 3. C आणक्क° DG °जाणिउ *cdd.* कारणेण BF अडवि अडइ CX अविमडइ D अडविडइ D सुणो. L. 4. B, C 1. hd. DFY आहव्वं Z आहाव A अचाछे D आव्वच्छो G अव्वच्छे Z अव्वत्थो CEZ मुहमा° D °णुयम° EGX रन्ने. L. 5. Z झूडे (?). L. 6. BDF (G ?) Z आहव्वं C आहुच्चं X अत्यर्थं twice given. CDG आणुयं CD आरण्यं. L. 7. G °डो न आ° C जूकः (?) X जूट B शखर° C शेषर°. L. 8. C पीड° X *om.* भवः ॥ यथा। L. 9. *cdd.* ल्हसिया° C °मोडे° *cdd.* °णुयाण (Z °णयाणु) G ल्ह° X पुह Z °वहूण GZ आमेले. L. 10. BFG आहव्वम° CXZ आउच्च° C 2. hd. °च्च° C °लुढीया° DX °लुहिया° BFGZ °लुढिया° CX लियइ D लिइइ. L. 11. D आर Y य X थणंमि. L. 12. A असं° D आसांघा इच्छा Y खेत्त°. L. 13. X अर्वाक् is given thrice. BF अर्वाक्कालो त्पन्नः C स्थनः X अनः. L. 14. GZ संस्कृतशब्दभवः C द्युतं CG असंघा. L. 15. C आस्थेत्यन्ये DX आस्थेत्य°.

आरिछमयण आगत्तीदृढभुअ मुद्ध आफरं सुहय ।
मरइ तुहासंघाए कामाविद्धा वरारोहा ॥ ५१ ॥ [६३]

आणाई सउली आणूवो सवचे हढम्मि आडाडा ।
आयड्डीआमोआलंबा वित्थारहरिसभूछत्ता ॥ ६४ ॥

आणाई शकुनिकाख्यः पक्षी । आणूवो श्वपचः । आडाडा बलात्कारः । आयड्डी विस्तारः । आमोओ हर्षः । परिमलवाचकस्त्वामोदशब्दभवः । आलंबं भूमिच्छत्रम् । यद्वर्षासु प्ररोहति ॥ यथा ।

हणिऊण पउत्थजणं आणाइकुलं व रइअआडाडो ।
आलंबायड्डिमिसा आमोआ हसइ पाउसाणूवो ॥ ५२ ॥ [६४]

आलत्थो मोरे आसयमासण्णे बलम्मि आयामो ।
आलीलं णिअडभए आउरमाजिम्मि आउसं कुच्चे ॥ ६५ ॥

आलत्थो मयूरः । आसयं निकटम् । आयामो बलम् । दीर्घं इत्यन्ये । आलीलं निकटं भयम् । आउरं संग्रामः । आउसं कूर्चम् ॥ यथा ।

सायामासयसेण्णं तुह पेच्छिअ जायआउरालीला ।
आलत्थपिच्छछत्ते छड्डिअ रिउणो अणाउसा जन्ति ॥ ५३ ॥ [६५]

L. 1. CDGXZ °द्दि° BCDFX °भुय C आफुरं GZ सुहअ D सुहेहिय. L. 2. G अरइ त्वाहा° C *om.* इ तु G °घासाए. L. 3. D सउए E सओली BF सवाच X सचे C हयम्मि D हठ° D आडा. L. 4. CD आयट्टी° Y आअड्डी° GXZ °ड्ढी D °मोयोलं° B °लंबा G °लंचा D विच्छा° G °रोहरि°. L. 5. G अणूउ G बला° G ओायड्ढी CDXZ °ड्ढी. L. 6. D, C 1. hd. GZ आमोउ C मरिमल° *add.* °कस्तु आ° BG आलंबं D आलांबं. L. 8. D हणिउण X हसिऊण G पउच्छणं D पउच्छ° BCFGXZ रइय° D रइंअ°. L. 9. BG आलंब° D आलब° CFGXZ °यट्टि° D °याट्ट° B °यड्ढि° (sic) G °मिभा X सहइ G °णूउ. L. 10. D आलच्छो X आयस्त° DEX °सन्ने GZ वलम्मि. L. 11. A पियइ° BCFY णियइ° DFGZ नियड° X निअड° DEX माउसं C कुच्चे X कुच्चो. L. 12. D आलच्छो X आयसं G has twice आयामो बलं । D वीर्यमित्यन्ये. L. 13. DGXZ निकटमयं. L. 14. C सासवलयामसयसेण्णं X सासवलयामसयणसेण्णं BCDFXZ पेच्छिय G मेच्छिय. L. 15. D आलच्छपिच्छलत्ते GZ °पिंछ° BFGZ छड्डिय C छड्डिय D छड्डिय X छंडिय.

आसंगो आसवणं आलयणं वासगेहम्मि ।
आमोरओ विसेसण्णुअम्मि आहुंदुरो बाले ॥ ६६ ॥

आसंगादयस्त्रयो वासगृहार्थाः । अत्र च । आलिद्धशब्द आश्लिष्टशब्दभवः । आहइ काङ्क्षतीति धात्वादेशेपूक्त इति नोपात्तः । आमोरओ विशेषज्ञः । आहुंदुरो बालः । आहुंदुरू बाल इत्यन्ये ॥ यथा ।

आमोरय सिरिआसंग तए आहुंदुरा करिहरीण ।
मित्तासवणअमित्तालयणदुवारेसु संघडिआ ॥ ५४ ॥ [६६]

कमलम्मि आरणालं आसिअओ लोहघडिअम्मि ।
आसक्खओ सिरिवए आमलयं णेउरघरम्मि ॥ ६७ ॥

आरणालं कमलम् । काञ्चिके आरणालं संस्कृतभवम् । आसिअओ लोहमयः । केचिदयसा निर्वृत्त आयसिकस्तदपभ्रंश आसिअओ इत्याहुः । आसक्खओ श्रीरिति वदतीति श्रीवदः प्रशस्तः पक्षिविशेषः । आमलयं नूपुरगृहम् ॥ यथा ।

लीलारणालआमलयकेलिआसक्खए इमे तीए ।
जं विरहम्मि णिअन्तं हिअय ण फुट्टेसि तं सि आसिअयं ॥ ५५ ॥ [६७]

L. 1. C आसणं X आसचणं X वासगेहिंमि. L. 2. B अमो° AD, C 1. hd. X °मोरउ A °सणुअ° EA (!) °न्नु° BFY °ण्णुय° D °न्नुअ° GX °न्नुय° Z °न्नुय° A आहुन्दु° D °हुंदरो B, C 2. hd. DXY बाले E वामे. L. 3. B °शब्दः X *om.* आश्लिष्ट-शब्द. L. 4. D नेहोपात्तः CDGX °मोरउ D आहूंदुरो X *om.* आहुंदु रोबालः. L. 5. BDZ बालः CGZ आहुंदुए D आहुंदर X आहुंदुरुं CDZ चाल. L. 6. G आमोदय Z आमोवय D आहुंदरा D °हरीचा. L. 7. D °दुवारियासु संघट्टिया BCFGX °डिया. L. 8. CDEGZ आरनालं ACFX आसिअउ G आसियउ D आसिओ Z आसियओ A लोउघ° *cdd.* °घडिय° (X लोहयघडंमि). L. 9. BDFY आमक्खओ ACGXZ °उ ACG *om.* सिरिवए ACG आमलयं X आमलय DEX नेउर°. L. 10. DGZ आरनालं D कांजिके X *om.* काञ्चिके CGXZ आरनालं G आसियउ CX °अउ corr. 2. hd. D आसिउ Z आसियओ D °मयं C °मय. L. 11. BCFGXZ केचित् B निवृत्तं आ° D निर्वृत्तमाय° X निवृत्त GZ °सिकः °भ्रंस Z °भ्रंशः DG आसियउ Z आसियओ C 1. hd. X °अउ BF आमक्खउ D आमखाउ CGXZ °क्खउ (C 2. hd. °ओ). L. 12. CDFX वदति श्री° CX °शस्तपक्षि° X नूपर°. L. 13. CGXZ °नाल° D °णालनालय° BF °मलयं केलि° D °केलियासाखाए BF °मक्खए. L. 14. X णियंतं BF हिअ X हिअय Z हियय C फुट्टे° D फुट्टिसि G °से DGZ आसिययं.

आयड्डिअं परव्वसचलिए आऊडिअं च जूअपणे ।
आलंकिअं च खञ्जीकयम्मि आमंडणं भण्डे ॥ ६८ ॥

आयड्डिअं परवशाचलितम् । यस्तु व्याप्नेराअड्ड इत्यादेशोऽस्माभिरुक्तः स व्यापारमात्रार्थः । आऊडिअं द्यूतपणः । आलंकिअं खञ्जीकृतम् । आमंडणं भाण्डम् ॥ यथा ।

रयणामंडणमवणिं जो सहि आऊडिअं खणे कुणइ ।
सो आयड्डिअआलंकिएहि कह अहिसरेअव्वो ॥ ५६ ॥ [६८]

आरोग्गिअआसीवयआहुडिआ भुत्तसुइअपडिएसु ।
मीसत्तमाडुआली आसरिओ संमुहाआए ॥ ६९ ॥

आरोग्गिअं भुक्तम् । आसीवओ सूचीजीवकः । आहुडिअं निपतितम् । आडुआली मिश्रीभावः । आसरिओ संमुखागतः ॥ यथा ।

आरोग्गिआडुआलीसत्तुणं तुह णरिन्द सत्तूणं ।
आहुडिआणमरणे पत्तपुडासीवअत्तमासरिअं ॥ ५७ ॥

इह च आयड्ड–आऊड–आरोग्ग–आडुआल–आहुडप्रभृतीनि धात्वादेशप्रतिरूपकाणि नामानि । तेषां करोत्यर्थे णिचि नामधातुत्वमपि । तेन । आयड्डइ । आऊडइ । आरोग्गइ । आडुआलइ । आहुडइ । इत्याद्यपि सिद्धम् । एवं सर्वत्र क्रियावाचिषु योजनीयम् ॥ [६९]

L. 1. X अट्टिअं ADYZ °ड्डियं B °ड्डिअं CF °ट्टिअं Z °वलिए ABCFGYZ °डियं D *om.* आऊ° च जू° Z व CZ जूय° Z °पणो. L. 2. *cdd.* °कियं Z भडे. L. 3. GZ आयड्डियं B °ड्डियं D °ट्टिअं X ट्टियं CG °चलित Z °चलितः GZ °रायड्ड C °अड्ड D °अट्ट X °अड्ड. L. 4. *cdd.* °डियं C द्युत° *cdd.* °कियं. L. 5. BCF °मचणिं X °वमणिं *cdd.* °डियं D खणं. L. 6. GZ आअडिय° BF °अट्टिय° C अडिअ° D °अट्टिय° (sic) X °अदिअ° BCDFX °किएहिं CX अहिमारयव्वो (misread) D अहिसिरेयव्वो F अह° Z अहिसरो°. L. 7. ABCDFYZ आरोग्गिय° E आरोग्गीअ° X °गिअ° *cdd.* °हुडिया ABCDEFXYZ °सुइय° G °मुइय°. L. 8. C मीसन्नम° D मीसुत्तम° Y °माडुयाली AG, C 1. hd. X °रिउ Y सम्मुहायाए. L. 9. *cdd.* आरोग्गियं GZ °सीवउ C °सावउ 2. hd. °वओ X आ...वउ BCDFXZ °डियं. L. 10. D आडुयाली *cdd.* आसरिउ, C 2. hd. °रिओ Z सम्मुखा°. L. 11. *cdd.* आरोग्गियाडुया° CX °डु° GZ °यालिअ° BF °यालि° XZ नारिंद. L. 12. *cdd.* आहुडिया° CX °सीवअत्त° BCFGXZ °सरियं D °सरिउं. L. 13. G आयड्डाआऊडाआ° C आअड्ड° D आअड्ड° X अड्ड° (*om.* आ) Z आयड्ड° BCFX °आडुयाल D °आडुयालइ G °आड्ड° B प्रभितीनि. L. 14. BDX णिचि. L. 15. CD आअड्डइ BCDFX आडुयालइ CD *om.* आहुडइ.

आयावलो अ बालायवम्मि आवालयं च जलणिअडे ।
आडोविअं च आरोसिअम्मि आराइअं गहिए ॥ ७० ॥

आयावलो बालातपः । आवालयं जलनिकटम् । कप्रत्ययाभावे आवालं इत्यपि । आडोविअं आरोषितम् । आराइअं गृहीतम् । आसादितमित्यन्ये ॥ यथा ।

आयावले पसरिए किं आडोवसि रहङ्ग णिअदइअं ।
आराइअबिसकन्दो आवालठिअं पसाएसु ॥ १८ ॥ [७०]

मालायारे आरंभिओ अ आइसणमुज्झिअए ।
आलीवणं पलित्ते करिआए आवेरइआ चेअ ॥ ७१ ॥

आरंभिओ मालाकारः । आइसणं उज्झितम् । आलीवणं प्रदीप्तम् । प्रदीपनकमित्यर्थः । अत्र च । आहम्मिअं आगतमित्याङ्पूर्वस्य हम्मेः सिद्धम् । आइग्घइ आजिघ्रति । आहोडइ ताडयति । आसंघइ संभावयति । आअड्डइ व्याप्रियते । अउड्डइ मज्जति । आरोलइ पुञ्जयति । आयंबइ आयज्झइ वेपते । आढवइ आरभते । आलिहइ स्पृशति । आइंछइ कर्षति । आरोअइ उल्लसति । आढप्पइ

L. 1. G आइआवलो DE °वलो AGYZ व AEGY वाला° A °लायम्मि BF °लायनम्मि Z °लायचम्मि D अवालयं E आवाल (sic) *om.* च B व EX जइनियडे ABCDFGZ °णियडे Y °नियले. L. 2. *cdd.* °वियं ABCDFGYZ °सियम्मि ABDEFGYZ आराइयं CX आरोइयं. L. 3. D °वलो BG वाला° D °तपो C आवा° BFGZ आवालमित्यपि C आचालमित्यपि D आवाल इत्यपि. L. 4. *cdd.* आडोवियमारोषितं (X °वितं). *cdd.* आराइयं. L. 5. C पसिमाए C 1. hd. DGZ °विय° DGZ °दइयं. L. 6. *cdd.* आराइयविस° BF °कंदे C आचाल° GZ आवले° BCDF °ठियं Z °ठिइं; broken off in G. L. 7. C अरंभिउ 2. hd. °ओ DGX °उ ACDGYZ य AD °मुज्जियए C °मुज्जिअए BFGYZ °यए. L. 8. ABDEFXYZ कारियाए C °यए XZ आवरे° *cdd.* °रेइया ABF चेय C वेव (2. hd. चेव) EGXYZ चेव. L. 9. DGX °भिउ C *om.* ओ B आइसण्णं D उज्जितं X प्रदीप्तं is given twice. Z प्रदीपम D प्रादीपनमित्यर्थः. L. 10. *cdd.* आहम्मियमागतमिति BCDF आइपू° X अइपू° DG हम्मे. L. 11. G *om.* आसंघइ सं G आअट्टइ C °अड्डइ D °अट्टइ. L. 12. G अउडइ B अओड्डइ or °डुइ C आउडइ D आउड्डइ F आउड्डइ CGX आरोलेइ GZ आअंबइ B आयम्बइ CDF आयम्बइ GZ आअज्झइ C आइज्जइ *om.* D. X आइज्झइ C आढायइ X आइवइ. L. 13. G अलिमृक Z आलिम्मइ DGXZ आयंछइ C आयंत्थइ BCDFX आरोयइ Z *om.* from आरोअइ to आवेइआ in l. 2. next page CX उल्लसइ C आइप्पइ.

आरभ्यते । इत्यादयो धात्वादेशेषूक्ता इति नोच्यन्ते । आरालिओ सूपकार इत्यारालिकशब्दभवत्वान्नोक्तः । आवरेइआ करिका । मद्यपरिवेषणभाण्डम् ॥ यथा ।

कस्स व विओअआलीवणम्मि आरंभिए तुमं पडिआ ।
जं मइराविमुहीए आइसणं आवरेइआइ कयं ॥ ५९ ॥ [७१]

आयासलवो णीडे आयासतलं च हम्मपुट्ठम्मि ।
आणंदवडो पढमे वहूइ रुहिरारुणे वत्थे ॥ ७२ ॥

आयासलवो पक्षिगृहम् । आयासतलं हर्म्यपृष्ठम् । आणंदवडो प्रथमं वध्वा रुधिरारुणितं वस्त्रम् । प्रथमपरिणये भर्त्रा कौमारे गृहीते यत्तत्परिमलरुधिररञ्जितं वस्त्रम् बान्धवानानन्दयति तत् आणंदवडाख्यम् ॥ यथा ।

आयासतलोवरि वल्लहस्स चरिअं वयंसि णिण्हवसु ।
आणंदवडो आयासलवट्ठिअसारिआ य तं कहइ ॥ ६० ॥

अत्र च । आविलुंपिअं अभिलषितमिति यदन्यैरुक्तं तत्काङ्क्षेरादेशः । आसेअणयशब्दश्चावितृप्तदर्शनार्थ आसेचनकशब्दभव इति नोक्तौ ॥ [७२]

॥ अथानेकार्थाः ॥

पसवदुहणिच्चदिट्ठेसु आवि आलं वहोलमउएसु ।
अच्चत्थदीहविसमेसु लोहमुसलेसु तह आयं ॥ ७३ ॥

L. 1. X °पूक्ताः DG, C 1. hd. X °लिउ C पूपकार F °कारः. L. 2. CDFGX इति आरा° B इति अरा° *cdd.* °रेइया G मज्ज°. L. 3. G विउअ° C विउइयआला° D कस्स विनिओवाआला° F विउइअ° X विउइआ° BDFGXZ पडिया C पिडिया. L. 4. C °मुहीए G आवरोइ° B आवरे° *cdd.* °इयाइ. L. 5. DEGXZ नीडे B व E °कुट्ट° G °जट्ठम्मि. L. 6. G आणाद° C °वणो A पुढमे C पुढमो D पाढमो G पुढमे D वाहुइ Y वहूए D वच्छे. L. 7. C आयाम° corr. 2. hd. B हर्म्यंपृष्टं CDFGX °पृष्टं CZ वध्वाः प्रथमं D वत्सः प्रथमं X *om.* from प्रथमं to प्रथम incl. L. 8. D रुधिरारुणं Z रुधिरारुणित BDF भर्त्ता X भत्त C कौमारी. L. 9. G वान्ध° C बांधा° D तात X तत BCFGXZ आनंद° D आनाद°. L. 10. BFGXZ चरियं CD वरियं GZ निण्ह° D णिहू. L. 11. C अयास° BDFG °ट्ठिय° CZ °ठिया° X °ट्ठिया° BCFGXZ °सारिया D °सारिवा. L. 12. C आविल्लुमियं BFGZ °पियं DX °लुम्पियं G अलिल° C °लसि° X अभिलषनि. L. 13. G आसेय° Z आसेण्य° GZ °नार्थः CX आसेचनक° 2. hd. °च° D असेवनकशब्दभाव DZ नोक्तः. L. 14. C अथ अनेका° G °र्थः. L. 15. E °दुणि° Z °णिच्च° CG आल A वहोल° E वहोल्ल° D वहोलें° G °मउत्तेसु. L. 16. A अचत्थं दीह° C आच्चत्थ° 2. hd. °च° D अचाच्च° E °मुशलेसु G reads: दीहलोहमुसलविसमेसु तह आलं । Z आलं.

आविशब्दः प्रसवदुःखे नित्ये दृष्टे चेति त्र्यर्थः । आलं अल्पस्रोतो मृदु च । आयं अत्यर्थं दीर्घं विषमं लोहं मुसलं चेति पञ्चार्थम् ॥ [७३]

आणिअमाढिअमिट्ठे गणणिज्जे अप्पमत्तगाढेसु ।
सिक्कारे पणिए आहुडमायरमुक्खले कुच्चे ॥ ७४ ॥

आणिअं आढिअं च इष्टं गणनीयमप्रमत्तं गाढं चेति प्रत्येकं द्वावपि चतुरर्थौ । अहुडं सीत्कारः पणितं च । आयरं उदूखलं कूर्चं च ॥ [७४]

आयल्लो रोगचलेसु विलविए चित्तिए अ आराडी ।
आरद्धं च पवुड्ढे सयण्हगेहागएसुं च ॥ ७५ ॥

आयल्लो रोगश्चञ्चलश्च । आराडी विलपितं चित्रयुतं च । आरडिअं इत्यन्ये । यदाह । चित्तलिअं विलविअं च आरडिअं ॥ आरद्धं प्रवृद्धं सतृष्णं गृहं आगतं चेति त्र्यर्थम् ॥ [७५]

आरणमहरफलेसुं आविअमिन्दोवमहिअपोएसु ।
आऊरमइसउण्हेसु चलिअकुविआउलेसु आहित्थो ॥ ७६ ॥

आरणं अधरः फलकश्च । आविअं इन्द्रगोपो मथितं प्रोतं चेति त्र्यर्थम् । आऊरं अतिशयमुष्णं च । आहित्थो चलितः कुपित आकुलश्चेति त्र्यर्थः ॥ [७६]

L. 1. DG °दुखे X °दुःख G नित्यदृष्टे X °दृष्टो BDF °श्रोतो. L. 2. GZ मुशलं. L. 3. ABCDFGYZ आणिमय° ABCDFGYZ °ढियमि E °ढिअ° G °ट्ठ° D °गाढेसु. L. 4. Z पणए B आहुंड° A °माआरमुक्खेले BGZ °मायर° D °माआरमोउखले GZ °मुलूखले BF कुच्चे. L. 5. cdd. आणियं आढियं G इट्ठं cdd. गणनीयं अप्र° B om. प्रत्येकं BF आहुंडं. L. 6. BCFGXZ आअरमुदू° CX °दूषलं. L. 7. X चिलिविए DG विचिए Z चित्तविए D य. L. 8. CX पवुड्ढे D पवुद्धे G पवुड्ढे G सयण्हं D सइण्हं E सयगेह° BFX °गेहाएसुं Z °गएसुं. L. 9. B रोगः D रोगे X रोगचंचलश्च G आरीडी C आरा—cdd. आराडियमित्य°. L. 10. C (F!) विचलयं 2. hd. चि° XZ चित्तलयं D वित्तलियं BG °लियं DGXZ विलवियं BF विलंवियं C दिलयं cdd. आरडियं G प्रवृत्तं X प्रवृद्ध BCFGXZ गृहे D गेहे. L. 11. B चेति G om. चेति X र्थम् for त्र्यर्थम्. L. 12. X °फलेसुं ABCDFGZ आवियमि Y आवयमि° G °दोवगाढिय° Z °दोय° X °दगोव° ABCDEFXYZ °महिय°. L. 13. X आउरमइ-सयउ° Z °उण्हेमु D चल° ABCDFGY चालिय° Z वलिय° ACDY °कुविया° AGZ आहिथ्था X अहित्थो DY °च्छो. L. 14. G धरः XZ आवियमिंद्र° G °गोप G माथितं BF मथितं C मर्थितं चे, 2. hd. मथितं च D माथितं G प्रातं B चेति. L. 15. Z अतिशयं उ° X अतिशयं D आहिच्छो B कुपितः X om. कुपित आ° G आकुलितश्चेति.

आरेइअं मउलिए मुक्के भन्ते सरोमञ्चे ।
णववहुपरतन्तासुं आवड्डिअआविअज्झाओ ॥ ७७ ॥

आरेइअं मुकुलितं मुक्तं भ्रान्तं सरोमाञ्चं चेति चतुरर्थम् । आवड्डिआ तथा आविअज्झा नववधूः परतन्त्रा चेति प्रत्येकं द्व्यर्थे ॥ [७७]

आइप्पणं च पिट्ठे छणघरमण्डणछुहाछडाए अ ।
अविवित्तसंकडे आरंदरमावडिअमब्भिडिअसारे ॥ ७८ ॥

आइप्पणं पिष्टमुत्सवे गृहमण्डनार्थं सुधाछटा च । तन्दुलपिष्टक्षीरं गृहमण्डनमाइप्पणं इत्यन्ये । आरंदरं अनेकान्तं संकटं च । अविवित्तसंकडे इति समाहारः । आवडिअं संगतं सारं च । अब्भिडिअं संगतं समा अब्भिड इत्यादेशात् । अत्रापि समाहारः । अत्र आलुंखइ दहति स्पृशति चेति धात्वादेशेषूक्त इति नोक्तः ॥ [७८]

॥ अथ इकारादयो ह्यक्षरादिक्रमेणैवोच्यन्ते ॥

इग्गो भीए इब्भो वणिए उच्छुसयलम्मि इंगाली ।
इक्कुसमुप्पलमिरिणं कणयं इन्दिन्दिरम्मि इइंडो ॥ ७९ ॥

इग्गो भीतः । इब्भो वणिक् ॥ इणं इणमो एतत् । इण्हि इदानीम् । इर किलार्थे । एते शब्दानुशासन एवोक्ता इतीह नोच्यन्ते ॥ इंगाली इक्षुखण्डम् । इक्कुसं सामान्याभिधानेऽपि नीलोत्पलम् । इरिणं कनकम् । इइंडो भ्रमरः । कैश्चिदिन्दिन्दिर-

---

L. 1. ABCDFGYZ आरेइयं E मंगे. L. 2. EFGXZ नव° G नववहु° C °न्तासु B आवड्डि° (!) G °ड्डि° X °ड्डिआवि° BCGY °चआ° D °ड्डिआआ° C °आज्झाउ; 2. hd. आविज्झाओ ADGZ °ज्झाउ X °अज्झाउ. L. 3. BDGXZ आरेइअं C (F1) आरेइं X °रोमांचेति GZ आवट्टिय BCDFX °ड्डिया. L. 4. G अविअच्चा C °अज्जा 2. hd. °अझ्झा D आवियज्जा Z °अद्वा (!) B ह्यर्थो CDFGXZ ह्यर्थो. L. 5. D आइप्पियं E °छहाए ABCFGYZ य. L. 6. AG, C 2. hd. Z अविचित्त° Z °संकाड BF °कडेरा A °मावेडिअसंगिपडियसारे X °मावेडिअसंगएसारे B °माचडि° BDGYZ °डियमब्भिडिय° C °डियमज्झिडिय° E °सारो. L. 7. D आइप्पियं G पिट्टं BCDFXZ पिष्टं उ° Z °तंडुल°. L. 8. *cdd.* °प्पणमित्य° XZ आरंदरमने° GXZ अविचित्त° *cdd.* आवडियं. L. 9. BDF, C 1. hd. अब्भिडियं G अब्भिडइ X °डिअ. L. 10. BF लालुंखइ. L. 11. CF अथेकारा° Y has only इकारादिः. L. 12. CF इब्भो X इच्छुसंडंमि. L. 13. A इक्कुस° D इंदिरम्मि इंदेडो. L. 14. Z इगो CF इब्भो BF इण BF इण्ह X इण्हं C (F1) इल. L. 15. BDZ °शासने B एवोक्ताः GZ इक्षुदंडं BDF इक्कुसं. L. 16. BF °न्यानिधा° X °भिधुने° G °त्पली DGX कैश्चिदिंदिर° C कैश्चिदिदिर BF °दिंदिर°.

शब्दोऽपि देश्य उक्तः । अस्माभिस्तु संस्कृतेऽपि दर्शनादनया भङ्ग्या निबद्धः ॥ यथा ।

इब्भाणमिरिणमिक्कुसमिइंडाणं गयाण इंगाली ।
इग्गाण य माभेसीसद्दो हरिसं समुव्वहइ ॥ ६१ ॥ [७९]

इक्कणइरावइग्घिअइरिआ चोरकरिभच्छिअकुडीसु ।
ओसिंघिअम्मि इंघिअमिंदग्गींदग्गिधूममवि तुहिणे ॥ ८० ॥

इक्कणो चोरः । इरावो गजः । इग्घिअं भर्त्सितम् । इरिआ कुटी । इंघिअं घ्रातम् । इंदग्गी तथा इंदग्गिधूमं तुहिनम् ॥ यथा ।

मणइक्कण वलइग्घिअइराव पण्णइरिआठिआ मुणिणो ।
इंदग्गिणगे इंदग्गिधूमधवलं जसं तुहेंघिन्ति ॥ ६२ ॥ [८०]

कोमारे इंदमहो इंदोवत्तो अ इन्दोवे ।
कीडेसु इंदगाई जुएसु इरमंदिरो करहे ॥ ८१ ॥

इंदमहो कौमारः । कुमार्यां भव इति व्युत्पत्तेः । इंदमहं कौमारमित्यवन्तिसुन्दरी । यदुदाहरति स्म ।

उवहसए एराणिं इन्दो इन्दीवरच्छि एत्ताहे ।
इंदमहपेच्छिए तुह मुहस्स सोहं णिअच्छन्तो ॥ ६३ ॥

L. 1. D *om.* अपि X देश्यः. L. 3. C °मिकुसुमि° D °मिकुस° X गयणे (miread !) L. 4. C हारिसं X हारिमं D, C. 2. hd. G समुच्वहइ. L. 5. BF इक्कुण° G इक्किण° X इक्कुणइराव° Z °इरावग्घिया *cdd.* °इग्घिय° ABCDFGY °इरिया BDF चोर° C चोरे *cdd.* °भच्छिय° C °कुडासु. L. 6. AGX उसिंघियम्मि BCDF ओसंघिय° YZ °घियम्मि E अंघि° ABCDFGYZ इंघिय° CDZ °दग्गींद° G °दग्गीसु (*om.* दग्गीं) X °दग्गींइग्गि° E कड्डिंग G दु°. L. 7. B इक्कुणो BD चोरः X चोरः XZ इग्घियं XZ इरिया C कुटा X कुटी XZ इंघियं. L. 8. G घातं CZ घ्याघ्रातं. L. 9. BF °इक्कुण CGZ वल° C °इक्किय° D °इक्किया° BFGZ °इग्घिय X °इइग्घिय° GZ पन्न° X पण° *cdd.* °इरिया BDFGXZ °ठिया C *om.* ठिआ BF मुनिणो. L. 10. X इंदग्गिणइ Z °धवल G तुहं घंति BF तुहंधिंति C तुहेघेति DX तुहेंघंति (equally correct as °घि°) Z तुहेंघांति. L. 11. C कोमारो X इदमाहो C इंदोवत्ते अ and twice. AGYZ य. L. 12. X इदगाई BCF °गाइ G °गाई G जएसु X ज्जुएसु A इरमंदिरो X इरिमंदिरो G सुर° करहो. L. 13. C कोमाराः BF इदमहं CX °महो D °माहो BF कामा° C °रमित्यवंतिसुंदरः D °रमिति वंतिसुंदरा X °मित्यवं वदति सुंदतिसुंदरी. L. 14. C इदोवरच्छि D एत्ताहि. L. 6. BF इंदमं पे° C इंदोमहोपेच्छिए X मुहस *cdd.* णियछ°

इंदोवत्तो इन्द्रगोपकः । इंदगाई युताः कीटाः । ये कीटाः संलग्ना भ्रमन्ति । इरमंदिरो करभः ॥ यथा ।

इरमंदिरेंदगाईइंदोवत्ताइजन्तुणो वि वरं ।
इंदमहो पुण णूणं लज्जं हासं च जणइ जणे ॥ ६४ ॥ [८१]

इन्दुट्ठवणे इंदड्डलओ इंदमहकामुओ साणे ।
इल्लो दरिद्दकोमलपडिहारलवित्तकसिणेसु ॥ ८२ ॥

इंदड्डलओ इन्द्रोत्थापनम् । इंदमहकामुओ श्वा ॥ यथा ।

इंदड्डलओ सरए पयाणचलिएभगज्जिएहि तए ।
रइओ रिऊहि रण्णे सहयरइंदमहकामुअरवेहिं ॥ ६५ ॥

॥ अथानेकार्थाः ॥

इल्लो दरिद्रः कोमलः प्रतीहारो लवित्रं कृष्णवर्णश्चेति पञ्चार्थः ॥ [८२]

सद्दूलसीहवुट्टीणिवारणेसुं तहा इल्ली ।
विसिवुट्ठिरक्खणेसुं गेहदुवारे अ इल्लीरं ॥ ८३ ॥

इल्ली शार्दूलः सिंहो वर्षत्राणं चेति त्र्यर्थः । इल्लीरं वृसी वृष्टिवारणं गृहद्वारं चेति त्र्यर्थम् ॥ [८३]

L. 1. B °गाइ CDX *om.* कीटाः after ये. L. 3. C °वेत्ताइ°. L. 4. D *om.* णूणं C *om.* जणइ BF जणो D जेण. L. 5. E इदु° D इंदुद्द° Z इंदुट्ट° A *om.* इन्दु° A इंदुट्ठलउ C इंदुड्डलहु D इंदुद्दओलउ EX °दह° GZ °दट्ट° GX °लउ E °कासुओ C 1. hd. GX °मुउ E ज्झाणे Y *add* अथानेकार्थाः ॥ L. 6. E °कसणेसु. L. 7. CGZ इंदट्ट° D इंदद्द° CGD °लउ C 2. hd. °लओ G °च्छाम° CX °कामउ C श्वा. L. 8. CGZ इंदट्ट° X इंदड्ड° CGX °लउ D इंदद्दलए, this stanza is totally corrupt in D. C °चलिएभ° *cdd.* °गज्जिएहिं. L. 9. CGZ रइउ X इरउ *cdd.* रिऊहिं X °इंदमहं° GZ °रएहिं. L. 11. *cdd.* प्रतीहारः From हारः to श्चेति broken off in G. C कृष्णं व°. L. 12. Before this stanza D inserts अथानेकार्थाः A °वुट्टी° B °वुट्टि° E °वुट्टी° *cdd.* °निवार° C इल्ला. L. 13. ABCFGXYZ विसि° D विस° E बिसि° X °गेसु C गेहे ABCDFGYZ व C ल्लीरं. L. 14. रं to गृह° broken off in G. BCDFXZ वृषी. L. 15. CD त्र्यर्थः.

॥ अथ ईकारादयः ॥

ईसं कीले रोज्झम्मि ईसओ ईसरो मयणे ।
सवरसिरपण्णपुडयम्मि ईसिअं तह वसाइअए ॥ ८४ ॥

ईसं कीलकः । ईसओ रोज्झाख्यो मृगः । ईसरो मन्मथः ॥ यथा ।

मुक्केसरेहि णिच्चं भमिरेहिं ईसएहि व चुलुक्क ।
दलभोअणेहि ईसीकया तुहारीहि रण्णदुमा ॥ ६६ ॥

॥ अथानेकार्थाः ॥

ईसिअं शबरशिरःपत्रपुटं वशायितं चेति द्व्यर्थम् ॥ [८४]

॥ अथ उकारादयः ॥

उंडं गहिरे उच्छू वाए उक्कं च पाडवणे ।
उच्छो अन्तावरणे उड्डो कूवाइखणयम्मि ॥ ८५ ॥

उंडं गम्भीरम् । उच्छू वातः । इक्षुवाचकस्तु संस्कृतभव एव । उक्कं पादपतनम् । उच्छो अन्त्रावरणम् । ओज्झरीति प्रसिद्धः । उड्डो कूपादिखनकः ॥ यथा ।

उच्छू उण्हो खणिआ उड्डेहिं कूवया य अइउंडा ।
उच्छं दहइ अ तण्हा उक्कमिणं तुज्झ मरुथलिए ॥ ६७ ॥ [८५]

L. 1. X has only ईकारः Y ईकारादिः. L. 2. B ५ले X कीलो A गेज्जम्मि D रोज्झम्मि ACGX ईसउ Y adds अथानेकार्थः. L. 3. Y सवर° X सवरपत्तपुडयम्मि C °सिरपुत्त° EY °पत्त° BF पुडयम्मि *cdd.* ईसियं DX विसा° D °इयाए XYZ °इयए. L. 4. C 1. hd. GX ईसउ D ईस C रोज्ना° In G ख्यो मृगः is broken off. BF ईसरोगे Z *om.* यथा. L. 5. C मुक्कोसेरहि Z सुक्कोसेरेहि BDFGXZ °रेहि C भमरेहि CX ईसरेहि G ईसएहिम्च BF ईसएहि twice D °हिम्व चु° CZ व्व चुलुक्क X चुलुक्क L. 6. BF देल° CDGZ °भोयणे° *cdd.* °णेहिं BCFXZ °हिं. L. 8. *cdd.* ईसियं BCFG शबर° D संचर° X सवर° C °सिरःपुत्र° X °सिरपत्र° G विशा° F °पुटं च शायितं चेति BD वेति Z द्व्यर्थः. L. 9. Y has only उकारादिः ॥ L. 10. C उंड F उड BF उच्छू C उत्तू 2. hd. उच्छू G has again उच्छू for उक्कं Z व BF पाडवणे. L. 11. C उच्छो G अच्छो EGX अत्ता.° L. 12. CF उड BFZ गभीरं X गंभीरः BCF उच्छु X उच्छु वात X पादपत्तं. L. 13. CZ उच्छोअं G उस° BFXZ उच्छ° CD उज्ज° Z प्रसिद्धिः. L. 14. C उच्छू *cdd.* खणिया C उंडुहि D उड्डेहि BF कूवाया B अइ° D अइ (sic). L. 15. XZ व for अ.

उरमारम्भे उच्चं णाहितले बन्धणे उंबा ।
तिणपरिवारणयमुड्ड उंबी उण पिक्कगोहूमे ॥ ८६ ॥

उरं आरम्भः । उच्चं नाभितलम् । उंबा बन्धनम् । उड्डू तृणपरिवारणम् । तृणावच्छादनमित्यर्थः । उंबी पक्कगोधूमः ॥ यथा ।

कुन्तलउड्डुछण्णोर्ण जणणयणमिगाण उंबखायं व ।
मयणेण उरे रइअं तुह उच्चं उंबिगोरङ्गि ॥ ६८ ॥

अत्र च । उब्भं ऊर्ध्वम् । उब्भे यूयम् । उअ पश्य एते शब्दानुशासने साधिता इति नोक्ताः । उस्साशब्दस्तु धेनुपर्याय उस्राशब्दभवः ॥ [८६]

उक्का उक्कंदी कूवतुला चुल्लीइ उल्लिउद्दाणा ।
उव्वाउव्वरउव्वाहा उक्कोलो अ घम्मम्मि ॥ ८७ ॥

उक्का तथा उक्कंदी कूपतुला । उक्कंती कूपतुलेत्यन्ये । उल्ली तथा उद्दाणा चुल्ली । उव्वा–उव्वर–उव्वाह–उक्कोलाश्चत्वारोऽपि घर्मार्थाः ॥ यथा ।

जलिअग्गिउल्लिउव्वासंतत्ता उण्हयालउक्कोले ।
कासयधूआ वच्चइ ओ उक्काकड्डिअजलम्मि ॥ ६९ ॥
उद्दाणं व समुद्दं लङ्घइ वडवाणलुव्वरं जिणइ ।
कस्सुव्वाहं ण जणइ उक्कंदिभुओ पई मज्झ ॥ ७० ॥ [८७]

L. 1 C उव्वंन YZ उव्वं EX नाहिं G बंधणे A उम्बा ABGZ उंबा D उम्बा E उच्चा. L. 2. GYZ उम्बी E ण for उण BDX पक्क° A °गोहमे. L. 3. X भ for आरंभ- CZ उव्वं BG उंबा CF उम्बा D उम्बा X °तले च G बंधने BF तृण°. L. 4. Z तृणाः च्छादन° X °मित्यर्थ B (F!) G उंबी C उम्बी D उबी °धूमो नाम. L. 5. X तुंतल C कुंतलउड्डुछाण्ण D कुंतलउड्डाणो, the rest of this verse is corrupt. X °च्छणोणं C °मिगाणामि BG उंब° C (F!) उम्बा° X उब° CZ च. L. 6. *cdd.* रइयं *cdd.* उव्वं (!) (X उच्च) BG उंबि° CXZ °गोरंमि D °गारंमि. L. 7. D *om.* अत्र च to °भवः X ऊर्द्ध B ऊब्भे G इते Z °सासने G °शासनसाधि°. L. 8. X नोक्ता C धेनु पर्याये X °पर्याय L. 9. C कूप° वुण्णाइ; 2 hd. उण्णाइ E उल्लिओदाणा Z °उद्धाणे. L. 10. CX उच्चा° AX °उच्चर° C °उच्चाहा GZ °ह ABFGXYZ य. L. 11. X उका G उक्का तथा उपा उक्कंदी C उक्का तथा उक्का उक्कंदी C चल्ली. L. 12. C 12 hd. X उच्चाउच्चरउच्चाह° C 1 hd. °उव्वरव्वाह° G °उक्कोलाश्चत्वा° X °रोपि Z घार्मार्थाः. L. 13. CDGZ जलि- अग्गि° C °गिउच्चा (sic) BDF संतत्ता C °यालक्कोले. L. 14. C कासुयं BCFGXZ °धुया G वच्चइ *cdd.* उ (X *om.* ओ) DGZ °कड्डिय° BFX °कड्डिय° C °कड्डिय°. L. 15. X च for व G वलवाणलु° BCDFZ वड°. L. 16. C कस्सुच्चाहं DX °व्वाहं *cdd.* न BF जिणइ G °भुउ B उक्कंदिभूओ F °भूओ CX °भउ D °भूउ.

उररी पसुम्मि किसराइ उण्हिआ उण्णमो समुण्णयए ।
उलिअं णिकूणिअच्छे उअअं उज्जुम्मि उक्खली पिढरे ॥८८॥

उररी पशुः । उण्हिआ कृसरा । उण्णमो समुन्नतः । उलिअं निकूणिताक्षम् । उअअं ऋजु । उक्खली पिठरम् ॥ यथा ।

उअउण्णमदेहलिमुल्लङ्घिअ बाहिमुलिअं णिअच्छन्ती ।
उक्खलिउण्हिअमुररी उअ रोरघरम्मि उल्लिहइ ॥ ७१ ॥ [८८]

उल्लुट्टं मिच्छाए उविअं सिग्घम्मि दूसणे उसुओ ।
धत्तूरे उम्मत्तो उलित्तमुच्चट्ठिए कूवे ॥ ८९ ॥

उल्लुट्टं मिथ्या । उविअं शीघ्रम् । उसुओ दूषणम् । उम्मत्तो धत्तूरकः । एरण्ड इत्यन्ये । उलित्तं उच्चस्थितः कूपः ॥ यथा ।

उल्लुट्टं जं कणयं पेच्छसि उम्मत्तउसुअविहुरो सि ।
ता रे पयपाणकए वज उविअमुलित्तकण्ठपोसम्मि ॥ ७२ ॥ [८९]

उग्घट्टिउआलीओ अवयंसे फालिए उरत्तं च ।
बहुअम्मि उंबरं उच्छुरमविणासिरे खलम्मि उप्फालो ॥ ९० ॥

L. 1. ABCFYZ उण्हिया D °यो G उण्णिया A उण्हमो EX उन्नमो D उणामो EG समुन्नयए X सन्नयए. L. 2. ABCFGXYZ उलयं D ओलिउं BF णिकुणि° C णिकलि° D निकूलि° EX लि° G ण° ABDFGYZ °यच्छे C °यच्छे X °अच्छो C उअं AD उज्ज° C अज्ज° C उक्कला G पढर D पिठरे. L. 3. AGXZ उण्हिया BF उण्हियं C om. 1. hd, 2. hd. उण्हिया GZ कृसरा C °रो GZ उत्तमो CDX उन्नमो edd. उलियं C णिकुणि-ताक्ष G °नाक्षं. L. 4. G ऋज FX ऋजुः G पिढरं. L. 5. CXZ उअअं उण्ण° D उआअं उणामो X °उण्णामो° BFGXZ °लंघिय C °लंघय D °लिंघयिया GZ बाहि° CX बाहिरमु° D बाहिरमु° C °मुलि...स्थंती, 2. hd. °मुलिआ and then the gap. X °मुलिअ DGZ °लियं BDFGZ णिय°. L. 6. G उक्खण्णिाःउण्हियमु° BF उक्खलियण्हियमु° CX °उण्हियमु° D उक्खलियामु° Z °उण्हियमु° GZ उलिहइ BF only हइ. L. 7. ADEZ उलट्टं C मिथ्याए ACDGYZ उवियं BF उचियं ACGXZ उसुउ. L. 8. A उमत्तो C (G !) उच्च°. L. 9. G उल्लुट्टं D उलट्ट X उलट्टं BF (AD !) X उवियं CZ उवियं BCFG उसुउ X उसउ GZ शीघ्रं for दूषणम् BDG उम्मत्तो. L. 10. CX उलित्त D उलित्तं G उच्चे° C 1. hd. D उच्च° X om. यथा. L. 11. D उलाट्टं. L. 12. X °पाणिकए edd. उवियमु° GZ °कंठदेसम्मि D °देपाम्मि. L. 13. B उग्घ° G °ट्टिउ° E ट्टिओआलीओ A °उआलीउ BDYZ °उया° CFG °उया-लीउ X °लीउ C वत्तरं X उत्तरं D उत्तारं व. L. 14. G बहुय° C बहुय° ABEFXYZ बहुय D जाहुयम्मि AG उंबरं CD उम्बरं BE उंबरमुछु° C उच्छु° 2. hd. उच्छु X उच्छु° Z खेलम्मि corr. into खलम्मि E उप्फालो.

उग्घट्टी तथा उआली अवतंसः । उरत्तं स्फाटितम् । उंबरं बहु । यस्तु देहल्यर्थ उंबरशब्दः स उदुम्बरशब्दभवः । उच्छुरं अविनश्वरम् । उप्फालो दुर्जनः॥ यथा ।

रे उप्फाल उरत्ते पेम्मे सुरवहुउआलिजोग्गेहिं ।
किं णाम उंबरुच्छुरणवकुसुमेहिं पि उग्घट्टी ॥ ७३ ॥ [९०]

उड्डुउड्डुला उल्लासे तह उम्मलं थीणे ।
उक्कुंडो मत्ते उग्गमम्मि उड्डायउप्फोआ ॥ ९१ ॥

उड्डुलो तथा उड्डुलो उल्लासः । उम्मलं स्त्यानम् । उक्कुंडो मत्तः । उड्डाओ तथा उप्फोओ उद्गमः ॥ यथा ।

तिणउप्फोउक्कुंडवसहुड्डुलुक्खायउम्मलुप्पङ्के ।
सरए तुह वेरीहिं मुक्का उड्डायउड्डुला ॥ ७४ ॥ [९१]

उक्कोडा उक्कंडा लञ्चाए तुट्टयम्मि उल्लुक्कं ।
उप्फुण्णं आउण्णे उच्छाहो सुत्ततन्तुम्मि ॥ ९२ ॥

उक्कोडा तथा उक्कंडा लञ्चा । उल्लुक्कं त्रुटितम् । उप्फुण्णं आपूर्णम् । उच्छाहो सूत्रतन्तुः ॥ यथा ।

विरहोप्फुण्णे उक्कोडयणिउणे देसु तस्स उक्कंडं ।
उच्छाहेहि ण मुद्धे संधिज्जइ पेम्ममुल्लुक्कं ॥ ७५ ॥ [९२]

L. 1. B ओग्घट्टी CGZ °ट्टी B ओयाली CGXZ उयाली CX उत्तं D उत्तार CD उम्बरं Z उंवरं GX बहू G येस्तु B °ल्यर्थः. L. 2. G उंडुंबरशब्दमरुद्बरशब्दाया: (sic) CD उम्बर° C सन् डुंबरुद्भवः (sic) BF उदुंबर° CX उच्चुरं. L. 3. Z उप्पाल C उत्ते GZ पिम्मे X पेम्मे CZ °बहु° D °बहुयालि° BCFGXZ °उयालि°. L. 4. BDFGZ नाम CX न्नाम BFG उंबरु° GZ °मिहि C उग्गु° D ओं° G °ट्ट X उग्घुट्टी Z उग्घट्टी. L. 5. AEGZ उड्डुल° X उड्डुलोउड्डुला E °उड्डला D °उड्डाला G °उड्डुला Z °उड्डुला C °उड्डु (sic) D तहा X थीणि. L. 6. ABCFXZ उक्कुंडो E उक्कुडो X मग्गे for मत्ते G उड्डा° X उड्डाय° Z उड्डाल° D उड्डाओअप्फोआ E उड्डायअउप्फोया GXZ °उप्फोया. L. 7. DGZ उड्डुलो X उड्डुला D तथा उड्डुलो C उड्डुलो G उड्डुलो Z उड्डुलो CX उम्मत्तं B उक्कुंडो G उद्गाओ C उडाउ 2. hd. °ओ D उड्डुउ X उड्डाउ Z उड्डउ. L. 8. G, C 1. hd. Z उप्फोउ X उप्पउ. L. 9. Z तिणउप्फो° B °उप्फोओक्कुं° X °उप्फोउक्कुंड° C °उक्कुंड° G °हुट्टक्खा° Z °हुड्डुलु° D उक्कंडवासुहड्डुलक्खायउम्मालप्पंको CX °लप्पंके. L. 10. C तुम्ह X तुहू Z उक्का उक्कायउड्डुला G उड्डायउड्डुला D उड्डायउड्डाला. L. 11. E उंक्कडो CD लंचाए E लचाए C तुड्डु° Z तुट्टि° D तुडियाम्मि G तुट्ट. L. 12. E उप्फण्णं X उप्फण्णं BF सुतत्तं° G सुत्त°. L. 13. X उक्कोडा G लचा BF लंचः C 1. hd. D लंचा D उप्फुल्लं X उप्फुल्लं. L. 15. G हिरहोउ° C °णिउणे D तास्सु. L. 16. GX °हेहि C णं CX मुद्धे G °मुल्लुं (sic).

संमद्दे उत्थग्घो हेट्ठामुहयम्मि उम्मत्थं ।
परिवत्तणम्मि उत्थल्ला उवदेहीइ उद्देही ॥ ९३ ॥

उत्थग्घो संमर्दः । उम्मत्थं अधोमुखम् । विपरीतमिति यावत् । उत्थल्ला परिवर्तनम् । उद्देही उपदेहिका ॥ यथा ।

जणउत्थग्घे उत्थल्लिऊण मा पेच्छ वारि उम्मत्थ ।
उद्देहितिक्खतुण्डं किं अणुइन्तिं ण पेक्खसे महिलं ॥ ७६ ॥ [९३]

उक्कोडी पडिसद्दे विसे उसीरं डरम्मि उप्फेसो ।
उम्मल्ला तण्हाए अतडे कूवम्मि उत्तूहो ॥ ९४ ॥

उक्कोडी प्रतिशब्दः । उसीरं विसम् । उप्फेसो त्रासः । अपवादार्थोऽप्ययं लक्ष्येषु दृश्यते । यथा ।

असरिसजणउप्फेसया ण हु सहिअव्वा कुले पसूएण ॥ ७७ ॥

उम्मल्ला तृष्णा । उत्तूहो अतटः कूपः ॥ यथा ।

तुह हयहेसोक्कोडीउप्फेसा वेरिणो गया रण्णे ।
उम्मल्लाइ उसीरं असन्ति पविसन्ति उत्तूहं ॥ ७८ ॥ [९४]

उज्जमगुण्ठिअछिद्देसु उज्झसुब्भग्गउच्छिल्ला ।
उच्छुअउम्मरउब्भंता भयचोरिअयदेहलिगिलाणा ॥ ९५ ॥

L. 1. BF उछग्घो C उछउग्घो D उच्छग्घो C हेट्ठो° Y हिट्ठा° C उम्मच्छं D उम्माच्छं. L. 2. X परिचत्तणम्मि BCF उच्छल्ला D उच्छला A उछेही C उद्देह. L. 3. D उच्छग्घो G. *om.* उम्मत्थं C उम्मच्छं D उम्माच्छं B उच्छल्ला D उच्छाला X उत्थल्ला corr. into ल्ला. L. 5. D °उच्छग्घे CD उच्छल्लि° C पित्थ DX पिच्छ BF चारि GZ उम्मत्था CX उम्मत्थं D उम्मच्छं. L. 6. G उद्देहि° G *om.* किं BFXZ अणुइंति D आणुइति D न. L. 7. E परिसद्दे ABCEFGXZ विसे D विसो A उप्कोसो E उप्फे° X उप्पेसो. L. 8. E ओमल्ला E अनडे BF उत्तहो C अत्तू°. L. 9. *add.* विसं GZ °दार्थं. L. 11. G °प्फेसया X °प्पेसया DGXZ सहियव्वा C °यच्चा G कुलपसूयएण. L. 12. D उग्गल्ला L. 13. GZ °हेसुक्को° DX °सोको°. L. 14. C अम्म° GZ °ल्लाए C उसारं GZ पइसंति. L. 15. BDEFGXYZ °गुंठिय° C °गुंडिय° A उज्जसु° D उज्जसउब्भिग्ग° CX उज्जसउब्भ° E °सुब्भगओ° BF °उच्छिल्ला. L. 16. A उच्छुअ° Y उच्छुय° BF उच्छुअनुम्मर° ABEFGYZ भयचोरियदेह° X चोरिअदेह° D °चोरियाचोरिया B °गिलाण Z °गिलाणे.

उज्झसप्रभृतयस्त्रयो यथासंख्यमुद्यमाद्यर्थाः । उज्झसो उद्यमः । उब्भग्गो गुण्ठितः । उच्छिल्लं छिद्रम् । इह छिल्लशब्दश्छिद्रार्थो वक्ष्यते । तस्य उत्पूर्वकस्येदं रूपमिति न शङ्कनीयं छिल्लउच्छिल्लशब्दयोः स्वतन्त्रत्वात् । न हि देशीशब्दानामुप-सर्गसंबन्धो भवति । एवं केसउप्फेसादिष्वपि वाच्यम् । उच्छुआदयोऽपि त्रयो यथा-संख्यं भयचौर्याद्यर्थाः । उच्छुअं भयचौर्यम् । उम्मरो गृहदेहली । उब्भंतो ग्लानः ॥ यथा ।

तिमिरोब्भग्गणिसाए उम्मरउच्छिल्लखलणउब्भंता ।
उच्छुअरयउज्झसओ उअ असई विसइ खण्डदेवउलं ॥ ७९ ॥ [१५]

सुण्णे उज्जडमुक्केरो अ वली उड्डुसो अ मक्कुणए ।
सन्तम्मि अ उब्भाओ उद्धुरथो विप्पलद्धे अ ॥ १६ ॥

उज्जडं उद्वसम् । उक्केरो उपहारः । समूहवाचकस्तु उक्केरशब्द उत्करशब्दभव एव । उड्डुसो मत्कुणः । उब्भाओ शान्तः । उद्धुरथो विप्रलब्धः ॥ यथा ।

बोलन्ति तुज्झ रिउणो सोड्डुससयणे णिसं पि उद्धुरथा ।
उब्भाया दिअहं कयउज्जडदेवउलदेवउक्केरा ॥ ८० ॥ [१६]

उज्जल्ला उम्मड्डा हठम्मि विमलम्मि उच्चारो ।
विउले उच्चाडो पयडे उच्चेवो दढम्मि उच्चरथो ॥ १७ ॥

L. 1. D उज्ज° B °तय त्रयः D त्रयो पि GZ °मुद्यमार्थाः GX उब्भसो D उज्जसो D om. उद्यमः. L. 2. D गुंडितः C °शब्दः छि°. L. 3. BE छिण्णउछि°. L. 4. G फेस° D om. केस Z वाच्ये C उछ्°. L. 5. BFX उच्छुयं C उच्चुयं D उच्छुभयं G °चोयं BF om. भय D उंमारो X उंबरो X ग्लानः. L. 6. X °उब्भगा-निसाए (but ब्भ not clear). BF °णिणसाए Z °उब्भत्ता. L. 7. BFGZ उच्छुय° C उच्चुअ° CGXZ °सउ X सई for असई. L. 8. G सुन्ने C उज्जुड° 2. hd. उज्ज° Y य DEGZ वली Y य. L. 9. AGYZ य A उब्भाउ C 1. hd. GXZ उब्भाउ ABDFGXY उद्धुरछो C उद्धुछो A विप्पलद्धे Z विप्पलद्धो C °लद्धो; 2. hd. °लद्धो XYZ य. L. 10. BD उज्जडुं D उपहासः BF उक्कर-शब्दः D om. उक्केरशब्द X om. उत्करशब्द G °शब्दभवः om. एव. L. 11. X उड्डुसो D, C 1. hd. G उब्भाउ X उब्भाउ odd. उद्धुरछो. L. 12. G बोलिंति Z बोलिन्ति G उज्झ C नुज्ज 2. hd. तुज्झ D तुज्ज B रिऊणो odd. उद्धुरछा X उद्धुरथाः. L. 13. DGZ दियहं X °उज्जण° Z °देवउल° C °देवक्केरा X °उक्केरो. L. 14. B उम्मड्डु X हठंमि BF च्चारो C 1. hd. DY उच्चारो. L. 15. X वि for विउले AGYZ उच्चाडो C उच्चाढो D उच्चेढो AGYZ उच्चेवो BF उचेवो C उच्चेहो D ओच्चेवो A उच्च YZ उच्चत्थो.

उज्जल्ला तथा उम्मड्डा बलात्कारः । उच्चारो विमलः । उच्चाडो विपुलः । उच्चेवो प्रकटः । उच्चत्थो दृढः ॥ यथा ।

उच्चारे उच्चेवे उच्चाडकरे ससिम्मि जं कामो ।
उज्जल्लोच्चत्थबलो ता उम्मड्डाइ रमसु इमं ॥ ८१ ॥ [९७]

उअह त्ति पेच्छहत्थे उडिदो मासम्मि साइणी उअरी ।
उल्लोचो अ विआणे छिम्पयकारुम्मि उंछओ होइ ॥ ९८ ॥

उअह पश्यत । उडिदो माषधान्यम् । उअरी शाकिनी । उल्लोचो वितानम् । उंछओ छिम्पकाख्यः कारुविशेषः ॥ यथा ।

उंछयवाडे मज्जारिरूवयाओ भमन्ति उअरीओ ।
उअहोडिदसामाओ तमिस्सउल्लोचिए गयणे ॥ ८२ ॥ [९८]

उड्डासो तावे उग्घुट्टं पुंसिअमरिम्मि उल्लोलो ।
दरिए उत्तुणउम्मुहउच्चुंचुच्छुच्छुउत्तुरिद्धीओ ॥ ९९ ॥

उड्डासो संतापः । उग्घुट्टं पुंसितम् । उग्घुट्टशब्दस्य उद्घुष्ट इति व्युत्पत्तौ सत्यां विशेषार्थरूढेरिह पाठः । उल्लोलो शत्रुः । उत्तुणो उम्मुहो उच्चुंचो उच्छुच्छू उत्तुरिद्धी एते पञ्च शब्दा दृप्तार्थाः । उत्तुरिद्धी गर्व इत्यन्ये ॥ यथा ।

L. 1. G उम्मड्डा तथा बला° Z उव्वारो C *om.* उच्चारो to विपुलः D उच्चेडो Z उव्वाडो DGZ उव्वेवो. L. 2. X उच्चच्छो Z उव्वत्थो. L. 3. C 1. hd. DGZ उव्वारे BF उच्चेरे Z उव्वेवे C *om.* उच्चेवे GZ उव्वाड° D° कारे C ससिमि D सुसिमि. L. 4. GZ °त्थवल्लो BF °लोच्चछवलो CX °ल्लोवत्थवलो D °लोवच्छवलो Z °लोव्वत्थ° DX ताव GZ उम्मड्डाए. L. 5. ABCDFGYZ उअहेत्ति EX उअहेत्ति Y पिच्छहत्थे Z पेत्थहत्थे D उडंदो A मासम्मि A सायणी C साइणं AXY उयरी E ओयरी. L 6. BCDEGYX उल्लोवो AGYZ य D *om.* अ ABCEFGXYZ वियाणे D याणे (sic) X छंपय° D च्छिपाइक-रंमि C °रुंमि उ होइ (sic) AGXZ उंछउ D उच्छओ E चंछओ. L. 7. X पश्यति G उडिदो माषड्डो माष° X उडिनो BFG उयरी C उअरी शाकिनी । उअरी शा (sic) BDFG उल्लोवो C लोवो. L. 8. BDF, C 1. hd. GX उंछउ. L. 9. BF उंछयवाडे X मज्झारि° G *om.* मज CGX °रूवयाउ BF °रूवयाओ D °रूवया G अयरीउ Z उयरीउ CX °रीउ D °रीओ. L. 10. CDG °सामाउ X °माउ तम्मिस्स° BCFGZ °उल्लोविए° D °ओल्लोविए. L. 11. A उड्डोसो D उड्डायोसो A संचावे BEFX संतावे A उग्घुडं EX °ट्टं ACGYZ पुंसियम° BF पुंसियमरि° D पुंसियाम° C उल्लोला. L. 12. A हरिए ABDEG उत्तुण° X उत्तुणउम्मुहउच्चुंचोउच्छुच्छुउत्तुरिद्धीउ A °हउच्चुंचुच्छुउत्तुरिद्धीउ BF °हउच्चुंचुच्छुच्छुउत्तुरिद्धीए C °हउंछुउच्छुच्छुउत्तुरुद्धीउ 2. hd. °ओ D °हउच्चुंचुच्छुच्छुउत्तुरुद्धीउ E °हउच्चुच्छुच्छुउत्तुरिद्धीए G °हउच्चुंचुच्छुच्छुउत्तुरिद्धीउ Y °हउंचुंचो° Z °हउच्चुंचुच्छुच्छुउत्तुरिद्धीउ. L. 13. G उड्डासो Z उग्घुट्टं BF पुसितं X पुंसितः GZ उग्घुट्ट° C उग्घुट्ट° BF उग्घुड° GZ उद्घुष्ट X घुष्ट CDGZ इति सत्यां व्युत्पत्तौ X इति सत्यां विपत्तौ. L. 14. X वार्थे रूढे° BDFGX उत्तुणो G उचुंचो Z उच्चुंचो C उच्चुंचो D उच्चुंचो G उच्छुच्छू C उच्छुच्छू D उच्छुच्छुत्तुरिद्धीए X उच्छुच्छू for उच्चुंचो उच्छुच्छू BFG उत्तु° CX उत्तुरुद्धी, *om.* D. L. 15. Z पञ्चशः BFG उत्तु° C उत्तुरुद्धी D उत्तुरु°.

विञ्जोच्छुच्छुकुलुम्मुहवयउच्चुंचसिरिउत्तुरिद्धीणं ।
उग्घुट्ठमुत्तुणत्तं उल्लोलाणं तए कउड्डासं ॥ ८३ ॥ [९९]

आरूढे उल्लूढो उच्चप्पोच्चुप्पिआ तह य ।
उव्वीढं उद्दरिअं उम्मरिअं चेअ उक्खाए ॥ १०० ॥

उल्लूढो उच्चप्पो उच्चुप्पिओ त्रयोऽप्येत आरूढार्थाः । उल्लूढो अङ्कुरित इत्यन्ये । उव्वीढं उद्दरिअं उम्मरिअं चेति त्रयोऽप्येत उत्खातार्थाः ॥ यथा ।

उव्वीढखग्गउम्मरिअसत्तुणिवहो गुणेसु उल्लूढो ।
उद्दरिउच्चप्पखलो उच्चुप्पइ तिहुअणं पि चालुक्को ॥ ८४ ॥ [१००]

उच्छड्डो उड्डुहणो चोरे दुअचोरिआइ उच्छंटो ।
उत्तालोव्वेत्ताला अच्छिण्णारावरुण्णम्मि ॥ १०१ ॥

उच्छड्डो । ओत्संयोगे [सिद्धहे० १, ११६] इत्युत ओति ओच्छड्डो । तथा उड्डुहणो द्वावप्येतौ चोरार्थौ । उच्छंटो द्रुतचौर्यम् । उत्तालं उव्वेत्तालं द्वावप्येतौ निरन्तरस्वररुदिते । उद्भुतार्थवाची तूत्तालशब्दः समसंस्कृत एव ॥ यथा ।

L. 1. D विजोब्भुच्छुच्छ° C °कुलम्म° D °कुलाम्मु° CX °वयउच्छंच° GZ °उच्चंच° B °उच्चुंच° F °उच्चुंत° D °उच्छुंच° GZ °उद्धरि° BF °उत्रु° CX °उत्त° D उत्तरिद्धाण्याणं GZ °द्धीण. L. 2. GZ उग्घुट्ट° X अंग्घुट्ट° BFG °मुत्रु° D °मुत्तणत्ता G उल्लोल्लाणं CX चए D वाए GZ कउद्धासं C कउद्धासं D कंउद्धासं. L. 3. C उल्लूढो A उच्चप्पो° CD °प्पोचु° EG °पोच्च° X उच्चुप्पोच्च° Z उच्चप्पोच्च° cdd. °प्पिआ. L. 4. BF C 2. hd. उच्चीढं X °ढं D उद्धरिअं GZ उद्ध° ABCEFGXYZ °रिअं C उम्मि° cdd. °रिअं ACEY चेय BF चेव DZ वेय G य X चेच E अक्खाए. L. 5. C उच्चूढो Z उच्चप्पो उच्चु° B उच्चप्पिओ D उवंप्पिउ CGX °प्पिउ cdd. प्येते. C 1. hd. उल्लूढो 2. hd. उच्चूढो GXZ अंकुरितः G om. इत्यन्ये. L. 6. BF, C 2. hd. उच्चीढं D उद्धरिउं BCFGXZ °रिअं D उम्मारिउं BCFGXZ °रिअं cdd. प्येते X उत्खीतार्थः. L. 7. BF उच्चीढ° D °उम्मारिय° BCFGXZ °उम्मरिय° BG °सत्र° D °सातु°. L. 8. C तद्धरि° GZ °उच्चप्प° D °उच्चापा-खाहो GZ उच्चुप्पइ D उच्चाप्पाइ BCFGZ तिहुयणं D तिहूयणं CDXZ चालुक्को. L. 9. A उच्छड्डो BF उछड्डो C उच्छड्डो EX उच्छुड्डो Z उच्छड्डो A उड्डुहणो DE उड्डुह° G उड्डु° A डुअ° Y दुय BF डुयचोरि° D °चौरिइ AGYZ °रियाइ EX °रियाइ E उच्छंडो Z उच्छंडो. L. 10. AX °लोवेत्तालो DZ °वेत्ता° C 2. hd. °व्वेत्ता° C °ला यच्छिण्णामि Z अच्छिण्णा° X °रुणांमि Z °रुद्दयम्मि. L. 11. D उच्छडो X उच्छुड्डो BCFGXZ उत्सं° D उसं° cdd. इति उत उति (D उत्ति) उछड्डो (D उच्छाड्डो). L. 12. G उड्डहणो D उड्ड° X om. from चोरार्थौ to द्वावप्येतौ C चौरा° C उच्छंटो द्रुत° BDF उवेत्तालं C द्रुवचे.° L. 13. C तूत्ता° X उत्ताल° G °शब्दमवः.

गुणिगणाहिअउच्छट्टय उड्डहणुच्छंटमीसिआ रण्णे ।
पयडिअझाडुत्तालं उव्वेत्तालन्ति तुज्झ रिउवहुआ ॥ ८५ ॥ [१०१]

खिण्णे उव्वाउत्तंपिआ य हासम्मि उल्लेवो ।
उब्भुग्गोप्फंदोला चलम्मि मूढम्मि उम्मइअं ॥ १०२ ॥

उव्वाओ तथा उत्तंपिओ खिन्नः । उत्तम्मिअं खिन्नमित्यन्ये । उल्लेवो हासः । स्वार्थे के उल्लेवओ इत्यपि । उब्भुग्गो उप्फंदोलो द्वावप्येतौ चलार्थौ । उम्मइअं मूढम् ॥ ॥ यथा ।

उव्वायमणा उब्भुग्गलोअणा चइअचारुउल्लेवा ।
उप्फंदोलोत्तंपइ तुज्झ कए सा विओअउम्मइआ ॥ ८६ ॥

अत्र च । उत्थारो उत्साहः । उच्छुण्णं विमर्दितमित्युत्साहउत्क्षुण्णशब्दप्रभवौ । उन्दुरउत्रयशब्दावाखुनीवीवाचकौ संस्कृतसमौ । उंघइ निद्राति । उग्गाइ उद्घाटयति । एतौ धात्वादेशेषूक्तावित्येतेऽन्यैरुक्ता अपि नोक्ताः ॥ [१०२]

L. 1. CD गुणगुण° GZ गुणिगुण° BDFGXZ °ह्रिय° C °विय° G °उंलंटय C °उच्छट्टय X, C 2. hd. °उच्छु° D °ओच्छुट्टय Z उच्छंटय° G उडहणुलंट° Z उडहणु° C उड्डहणुछंद° D उट्टहणाच्छंद X उड्डहणुछंद° *cdd.* °मीसिया D रण्णं. L. 2. CDGXZ पयडिय° BF पयड्डिप° GXZ °काडु° BF °डुत्तामं D °मुत्तालं C उच्चेच्चा° D उच्चेत्ता° X उवच्चा° (!) C तुज्ज X °रिउवया C °बहुया G °वहुवा BF °वहूया D °वाहूआ. L. 3. The whole stanza is omitted in X. CD खिन्ने A उव्वाउउत्त° D उव्वा-रउउत्त° CG उच्चा° *cdd.* °पिया. L. 4. E °गोफं° C *om.* फंदो D उब्भुग्गो उप्फं° C चलंमि *cdd.* उम्मइयं (D °म्मा°) L. 5. G उव्वाउ C उवाउ 2. hd. °ओ D उव्वारउ X उव्वा G उत्तम्मिअ। Z उत्तमिओ C 1. hd. X °पिउ BCFX खिण्णः G क्लिन्नः C खिण्णमि° BF खिणमि°, illegible in G. L. 6. X *om.* from के to उप्फंदो C उल्लेवउ CD उब्भग्गो C उप्प.... Z चलार्थौ BCFGXZ उम्मइयं D उम्माइयं. L. 8. *cdd.* उच्चाय° C उब्भग्ग° D उब्भाय° CDGXZ °लोयणा GXZ चइय° BCF चइय° D वेइय° C °चाउल्लेवा D °चारु° X °चाउ°. L. 9. X उप्फंदो° CX °त्तंपिय BF उज्झ C तुच X विउअ° Z विओयउम्मइया D has again उब्भग्गोफंदोला चलंमि मूढंमि उम्माइयं (sic) instead of l. 9. L. 10. D उच्छारो उच्छाहः B उत्साहः G उग्गाहः B उत्खुण्णं D विनर्दि° *cdd.* °तमिति उत्सा° X *om.* शब्द C °भवो. L. 11. G उंदुरु° C उच्छूशब्द° X उन्दुरुशब्द° G (D !) उव्वय° Z उव्वुय° C °नीवीं° X °नीवाचकौ. L. 12. G °विति इते Z °विति एते C °वित्ये BCXZ अन्यैरु° G नोक्त.

उब्भालणमुप्पणणे पलायणत्थम्मि उज्झमणं ।
उच्छविअं सयणीए उइंतणं उत्तरिज्जम्मि ॥ १०३ ॥

उब्भालणं शूर्पादिनोत्पवनम् । उब्भालणं अपूर्वमिति केचित् । उत ओति ओब्भालणं इत्यपि । उज्झमणं पलायनम् । उत ओति ओज्झमणं इत्यपि । उच्छविअं शयनीयम् । उइंतणं उत्तरीयम् ॥ यथा ।

विअलिअउइंतणाए सुण्णं उब्भालणं कुणन्तीए ।
तह पुलइअमुच्छविअं जह काउं सक्किमो ण उज्झमणं ॥ ८७ ॥ [१०३]

उल्ललिअं सिढिलठिइम्मि णिउणगहिअम्मि उग्गहिअं ।
उल्लेहडो अ लोले रइजोग्गे तह य उवसेरं ॥ १०४ ॥

उल्ललिअं शिथिलस्थिति । उग्गहिअं निपुणगृहीतम् । उग्गहिअं रचितमिति तु रचिधात्वादेशसिद्धम् । उल्लेहडो लम्पटः । उवसेरं रतियोग्यम् ॥ यथा ।

उल्ललिअदोसतुस तह उग्गहिआ कुमरवाल तइ लच्छी ।
उल्लेहडा वि जह सा ण मण्णए अण्णमुवसेरं ॥ ८८ ॥ [१०४]

L. 1. C उज्झालणसु° X °मुप्पलणे As to उप्पणणं compare Marāthi उपणणें, Gujarāti उपणवुं, Sindhi उपिणणु to winnow. E पलायणम्मि X °पत्थम्मि AZ उज्जमणं C 1. hd. उज्ज° 2. hd. उज्झ° D उज्जामणं G उझामणं. L. 2 A उछंविवं C उच्छवीयं D उच्छविया G उच्छवणं XYZ उच्छविवं X उइत्तणं. L. 3. D उप्पालाणं cdd. सूर्पादिना उत्प° X उत्पतनं CX उज्झा° B उब्भालणमपू° CDFGX उत उति BFGZ उब्भालणमित्यपि C उज्झालणमित्यपि X उब्भमणमित्यपि D om. from ओब्भा° to ओति. L. 4. BFX om. from उज्झमणं to इत्यपि C उज्ज° C 2. hd. उज्झ° G पालायणं C उति G उज्झवणमित्यपि CZ उज्झमणमित्यपि A उच्छविवं BXZ °विवं CDF °वीयं. L. 6. BFGZ विचलिय° C विलउय° D विलविय° X विलवइ °णीए Z मुण्णं X उज्झालणं (!). L. 7. G पुलवियमुच्छतियं BF पुलइयमुच्छवियं D पुलाइयामुच्छावियां XZ पुलवियमुच्छवियं X जं जह XZ कामं X सक्किमो D साज्जिमो ण उज्जमाणं. L. 8. cdd. उल्ललियं (X उल्लुलियं) D शिढि° G °ढिइ° X °ढिइमि Z °ढियंमि ABDFY °गहियंमि Z °यम्मि C °गहियं cdd. उग्गहियं In C 2. hd. only. L. 9. G °हलो ADGYZ य. L. 10. BDFGZ उल्ललियं CX उल्लुलियं CZ °स्थितो X °स्थतौ cdd. उग्गहियं X °गहीतम् G उद्गाहियं B °हिय CXZ °हियं. L. 11. G om. तु रचि X रचिधा° C °धात्वादेशे सि° X उवउवसेरं. L. 12. BFGZ उल्ललिय° CX उल्ललिय D उल्लालिउ दोस X °तुह तुह उग्ग° G उग्गलिया BCDFXZ उग्गहिया C नइ छी L. 13. C उल्लेहडो X मणए.

13842

उल्लुरुहो लहुसङ्खे तत्तोच्छलिअम्मि उब्भुआणं तु ।
उंदुरओ दीहाहे उक्खोडिअयम्मि उत्तुहिअं ॥ १०५ ॥

उल्लुरुहो लघुशङ्खः । उब्भुआणं यदग्न्यादिना तप्तं दुग्धादि भाजनादुच्छलति । उंदुरओ दीर्घमहः । उत्तुहिअं उत्खोटितम् । तकारसंयोगस्थाने डकारसंयोगं केचित्पठन्ति । स च लिपिभ्रम एवेत्यनेकदेशीपरिशीलनेन निश्चितमस्माभिः ॥ यथा ।

उत्तुहिअजीविआसाइ उल्लुरुहकण्ठ तीइ तुह विरहे ।
अइउब्भुआइअरई उंदुरया हुन्ति सिसिरे वि ॥ ८९ ॥ [१०५]

उद्धरणं उच्छिट्ठे उवदीवं अण्णदीवम्मि ।
उद्धवउच्चड्डिअउत्ताहिअउव्वाहिआ य उक्खित्ते ॥ १०६ ॥

उद्धरणं उच्छिष्टम् । उवदीवं अन्यद्वीपम् । उद्धवओ उच्चड्डिओ उत्ताहिओ उव्वाहिओ इत्येते चत्वार उत्क्षिप्तार्थाः ॥ यथा ।

उव्वाहिअभुअ उच्चड्डिआसि उत्ताहिओवदीवेस ।
हरिणो व्व लिहन्ति विगा उद्धवयकरा णिवा तुहुद्धरणं ॥९०॥ [१०६]

L. 1. E उल्लरुहो लहुसंखे *cdd.* °लियम्मि ABCEFGXYZ उब्भुयाणं D अब्भुयाणं CDZ च. L. 2. CG उंद्‌रउ E ओंद्‌रओ D ओंद्‌रउ X उंदुरउ ABCEFGXYZ °डियम्मि D °डियामि ABE उत्तु° X उतु° *cdd.* °हियं. L. 3. BCFGZ उब्भुयाणं D अब्भुयाणं X उब्भुयाण D यदग्निना तप्तं G दुग्धादि BF दुग्धादि C दुग्धादिना तप्तं दुग्धादि. L. 4. GZ उंदुरउ CDX उंद्‌रउ C 2. hd. °ओ BG उत्तु° DX उतु° *cdd.* °हियं. L. 5. XZ लिपिविभ्रम X °त्यनेकपरिशीलनेन. L. 6. BGX उत्तु° D युत्तु° *cdd.* °हियजीवियासाइ. L. 7. BGXZ अइउब्भुयाइअ° C (F!) अइउब्भया° D अइउब्भिआउअ° X उंद्‌या. L. 8. C उद्धरण उच्छिट्ठ D उद्धारण F उद्ध° D ओविच्छिट्ठे G °ट्ठे Z उच्छिट्ठे E अन्न°. L. 9. GX उद्धवउउच्च° BY उद्धवओच्च° C उद्धवउव्व° 2. hd. °उच्च D उद्धवउउव° E उद्धवउ° F उद्धवउ° ABFXY °च्चड्डिय° Z °व्वड्डिय° CE °ड्डिय° D °डिउ° A °उच्चा° Z °उव्वा° *cdd.* °हिय° ABFX °उच्चाहिया CDEYZ °उव्वाहिया E उक्खि°. L. 10. C उद्ध° 2. hd. उद्ध° GX °वउ B उद्धवओ C उद्धवउ 2. hd. °ओ F उद्धवओ Z उद्धविओ CG उच्चड्डिउ C 2. hd. °ओ Z उव्वडिओ BF °ड्डिउ X °डिउ. BF तत्ताहिओ C उत्ताहिउ 2. hd. °ओ GXZ °हिउ. L. 11 C उव्वहिउ 2. hd. °ओ G °हिउ X उच्चाहिउ C इति एते DX *om.* इत्यु. L. 12. DG उच्चाहिअ°(!) X उच्चाहिय° Z °हिय° CD °भुय G (!)Z उव्व° C उव्वड्डियासि D उच्चाडि° X उडियासि *cdd.* °यासि CDXZ उत्ताहिउव° G °हिवदी°. L. 13. D हिरणो व G विगा CDX मिगा C उद्धव° X °यकरा तुहु° C तुहुद्ध°.

8732

उद्धविअमग्घिए उवलुअं सलज्जे घरम्मि उत्थलिअं ।
उलुखंडो अ अलाए उअक्किउच्छंगिआ पुरोठविए ॥ १०७ ॥

उद्धविअं अर्घितम् । उवलुअं सलज्जम् । उत्थलिअं गृहम् । उत्थलिअं उन्मुखगतमित्यन्ये । उलुखंडो उल्मुकम् । उअक्किअं उच्छंगिअं द्वावप्येतौ पुरस्कृतार्थौ ॥ यथा ।

उत्थलिअवई उच्छंगिअविणओ ता उअक सहि विणयं ।
अलमुलुखंडपहारेहि उवलुआ हविअ अप्पमुद्धवसु ॥ ९१ ॥ [१०७]

उरुमिल्लं उरुसोल्लं च पेरिए अवगए अ उअचित्तो ।
उवउज्जो उवयारे दोहणहारीइ उअहारी ॥ १०८ ॥

उरुमिल्लं उरुसोल्लं च द्वावप्येतौ प्रेरितार्थौ । उअचित्तो अपगतः । उवउज्जो उपकारः । उअहारी दोग्ध्री ॥ यथा ।

उअचित्ताणं उअहारीणं मग्गोरुमिल्लणयणाणं ।
उरुसोल्लऊरुवसणो पवणो तरुणाण कुणइ उवउज्जं ॥ ९२ ॥ [१०८]

संचुण्णिअम्मि उलुंटिअं च कागम्मि उलुहंतो ।
णेमीए उंचहिआ उप्पेक्खिअयम्मि उद्दिसिअं ॥ १०९ ॥

L. 1. ABDXYZ उद्धवियम° CF उद्धवियम° G उच्चवियम° X °मग्धिए *cdd.* उवलुवं (X °ल° Z ओ°) ACDF उच्छलिय BEGXYZ °लियं. L. 2. E अलु° CD °डे C ललाए D लालाए उआक्किउद° X उअक्कियउ° *cdd.* °गिया F °ठविये. L. 3. C उद्धविए उद्धवियं BGXZ °वियं F उद्धवियं CF अर्थिनं *cdd.* उवलुवं C सलज्जे C 2. hd. सलड्डे B, C 2. hd. D उच्छलियं FGXZ °लियं CF उच्छलियं *om.* D, ABXZ °लियं. L. 4. After °त्यन्ये X *adds* उलुखंडो उलुखंडो उन्मुखगतमित्यन्यन्ये *cdd.* उअक्कियं उच्छंगियं G संस्कृता°. L. 6. CD उच्छ° *cdd.* °लिय° *cdd.* उच्छंगिय° CDFGXZ विणउ. L. 7. *cdd.* °पहारेहि BFGXZ उवलुया C उचलुया D उवलिया *cdd.* हविय CF °द्दवसु. L. 8. A उरु° X उरुमिल्लं BF व परिए G पिरिए Y अपगए य C *om.* अवगए GZ °चित्ते X चित्तो (*om.* उअ). L. 9. A उवउक्को G उचउत्तो Z दोमहारीइ In A a gloss on दोहण° = दोग्धी E उआहारी. L. 10. C °मिल्लं उव (sic ; *om.* सोल्लं च) Z ओअचित्तो X उवउज्जो L. 11 G दोग्ध्री BCFX दोग्धी D दोग्धी. L. 12. X °हारीण BFX °पवणाण. L 13. F °उरु° C °ऊरुवसणा C उउज्जं G *adds* : संचुण्णियम्मि णाण कुणइ उवउज्जं ॥ X has only उरुसो कुणइ उज्जं ॥ L. 14. A संभु° BDF संचु° C संच्चु° *cdd.* °यम्मि AXYZ उलंटियं BF उलयं C उलुं° D उलु° E उज्जं°. L. 15. EGXZ नेमीए ABDFZ उवहिया CZ उंवहिया EG उंवहिया Y उंवहिआ CGZ उपि° EX उपे° D उप्पाकियंमि ABCEFGXYZ °क्खिय° *cdd.* उद्दिसियं.

उल्लुंटिअं संचूर्णितम् । उलुहंतो काकः । उंचहिआ चक्रधारा । उद्दिसिअं उत्प्रेक्षितम् ॥ यथा ।

असुरेहिं उवरि परिब्भमन्तउलुहंतविरसरोलेहिं ।
हरिचक्कउंचहिअउल्लुंटिअमुद्दिसिअमप्पवलं ॥ ९३ ॥ [१०९]

उब्भासुअं विसोहे गरुआवेसम्मि उव्वहणं ।
उल्लरयं च कवड्डाहरणे रासिम्मि उक्कुरुडी ॥ ११० ॥

उब्भासुअं गतशोभम् । उव्वहणं महानावेशः । उल्लरयं कपर्दाभरणम् । उक्कुरुडी अवकरराशिः । उकुरुडो रत्नादीनामपि राशिः ॥ यथा ।

उब्भासुअ सा मेल्लइ उव्वहणं ता खु अग्गओ तीए ।
उल्लरयभूसणो जइ रे णच्चसि चडिअ उक्कुरुडिं ॥ ९४ ॥ [११०]

उच्छल्लिअमुक्खोडिअतजम्मि उव्विंबलं जले कलुसे ।
उद्धच्छिअं णिसिद्धे वंकीभूअम्मि उज्जणिअं ॥ १११ ॥

उच्छल्लिअं छिन्नत्वक् । उव्विंबलं कलुषजलम् । उद्धच्छिअं निषिद्धम् । उज्जणिअं वक्रीभूतम् ॥ यथा ।

उव्विंबला णईओ तरुणो उच्छल्लिआ य दन्तीहिं ।
उज्जणिअचावउद्धच्छिआरिमण्डल कहन्ति तुह सिविरं ॥ ९५ ॥ [१११]

L. 1. DGZ उल्लुंटियं BF उल्लंटियं C उल्लिटिअं X उल्लुंटिअं cdd. उंचहिया (X उव°) BF उद्दे° cdd. °सियं. L. 3. Z असुरेहि DX om. उवरि D °लोलेहिं. L. 4. C 1. hd. °चक्क° G °चक्के X °चक्कि° BCDFZ °उंचहिय° G उंचहिय° X °उवहिय° BDGXZ °उल्लंटिय° C °उंल्लिटिय° F °उल्लुंटिय° cdd. °सियम° G °पलं. L. 5. BF cdd. उब्भासुयं (Z °मयं) G °सोह Z °सोए CDEGXYZ गरुया°. L. 6. BF व C रासि° C उक्क°. L. 7. cdd. उब्भासुयं Z गतशोकम् BF उच्चहणं C उव्वाहणं C 1. hd. कपर्दाभिरणं C 2. hd. कपर्दाभिहरणं C उक्कुरुडी D उकुरडी X उक्करडी. L. 8. C उक्कुरुडो X उक्करडो D om. from उक्कुरुडो to राशिः ॥ L. 9. cdd. उब्भासुय G उब्भसणं X उ...हणं Z उब्भणं CZ अग्गउ G अग्गाउ X अगाउ L. 10. X उल्लरय° C णच्चसि X णंमसि Z णच्चसि G चडिए BFX चडिय CZ वडिय D चडिया C उक्कुरुडीं. L. 11. A उच्चलिय° BCEGXYZ उच्छलिय° D उच्छोलिय° ABCEFGXYZ °क्खोडिय° D °कोडिय° E °तज्जम्मि AGYZ उव्विंबलं BCF उव्विंचलं C 2. hd. °बलं D उव्विंचलं E उव्विंवलं X उव्विंचलं. L. 12. ADXYZ उद्धच्छियं B उंद्धछियं F उंद्धछियं C उद्धिछियं C णिसिद्दे D सिद्धे सिद्धे । cdd. °भूयम्मि cdd. उज्जणियं. L. 13. G उच्चलियं BDF °लियं C °लीयं XZ °लियं GZ उव्विंबलं BX उव्विंचलं D उव्विंबिलं G उद्द° cdd. °च्छियं. L. 14. cdd. °णियं BFX चक्की°. L. 15. GZ उव्विंबला BF उव्विंचला C उव्विंचला D उव्विंबला X उव्विंचला CDGXZ णईउ GZ उच्छोलिया BDFX °लिया C °लिया G दंताहिं X दंतीहि. L. 16. cdd. उज्जणिय° XZ °चाव° cdd. °च्छिया° DX सिविरं.

णिब्भच्छिअम्मि उज्जीरिअं च उज्जूरिअं झीणे ।
उक्खंडिअमक्कन्ते चोरिअवत्थुम्मि उच्छडिअं ॥ ११२ ॥

उज्जीरिअं निर्भर्त्सितम् । उज्जूरिअं क्षीणम् । शुष्कमित्यन्ये । उक्खंडिअं आक्रान्तम् । उत ओति ओक्खंडिअं इत्यपि । उच्छडिअं चोरितं वस्तु ॥ यथा ।

तुह गुणउच्छडिअमणा विरहोज्जूरिअतणू अ तणुअङ्गी ।
उज्जीरेइ सहीओ कुसुमसरोक्खंडिआ कए तुज्झ ॥ ९६ ॥ [११२]

णीचीकयम्मि उज्जाणिअमुवसग्गो अ मन्दम्मि ।
उप्फुंडिअमत्थुरिए उज्जग्गुज्जं अकलुसम्मि ॥ ११३ ॥

उज्जाणिअं निम्नीकृतम् । उवसग्गो मन्दः । उप्फुंडिअं आस्तृतम् । उज्जग्गुज्जं स्वच्छम् ॥ यथा ।

अणउवसग्गपयावयउज्जाणिअरिउ कुमारवाल णिव ।
उप्फुंडिआ तिहुअणे उज्जग्गुज्जा रमेउ तुह कित्ती ॥ ९७ ॥ [११३]

उद्धच्छवी विसंवाइअम्मि उप्फुंकिआ य रजकीए ।
तह उट्टिअम्मि उक्कासिअं च उच्चारिअं गहिए ॥ ११४ ॥

L. 1. C णिज्झच्छियम्मि Y निब्भच्छि° ABDEFGYZ °च्छियम्मि C उज्जरीयं G उज्जरियं च XZ °रियं *cdd.* °रियं EX(Z !) कीणे. L. 2. C उवं° D उक्कं° X उक्खमिंडिय(!) *cdd.* °डियम° *cdd.* चोरिय° ABCFGXYZ उच्छाडयं D °डिडं E उच्चडियं. L. 3. *cdd.* °रियं (twice, but X उजूरियं) G खीणं CX उत्त° *cdd.* °डियं. L. 4. D *om.* from उत to इत्यपि CGXZ उति FGZ उक्खं° CX उक्ख° *cdd.* °डियमित्यपि *cdd.* °डियं. L. 5. *cdd.* °डिय° XZ विरह्नोजू° *cdd.* °रिय° X तणुअंगी. L. 6. X उज्जूरिइ *cdd.* सहीउ (X सहीउ) G °सरुक्खडि° X °सरोखंडि° Z °सरुंक्खंडि° C °खं° *cdd.* °डिया BF कएज्झ C तुज्ज. L. 7. CDEXZ णीवी° ABDFGXYZ उज्जाणियमु° E °णियवुम° DGYZ च A मुंदम्मि E संदम्मि X मदम्मि. L. 8. AGYZ उप्फुंटियम° BF उप्फंडियम° C उप्पुडिय° D उकुंडियम° E उप्फाडयम° X उप्फटियम° BCEFGXZ °च्छुरिए D °च्छरिए CEGX °गुज्जं D उज्जागुज्जगुज्जं. L. 9. *cdd.* उज्जाणियं G °कृतः G मदः X उफुं° CGXZ °टियं BDF °डियं C उज्जु° CDG °गुज्जं X °गुज्जं. L. 11. BCFGXZ °उज्जाणिय° X कुमरवाल. L. 12. CGX उप्फुंटिया Z उप्फुटिया BF °डिया D उकुंटिया BCFX तिहुवणे D तिहूयाणो G उज्जयुज्जा C °गुज्झा D उज्जुगुज्जा X °गुज्झा रमेउ°. L. 13. CF उद्ध° D उद्धांच्छविया *cdd.* °इयम्मि AD उप्फं° E उप्फ° G उप्पुं° Z उप्फु° *cdd.* °किया X रंजकीए. L. 14. D नहा ABCDFY उट्ठियम्मि E उच्छिट्ठिय° GZ उट्टिय° X उच्छियम्मि A उक्कामियं BDEFGXYZ °सियं C °सियंमि A म C 1. hd. ADZ उव्वारियं B C 2. hd. EXY उच्चारियं F °रियं In G चा is torn. A गहियं D माहिए.

उद्धच्छवी विसंवादितः । उप्फुंकिआ रजकी । उक्कासिअं उत्थितम् । उव्वारिअं गृहीतम् ॥ यथा ।

उक्कासइ उप्फुंकिअघरम्मि वत्थाण चल्लणमिसेण ।
उव्वारिअयणउद्धच्छविसंकेअं बहू सरिउं ॥ ९८ ॥ [११४]

कण्डिअए उक्खणिअं संछण्णे उच्छुआरं च ।
उज्जोमिआ य रस्सीए उल्लसिअं च उलुकसिअं ॥ ११५ ॥

उक्खणिअं कण्डितम् । उच्छुआरं संछन्नम् । उच्छुआरिअं छादितमिति त्वनेनैव णिजन्तेन सिद्धम् । उज्जोमिआ रश्मिः । उल्लसिअं उलुकसिअं द्वावप्येतौ पुलकितार्थावन्योन्यपर्यायत्वेन निबद्धौ । उद्धुसिअशब्दस्तु उद्धुषितशब्दभवः ॥ यथा ।

उज्जोमीइ वि बद्धं णिसि उल्लसिअं पिअं सहि सरन्ती ।
उक्खणणवावडा वि हु उलुकसिअत्तं कहोच्छुआरेमि ॥ ९९ ॥ [११५]

उच्छेवणं घए उच्चंपिअमुवजंगलं च दीहम्मि ।
उप्पेहडउल्हसिआ उम्मच्छविअं च उब्भडए ॥ ११६ ॥

L. 1. X °वादिनः D उप्पुं° BCDFXZ °किया G °सिया *cdd.* उक्कासियं (X उकासियं) *cdd.* उव्वारियं. L. 3. D उप्पुं° G उप्फुंकीघरंमि Z उप्फुंकीघरम्मि X उप्फुंकिय° CD वच्छाण X चल्लण°. L. 4. *cdd.* उव्वारिय° CX °उच्छवि° *cdd.* °संकेयं C बहूं D बहु X बहू. L. 5. *cdd.* कंडियए E उक्ख° *cdd.* °णियं E सन्धण्णे G संलण्णे C °ण्णे A उच्छुयारं C उच्छुयारं G उच्छुआरंमि. L. 6. ABCDFGXYZ उज्जोमिया E °मि (*om.* आ) X रस्सी (*om.* ए) A उल्लु° *cdd.* °सियं (twice) X *adds* उलूसियं after उल्लसिअं. L. 7. G उक्खडियं BCDFXZ °णियं BF उच्छु° C उच्चु° *cdd.* °यारं C उच्छुयारिअं G °यारं X °रियं Z °यारियं. L. 8. *cdd.* इति नु अनेनैव *cdd.* उज्जोमिया (Xउज्जोंमिया) BF रश्मिः D रश्मि *om.* C 1. hd; 2. hd. रज्जू X रश्मि D उलुसिया BFGZ °सियं X उलूसियं CDGXZ °कासियं. L. 9 G पुलकितार्थौ अन्यो° (sic) Z °नार्था अन्यो° DX उद्धुसिय° BCFGZ उद्धुसिय° C °स्तुद्धु°. L. 10. BDFGXZ बद्धं C वि······सि उल्ल° X उलु° *cdd.* °सियं X पियं CXZ भरंती D मारंती. L. 11. G उच्छण° Z उच्चण° CX उलक° BDFGZ °कसियत्तं B कहोच्चु° G °च्छुया° Z कहोच्छिया°. L. 12. A उत्थेवणं BC उच्छ° D उच्चं° Z उच्चंपि° *cdd.* °पियमुव° (G °मव°). L. 13. E उपेह° X उप्पेह° ADYZ °उल्हसिया BCEGX °उल्हसिया A उम्मच्छ° ABCDEFXY °विअं GZ °वियं.

उच्छेवणं घृतम् । उच्चंपिअं उवजंगलं द्वावप्येतौ दीर्घार्थौ । उप्पेहडं उल्लसिअं उम्मच्छविअं त्रयोऽप्येत उद्भटार्थाः ॥ यथा ।

उच्चंपिअउप्पेहडभुअजुअ उवजंगलच्छ उल्लसिआ ।
उम्मच्छविअपयावाणलम्मि उच्छेवणं व तुह रिउणो ॥ १०० ॥ [११६]

उज्जग्गिरमोण्णिद्दे उच्छुरणुच्छुअरणाइ उच्छुवणे ।
उम्हाविअउवललया सुरए तित्तिरहिअम्मि उलुहलिओ ॥११७॥

उज्जग्गिरं औन्निद्र्यम् । उच्छुरणं उच्छुअरणं च इक्षुवाटः । उच्छुरणं इक्षुरिति केचित् । उम्हाविअं उवललयं च सुरतम् । उब्भाविअं सुरतमिति तु रमेरुब्भावादेशसिद्धम् । अत्र च । उप्फालइ कथयति । उल्लुंडइ विरेचयति । उल्लालइ उप्पेलइ उन्नमयति । उव्वेल्लइ प्रसरति । उम्मच्छइ वञ्चति । उग्घुसइ मार्ष्टि । उल्लुरइ तुडति । उब्भुत्तइ उत्क्षिपति । उत्थारइ आक्रामति । उक्कुसइ गच्छति । उम्मत्थइ अभ्यागच्छति । उद्धुमाइ पूर्यते । इत्यादयो धात्वादेशेष्वस्माभिरुक्ता इति नोच्यन्ते । उलुहलिओ तृप्तिरहितः । यः कदापि तृप्तिं न जानाति ॥ यथा ।

उम्हाविअउलुहलिअय वयंस माणेसु तत्थ गन्तूण ।
उच्छुरणेसोज्जग्गिरओच्छुअरणगोविआइ उवललयं ॥ १०१ ॥ [११७]

L. 1. *cdd.* °विं C दोर्घो D दीर्घो C उल्ह°. L. 2. *cdd.* °सिवं; *om.* G. C उम्मत्थ° *cdd.* °विवं *cdd.* प्र्येते. L. 3. G उच्चंपिअ° Z उच्चं° GXZ °सिअ° D °भुयाजुया Z °भुय (*om.* जुअ) X *om.* जुअ *cdd.* °सिया. L. 4. C उम्मत्थ° *cdd.* °विय° Z °पयाण° GZ °णलणम्मि C °वार्णमि G उच्छिवणं BCF च्च X च. L. 5. *cdd.* °मोणिद्दे° AX उछर° GZ उच्छुरु° CDEXYZ °णाइं. L. 6. *cdd.* उम्हाविय° *cdd.* °रहियम्मि C उलुहुहुलिउ DGYZ उलुहु° AGX °लिउ D °लि. L. 7. G उज्जिरं BF औनि° C 1. hd. उनि° 2. hd. औनि° X उन्नि° D उन्निद्र X उच्छुयरणं C *om.* उच्छुअरणं D *om.* च इक्षु Z इक्षुवाटं G अच्छु° C उच्छु°. L. 8. *cdd.* °विवं G *om.* from उवललयं to उब्भाविअं incl. BF उज्जाविवं CDX °विवं Z *om.* उब्भाविअं CGZ रमेरब्भा° X तु मेरब्भा° C °वादेशो सि°. L. 9. CX उप्फेलइ D उप्फेडलइ Z उप्फलइ X उल्लडइ विरेचयानि BX उन्नमानि D उन्नमांमिन. L. 10. C उव्वेल्लइ X उव्वेलइ X वंचइ C उच्छुत्तइ. L. 11. G आक्रा° C आक्रम° X आक्रामानि C गच्छइ BDFGZ उम्मच्छइ; *om.* C. X अभ्योग°. L. 12. C पूर्यनि CGX °हलिउ. L. 13. G *om.* यथा. L. 14. CZ तुम्हावि° *cdd.* °विय° *cdd.* °हलियय (X °हलिय) C गच्चंण. L. 15. C उच्छरणेसोज° X उच्छरणो° CGXZ °गिरउ° C °च्छुअर° XZ °च्छुरण° *cdd.* गोविचाइ G उवललियं.

हिअयरसोच्छलणे उग्गुलुंछिआ य उवएइआ करिआ ।
मुसलिम्मि उसणसेणो तह उप्पिंगालिआ करुच्छंगे ॥ ११८ ॥

उग्गुलुंछिआ हृदयरसोच्छलनम् । उवएइआ मद्यपरिवेषणभाण्डम् । उसणसेणो बलभद्रः । उप्पिंगालिआ करोत्सङ्गः ॥ यथा ।

> जं जस्स रोअए किर ण हु तस्स तमुग्गुलुंछिअं कुणइ ।
> उअ उप्पिंगालिअठिअमुवएइअमुसणसेणस्स ॥ १०२ ॥ [११८]

उवकयउद्धच्छविअं सज्जिअमुत्तलहओ विडवे ।
उलुउंडिअं पलुट्टे उंबरउप्फं अहूअअब्भुदए ॥ ११९ ॥

उवकयउद्धच्छविअं इति समाहारद्वन्द्वः । उवकययं । कप्रत्ययाभावे उवकयं । तथा उद्धच्छविअं सज्जितम् । यस्तु उवहत्थिअशब्दः सज्जितार्थः स समारचयतेरादेश इतीह नोक्तः । उत्तलहओ विटपः । उत ओति ओत्तलहओ इत्यपि । उलुउंडिअं पलुठितम् । विरेचितमिति यावत् । उंबरउप्फं अभूताभ्युदयः ॥ यथा ।

> उद्धच्छविउत्तलहयतलम्मि उलुउंडिओरुपेम्माणं ।
> रइउवकयाण मिहुणाणोंबरउप्फं व संगमो भाइ ॥ १०३ ॥ [११९]

L. 1. *cdd.* हिययं° G उलुंलिया Y उग्गलुं° ABCDEFXYZ °छिया *cdd.* उवएइया करिया. L. 2. X मुसलंमि On मुसलिम्मि a gloss in A = बलभद्र BF उंपिं° C पिंगा° G उप्पिंगा° ABCDFGXYZ °गालिया E °गलिया C करुच्छंगो. L. 3. GZ उग्ग° *cdd.* °छिया Z °रसोच्छलणं *cdd.* उवएइया. L. 4. G बलभद्रः *cdd.* °गालिया X *om.* from उप्पिंगालिआ to उअ in l. 6. L. 5. GZ रोवए C रोयए BCF °लंछियं DGZ °लुंछियं. L. 6. *cdd.* उप्पिंगालियठियमुवएइयमुस° (X °ठिअमुवएइयं°). L. 7. A °उद्ध° BCEFGXYZ °वियं *cdd.* सज्जियमु° BFY °मुत्तहलउ (Y °ओ) ACDGXZ °लहउ. L. 8 B उलउं° E उलुओडिय ABCFGXYZ °डियं D °डिउ E पलहट्टे A उम्बर° CDE उम्बर° B °पुप्फं E °उप्फं D अहुअ° A अहूय° with a marginal gloss : अभूताभ्युदये Y अभूय°. L. 9. *cdd.* °च्छवियमिति° X समाहारः XZ उवकयअं. L. 10. C *om.* तथा *cdd.* °च्छवियं C सज्जित। यतीस्तु G उवहच्छियिय° BDFZ उवहच्छिय° CX °च्छिय° G °रचयतेर° BCDF °रचयतेर°. L. 11. X उतुललहउ B °हलओ CF °हलउ G °लहउ D उच्छलहओ C उत उ (sic) DG उत्ति X उति उतूलहउ CDGZ उत्त° C °हलउ DG °लहउ C उलउंडिउं BDFGXZ °डियं. L. 12. GZ पलुंटितं BF *om.* विरेचितमिति यावत् BGZ उंबर° C उम्बरप्फ (sic) D उम्बरपुप्फं F उबरउप्पं. L. 13. X °उतूलहय° C उलुंडि° *cdd.* °डिउरु° GZ °पिम्माणं. L. 14. CX रइउकया° C मिहुणाण उंबरउप्फं G °णाणोंबर प्फं X मिहुणाणं उंबर° Z णाणोंबर°.

वलएसु उवलभत्ता उवलयभग्गा य णायव्वा ।
अलिएरण्डेसूण्होदयभंडोत्ताणपत्तया चेअ ॥ १२० ॥

उवलभत्ता तथा उवलयभग्गा वलयानि । अल्येरण्डयोर्यथासंख्येन द्वौ शब्दौ । उण्होदयभंडो भ्रमरः । यस्तु उण्होदयभंडशब्दः पिठरवाची कैश्चिन्निबद्धः सोऽस्माभिः संस्कृतभवत्वादुपेक्षितः । उत्ताणपत्तयं ऐरण्डम् । एरण्डस्येदमैरण्डम् । पत्रप्रायम् ॥ यथा ।

इट्ठोवलभत्ताए उवलयभग्गा सहन्ति तुज्झ करे ।
उण्होदयभंडा कमलम्मि व उत्ताणपत्तसामलया ॥ १०४ ॥ [१२०]

छुरिअग्गमुक्कपुप्फं घेत्तुअ पायङ्गुलीहि उप्पयणं ।
तं उड्डिआहरणमुच्चुलउलिअं कोउअत्तुरिए ॥ १२१ ॥

क्षुरिकाग्रमुक्तं पुष्पं पादाङ्गुलीभ्यां गृहीत्वा यदुत्पतनं तदुड्डिआहरणं । यदाह ।

कुसुमं यत्रोड्डीय क्षुरिकाग्रलाघवेन संगृह्य ।
पादाङ्गुलिभिर्गच्छति तद्विज्ञातव्यमुड्डिआहरणं ॥

उच्चुलउलिअं कौतूहलेन त्वरितयातम् ॥ यथा ।

तुह छुरिअग्गफुरन्तारिमोलिकुसुमड्डिआहरणं ।
गिद्धा कुणन्ति उच्चुलउलिअकरं खेअरवहूणं ॥ १०५ ॥ [१२१]

L. 1. A वलयेसु AG *om.* उवलभत्ता AX उवलभग्गा C उवल°. L. 2. B °सुण्हो° C °मूण्हो° C °भंडो उत्ताणया Z °भंडोपत्ताण° ADGZ °वत्तया X °वत्तिया वेअ AY चेय C वेय D वेव GZ चेव. L. 3. A °हत्ता तथा उवलयउग्गा Z °हत्ता X *om.* भत्ता तथा उवल BF अल्येएरंड° XZ अलेरंड°. L. 4. X उण्होद्यदंडो X अस्मामिः. L. 5. BDFGXZ एरंडं *om.* C. C ऐरंडस्ये° D °डस्येदं एरंड X °डस्येदं ऐरंडं. L. 6. C इट्ठो° X इट्ठवल° C कुज्ज. L. 7. X उण्होदयमडा C उत्ताणो° GZ उत्ताणपत्तालत्त° X उत्ताणे°. L. 8. G क्षुरिकाग्ग° ABCEFZ छुरियग्ग° D च्छुरियाग्ग° DG °मुक्कमुप्फं AZ °पुप्फं EX °पुप्फं D घत्तुअ CGYZ घेत्तुय X घत्तुय Y पाअंगु *cdd.* °लीहिं BF उप्पयण. L. 9. E ते C उंड्डिया° ABFXYZ उड्डिया° D उड्डिया° E उडिया° A °मुसुल° C °मुद्दल° 2. hd. °लओ D मुच्चल । उलियं (sic) E °मुच्चलउ GZ °मुच्चुल° X °मुच्चुल° *cdd.* °लियं C *om.* लियं कोउ X कोकहलत्तुरिए BF °त्तुरिए C °छुरिए D °तुरिए. L. 10. C पुप्फं X पुप्फं B °इगुलि° BX तत् उ° *cdd.* उड्डिया°. L. 11. Z क्षुरिकालाघवेन. L. 12. *cdd.* °ड्डिया°. L. 13. GZ उच्चु° DX उच्चु° BCFGXZ °लियं D °लुयं X कौतहलेन. L. 14. C मुह च्छु° X छुरियग्गफुरन्ता° Z छुरिग्ग° *cdd.* °रियग्ग° G °रंतानि° X °कुसुमा° *cdd* °ड्डिया° (X °ड्डिया°). L. 15. GZ उच्चु° C उट्टु° D उच्चु° CD °लिय° BFGXZ °लिय° DGZ खेयर° C °वहूणं X खेअरवहूणं (sic).

पासदुएणं परिवत्तणम्मि उत्थल्लपत्थल्ला ।
उत्तिरिविडि उद्धुद्धे उत्तरणवरंडिआ उडुवे ॥ १२२ ॥

उत्थल्लपत्थल्ला पार्श्वद्वयेन परिवर्तनम् । उत ओति ओत्थल्लपत्थल्ला इत्यपि । उत्तिरिविडी ऊर्ध्वोर्ध्वम् । भाण्डादेः स्थापनम् । उत्तरणवरंडिआ उडुपः । समुद्रनद्यादौ जलतरणोपकरणं प्रवहणादि ॥ यथा ।

भवउत्तरणवरंडिं संभर सव्वण्णुमण्णहा तुज्झ ।
णरगोत्तिरिविडिमज्झे होही उत्थल्लपत्थल्ला ॥ १०६ ॥ [१२२]

॥ अथ द्व्यक्षरादिक्रमेणैवानेकार्थाः ॥

उद्दं जलणरककुहेसु उड्डुणो दीहउसहेसु ।
उव्वुण्णं उव्विग्गे उच्छित्ते उब्भडे सुण्णे ॥ १२३ ॥

उद्दं जलमानुषं ककुदं चेति द्व्यर्थम् । उड्डुणो दीर्घो वृषभश्च । उव्वुण्णं उद्विग्न-मुत्सिक्तमुद्भटं शून्यं चेति चतुरर्थम् ॥ [१२३]

विसमोण्णयप्पएसे खिण्णे णिवहे अ उद्धाओ ।
विक्खित्तोक्खित्तेसुच्छित्तं उम्मंडमवि हठोव्वत्ते ॥ १२४ ॥

उद्धाओ विषमोन्नतप्रदेशः श्रान्तः संघातश्चेति त्र्यर्थः । उच्छित्तं विक्षिप्तमुत्क्षिप्तं च । उम्मंडं हठ उद्वृत्तं च । हठोव्वत्ते इति समाहारः ॥ [१२४]

L. 1. E पासु° C उच्छल° F उत्थल° CG °पच्छल्ला X °पत्थला D अच्छल्लपाच्छला. L. 2. GZ उत्तरि° B °विडि X °विड GZ उद्दुद्दे F उद्दुद्दे X उदुद्दे E उत्तरवि° D °रणरंवा° X °रणवर° ABDXYZ °डिया A उडुवे CGXZ उडवे D उडपा. L. 3. C उच्छल्लपच्छ° G °ल्लया B ओइति CGXZ उति edd. उत्थल्ल° C om. पत्थल्ल G om. इत्यपि. L. 4. Z उत्तरिविडी X उत्तुरि° G °विडी C, उर्ध्वोर्ध्वंभाण्डा° B °भाडादेः BGZ °डिया CGXZ उडपः X adds उत्तरणवरंडिया उडपः again after उडुपः. L. 6. X भवत्तरण° BF °वरिंडि C om. संभर CGX सव्वन्नुम° DGZ °मन्नहा C तुज्ज X तुज्झू Z तु. L. 7. GZ नरगो° CX जंमोत्ति° Z °गोत्तरि° C °मज्जे 2. hd. °मझे C उच्छल्लपच्छल्ला. L. 8. B °क्रमेणैव अनेका° Y has only अथानेकार्थः ॥ X अथानेकार्थाः ॥ L. 9. E जलणकउ° C उद्दुणो. L. 10. A उव्वण्णं D उव्विण्णं X उव्वुण्ण C उच्छुण्णं C उच्छिन्ने G सुन्ने. L. 11. C जलं मानुषं X ककुद Z ककुंदं GZ उदुणो C उड्डुणो B दीर्घः BF उच्चुण्णं C उद्दुण्णं X उच्छुण्णं. L. 12. Z °मुत्सिक्तिकामुद्भटं. L. 13. G विसमुन्नय° Z °मुण्णय° G खिन्ने Y निवहे YZ य A उद्दाउ C 1. hd. D उद्दाउ ZX उद्धाउ. L. 14. A उक्खित्तोक्खि° BF विक्खित्तेसुच्छित्तं (sic) C विक्खित्ते-मुच्छित्तं (sic) DE विक्खित्तोक्खित्तेसुंछित्तं (E °त्तोक्खि°) X विखित्तोखित्तेमुच्छित्ता उम्मड° Z °मुच्छित्तं° ADF हडो° E हठो° BF °व्वत्ते E °व्वते X होहव्वत्ते. L. 15. CXZ उद्धाउ C om. उत्क्षिप्तं. L. 16. X उम्मडं C हट्टं F हड GZ उद्धत्तं B उद्वृत्तं F उद्वृत्तं G हठोव्वत्त C 2. hd. °वत्ते BF हठोव्वत्ते X हठोव्वत्ते Z °व्वत्त.

उक्खुंडो अ अलाए णिअरे वत्थेगदेसे अ ।
उम्मच्छमसंबद्धे भङ्गीभणिअम्मि कोहे अ ॥ १२५ ॥

उक्खुंडो उल्मुकं निकरो वस्त्रैकदेशश्चेति त्र्यर्थः । उम्मच्छं असंबद्धं भङ्गीभणितं क्रोधश्चेति त्र्यर्थम् ॥ [१२५]

उक्खंडो उप्पीलो उग्घाओ तह य उद्दामो ।
संघायत्थउडेसुं उब्बूरो समहिअत्थे वि ॥ १२६ ॥

उक्खंडो उप्पीलो उग्घाओ उद्दामो इत्येते चत्वारोऽपि शब्दाः संघातार्थाः स्थपुटार्थाश्च । उब्बूरो अधिकार्थः । अपिशब्दात्संघातस्थपुटार्थश्चेति त्र्यर्थः । स्थपुटो विषमोन्नतप्रदेशः ॥ [१२६]

खिण्णे सुण्णे भीए तहोब्भडकन्तपयडवेसेसु ।
उव्विंबं उच्चुल्लं पुण उव्विग्गाधिरूढभीएसु ॥ १२७ ॥

उव्विंबं खिन्नं शून्यं भीतमुद्भटं क्रान्तं प्रकटवेषं चेति षडर्थम् । उच्चुल्लं तु उद्विग्नमधिरूढं भीतं चेति त्र्यर्थम् ॥ [१२७]

पडिसद्दकुररविट्ठागव्विट्ठमणोरहेसु उड्डाणो ।
उच्चुक्कं पल्लविअए संकडए तह बलक्कारे ॥ १२८ ॥

L. 1. A उक्खुडो BCFX उक्खंडो D उक्खांडो Y य ABCDFXYZ णिवरे CDG वच्छेग° ABCEFGXYZ य. L. 2. X उम्मच्छ° Z उम्मत्थ° BEG °संबद्धे F °संवद्धे *cdd.* °भणिअम्मि ABCFGYZ य. L. 3. BF उक्खुडो C उल्खंडो X उक्खंडो G उल्मकं GZ उम्मच्छमसंब° X असंबद्धां. L. 4. Z °भणित. L. 5. A उक्खोंडो C उल्खंडो F उखंडो G उक्खंडो ACDX उग्घाउ. L. 6. AXZ उब्बूरो BF उच्चूरो (Thus to be read !) C उब्बूडो D उद्बूरो EGY उब्बूरो ABDFGZ समहिय° C समहिले. L. 7. C उखंडो उप्पालो CGXZ उग्घाउ G उद्दमो X उद्दामे B शब्दा. L. 8. C स्थपुयंर्थ° G उब्बूरो BFZ उच्चूरो CX उच्चूरो D उद्बूरो GZ अधिका° G संघातः G स्थपुट. L. 9. GZ निम्नोन्नत° B विषमोन्नतो देशः X *om.* स्थपुटो विषमोन्नतप्रदेशः. L. 10. GX खिन्ने A तहोब्भड° Y तहुब्भड°. L. 11. A उव्विंबं C उच्चिवच्चं 2. hd. °च्चं D उच्छिंबं GZ उव्विल्लं XY उव्विंबं BF *om.* line 11. A उच्चुल्लं GXY उच्चुल्लं D उच्चल्लां A °ग्गावि. L. 12. BCFGXZ उव्विंबं D उविच्छिबं BF खिण्णं C *om.* शून्य C °मुत्कटं G क्रांत BF क्रीतं C प्रकटं चेति Z षडर्थं GC 1. hd. Z उच्चुल्लं BF उच्चल्लं X उचुल्लं GZ °ल्लं पुनरुद्वि° G तूद्विग्न°. L. 13. X भीतं चेति त्र्यर्थं. L. 14. E पडिसिद्द° C °विट्ठा° D °विज्ज° D °गविट्ठ° CG °गविट्ठ° X °गचिट्ठ° E °ट्टमाणो°. L. 15. A उचुक्कं BEFYZ उच्चुक्कं CD उच्छुक्कं (*i.e.* उच्चुक्कं) G उच्चुक्क X उक्कुं C पवल° ABCDFGYZ °विअए AG बलक्क°.

उड्डाणो प्रतिशब्दः कुररो विष्ठा गर्विष्ठो मनोरथश्चेति पञ्चार्थः । उच्चुक्कं प्रलपितं संकटं बलात्कारश्चेति त्र्यर्थम् ॥ [१२८]

मञ्चणिअरेसु उंडलमुप्पित्थं तट्ठकुविअविहुरेसु ।
णीरागे गलिए उव्वत्तं उव्वाढमुरुगयदुहेसु ॥ १२९ ॥

उंडलं मञ्चो निकरश्चेति द्व्यर्थम् । उप्पित्थं त्रस्तं कुपितं विधुरं चेति त्र्यर्थम् । उव्वत्तं नीरागं गलितं चेति द्व्यर्थम् । उव्वड्डं टान्तमिति केचित् । उव्वाढं विस्तीर्णं गतदुःखं चेति द्व्यर्थम् । केचिद्विपूर्वमेनं पठन्ति विउव्वाढं इति ॥ [१२९]

उक्खिण्णं अवकिण्णे छण्णे पासप्पसिढिले अ ।
पङ्कोच्छेहसमूहेसु बहलए तह य उप्पंको ॥ १३० ॥

उक्खिण्णं अवकीर्णं छन्नं पार्श्वप्रशिथिलं चेति त्र्यर्थम् । उत ओति ओक्खिण्णं इत्यपि । उप्पंको पङ्क उच्छ्रयः समूहो बहलं चेति चतुरर्थः ॥ [१३०]

उत्तप्पो गव्विअबहुगुणेसु णीविस्समेसु उच्चोलो ।
अणुवायसमेसुच्छुल्लो णिवघणपीवरेसु उम्मल्लो ॥ १३१ ॥

उत्तप्पो गर्वितोऽधिकगुणश्च । उच्चोलो नीवी खेदश्च । उच्छुल्लो अनुवादः खेदश्च । उम्मल्लो नृपो मेघः पीवरश्चेति त्र्यर्थः । उम्मल्लो बलात्कार इति केचित् ॥ [१३१]

L. 1. X उड्डाणी G कुररा CGX विट्ठा X गर्विठो G *om.* गर्विष्ठो X °रथंश्चेति G उत्तुक्कं BF उच्चुक्कं C उच्छुक्कं C 2. hd. उच्चुक्कं D उच्चुकं XZ उच्चुक्कं X प्रलेपितं. L. 2. G बलात्क°. L. 3. B, C 1. hd. DF मंच° ABCDFXY °णिय° GZ °निय° CDY °पिच्छं A तट्ठ° BF तड° D तड्ढा° EX तच्च° *edd.* °कुविय° BF °विहु°. L. 4. AC णीरोगे A उव्वत्तं BCFXZ उच्चत्तं A उव्वाड° G उच्चा° D उव्वाढगयामुरुदुहेसुं. L. 5. C उप्पिछं BF उच्चत्तं X व्वत्तं. L. 6. BFXZ उच्चत्तं C उच्चंत्तं C नीरोगं BF उच्चड्डं G उव्वत्तं CXZ दांत° F °मिति यावत् BCFX उच्चाढं. L. 7. B चेति G केचित्सीद्विमेनं (sic) *edd.* केचित् वि° Z °मेनं *edd.* विउच्चाढमिति (XZ (G?) °व्वा°). L. 8. EG उक्खिन्नं A अवक्खिण्णो G अक । किन्ने (sic) E °किन्ने BF *om.* छण्णे CD छिण्णो X पोसप्प° ABFYZ य C आ D अं. L. 9. E कंपो A °छह° CD °च्छेद° ACDGY बहलए X बहुलए Z बहलय. L. 10. GZ उक्खिन्नं BF छण्णं CX छिण्णं C उत् CGX उति Z उच उति *edd.* उक्खिण्णमित्यपि (G °न्नमि°). L. 11 B ओप्पंको पंकः G पंक उच्छ्रयः CGX बहलं B वेति. L. 12. X उप्पत्तो A गत्तिय° BCDEFGXYZ गव्विय° G °बहु° ACGX उच्चोलो L. 13. E अणुवाय° X °वायखेदसू° C °सच्छुल्लो D °मेसच्छु° D °पीवरयो उम्मल्लो. L. 14. X उप्पत्तो B गर्वितः अधि° CFX अधि° B °गुणश्चे C उच्चोलो X उच्चोलो Z उच्चोलो CX उच्छल्लो. L. 15. G बला° XZ बलात्कारः

उण्णुइओ हुंकारे गयणुम्मुहसाणसद्दे अ ।
अहिअअवञ्छिअणिच्छिअतावागणिएसु उव्वरिअं ॥ १३२ ॥

उण्णुइओ हुंकारो गगनोन्मुखस्य शुनः शब्दश्च । उव्वरिअं अधिकमनीप्सितं निश्चितं तापोऽगणितं चेति पञ्चार्थम् ॥ [१३२]

काणच्छिदिट्ठविक्खित्तखित्तचत्तेसु उज्झरिअं ।
उव्वाडुअं परम्मुहणिम्मज्जाएसु सुरएसु ॥ १३३ ॥

उज्झरिअं काणाक्षिदृष्टं विक्षिप्तं क्षिप्तं त्यक्तं चेति चतुरर्थम् । उत ओति ओज्झरिअं इत्यपि । उव्वाडुअं पराङ्मुखसुरतं निर्मर्यादसुरतं च ॥ [१३३]

गीआरामेसूव्वाउलमुरुपुल्लो अपूवखिच्चेसु ।
अहिअप्पमाणवज्जिअमज्जाएसुं च उव्विडिमो ॥ १३४ ॥

उव्वाउलं गीतमुपवनं च । उरुपुल्लो अपूपो धान्यमिश्रा च । उव्विडिमो अधिकप्रमाणो विमुक्तमर्यादश्चेति द्व्यर्थः ॥ [१३४]

L. 1. A उणुइउ CDX उण्णइउ E उण्णइओ Z उण्गुइउ AD गयणुमह° C गयणमुहज्झाण° *cdd.* य. L. 2. AYZ अहिय° E °अवंछिय° G °अवछिय° Z °अवच्छिय° *cdd.* °यणिछियं° (X °अणिनिछअ° Z °च्छि°) E °भावा° G °तवेग° C °तावग्गाणि° ABFX उच्चरियं G उव्वरिअ CDEY उव्वरियं Z उच्चरिअं. L. 3. A अन्नुइउ C उण्णइउ X उण्णइउ Z उण्णइओ X हुंकारः X शब्दस्य BCFX उच्चरियं Z मनीप्सित°. L. 4. C *om.* निश्चितं Z नापो *cdd.* अगणितं (Z गणितं) X पंचार्थः. L. 5. B काणत्थि° A °विखिछखित्तंमचेसु D *om.* खित्त DZ °चत्तेसु C °विक्खितखित्तवत्तेसु X °चित्तेसु A उझरियं CD उज्ज° C 2. hd. उज्झ° *cdd.* °रियं (E °रिय). L. 6. A उव्वाडुयं BCDFX उवाडुय EGYZ °डुयं C °णिम° A सुएरएसु X एसु. L. 7. BFGX उज्झरियं C उज्जरियं 2. hd. उज्झ° XZ *om.* क्षिप्तं CGXZ उति *cdd.* उज्झरियमित्यपि (C अज्ज°) L. 8. *cdd.* (G !) उच्चाडुयं (Z °व्वा°) X परान्मुख° B पराङ्मुख° C निर्मयाद°. L. 9. ABCDFGXYZ गीया° ABF °सूच्चाउल° A °मुरुपल्लो G अपूव्वखिच्चिसु E °वक्खेच्चे तु X अपूवमिच्चेसु Z अपुव्वखिच्चसु As to खिच्च compare Marāṭhī खिचडा and खिचडी, °हें Gujarāti खिचडी, °डो. खिची Sindhī खिचु. खिचिणी Urdū खिचडी, a mixture of rice and pulse, medley (as of various grains) &c. L. 10. ABCFGYZ अहिय° AG °पमाण° X °प्पम्माणु° ABCDFGXYZ °वज्जिय° BF उच्चिविडिमो. L. 11. BF, C 2. hd. (G !) X उच्चा° CZ गीतसुप° Z उरुहुल्लो CX °मिश्रा BF उच्चिडिमो GZ अधिक°.

उच्छुंडिओ सपत्तिअहरिएसूज्जंगलं हढ दीहे ।
उप्पिंजलं च सुरए धूलीए तह अकित्तीए ॥ १२५ ॥

उच्छुंडिओ सपत्रितः । बाणादिनातिव्यथितः । अपहृतश्चेति द्व्यर्थः । उज्जंगलं बलात्कारो दीर्घं च । उप्पिंजलं सुरतं रजोऽकीर्तिश्चेति त्र्यर्थम् ॥ [१२५]

रणरणयाणिट्टसूव्वाहुलमुण्णालिअं किसोण्णमिए ।
उच्चेल्लरं अखेडिअभूमीए जहणरोमे अ ॥ १२६ ॥

उव्वाहुलं औत्सुक्यं द्वेष्यं च । उण्णालिअं कृशमुन्नमितं च । किसोण्णमिअं इति समाहारः । उच्चेल्लरं खिलभूमी जघनरोमाणि च । उत ओति ओच्चेल्लरं इत्यपि ॥ [१२६]

रुसिआकुलेसु उम्मच्छिअमुड्डुहिअमूढकुविअउच्छिट्ठे ।
उग्गाहिअं च गहिए उक्खित्तपवट्टिएसुं च ॥ १२७ ॥

उम्मच्छिअं रुषितमाकुलं च । उड्डुहिअं ऊढायाः कुपितमुच्छिष्टं च । ऊढकुविअउच्छिट्ठे इति द्विपदः समाहारः । प्राकृते द्वित्वमपि । तेन उड्डुहिअं इत्यपि । उग्गाहिअं गृहीतमुत्क्षिप्तं प्रवर्तितं चेति त्र्यर्थम् ॥ अत्र । उस्सिक्कइ मुञ्चति उत्क्षिपति च । उत्थंघइ रुणद्धि उत्क्षिपति चेति धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ ॥ [१२७]

L. 1. A उछुंडिउ BCFX उच्छंडिउ D ओच्छंडिओ Z °डिउ ABCDFGYZ सपत्तिय° A °हरिएसुउज्जं° X °हर° B °एसु° C °गल BF दीहे. L. 2. G तह य कित्तीए. L. 3. CX उछंडिउ G °डिउ *cdd.* °त्रितो GX बाणा° C °दिना अनि° X °दिना अति° L. 4. X बलाकारो X ढप्पिंजलं X *om.* s. and *om.* अपहृतश्चेति द्व्यर्थः । L. 5. C रणरणयअणि° X °णिट्टोसु° BD, C 1. hd. °सूव्वा° G °सूप्पाहुलमुण्णा° Z °सूव्वाहुलमुण्णा° *cdd.* °लिअं X किसोण्णमिए Y °न्नमिए Z °ण्णमए. L. 6. AG (D !) YZ उच्चेलरं E उव्वि° or उच्चि° X उवि° C °लरं BX अक्खे° Z आख° ABCDFGYZ °डिय° Cf. Gujarati खेडवुं Sindhi खेड़णु to cultivate, to plough. BF °रोमो A य BCFGYZ य D वा. L. 7. X द्वेष्य GZ उन्नालियं *cdd.* °लियं G only कृशमुन्नमितमिति समाहारः BF किसोन्नमियं इति C °न्नमयं DZ °न्नमियामिति X °न्नमिय. L. 8. GXZ उव्वे° C °लरं X अखिलभूमी G उत्ति CXZ उते B ओच्चेल्लरमित्यपि ACXZ उच्वेल्लरमित्यपि D उवेल्लरमित्यपि F उच्चेल्लरमित्यपि. L. 10. ABCDFGXYZ रूसिया° *cdd.* °च्छियमु° *cdd.* °डुहियमू° (X °डु°) *cdd.* °कुविय° ADEY °उच्चिट्ठे G °उच्चिट्ठो Z °उच्छिट्ठे. L. 11. A °हियं BCDEFGXYZ °हियं BF उक्खित्त° C °हि°. L. 12. *cdd.* °च्छियं (X °चियं) *cdd.* उडुहियं B *om.* च. L. 13. *cdd.* °कुविय° B °उच्चिट्ठे CF °उच्चिट्ठे G °उच्चिट्ठे Z °उच्छिट्ठे G द्विपदसमा° Z °त्वमपि is given twice. G उड्डुहियमित्यपि BFX उड्डुहियमित्यपि C उड्डुहियमित्यपि D उद्दुहियं Z उड्डुहियमित्यपि *cdd.* उग्गाहियं (X °गा°) *om.* D. L. 14. X °मुक्षितं G चे CX मुंचइ. L. 15. BCFD उच्छंघइ.

उवकसिओ सण्णिहिए परिसेविअसज्जिएसुं च ।
उलुकुंटिअं च विणिवाडिअम्मि उवसन्तयम्मि तहा ॥ १३८ ॥

उवकसिओ संनिहितः परिसेवितः सज्जितश्चेति त्र्यर्थः । उलुकुंटिअं विनिपातितं प्रशान्तं च ॥ [१३८]

उच्चत्तवरत्तं पासत्थूलम्मि अणवत्थभमणे अ ।
ऊआ जूआ ऊलो गइभङ्गे ऊसणं च रणरणए ॥ १३९ ॥

उच्चत्तवरत्तं पार्श्वयोः स्थूलमसमञ्जसविवर्तनं च ।

॥ अथ ह्यक्षरादिक्रमेणैव ऊकारादयः ॥

ऊआ यूका । ऊलो गतिभङ्गः । ऊसणं रणरणकः ॥ यथा ।

ऊआउलवत्थाणं रिऊण गिरिभमणजायऊलाणं ।
पिअविरहऊसणेणं तइ कुविए कह सुहं कुमरवाल ॥ १०७ ॥ [१३९]

ऊसारो कूसारे ऊसयमुवहाणमूसलं पीणे ।
ऊहट्टं ऊहसिअम्मि ऊरणी तह उरब्भम्मि ॥ १४० ॥

ऊसारो गर्तविशेषः । ऊसयं उपधानम् । शयने मस्तकोत्तम्भनाय यन्निवेश्यते । ऊसलं पीनम् । ऊहट्टं उपहसितम् । ऊहसिअं इति तु उपहसितशब्दभवं रूपम् । ऊरणी उरभ्रः ॥ यथा ।

ऊसलऊसयतूलिं मोत्तुं सहि णइतडे अहिसरन्ती ।
होहिसि ऊहट्टपयं पखलन्ती ऊरणि व्व ऊसारे ॥ १०८ ॥ [१४०]

L. 1. C उकसिउ 2. hd. °ओ E °किसओ ABDEGX °सिउ EGX सन्नि° C °दिए ABCEFGXYZ परिसेविय° D परिसिवेय° G °एसु X °सन्धिएसुं Z °एसुं. L. 2. CF उल° BF °कुटियं ACEGXYZ °कुंटेयं D उलुंकुडिवांव (sic) cdd. °डियम्मि. L. 3. C उकसिउ GX °सिउ G °सेचितः X °सेवित सज्जित° CDGZ सज्जितश्चेति cdd. °दियं. L. 4. B व. L. 5. ADGYZ उच्चत्त° AGXZ °परत्तं CX °स्थूलम्मि D °स्थल° E °थूल° CD अणवत्थ° ABDEFGXYZ व C या. L. 6. EXY have ककारादिः (X °दि) before ऊआ. D has here line 8. BF कथा A कूआ G जुया E गभंगे. L. 7. GZ उच्चत्तपरत्तं D उच्चत्ति° X उच्चत्तोपरत्तं वधूवरत्वं पार्श्वयोः BF पार्श्वयोः XZ स्थूलं असं° D adds : श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ L. 9. G अआ G रणरणको. L. 10. G ऊया° C °वच्छाणं C °भमणु°. L. 11. cdd. पिय° C तुवि BF कुविए X कुविर C कुमार°. L. 12. BFGXYZ ऊसयमु° X °मुहाण°. L. 13. A ऊहट्ठं C ऊहट्टं पीहसि° BF ऊसि° ABCDFGYZ °सियम्मि A उरब्भम्मि. L. 14. GZ ऊसयं. L. 15. Z ऊहट्टं cdd. ऊहसियमिति. L. 16. C ऊरधः G उरब्भो. L. 17. C °ऊसूयत्तलिं X मोत्तु BF णइतटे CGZ णइअडे X °अडं चहि° C त्नहि°. L. 18. C ऊहट्ट° GZ पखलिंती BCF व X इ; om. D.

आणन्दिअम्मि ऊणंदिअमूसलिअं सरोमञ्चे ।
विक्खित्ते ऊसाइअमूसायंतो अ खेअसिढिलम्मि ॥ १४१ ॥

ऊणंदिअं आनन्दितम् । ऊसलिअं सरोमाञ्चम् । ऊसलिअं उल्लसितमिति तु उल्लसिधात्वादेशसिद्धम् । ऊसाइअं विक्षिप्तम् । ऊसाइअं उत्क्षिप्तमिति धनपालः । ऊसायंतो खेदे सति शिथिलः ॥ यथा ।

ऊसायंतसरीरं ऊसाइअवलयणिवडणभएण ।
उद्धकरं ऊसलिअं ऊणंदय सुहय विरहतणुइं तं ॥ १०९ ॥ [१४१]

ऊसुक्किअं विमुक्के ऊमुत्तिअमवहपासघायम्मि ।
ऊसुंभिअऊसुरुसुंभिआ य रुद्धगलरुण्णम्मि ॥ १४२ ॥

ऊसुक्किअं विमुक्तम् । ऊमुत्तिअं उभयपार्श्वघातः । ऊसुंभिअं तथा ऊसुरुसुंभिअं रुद्धगलं रोदनम् । ऊसुंभिअं उल्लसितमिति तु उल्लसिधात्वादेशसिद्धम् ॥ यथा ।

ऊसुक्किअहासाए ऊमुत्तिअदुत्थिआइ तुह विरहे ।
ऊसुंभिएण तीए कयमूसुरुसुंभिअं सहीणं पि ॥ ११० ॥ [१४२]

॥ अथानेकार्थाः ॥

L. 1. *cdd.* आणंदियम्मि ऊणंदियमूसलियं. L. 2. *cdd.* ऊसाइयमू° GX °सायन्तो Z °सायत्तो Y च BGYZ खेय° X क्खेअ°. L. 3. *cdd.* ऊणंदियं *cdd.* ऊसलियं twice. L. 4. G °धात्वादेशासिद्धं C °देशे सि° X उल्लसिधात्वादेश° *cdd.* ऊसाइयं twice X *om.* ऊसाइअं विक्षिप्तम् । B इति च धन° L. 5. GZ ऊसायंतो X *om.* from ऊसाअंतो to यथा incl. L. 6. X ऊसायंत° *cdd.* ऊसाइय° B *om.* वलय BCFX °निवडण° L. 7. BZ ऊद्ध° C उद्ध° *cdd.* ऊसलियं G ऊणंद GZ सुभय BF सुह B °तणुइ X तः for तं. L. 8. *cdd.* ऊसुक्कियं (X ऊसक्कियं) C विमुक्के 2. hd. °मु° G *om.* मुक्के ऊ *cdd.* °त्तिय° BF °मुहयपास° E °मभयपास° DX °मुभय° C °पासघंमि. L. 9. *cdd.* ऊसुंभिय° G °ऊसुर° E °शुं° Z °मुं° *cdd.* °भिया E रुद्ध° C °रुण्णमि Z °रुयम्मि. L. 10. BFG ऊसुक्कियं CZ ऊमुक्कियं X ऊसक्कियं *cdd.* ऊमुत्तियं C पार्श्वे घातः *cdd.* °भियं G ऊसुर° BF °सुभियं GX °सुंभियं Z ऊसरुमंभियं C ऊसुंभियं रुद्ध° C 2. hd. रुद्ध° L. 11. BFG ऊसुंभिय CX ऊसुभियं Z ऊसुंभियं C उल्लिसि° X तु ल्लसि°. L. 12. *cdd.* ऊसुक्किय° (X ऊसक्किय°) GZ उम्मुत्तिय° BFXZ °त्तिय° C ऊसुत्तिय° *cdd.* °दुत्थियाइ C तु. L. 13. CX ऊसुभिएणं C कयमूसुरुसं° X कयसूसुरुसं° G °मुर° *cdd.* भियं.

गामे सङ्घे ऊरो जिम्भिअपज्जाउलेसु ऊसत्थो ।
ऊसविअं उब्भन्ते तहेअ उद्धीकए होइ ॥ १४३ ॥

ऊरो ग्रामः सङ्घश्च । ऊसत्थो जृम्भितमाकुलश्च । ऊसविअं उद्भ्रान्तमूर्ध्वीकृतं च ॥ [१४३]

॥ अथ एकारादयो ह्यक्षरादिक्रमेण प्रस्तूयन्ते । ऋवर्णलृवर्णयोः प्राकृते प्रयोगाभावात् ॥

एलो कुसले एक्को णेहपरे चन्दणम्मि एक्कंगं ।
एत्तोप्पं एअप्पहुदि अ पविसन्तम्मि एमाणो ॥ १४४ ॥

एलो कुशलः । एक्को स्नेहपरः । एक्कंगं चन्दनम् । एत्तोप्पं एतत्प्रभृतीत्यर्थः । यस्तु एत्तोप्पं एद्दहमेत्तं इति व्याचष्टे सोऽभिमानचिह्नसूत्रं विवृण्वंस्तदभिप्रायं नावबुध्यते । यतो देश्यन्तरेष्वपि एत्तोप्पं एअप्पहुदि एतावदेव दृश्यते । उदाहृतं चाभिमानचिह्नेनैव स्ववृत्तौ । यथा ।

दिअहं धुडुंकिअमुही जुरइ अहए तुमं वहू दिअर ।
अम्हं सह कायंदिं एत्तोप्पं मा करिज्जासु ॥ १११ ॥ इति ।

एमाणो प्रविशन् ॥ यथा ।

एमाणमयणबाणोट्टिए जरे तीइ तुज्झ एक्काए ।
एत्तोप्पंएलाणं एक्कंगरसो वि णाहिमओ ॥ ११२ ॥

अत्र च । एत्ताहे इदानीम् । एद्दहं इयत् । एक्कारो अयस्कारः । एते शब्दानुशासने साधिता इति नोक्ताः ॥ [१४४]

L. 1. EXYZ ऊरे CX जंभिय° D जंपिय° ABEFGYZ जिभिय° E °पज्जाउलेसु C 2. hd. ऊसच्छो E ऊसत्थे X ऊसुत्थो. L. 2. *cdd.* ऊसविवं C तुब्भन्ते 2. hd तुब्भंते ABCFGZ तहेय Y तहेव D तह य AZ उड्डी° G उद्धी°. L. 3. GX जंभित° *cdd.* °विवं G उद्भ्रान्तः XZ उद्भ्रांतं ऊ°. L. 4. BFX ऊर्द्धीकृतं C ऊद्धाकृतं L. 5. X *om.* अथ X प्रस्तूयते °वर्णयो Y has only एकारादिः ॥ L. 6. E कुशले E एक्कंतं. L. 7. Z एत्तोप्प ABCFGYZ एव° D एयपय° A °प्पहुदि C °प्पहुंदि BCDEFGXYZ य. L. 8. G कुशलः B चंदनं X चंदन. L. 9. CGZ °मेत्तमिति BF एद्दहमिति D एद्दहमित्तमिति X एहमित्तमिति CX अभिमान° G *om.* चिह्न Z °चिन्ह° *cdd.* विवृण्वन्तद° (X विद्रुण्यन । तद°) L. 10. CGXZ एयप्पहुदि BF पयप°. L. 11. GZ °चिह्नेन GXZ *om.* यथा. L. 12. GZ दियहं BCF दियसं X निदिय BGZ पुडुंकिय° C धुडंकिय° F पुडंकिय° X संतुडंकियमुही CDX अहरे Z वहू BFX दियर C दियेरे. L. 13. X अम्हं C कायंदि GZ °दी G करेज्जासु G *om.* इति. L. 14. X पमाणो. L. 15. GZ °वाणो° C तज्झ ए (sic). L. 16. BCF एत्तोप्पं° *cdd.* °हिमउ. L. 17. BF एत्ताहे C ताहे X शब्दं for एद्दहं CX °स्कार.

एक्केक्कममण्णोण्णे एक्कणडो तह य कहयम्मि ।
सा एमिणिआ जीए सुत्तेण पमिज्जए अङ्गं ॥ १४५ ॥

एक्केक्कमं अन्योन्यम् । एक्कणडो कथकः । एमिणिआ यस्याः स्त्रियाः सूत्रेण शरीरप्रमाणं गृहीत्वा दिक्षु प्रक्षिप्यते कस्मिंश्चिद्देशे आचारविशेषे सैवमुच्यते ॥ यथा ।

एमिणिआए तीए रूवं दट्ठूण कामसरविद्धा ।
एक्केक्कमं कहन्ता तरुणा जायन्ति एक्कणडा ॥ ११३ ॥

अत्र एक्कवई रथ्येत्येकपदीशब्दभवत्वान्नोक्तम् ॥ [१४५]

एक्कघरिल्लो दिअरे सहोसिए एक्कसाहिल्लो ।
सा एक्कसिंबली जा सिंबलिपुप्फेहि णवहलिआ ॥ १४६ ॥

एक्कघरिल्लो देवरः । एक्कसाहिल्लो एकस्थानवासी । एक्कसिंबली शाल्मलीपुष्पैर्नवफलिका ॥ यथा ।

एक्कघरिल्ल ण लज्जसि किमेक्कसाहिल्लमाणुसाणं पि ।
जं एक्कसिंबलिमिसा पुणो पुणो णिअसि मालारिं ॥ ११४ ॥ [१४६]

एक्कल्लपुडिंगं विरलम्बुकणे एणुवासिओ भेके ।
एराणी इन्दाणी पुरंधिआ तव्वयत्था य ॥ १४७ ॥

L. 1. B एक्केक्कममण्णांणे X एक्केक्कमण्णोण्णे C एक्कडो GZ एक्कनडो. L. 2. ABGYZ एमिणिया D जाए Z मुत्तेण A पम्मिज्जए C पमज्जिए X पमज्जए Z ममज्जिए. L. 3. X एक्कक्के GZ एक्कनडो C °णको *edd.* एमिणिया C *om.* स्त्रियाः X स्तत्रेण. L. 4. *edd.* °द्देशे C °द्देशे वे *om.* आचारविशे, 2. hd. विशेषे *edd.* सा एवमु°. L. 5. *edd.* एमिणियाए (X साएमिणाव) BF रूवं C °विद्धा L. 6. X तहंता GZ एक्कनडा BF एक्कण. L. 7. X अत्रे BF एक्कवई XZ रथ्येति एक° X °भवान्नोक्तं. L. 8. ABCDEFX दियरे C सहोसिड Z, C 2. hd. °सिओ G °सि X एक्कस्साहिल्लो. L. 9. C एक° GZ एक्क° BCFGYZ °सिंबली BEFG सिंबाल्लि° (E °लि°) ADXZ °पुप्फेहिं BCFGY °हिं *edd.* नव° C नवहि° E °लिआ ABCDFGYZ °लिया. L. 10. G एक्कस्थान° C एक्कसंबली BFGZ °सिंबली X शल्मलेपु°. L. 12. X एक्कसाहिल्ल° (omitting किम्). L. 13. B °सिंबलिं° X °सिबलि° C *om.* पुणो once BCFXZ णिअसि G णियरि. L. 14. A °लंबुकणे व एणु° E °कणे Y °लंबुकणे D विरलांबिंदुचरसाव (sic) X एण° ADG, C 1. hd. XZ °वासिड After भेके EXY *add* अथानेकार्थाः L. 15. E पुरिं° *edd.* °धिया BCF तव्वय° CD °त्था य.

एक्कल्लपुडिंगं विरलबिन्दुवर्षः । एणुवासिओ भेकः ॥ यथा ।

सुन्दर गोरङ्गीए गोरी अज्जेअ तीइ सुपसण्णा ।
एक्कल्लपुडिंग हु एणुवासिए आगओ सि जं काले ॥ ११५ ॥

अत्र एक्कसरिअशब्दः शीघ्रार्थे निपातेष्वस्माभिरुक्त इति नोक्तः ॥

॥ अथानेकार्थाः ॥

एराणी इन्द्राणी तद्व्रतस्था च स्त्रीति द्व्यर्था ॥ [१४७]

एलविलो धणिओसहा अधम्मरोरप्पिएसु एक्कमुहो ।
ओली कुलपरिवाडी ओज्झमचोक्खम्मि विमलणे ओप्पा ॥१४८॥

एलविलो आढ्यो वृषभश्च । एक्कमुहो निर्धर्मो दरिद्रः प्रियश्चेति त्र्यर्थः ॥

॥ अथ ओकारादयः । ऐकारस्य प्राकृतेऽभावात् ॥

ओली कुलपरिपाटी । पङ्क्तिवाचकस्त्वालीशब्दभवः । ओज्झं अचोक्षम् । ओप्पा शाणादिना मण्यादेर्मार्जनम् ॥ यथा ।

णिवमउडोप्पिअपयणह किंची तुज्झ धवलेइ ओज्झं पि ।
ससिकुलभवाण अहवा ओलिसहावो अयं कुमरवाल ॥ ११६ ॥ [१४८]

ओअं वत्ता ओरं रुचिरं करिबन्धखायमोवं च ।
ओसारोसक्का गोवाडोसरिआ हिमम्मि ओग्गीओ ॥ १४९ ॥

L. 1. B एक्कलपुंडिंगं C °डिगिं G °बिंदु° X °बिंदु° C एणि° X एण° C 1. hd. GX °वासिउ C भेकाः. L. 2. BFGXZ अज्जेय C अइहेव GZ तीए Z सुप° GZ °सन्ना. L. 3. CGX आगउ. L. 4. *cdd.* एक्कसरिय° GZ °ग्रार्थ X °रुक्तः, L. 5. B अथा- द्व्यर्थः. L. 6. C 1. hd X च C 2. hd. व्व F व *cdd.* स्त्री इति C *om.* द्व्यर्था BDFGXZ 2. hd. °मुंहे. L. 7. C एला° ABCEFGYZ °विला ACDFGXZ °उसहा C अधम्मागार° °मुहे X उकारादि The MSS. constantly confound उ and ओ in the beginning of the words. This v. l. will not be noted in this chapter. E °पडिवाडी A उज्झ- मचो° BDF °बो° C मइहमचोंक्कम्मि E उज्झम चोक्ख° G वऊमचोक्ख° (sic) Z वत्थमचो° C ओप्पा Z उप्पा. L. 9. C एलाविलो C एक्क इहो X निधर्नो B दरिद्रश्च. L. 10. X एकारस्य CX अभावात्. L. 11. *cdd.* °वाचकस्तु °आली° C ओझ्झं अचोक्षं Z उज्झं; C C ओझ्झ. L. 12. X शोणादिना G मण्या°. L. 13. *cdd.* °णिव° X °पयणह Z °पयनह L. 14. BCDF °कुरुहाण X °कुलहवाण B अहा॥ पा अहा॥ ओलि°. L. 15. E वत्ता BG °वंउ° X वा for व. L. 16. E °गोमुह° गावाड° X गोवाडो° *cdd.* °सरिया E हिइम्बि ADFG,C 1 hd. XZ उग्गीउ.

ओअं वार्ता । ओरं चारु । ओवं गजादेर्बन्धनार्थं खातम् । ओसारो गोवाटः । ओसक्को अपसृतः । ओम्मीओ नीहारः ॥ यथा ।

चइआजिओवओअं रिउणो ओम्मीअओरजस तुज्झ ।
भीआ ओसारेसुं वसन्ति समराउ ओसक्का ॥ ११७ ॥ [१४९]

केसविवरणे ओच्छिअमोंडलमवि केसगुम्फम्मि ।
ओसिअमबले ओणीवी णिव्वे ओत्थरो वि उच्छाहे ॥ १५० ॥

ओच्छिअं केशविवरणम् । ओंडलं केशगुम्फो धम्मिल्लप्रायः । ओसिओ अबलः । ओणीवी नीव्रम् । ओत्थरो उत्साहः ॥ यथा ।

अणओत्थरोसिआणं जरउडओणीविसङ्गजडिलेसु ।
तुज्झ रिऊणं रणे कहमोच्छिअमोंडलं च केसेसु ॥ ११८ ॥ [१५०]

ओग्गालो ओआलो वहोलए ओत्थओ अ अवसण्णे ।
ओक्किअमुसिए रप्फे ओणिव्वो-णीविआइ ओवड्डी ॥ १५१ ॥

ओग्गालो तथा ओआलो अल्पं स्रोतः । ओत्थओ अवसन्नः । ओत्थयं पिहितमित्यन्ये । ओक्किअं उषितम् । वान्तमित्यन्ये । ओणिव्वो वल्मीकः । पिपीलिकोत्खातो मृद्राशिरित्यर्थः । ओवड्डी परिधानैकदेशः ॥ यथा ।

L. 1. X उअ for ओअं G उवं for ओवं. L. 2. G उपसृतः X उम्गीहो. L. 3. BFG चइयाजि॰ CX चइया॰ Z चेइयाजि॰ G ॰उवउव (sic) X ॰जिउवअ रिणो Z ॰ओवं *edd.* उम्गीय॰ CXZ ॰उरजस C तुइस. L. 4. *edd.* भीया Z ओसारेमु CZ समराओ. L. 5. *edd.* ओछियम॰ (X उच्छि॰ Z उांडि॰) E ॰डणनवि C ॰गुंफंमि. L. 6. A ओसियमं बले BDGXZ उसियम॰ CY ओसियम॰ GZ ॰बले C ओणावी AC णिव्वे AB, C 1. hd. DFG उच्छरो E, C. 2. hd. ओच्छरो. L. 7. G उंचियं and has यथा before it. BX उच्छियं CFZ ॰अं X केसं (twice) उडलं B ॰गुंको In C the words from केश-गुंको to केसेसु l. 10 are written twice BFGZ अवलः. L. 8. C नीद्वं Z नीव्रं *edd.* ओच्छरो C उच्छाहः X उच्चाहः. L. 9. BDFGX अणओच्छरो॰ *edd.* ॰सियाणं GZ जरउडुवोणि॰ C 1. hd. ॰उद॰ C 2. hd. ॰उडणीवि॰ GZ ॰जंटिलेसु X ॰जाडिलेसु. L. 10. C तुहस C. 1. hd. कहमोंछियम॰ C 2. hd. कहमोत्थियम॰ X कहउमो॰ BFGXZ च्छियम॰ Z व C. 1. hd. *om.* च केसेसु. L. 11. ADX उयालो BCFY ओयालो C वहोल वहोलए A उत्थउ C ओच्छउ DGX उच्छउ Y व CGZ *om.* अ CE अवसंचे G, C. 2. hd. Z ॰न्ने X असन्नो. L. 12. *edd.* ॰क्कियमु॰ A णिउव्वो C ओणिव्वो G उणव्वो *edd.* णीवियाइ GZ ॰याए BCFXY ओवट्टी D उवाट्टी E उव्वड्डा GZ उव्वट्टा. L. 13. CFX उयालो B ओयालो B श्रोतः BCFX ओछओ BF अवसण्णः CX ओच्छयं. L. 14. *edd.* ओछियं (Z उछियं) BF ओणिव्वा C ओणिवो. L. 15. X मट्टाशिरित्यर्थः *edd.* (C?) ओवट्टी (Z उवट्टी) X परिधानैक॰ C ॰नैकविशेषः.

वाहोग्गालघणोआलपुरिओणिव्वणिग्गयाहिभया ।
गलिओवट्टी तुह रिउवहू वणे ओत्थओक्किआ लुढइ ॥ ११९ ॥ [१५१]

ओसाओ पहररुजा ओच्छत्तं दन्तधावणए ।
ओसीसं अववत्ते ओवट्टो मेहवारिसेअम्मि ॥ १५२ ॥

ओसाओ प्रहारपीडा । ओच्छत्तं दन्तधावनम् । ओसीसं अपवृत्तम् । ओवट्टो मेघजलसेकः ॥ यथा ।

ओ ओच्छत्तमिसेणं पहिओ ओसीसिऊण जन्तो वि ।
णवमयणसरोसाओ मोडइ ओवट्टफुल्लणीवलयं ॥ १२० ॥ [१५२]

ओहंकोहट्टोलिप्पा हासे छण्णरमणमोलुंकी ।
ओलिंभा उद्देही ओचुल्लं चुल्लिएगदेसम्मि ॥ १५३ ॥

ओहंको ओहट्टो ओलिप्पं हासः । ओलुंकी छन्नरमणम् । नंष्ट्वा यत्र शिशवः क्रीडन्ति । चक्षुःस्थगनक्रीडेति केचित् । ओलिंभा उपदेहिका । ओचुल्लं चुल्ल्येकदेशः ॥ यथा ।

ओहंकिरि ओहट्टं च य ओलुंकिं च सारेसु घरं ।
ओचुल्ले ओलिंभं दट्टुं ओलिप्पिही तुह णणन्दा ॥ १२१ ॥ [१५३]

L. 1 *edd.* वाहो° *edd.* °घणोआल° G °पुरिउणिव्वणग्गया° X °पुरिउ° C °णिव° X °णिगयया°. L. 2. G गलिउव्वट्टी XZ गलिउ° BX °वट्टी C °उट्टी FZ °वट्टी C रिओहूणं X णे for वणे C *om.* वणे B ओत्थतुक्किया CG °क्किया X उत्थउक्किया Z उत्थक्किया BF लुडइ C लुडई. L. 3. Z ओछत्तं. L. 4. G उसीवं *edd.* अपवत्ते AX उवट्टो C आट्टो EG उवट्टो A महवारि° Z *om.* मेह ABY °सेयम्मि G °वारिवारिसम्मि. L. 5. Z ओआओ C ओछत्तं G उछत्तं BF ओसासं Z ओसीमं C ओवहो X उव्वट्टो Z उवट्टो. L. 6. X मेघजल° L. 7. GZ च X *om.* ओ G उच्छत्त° C ओत्रछ° G °मिसेण G उसीसिउण. L. 8. G °सरोसाउ Z °साओ X °साउ CZ ओवट्ट° G उवट्ट° X उव्वट्ट° C °णावलयं. L. 9. A °हट्टो° EX °हट्टो° A °लिप्पा GXZ छन्न° G °रवण° C °लुंका. L. 10. C ओलुंभा Z आलिभा C ओद्देही BF ओच्चुल्लं CZ ओचुल्लं D उचुल्लं E उचल्लं G उचुल्लं X उचत्तं C चुलि° ABCDF °एक°. L. 11. G उहको Z ओहको ओहट्टो C ओलुंका G उलुकी G लन्नरवर्ण C °रमणं 2. hd. °रमणं CX नष्ट्वा. L. 12. CZ ओलिभा G उमिभा X उलंभा BF ओचुल्लं C ओचुल्लं C चुल्ल्येक° G चुल्ये° C 1. hd. *om.* यथा. L. 13. C ओहंकिरि G उहंकिरि Z ओहंकिर C हट्टं (sic) X उहट्टं Z य for च (first time) C सारेसु X घर. L. 14. C ओचुल्ले X चुल्ल (sic) C ओलुंभं दट्टुं ओ° X उलिप्पही C तु for तुह.

वलिए ओज्जल्लो गज्जिअम्मि ओअंकओज्जाया ।
दीहरमुहरझुणीए ओरल्ली ओल्लणी सिहरिणीए ॥ १५४ ॥

ओज्जल्लो बलवान् । ओअंको तथा ओज्जाओ गर्जितम् । ओरल्ली दीर्घमधुरध्वनिः । ओल्लणी मार्जिता ॥ यथा ।

ओज्जल्लभडोज्जाअं करिओअंकं च सुणिअ संगामे ।
ओल्लणिमहुरोरल्लीमुहला जे हुन्ति ते पुरिसा ॥ १२२ ॥ [१५४]

ओसणमुव्वेअम्मि अ ओरिल्लो अइरकालम्मि ।
ओड्डणमुत्तरिए ओइत्तं ओइत्तणं च परिहाणे ॥ १५५ ॥

ओसणं उद्वेगः । ओरिल्लो अचिरकालः । ओड्डणं उत्तरीयम् । ओइत्तं तथा ओइत्तणं परिधानम् ॥ यथा ।

ओरिल्लमयणवत्तोसणाइ ओइत्तणम्मि ल्हसिअम्मि ।
परिहिअमोड्डणमोड्डिअमोइत्तं तुज्झ दंसणतुराए ॥१२३॥ [१५५]

ओडड्डं रत्ते ओलत्थो दलिए णयम्मि ओहत्तो ।
ओसण्णं तुडिए ओरुंजं णत्थि त्ति भणिअकीलाए ॥ १५६ ॥

ओडड्डं रक्तम् । ओलत्थो विदारितः । ओहत्तो अवनतः । ओसण्णं त्रुटितम् । ओरुंजं नास्तीति भणितगर्भा क्रीडा ॥ यथा ।

अण्णोडड्डो दइओ तुह ओहत्तो वि णवणहोलत्थो ।
ओरुंजं मुक्कलिओ मा मह ओसण्णणेहिआ होसु ॥ १२४ ॥ [१५६]

L. 1. BCEFGZ वलिए C ओसुल्लो CX गज्जि° cdd. °यम्मि G उयंक° Z ओयंक° C °उल्लाया ABCDFGXY °ज्जाया. L. 2. A °मुहुरझुणिए E °महुर° [1] XYZ °महुर° G उरणी ABCDFZ सिहरणीए. L. 3. C ओसल्लो 2. hd. °सु° C ओअल्लाउ 2. hd. °ओ B °द्धनिः. L. 4. G उत्तणी. L. 5. C ओसल्ल° GZ °लडो° CX °ल्लाअ Z °ज्जायं X om. च BCF सुणिय GZ मुणिय. L. 6. GZ °मुहला° CX °मुहुजा G हि for जे, om. Z. G om. ते. L. 7. G °मुव्वेयम्मि DYZ °व्वयम्मि A °नुवेअ° ABCDFGYZ य G उइल्लो Y अचिर°. L. 8. E ओडण° GZ उट्टण° Z °मुत्तरीए A उइत्तउइत्तणं X om. ओइत्तं. L. 9. G om. ओसणं G उड्डणं Z उट्टणं. L. 10. CGZ ओइत्तणं च परि°. L. 11. G °चत्तो° C ण्हसियर्यमि BFGZ °सियंमि X ण्हसियंमि. L. 12. cdd. परिहियमोट्टण° (C °ड्डु° X °ड्डु°) BFGZ °मोट्टियम° C °ड्डि° Z °मोइत्तं C तुल्झ. L. 13. B ओडड्डं G उदड्डं Z ओदड्डं cdd. ओलच्छो GZ दलिए अ AEXY णतम्मि BCF णतंमि D णतम्मिम्मि. L. 14. B ओसन्नं G उसन्नः Z ओसन्न B ओरंजं X उरुंजं CG णच्छि cdd. भणिय°. L. 15. C ओडड्डं G ओहड्डं Z ओदड्डं cdd. °च्छो B °रित GZ ओसन्नं. L. 16. Z उरुंजं X उरुंजं. L. 17. BF °डड्डो C °डड्डो G °डड्डो X °दड्डो Z °दड्डो G उणत्तो X उहत्तो Z ओणत्तो G णवलणहोणछो BCF °लच्छो Z °णत्थो. L. 18. X उरुंजं C मुक्कलिओ G °लिउ G उसन्नाण° Z ओसन्नण° cdd. °ह्यिा.

विहलम्मि ओहुडं ओहुरं च खिण्णम्मि ओवरो णिअरे ।
ओसुद्धं विणिवडिअम्मि ओज्झरी अन्तआवरणे ॥ १५७ ॥

ओहुडं विफलम् । ओहुरं खिन्नम् । ओहुरं अवनतं स्रस्तं चेत्यवन्तिसुन्दरी । यदुदाहरति स्म ।

खणमित्तकलुसिआए लुलिआलयवल्लरीसमोत्थरिअं ।
भमरभरोहुरयं पङ्कयं व भरिमो मुहं तीए ॥ १२५ ॥
किं तं पि हु वीसरिअं णिक्किव जं गुरुअणस्स मज्झम्मि ।
अहिधाविऊण गहिओ तं ओहुरउत्तरीआए ॥ १२६ ॥

ओवरो निकरः । कप्रत्यये ओवरओ । ओसुद्धं विनिपतितम् । ओज्झरी अन्त्रावरणम् ॥ यथा ।

पहरोसुद्धहओज्झरिओवरखलणोहुरा रणा रिउणो ।
तुह कुमरवाल ओहुडभुअदण्डा जन्ति रण्णेसु ॥ १२७ ॥ [१५७]

ओसित्तं ओलित्ते अहिहूए ओहुओग्गिओणुणया ।
ओइल्लं आरूढे ओसीओहाइआ य हेट्ठमुहे ॥ १५८ ॥

ओसित्तं उपलिप्तम् । ओहुओ ओग्गिओ ओणुणओ एते त्रयोऽप्यभिभूतार्थाः । ओइल्लं आरूढम् । ओसीओ तथा ओहाइओ अधोमुखः ॥ यथा ।

ओइल्ले गयमोग्गिअमिरिं मओसित्तमुहमणोसीअं ।
तइ ओहुअहरिचरिए ओणुणओहाइआ हुआ रिउणो ॥ १२८ ॥ [१५८]

L. 1. X उहुंडं A खिणम्मि G खिन्नम्मि Z खिसंम्मि *cdd.* णियरे (X °रो). L. 2. X उसद्धं *cdd.* °वडियम्मि A ओज्झरी E उज्झरिय C ओझ्झरी X उज्झरियंअंत° C °यंतआव°. L. 3. G ओहुडं X उहुंडं *cdd.* ओहुरमवनतं (Z °त) C चेत्य° G चेति वंति° Z चेति अवंति°. L. 5. *cdd.* °कलुसियाए BFGZ लुलिया° BCFXZ °समोछइयं G °समोछाइयं. L. 6. GZ °हुरियं BF च नरिमो GZ मुहीए (sic). L. 7. C विस° *cdd.* °रिअं GZ गुरुयणस्स. L. 8. G *om.* तं C 1. hd. ओहुरओत्तरइआए 2. hd. °उत्तर° G °रउत्तरि° BFGZ °रीयाए X °रिज्जाए. L. 9. X निकरश्चेति C ओझ्झरीयं अवरण 2. hd. आवरणं X उज्झरीअं. L. 11. C पहरोसुद्धहमूओवझ्झरिओवरखलणो (sic. all) X पहरोसुद्धहमूकतुज्झरिउउवरखलणो Z °सुद्धहमुओउज्झ° Z रिउणा. L. 12. X उहुंड° C जंते. L. 13. X उसित्त GZ अवलित्ते X अहिहूंव C 1. hd. बहुओ° G °ग्गित्रगुणया X °ग्गीयउ° X °णुणय। Z °गुणया. L. 14. *cdd.* °हाइया BF हेट्ठमुहे C 1. hd. °मुहे. L. 15. G उहयं उग्गीउ Z ओहयं उग्गीओ C ओहु *om.* ओ ओग्गिओ C 2. hd. has ओग्गि GX उणुउ *cdd.* त्रयोऽपि अभि°. L. 16. G ऊसीउ C अधोमुखम्. L. 17. *cdd.* °मोग्गिय° CX °गिरि C °मुहम°. L. 18. CX नेइ हुअहिरिचरिए X उणण° *cdd.* °हाइया X इ for हुआ.

ओलित्ती ओलिप्पंती असिदोसम्मि ओक्कणी जूआ ।
ओज्झायं ओहट्टिअमण्णं पेल्लिअ करेण जं गहिअं ॥ १५९ ॥

ओलित्ती तथा ओलिप्पंती खड्गादिदोषः । ओक्कणी यूका । ओज्झायं तथा ओहट्टिअं अन्यं प्रेर्य यत्करेण गृहीतम् ॥ यथा ।

छुरिओलित्ती असिओलिप्पंती ओक्कणी अ णववत्थे ।
कहइ रिऊण तए जसमोहट्टिअयं सिरिं च ओज्झायं ॥ १२९ ॥ [१५९]

सेणे ओलयओलावया य फलहग्गलाइ ओहडणी ।
ओलयणी णववहुआ ओल्लइणी दइअभूआ य ॥ १६० ॥

ओलओ तथा ओलावओ श्येनपक्षी । ओलओ अपलाप इत्यन्ये । अत्र । ओहइ अवतरति । अयं धात्वादेशोक्तत्वान्नोक्तः । ओमाल–ओज्झर–ओसत्तशब्दा निर्माल्य–निर्झर–अवसक्तशब्दभवा इति नोक्ताः । ओहडणी फलहकार्गला । ओलयणी नववधूः । ओल्लइणी दयितीभूता ॥ यथा ।

ओल्लइणी ओलयणी रिऊण ओलयपिए रणे खग्गो ।
ओहडणिदीहभुअ तुह भडचडओलावओ रुआवेइ ॥ १३० ॥ [१६०]

L. 1. A उप्पंती G उलिप्पत्ती Z ओलिप्पत्ती E जुया. L. 2. C ओझ्झायं Y ओज्झाअं C ओहिट्टिअम° A °ट्टिअम° BFXY °ट्टियम° D उंहिट्टियाम° GZ °हट्टियमन्ने C पल्लिय ABDFGYZ पेल्लिय X पिल्लिअ AD गहिय BCFYZ गहियं. L. 3. GZ ओलिप्पत्ती C ओझ्झायं. L. 4. BXZ ओहट्टियं CG(F?) °ट्टियं. L. 5. C °लत्ती G °लिपत्ती Z °लिप्पत्ती G णवचत्थे C णववत्थे Z ववत्थे. L. 6. B °हट्टियं G °हट्टेअअं X °हट्टियमं Z °हट्टियअं C सिरि च ओझ्झायं X उज्झाउ. L. 7. X °तुलावया This stanza is given twice in X. CGZ फलग्गलाइ. L. 8. C ओलहणी D उलहणी GXZ ओलयणी A णवचहुया D णवहूआ E णचहुया BCGXZ °वहुया Y °वहुआ A उलअणी G उलइणी दइयमूया twice. X *om.* लइणी दइअभूआ first time, °अलइणी दइभूया in its place second time. *add.* दइय° EGZ °भूया X अ. L. 9. Z *om.* तथा B श्येनपक्षी GZ श्येनः पक्षी Z अउ for अत्र. L. 10. C अवतरि C °देशूक्त° BFX धात्वादेशत्वान्नोक्तः C °ओझ्झर° X °उसत्तशब्दा. L. 11. B निमाल्य° C निर्मल्य° G अवस्वक्त° Z अवस्वक्त C ओलयिणी GXZ ओलयणी. L. 12. C ओलयिणी G ओलइनी X उअलइणी दयतो°. L. 13. CGXZ ओलयणी C अलआणी GZ ओलयणी X उअल-अणी G उलयिए Z ओलयिए CX °तिए. L. 14. B ओहडणी° CX °भुय Z *om.* भड G °चडउल्लावउ B रुआवेइ GZ रुवावेइ.

ओसुंखिअं च उप्पेक्खिए अलिन्दम्मि ओसरिआ ।
ओआवलो अ बालायवम्मि ओहाडणी पिहाणाए ॥ १६१ ॥

ओसुंखिअं उत्प्रेक्षितम् । ओसरिआ अलिन्दः । ओआवलो बालातपः । ओहाडणी पिधानी ॥ यथा ।

ओसुंखिअ पिअमिन्तं ओआवलमोसरिं सरन्तं च ।
णन्दीइ खिविअ जारं असई ओहाडणिं देइ ॥ १३१ ॥ [१६१]

ओआअवो वि अत्थक्खणम्मि ओवड्डिअं च चाडुम्मि ।
ओअग्घिअमोसिंघिअमङ्गापिणद्धम्मि ओलइअं ॥ १६२ ॥

ओआअवो अस्तसमयः । ओवड्डिअं चाटु । ओअग्घिअं । ओसिंघिअं घ्रातमित्यर्थः । ओसिंघिअशब्दोऽपि देश्य एव । अनया तु भङ्ग्या निबद्धः । ओलइअं अङ्गे पिनद्धम् ॥ यथा ।

ण हु ओअग्घइ कमलं ओलइअं ण सहए जलद्दं पि ।
ओवड्डिएहिं ओआअवे वि ओसिंघए ण सा असणं ॥ १३२ ॥ [१६२]

ओलुंपओ अ तविआहत्थे ओहीरिअं च उग्गीए ।
मुत्ते ओल्लरिओ विहिकयम्मि ओसाणिहाणं च ॥ १६३ ॥

L. 1. A ओसुंखिउं X उत्तेखियं YZ °खियं AE उप्पेक्खिए C अलिंद्दंमि ABCDFGXYZ °रिया. L. 2. E °वलो G उयावलो Z ओयावलो A व BCFG वाला° E °वम्मि Y वला-यवम्मि E पिहाणाए Z पिहाणीणीए. L. 3. *edd.* ओसुंखियं BCFX ओसरिया C अलिंद्द: G वाला°. L. 4. C ओहाडणा. L. 5. *edd.* ओसुंखिय पियमिंतं (X पियमंतं) C °लमोसार X सरंसरंतं. L. 6. BGZ खिविय C देई. L. 7. BF ओआअचो C ओआववो Y ओआयवो C अच्छ° G उवाट्टियं AY °ड्ढियं BCFGX °ड्डियं D °ड्डिय Z ओअट्टियं BCF वाडु° EX चाटु°. L. 8. *edd.* ओअग्घियमोसिंघियम° C °णद्धंमि E °णवम्मि EGXYZ ओलइयं. L. 9. C ओआयवो G ओआ B ओवट्टियं CF °ड्डियं G उअट्टिअं Z ओअट्टियं C वाडु *edd.* ओअग्घियं BCFX ओसिंघियं. L. 10 BX ओसिंसियशब्दो C उसिंघिय° CZ ओलइयं X उलइय G अंगापिनद्ध Z अंग-पनद्ध. L. 12. BF ओहग्घइ C ओअग्घ CZ ओलइयं G उअइअं X उलइंवे *edd.* न C जलद्दंमि. L. 13. G उअट्टि° CX °ड्डिं° Z ओअट्टि° *edd.* °एहिं° BF ओआअवेहि C ओआ-अव वि G उआवे GZ ओसिंघए. L. 14. X उलुएओ Y च A नाविया° BFDEGYZ नविया° C नविया X नाविय° BF ओही° E ओह° *edd.* °रियं G उग्गीय. L. 15. G °णिघाणं E °हाणि Y °निहाणं.

ओलुंपओ तापिकाहस्तः। ओहीरिअं उद्गीतम्। अवसन्नमित्यन्ये। यस्तु ओहीरिअशब्दो निद्रार्थः स धात्वादेशभूक् इति नोक्तः। ओछ्लरिओ सुप्तः। ओसाणिहाणं विधिवदनुष्ठितम्॥ यथा।

णिसि ओल्लरणे ओसाणिहाणिअं किं पि तीइ जं तुमए।
तं चिअ ओहीरइ सा ओलुंपयकम्मवावडा वि दिणे॥ १३३॥

अत्र। ओरुम्माइ उद्वाति। ओहामइ तोलयति। ओलुंडइ विरेचयति। ओसुक्कइ तेजयति। ओग्गालइ रोमन्थयति। ओरसइ अवतरति। ओअंदइ ओद्दालइ आच्छिनत्ति। ओअग्गइ व्याप्नोति। ओहावइ आक्रामति। ओवासइ अवकाशते। ओअक्खइ पश्यति। ओवाहइ अवगाहते। एते धात्वादेशेष्वस्माभिरुक्ता इति नोच्यन्ते॥ [१६३]

॥ अथानेकार्थाः॥

णिसजलहिमेसु ओसा सेवयअपहावलेसु ओलुग्गो।
ओआली असिदोसोली ओलुट्टमघडन्तमिच्छासु॥ १६४॥

ओसा निशाजलं हिमं चेति द्व्यर्था। ओलुग्गो सेवको निश्छायो निःस्थामा चेति त्र्यर्थः। ओआली खड्गदोषः पङ्क्तिश्चेति द्व्यर्था। ओलुट्टं अघटमानं मिथ्या च॥ [१६४]

ओअल्लो पल्हत्थप्पकम्पगोवाडलम्बमाणेसु।
ओरत्तो वि विदारिअगव्विट्टकुसुम्भरत्तेसु॥ १६५॥

L. 1. C ओलुओ X उलुएउलुएउ BCF ओहीरिअं X उहीरं. L. 2. BCF ओहीरिअ° GXZ °रिअ° X उसाणिहाणं. L. 3. GX °नुष्ठितं. L. 4. C ओल्लरेणे X उसाणिहाणिअ BF तिइ C तीइ जं तुमए X तुमए. L. 5. *edd.* चिय (C 1. hd. चिव) G उलिंपय° Z ओलिंपय° CX °पइ BF °वावडा. L. 6. C ओरम्माइ G °म्मा X *om.* ओरुम्माइ C ओद्धाति C ओसक्कइ Z ओसुक्कइ. L. 7. C (F!) GZ ओसरइ G उअअंदइ. L. 8. C ओअग्गइ व्याप्नोति। ओअग्गइ व्याह्वइ आक्रामति (sic) X उअगाइ व्याप्नोति G °काशति. L. 9. BF ओअक्खइ X °देशेष्वास्माभि° L. 11. B *om.* अथ. L. 12. BDFGYZ णिसिजल° C निसि° E हिमेस C *om.* from ओसा to °वलेसु E सेवयपहा° ADEGZ °वलेसु AC ओलग्गो. L. 13. Y ओआली CX °दोसाली GZ °दोसो *om.* ली A उलट्टमघडंतमिच्छासु XZ ओलुट्ट° E °मजहंत°. L. 14. G निसा° C द्व्यर्थाः XZ द्व्यर्थः CFGXZ निच्छायः B निश्छायः BFGX निस्थामा C निस्थामो. L. 15. Z द्व्यर्थः G अआली CX ओयाली X खड्गदोष G पंक्तिःश्चेति C *om.* श्चेति द्व्यर्था G ओलुट्टं XZ अघटमानं. L. 17. A पल्हत्थ° C पन्हत्थ° EX पल्हत्थ° C °गोवडे° A °लंबमाणेसु. L. 18. X उरत्तो; *om.* वि Z ओरत्तो ABFGYZ विदारिय° C विदोरिय° A °गव्विट्ट° C °गाविट्ट° A °भत्तेसु Z °रत्तेसु.

ओअल्लो पर्यस्तः कम्पो गोवाटो लम्बमानश्चेति चतुरर्थः। ओरत्तो विदारितो गर्विष्ठः कुसुम्भरक्तश्चेति त्र्यर्थः ॥ [१६५]

ओहट्टो ओसरिए अवगुण्ठणणीविआसुं च।
गामेसहरिअआणाबन्धणखाएसु ओआओ ॥ १६६ ॥

ओहट्टो अपसृतोऽवगुण्ठनं नीवी चेति त्र्यर्थः। ओआओ ग्रामाधीशोऽपहृत आज्ञा हस्त्यादीनां बन्धनार्थं खातं चेति चतुरर्थः ॥ [१६६]

ओहारो कच्छवए अन्तरदीवम्मि भागे अ।
ओविअमारोविअरुण्णचाडुमुक्केसु हरिए अ ॥ १६७ ॥

ओहारो कच्छपो नद्यादीनामन्तर्द्वीपमंशश्चेति त्र्यर्थः। ओविअं आरोपितं रुदितं चाटु मुक्तं हृतं चेति पञ्चार्थम् ॥ [१६७]

ओहित्थं च विसाए रहसम्मि विआरिए तह य।
चन्दणसिलासु ओहंसो ओसव्विअमसोहसादेसु ॥ १६८ ॥

ओहित्थं विषादो रभसो विचारितं चेति त्र्यर्थम्। ओहंसो चन्दनं चन्दनघर्षणशिला चेति द्व्यर्थः। ओसव्विअं गतशोभमवसादश्च ॥ [१६८]

L. 1. X पर्यस्तकंप° C कंपा C गोवाटः BF गोवाडो X उरत्तो. L. 2. BGX गर्विष्ठ: L. 3. C ओहट्टो A °गुंठण° XYZ °णीवियासुं C वा. L. 4. A गामेसं° ABCFGYZ °हरिय° G °बंधण° Y °खाएसुं. L. 5. C 1. hd. GZ ओअट्टो C अपसृतः अव° Z अवगुंठनं C °धीशः अप°. L. 6. X हस्तादीनां. L. 7. A भागेसु BCFGYZ य. L. 8. A उवियम° BCEFGXYZ ओविय° cdd. °रोविय° C °रुण्णे° E °चाटु° C 1. hd. °मुक्केसु BCFGYZ य. L. 9. CF ओवियं BGXZ ओवियमारो° C om. रुदितं. L. 10. B चाटु C हृतं 2. hd. हतं GXZ पंचार्थः. L. 11. A उहित्थ य विमाए (sic) C ओहित्थं G ओहिथं Y रभसम्मि BCEFGXYZ वियारिए. L. 12. A उससिगमसोह° BF ओसवियमसोदेसु C ओसविअमसोहसोदेसु DE ओसव्वियम° X उसवियमासाहमवसादेसु YZ ओसविय°. L. 13. C ओहित्थं B त्र्यर्थः X om. चंदनं. L. 14. BCFX ओसवियं Z ओसविअ G °सादश्चेति CXZ °सादश्चेति द्व्यर्थम्।

ओसिंचिअम्मि चन्दणघसणसिलाए अ ओहरिसो ।
ओत्थरिओ अक्कन्ते अक्कममाणे अ णायव्वो ॥ १६९ ॥

ओहरिसो घ्रातश्चन्दनघर्षणाशिला च । ओत्थरिओ आक्रान्त आक्रममाणश्च ॥ [१६९]

ओसाअंतो जिम्भालसम्मि सीअन्तसविअणेसुं च ।
ओघसरो अ अणत्थे घराण वारिप्पवाहे अ ॥ १७० ॥

ओसाअंतो जृम्भालसः सीदन् सवेदनश्चेति त्र्यर्थः । ओघसरो अनर्थो गृहवारिप्रवाहश्च ॥ [१७०]

हेट्ठामुहकाणेक्खिअआकिण्णेसुं च ओसरिअं ।
ओइंपिअं च ओरंपिअं च अक्कन्तणट्ठेसु ॥ १७१ ॥

ओसरिअं अधोमुखमक्षिनिकोच आकीर्णं चेति त्र्यर्थम् । ओइंपिअं आक्रान्तं नष्टं च । एवं ओरंपिअं । चकारौ द्वयोरपि द्व्यर्थतासूचकौ । यदाह । ओइंपिअओरंपिअशब्दौ नष्टे तथाक्रान्ते ॥ न चात्र यथासंख्यभ्रमः । ओइंपिअं ओरंपिअं इत्यन्योन्यपर्यायतया सर्वैरभिधानात् । भिन्नार्थानां ह्यन्योन्यपर्यायत्वं न घटत इति ॥ [१७१]

L. 1. A उसींचिअंमि BYZ °चिअंमि CF ओसचिअंमि G उसिंमिअंमि E ओसिम्पिअम्मि X उसंघम्मि A चंदणमिसणसिलाए G °शिलाए A न BCFGYZ य. L. 2. A उच्छरेउ C ओच्छरिओ G अच्छरिओ A अकुन्ति (sic) अक्कमणाणे X अकसमाणे *cdd.* य C णेयणेयव्वो. L. 3. B °सिला CG ओच्छरिओ Z आक्रांतः L. 5. In Z the whole stanza is omitted. X उसावंतो A सीसंत° BCEFGXY सीयंत° A °सवेयणेसु भ BCFY °सावियणेसुं G °सविय° X °सवेय°. L. 6. C 1. hd. अण्चसरो EGY य BF अणच्छे G अणते A घराण वारिप्पवाहेयं E वारिप्पभावो BCEFXY य. L. 7. X उसावंतो C जम्भा अलसः B °लस X जंभालसं सीतल सवेदन° GZ सचेतनश्चेति. L. 9. E हेक्का° C हेट्ठामुहक्कयण° AEX °क्खिय° BCFYZ °च्छिय° G °च्छिअ° C °आह्नि° E °न्नेसुं ACEXYZ ओसरियं BF उरियं. L. 10. *cdd.* °पियं (twice) A च रंपिय and in margin चउ to be inserted before रं° G °णट्ठेसु. L. 11. BCFX °रियं Z °रिअमधो° B °निकोनिकोच *cdd.* पियं. L. 12. XZ एवमोरं° *cdd.* °पियं. L. 13. CGX °पियओरंपिय° Z °पियउरंपिय° G °क्रांते X यसंख्य° GXZ °पियं C °पियंत *cdd.* ओरंपियमिति अन्यो° (X उरिंपियमिति अन्यो°). L. 14. *cdd.* हि अन्यो° BCFX घटते. L. 15. CX *om.* इति.

ओअग्गिअमहिहूए केसाईपुञ्जकरणे अ ।
अण्णासत्ते तण्हापरे अ ओलेहडो पवुड्ढे अ ॥ १७२ ॥

ओअग्गिअं अभिभूतं केशादीनां पुञ्जीकरणं च । ओलेहडो अन्यासक्तस्तृष्णापरः प्रवृद्धश्चेति त्र्यर्थः ॥ [१७२]

चन्दणरइजोग्गे ओवसेरमोहसिअमंसुअधुएसु ।
ओसिक्खिअं च गमणव्वाघाए अरइणिहिए अ ॥ १७३ ॥

ओवसेरं चन्दनं रतियोग्यं चेति द्व्यर्थम् । चन्दणरइजोग्गे इति समाहारद्वन्द्वः । ओहसिअं वस्त्रं धूतं चेति द्व्यर्थम् । उपहसितार्थस्तु ओहसिअशब्दः संस्कृतभव एव । ओसिक्खिअं गतिव्याघातोऽरतिनिहितं च ॥ [१७३]

ओहरणं विणिवाडणमत्थस्सारोवणं चेअ ।
परओ ठिअसंजोए उकारओकारविणिमओ होइ ॥ १७४ ॥

ओहरणं विनिपातनमसंभवतोऽप्यर्थस्य संभावनं च । अत्र ओंबालइ छादयति प्लावयति चेति धात्वादेशेषूक्त इति नोच्यते । इह च क्वचिदुकारस्थाने ओकारं पठन्ति ओकारस्थाने च उकारम् । तत्र विषयविभागो दर्श्यते । परतः स्थिते संयोगे उकारओकारयोर्विपर्ययो भवति । यथा । उकंदी ओकंदी । उक्खली

L. 1. BCEFGXYZ °ग्गियम° GZ °भूए X °हिूए °करणा ABCFGXYZ य. L. 2. BGZ अन्ना° X अण्णा° EX °सत्ते Y व B पवुड्ढे CEFGXZ पवुड्ढे *edd.* व. L. 3. BCFX ओअग्गियं BF अंतिभूतं X *om.* च GZ °न्या° GX °सक्तः. L. 5. E जुग्गे *edd.* °हसियमं° ABCFGXYZ °सुय° X °धुएसु. L. 6. X उसक्खि° *edd.* क्खियं X गमणिव्वा° अरिइणिहए ABCFGXYZ य. L. 7. X *om.* from ओवसेरं to द्व्यर्थम् X चंदनं° G °जोग्ग°. L. 8. BGXZ ओहसियं X धुतं BZ ओहसिय° C उपहासिय° GX उहसिय°. L. 9. *edd.* °क्खियं BCFXZ अरति°. L. 10. E ओहरण BCF °मच्छस्सा° G °मच्छना° Z °मत्थस्स° ACFGYZ चेय BX वेय. L. 11. ABCDFGZ परउ ABFZ ट्ठिय° CEY ठिय° G ट्ठिय° D विया (i. e. ठिय) X ठिअ° G °संज्जेए Y °संजोगे Z °सज्जेए X उकारउकार° Z ओकारउकार° E विणिम्मिओ F विणिमयो C होइं. L. 12. G *om.* च BG ओम्बालइ C उम्बालइ Z उम्वालइ. L. 13. C धात्वादेशूक्त° CX *om.* च *edd.* °स्थाने C ins. ओकारस्थाने. L. 14. Z उकारं Z उकारस्थाने BF *om.* च X विषयविभागे *edd.* पुरः instead of परतः. L. 15. *edd.* संयोगे BCFXZ उकारयोर्वि° G उकारउकारयोर्वि° X *om.* ओकंदी Z उक्खलीइं.

ओक्खली । इत्यादि । एतच्चोपलक्षणमिकारएकारयोरपि । यथा । इल्लो एल्लो दरिद्रः । इत्यादि । यदस्मराम । ओत्संयोगे । इत एद्वा । ह्रस्वः संयोगे । इति च ॥ [१७५]

॥ इत्याचार्यश्रीहेमचन्द्रविरचितायां स्वोपज्ञदेशीनाममालायां प्रथमो वर्गः ॥

L. 1. X *om.* ओक्खली X एतच्चाप *edd.* °लक्षणं इकार° G °इकारयोर° C °एकारेति पि (2. hd. °रे) *edd.* दरिद्र. L. 2. CZ °स्मरामः *edd.* उत्संयोगे C *om.* इत Z इत् C एतद्वात X ह्रस्वसंयोःगे (sic) see Siddhah. I. 116. 85. 84. L. 3. A adds in margin: स्वरवर्गः BCDFGZ read इत्याचार्यश्रीहेमचन्द्रविरचितायां स्वोपज्ञदेशीशब्दसंग्रहवृत्तौ प्रथमः स्वरवर्गः । ग्रन्थाग्र (D म G ग्रन्थाः) ॥८०२॥ EY only इति प्रथमः स्वरवर्गः ॥ X °देशीशब्दसंग्रह वृत्तौ प्रथमस्वरवर्गः ॥ ग्रंथा० ८०२ ॥

संगृहीताः स्वरादयः शब्दाः । इदानीं व्यञ्जनादयः संगृह्यन्ते । तेऽपि वर्णक्रमेणेति कवर्गादयो ह्यक्षरादिक्रमेण स्वरक्रमेण च प्रस्तूयन्ते ।

अन्धिअकवड्डिआसुं कत्ताओ मूलए कंदी ।
कंतू कामे कंची मुसलाणणलोहवलयम्मि ॥ १ ॥

कत्ता अन्धिकाद्यूतकपर्दिका । कंदी मूलकशाकम् । कंतू कामः । कंची मुसलमुखे लोहवलयम् ॥ यथा ।

मुसलमुहं कंचीए कच्छपएसो अ कंदीहिं ।
कत्ताहि वड्डजूअं रईइ कंतू अ सोहन्ति ॥ १ ॥ [१]

कल्ला कविसं मज्जे कलिकल्लोला विवक्खम्मि ।
कच्चं कोडुंबं कज्जे कस्सो कच्छरो अ पङ्कम्मि ॥ २ ॥

कल्ला तथा कविसं मद्यम् । कल्लाशब्दः कल्याशब्दभवोऽप्यस्ति । स तु कवीनां नातिप्रसिद्धः । कली तथा कल्लोलो शत्रुः । कच्चं तथा कोडुंबं कार्यम् । कस्सो तथा कच्छरो पङ्कः ॥ यथा ।

पिअ कविसकच्छर तुमं कल्लं कस्सं व मुञ्च इमिणा हि ।
कल्लोलाकलिकच्चाकोडुंबाणं मुणिज्जइ ण भेओ ॥ २ ॥ [२]

L. 1. X संग्रहीताः GZ शब्दा X व्यंजनादय. L. 2. X *om.* स्वरक्रमेण च. L. 3. A अंधिय° BCEFGYZ अंधिय° X अंधिधिय° C °वड्डि° GZ °वड्डि° *edd.* °यासुं D अंधियासुं (sic) ADX कत्ताउ E मूए G कदी. L. 4. E °लोहवलयंमि. L. 5. X अंधिकाद्यूल° BF °द्यूत° X कंतु कामंची मुस° B कंची G मुशल°. L. 6. BFG °मुसं. L. 7. G मुसलं मुहं B कंचीए Z कच्छपएसो GZ च C कुंदीहिं G का°. L. 8. *edd.* कत्ताहि (Z कत्ताहिं) B वड्ड° (!) GZ वड्ड° Should it be वट्ट° cf. Skr. वट ! DGXZ °जूअं. L. 9. Z कल्लो C मज्जे corr. 2. hd. L. 10. BF कच्चकोडुंबं CXZ कच्चं E कोडुंबं Z कोडुंब X कोडुंब C कस्सं AX कच्छरो ABCFGYZ च. L. 11. G कविसं G *om.* from कल्ला° to °प्रसिद्धः in the next line BCG कल्या° D कल्य°. L. 12. *edd.* कच्चं BF कोडुम्बं CZ कोडुम्ब G कोडुंबं X कस्सा. L. 14. *edd.* पिव C तुमं कल्लस्सं व BFX च X मुच. L. 15. C कल्लोलाकलिकच्चकोडुम्बाणं X °कलिकच्चकोडुंबाण Z °कच्चा° B °कोडुंम्बाणं G °डुंबाणं C मुणिज्जइ *edd.* न C 1. hd. GXZ भेउ.

कवयं भूमिच्छत्ते णालिअवल्लीइ अ कलंबू ।
उवसप्पिअम्मि कमिओ कीडीभेए करोडी अ ॥ ३ ॥

कवयं भूमिच्छत्रम् । यद्वर्षासु प्ररोहति । कलंबू नालिकाभिधाना वल्ली । कमिओ उपसर्पितः । करोडी कीटिकाभेदः ॥ यथा ।

किं ते रिद्धिं पत्ता पिसुणा जे पणइणो वि ताविन्ति ।
कवयकलंबूउ वरं कमिअकरोडीण दिन्ति जे छाहिं ॥ ३ ॥ [३]

कयलं अलिंजरे कंदलं कवाले छुरीइ कट्टारी ।
कसरो अहमबइल्ले कंटाली रिंगणीए अ ॥ ४ ॥

कयलं अलिञ्जरः । कंदलं कपालम् । कट्टारी क्षुरिका । कसरो अधमबलीवर्दः । कंटाली कण्टकारिका ॥ यथा ।

तुह सिअकट्टारीफुट्टकंदलो बब्बरा कयलतुन्दो ।
कसरो व्व सिद्धणरवइ लुढेइ कंटालिसंकुलणईए ॥ ४ ॥ [४]

कउहं णिच्चे कणई लयाइ कलहं च पडिआरे ।
कक्किंडम्मि करेडू कवासकविसा य अद्धजंघाए ॥ ५ ॥

कउहं नित्यम् । कणई लता । कलहं प्रत्याकारः । असिपरिवार इति यावत् । करेडू कृकलासः । कक्किंडशब्दोऽपि देश्यः । पर्यायभङ्ग्या तूपात्तः । कवासो तथा कविसा अर्धजङ्घा । मोचकमित्यर्थः ॥ यथा ।

L. 1. X कवलं GZ णालिव° ABCEFXY णालय° D णालाया° GZ य B कलंबू C कलम्बू. L. 2. *edd.* °प्पियंमि ACGX कमिउ ABCDFGYZ य. L. 3. BF प्ररोहति BG कलंबु C कलम्बु B नालका° X °काप्रभेधा G C 1. hd. X कमिउ. L. 4. C उवस° G करोड्री X करोरा. L. 5. C ते द्विं X काद्विं C पइणो CX तावंति GZ नाविंति. L. 6. CG °कलंबूउ G वरिं After वरं X *adds* कवियकलंबूउ वरं B कमिय° G क्कमिअ° Z क्कमिय° X कवियकरोडीणा दिंति. L. 7. BF कअलं E कयालिं G कलयं X कावलं Z अलिंजर X कदलं C छुरीय G कट्टारी. L. 8. X कमरो BGZ °बइल्ले G कंदाली BCEFGXYZ रिंगिणीए AGYZ य. L. 9. C कलयं G कायलिं C °जरं । कदलं B कपाल G कट्टारी CX छुरिका G °बली°. L. 10. BF °कारिक. L. 11. *edd.* सिय° G °कट्टारीकुट्ट° C °फुटंकंदरो X °फुट्टकंदरो BCF बच्चरो GX वब्बरो Z कब्बरो. L. 12. C व सिद्धनरवइ X सिद्धनरवइ लुठइ BFX °णईइ. L. 13. GZ णिच्चे C कलहे Z व *edd.* पडियारे (G °र). L. 14. C कक्किंमि C अद्ध° L. 15. G असिवार. L. 16. B तुकलाश X तूपात्तः. L. 17. Z अद्धंजंघा.

तुह जयसिरिकणईदुम कलहुगायखग्ग कउहमरिणिवहो ।
अकवासो कविसं संभरइ करेड्डु व्व बोरिवणमिन्तो ॥ ५ ॥ [५]

किंसारुअम्मि कणिसं कसिआ कसई अ रण्णचारिफले ।
कविलो साणे करमो झीणे कडसी मसाणम्मि ॥ ६ ॥

कणिसं किंशारुः । धान्यशीर्षवाची तु कणिसशब्दः संस्कृतभवः । कसिआ तथा कसई अरण्यचारीफलम् । कविलो श्वा । करमो क्षीणः । कडसी श्मशानम् ॥ यथा ।

कसिआकुलम्मि गामे कसईकणिसेसु बद्धसंतोसो ।
अलस ण लज्जसि किं तं करमो कविलो व्व कडसीए ॥ ६ ॥ [६]

कंटोलं कंकोडं करणी रूवे करीसए कउलं ।
अयदव्वीइ कडच्छू पहिअगुहासुं च कंपडकफाडा ॥ ७ ॥

कंटोलं कंकोडं । अन्योन्यविध्यनुवादभावो द्वयोरपि देश्यत्वात् । करणी रूपम् । आकार इत्यर्थः । एष यदि संस्कृते न दृश्यते तदा देशी । कउलं करीषम् । तच्च गोमयपण्डं तच्चूर्णं च । कडच्छू अयोदर्वी । कंपडो पथिकः । कफाडो गुहा ॥ यथा ।

कंपडकरणीउ तुहारिवहूउ करेण मुग्गकंटोलं ।
कडन्ति कउलजलणा कओ कडच्छू कफाडम्मि ॥ ७ ॥ [७]

L. 1. BF °दुम X कलहुगाय° C °खग्ग उहओमरि° B °निवहो. L. 2. G भरइ C करेडु व बोणमिंतो 2. hd. करेडु पोबणमिंतो G *om.* बोरि X चोरिवण° Z बोरिवणमित्तो. L. 3. CEYZ °रुयंमि G °रुअम्मि *cdd.* कसिया Y कसइ C °वारि° X °फला. L. 4. X करिमो E मसाणम्मि. L. 5. BF कणिसं *cdd.* किंसारुः CZ कणिश° G कणिशशब्दभवः संस्कृतशब्दभवः X कण्णिशब्दः Z संस्कृतशब्दभवः *cdd.* कसिया. L. 6. C °वारी° F °चारि° G कविला C श्वाणः B कडमो GZ कडशी. L. 7. *cdd.* कसिया° C °कुलमि BGZ बद्ध° F बद्द°. L. 8. GZ न C च BF कडसी. L. 9. Y कंडोलं E कंकोलुं. L. 10. BEF अइदव्वीइ *cdd.* पहिय° Z °गुहासुं च and omits from कंपड to देशी in l. 12. G कंफड° C °कफाडो. L. 11. BCFX अन्योन्यं विध्य°. L. 12. X रूपमाकार. L. 13. C *om.* तच्च CGZ °खंडं X °खंडतच्चूर्णं Z *om.* च B, C 1. hd. °दुर्वी G कंपडा C कफोडो G कंफाडो. L. 14. G *om.* यथा. L. 15. C 1. hd. °करणीओ BF C 1. hd. °वहूओ X °वहुउ G *om.* करेण. L. 16. BCFXZ कड्ढंति G कढुंति Z °जलणी BFGXZ कउ C कफोडंमि.

कमणी णिस्सेणीए सुक्कतआए करंजो अ ।
कज्झालं सेवाले मालिअवंसेसु कम्हिअकलंका ॥ ८ ॥

कमणी निःश्रेणिः । करंजो शुष्का त्वक् । कज्झालं शेवालः । कम्हिओ मालिकः । कलंको वंशः ॥ यथा ।

कमणीकलंककज्झालिओ वि सकरंजओ वि धण्णो सि ।
उच्चतरुकुसुमगहणे कम्हिअ तरुणीइ छिप्पसि सया जं ॥ ८ ॥ [८]

कविट्टं च पच्छिमङ्गणमुप्पलए कलिमकंदोट्टा ।
कल्होडो वच्छयरे वगम्मि कंडूरकाउल्ला ॥ ९ ॥

कविट्टं गृहपश्चिमाङ्गणम् । कलिमं तथा कंदोट्टं नीलोत्पलम् । कल्होडो वत्सतरः । वत्सतरी चेत्कल्होडी । कंडूरो तथा काउल्लो बकः । अकारान्तककारादिशब्दप्रस्ताव आकारान्तककारादेर्निर्देशोऽर्थानुरोधात् ॥ यथा ।

कंदोट्टच्छी कविट्टे उड्डिअकंडूरकलयलं सोउं ।
कल्होडपायणमिसा सरं सकाउल्लकलिममहिसरइ ॥ ९ ॥ [९]

णालिअरम्मि कडारं वंसङ्कुरए करिल्लं च ।
कव्वाडो दाहिणए हत्थे चोरम्मि कलमकुसुमाला ॥ १० ॥

कडारं नालिकेरम् । करिल्लं वंशाङ्कुरः । कव्वाडो दक्षिणहस्तः । कलमो तथा कुसुमालो चौरः । कलमशब्दः संस्कृतसमोऽपि कवीनां नातिप्रसिद्ध इति निबद्धः ॥ यथा ।

सेलम्मि करिल्लकडारएसु वावारिऊण कव्वाडं ।
कुच्छिभरी हव तुमं मुञ्चसु कुसुमाल कलमत्तं ॥ १० ॥ [१०]

L. 1. C णिस्सेणिए G °तआय ADYZ य. L. 2. ACE कज्जालं E सेवाले ABCEFGXYZ मालिय° E °वंसेसु X °चंसेसु ABCFGXYZ कम्हिय° E कम्हिय° D कह्मिअ°. L. 3. BF निश्रेणी CX निश्रेणिः BF कज्झालः CX कज्जालं BCFXZ सेवालः G C 2. hd. X कम्हिउ. L. 5. GZ कवणी° CX °कज्जालिउ 2. hd. °कझालिओ Z °लियं BF घि स° C विकरंजउ 2. hd. °जओ XZ °जउ Z om. वि BF वण्णो GZ धन्नो. L. 6. C उम्च° G उच्च° X उच° cdd. कम्हिय Z तरुणीए. L. 7. G °मुप्पइलए Y कलम° ACGX °कंदुट्टा E °लंदुट्टा Z °कंदुट्टा. L. 8. E कल्होवडो वसयरे Y वच्छतरे CEGZ वगम्मि C °काउल्लो. L. 9. C कदोट्टं X कदोट्टं. L. 10. C चक्रः corr. 2. hd. G वकः B अकारांतकारादि°. L. 11. cdd. °प्रस्तावे X आकारेआकारांतकारादे° C °ककारादिनिर्देशो. L. 12. X कंदोट्टच्छी BGXZ उड्डिय° C उड्डियं° C °कलयं B सोओं X सोउ. L. 13. C कल्होडं BF °पायणम्मि सा BF °सरउ. L. 14. ABCDFGYZ णालिय° E °कुरिए Z वं for च. L. 15. G (A!) कच्चाडो C हत्थो E °कुस. L. 16. G कडावं X णालिकेरं Z कवाडो. L. 17. C कुसुममालो GZ चोरः X कमलशब्दः G निबद्धः. L. 18. GZ कडिल्ल° C om. करिल्ल G वारेऊण (sic) G कच्चाडं (!). L. 19. C कुसुमालमत्तं.

पुंजे कयारकज्जवकतवारा कक्खडो पीणे ।
तह य कलिंजकिलिंचा लहुदारू कच्छुरी वि कविकच्छू ॥११॥

कयारो कज्जवो तथा कतवारो तृणाद्युत्करः । कज्जवो विष्ठेत्यन्ये । कक्खडो पीनः । कर्कशवाची तु संस्कृतभव एव । कलिंजं तथा किलिंचं लघुदारु । कच्छुरी कपिकच्छूः ॥ यथा ।

मुणइ मणीउ कयारं कज्जवमिन्दुं विसाइ कतवारं ।
खलइ किलिंचे कक्खडथणिआ कच्छुरिकलिंजछित्त व्व ॥ ११ ॥ [११]

कस्सयकोसलिआ पाहुडे कराली अ दन्तवणे ।
कंकेल्ली अ असोए तुम्बिकरङ्कम्मि कलवुकुउआओ ॥ १२ ॥

कस्सयं तथा कोसलिअं प्राभृतम् । कोसलिआ इत्याकारान्तमित्यन्ये । लकारस्य द्विर्भावे कोसल्लिअं इत्यपि । कोसलिअशब्दस्यात्र पाठोऽर्थानुरोधात् । एवमन्यत्रापि । कराली दन्तपवनकाष्ठम् । कंकेल्ली अशोकवृक्षः । कलवू तथा कुउआ तुम्बीपात्रम् ॥ यथा ।

कंकेल्लिलट्ठिकोअण्डकस्सयं नूअबाणकोसलिअं ।
उवणेइ वसन्तसिरी जगजयकामस्स कामस्स ॥ १२ ॥
अज्ज वि को वि करालिं ण करइ कलवूकरो तुमं भमसि ।
भिक्खू को तुह कुउअं पूरिस्सइ पिण्डवाएण ॥ १३ ॥ [१२]

L. 1. C °कज्जव° E कडकडो. L. 2. A किलिज° BF °किलिंचा C 1. hd. D °कलिंचा C 2. hd. °चा E °कलिंचा X °कलिंगा BCFX लहुदारु Y लघुदारू C कच्छुरा GZ इ Z कविवच्छू. L. 3. C कज्जवो G *om.* तथा C कज्जवो CG विठेत्य° X विठेन्ये. L. 4. CX किलंचं G कलिचं D कलंचं X कच्छूरी. L. 5. G °कच्छू. L. 6. C 1. hd. मणीओ F माणिउ X मणीइ F कायारं C कज्जव° BF विसाइ. L. 7. B किलिंचे C 2. hd. °चे F कलिंचे BCFZ °थणिया GX °थणिया G कच्छुरिकिलिंज° X कच्छुरि° Z °किलिंज° BF °छित्ते च CX °छित्ते व G °छित्ते व्व Z छित्ति व्व. L. 8. Y कस्सअ° *cdd.* °कोसलिया AGYZ य. L. 9. CGYZ य C असाए A तुंबि° F तुंबि° G तुम्बि° Z तुम्बि° BF कलवु° E कलवु C 2. hd. E °कुओआओ GZ °कइयाउ X कुउआउ. L. 10. BF कंस्सयं CX कस्सअं C कोसंलिवं BFGXZ °लियं C प्राभृतं *cdd.* °लिया G इत्येके । रांतमि° C °रान्त इत्य°. L. 11. X द्विर्भावे *cdd.* कोसल्लिय-मित्यपि *cdd.* कोसलियाशब्द°. L. 12. X दंतपावन° B °काष्ट CGX °कार्ष्ठं C कंकोल्ली G कंकल्ली X केल्लि BF °वृक्ष Z कलवू BCFX कुउया G कुइया Z कुइया. L. 13. BF तुम्बीपात्रं X तुंबीपात्रं. L. 14. BF कंकिल्लि° C कंकोल्ली° BF °कोयंडकस्स । अंभूअ° CGZ °अं X °कोइंकस्सअं GZ नूय° CGXZ °बाण BFGZ °लियं C °लिवं. L. 15. G जयजय° GZ *om.* कामस्स. L. 16. C अहव BF वि X को वि twice. BF कर BF कलवू° C कबू° Z कलवु°. L. 17. B भिखु Z पूरिस्स.

णिअरे कडप्पकइअंका कइअंकसइकुक्कुरुडा ।
विण्णाणे कंवरकोत्थरा य तरुणे कहेडो अ ॥ १३ ॥

कडप्पो कइअंको तथा कइअंकसई तथा कुकुरुडो एते चत्वारः शब्दा निकरवाचकाः । कडप्पो कटप्रशब्दभवोऽप्यस्ति । स च कवीनां नातिप्रसिद्ध इति निबद्धः । कडप्पो वस्त्रैकदेश इति केचित् । कंवरो तथा कोत्थरं विज्ञानम् । उदोतोऽर्थेऽत्यये कुत्थरं इत्यपि । कहेडो तरुणः ॥ यथा ।

अवकंवरय कहेडय कोत्थरकइअंकसेवणा लहसि ।
गुणकइअंकसइं तह जसकुकुरुडं सिरीकडप्पं च ॥ १४ ॥ [१३]

मज्जपरीसणभण्डे करिआ तह कोत्तलंका य ।
कण्णासोऽन्तम्मि करम्बे कक्कसकक्कसारा वि ॥ १४ ॥

करिआ तथा कोत्तलंका मद्यपरिवेषणभाण्डम् । कण्णासो पर्यन्तः । कक्कसो तथा कक्कसारो दध्योदनः ॥ यथा ।

मयकोत्तलंक सउणं रच्छाकण्णासयम्मि दट्ठूण ।
मणरुइअकक्कसासव मयकरिअं लहसि कक्कसारं च ॥ १५ ॥ [१४]

L. 1. BCFGXYZ णियरे BF °कइअंक GZ °कइयंका X °कयअंक BF *om.* कइअंक (only सइ) GZ °कइयंक° BF °कुरुडा CE °कुकुरुडा X °कक्कुरडा. L. 2. GZ विन्नाणे A कम्वर° B कंवर° C कम्बर° G कम्वरा° Z कम्यरा° ABCFGXYZ °कोच्छरा CEGXYZ य. L. 3. GZ कइयंको C कइअंकइसई GZ कइयंक° BF °सइ BF कुरुडो C कुकुरुडो X कक्कुरुडो BCF शब्दाः. L. 4. X °वाचकावाचका X °शब्दभावो Z °प्रसिद्धः. L. 5. GX निबद्धः BF कडपो GZ तथा कवरो B कम्बरो F कम्वरो C कम्बरं *cdd.* कोच्छरं. L. 6. BF कुच्छरमित्यपि C कच्छुरमित्यपि GZ कोच्छरमित्यपि X कुच्छुरमित्यपि X केहेडो. L. 7. B °कम्बरय° C °कम्ब° GZ °कंब° X कहेडय कहेडय B कोच्छरि° CFG कोच्छर° GZ °कइयंक°. L. 8. GZ °कइयंक° C °सई अ तह BF °कुक्कुरुडंमि C °कुकुरुडं X °कक्कुरड X चा. L. 9. C मद्य° *cdd.* करिया. L. 10. GZ कन्नासो B अंतंमि C चंमि E अंतम्मि GZ अन्नम्मि C करंबे BF करंबे C कक्कस° BF *om.* कक्कस E वि. L. 11. BCFXZ करिया G केरिया G कोत्तलंका Z कांतलंका BG °भांडं G कण्णांसो. L. 12. G दध्याद्नः L. 13. GZ °कोत्तलंक C सउल G °कन्नास°. L. 14. *cdd.* °रुइय° C °कसास (*om.* क) *cdd.* °करियं.

दोवारिअम्मि कंठिअकडइल्ला तह य कडअल्लो ।
कडअल्ली कण्ठे कद्दमिओ महिसम्मि करमरी बन्दी ॥ १५ ॥

कंठिओ कडइल्लो कडअल्लो एते त्रयो दौवारिकवाचकाः । कंठिअ इत्यत्र ढकारयुक्तं ठकारं केचित्पठन्ति । अत्र । कम्मणं वश्यादि । कलावो तूणः । कव्वाओ राक्षसः । इति कार्मण–कलाप–क्रव्याद्–शब्दभवत्वान्नोक्ताः । कडअल्ली कण्ठः । कद्दमिओ महिषः । करमरी हठहृता स्त्री ॥ यथा ।

कडइल्लाणं मज्झे कडअल्लो कंठिएण तोरविओ ।
कद्दमिओ व्व सरोसो करमरिकडअल्लिअं लेइ ॥ १६ ॥ [१५]

थूलम्बरे करयरी कडंतरं जुण्णसुप्पाई ।
कच्छुरिअं ईसिअए कणोवअं उण्हतोअम्मि ॥ १६ ॥

करयरी स्थूलवस्त्रम् । केचिदन्त्यरेफस्थाने डकारं पठन्ति । कडंतरं जीर्णशूर्पाद्युपकरणम् । कच्छुरिअं ईर्षितम् । कणोवअं उष्णोदकम् । उदकमुपलक्षणम् । तेन घृततैलाद्यप्युष्णं कणोवअं ॥ यथा ।

करयरिकडंतरपरिग्गहकहिअसइत्तणाइ कच्छुरिए ।
सावजलं व विलोअणकणोवअं होइ दूसहं मुद्द ॥ १७ ॥ [१६]

L. 1. *cdd.* °रियम्मि C कंनिय° E कंह्यि° ABFGXYZ कंठिय° BF °कडइल्ला GZ अ. L. 2. GZ कडयल्लि य E कंठे twice AGXZ कद्दमिउ BFGZ बंदी. L. 3. GX कंठिउ In C कडअल्लो only 2. hd. C त्रयोऽपि दौवा° XZ त्रयोऽपि दौवा° BCFX कंठिय GZ कण्ठिय. L. 4. C कलाद्रो G कलावा Z तृणः GX कव्वाउ. L. 5. *cdd.* राक्षस G °भवत्वाशोक्ताः Z °न्नोकः GZ कडयल्ली G कंठा Z कंठ. L. 6. G कर्द्दमिउ XZ कद्दमिउ. L. 7. X कडअल्लाणं C मज्झे CX कडइल्लो GZ कडयल्लो X कंठएण B तोरचिओ C 2. hd. X विउ. L. 8. CGXZ कद्दमिउ C च्च C °कडअल्लि° X °कडिअल्लि° *cdd.* °ल्लियं. L. 9. AB थूलम्बरे C 1. hd. FGZ °रंब° Y करवरी BF कडंनतं C जुण्ण° ABCFXY °छुप्पाइ. L. 10. ABCFY कच्छुरियं ABCFGYZ ईसियए CY कणोवयं X कणोवमं *cdd.* °तोयम्मि. L. 11. BF *om.* स्थूल X केचित् अ° BF °स्थाने तु ड° X डकार C जीर्णं. L. 12. *cdd.* सूर्पा° corr. 2. hd. C. BCF कच्छुरियं X कत्थुरियं C इर्ष्यितं *cdd.* कणोवयं (X कणोवमं) G *om.* उदकम BF ते. L. 13. X तैलादिपुष्णं *cdd.* कणोवयं (X कणोवमं). L. 14. GZ करयरि *cdd.* °कहिय° C कच्छरिए X कच्छूरिए. L. 15. G °जल BCF च GZ विलोयण° BFGZ °कणोवयं B जूसहं X मूढः.

कज्जउडो अ अणत्थे कण्टयपोअम्मि कंटउच्ची अ ।
कडिखंभो कडिहत्थे करइल्ली सुक्करुक्खम्मि ॥ १७ ॥

कज्जउडो अनर्थः । कंटउच्ची कण्टकपोतः । कडिखंभो कटीन्यस्तो हस्तः । कट्याघात इति केचित् । करइली शुष्कवृक्षः ॥ यथा ।

कज्जउडसील विरइअकडिखंभो हिण्ड कंटउच्चिपओ ।
करइल्लि व्व कढोरा ण तुमं सिविणे वि सा महइ ॥ १८ ॥ [१७]

कल्लविअकराइणिकरयंदी तिम्मिअयसिंवलीमल्ली ।
कण्ठे वत्थाईणं णिबद्धगण्ठिम्मि कंठकुंची अ ॥ १८ ॥

कल्लविअं तीमितम् । विस्तारितमित्यन्ये । कराइणी शाल्मलितरुः । करायणीति कश्चित् । करयंदी मल्लिका । कंठकुंची वस्त्रादीनां कण्ठे निबद्धो ग्रन्थिः । कंठकुंची कण्ठे समुत्तुङ्गो नाडिग्रन्थिरित्यन्ये ॥ यथा ।

अणुकरयंदिकराइणितलम्मि इअमंसुकल्लविअअङ्गी ।
बन्धेइ कंठकुंचिं तं ण सुहं धरसु बाहुम्मि ॥ १९ ॥ [१८]

L. 1. C 2. hd. कज्ज° Y म cdd. °पोयंमि BF (E1) YZ कंटउच्वी X कंटउंची ABCFGZ च. L. 2. X काडिक्खंभो G °हत्थे BF कडइली Z सुक्करुक्खम्मि. L. 3. BF ऽनर्थः BFZ कंटउच्वी X कंटउबी C कडी° C कटि° G न्यस्तः om. हस्तः L. 5. B कज्जउडु° F कज्जउडु° C कज्जओड° 2. hd. °उड° C विरइय° GXZ विरइय° BF विइहिय° C °कक्खंभो डिहिंड Z °कटिखंभो GZ om. हिण्ड CXZ कंटउच्चि° C 2. hd. कंटओच्चि° X °पउ Z °पउ. L. 6. G करइ त्त C च्च CX करा G कढोरा Z कड्ढोरा C महइं BF om. महइ. L. 7. cdd. °विय° Y °करायणि° C °करअंदी X °करमंदी EGXY तिम्मियय° AZ तिम्मिय° C तिम्मिअअ° BF °सिंचली° G °सिंवली°. L. 8. X कंठे C वच्छाइणं BF निबद्ध° EGX णिबद्ध° A निबिद्धं BY °गंठम्मि F °गंडम्मि C °गंथिम्मि E °द्धि° E कद्दु° G कंठ- म्मुंची BF °कुंची Z °तुंची ABCFGYZ च. L. 9. cdd. °वियं G तीमित्तं C कराइणि C शाल्मलीतरुः X शल्मलि° C कराय°. L. 10. G कश्चित् X करमंदी BF कंठकुंची C °कुची G °कुंचं Z °कुंची G वेखा° G निबिडो X ग्रंथि. L. 11. X om. कण्ठे X समुतुंगो BF नाड्डि° C नाडिग्रं° G °ग्रथि° X नाडेग्रंथि°. L. 12. G °करयंदि° GXZ °करायणि° BFGZ इयम° CX इगम° cdd. °विय° C °अंगा. L. 13. C बंधेइ G बंधेइ BF °कुंचीं X °कुंचि न BFG नण्ण CX न CX मुहं G सुह BCF बाहम्मि G बाहुम्मि X बाहम्मि.

सहिआइ कक्खडंगी आउहभेए कडतला य ।
कण्णछुरी कुड्डुगिलोइआ य घरगोहिआए अ ॥ १९ ॥

कक्खडंगी सखी । कडतला वक्रमेकधारं लोहायुधम् । कण्णच्छुरी तथा कुड्डु-गिलोई गृहगोधा ॥ यथा ।

जाणेइ कक्खडंगी कडतलवंकाइ तुज्झ चरिआइ ।
कण्णच्छुरिआलावं कुड्डुगिलोइ च्चिअ मुणेइ ॥ २० ॥ [१९]

कण्णोड्डिआ णिरंगी मुअवहणे कंठमल्लं तु ।
कप्परिअकडंतरिआ दलिअम्मि कडंभुअं च कुडकण्ठे ॥ २० ॥

कण्णोड्डिआ नीरङ्गिका । कंठमल्लं मृतप्रवहणम् । येन मृतकमुह्यते । सामान्येन यानपात्रमिति केचित् । कप्परिअं कडंतरिअं च दारितम् । कडं-भुअं कुटकण्ठः । कुटस्येव कण्ठो यस्य स कुम्भग्रीवाख्यो भाण्डविशेष इत्यर्थः । कडंभुअं घटस्येव कण्ठ इति शीलाङ्कः ॥ यथा ।

दन्तकडंतरिआहर णहकप्परिअङ्ग मुञ्च कण्णोड्डिं ।
तं चिअ कडंभुअथणिं वच्च ण जा कंठमल्लजुग्गासा ॥ २१ ॥ [२०]

L. 1. ABEFGXYZ सहियाइ C °याई C कक्खं C 1. hd. कतला 2. hd. कडला Y कडतडा. L. 2. GZ कन्न° C °च्छुर। EGZ कुड° C कुदृ° 2. hd. कुड्ड° Y कुंड° [°ण्हड्डु° is here required by the metre] G °गिलोया ABCEFXYZ °लोइया G घरागो° ABCFGYZ °हियाए cdd. य. L. 3. C कक्खं° C 1. hd. चक्रमे° G वजमेक° Z वज्र-मेक° BF °युधं C 1. hd. कण्णच्चुरी C कुंडु° G कुड°. L. 5. C जा जाणेइ BF क्खडंगी C कक्खं° C तुझ BF चरियाइं C चरियाइ X चारयाइं Z चरियाइ. L. 6. GZ कन्न° cdd. °च्छुरिया° G °लावं cdd. च्चिय (Z ञ्चिय) Z मुणेई. L. 7. AC (!) °ड्डिया BFX °ड्डिया E °ड्या GZ °ड्डिया Y °डिया GYZ मुय° C °वहाणं G कंटमल्ल X कंटमुडं. L. 8. ABCFGYZ कप्परिय° X कप्पडिअ° AG °कडत° or कडन्त ? C °कंडत° Z कडत्तरि (om. आ) ABCFXY °रिया cdd. दलियंमि E करं° G om. कडं cdd. °भुयं C कुंड° GZ °कंठे. L. 9. BFGXZ °डिया C °ड्डिया i. e. °ड्डिया C नीरङ्गीका X नीरंगी CX मुत° BF मतमुह्यते C °मृतकम X मृतमुह्यते. L. 10. BF सामान्ये-न्यन cdd. कप्परियं cdd. कडंतरियं C दारियंते BF कंडंभुयं CX °भुयं G कंठभुअं. L. 11. G कुटकंठ X कुड° G om. कुटस्येव कण्ठो BX °विशेषतः. L. 12. BCFX कडंभुयं C घटस्येव. L. 13. BF दन्तकडत्तरिआहर C दन्तकलंत° X दन्तुकलंत° CGXZ °रिया° cdd. °रियंग (X °डियंग) CX कणो° BF °ड्डिं = ड्डि CGZ °ड्डिं X °ड्डिं. L. 14. BF चिय CGXZ चिय BFX कडडुयथणिं C कडंभुयथणि GZ °भुय° Z °थणि वच C वत्थणिं वच्च G °जग्गा°.

कणइल्लकीरकुंता सुगम्मि कइउल्लकीलया थोवे ।
गुञ्जाए अ कणेड्डिअकाहेणूकाइणीओ वि ॥ २१ ॥

कणइल्लो कीरो कुंतो त्रयोऽपि शुकवाचकाः । कइउल्लं तथा कीलं स्तोकम् । कणेड्डिआ काहेणू काइणी त्रय एते गुञ्जार्थाः ॥ यथा ।

अग्गिकणकाइणीणं आसमकणइल्लपल्लिकुंताणं ।
कइउल्लं पि ण जाणसि जमन्तरं तं कणेड्डिमित्तमई ॥ २२ ॥
कीलयमई कई जह काहेणुं सीअहारिणिं सिसिरे ।
तह कीरपाढगव्विअ अविज्ञमवि मण्णसे विज्ञं ॥ २३ ॥ [२१]

थवइम्मि कडइओ कग्घायलकरघायला किलाडम्मि ।
कण्णोढत्तीकण्णोच्छडिआओ दिण्णकण्णाए ॥ २२ ॥

कडइओ स्थपतिः । कग्घायलो तथा करघायलो किलाटाख्यः क्षीरविकारः । कण्णोढत्ती तथा कण्णोच्छडिआ दत्तकर्णा । या भावणार्थं परवाक्यं गृह्णाति ॥ यथा ।

कग्घायलं कडइओ परघरभुत्तकरघायलो कहइ ।
कण्णोढत्तिपिआए कण्णोच्छडिआ ण सा विसंसेइ ॥ २४ ॥ [२२]

L. 1. GZ सुगंमि X °कीलिया C 1. hd. X थोव. L. 2. ABCFGYZ य A कणेड्डिय° BFYZ कणेड्डिय° C कलेहेय° E कणिड्डिय G कणेड्डिया° X कणिड्डिय° C °काइणीए GX °णीउ G वि [!] but Z which generally agrees with this ms. has य. L. 3 G °वाचकाः G करउल्लं Z कउल्लं. L. 4. BFGXZ कणेड्डिया C °ड्डिवा CX कायणी C °र्थः L. 5. CX °कांणका C *om.* पल्लि X °कुंमाणं. L. 6. B न G कत्तं णेड्डिमित्त° BF कणड्डि° C कणेट्टु° Z कणेड्डि° BF °मइ. L. 7. X कीलइमइ BF कइं C काहेणुं GZ सीय° CX सिसं Z ससिरे. L. 8. X कारपाढ° BF °गव्विय C °गव्वीय 2. hd. °गव्वीय GXZ °गव्विय C विवज्ञमवि मण्णसे GZ मन्नसे C 2. hd. विज्ञं. L. 9. EX थवयंमि GZ थवयम्मि A, C 1. hd. GX कडइउ Z कग्घायलल° E °घायला GZ °करघोइला A किराडंमि. L. 10. GZ कन्नोढत्ती° G °कन्नोछडिउ E °कण्णाछ° BFYZ °डियाओ AEG °डियाउ X °ड्डियाउ A दिड्डोणकण्णाए GZ दिन्न° G °कन्नाए. L. 11. X *om.* कडइओ स्थपतिः । कग्घाय. C कड्डइओ C 2. hd. G °इउ G कघोइलो Z °इलो C °ख्याः. L. 12. GZ कन्नोढत्ती *add.* °च्छडिया CX °कर्णा BFGX भावणा° Z भावणार्थं BF गृह्णाति CX गृण्हाति. L. 13. GZ कडइउ X कडइउ C °भुत्तं. L. 14. GZ कण्णोढत्ति *add.* °पिआए B कणो° GZ कन्नो° *add.* °च्छडिया C °सेई.

कण्णाआसं कण्णंबालं कण्णस्स आहरणे ।
कण्णाइंधणमित्थ य कसणसिओ सीरपाणिम्मि ॥ २३ ॥

कण्णाआसं कण्णंबालं कण्णाइंधणं त्रयोऽप्येते कर्णस्याभरणे कुण्डलादौ वर्तन्ते । अत्र करंजइ भनक्ति । कम्मवइ उपभुङ्क्ते । कमवसइ स्वपिति । इत्यादयो धात्वादेशेषुक्ता इति नोच्यन्ते । कसणसिओ बलभद्रः ॥ यथा ।

भग्गं कण्णंबालं कण्णाइंधणपिए जइ तुहेक्कं ।
कसणसिअस्स वि कण्णा कण्णाआसं तुहं दाहं ॥ २५ ॥ [२३]

छिद्दम्मि कंठदीणारकुडिअकुणिआकुडीरकुच्छिल्ला ।
कणिआरिअकण्णस्सरिआ काणच्छी वई कलंकवई ॥ २४ ॥

कंठदीणारो कुडिआ कुणिआ कुडीरं कुच्छिल्लं एते पञ्च वृतिविवरार्थाः । कणिआरिअं कण्णस्सरिअं काणच्छी त्रयोऽप्येतेऽन्योन्यपर्यायतया काणाक्षिदृष्टवाचकाः । कण्णोस्सरिअं काणाक्षिदृष्टमित्यन्ये । कलंकवई वृतिः ॥ यथा ।

आवन्ति कंठदीणारएण कुडिअममिरा भुअङ्गा त्ति ।
कुच्छिल्लपूरणे तं कण्णस्सरिआइ किं कुणसि ॥ २६ ॥
अज्जेअ कलंकवई तुह पइणा णिकुडीरिआ रइआ ।
तुह कणिआरिअविच्चेहि तेहि कुणिआसयं कयं तत्थ ॥ २७ ॥ [२४]

L. 1. G throughout कन्न° in this and the next lines. C °आसं ABCFGZ °बालं X कण्णवालं B आहरेणं EX °रण Y आभरणे corr. 2. hd. Z रणो. L. 2. E केण्णा° C °मिच्छ C *om.* य A कसिणसिउ YZ कसिण° X °सिउ Z °सीओ C सारणाणिम्मि X सारपाणम्मि. L. 3. G अन्नाआसं Z अण्णाआसं *cdd.* °बालं G कण्णाल्वा°. L. 4. X वर्त्तंते C रखइ Z भनक्ति G कम्मवइं X कम्मवसइ स्वपिति इ स्वपिति Z स्थपिति. L. 5. G *om.* इत्यादयो G नोच्यते GX °सिउ Z कणसिओ BF बलिभद्रः F बल°. L. 6. BCFX कण्णंवालं Z कण्णावालं G कन्नबोलं. L. 7. BF कण्णांसिएं जयस्स (sic) C कलणा° CGXZ °सियस्स X कण्णाआसं (*om.* कण्णा). L. 8. G छिद्दम्मि कंदणार° *cdd.* कंद° but cfr. vi. 67 The meaning attributed here to the word is probably due to an error. C °कडिय° BF °कुडिया° AEGYZ °कुडिय° *cdd.* °कुणिया° E °कुचिल्ला. L. 9. EGXZ कणियारिय° C कणयारिय° Y °रिय° G °कन्नस° Z °कण्णस° CEGXYZ °रिया GZ काणच्छे X काणच्छि B वइ C कालंकवई Z कलवइ. L. 10. *cdd.* कंदद्दी° *cdd.* कुडिया कुणिया C *om.* वृति X वृत्ति°. L. 11. *cdd.* कुणियारियं C. 1. hd. Z कण्णस° G कन्नस° *cdd.* °रियं *cdd.* अन्योन्य°. L. 12. GZ कण्णोच्छ° *cdd.* °रियं. L. 6. BF कलंवई CFX वृत्तिः. L. 13. *cdd.* कंददी° *cdd.* कुडिय° X °भमिरा *cdd.* भुयंग. L. 14. BF कण्णस्ससियाई GZ कन्नास° CGXZ °रियाइं. L. 15. BFGXZ अज्जेय C अज्जेय CXZ णिकुडी° *cdd.* °रिया रइया. L. 16. CGXZ कणियारि° GZ °रिय° *cdd.* °विच्चेहि (Z °विच्चेहि) CXZ तेहि *cdd.* कुणिया° BF कयं twice C तच्छ Z तत्था.

जवणीइ कंडपडवा कइलवइल्लो अ सइरवसहम्मि ।
पासजुअलाववत्ते कडाहपल्हत्थिअं चेअ ॥ २५ ॥

कंडपडवा यवनिका । कइलवइल्लो स्वच्छन्दचारी वृषभः । कडाहपल्हत्थिअं पार्श्वद्वयापवृत्तम् ॥ यथा ।

कइलवइल्लो व्व तुमं घरा घरं किं भमेसि णिल्लज्ज ।
कंडपडवाइ मज्झे कडाहपल्हत्थिअं णिअसु तिस्सा ॥ २८ ॥ [२५]

॥ अथ आकारान्तककारादयः ॥

कावी णीला काओ लक्खे कालं तमिस्सम्मि ।
काराकोणू लेहा कारं कडुअम्मि काहली तरुणी ॥ २६ ॥

कावी नीलवर्णा । काओ लक्ष्यम् । वेध्यमित्यर्थः । अन्ये तु लक्ष्यशब्देन यो येन गुणेन लक्ष्यते तमुपमानभूतं पदार्थमाहुः । कालं तमिस्रम् । कारा तथा कोणू लेखा । कारं कटु । काहली तरुणी ॥ यथा ।

हयकाविकाललहरीइ विरहिकाराइ चन्दकाराए ।
मयरद्धयधाणुक्को काहलितणुकोणुकाय माहणइ ॥ २९ ॥ [२६]

कारिममवि किच्चिमए कासारं सीसपत्तम्मि ।
काहारो परिखंधे कासिज्जं कागथलदेसे ॥ २७ ॥

L. 1. E जम्बणीइ A कंडपडिवा *cdd.* °वइल्लो AGYZ य. L. 2. A पासु G °जयला° C जुयअला° 2. hd. °जु° YZ °जुयला° *cdd.* °लापवत्ते C °पह्लच्छियं E °पह° ABFGXYZ °त्थियं AGZ चेव C वेय C 2. hd. Y चेय E चेअं X वेअ. L. 3. X कंडवा C 1. hd. जवनिका G यमनिका *cdd.* °वइल्लो C °पह्लच्छियं X °पह्लत्थियं BFGZ °त्थिय. L. 4. BF °थावृत्तं G °थापवर्त्तनं. L. 5. BFGZ °वइल्लो C च BFG घरिं BF निल्लज्जे. L. 6. C मज्झे C °पह्लच्छिअं X °पह्लत्थियं BFGZ °त्थियं BCFX नियसु GZ णियसु X तिस्सा. L. 7. G अथाकारांतः कका° L. 8. C णाला G काउ B ओ (sic) X काउ G लक्खं B तमिस्संमि A °स्सम्मि X तिमिरस्सम्मि. L. 9. X काराकाणू *cdd.* लेखा C 1. hd. कोरं BCFGYZ कडुयम्मि X कडुअम्मि. L. 10. X णीलवण्णा CGX काउ G लक्ष° X लक्षणरा°. L. 11. X यान B *om.* गुणेन GZ तदुप° B तमिश्रं G काला X काण्ह for कोणू. L. 12. G *om.* कारं कटु. L. 13. G °काविकालाहरीए X °काविकालहरीइ Z °ए BF विरहिकाचाइ GZ °काराए C वंद°. L. 14. CX °तनु° G °कोणु°. L. 15. GZ °पत्तम्मि. L. 16. G परेखंधे C 2. hd. कासिज्जं A °देसे.

कारिमं कृत्रिमम् । कासारं सीसपत्रकम् । काहारो परिखंधो । जलादिवाही कर्मकर इत्यर्थः । कासिज्जं काकस्थलाभिधानो देशः ॥ यथा ।

> कासिज्जदेसलुण्ठणकाहाराणिज्जमाणकणयाइं ।
> कासारं च बुहाणं अकारिमं देसि चालुक्क ॥ ३० ॥ [२७]

कायंदी काणद्धी परिहासे काहिलो अ गोवाले ।
धुत्तासहणधणूसुं कालयकावलिअकालवट्ठाइं ॥ २८ ॥

कायंदी तथा काणद्धी परिहासः । काहिलो गोपालः । कालओ धूर्तः । ठक इत्यर्थः । कावलिओ असहनः । कालवट्ठं धनुः । कालपृष्ठशब्दो यदि धनुर्मात्रवाची संस्कृते रूढस्तदा संस्कृतभव एवायम् । अन्यथा तु देश्य एव । अस्माभिस्त्वनेकदेशीष्वविगानेन दर्शनादयं निबद्धः ॥ यथा ।

> चय हरिअं मज्झ मणं कालय का काहिलाहि काणद्धी ।
> कायंदीइ वि मयणो कावलिओ हणइ कालवट्ठेण ॥ ३१ ॥ [२८]

काणत्थेवो विरलम्बुकणे कालिंजणी अ ताविच्छे ।
कायंधुओ अ कायंचुलो अ कामिंजुलविहङ्गे ॥ २९ ॥

L. 1. BFX सीसकं GZ सीसपत्रं C परिक्खंधो. L. 2. C कासिज्जं X कासिज्ज. L. 3. C कासिज्जदेशलुटणका° BFGZ °लुंठण° X °लूठण° C °णिज्जमाण° GXZ °याइं. L. 4. GZ व CX बुहाणं C अकारिमं BF देसु X देस BF चालुक्क. L. 5. Y कायंदी AXZ काणद्दी C °द्दी Y gives from काणद्धी to ताविच्छे l. 13 after °विहङ्गे l. 14. EG काहो Z काण्हिलो AGZ य E गोवालो X गोवालो. L. 7. Z धुत्तासहण° BCF °धणूसु X °धणेसुं *cdd.* °कावलिय° BEF °वट्टाइं C °वद्धाइं. L. 7. C (G1) XZ काणद्दी G कहिलल्लोयो धुत्तठक इत्य° X कालउ Z कालयो BCFZ धूर्त्तष्ठक इत्य° X वर्त्त घटक°. L. 8. BF कावालिओ GX °लिउ B °वट्ट Z °पृष्ठ° X धनुमात्र°. L. 9. GZ रूढः नदा X रूढस्तथा X °भव चायं Z एव (*om.* अयम). L. 10. C 2. hd. °विमानेन X °विगाहनेन G णिबद्धः. L. 11. BCFX चय BFGZ हरियं CX हरिमं C 1. hd. G मज्झ C. 2. hd. मज्झ BF काहिलाहि Z काहिलोहि CX °लाहि काणद्दी. L. 12. C 1. hd. मयण्ये corr. 2. hd. GX °लिउ *om.* हणइ X कालवट्टेण. L. 13. AC काणच्छेवो BG °लंबु° GZ कालंजणी E °लिंजिणी GZ वि for अ X इ. L. 14. C कोयंधुओ C 2. hd. GX °धुउ Y य G कायंतुलो 2. hd. °मुलो X कायंचुलो Z कायंचुलो G °तुले Y य E °विहिंगे.

काणत्थेवो विरलाम्बुकणवृष्टिः । कालिंजणी तापिच्छलता । केचित्कालिंजणं तापिच्छमित्याहुः । कालेलं तापिच्छकुसुममित्यन्ये । कायंधुओ तथा कायंचुलो कामिंजुलाख्यः पक्षी । कामिंजुलशब्दोऽपि देश्य एव भङ्ग्या निबद्धः । एते त्रयोऽपि जलपक्षिविशेषवाचकाः ॥ यथा ।

कालिंजणिसामलघणकाणत्थेवे रुअन्ति विरहिजणा ।
रे कायंधुअ कायंचुलीइ सहिओ सि कूजसु तुमं ता ॥ ३२ ॥ [२९]

कारंकडो अ फरुसे कायपिउच्छा य कलकण्ठी ।
कामकिसोरो अ खरे किण्णं मोहन्तए किरो कोले ॥ ३० ॥

कारंकडो । कपत्थये कारंकडओ परुषः । कायपिउच्छा कोकिला । कामकिसोरो गर्दभः ॥

॥ अथ इकारान्तककारादयः ॥

किण्णं शोभमानम् । किरो सूकरः ॥ यथा ।

मा कत्थ ललिअकिण्णा किरो व्व कारंकडङ्ग कत्थ तुमं ।
कह कलकायपिउच्छा कामकिसोरो कडुज्झुणी कत्थ ॥ ३३ ॥ [३०]

किंबोडो खलिए किंकिअं च धवलम्मि किंपओ किवणे ।
किंजक्खो अ सिरीसे रच्छाए किलणिकीलणिआ ॥ ३१ ॥

L. 1. C कोणच्छेवो X त्थेवा G °लांबु° G कालिजणी X केचित् का°. L. 2. G °जणि CX कालिंजं G कायंधुइ X कायेधुइ Z कायंधुओ C कायंमुलो BF °वुलो Z कायंचुलो GZ कामिजला°. L. 3. BF कामिजुल° GZ कामिंजल° C एवं G निबद्धः. L. 4. C °विशेषः X om. विशेष. L. 5. C कालंज° X कामिंज° GXZ °जलि° C °सामण° C °काणच्छेंदे G °च्छेवे Z °काणत्थेवो GZ रुयंति X विरहज and om. from रे to सहि next line. L. 6. CZ कायंधुय BF कायंवुलीइ Z °चुलीइ G सहिउ X उ (om. सहि) CZ कूजसि X कजसि G om. कूजसु. L. 7. GZ य C 2. hd. पुरुसे GZ फरुसो X परुसे A कलगंठी C °कंची G °चंची YZ °चंठी. L. 8. X कामसोकिरो Z °किसोरे Y य G किन्नं Z किनं X कि for किरो E कोलो. L. 9. G कारंडओ X कार्‌कडउ BF परुषः CG पुरुषः. L. 12. GZ किन्नं CGXZ शूकरः. L. 13. C कच्छ X का for कत्थ edd. ललिय° G °किन्ना GZ किरु X किसो C व C कच्छ G कात्थ. L. 14. GZ कुह G किलकाय° C कयकाय° GZ °पिउच्था C कडुझणी X कडुज्झ C कच्छ. L. 15. AC किम्बोडो BF किपोडो GZ किवोडो A क्खलिए GZ खलियं X संखलिए ABEFGXYZ किंकियं C 1. hd. om. च ACGX किंपउ E कविणे GZ किविणे. L. 16. C किजक्खो X किंजरेक्का (misread) AGYZ य B रत्थाए E रिच्छाए edd. °कीलणिया.

अत्र किर किलार्थे । किणो कीस प्रश्ने । किडी सूकरः । एते शब्दानुशासने सिद्धा इति नोक्ताः । किंबोडो स्खलितः । किंकिअं धवलम् । किंपओ कृपणः । किंजक्खो शिरीषः । किलणी तथा कीलणिआ रथ्या ॥ यथा ।

कीलणिकिंजक्खतले वेसं दट्टूण किंकिअदुगुलं ।
किंपय तुमं मुह बिअ किलणीए भमसि किंबोडो ॥ ३४ ॥ [३१]

लहुमच्छे किंधरकुंधरा य सप्पम्मि किक्किंडी ।
कहिए किलिम्मिअं तह लक्खारत्तम्मि किमिरायं ॥ ३२ ॥

किंधरो तथा कुंधरो लघुमत्स्यः । किक्किंडी सर्पः । किलिंम्मिअं कथितम् । किमिरायं लाक्षारक्तम् । यस्तु रुधिरोद्भवकीटमुखोद्गान्ततन्तुनिष्पन्नं तद्वाची किमिरायशब्दः कृमिरागशब्दभव एव । अत्र च । किलिकिंचइ रमते । इति धात्वादेशेषूक्त इति नोच्यते ॥ यथा ।

किक्किंडिवेणि किमिरायणिवसणे किंधरच्छि तुह विरहे ॥
तम्मइ थोवजले कुंधरो व्व सो इअ किलिम्मेमि ॥ ३५ ॥ [३२]

किमिहरवसणं कोसेअए णववहूइ कीलकुंकुलाओ ।
वेणुमयउच्छुपीडणकण्डे कुंडं च कुड्डमच्छरिए ॥ ३३ ॥

किमिहरवसणं कौशेयं वस्त्रम् ॥

अथ ईकारान्तककारादिशब्द एक एव ॥ कीला नववधूः ।

L. 1. X *om.* किर C किच C कीणो BF किरी CGZ शूकरा. L. 2. X सिद्धाः BFG किंथोडो C किम्बोडो C 1. hd. G सचलिता X स्वलिलः *cdd.* किंकियं C 1. hd. GX किंपउ C 2. hd. क्षपणः L. 3. B किंजल्को F किंजल्को X किंजोका (misread) C किलणि *cdd.* °णिया. L. 4. CX कीलणियं किंज° X किंजल्कतले C दट्टुण BF किंकियं C किकयं° GXZ किंकिय° CGZ °दुकूलं. L. 5. BF बेव CGX बिय Z ब्बिय G कीलणिए CFGZ किंवोडो B किंपोडो X किंवाडो. L. 6. X लहुःमच्छे AE किक्कंडी G किक्किंडी Y किंक्कडी. L. 7. C किलंमिअं ABEFGXYZ °म्मियं. L. 8. BF लघुमण्यः X °मच्छः *cdd.* °म्मियं. L. 9. G किमिरायं XZ यत्तु G रुधिरोरोद्भरकीट° X रुधिरोद्भवं° Z रुधिरोरोद्भकीट°. L. 10. X *om.* एव BF °किंचइ Z °पूकमिति. L. 12. GZ °निवसणे. L. 13. BF थोवजले C थोवंजले G कुधरु Z कुंधरु CX च *cdd.* इय CX किलम्मेमि. L. 14. C किमिर° GY कोसेयए Z कोसेयएय A °अहि C 1. hd. णवव्हइ A °बहुइ X कीला° C 1. hd. °ककुलाओ A °कुकलाओ GX °लाउ. L. 15. E °उच्छ° GZ °पाण° X कुंडे C कुड्डम°. L. 16. GZ कोसेयं X कौशेयवस्त्रम्. L. 17. C अथ ईकारान्तशब्द BF °शब्दः G *om.* एक X नववधुः.

॥ अथ उकारान्तककारादयः ॥

कुकुला नववधूरेव । कुंडं वेणुमयं जीर्णमिक्षुपीडनकाण्डम् । यदाह । वेणुमयमिक्षुपीडनकाण्डं जीर्णं विदुः कुंडं ॥ कुड्डं आश्चर्यम् । केचित्कोड्डं इत्याहुः । तत्र परओ ठिअसंजोए इत्यादिना (१,१७४) उकारओकारविनिमये सिद्धम् ॥ यथा ।

उअ णायरकीलाए कुंडं पेच्छन्तिआइ परिल्हसइ ।
किमिहरवसणं कुड्डा छिप्पन्तं हलिअकुकुलाहिं ॥ ३६ ॥ [३३]

कुक्खी कुच्छी कुल्हो अ सिआले पोट्टले कुंटी ।
कुंभी सीमन्ताई कुद्दं बहु मञ्जरी कुंती ॥ ३४ ॥

कुक्खी कुक्षिः । कुक्षिशब्दस्य प्राकृतेऽक्ष्यादिपाठाच्छत्वे कुच्छी इत्येव भवतीति कुक्खीशब्दो देश्यः । कुल्हो शृगालः । कुंटी पोट्टलम् । वस्त्रनिबद्धं द्रव्यम् । कुंभी सीमन्तालकादिः केशरचना । कुद्दं प्रभूतम् । कुंती मञ्जरी ॥ यथा ।

घेत्तुं सम्बलकुंटिं चइअ पिआकुंभिकुंतिकम्माइं ।
रण्णम्मि कुद्दकुल्हे तुह रिउणो खामकुक्खिणो जन्ति ॥ ३७ ॥ [३४]

कुट्टाकुमारिकुट्टयरीकोसट्टइरिआउ चण्डीए ।
कुहिअं लित्तम्मि कुहेडो अ गुरेडम्मि तीमणे कुसणं ॥ ३५ ॥

कुट्टा कुमारी कुट्टयरी कोसट्टइरिआ एते चत्वारश्चण्डीवाचकाः । अत्र कुडो घट इति संस्कृतकुटशब्दभव एवेत्युपेक्षितः । कुहिअं लिप्तम् । कुहेडो गुरेटकाख्यो हरितकविशेषः । कुसणं तीमनम् ॥ यथा ।

L. 1. BF अथ उकारादयः. L. 2. X वणुमय. L. 3. C कुड्ड *cdd.* कोड्डमित्याहुः (C °त्तत्र X °त्तत्रा) L. 4. CGX परउ BF ठिअ° X ठिय° G ट्ठियसंजोगेए Z ठियसंजोगे G *om.* इत्यादिना BFX *om.* ओकार. L. 5. GZ उप X णारेकीलाए GX पेच्छिन्तिआइ BFGZ °न्तिआइ X परिलसइ. L. 6. X कुडा GZ छिप्पंतं C छिप्पितं *cdd.* हलिय° BF °कुलाहि. L. 7. X कुक्खी कुखी कुच्छी A कुल्हो GYZ य ABFGXYZ सियाले C सिआलो EX पोटले C पोटलो. L. 8. A सीमंताइं BF सीमंताइ. L. 9. BF *om.* कुक्खी कुक्षिः C कुक्षि° X क्षिशब्दस्य *cdd.* अस्या° (X अक्षा°) BCF °पाठात् छत्वे X °पाठात् छवे C कुल्हो X कुच्छीत्येव BCFXZ भवति इति. L. 10. G *om.* इति BF कुक्खी २ देश्यः Z कुक्षीशब्दो C कुण्हो G गालः BCFX पोटल. L. 11. X सीमंता° CX °लकादिकेश° G *om.* केशरचना X *om.* यथा. L. 12. BFG संबल° X संबलकुटि Z संबलि° BFGXZ चइय C 1. hd. विइय 2. hd. पिइय *cdd.* पिया° G °कम्माइ. L. 13. C कुद्द कुल्हे. L. 14. C कुड्डा° E कुड्डा° illegible in G. Z कुड्डाकुम्मारि° BF °इरियाओ ACEGYZ °इरियाउ X °इरिउ. L. 15. *cdd.* कुहियं AGYZ य C गुरेडम्मि EG °डमि AE तीमणे C ती–णे Z नांणे. L. 16. G कुट्टा ! X *om.* from कुट्टा to °इरिआ CGZ कुमारि GZ कुट्टयरी GZ कोसट्ट° *cdd.* °इरिया B चत्वारो चंडी° X कुट्टो. L. 17. BFX °भव इत्युपे° CGZ °भव एव इत्यु° *cdd.* कुहियं B गुरेट° (sic) C गुरेकटा° BF हरितक°. L. 18. G तीमनं वमनं.

कोसट्टइरीपिउणो कुमारिसिहरे सकुट्टमच हला ।
कुट्टयरिवइं सकुसणवलीहि वुसिणकुहिअं कुहेडेहिं ॥ ३८ ॥ [३५]

हालम्मि कुंतलो कुक्कुसो तुसे कुप्पढो घरायारे ।
कुहडो खुज्जम्मि मणोरहे कुतत्ती अ कुंचलं मउले ॥ ३६ ॥

कुंतलो सातवाहनः । कुक्कुसो धान्यादितुषः । कुप्पढो गृहाचारः । समुदाचार इत्यन्ये । कुहडो कुब्जः । कुतत्ती मनोरथः । कुंचलं मुकुलम् । कुंपलं इति तु कुड्मलशब्दप्रभवमितीह नोक्तम् ॥ यथा ।

अहरिअकुंतलकुप्पढ अदोसकुक्कुस कुमारवाल णिव ।
कुहडिअसत्तुकुतत्ती दिसासु जसकुंचलं विआसेसु ॥ ३९ ॥ [३६]

मत्तम्मि कुक्कुडो कुंदओ किसे कुंडिओ वि गामेसे ।
कुट्टाओ चम्मयरे कुडयकुडंगा लयाहरए ॥ ३७ ॥

कुक्कुडो मत्तः । कुंदओ कृशः । कुंडिओ ग्रामाधिपतिः । कुट्टाओ चर्मकारः । कुडयं तथा कुडंगं लतागृहम् ॥ यथा ।

कुंडिअपुत्तो कुडया कुडंगए भमइ तुज्झ अणुरत्तो ।
कुंदयकुट्टाअं पिव णेच्छसि जं कुक्कुडा सि तं पुत्ति ॥ ४० ॥ [३७]

L. 1. C °सहिरेस° C °कुट्टमच X °कुट्टमच BF °कुट्टमत्व GZ °कुट्टिमत्व. L. 2. BFGZ कुट्टइ° G °वइ Z °वइं From सकुसण to कुहि broken off in G. XZ °वलीहिं *edd.* °कुहिअं (X कुहिय). L. 3. E कुंभलो C कुंकुलो E कुकुसो A तुसो तुसे BF तुसो C घुडोमा. L. 4. C खुज्ज° AGZ °य X मउलं मउले Z मचले. L. 5. BF तुंतलो C नालवाहनः broken off in G. X कुप्पग L. 6. C कुहुडो X कुडु (!) डो B कुब्ज Z कुहुः B मनोरथ Z कुंचलं X मुकुल XZ कुंपलमिति BCFX *om.* तु C कुमल° X कुट्मल° GZ °शब्दप्रभ°. L. 8. BFGZ अहरिय° X °कुप्पढु; *om.* कुक्कुस BF कुमार° X °पाल. L. 9. *edd.* कुहडिय° C 2 hd. °दिस° C °सत्तु BF कुंचलं X कुंचल *edd.* वियासेसु (X वियासेसु). L. 10. AGZ कुंदउ X कुंडुउ A किसि G किसे X कुसे AGX कुडिउ X गामेसो. L. 11. E कुट्टाओ AGZ °उ X कुट्टाउ BF चम्मयरे A °यारे B °कुडंगा. L. 12. CX कुक्कुडा GX कुंदउ X कृशः GX कुडिउ G कुट्टाउ X *om.* कुट्टाओ चर्मकारः L. 13. C °कुडगं X कुग. L. 14. *edd.* कुंडिय° C कुडगए X कुडंए C तुज्झ अणुरत्ता. L. 15. C कुंदाय° CGZ °कुट्टायं X °कुट्टाय C तिव.

गत्ताइ कुंभिणी कुंतली करोडीइ कुद्दणो रासे ।
णीवीए अ कुऊलं कुत्थुहवत्थं च कोसलं चेअ ॥ ३८ ॥

कुंभिणी जलगर्तः । कुंतली करोटिकाख्यं परिवेषणोपकरणम् । कुद्दणो रासकः । कुऊलं कुत्थुहवत्थं कोसलं इत्येते त्रयोऽपि नीवीवाचकाः । कुऊलं परिहितवस्त्रमान्त इति केचित् ॥ यथा ।

वरणाही कुंभिणिकुंतलिकम्मं चइअ खेल्ल कुद्दणयं ।
दढकोसलसहिआहिं कुत्थुहवत्थं देसु सुकुऊले ॥ ४१ ॥ [३८]

कुंभिल्लं खण्णे कुंदीरं कोल्हाहलं च बिम्बम्मि ।
अणइट्ठम्मि कुरुच्चं कुमुली कुलसंतई अ चुल्लीए ॥ ३९ ॥

कुंभिल्लं खननीयम् । कुंदीरं तथा कोल्हाहलं बिम्ब्याः फलम् । कुरुच्चं अनिष्टम् । कुमुली तथा कुलसंतई चुल्ली ॥ यथा ।

दट्ठुं कुंदीरोट्ठिं पहिआ कोल्हाहलाइ चुण्टन्ति ।
कुलसंतइमवि खणिरो कुरुच्चकुंभिल्लकुमुलिओ हवइ ॥ ४२ ॥ [३९]

कुररी पसू मिलाणे कुम्मणकुंटारकुरुमाणा ।
पिसुणे कुसुंभिलो कोडिल्लो अ कुडिल्लयं कुडिले ॥ ४० ॥

L. 1. E कुट्टणो C रोसे. L. 2. BX नीवीए BCFGY य G कुऊण्णं A कोत्थुह° C केच्छुह° E कुच्छुहवच्छं Y कुत्थह° Z *om.* from कुत्थुह° to इत्यु ind. in l. 4. AGY चेय BFX वेअ C चेयं. L. 3. X रासः. L. 4. G कुजलं कुत्थुं (sic) X कुऊहलं कुत्यु° C कुच्छुह° च X च कोसले G *om.* इत्यु G कुजलं X कुऊहलं X °वस्त्रोपान्त. L. 6. BF °कंम GZ चइय CX कुद्दलयं. L. 7. *edd.* °सहियाहिं (X °सा°) BF कुत्थह° CX कुत्तुह° G सुऊले. L. 8. GZ खन्ने In BF कुंभिल्लं खण्णे twice B °हलिं G बिंबम्मि X म्मि only. L. 9. EX अणइत्थंमि CZ कुरुव्वं C corr. 2. hd. E कुरुच्छं X कुरुत्थं AC कुसली X कुमली C कुलसंतइं AGYZ य A चुल्लीया B चु°. L. 10. G बिंब्याः C बिम्बाः 2. hd. बिंब्याः X बिंबाफलं C 1. hd. Z कुरुव्वं X कुरुच्छं. L. 11. CX कुमली G कुमइं BF चुल्ली. L. 12. G दट्ठुं X °रोट्ठि BF पहिओ CGZ पहिया X एहिया GZ कुल्हा° *edd.* °हलाइं B चुंटंति CFचुंटंति. L. 13. BF खणिरो C क्खणिरो CXZ कुरुव्व° X °कुंभिल्ल° i.e. °कुंभिल्ल° GX °लिउ BF हव. L. 14. E पशू X पसु C कुम्मर° GX °कुढार°. L. 15. C पिसुणा कुसु° AGYZ य GZ कोडि°.

कुररी पशुः । कुम्मणं कुंटारं कुरुमाणं त्रयमपि म्लानार्थम् । अत्र कुप्पिसो कञ्चुक इति कूर्पासशब्दभवः । कुसुंमिलो तथा कोडिल्लो पिशुनः । कुडिल्लयं कुटिलम् ॥ यथा ।

अकुसुंभिला कुडिल्लयकेसी कोडिल्ल सा खु कुरुमाणा ।
कुंटारेइ सहीउ वि अकुम्मणो पुण तुमं कुररी ॥ ४२ ॥ [४०]

कुरुचिल्लं गहणे कुसुमण्णं घुसिणे कुडुच्चिअं सुरए ।
गब्भिणिकुलीरकन्दइआ कुच्छिमइकुरुचिल्लकुल्लरिआ ॥४१॥

कुरुचिल्लं ग्रहणम् । कुसुमण्णं कुङ्कुमम् । कुडुच्चिअं सुरतम् । कुच्छिमई गर्भिणी । कुरुचिल्लो कुलीरः । कुल्लरिओ कान्दविकः ॥ यथा ।

ओ कुरुचिल्लइ पहिओ कुरुचिल्लणिहो कुडुच्चिअस्स कए ।
छणकुसुमण्णविलित्तं कुल्लरिअं कुच्छिमइअं पि ॥ ४४ ॥ [४१]

कुसुमालिओ अ सुण्णमणे कुरुकुरिअं च रणरणए ।
कुलफंसणो कुलकलङ्कम्मि छुहाए अ कुडुलेवणिआ ॥ ४२ ॥

कुसुमालिओ शून्यमनाः । कुरुकुरिअं रणरणकः । कुलफंसणो कुलकलङ्कः । कुडुलेवणी सुधा ॥ यथा ।

L. 1. BF कुप्पासो X कप्पासो. L. 2. X *om.* from इति to कुसुंभिलो Z कूर्पास° G पिसुनः X कुटिल्लयं. L. 3. GZ *om.* यथा. L. 4. X अकुसुंमिया CX कुडिल्लया के° GZ °लयकेसी C कुरामाणा GZ कुर° X रुमाणा. L. 5. BCF सहीओ GZ *om.* वि CX विव कुम्म° X तुमं कुनं कुररं. L. 6. ABCDFGYZ कुरुविल्लं E कुरुचिल्ल A गहणेल्लं E कुसुमह्लं X कुसुमिल्लं Y कुसु- मन्नं A कुडु° B कडु° Z कुडुं° X कुड° ABEFGXYZ °चिअं. L. 7. A गब्भिणि° AG °कंडुइया BF °कंदुइया CYZ °इया E °इय X °कादुइया C °कुरुच्छिल्ल° A °चिल्ल° Z °विल्ल° ABCFY °कुल्लु° *cdd.* °रिया. L. 8. *cdd.* कुरुविल्लं GZ कुसुमन्नं X कुसुमल्लं B कुडुच्चिवं CFGXZ °चियं. L. 9. BFZ कुरुविल्लो X °चिल्ले B कुल्लुरिओ CFGXZ कुल्लु° GX °रिउ X कांदविकः. L. 10. C 1. hd. GX उ CZ कुरुविल्लइ GXZ पहिउ C कुरुविल्ल CGXZ °चियस्स. L. 11. C °कुसुमिण्ण° G °मल्ल° X °मण° BCFX कुल्लुरियं GZ कुल्लरियं CX °मईयं BFGZ °मइयं. L. 12. BXZ °मालिउ AEGXYZ य GZ सुन्न° B कुरिक° *cdd.* °रिय (X °रिय). L. 13. GZ छुहाए AGYZ य *cdd.* °लेवणिया. L. 14. BGX °लिउ CGZ अशून्यमनाः X °मनः B कुरिकु° CGXZ °रियं C कुलफंकणो Z कुरुफंसणो. L. 15. BFX कुंडलेवणी

मा कुडुलेवणीववलकुट्टिमे परवहुं णिएऊण ।
कुसुमालिअ कुरुकुरिअं करेसु कुलफंसणो होही ॥ ४५ ॥ [४२]

कुंडिअपेसणकुंतीपोट्टलया बम्भविट्ठिचउकोणा ।
कूलं बलपच्छा कूडो पासे कूवलं जघणवसणे ॥ ४३ ॥

कुंडिअपेसणं ब्राह्मणविष्टिः । कुंतीपोट्टलयं चतुष्कोणम् ॥

॥ इत ऊर्द्धमूकारान्तककारादयः ॥

कूलं सैन्यस्य पश्चाद्भागः । कूडो पाशः । अत्र कूरं भक्तमिति संस्कृतसमत्वान्नोक्तम् । कूवलं जघनवसनम् ॥ यथा ।

कुंडिअपेसणकारिइ कुसुमसरकूलकूवलवईए ।
कुंतीपोट्टलभवणे उअ पडइ दिओ कडक्खकूडम्मि ॥ ४६ ॥ [४२]

कूणिअमीसिमउलिए गत्ताकारम्मि कूसारो ।
केआ रज्जू केली असई केऊ अ कन्दम्मि ॥ ४४ ॥

कूणिअं ईषन्मुकुलितम् । कूसारो गर्त्ताकारः ॥

॥ अथ एकारान्तककारादयः ॥

केआ रज्जुः । केली असती । केऊ कन्दः ॥ यथा ।

कूसारखलन्तपओ केउकए पहिअ मा भमसु कच्छे ।
जं केलीए कूणिअपेच्छिअकेआण पडसि पासेसु ॥ ४७ ॥

L. 1. C °लेवणा° BFX °कुड्डिमे C परहुं X निएउण. L. 2. C कसुमा° BCFXZ °लिय CGZ °रियं X °रिय C होहा. L. 3. The whole line is wanting in A. EGXYZ कुंडिय° BF कुड्डिअ° C कुडियफेस° BEFGY °पोटलया C °पोह° X °पोद° Z °पोट्टलिया BF बंभविद्धि° G चंभविट्टि° Z बंभवेट्टि° C °विड्डि°. L. 4. A कंकूलं वपत्था GZ बल° X कूडो पासे twice. E कूचलं C कूवडं. L. 5. BFGXZ कुंडिय° C कुडिय° C ब्राह्मणं BGZ ब्राह्मण° X ब्राह्मणानां *cdd.* °वृष्टिः BFG °पोट° C °पोट्ट° X °पोद° GZ चतुःकोणं X °कोणा. L. 6 X ऊर्द्ध ऊका° Z ऊर्द्ध ऊका°. L. 7. BF भक्तमांति. L. 8. X कूलं B °वसणं X °वसनम्, यथा twice. L. 9. BF कुड्डिय° C कुडिय° XZ कुंडिय° CGXZ °कारी G. °सरकूवकूचलपइंए Z °सरकूवकूचलपइंए X om. कूल. L. 10. *cdd.* °पोटल° C °भवणा ओअ पडइ X कडइ *cdd.* दिउ C °कूलमि C. 2. hd. X °कूलंमि Z °कूडम्मि. L. 11. GYZ कूणियम° A °पउलिए. L. 12. ABCEFXY केया GZ कया BF रज्जु G रज्जू G कऊ GYZ व. L. 13. BF कूणिनं CGXZ कूणियं. L. 14. G एकारांतिक°. L. 15. BCFX केया X रज्जू G कोई for केली G केउ. L. 16. CGX °पउ C पहि BFGXZ पहिय. L. 17 G ज BF केलीलीए *cdd.* कूणिय° (Z कूणिया°) CX °पिच्छिय° BFGZ °पेच्छिय° *cdd.* °केयाण B पहिसि F पोसेसु.

अत्र केद्दहं कियदिति शब्दभवम् । केलायइ समारचयतीति धात्वादेश इति नोक्तौ ॥ [४४]

केआरवाणकोट्टा किंसुअणयरेसु कसिणए कोणो ।
कोलो गीवा कोप्पो अवराहे गेहकोणए कोण्णो ॥ ४५ ॥

केआरवाणो पलाशः ॥

॥ अथ ओकारान्तककारादयः ॥

कोट्टं नगरम् । कोणो कृष्णवर्णः । लकुट इत्यन्ये । कोलो ग्रीवा । कोप्पो अपराधः । कोण्णो गृहकोणः ॥ यथा ।

केआरवाणओडयकोण्णे कोणाणणा णमिअकोला ।
मण्णन्ति हरिअकोट्टा तुह रिउणो कोप्पमप्पणयं ॥ ४८ ॥

अत्र कोओ चक्रवाक इति कोकशब्दभवत्वान्नोक्तः ॥ [४५]

कोच्चप्पं अलिअहिए इत्थिरहस्सम्मि कोज्जप्पं ।
कोलीरं कुरुविन्दे कोहल्ली ताविआए अ ॥ ४६ ॥

कोच्चप्पं अलीकहितम् । कोज्जप्पं स्त्रीरहस्यम् । कोलीरं कुरुविन्दम् । कोहल्ली तापिका ॥ यथा ।

दइअम्मि सावराहे इन्ते कोलीररत्तणयणेअं ।
कोहल्लिपूवरयणा कोच्चप्पं कुणइ अहह कोज्जप्पं ॥ ४९ ॥ [४६]

L. 1. X केलाइ BF समारचाति X °रसयति BFG °ति इति CZ *om.* इति CX धात्वादेशेषूक्त इति नोक्तो. L. 3. *cdd.* केयार° ABCFG °वाणो X °वाणं° YZ °वाण° CGYZ किंसुय° C °णाय° X कोण्णो. L. 4. A कोल्हो X कोला X कोणो X गृहकोणए E °केणए केण्णो Z कोणो. L. 5. *cdd.* केयारवाणो G पलासः. L. 6. BF *om.* this line. X उकारांत°. L. 7. X कोणां. L. 8. X अवराधः । कोणो. L. 9. *cdd.* केयारवाण° CX °उडय° GZ °उण्णय° X °कोण्हे *cdd.* णमिय°. L. 10. GZ मन्नंति BF हरिउ° CGXZ हरिय° GZ °कोट्टा. L. 11. GX कोउ X चक्रवाकः C °श्नोकम् G °कं L. 12. E कोचप्पं GXYZ कोच्छं ABCFGYZ अलिय° X अलिर° AC इत्थि° C कोजप्पं. L. 13. C क्वेली corr. 2. hd. G कोहल्लं for कोलीरं E कुरुविंदे *cdd.* ताविआए ACEGYZ च X आ. L. 14. XZ कोत्थप्पं X अलीकाहितं C कोछप्पं X कुरुविंदं. L. 16. *cdd.* दइयंमि (X इदयंमि) BFGZ °णयणेअं CX °णेणं In G from कोलीर° to °रयणा l. 6. twice. L. 17. CXZ °कोप्पणं C कोछप्पं.

कोलंबकोल्लरा पिढरे कोसयकोडिआ लहुसरावे ।
कोट्टिंबो दोणीए कोट्टुंभं करहए तोए ॥ ४७ ॥

कोलंबो तथा कोल्लरो पिठरम् । कोलंबो गृहमित्यन्ये । कोसयं तथा कोडिअं लघुशरावः । कोट्टिंबो द्रोणी । कोट्टुंभं कराहतं वारि ॥ यथा ।

कोल्लरकोडिअवाणिअ छड्डिअकोलंबकोसओ कीस ।
णिवडसि कयकोट्टुंभो णईइ कोट्टिंबठिअमिमं णिअ वि ॥ ५० ॥ [४७]

कोट्टम्मि कोत्थलो कोमुई तहा पुण्णमासीए ।
भेएण गामभोत्ता य कोंडिओ कोउआ करीसग्गी ॥ ४८ ॥

कोत्थलो कुशूलः । कोमुई सर्वा पूर्णिमा । शरद्येव पौर्णमासी कौमुदी रूढा । इह तु या काचित्पूर्णिमा सा कोमुई । अत एव च देशी । यदाह ।

कोमुइमाह च शाम्बो या काचित्पौर्णमासी स्यात् ॥

कोंडिओ भेदेन ग्रामभोक्ता । ऐकमत्यं ग्रामीणानामपास्य यो मायया ग्रामं भुनक्ति । कोउआ करीषाग्निः ॥ यथा ।

कोत्थलकम्मणिउत्ता कोंडिअपुत्तस्स विण्णसंकेआ ।
मण्णइ गामणिवहुआ कोमुइजोण्हं पि कोउअसरिच्छं ॥ ५१ ॥ [४८]

L. 1. A कोलम्ब° B कोलंव° CEF कोलम्ब° Z कोलंबा° X पिठरे C कोसया° GZ कोसयं° X कोसिय° *cdd.* °डिया BF लसरावे A °सरोवे. L. 2. AXY कोर्टिंबो BFGZ कोर्टिंबो C कोट्टिम्बो E कोटिम्बो E कोद्दुभं GZ कोट्टुंभं Y कोद्दुभं X कोट्टुंभ करा°. L. 3. BFGZ कोलंबो C कोलम्बो X *add* तंबो after कोलंबो BF कोल्लरं G पिडरं BFG कोलंबो C कोलम्बो X कोसियं C. 1. hd. कोदियं BFGXZ °डियं. L. 4. GZ °सरावः C कोडिम्बो BF कोटिंबो G कोटिबो XZ कोटिंबो C कोदुभं G कोद्दुभं X कोट्टुमं Z कोटुंभं X कराहनं. L. 5. C कोल्लार° *cdd.* °कोडियवाणिय छड्डिय° BFG °कोलंव° C °कोलम्ब° C. 2. hd. GX °कोसउ C कास 2 hd. कोस. L. 6. C °कोटुम्बो G °कोटुलो X °कोट्टुंबो Z °कोदुलो G णईए XZ णईण BF कोटिंव° CX कोटिम्ब° G कोटिंव° Z कटिंब° *cdd.* °ठियमिमं BCF निय GZ णिय X मिय G रि. L. 7. E कोत्थम्मि Z कोट्टम्मि C कोच्छलो. L. 8. Y गामभुत्ता CG कोडिउ C 2 hd. °ओ AX कोण्डिउ E कोण्डिओ Z कोडिओ C 2. hd. कोओआ GZ कोडिया Y कोउया. L. 9. C कोच्छलो कुशूलः X कुसूलः X पूर्णमासी. L. 10. C काचित्पौर्णमासी Z काचित् पूर्णिमा CX *om.* सा CX कौमुदी BF ते for अत X *om.* च. L. 11. BCFZ व BFG शांबो C शांबा X साम्बो C °मासा X °पूर्णिमसी. L. 12. C कोडिओ. GX °उ G आमभोक्ता X ग्रामः भोक्ता BCFXZ एकमन्यं. L. 13. C कोओआ G कोअआ Z कोडिया. L. 14. C कोच्छलि° X कोत्थलि° BF °कमा° C °णिपुत्ता X °णिउत्ता *cdd.* कोंडिय° (Z कोडिय°) GZ दिन्नस° *cdd.* °केया. L. 15. G मन्नेइ GXZ गामिणि° BFGXZ °वहुया C °वहुया GZ °जुण्हं BFX कोउय° C 1. hd. कोओय° G कोउअसरिछं Z कोउयसरिच्छं.

कोंदुल्लू अ उलूअम्मि सिवाए कोविआ होइ ।
कोलित्तं च अलाअम्मि कोइला कट्ठअङ्गारा ॥ ४९ ॥

कोंदुल्लू उलूकः । कोविआ शृगाली । कोलित्तं उल्मुकम् । कोइला काष्ठाङ्गाराः ॥ यथा ।

णिसि णइमिन्ती कोविअकोंदुल्लूणं डरेमि तस्स कए ।
कोलित्तकोइलेहिं इअ लिहिअं दूइआइ कहइ वहू ॥ ९२ ॥ [४९]

कोलाहलो खगरुए साविहजन्तुम्मि कोंडलिआ ।
कोकासिअं विअसिए आपूरिअअम्मि कोञ्झरिअं ॥ ५० ॥

कोलाहलो खगरुतम् । तुमुलमात्रवाची त्वयं संस्कृतसमः । कोंडलिआ श्वाविन्त्संज्ञः प्राणिविशेषः । कोंडलिआ कीट इत्यन्ये । कोकासिअं विकसितम् । कोञ्झरिअं आपूरितम् ॥ यथा ।

कोकासिअच्छि सायं जलमाणिन्ती ण किं तुमं डरसि ।
कोलाहलकोंडलिआकोञ्झरिए एत्थ तुहम्मि ॥ ९३ ॥

L. 1. BCFXY कोंडु° damaged in G. Z कोण्डल्लू YZ य E उल्लू X अलूअम्मि Y उलूयम्मि BF सिवा EXY कोविया GZ कोइया. L. 2. C कोहित्तं X कोलित्त BF आलायंमि C आलाइम्मि EGXYZ अलायंमि A कट्ठ° GZ कट्ट°. L. 3. BF कोडुल्लू C कोडु° [!] G कोण्डुल्लू X कोंडुल्लु Z कोण्डल्लू BCFX कोविया GZ कोइया BX सृगाली GZ कोइला. L. 4. C काष्ठ° From ष्ठा° to णं 1. 5 gnawed off in G. L. 5. X णिस BF णइमिती काविय° CX कोविय° GZ कोविया° B °कोडु° F °कोदु° G कोण्डुल्लूणं X °कोंडुल्लूण Z °कोण्डल्लूणं BCFX कहा. L. 6. GZ °लेहि cdd. इय लिहियं (Z लिहिउं) GZ दूइयाइ. L. 7. A क्खग° C °रुए X साविय° From म्मि to °सिअं 1. 2. gnawed off in G. BFYZ कोंटलिया A कोटलिया C कोंडलिया EX कोडलिया. L. 8. ABCFGXYZ °सियं ACGXYZ विकसिए ACGZ आपूरिययंमि Y आवूरिययमि EX °रियम्मि A कोमागिये C कोझर° cdd. °रियं. L. 9. X कोलाहलं C 1. hd. X तुमल° C त्वं यं 2. hd. य BF त्वयं यं BF कोटलिया (F °य) C कोण्डलिआ GZ कोडलिया X कोडालिआ. L. 10. X श्वाविसंज्ञः C कोण्डलिया BFZ कोंटलिया G को rest gnawed off. X कोंडालिया C कील cdd. °सिय C कोझर° cdd. °रियं. L. 12. X कोका° BCFX °सियच्छि GZ साअं जलमाणंती B कि. L. 13. BFZ °कोंट° C °कोंड° G °कोण्ट° cdd. °लिया° C °कोझर° BFX इत्थ C इच्छ BF तुहंमि CX तुहम्मि.

अत्र कोहण्डीकोहलीशब्दौ कूष्माण्डीशब्दभवौ । कोकइ व्याहरति । कोआसइ विकसति । कोट्टुमइ रमते । एते धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः ॥ [५०]

॥ अथानेकार्थाः ॥

कंदो दढमत्तेसुं कंडो दुब्बलविवण्णफेणेसु ।
कंठो सूअरसीमासु कडो झीणे उवरए अ ॥ ५१ ॥

कंदो दृढो मत्तश्च । स्तरणेऽपीत्यन्ये । कंडो दुर्बलो विपन्नः फेनश्चेति त्र्यर्थः । कंठो सूकरो मर्यादा च । कडो क्षीणो मृतश्च ॥ [५१]

णिच्छिद्दे कडिवत्थे दारत्थविवक्खआसीसु ।
गहणे वणे कडिल्लं कम्मन्तघरेसु कव्वालं ॥ ५२ ॥

कडिल्लं निश्छिद्रं कटीवस्त्रं दौवारिकः शत्रुराशीर्गहनं वनं चेति समार्थम् । कव्वालं कर्मस्थानं गृहं चेति द्व्यर्थम् ॥ [५२]

कङ्कालकरालेसु कलेरो थेवोल्लवहलेसु ।
वप्फे अ कसव्वं कग्घाडोऽग्घाडे किलाडे अ ॥ ५३ ॥

L. 1. BF कोहंडी BCF कुष्मा°. L. 2. C कोड्डुमइ GZ कोदुमइ X कोट्टमइ B °काः *om.* इति नोकाः X नोका. L. 4. Z *om.* from कंदो to व्यर्थः in l. 6. E कंदो for कंडो BEFX दुब्बल° C दुव्वल° G °विवन्न° Y °विपन्नफेणेसुं. L. 5. X कंडो BFY सूयर° E ज्झीणे A inserts य after झीणे ABCFGY य. L. 6. G मतश्च C 1 hd. G सूरणां C 2. hd. स्तरणो X शूरणे° X अर्थः for त्र्यर्थः L. 7. X सूरो C मयादि X कंडो. L. 8. CY °वच्छे C दारच्छ° EX बारत्थ° Y वारत्थ° E °क्खयासीसु X °क्खया-गसीसु. L. 9. C *om.* कम्म° क° 2. hd. notes उपरिनो लेखः। कब्बालं कम्मठणं च गेहंमि A कव्वालं GZ कव्वाडं. L. 10. BF कलिलं निःछिद्रं CX निछिद्रं G निश्चिद्रं C कटि° X दौवारिक CGZ शत्रुः C आशीः X शत्यराशिगहनं B कचालं. L. 11. B वेति GZ °र्थः (sic) L. 12. BF कंकालो कगलेसु A °करालेसु कलेसु कलेरो G °कराले करालेसुं कलेरो X °करालेसुं YZ °करालेसु B थवो° E थेवल° C 1. hd. थेल्लव° 2. hd. थेल्लव° X थेवालयहुलेसु Y थोवुल्लवहुलेसु. L. 13. A वप्फे BFGZ वप्फे C वप्पे E वप्फे Y वप्प ABCFGYZ य BF C 2. hd. कसवं A कसव्वं X कसव्व C कघांडो BF *om.* ग्घाडे BF किलाडे twice X किलडे *codd.* य C adds कालेरे and *om.* कलेरो.

कलेरो कङ्कालः करालश्च । कसव्वं स्तोकमार्द्रं प्रचुरं बाष्पश्चेति चतुरर्थम् । कग्घाडो अपामार्गः किलाटश्च ॥ [५३]

णालिअरकागउसहेसु करोडो पिढरपडहेसु ।
मुहहरिणेसु अ कमलो कलओऽज्जुणतरुसुवण्णयारेसु ॥ ५४ ॥

करोडो नालिकेरं काको वृषभश्चेति त्र्यर्थः । कमलो पिठरः पटहो मुखं हरिणश्चेति चतुरर्थः । कलओ अर्जुनवृक्षः सुवर्णकारश्चेति द्व्यर्थः ॥ [५४]

भिक्खापत्तअसोएसु करंकं वग्घलट्टासु ।
सवले वि अ करडो कमढो मन्थणिपिढरहलधरमुहेसु ॥ ५५ ॥

करंकं भिक्षापात्रमशोकवृक्षश्चेति द्व्यर्थम् । करडो व्याघ्रो लट्वा कर्बुरश्चेति त्र्यर्थः । काकादिवाची तु करडो करटशब्दभव एव । लट्वायां तु लिङ्गपरिणामे करडा । कमढो दधिकलशी पिठरं हलभृन्मुखं चेति चतुरर्थः । कच्छपे भिक्षुभाजने दैत्ये च कमठशब्दभव एव ॥ [५५]

मूलयमुसलेसु कडंतं कुसुमुच्चयइसूसु कणओ अ ।
गव्विअणउलसहीसुं कलिओ कउअं पहाणचिन्धेसु ॥ ५६ ॥

कडंतं मूलकशाकं मुसलं च । कणओ कुसुमावचय इषुश्च । कलिओ गर्वितो नकुलः सखी चेति त्र्यर्थः । सख्यां लिङ्गपरिणामे कलिआ । ज्ञातार्थस्तु कलितशब्दभव एव । कउअं प्रधानं चिह्नं च । अत्र कम्मइ

L. 1. X कंकाल BF कसवं C °द्रं च प्रचुरं BFG वाष्पश्चेति Z वाष्पश्चेति C °श्चति. L. 2. GZ ऽपामार्गः. L. 3. *cdd.* णालियर° BEF °कागओस° A कडोरो C करेडो A पितुर° C °पहेसु L. 4. BF *om.* अ YZ व A कलउ जुण° BF कालउ ज्झुण° C कलओ (2. hd. °लु°) जुण° G कलउ । ज्जणतरुमु° X कलउ ज्जुण° Y °सुवन्न-आरेसु. L. 5. G कोको °श्चति C त्र्यर्थं. L. 6. CZ कलुओ X कलउ G कर्णिकारश्चेति. L. 7. BF °पत्तं° C करकं A करथल° G वग्घा°. L. 8. C सरले EXY सबले *cdd.* व G मंथ्रुणि° A °पिठर°. L. 9. C *om.* वृक्ष G °र्थः G करोडोव्याघ्रो BF लट्टी C लड्वा X लट्वा (sic) BF कबुर° C कर्बुर° G कर्व्वुर°. L. 10. B करटो F कंरटो C °भवः CX *om.* एव BF लट्टायां C लड्वायां BF करटा X करडाः. L. 11. BF दधे° CX °कलसी C पठिरं Z पिढरं BCFX हलभृत CX कच्छपि Z भिक्षुनाजने. L. 12. B °शभव. L. 13. A °मुशलेसु E °मुशलेमु BF °मुसले A कडंभं G °चअ° EGX °इंसुसु Z °च्चमाइसूसु C 1. hd. GX कणउ BF कणए ABCFGYZ य X *om.* अ L. 14. E *om.* गव्वि-अ CGXYZ गव्विय° BF °णओल° C 1. hd. GX कलिउ Z कउयं C °अं (*om.* कउ) BF °चिंधेसु. L. 15. G °शाकः GX मुशलं X कणउ BF °मावचायः X °मावचाय C °चय GX कलिउ. L. 16. C संख्यां XZ सख्या *cdd.* कलिया. L. 17. CX ज्ञातार्थश्च BF कलिशब्द एव GZ कउयं B *om.* च C कंमइ.

क्षुरं करोति भुङ्क्ते चेति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् ॥ [५६]

चञ्चूत्तंसेसुं कण्णोल्ली घण्टझसएसु कडुआलो ।
अल्लयकयचित्तिअकणइण्णेसुं कणइअं चेअ ॥ ५७ ॥

कण्णोल्ली चञ्चुरवतंसश्च । कडुआलो घण्टा लघुमत्स्यश्च । झषशब्दाद्ध्रस्वार्थे कप्रत्यये झषक इति रूपम् । कणइअं आर्द्रं कृतं चित्रितं कणाकीर्णं चेति चतुरर्थम् ॥ [५७]

पाडलिपसिद्धएसुं कलयंदी काहलो मिउठगेसु ।
कायकलन्तरमेहेसु कालिआ कायलो पिए काए ॥ ५८ ॥

कलयंदी पाटला प्रसिद्धश्च । केचित्पाटलायां कणयंदीत्याहुः । अत्र काही इत्यतीते भविष्यति च प्रत्यये कृतो रूपमिति नोक्तम् । काहलो मृदुष्ठकश्च । कातरवाची तु कातरशब्दभव एव । कालिआ शरीरं कालान्तरं मेघश्चेति त्र्यर्था । कायलो प्रियः काकश्च । केचित्प्रिये कायरो इत्याहुः ॥ [५८]

वयगरणताविआसुं काहल्ली तणुघणेसु कालिंबो ।
कासिअकिण्हा सण्हे वत्थे तह सेअवण्णम्मि ॥ ५९ ॥

L. 1. Z भुकं. L. 2. BF चंचूत्तं° Z चञ्चत्तं° GXZ °सेसु ACX कण्णोली G कणोल्ली A घंटकुस° BEF °ज्झस° C °मुएसु BF कदु° X कड° GY °थालो Z °थाले. L. 3. GZ अल्लअ C °चित्तिअ° BEFGXYZ °त्तिय° A °कण्णा° C °कण्ण° GZ °इल्लेसुं EX °सु cdd. कणइयं A चेय BFGYZ चेय X चेअ. L. 4. CX कण्णोली G कणोणोल्ली Z कणोल्ली BF चंचुर° C कदु° X कडु° GZ °थालो Z om. लघु cdd. °शब्दात् ह्रस्वा°. L. 5. C कण्ण° BCFX °इयं BF आर्द्र X आर्द्र X कर्णाकीर्णं. L. 7. C °सिद्धएसु C मिउगेसु E °डगेसु GZ °वगेसु Y °ठगेसुं. L. 8. C कायलंतर° ABCEFXY कालिया GZ कायला Y कागे. L. 9. G °लीयां BF कणयंदीत्याहुः G कलयंदीत्याहुः. L. 10. G इत्यती भवि° X भविष्यजि C मृदुष्टकश्च G मृदुवंकश्च X मृदुडगश्च. L. 11. cdd. कालिया BCFZ त्र्यर्थः X त्र्यर्थाः BF प्रिय. L. 13. XZ चय° GZ °करण° cdd. °विया° A °सु BCF °घणेसु A कालिम्बो C कालिम्बो BF कालिंबो E कालिम्बो. L. 14. Z om. from कासिअ° to कालिंबो in l. 1. p. 106 ABCFGXY कासिय° G °किण्हो X सण्णे C वच्छे GY सेय°.

काहली त्र्ययार्थं धान्यादि तवणीति प्रसिद्धमपूपादिपचनभाण्डं च। कालिंबो शरीरं मेघश्च। कासिअं तथा किण्हं सूक्ष्मवस्त्रं श्वेतवर्णं चेति द्वावपि द्व्यर्थौ ॥ [५९]

किविडी पासदुवारे घरपच्छिमअङ्गणे चेअ।
किविडं तह णिद्दिट्ठं धण्णखले तत्थ जाए अ ॥ ६० ॥

किविडी पार्श्वद्वारं गृहपश्चिमाङ्गणं चेति द्व्यर्था। किविडं धान्यखलं तत्र धान्यखले यच्च जातम् ॥ [६०]

कण्णोवगण्णिआए कोऊहलए अ किरिइरिआ।
कुल्लो गीवाइ तहा असमत्थे छिण्णपुच्छे अ ॥ ६१ ॥

किरिइरिआ कर्णोपकर्णिका कौतूहलं च। कुल्लो ग्रीवा असमर्थश्छिन्नपुच्छश्चेति त्र्यर्थः ॥ [६१]

हरिआणुगमे हरिअच्छड्डुवए तह य कुडकुवा।
कुहिणी कुप्पररच्छासु कुंभिलो चोरपिसुणेसु ॥ ६२ ॥

कुडो तथा कुवो हृतानुगमनं हृतत्याजकश्चेति द्वावपि द्व्यर्थौ। कुहिणी कूर्परो रथ्या च। कुंभिलो चौरः पिशुनश्च ॥ [६२]

L. 1. G कोहली BF प्रसिद्धो G °द्ध X °द्धं BCFGX अपूप° BF (G?) °पवन°. BFG कालिंवो C कोलिम्बो. L. 2. In B का° श° मे° are written twice. Z शरीरं twice. *cdd.* कासियं X श्वेतवर्ण्णश्चेति CX द्वावप्येतौ Z द्वावपि एतौ. L. 3. C किचिवी G °दुवारेसुं X घरपछिम° A चेम्य C चेय Y चेया corr. into चेय Z चेअ. L. 4. BF आकिविणं X किविडं G णिद्दिट्टं GZ धन्न° C तच्छ ABCFY य. L. 5. C किचिडी X °पश्चिमांगन° C द्व्यर्थं X द्व्यर्थाः C *om.* धान्यखलं तत्र G inserts यच्च before तत्र. L. 6. CX धान्ये खले. L. 7. G °गण्हि° *cdd.* °याए ABCFGYZ य GZ किरियि° *cdd.* °रिया. L. 8. B गीवाए C छिन्नपुच्छि Z छिन्न° ACGYZ य. L. 9. G किरिकि° Z किरियिकि° *cdd.* °रिया X has कण्णोवगणिया कौत्तहलक्रिया द्व्यर्थः for किरिइरिआ to च BCF °र्थः छिन्न° X °र्थं छिन्न°. L. 11. ABCFGXY हरिया° Z हडिया° ABCFGYZ हरिय° Z °छडवए B कुड° C (F?) कुड° X कुडु° Z कुडकुवो. L. 12 BF कुहणी C कुहिण्णी A °रत्थाकु Y °रत्थासु G सु (?) Z °सुं A सुंभिलो BF °सुणेसु. L. 13. CX कुडो Z कुवो X हृतानुगमं Z °गमन X कुर्प्परो. L. 14. G चोरः.

चुल्लीए लहुभण्डे अ कुंडयं कुल्लडं चेअ ।
अदयणिउणेसु कुरुडो कुरुलो पुण कुडिलकेसे वि ॥ ६३ ॥

कुंडयं तथा कुल्लडं चुल्ली लघुभाण्डं चेति द्वावपि द्व्यर्थौ । कुरुडो निर्दयो निपुणश्च । कुरुलो पुनरदयनिपुणयोः कुटिलकेशेऽपीति त्र्यर्थः ॥ [६३]

कीलाघाए समुआचारे णम्मे अ कुप्परं भणिअं ।
छिद्दकुडीतुडिएसु कुडिच्छं कोट्टी दु दोहखलणासु ॥ ६४ ॥

कुप्परं कीलाघातः समुदाचारो नर्म चेति त्र्यर्थम् । कीला सुरत उरःप्रहणनविशेषः । कुडिच्छं वृतिविवरं कुटी त्रुटितं चेति त्र्यर्थम् । कोट्टी दोहो विषमास्खलना च ॥ [६४]

कोसो कोसुम्भजलहिसु कोलिओ तन्तुवायलूआसु ।
उच्छुणिवीलणजन्तम्मि कोल्हुओ तह सिआलम्मि ॥ ६५ ॥

कोसो कुसुम्भरक्तवस्त्रं जलधिश्च । कोलिओ तन्तुवायो जालकारकृमिश्च । कोल्हुओ इक्षुनिपीडनयन्त्रं शृगालश्च ॥ [६५]

॥ अथ स्वरक्रमेण द्व्यक्षरादिक्रमेण च खकारादयः ॥

खड्डा खाणी खल्ला चम्मे खड्डुं च मंसुम्मि ।
खण्णं खत्तं खाए तिलपिण्डीए खली चेअ ॥ ६६ ॥

खड्डा खानिः । पर्वतखातमित्यन्ये । खल्ला चर्म । खड्डुं श्मश्रु । खण्णं तथा खत्तं खातम् । खली तिलपिण्डिका ॥ यथा ।

L. 1. B चुल्लीए G °भंड AGYZ च GXZ कुंडयं which is perhaps the reading to be adopted cfr. Tel. कुंड C कुल्हडं Z कुल्ल ACYZ चेय BF चेअ G चेयं. L. 2. E आद्दय° X दय° (*om.* अ) Z अवय° G °णिउणसु Y °निउणेसु. L. 3. GZ कुंडअं X कुंडयं तथा कुडलं BF चुल्ली BG °भाडं Z *om.* द्वावपि. L. 4. X कुरलो X पुनर Z पुनरुदय° G °णया: C °केशो BF त्र्यर्थ. L. 5. X कीलघाये BCFZ समुदाचारे Y समुया° A °चरे BF *om.* अ AGYZ य ACEGXYZ भणियं. L. 6. C °मुडिएसु GXZ °सुं GZ कुडिच्छं BF *om.* कोट्टी X कोट्ठी Z कोड्डी GZ °णेसु X °णासुं. L. 7. CX °चारे BF °चारो चारो नर्म C चेनेति for चेति X त्र्यर्थः CGXZ सुरते BF सुरतेः BF *om.* उरः G °प्रहरण°. L. 8. F कुडिच्चं Z कुडिच्छं CFX वृत्ति° X °विवर तुटी त्रुटितं C मुटितं BG चेति Z कोट्टी *add.* दोहविषमा° C 2. hd. °लना. L. 9. C कुसुंभ° A °हिसु AG, C 2. hd. X कोलिउ BCFZ °लूयासु E °लुआसु. L. 10. AGZ °निवीलण° C °निपील° BF कोल्हुओ AG °उ X कोल्हुउ C त for तह CEXY सिया. L. 11. CXZ °रक्तं व° GX कोलिउ G °कारक्रमिश्च. L. 12. BF कोल्हुओ G कोल्हुउ X कोलउ. L. 13. A ॥ अथ खादि ॥ EY ॥ अथ खादिः ॥ BFX *om.* द्व्यक्षरा° BF व. L. 14. C खुड्डा G खड्डा BF चम्मे X मंसुमि. L. 15. BF चेय ACGYZ चेय X चेअ. L. 16. G खल्ला C पर्वतखानिः पर्वत° G °घातमि° G चर्म C खण्डं CX श्मश्रु GZ खत्रं. L. 17. C *om.* खातं.

खड्डा घरेसु खत्तं वप्पे खण्णं च वासभवणम्मि ।
खलिमोअणाण खल्लम्बराण तुह वेरिआण धी खड्डं ॥ ५४ ॥ [६६]

खट्टं कढिआइ खडं तिणम्मि खद्धखरिआ य भुत्तम्मि ।
खवओ खन्धे असईइ खंडई खड्डिओ मत्ते ॥ ६७ ॥

खट्टं तीमनम् । खडं तृणम् । खद्धं तथा खरिअं भुक्तम् । खद्धं प्रचुरार्थेऽपि लक्ष्येषु दृश्यते । खवओ स्कन्धः । खंडई असती । खड्डिओ मत्तः । खलंगडिओ मत्त इत्यन्ये ॥ यथा ।

खंडइ तइआ जन्ती णच्चिरखवया ण देसि घरकिडिअं ।
खरिअखडखड्डिअवसहखद्धं खट्टं णिएसि किं इण्हिं ॥ ५५ ॥ [६७]

खडुआ मुत्ता खणुसा मणदुक्खे खंजरो वि मुक्कदुमे ।
खट्टंगं छाया खव्वुल्लं वयणम्मि खण्णुओ कीले ॥ ६८ ॥

खडुआ मौक्तिकानि । खणुसा मनोदुःखम् । खंजरो शुष्कद्रुमः । खट्टंगं छाया । खव्वुल्लं मुखम् । खण्णुओ कीलकः ॥ यथा ।

दुक्खव्वुल्ले का तुह खणुसा खडुआवलिं ण जं लहसि ।
खण्णुअभूए सहि खंजरम्मि किं होइ खट्टंगं ॥ ५६ ॥ [६८]

L. 1. GZ खन्ना BFZ थरेसु BF इप्पे GZ खन्नं ॥ BF व. L. 2. GZ °मोय° X *om.* from °आणण to खरिअं मु in l. 5 B °खंबराण CFGZ °लंब° Z °लंबरणे (misread) *cdd.* वेरियाण G धीरत्थु (i. e. धिरत्थु !) instead of धी खड्डं Z धी रत्थु C खंडं. L. 3. CX खड्डं G खद्दं *cdd.* कडियाइ (X°ड्डि°) BCFX खद्द° Z खत्त° *cdd.* °खरिया BF मुत्तं X मुत्तम्मि Z मुत्तम्मि. L. 4. AGXZ खवउ C खंडिई AX खड्डिउ BCFYZ खडिओ G खंडिउ E मत्तो G ॰मत्ते. L. 5. C खद्धं Z तथो CGZ खरियं X *om.* खद्धं C प्रखद्धं. L. 6. G खपउ X खचउ Z खवंओ BCF खंडिओ X खंडिउ G खडिउ मत्त CZ °खंडिओ GX °डिउ Z खलगडिओ X मत्तः L. 8. BCFX तइया GZ खडिया G खचिर° Z खविर° *cdd.* °किडियं. L. 9. BFGZ खरिय° CX खरियं GZ °खड्डि° *om.* खड्डिअ BF °खंडिओ वसह° CX °खंडिय° GZ °उसह° C °खद्दं BF खण्णं for खट्टं X खट्टं. L. 10. In X this line is also given in the commentary to the last stanza after इण्हिं with the following readings: खडुया–खलुसा–मुक्कडुमे A खडुया BCFGXYZ खड्डुया X मोत्तिअ for मुत्ता In G मण° खं is torn off. A C 1. hd. Z मुक्क° L. 11. A छया AC खवुल्लं A खणुउ C खणुओ G खण्णुउ X खिण्णउ. L. 12. *cdd.* खडुया X खणसा X अ–द्रुमः L. 13. BGX खव्वुल्लं (!) In G from मुखं to दुक्ख l. 5. incl torn off. X खण्णुउ Z *om.* यथा. L. 14. BCFX °वुल्ले G °वुल्ले Z °तुल्ले G खणुसा डुं ख° *cdd.* खडुया°. L. 15. BF खणुयभूए C (X !) Z खण्णुयभूए G खण्णुयभूय नहि जं खं° G कि BG कड्डुंगं.

खच्चल्लो रिच्छे खप्परो वि लुक्खे उडुम्मि खज्जोओ ।
खच्चोलखंजणा वग्घकद्दमा खग्गिओ वि गामेसे ॥ ६९ ॥

खच्चल्लो अच्छभल्लः । खप्परो रूक्षः । खप्पुरो इत्यन्ये । खज्जोओ नक्षत्रम् । खच्चोलो व्याघ्रः । खंजणो कर्दमः । खञ्जरीटवाची तु संस्कृतभव एव । खग्गिओ ग्रामेशः ॥ यथा ।

खच्चल्ला खच्चोला खंजणविसमा मही जहिं गामे ।
खप्परखग्गिअदुत्थे मा वस तस्सिं सुखज्जोअ ॥ ५७ ॥ [६९]

खट्टिको सूणवइम्मि खल्लिरी खुल्लिरी अ संकेए ।
थूलेन्धणअग्गीए खंधग्गी खोडपज्जाली ॥ ७० ॥

खट्टिक्को सौनिकः । खल्लिरी तथा खुल्लिरी संकेतः । खंधग्गी तथा खोडपज्जाली स्थूलेन्धनाग्निः ॥ यथा ।

गुणखल्लिरी तए खुल्लिरिं अणिन्तेण कम्मखट्टिक ।
सा विसइ विरहखंधग्गिपीडिआ खोडपज्जालिं ॥ ५८ ॥ [७०]

लहुवारम्मि खडक्की तह खवडिअखुंडया खलिए ।
वाहुम्मि खंधयट्ठी अ खंधमंसो अ खलइअं रित्ते ॥ ७१ ॥

खडक्की लघुद्वारम् । अत्र खसिओ खचित इति खचितशब्दभवः । खड्ड

L. 1. XYZ खच्चल्लो BF भृच्छे Y ऋच्छे E खिप्परो In G from म्मि in उडुम्मि to °खंजणा l. 2. torn off. C खज्जोओ AXZ °उ. L. 2. ABCFGY खच्चोल° X खच्चोलं° Z सच्चोल° AX °खंजणो A क्खघिउ GXZ खग्गिउ E गामेसो. L. 3. XZ खच्चल्लो CX खप्परो इत्यन्ये Z खप्पूरो C खज्जोओ GXZ °उ. L. 4. C 1. hd. XZ खच्चोलो In G खच्चो illegible G खंव्वजणो From रिट° to संस्कृ torn off in G X खग्गिउ. L. 6. GXZ खच्चल्ला G (!) Z खच्चोला. L. 7. खप्परखग्गिअ illegible in G. BF °खग्गिय° CXZ °खग्गिय° CGZ °डुच्छे BF तम्मि BFGZ सुखज्जोय C सुखज्जोय X सुखज्जोया. L. 8. X खट्टिक्को Z खट्टिको BF °वइंमि CX सूणइंमि CX खलरी In G खल्लिरी is torn off. ABCFGXY खुल्लरी Z खुरी AY य. L. 9. BF थूलेंधण° C थूलेंधण° GXZ थूलिंधण° C 1. hd. खंधंखग्गिखोडपज्जाली Z खोडपज्जाली. L. 10. B खट्टीक्को Z खट्टिको GZ सौनिकः BF खल्लिरी BCFXZ खुल्लरी BF खंधग्गी. C °पज्जाली. L. 11. X °नाग्निः L. 12. BF खुल्लरिं CX खल्लरिं G खुल्लिरिमणिंतेण Z खुल्लरिमणिंतेण CGZ °खट्टिक्का X °खट्टिका. L. 13. B °पीरिया CFG °पीडिआ [!] XZ °पीडिया BFZ °पज्जालि C °पज्जालि. L. 14. BCFZ लहुदारंमि EG °वारम्मि BFZ खडिय° ACEGXY खवाडिय°. L. 15 A वाजम्मि BFG वाहुम्मि AB (E!) FGXZ °यट्ठी AGYZ य X om. अ BF कंधमंसो AGYZ य AXYZ खलइयं BF खलियं E खइयं G थूलयं. L. 16. GXZ खसिउ BFG इति शब्दभवः BFGX खड्ड.

मृद्गातीति धात्वादेशेपूक्त इत्येतौ नोक्तौ । खवडिअं तथा खुंडयं स्खलितम् । खुडिअं खण्डितमिति तु खण्डितशब्दभवम् । खंधयट्ठी तथा खंधमंसो बाहुः । खलइअं रिक्तम् ॥ यथा ।

सा ललिअखंधयट्ठी तमाखुंडयलोअखलइए मग्गे ।
सहिदिण्णखंधमंसा अखवडिअमहिसरिआ खडकीओ ॥ ५९ ॥ [७१]

तरुमक्कडे खडहडी खंधीधारो अ उण्हजलधारा ।
खडइअखवलिअखरहिअसद्दा संकुचिअकुविअपोत्तेसु ॥ ७२ ॥

खडहडी तरुमर्कटः । खंधीधारो अत्युष्णजलधारा । खडइओ संकुचितः । खवलिओ कुपितः । खरहिओ पौत्रः ॥ यथा ।

उअ विहि खरहिअणन्दणउज्जाणे खडहडी खडइओ वि ।
सीआलोअणखंधीधारं दट्ठूण खवलिओ तुज्झ ॥ ६० ॥
अत्र खउरइ क्षुभ्यतीति धात्वादेशेपूक्तमिति नोक्तम् ॥ [७२]

खारयखाइअखारंफिडीउ तह मउलपरिहगोहासु ।
खाडइअं पडिफलिअम्मि खिक्खिरी डुम्बचिन्धलट्ठीए ॥७३॥

L. 1. C मृद्गतीति G मृद्गातीति X मद्गइतीति C °क इति नोक्तः *cdd.* खवडियं CGZ तथा खुंडियं. CX खुडियं BFGZ खुंडिय L. 2. BF खंचितामिति GZ खंडियमिति CXZ खंखंडितशब्दभवः (X °व) C खंद्धियट्ठी BFGXZ °यट्ठी BFG बाहुः X बाहु X खल्ड्यं Z खलइयं. L. 4. BCFX ललिय° GZ लइय° B °खंधट्ठी GXZ °यट्ठी C °यट्ठी F °खंधट्ठी X नमखुंडय° Z तमखुंडय° GZ °लोय° BF मग्गो. L. 5. GZ °दिन्न° G °मसा BFGXZ अखवडिय° C अवखडिय° *cdd.* °रिया G °ढीउ X खडच्चीउ. L. 6 खंधी C 2. hd. only BF °धारो X खंधीधारा GZ य C नुण्ह° E उण्ण° L. 7. *cdd.* खडइयखवलिय° AB खवलिय twice ABCEFXYZ °खरहिय° G °खराहय° BF संकुरिअ° AEGXY संकुचिय° Z संकुविय° E *om.* कुविअ AGXYZ °कुविय° E °पुत्तेसु. L. 8. C °मर्कटः BF खंधीधारो X खंधीधारा GZ त्युष्ण° C अनुष्ण° X अनुष्ण° Z °जलधीरा BF खडओ C खडइओ GX °इउ. L. 9. GXZ °लिउ X °हिउ पोत्रः L. 10. BF उय C 2. hd. ओअ *cdd.* °हिय° C 1. hd. °ओक्खाणे BF *om.* खडहडी G खदुहडी Z खडुहडी BF खडहिओ G °इउ GZ य for वि. L. 11. CXZ मीया° BFG सीया° GZ °लोयण° GXZ °लिउ C तुज्झ. L. 12. X °पूक इति. L. 13. C खाइय° *cdd.* °खाइय° E °खारफिडी C 1. hd. Y °डीओ GZ मउल°. L. 14 C खाडि° *cdd.* °इयं G °पालिएम्मि Z °पालि° BCFXYZ °लियंमि E खिंक्खिरी C खिक्किरी AX °डी BF डुंबचिंध° C डुंच° A डुंबचिंध° G डुंब° G °लट्ठीए.

खारयं मुकुलम् । खाइआ परिखा । खारंफिडी गोधा । खाडइअं प्रतिफलितम् । खिक्खिरी डुम्बादीनां स्पर्शपरिहारार्थं चिह्नयष्टिः ॥ यथा ।

खाइअलङ्घण खारयमुहिआ खिक्खिरिकरा तुहारिवहू ।
खाडइअणिअरवेसु वि डरिआ खारंफिडि व्व लुकेइ ॥ ६१ ॥ [७३]

खिज्जिअखिंखिणिखिक्खिंडा य उवालम्भमसुअकिकिंडा ।
कुडिलहुतुट्टेसुं खुल्लखुड्डखुट्टा चहुट्टए खुत्तं ॥ ७४ ॥

खिज्जिअं उपालम्भः । खिंखिणी शृगाली । खिक्खिंडो कृकलासः । अत्र खिरइ क्षरतीति धात्वादेशेषूक्त इति नोक्तः । खुल्लं कुटी । खुड्डं लघु । खुट्टं त्रुटितम् । खुत्तं निमग्नम् ॥ यथा ।

खिक्खिंडो व्व तया तुममुग्गीवो खिंखिणीइ व भमेसि ।
किं अज्ज खुड्डखुल्ले खिज्जेसि विहिं अखुट्टदुहखुत्तो ॥ ६२ ॥ [७४]

खुण्णं मढिए खुंपा वुट्ठित्ताणम्मि खुड्डिअं सुरए ।
खुलुहो गुप्फे खुवओ गण्डुअसमकण्टकिल्लतिणे ॥ ७५ ॥

खुण्णं परिवेष्टितम् । खुंपा तृणादिमयं वृष्टिनिवारणम् । खुड्डिअं सुरतम् । खुलुहो गुल्फः । खुवओ गण्डुत्संज्ञतृणसदृशं कण्टकितृणम् ॥ यथा ।

L. 1. C *om.* खारयं मुकुलं Z खारइयं BF कुमुलं GZ नकुलः *cdd.* खाइया BF °पिडी *cdd.* खाडइयं in G twice. L. 2. C खिकिरी Z खिक्खिरी BF टुंबा° C डुंछा° 2. hd. हुंबा° C डुंवा° G स्पार्श°. L. 3 *cdd.* खाइय° *cdd.* °मुहिया C किक्खि° X खिक्खि° Z तुहारिवहू. L. 4. GZ खोड° *cdd.*. °इयनिय° BF °वेसु *cdd.* डरिया C °पिडि° BF C 1. hd. च C लुकेइं. L. 5. ABEFGXYZ खिज्जिय° C खिंखिय° B °खिक्खिडा F °खिखिडा X °खिखिडा G उवालंलः A °लंभसुय° CEGYZ °भसुय° BF °भमुइ° X °लंभसियालिककिंडा AEY °कक्किंडा C 2. hd. G °खिक्खिडा. L. 6. BF °लहुं° X °लहुकुटेसु A खल° C कखुल° BF °कुड्ड° CG *om.* खुड्ड BF °खुट्टा E °खुड्डा X °खुट्टं BF चहुटए CZ चहुत्तए X चउहुटए. L. 7. BFGXZ खिज्जियं C खिखियं GZ उवा° BF शृंगाली B खिखिंडो BFG °लाशः B खरइ L 8. G नोक्तः B खुड्ड X लघुः C खुडुं for खुट्टं X कटितं. L. 10 BFG खिखिखडो X खिखिक्खंडो CXZ व BF च X खिखिणीइ Z खिखणीइ BF भमेसि. L. 11 C अहअ BF खुंडखुले C खुडले खिज्जेसि CGZ विहियखु° GXZ °खुड्ड°. L. 12. GZ खुन्नं A मढिएसु E खुड्डि° ABFGXYZ खुट्टियं CE खुड्डियं C 1. hd. खुवए. L. 13. X खुल्हहो A तुप्फे C गुप्फो EX गुंफे AGX खुवउ BF वओ (sic) Y गंडुय° BF °तिण्णो C °किलतेणे. L. 14. GZ खुन्नं X खुणं G °ष्ठितं BCFX खुट्टियं GZ खुड्डियं. L. 15. C खुलहो. BF गुल्पुः X गुलकः (misread) C खवओ GX °बउ B गंडुल्संज्ञः F गडुत्संज्ञः GZ °संज्ञं CX गडुसंज्ञ° BF °सदृशः CX कंटक° GZ कंटकिलं तृणं X *om.* यथा.

खुंपाखुण्णतणूओ खरखुवयप्फाडिअन्तखुलुहाओ ।
वासारत्ते कुलडाउ खुड्डिअत्थं अहिसरन्ति ॥ ६३ ॥

अत्र । खुप्पइ मज्जति । खुट्टइ खुडइ तुडति । एते धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः ॥ [७५]

खुंखुणिखुंखुणयखुणुक्खुडिआओ रच्छणक्कसिरघाणा ।
पणयपकोवे खुरुडुक्खुडी तहा खेल्लिअं हसिए ॥ ७६ ॥

खुंखुणी रथ्या । खुंखुणओ घ्राणसिरा । खुणुक्खुडिआ घ्राणम् । खुरुडुक्खुडी प्रणयकोपः । खेल्लिअं हसितम् ॥ यथा ।

खुरुडुक्खुडिअपणत्थीपयघायच्छुट्टखुंखुणो भट्टो ।
खुंखुणिआइ खुणुक्खुडिमुअ धोअन्तो जणेण खेल्लिअइ ॥ ६४ ॥ [७६]

खेआलू असहे खोड्डी दासी दन्तुरम्मि खोसलओ ।
खल्लं वइविवररईसु वामकररासहेसु खव्वखवा ॥ ७७ ॥

खेआलू निःसहः । असहन इत्यन्ये । अत्र खेड्डइ रमते धात्वादेशेषूक्त इति नोक्तः । खोड्डी दासी । खोसलओ दन्तुरः ॥ यथा ।

L. 1. G खुपाखुन्न° X °खुण्णा° BF °नणूएओ GX °णूउ BF °यफाडियन° CX °यफाडियंतु° Z °यप्फाडियंतु° C 2. hd. GXZ °हाउ. L. 2. BCF कुलडाओ BFGX खुड्डियत्थं C खुड्डियच्छं. L. 3 C तुडइ तुट्टइ B त्रुडति CF त्रुटति XZ तुटति BF षूक्ताः om. इति नोक्ताः CX इति नोच्यन्ते. L. 5. BF °खुंखणि° G °खुंखुणिय° Y °खुंखणय° BF °खुणुखुडिया C °खुणुक्खुड्डियाओ AEX °खुणुखुडियाउ GZ °खुणुक्खुणियाउ Y °खुणुक्खुडियाउ E °णिक्क° BF °सिण्ण°. L. 6. EX °पकोवे B खुरुडुखुडी X खुरुखुडी Z खुरडुक्खुडी CGZ खिल्लियं ABEFY खेल्लियं X खल्लियं. L. 7. B खंखुणी GXZ °णउ BF °शिरा BCFX खुणुखुडिया G खुणुक्खुणिया Z खुणुक्खणिया BF घ्रानं C °डुखुडी X खुरुखुडी Z खुरडुक्खुडी. L. 8. X °कोपाः C खिल्लियं BFGZ खेल्लियं X खल्लियं. L. 9. B खरुडु° Z खुरडु° C खुरुडुखुडीय° BFGZ °डिय° X °खुडिय° BFG °पणेछी° X °पणेत्थी° BCF °खंखुणो. L. 10. C खुखु° X खुखुं° edd. °णियाइ (Z °णिया) C खुणुखुडि° X खुणुखुडि° GZ °डिखुय BF धोअतो GZ धोयंतो C जणाण X जलणेण BF खिल्लियइ CGXZ °ल्लियइ. L. 11. ABCFGZ खेयालू C खोड्डी Z लोट्टी BF खोमसलओ AGX °लउ E adds: ॥ अथानेकार्थः XY अथानेकार्थाः ॥ L. 12. C °रइसु G om. वामकररासहेसु Z °राहेसु corr. in margin. C खवखुवा 2. hd. °खवा G °खया. L. 13. edd. खेयालू BF निस्सहः BF रमते इति धा°. L. 14. G खोट्टी (!) GX °लउ.

रे खेआलुअ खोसल इमाण खोट्टीण मज्झमावडिओ ।
छुट्टिस्ससि कह व तुमं अकुट्टिओ ठक्कराहि फुडं ॥ ६५ ॥

॥ अथानेकार्थाः ॥

खर्ल वृतिविवरं विलासश्च । खव्वो तथा खवो वामकरो रासभश्चेति द्वावपि द्वयर्थौ ॥ [७७]

खंडं सिरसुरभण्डेसु खंडिओ मागहाणिवारेसु ।
खरथउडेसु खरुल्लं जिण्णोवालद्धएसु खज्जिअयं ॥ ७८ ॥

खंडं मुण्डं मद्यभाण्डं चेति द्वयर्थम् । खंडिओ मागधोऽनिवारश्च । खरुल्लं कठिनं स्थपुटं च । खज्जिअं जीर्णमुपालब्धं च ॥ [७८]

रणमणदुहेसु खम्मक्खमो खरडिअं च लुक्खभग्गेसु ।
खल्लइअं संकुइअमुइएसु खित्तयमणत्थदित्तेसु ॥ ७९ ॥

खम्मक्खमो संग्रामो मनोदुःखं च । मनोदुःखविशेषोऽनुशयनिःश्वसितमित्यन्ये । खरडिअं रूक्षं भग्नं च । खल्लइअं संकुचितं प्रहृष्टं च । खित्तयं अनर्थो दीप्तं च । दीप्तं प्रज्वालनमित्यर्थः ॥ [७९]

खोडो सीमाकट्ठे धम्मिअए खञ्जए चेअ ।
खोलो लहुगद्दहए वत्थस्स य एगदेसम्मि ॥ ८० ॥

L. 1. C रो खआ° BF खेयालुअ GZ खेयालुय C मज्झआवडिओ G °डिउ X °आवडिउ. L. 2. C 2. hd. X छुट्टि° GX अकुट्टिउ Z अकुट्टिउं BF ठक्कराहिं G फुडं X फुड. L. 4. C वृत्ति° CX °विवरणं G पिलासश्च C खबो Z om. खव्वो. L. 6. A °संडेसु C °भंडेसुं BFGX खंडिउ E मागहा°. L. 7. BFZ खरयउडेसु E °खउडेसु G °खउ° C खरुण्णं X खेरुल्लं A °वालद्धएसु BF °वालब्धएसु C °लद्धयएसु 2. hd. यएसु G °लद्धिएसु BF खज्जियय C खज्जिअययं AEGXYZ °ययं. L. 8. G सुंडं B °भाडं B द्यर्थौ GX खंडिउ Z खंडिउं BCFX अनिवारश्च CX खेरुल्लं. L. 9. BFXZ खज्जियं C °खज्जिअं B °लव्वं व G °लव्वं च. L. 10. CEX °खमो GZ °क्खमो य cdd. °डियं GZ om. च A °भंगो य. L. 11. C खेल्ल° cdd. इयं G सकुइ° ABCFGYZ °कुइय° EX °कुइयं° X °सुइएसु E खेत्तयम° B °यमाणत्थ° A °मणत्थ° C °मणच्छ°. L. 12. G खम° BCF °खमो X खमो for खम्मक्खमो CGZ संग्रामः C °विशेषोऽभ्युयः नि° G °षो । नुशयः निःश्व° BF अनुशय° Z नुशयः BCFX °निश्व°. L. 13. BF खरडि CGXZ °डियं cdd. खल्लइयं G संकुचितं B व B खित्तियं GZ खित्तअं. L. 14. G प्रज्वाल° BFX प्रज्वालमित्यर्थः. L. 15. C 1. hd. सीसा° G °कट्ठो C धम्मिआए BYZ धम्मियए GYZ चेय X om. चेअ. L. 16. Y लघुगद्दहए AC वच्छस्स.

खोडो सीमाकाष्ठं धार्मिकः खञ्जश्चेति त्र्यर्थः । खोलो लघुगर्दभो वस्त्रैकदेशश्च ॥ [८०]

॥ अथ द्व्यक्षरादिक्रमेण स्वरक्रमेण च गकारादयः ॥

गंजो गल्ले गड्डी सयडे गज्जो जवे गढो दुग्गे ।
गड्डं सयणे गलिअं सुमरिअमक्खवलए गणेत्ती अ ॥ ८१ ॥

गंजो गल्लः । गड्डी गन्त्री । गज्जो जवः । गढो दुर्गम् । गड्डं शय्या । गलिअं स्मृतम् । गणेत्ती अक्षमाला ॥ यथा ।

मयणगढं गज्जस्स वि गंजं गड्डम्मि गड्डिचक्ककडिं ।
गलिअं गालिउं भिक्खू गणिअगणेत्ती वि मुच्छेइ ॥ ६६ ॥ [८१]

गहणं अजलट्ठाणे गंडीरी उच्छुखण्डम्मि ।
गत्ताडी तह गाणी गवायणी कडुज्झुणिम्मि गद्दब्भो ॥ ८२ ॥

गहणं निर्जलस्थानम् । गंडीरी इक्षुखण्डम् । गत्ताडी तथा गाणी गवादनी । गत्ताडी गायिकेति गोपालः । गद्दब्भो कटुध्वनिः ॥ यथा ।

गद्दब्भसद्दकरहोचिअम्मि गहणम्मि धवल मा वच्च ।
तत्थ ण दुव्वागाणी दूरे गंडीरिगत्ताडी ॥ ६७ ॥ [८२]

L. 1. CGX °काष्टं GZ लहु° BF °गर्द्दभः. L. 3. *om.* A; EY only गकारादिः G °क्रमेण च स्वर°. L. 4. BF गजो E गड्डी C गह्लो a *v. l.* which will not be noted any more. GZ गज्जे E जवो B गाहो G दुग्गो. L. 5. A गड्डं BCFGZ गड्ढं XY गड्ढं *add.* गलियं ACEGXYZ °रियम° A °क्खयलए C *om.* क्खवलए गणे, 2. hd. remarks अपूर्णं पद्यं C त्री for गणेत्ती C *om.* य ABFY च GZ ९ X आ. L. 6. BCF गजो C 2. hd. गह्लो X गंजा C *om.* from गल्लः to गज्जो incl. 2. hd. remarks उपरितो लेखः । गंजो गल्लं गड्डी शकटं च BF यवः BF गढो BF गड्ढं CGZ गड्ढं X गड्ढं शज्जा BFZ गलियं C गलिअ G. गलितां. L. 8. G गज्जस्स Z गज्जस्य BF गड्डंभि CGXZ गड्ड° BF गड्डि चक्क° C गड्डि° G °चक्क°. L. 9. BCFX गलियं GZ गणियं Z गलिओ C भिक्खु BCFX गणिय° GZ गलिय°. L. 10. G °ट्टाणे Z °ट्ठाणे X इच्छु°. L. 11. E गत्ताणी Y गवाइणी C 1. hd कडुज्झुणि° E °ज्झुणम्मि X °झुणम्मि. L. 12. B निर्जलं स्थानं G गडीरी BF गत्तार्णाडी G गवादना. L. 14. BCFX °होविय° GZ °होचिय° B वद्र F वद्द Z वच्च. L. 15. C दुव्वा° BF गड्डीरि° C गंडीरी.

गंधिअगद्दिअगद्दहसद्दा दुग्गन्धदरिअकुमुएसु ।
गंदीणी चक्खुथगणकीला गंजिल्लगाडिआ विहुर ॥ ८३ ॥

गंधिओ दुर्गन्धः । गद्दिओ गर्वितः । गद्दहं कुमुदम् । गंदीणी चक्षुःस्थगनक्रीडा । गंजिल्लो तथा गाडिओ विधुरः ॥ यथा ।

गंधिअ गद्दिअ उइए गद्दहणाहम्मि कामगंजिल्लो ।
भमिअ किमिमाइ गोसे करसि विरहगाडिआइ गंदीणिं ॥ ६८ ॥ [८३]

गड्डरिगामेणीओ छगलीए गंछओ वरुडे ।
गहणी तह बन्दीए गहरो गिद्धे धणुम्मि गंडीवं ॥ ८४ ॥

गड्डरी तथा गामेणी छागी । गंछओ वरुडः । गहणी हठहृता स्त्री । गहरो गृध्रः । गंडीवं धनुः ॥ यथा ।

गंछ व्व दलिअ वंसं गहणिं गामेणिअं च ताडन्ति ।
धी गड्डरिभोअणया पावा गंडीविणो गहरघोरा ॥ ६९ ॥ [८४]

गहिअगवत्ता वंकिअघासा गहिआ य कम्ममाणाए ।
णासाए गंधलया य गडयडी वज्जणिग्घोसे ॥ ८५ ॥

L. 1. A गंविय° or गंचिय° BCEFGXYZ गंधियगद्दिय° G °कगद्दह° A °सब्वा *cdd.* °दरिय° C 1. bd. °कुमु°. L. 2. G गंधीदीणी A चक्खुवगण° C चखुत्थग° Z चक्खुच्छ° G °व्वगण° E °कीला जिल्ला° Y गंजेल्ल° *cdd.* °गाडिया (X °गाहिया). L. 3. X गंधिउ X गद्दिउ BF कुडुदा G कुमुदांगं G गंधिणी. L. 4. X गाडिउ. L. 5. *cdd.* गंधिय गद्दिय. L. 6. *cdd.* भमिय BF किमिमाय Z °माइं C गरासि *cdd.* °गाडियाइ X गदीणि. L. 7. C गड्डरी° ABFGX °णीउ AGX गंछउ X बरुडे. L. 8. BCEFGZ वंदीए C गिद्धे. L. 9. X गड्डिरी From णी to व in वरुडः torn off in G. X गंछउ बरडः C वरुडः BF वरुटः L. 11. BCF च *cdd.* दलिय BF गहेणि Z गहणं BF गामेणिं यं XZ गामेणियं Z व X ताडंमि. L. 12. B गड्डरि° CGZ °भोयणया X °भोयणआ BF पावा In G गहरघोरा is torn off. L. 13. A गहियं गव° BCEFXYZ गहिय° In G from गहिय° to °घासा excl torn off. A वंकियवासा BF वंगिअ° CEXYZ वंकिय° C °घोस X °घोसो *cdd.* गहिया Z °माणाए. L. 14. BF णाणाए C गंधलयाए गडअडी BCFY °निग्घो° C °सा E °णिघो.

गहिअं वक्रितम् । गवत्तं घासः । गहिआ काम्यमाना स्त्री । अत्र गहिलग्गरशब्दौ ग्रहिलगद्गदशब्दभवौ । गञ्जिओ कल्यपाल इति गाञ्जिकशब्दभवः । गञ्जा हि सुरागृहमुच्यते । इति नोक्ताः । गंधलया नासा । गडयडी वज्रनिर्घोषः ॥ यथा ।

मेहम्मि गडयडन्ते अगहिअचित्तं विणा गहिअजुवइं ।
सिंचइ गंधलयाए को णु गवत्तं व मालईदामं ॥ ७० ॥ [८५]

गोट्ठीरए गणसमो गल्लप्फोडो डमरुअम्मि ।
गहकल्लोलो राहू विवाहगणए गणायमहो ॥ ८६ ॥

गणसमो गोष्ठीरतः । गल्लप्फोडो डमरुकः । अत्र । गन्धुत्तमा सुरेति संस्कृतभवः । गण्ठिच्छेओ ग्रन्थिच्छेदक इति ग्रन्थिच्छेदशब्दभव इति नोक्तौ । गहकल्लोलो राहुः । गणायमहो विवाहगणकः ॥ यथा ।

गणसम गल्लप्फोडं मुहेण वाएसि किं गणायमह ।
गहगणविवरीअगइं गहकल्लोलं णया णेसि ॥ ७१ ॥ [८६]

गणणाइआ य चण्डीइ गलत्थलिअं गलत्थिअए ।
गयसाउलो विरत्ते गंधपिसाओ अ गन्धिअए ॥ ८७ ॥

L. 1. BF गह्लियं CXZ गाहियं From गहिअं to घासः incl illegible in G. BF *om.* गवत्तं घासः CX घोषः *cdd.* गहिया From हिल° to दशब्द् torn off in G. L. 2. X °गर्गर° X गंजिड BCFX कल्पपालः (C °ल) BF °भव G °भवेः. L. 3. From च्यते to नोक्ताः incl illegible in G. CXZ नोक्ता Z गंधूलया CX नाशा G *om.* नासा CX गडअडी X वज्जानिर्घोषः. L. 4. From हम्मि to अग° excl. torn off in G. *cdd.* अगहिय° G चिणा *cdd.* गहिय° G °जवइं X °जुवइ. L. 5. CX गंधलियाए X गवत्तंवत्तं C च. L. 6. A गोहारए Y गुट्ठिरए BF णसमो E गल्लफोडो BFY डमरुयंमि. L. 7. X गहकल्लो C *om.* विवाइ A नणाय° E °महे. L. 8. CGX गोष्ठी° G डमकः X गंधुत्तसा GZ सुरा इति. Z संस्कृतसमः L. 9. BF गंठिओछेओ X °छेड X °छेद्कः X *om.* शब्द् GZ °भवः G गयकल्लोलो X °कल्लोलोलो X राहू. L. 11. C मुहे X गणायमहं Z गणायमहा. L. 12. *cdd.* °विवरीय° (X विवरीइ°) C 1. hd. मइ°. L. 13. *cdd.* गणणाइया EZ इ for य, but य superscr. G गह° C गलच्छलियं E गलथ° ABEFGXYZ °लियं A गरछियए C गलच्छयए BFGYZ° त्थियए. L. 14. C °फिसाओ AGX °साउ AGYZ य *cdd.* गंधियए.

गणणाइआ चण्डी। गलत्थलिओ क्षिप्तः। गलत्थिअं इति तु धात्वादेशेषु क्षिपेर्धातोः सिद्धमित्यनेनार्थनिर्देशः कृतः। गयसाउलो विरक्तः। केचित् गयसाउल्लो विरक्त इत्याहुः। तत्र साउल्लो अनुरागो वक्ष्यते। स गतो यस्य स गयसाउल्ल इत्येव सिद्धम्। गंधपिसाओ गान्धिकः॥ यथा।

गणणाइआइ भत्तोसवम्मि ण समागउ त्ति वेसाए।
गयसाउलचित्ताए गंधपिसाओ गलत्थलिओ॥ ७२॥ [८७]

गयणरई मेहे गज्जणसद्दो हरिणवारणरवम्मि।
गागेज्जं गेज्जं मन्थिअम्मि णवपरिणिआइ गागेज्जा॥ ८८॥

गयणरई मेघः। गज्जणसद्दो मृगवारणध्वनिः। गागेज्जं तथा गेज्जं मथितम्। गागेज्जा नवपरिणीता॥ यथा।

गागेज्जवावडा गागेज्जा गेज्जारवं मिउं कुणइ।
गयणरइगज्जिगहिरं गज्जणसद्दं सुणन्तिआ पइणो॥ ७३॥ [८८]

गाहम्मि गाहुली गायरिगोआ गग्गरीए अ।
गामपहाणे गामणिगामउडग्गामगोहगोहा य॥ ८९॥

L. 1. *cdd.* गणणाइया B (F?) गलत्थलि उक्षिप्तः C गलच्छलि उक्षिप्तः C 2. hd. °लिओ उक्षिप्तः GX °लिउ BZ गलत्थियमिति CG (F?) गलच्छियमिति X गलत्थलियमिति BFX क्षिपेः सि°. L. 2. G *om.* कृतः GZ केचिद्गय° X विरक्तः. L. 3. XZ गयसाउल्लो Z इत्यव C 1. hd. गंधंपि° GX °साउ. L. 5. *cdd.* °इयाइ (X °इयाय Z °इया) C भत्तोसंवं C 1. hd. मण 2. hd. गण C वि for त्ति X वेसाउ. L. 6. GX °साउ C गलच्छ° GX °लिउ. L. 7. C 1. hd. गयणाइं X गणयरइं A मिहे E °वारण° GZ °वाहण° G °रवेण A °रयम्मि C °वरंमि. L. 8 C गहरं EX गिज्जं C मंथिय° ABEFGXYZ मंथिय° ABCFGYZ °णियाइ EX °णियाइ A गागेज्जा. L. 9. BF गणइरइं CGXZ °शब्दो C *om.* from गागेज्जं to मथितं incl; 2. hd. remarks अपूर्णंवं टीका. L. 11. C गेज्जा for गागेज्जा C कुणइं. L. 12. C °रइं° G °गज्जिय° C °रहिरं° X °गहिरज्जं गज्जणसुद्दं C °सद्दं GZ सुणंतिया Z पेयणो. L. 13. AY गाअरि° X गोयरि° Z गावरि° GZ °गोया A गयरीए C गरीए ACGYZ य. L 14 GZ गामिणि° C 2. hd. गामणी° 1. hd. *om.* णि BF °गामडग्गा A °उडगाम° G °ग्गामगोमा (sic) C °ग्गामगोहा य, C 2. hd. °गोहागोहा य Z °गोहगोमा य.

गाहुली क्रूरजलचरः । गायरी तथा गोआ गर्गरी । गग्गरीशब्दोऽपि केषांचिद्देश्यः । अस्माभिस्तु गर्गरीशब्दभवत्वान्नोक्तः । यदि भवति तदा पर्यायभङ्ग्या दर्शितोऽस्ति । गामणी गामउडो गामगोहो गोहो एते चत्वारोऽपि ग्रामप्रधानार्थाः । गोहो भट इत्यन्ये । पुरुष इत्येके । गामणिसुअशब्दोऽपि ग्रामप्रधानवाचीत्यन्ये ॥ यथा ।

गामणिसुएण केण वि गोहसुआ भग्गगायरी कहइ ।
गामउडगामगोहघरिणीण गाहुलिहयं गोअं ॥ ७४ ॥ [८९]

गामहणगामरोडा गामट्ठाणछलगामभोईसु ।
गुंफो कारा गुम्मी इच्छा गुंठी अ णीरंगी ॥ ९० ॥

गामहणं ग्रामस्थानम् । गामरोडो छलेन ग्रामभोक्ता । अन्तर्भेदं कृत्वा यो मायया ग्रामं भुनक्ति । गुंफो गुप्तिः । गुम्मी इच्छा । गुंठी नीरङ्गी ॥ यथा ।

तइआ तं कयगुंठिं गामहणे सुहय गामरोडवहुं ।
उवभुञ्जसि गुम्मीए इण्हि लज्जेसि किं गुंफे ॥ ७५ ॥ [९०]

गुंफी अ सयवईए गुलं गुडोलड्डिआ य चुम्बिअए ।
मुत्थसमुत्थम्मि तिणे गुंडं तुरयाहमे गुंठो ॥ ९१ ॥

गुंफी शतपदी । गुलं तथा गुडोलड्डिआ चुम्बनम् । गुंडं मुस्तोद्भवं लचकाख्यं तृणम् । गुंठो अधमहयः ॥ यथा ।

L. 1. X गोयरी GZ गोषा BFZ गग्गरीशब्दो CX गर्गरि° G गग्गरशब्दोऽपि GZ देश्य एव कयांचित् (Z केषा°) C °चित् दे° L. 3. BF गामउरो G गाममाहो BG (F?) *om.* गोहो. L. 4. X गाममणिसुअ° GZ °सुय° L. 5. BF गोअ° C गोहेसुआ GXZ °सुया C °कायरी BF कहइ. L. 6. G °गोहाइरणीण C गाहुविइ GZ गाहुलियं X गाहुविहय GZ गोयं. L. 7. A °गामगेडा C °गेहो A गामदु—छल° E गामडाण°. L. 8. E गुंफे GZ कारी E इन्धा गुंठीइ णी° XYZ य G ल्मीरंगी. L. 9. G यामगेडो. L. 10. BF गुल्मी C गुंवी BF निरंगी C नारंगी. L. 11. *cdd.* तइया BF कहगुंठिं G °गुंठि C °बहुं. L. 13. AGYZ य C गुल G गुडं C गुड्डो° B °लट्टिया F °लट्टिया G °लट्टियाए EYZ °ड्डिया X °लट्टिय GZ *om.* य AYZ चुंबियए BFG चुंबियए. L. 14. CY मुच्छस-मुच्छंमि G मुच्छ° A °समुच्छम्मि तिणो BF गुड्डं GZ गुंड़ं A गुंढो or गुंडो. L. 15. B गुलोडोलाट्टिया F गुलोडोलट्टिया CGZ °लड्डिया X °लड्डिया BCFX गुड्डं FZ गुंड़ं BCFZ लवका° X लचकाक्षं. L. 16. BF गुंढो GZ अधमहयः.

गुंफिसमाए जीए रत्तो गुंठु व्व गुंडिणिमहीए ।
तीए च्चिअ कुणसु गुलं मज्झ गुडोलद्धिअं मुद्ध ॥ ७६ ॥ [९१]

मूलोच्छण्णभमिअभासेसुं गुम्मिअगुलुच्छगुत्थंडा ।
गुंजेल्लिअं च गुडदालिअं च पिण्डीकयत्थम्मि ॥ ९२ ॥

गुम्मिअं मूलोत्सन्नम् । गुलुच्छं भ्रमितम् । गुत्थंडो भासपक्षी । अत्र गुलुन्छो गुच्छ इति संस्कृतसमः । तथा । गुंठइ उद्धूलयति । गुमइ भ्रमति । गुंजइ हसति । गुम्मइ मुह्यति । एते धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः । गुंजेल्लिअं तथा गुडदालिअं पिण्डीकृतम् ॥ यथा ।

गुंजेल्लिअणीसासं गुडदालिअहणुकरं च गुत्थंड ।
विरहगुलुच्छं तह गुम्मिअं च उड्डिअ कहेसु मं तस्स ॥ ७७ ॥ [९२]

गुत्तण्हाणं पिउजलदाणे गुलुगुंछिओ वयन्तरिए ।
गुफगुमिओ सुरही गेंडगेंदुआ य थणवत्थगण्ठीए ॥ ९३ ॥

L. 1. B गुंफि° C गुंफी° F गुफी° C गुण व X गुंड व्व BF गुंद्रिणि° C गुड्डिणि° GZ गुंड्डिणि° X गुड्डिणि° C °महाए. L. 2. BCFX तीइ *cdd.* चिय G गुल X मज्ज गुंडोलद्विय BF °लट्ठियं CGZ °लद्धियं. L. 3 G मूलुच्छन्न° C °च्छन्न° Z मूलच्छन्न° ACEGXZ °भमिय° BFGZ °भासेसु *cdd.* गुम्मिय° X °गुलच्छु° BFXY °गुच्छंडा C °गुच्छंड्रा. L. 4. A गुंडे° X गुंजि° ABCFGYZ °ल्लियं E °जियं X °ल्लिय A व E गुडु° *cdd.* °दालियं A °कयत्थम्मि C °कयच्छम्मि. L. 5. *cdd.* गुम्मियं BF °च्छण्णं CGXZ °च्छन्नं B गुलुन्छं X गुलुक्षं BF गुत्थडो CX गुच्छंडो BF गुलुछो X गुच्छ. L. 6. C गुम्मइ CX भ्रमयति B गुजइ X गुमाइ. L. 7. BF गुजिल्लियं CXZ °ल्लियं G गुजेल्लेयं BCFX °दालियं G °दाडियं Z °दादियं. L. 9. BF गुजे° *cdd.* °ल्लिय° C गुंड° *cdd.* °दालिय° G °करः Z व C गुछंड BF *om.* गुत्थंड. L. 10. BF *om.* विरह BF °गुच्छं C °गुलंच्छं G °गुलुंछं Z °गुलुंठं BF गुंमियं CGXZ गुम्मियं BFGZ उड्डिय C उडियं X उडिय B काहसु. L. 11. A सुत्तण्हाण E गुत्तन्हाणं X गुत्तत्ताणं EX गुलगुं° BCF °छिउ G °लिउ X °छिउ Y °छिओ. L. 12. A गुलुगुंमिउ BCFGYZ गुप° CX °मिउ GZ °गुम्मिउ A गेंड-गेणया BF गेंडगेंडया C गेण्हगेण्हया E गेंडगेंधुआ G गेंडगेंडुया X गेंडगेंडुआ Y °गेंडुया Z गेंड-गेंडुया GZ *om.* य C थणवत्थगंडीए E °वत्तगंढीए GZ °गंथीए.

गुत्तण्हाणं पितृभ्यो जलाञ्जलिदानम् । अत्र गुज्झहरो रहस्यभेदीति गुह्यहरशब्दभवः। तथा । गुललइ चाटु करोति । गुंजुल्लइ उल्लसति । गुम्मडइ मुह्यति । एते धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः । गुलुगुंछिअं वृत्यन्तरितम् । उन्नमितार्थं तु उन्नमेरुत्क्षिपेर्वादेशसिद्धम् । गुफगुमिअं सुगन्धि । गेंडं तथा गेंठुअं स्तनयोरुपरि वस्त्रग्रन्थिः ॥ यथा ।

गुलुगुंछिअ मयगुफगुमिअङ्गो महसि किमगेंडमिमं ।
गुत्तण्हाणकए लुट्टगेंठुआ जाइ जं सरिअमेसा ॥ ७८ ॥ [९३]

गेंठुल्लं गोविल्लं कुप्पासे गेण्हिअं च थणमुत्ते ।
कीलाइ गेंदुई गेज्जलं च गेवेज्जए वणे गोंडं ॥ ९४ ॥

गेंठुल्लं तथा गोविल्लं कञ्चुकः । गेण्हिअं उरःसूत्रम् । गेंदुई क्रीडा । गेज्जलं ग्रैवेयकम् । गोंडं काननम् ॥ यथा ।

गेंदुइगोंडे गोरिं सगेज्जलं पुलयफुट्टगोविल्लं ।
उअ दट्टुं रइतिसिओ गेंठुल्लं गेण्हिअं च अवहरइ ॥ ७९ ॥ [९४]

गोच्छागोंठीगोंडीगोंजीओ मञ्जरीए अ ।

गोलो सक्खी गोल्हा बिम्बी गोली अ मन्थणिआ ॥ ९५ ॥

L. 1. G गोत्तण्हाणं X गुत्ताणं C गुज्झ (*i. e.* गुज्ज°) BFX *om.* इति. L. 2. Z गुलइ BCFX गंजुलइ B °षूकाः. L. 3. X नोका G तथा गुलुगुंछि (sic) Z तथा गुलुगुंछियं X °गुंछियं X उन्नमितत्° G °पेर्वा आदेशसिद्धा X °पेर्वा आदेश°. L. 4. C गुपम्मियं BFGZ गुपगुमियं X गुपगुम्मियं Z सुगंधिः गेण्हं X गंडं BFXZ गेंडयं C गेण्हयं G गेणुयं CX °गन्धिः. L. 5. X गुलुगुंछिय *cdd.* °छियगुपगुमियंगो BFGXZ किं अगेंड° C किं आगं° Z °गेंडमिम. L. 6. X गुत्तत्ताणकए Z उत्तण्हाण° CX च्छुट्टगेण्डया BF छुट्टागेंठुया G °गेंठु (sic) CX जाय C सं जरियमेसा BFX सरियमेसा Z °मेस. L. 7. BFZ गेठुल्लं A गेडल्ल X गोंठुल्लं ABCEFXY गेण्हियं X व घणुमुत्ते C 1. hd. घण°. L. 8. X कीलाइं BCFZ गेंदुइं Y गेंदुइं Z व for च Y गेविज्जए X वामणे for वाणे. L. 9. BCF गेठुल्लं G गेविल्लं B गोम्भिल्लं X कंचुकगेणियं उरसूत्रम् BCF गेण्हियं BCF गेंदूइं GZ गेंदुइं. L. 10. C ग्रैवेयके X वामनं. L. 11. B गेदूइ° C (F?) गेंदुइ° G °गोंडे BFG गोरि X गरि CX सगे° BF संगें° BF पुलपुट्ट° G पुलइफुट्ट° Z पुलइ°. L. 12. CX उय C दट्टुं X रयति° GX °तिसिउ Z °तिसिउं B गोंठुण्णा CXZ गेण्हल्लं F गेंठुण्ण G गेण्हुलं BCFX गेण्हियं GZ गेंहुयं BF व X अवहचाहरइ. L. 13. G गोंच्छागोच्छीगोंडीगोजीयगोजीउ AXZ °जीउ E °गोंजीओ Z गोंछा° B °गोंडी° BF °गोज्जीउ ACXYZ य. L. 14. X सक्खी C गोण्हा Z गोल्ही BFZ विंबी G बिबी E बिंबो AEGXYZ य *cdd.* °णिया.

गोच्छा गोंठी गोंडी गोंजी एते चत्वारो मञ्जरीवाचकाः । गोलो साक्षी । गोल्हा बिम्बी । गोली मन्थनी ॥ यथा ।

गोंडी गण्डे गोच्छा माले गोंठी उरे थणे गोंजी ।
गोलीसमजलफुसिआउ एत्थ गोल्होहि को गोलो ॥ ८० ॥ [१५]

गोवी बाला गोसं गोसग्गं गोवरं करीसम्मि ।
गोमड्डा गोअग्गा रच्छाए गो रं च गोविट्ठा ॥ ९६ ॥

गोवी बाला । गोसं प्रभातम् । गोसर्गशब्दो यदि संस्कृते रूढस्तदा तद्भवो गोसग्गशब्दः । अन्यथा तु देशी । पर्यायभङ्ग्या त्विहोपात्तः । गोवरं करीषम् । गोमड्डा तथा गोअग्गा रथ्या । गोहुरं गोविष्ठा ॥ यथा ।

गोवरगोहुरकज्जे गोअग्गं गोवि मा भमसु गोसे ।
विप्पिज्जसि जं तस्सिं केण वि गोमड्डवसहेण ॥ ८१ ॥ [१६]

गोंदीणं सिहिपित्ते गोणिक्को गोसमूहम्मि ।
पवयणजडेसु गोच्चयगोसण्णा गोविओ अजंपिरए ॥ ९७ ॥

गोंदीणं मयूरपित्तम् । गोणिक्को गोसमूहः । गोच्चओ प्राजनदण्डः । गोसण्णो मूर्खः । गोविओ अजल्पाकः ॥ यथा ।

गोसण्ण गोविअमिमं गोणिक्कं गोच्चएण किं हणसि ।
मोरं कडक्खमाणिं गोंदीणपिअं णिवारसु बिडालिं ॥ ८२ ॥ [१७]

L. 1. C गोंच्छा G गोंठी गोण्डी BF *om.* गोंजी XZ चत्वारोपि. L. 2. BF विंबी G बिंबी X विंबी। गोलो BF मंथनी G मथनी. L. 3. G गोण्ही B गंडे Z गोंछा X भाला CX गोण्डी C ओरे CX वणे BFG गोजी. L. 4. BFGXZ °सियाउ C °सियाओ BFX इत्थ C इच्छा GZ एत्थं C कोल्हाहि X कोल्होहि GZ °हि. L. 5. ABCFGXZ वाला A गोव्वरं BF गोवारं E गुव्वरं GXZ गोव्वरं Y गोब्बरं. L. 6. C गोमड्डो E गोमुड्डा BFYZ रत्थाए C गोहुरं. L. 7. *cdd.* वाला C तद्भावो. L. 8. CG गोसग्गंशब्दः CZ गोव्वरं G °व्व° or °ब° X गोव्वरं C *om.* गोमड्डा तथा. L. 9. X रथा GXZ °विष्ठा X has गोहुरं गोविष्ठा । यथा twice. L. 10. GZ गोव्वर° C °कज्जो. L. 11. G ढिप्पि°. L. 12. CXZ गोंदीणं A °दीण C सहि° EX °पत्ते. L. 13. C गोच्चय *om.* गोसण्णा XZ गोव्वय° GZ °गोसन्ना AGXZ गोविउ G य जंपिरए Z अंजंपिरए. L. 14. BCF गोंदीणं X मयूरपित्तं गोंदीणं BF (G?) Z गोच्चओ X गोच्चउ G °उ GZ गोसन्नो. L. 15. X गोविउ. L. 16. GZ गोसन्न *cdd.* गोविपमिमं CGZ गोव्वएण but in C व्व is corrected from च X गोव्वए. L. 17. BF गोरं G मोर BF कक्खडमाणि C कक्खडमितं X कखडमितं *cdd.* गोंदीणपियं (X गोंदीण°) Z णिवारिसु *cdd.* बिडालिं.

गोअंटा गोचरणेसु गोअला दुद्धविक्कइणी ।
गोआलिआउ पाउसकीडा गोरंफिडी गोहा ॥ ९८ ॥

गोअंटा गोचरणाः । गोअंटो स्थलशृङ्गाट इत्यन्ये । गोअंटगोखुरलशब्दौ वृद्धत्ववाचकाविति तु प्रज्ञाप्रमादः । गोअला दुग्धविक्रयकर्त्री । अत्र गोइल्लो गोमानिति मतोरिल्लादेशसिद्धम् । तथा गोमुहं उपलेपनमिति गोमुखशब्दभवत्वान्नोक्तम् । यदाह ॥ गोमुखमुपलेपनेऽपि स्यात् ॥ इति (हलायुधः ९, ११)। गोआलिआ प्रावृषि कीटविशेषः । गोरंफिडी गोधा ॥ यथा ।

रेल्लिअ गोअंटपयं गोआलिपिए घणम्मि वरिसन्ते ।
गंत्तीसु गोअलासुं गोरंफिडि मा कुणासणिणिवायं ॥ ८३ ॥ [९८]

॥ अथानेकार्थाः ॥

घुम्मिअमुए गयं वणतलारबालमिगण्हाविए गंडो ।
गत्तं ईसापङ्केसु इच्छरयणीसु गंधोल्ली ॥ ९९ ॥

गयं घूर्णितं मृतं च । गंडो वनं दाण्डपाशिको लघुमृगो नापितश्चेति चतुर्थः । समाहारत्वादेकवचनम् । गत्तं ईषा पङ्कश्च । गंधोल्ली इच्छा रजनी च ॥ [९९]

L. 1. C गोअंट्टा X गोअंदा BF (A!) गोचर° GZ गोइला A डुडु° C डुड्ढ° C 2. hd. दुद्द° C °विक्कयणी. L. 2. BF गोअलि° C गोआली° GYZ गोवा° *cdd.* °याउ G पाउकंसकीला Z °कीला C गारुंफिडी C 2. hd. गोरुं° G गोधहा. L. 3. G गोयंटा G स्थूलशृंगाट CX °गाटः C °गोक्षुरल° C वृहत्व.° L. 4 X *om.* तु C *om.* प्रज्ञा Z गोयला BFGX °कत्री C 1. hd. °कत्तण 2. hd. कर्त्ता Z °याची for कर्त्री. L. 5. X मनोरिल्ला° C °ल्लोदे° C गोमुहमुप° BF °नमिनि तु G °भवत्वात् G नो° *om.* यदाह. L. 6. BFGXZ स्यादिति In G गोआलिआ प्रा torn off. CXZ गोवा° BCFX °लिया. L. 7. X °विशेषाः G गोधरंफिडां Z गोउरंफिडी. L. 8. BFZ रेल्लिय CX रल्लिय G गोअंठ° GZ गोवा° C मूणंमि °संतो. L. 9. CX गोत्तीसु GZ °सुं C margin adds य CGXZ गोयलासुं BF गोरं मा कुणाइस° (इ = ऽ) C मक्कणास° G °फिणि Z °वाज्जं From वायं to मुए l. 11 torn off in G. L. 11. BCFXZ घुम्मिय° C 1. hd. °मुएं A चण° ABCFGZ °बाल° A °मित° BF °विओ. L. 12. C गोत्तं A गत्त BF °पंके E इत्थ° E गंधुल्ली G गधोल्ली X गंधोल्ली L. 13. From र्णित to वनं excl torn off in G. CX च मृतं च C दांडपाशिका G °मृगः From ना° to°हार° l 14. torn off in G. L. 14. BF गर्त्त X गंधोली.

गंधेल्ली छायासरहासु गहवई अ गामिअससीसु ।
गंजोल्लिअमुद्धुसिअं हासट्ठाणे अ अङ्गमालिद्धं ॥ १०० ॥

गंधेल्ली छाया मधुमक्षिका च । गहवई ग्रामीणः शशी च । ग्रहपतित्वमादित्य एव रूढं न शशिनीति नायं ग्रहपतिशब्दसमुद्भवः । गंजोल्लिअं रोमाञ्चितं तथा हास्यस्थाने ऽङ्गस्पर्शो यत् गिलिगिलाविअं इति लोके रूढमिति द्व्यर्थम् ॥ [१००]

विन्दुअहमेसु गुंपागुंदागुंछाउ दाढिआए वि ।
गुत्ती बन्धणइच्छावयणलयामउलिमालासु ॥ १०१ ॥

गुंपा तथा गुंदा बिन्दावधमे चेति प्रत्येकं द्व्यर्था । गुंछा तु विन्द्वधमयो-रुत्तरोष्ठश्मश्रुणि चेति त्र्यर्था । गुत्ती बन्धनमिच्छा वचनं लता शिरोमाल्यं चेति पञ्चार्था ॥ [१०१]

सेज्जाए संमूढम्मि गोविए तह य गुप्पंतं ।
गुमिलं मूढे गहणे पक्खलिआवुण्णएसुं च ॥ १०२ ॥

गुप्पंतं शयनीयं संमूढं गोपितं चेति त्र्यर्थम् । गुमिलं मूढं गहनं प्रस्खलितमापूर्णं चेति चतुरर्थम् ॥ [१०२]

L. 1. BFY गंधिल्ली C छासर° Y °सरघासु AEGXYZ च *cdd.* गामिय° (Y गाचिय°) Z °सीसुं. L. 2. GZ गंधो° *cdd.* °ल्लियमु° C °मुद्धु° *cdd.* °सियं Z हासट्टाणे CXYZ च In G अङ्गमालिद्धं is torn off. C 1. hd. °लिद्दं 2. hd. °लिद्धं. L. 3. GZ °पतिमा°. B °मादित्ये. L. 4. G रूढः न शशीति BCFX °ल्लियं L. 5. BCFX अंग° X °स्पर्शो GZ यद्गिलि° BFG °वियमिति CXZ °विअमिति X लोकरूढ° C द्व्यर्थः. L. 6. BCFG बिंदु° G *om.* गुंपा° Y गुंका° Z *om.* गुंदा BFZ °गुंच्छाओ C °गुच्छाओ E °गुच्छाउ X गुंकागुंछाउ *cdd.* दाढियाए. L. 7. C गुत्ता G बंधण° X °इच्छाव° L. 8. BX गुंका Z गुपा BFG विंदाव° C °दाववधमेति XZ वेति CX प्रत्येकं द्वावपि द्व्यर्थाः C 2. hd. विंदो अधमश्च म° द्वावपि द्व्यर्थौ Z द्व्यर्थाः B विंद्वध्वमं° C विंद्वधमयोरुत्तरोष्ठमस्मश्रुणि G विंद्वधमयोरुत्तरेः श्म° X विंद्वधमयोरुत्तरोष्ठस्मश्रुणि. L. 9. XZ त्र्यर्थाः BFG बंधन° C वचनलता. L. 10. BX पंचार्थाः. L. 11. BF सेज्जाए CGZ सज्जाए G समू° BF *om.* य In C from गुप्पंतं to च l. 2. twice. L. 12. A मूढ *cdd.* पक्खलिया° AX °वुण्ण° CGZ °वुन्न° E °वण्ण° C 1. hd. °एसं च. L. 13. BF सम्मूढ X त्र्यर्थः C 1. hd. मंगुलि corr 2. hd. X प्रस्खलित° B °लितं मापूर्णं.

बुसिआविलोडिएसुं कण्डुअथवएसु तह गुलिआ ।
संचलिअखलिअविहडिअपूरिअ मूढेसु गुम्मइओ ॥ १०३ ॥

गुलिआ बुसिका विलोडितं कन्दुकः स्तबकश्चेति चतुरर्था । गुम्मइओ संचलितः स्खलितो विघटितः पूरितो मूढश्चेति पञ्चार्थः ॥ [१०३]

पङ्कजवेसुं गेड्डं गोगोदाणइसहासु गोला य ।
सीअक्खिग्गीवासुं गोरा गोणो अ सक्खिउसहेसु ॥ १०४ ॥

गेड्डं पङ्को यवश्च । गोला गौर्गोदावरी सामान्येन नदी सखी चेति चतुरर्था । गोरा लाङ्गलपद्धतिश्चक्षुर्ग्रीवा चेति त्र्यर्था । गोणो साक्षी वृषभश्च । अत्र गोलाशब्दः संस्कृतसमोऽपि कवीनां नातिप्रसिद्ध इत्युपात्तः । गोणशब्दस्तु गवि शब्दानुशासने साधितोऽपि गोणादिप्रपञ्चत्वादस्य प्रबन्धस्येहोपात्तः ॥ [१०४]

॥ अथ घादयः ॥

घण्णा उरत्थले घल्लो अणुरत्ते घरे घंघो ।
घडिघडिअघडा गोट्ठी घरगोलीए घरोली अ ॥ १०५ ॥

घण्णो उरः । घण्णो रक्त इत्यन्ये । घल्लो अनुरक्तः । घंघो गृहम् । घडी तथा घडिअघडा गोष्ठी । घरोली गृहगोलिका ॥ यथा ।

L. 1. AEX बुसिया° BFGYZ बुसिया° C 1. hd. तुसिया° 2. hd. चुसिया° BF °विलोडएसुं A कंदुअ° BFY कंदुअ° C कंदुय° GZ कंडुय° ABCFGXYZ गुलिया. L. 2. ABFZ संचलिय° E सवलिअ° GY संवलिय° C °स्खलिअ° ABCFGYZ °खलिय° GZ °विहलिय° ABFY °डिय° ABFGXYZ °पुरिय° C गुंमइओ E °इंओ AG °इउ X इंउ. L. 3. BCFXZ गुलिया G गुलिका BFGXZ बुसिका C चुमिका C कण्दुक GX कंदुक BFG स्तव° X स्तबु° G चतुरर्थे X °र्थाः Z °र्थः GX गुम्मइउ G संवलितः X संचालितः L. 4. BF om. स्खलितो C खलितो XZ पंचार्थाः. L. 5. A पंक्क° X जवेसु° BFY गेंडं C गेट्टुं Y गोगोयाण°. L. 6. G सीय° Z सिय° AGYZ य BFZ सक्खिओस°. L. 7. BF गेंडं C गेहुं CX जयश्च C गोलो X om. चेति C चतुरर्थाः X चतुरार्थाः BF गोला. L. 8. GZ °पद्धतिः चक्षु° B °क्षुर्यावा X °क्षुर्ग्रीवाश्चेति C 2. hd. त्र्यर्थाः Z गोणी GZ वृषभश्चेति. L. 9. X इत्युउपात्तः. L. 10. Z °दस्यामबंध° L. 11. A om. अथ घादयः EX अथ घादिः. L. 12. C 1. hd. घणो A उरछले C गल्लो G घरे घं (sic) X om. घरे; घं for घंघो. L. 13. G घाडि° edd. °घडिय° C °घड गोडी E गोबी G गोट्ठी ABCFGYZ य. L. 14. C 2. hd. adds स्थलं after उरः X adds स्थलः G घण्णा C घणो. L. 15. G घडीय तथा घडा BCFXZ घडिय° BF गोही CGX गोष्टी CGZ गृहगोधिका X °गोधिका.

घल्लस्स घंघवइणो घण्णे लग्गाइ कह घडीरुइणो ।
घडिअघडा णीसङ्का भमइ जमत्ता घरोलि व्व ॥ ८४ ॥ [१०५]

घरभोअणे घरोलं सधम्मिणीए घरिल्ली अ ।
घंघोरो हिण्डणए घम्मोई गण्डुअतिणम्मि ॥ १०६ ॥

घरोलं गृहभोजनभेदः । घरिल्ली पत्नी । घंघोरो भ्रमणशीलः । घम्मोई गण्डुत्संज्ञं तृणम् ॥ यथा ।

सह तीए हिण्ड तुमं घम्मोईसद्दलाइ घंघोर ।
भुंजिहिसि घरोले पुण सुरसे दिण्णे घरिल्लीए ॥ ८५ ॥ [१०६]

जहणत्थवत्थभेए घग्घरमाद्दरिसयम्मि घरयंदो ।
घणवाही इन्दे घरघंटो चडए अ सउलिआ घारी ॥ १०७ ॥

घग्घरं जघनस्थवस्त्रभेदः । घरयंदो आदर्शः । घणवाही इन्द्रः । घरघंटो चटकः । घारी शकुनिकाख्यः पक्षी ॥ यथा ।

घणवाहिधणुमणहरे काले घरघंटघारिसंचरणे ।
सयलकलाघरयंदो को जं सिढिलन्तघग्घरा सरसि ॥ ८६ ॥ [१०७]

पायारम्मि अ घारो घारंतो घेवरे चेअ ।
गाणम्मि घायणो भच्छिए घिअं खुज्जए घिट्ठो ॥ १०८ ॥

L. 1. BF घघल्लस्स C घंल्लस्स G घडीरुण्णो. L. 2. *cdd.* घडिय GZ जमुत्ता G व. L. 3. CEGXYZ °भोयणे ABCFGYZ य. L. 4. C घिंघोरो A गंडुअ° CYZ गंडुय° G गंडय° X °तणंमि. L. 5. X घघो After घम्मोइं B repeats the words from गण्डुअ° l. 4. to घम्मोइं l. 7. and for the second time reads घम्मोइं BF गंडुत्संज्ञं CXZ गंडुसंज्ञं°. L. 7. B घम्मोइ° BF °सद्दलाइ BF धंघोर CXZ घंघोर G घघोर. L. 8. BF भुजिहिसि C धुंजि° BCFX सुरासद्दिण्णे B घरिल्ली य. L. 9. C 1. hd. जहणच्छ° C °वच्छभेदे C 1. hd. घरमा° 2. hd. corr. घग्घरा° G °रिसियम्मि CEGZ घरइंदो Y घरअंदो. L. 10. BFX चटए C चलिए Z चडर BF *om.* अ AGYZ य *cdd.* °लिया. L. 11. C 2. hd. Z घरइंदो G घरअंदो X घनवाही X घरघग्घंटो. L. 12. C शकुनीकाख्यः. L. 13. BF °धणमहरे C कोले. L. 14. XZ °घरइंदो C सिथिलंत°. L. 15. C पायाम्मि ABFGYZ य Z घोरो A घारंघो E घेचरे C 2. hd. घुयऊरे चेआ ABFX चेय GYZ चेव. L. 16. C गाणिम्मि EX गाणयम्मि C घायलो EX घायरो BFYZ मच्छिए ABF घियं CEXY घियं BF खुज्जए X क्खुज्जए AGZ घिट्ठो.

घारो प्राकारः । घारंतो घृतपूरः । घायणो गायनः । घिअं भर्त्सितम् । घिट्ठो कुब्जः ॥ यथा ।

घारंते भिक्खन्तो गेहदुवारे घिओ परिअणेण ।
ओ विट्ठघायणो घिट्ठयाइ घारम्मि आरुहइ ॥ ८७ ॥

अत्र । घिसइ ग्रसते । इति धात्वादेशेषूक्त इति नोक्तः ॥ [१०८]

भेके घुग्घरिघुरुघुरिणो घुत्तिअघुसिणिआ गविट्ठम्मि ।
घुंघुरुडो उक्केरे घुग्घुस्सुसयं ससङ्कभणिअम्मि ॥ १०९ ॥

घुग्घुरी तथा घुरुघुरी मण्डूकः । घुत्तिअं तथा घुसिणिअं गवेषितम् । घुंघुरुडो उत्करः । घुग्घुस्सुसयं साशङ्कभणितम् ॥ यथा ।

पसरिअघुग्घुरिघुरुघुरिणिरवे सा घुत्तिएइ घुंघुरुडे ।
ता घुसिणसु दूइ तुमं इअ घुग्घुस्सुसइओ चवइ को वि ॥ ८८ ॥

अत्र घुसिणं कुङ्कुममिति घुसृणशब्दभवम् । तथा । घुट्टइ पिबति । घुलइ घुम्मइ घूर्णते । घुसलइ मथ्नाति । एते धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः ॥ [१०९]

कण्णोवअण्णिआए घुणघुणिआ घुसिरसारमवण्हाणे ।
घुट्टघुणिअं गिरिगंडे घुग्घुच्छणयं च खेअम्मि ॥ ११० ॥

L. 1. BFZ घेरो G घारा BCF घाअणो X घायरो गायन *cdd.* घियं G घट्ठो Z घिट्टो. L. 3. G घारते C 1. bd. GX घिड *cdd.* परियणेण. L. 4. *cdd.* उ X घिट्टघणो Z घिट्ठ° C °घायणो BF °घाअणो BF घिट्ट° C घिट्ट° B घरंमि. L. 5. C घस इति GXZ घसन इति. L. 6 Z भूके A घुग्घरि° BF घुग्घुरिघुरिणो GZ °घुरिघुरिणो *cdd.* घुत्तिय° C *om.* from घुसिणिआ to घुसिणिअं excl. l. 8. ABEFGXYZ °णिया G गविट्ठम्मि. L. 7. EX घुघु° Y घुंघुरडो X °स्सुसयं EX ससंकु° BFGYZ °भणियम्मि. L. 8. BFGXZ घुत्तियं *cdd.* घुसिणियं. L. 9. BFG घुग्घुस्सुसं X घुग्घुस्सुयं CX घुघु°. L. 10. CGZ परिसय° BFX पसरिय° GZ °घुरिघुरिणि° GZ *om.* सा CX घुत्तियति (X °वि°) मिरघुंघुरुडे BF घुंघुरुडो GZ घुंघुरुणे. L. 11. C तो BF घुसिणिसु Z हूइ G तुम *cdd* इय X घुग्घुस° Z घग्घुस्स° BFGXZ °सइउ BFG चवइ CXZ चवई. L. 12. X कुकुममिति C °शब्दसंभवं BF पिबति G पिबति C घुम्मई. L. 13. C घुसलई BF रूमाति G मथ्नाति X नोक्ता. L. 14. CGZ °कण्णि° *cdd.* °आए AGZ घणघु° Y घमघु° ABCFGXYZ °णिया GZ घुसिण°. L. 15. GZ घुट्ट° C °घुण्णियं ABFG XYZ °घुणियं E °णिय Z गिरं° GZ °गंडे EX घुघ° G °णय X °च्छयं Z °त्थणयं BCF व EGYZ खेयम्मि.

घुणघुणिआ कर्णोपकर्णिका । घुसिरसारं अवस्नानम् । मसूरादीनां पिष्टम् । घुड्ड-घुणिअं गिरेर्गण्डम् । पृथुशिला । घुग्घुच्छणयं खेदः ॥ यथा ।

तुह आगमघुणघुणिअं सोउं चइऊण घुसिरसाराइं ।
घुड्डघुणिएसु घुग्घुच्छणेण वच्चन्ति रिउवहुआ ॥ ८९ ॥

अत्र घूओ उलूक इति घुकशब्दभवः ॥ [११०]

घोरी सलहविसेसे घोसाली सरयवल्लिभेअम्मि ।
घट्टो कुसुम्भरत्ते सरिआतूहम्मि वंसे अ ॥ १११ ॥

घोरी शलभविशेषः । अत्र घोडो अश्व इति घोटशब्दभवः । घोसाली शरदुद्भवो वल्लिभेदः ॥ यथा ।

सिरिकुमरवाल णरवइ तुह तुरया घोरिणो व्व अगणिज्जा ।
कवलन्ति वेरिपत्थिववलाइ घोसालिआदलाइं व ॥ ९० ॥

अत्र । घोलइ घूर्णते । इति धात्वादेशोक्त इति नोक्तः ॥

॥ अथानेकार्थाः ॥

घट्टो कुसुम्भरक्तं वस्त्रं नदीतीर्थं वेणुश्चेति त्र्यर्थः ॥ [१११]

L. 1. GZ घुणघु° *edd.* °णिया GZ घुसिण° BFGXZ °सारमवस्नानं X मयूरादीनां. L. 2. B °घुणिय CG (F!) XZ °घुणिवं G गिरेर्मंडं Z गिरेर्गडं B °सिला G घुग्घुच्छणियं. L. 3. G °घुणघुणिय Z °घुणघु° X *om.* घुण BCFXZ °णिवं C चइऊण Z घुसिण°. L. 4. G घुड्डघुणेस्सुए X °घुणिएसु X °च्छणेण CGXZ °वहुया. L. 5. C घुओ GX घूउ BX उलूकः G घुक°. L. 6. EGYZ °भेयम्मि EXY insert here अथाने-कार्थाः L. 7. A घट्टो B कुसंभ° ABCFGXYZ सरिया° A °तिहम्मि C °तहम्मि X °तहंमि Z वंसि ABFGYZ य. L. 8. CXZ शलभपक्षिविशेषः X घोडा X °शब्दभवा. L. 9. B शरदु°. L. 10. X *om.* सिरि GZ नरवइ CG कुह XZ तुरिया BF घोरणि GZ घोरिया BCF (G!) व B अगणिज्झा. L. 11. Z कवलंति BF °पत्थिवचलाइ C °पत्थिव° G °बलाइ Z °बलाइं BCFXZ घोसालिया° G घासापलिया° CX च. L. 12. BFZ घूर्णंत C घूर्णीत G घूर्णंत. L. 14. B कुसुभ°.

घम्मोडी मज्झण्हे मसए गामणितिणे चेअ ।
घोरो णासिअगिद्धेसु घोलिअं सिलयले हढकए अ ॥ ११२ ॥

घम्मोडी मध्याह्नो मशको ग्रामणीसंज्ञं तृणं चेति त्र्यर्था । अत्र घत्तइ क्षिपति गवेषयति चेति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् । घोरो नाशितो गृध्रपक्षी च । घोलिअं शिलातलं हठकृतं च ॥ [११२]

॥ इत्याचार्यश्रीहेमचन्द्रविरचितायां देशीनाममालायां द्वितीयो वर्गः ॥

L. 1. A मज्जणे EG मज्झण्णे C मह्झण्हे (i. e. = मज्ज°) X मसिए CGZ गामिणि° AY चेम BF वेम C चेव Z वेअ. L. 2. E घोरा *cdd.* णासिय° (Y नासिय°)[C °गिद्धेस्र G °गिद्दिसुं ABEFGXYZ घोलियं C घोलिंयं C सिलयलि G हढकये ACGYZ य X adds इति द्विनायो वर्गः ॥ L. 3. BCFX मध्याह्नः G मध्याह्नो C शमको X °संज्ञ णंतृ CGXZ त्र्यथाः C क्षपति. L. 4. C °देशेपूक्त इति BF °पूकं इति BF घोरं BF नाशिना G नासितो *cdd.* घोलियं. L. 5. G घ for च CXZ *add.* उभय २७४. L. 6. BCFGXZ read : इत्याचार्यश्रीहेमचंद्रविरचितायां स्वोपज्ञदेशीशब्दसंग्रहवृत्तौ द्वितीयो वर्गः । ग्रंथा (G ग्रथ Z ग्रंथ) ४६० (C ४६० ग्रंथाग्रं X ग्रंथाग्रं ४६०) श्री (*om.* CGXZ) । E only has ॥ इति द्वितीयो वर्गः॥ Y ॥ द्वितीयो वर्गः ॥

॥ अथ चादिः ॥

चत्तो तक्कू चंगं चारुं चडचोट्टिआउ सिहा ।
चट्टू अ दारुहत्थे चंभो चासो अ सीरसीमन्ते ॥ १ ॥

चत्तो तर्कुः । चंगं चारु । चडो तथा चोट्टी शिखा । चट्टू दारुहस्तः । चंभो तथा चासो हलस्फाटितभूमिरेखा ॥ यथा ।

रे चंगचोट्टिअ चडं तोडिस्सं चट्टुएण य हणिस्सं ।
चासक्खमं घडकुसिं ण हु चंभं करइ चत्तमित्तकुसी ॥ १ ॥ [१]

चत्थरिचहुट्टचंडिका हासणिमग्गरोसेसु ।
चंदिलचउक्कचक्कोडा णाविअचच्चरग्गिभेएसु ॥ २ ॥

चत्थरी हासः । चहुट्टं निमग्नम् । चंडिक्को रोषः । चंदिलो नापितः । चण्डिल इति तु संस्कृतसमम् । चउक्कं चत्वरम् । चक्कोडा अग्निभेदः ॥ यथा ।

तीइ विरहचक्कोडाजलिओ सो चंदिलो सहि इआणिं ।
हिअयचउक्के चत्थरिचहुट्टणक्खो वि कुणइ चंडिक्कं ॥ २ ॥

चत्तरिचतुष्कशब्दौ येषां संस्कृतेऽपि संमतौ तन्मते चत्थरिचउक्कशब्दौ न देश्यौ॥ [२]

पीणच्छिण्णविगाणेसुं चंडिलचंडिअचवेणा ।
जुअकरपुडे चवेडी तजा चक्कप्पा चुडुप्पा य ॥ ३ ॥

L. 1. *om.* A; BCFGXZ ॥ अथ चकारादिः ॥ Some of the Mss. constantly confound च and व in the beginning of the words. This *v. l.* will not be noted in this varga. L. 2. AX तक्कू E चक्कु E चंगं ACGX चारु Z चारू BF चडचोडियाउ E °ट्टियाउ C °ट्टिआओ AXYZ °याउ. L. 3. C चट्टू (sic) EX चट्टु AEGXYZ य E दुरुह्मत्थ BF °हत्थे X दारुहत्थे Z दारुहत्थो A चभो AGYZ य C °सीमंतो. L. 4. G तकुः X तर्कः Z तकुः C चट्टू. L. 5. CX हलपाटित° L. 6. *cdd.* °ट्टिय BF तोडिस्सं G °डिस्स C चट्टुएण FZ चट्टएण G चट्टुएण. L. 7. GZ घरकुडिं *cdd.* न. L. 8. B वच्छरि° CF चच्छरि° X °चंडिक्क A हासणि° Z °णिम्मग्ग° C °मग्गरोसेसु. L. 9. C °चक्कोड Z °चक्कांडा C 1. hd. णोविय° ABFGYZ णाविय° A णावियचचंगि-भेएसु. L. 10. B वच्छरी CF चच्छरी B चउट्टं X चहुट्टं BFX चंडक्को चंडो रोषः BF चंडिलो नापितः. L. 11. C चत्वरं X *om.* from अग्निभेदः to °चक्कोडा in l. 12. L. 12. CGZ तीए G °जलिउ X °जलिउ GZ *om.* सो GZ चंडिलो *cdd.* इयाणिं. L. 13. BCFX हियय° C चच्छरि° GZ °णक्खे इ C कुणई. L. 14. C चत्तरि° BCF चच्छरि° X चत्तरि° BF °चतुष्क° X येषं. L. 16. BF °छिण्ण° GZ °च्छिन्न° E °विगाणेसु G °णेसु मद्दा चंडिल° X °णेसु Z चंडिल° E चण्डिलचिण्डिय° ABFGXYZ °चंडिय°. L. 17. BF जुअपुडे EGYZ जुय° C चवेडा X चवेडी EX तया G चक्कप्पा° BF चं From चुडुप्पा to पीनः page 130 l. 1. illegible in G.

चंडिलो पीनः। चंडिओ क्रुद्धः। चवेणं वचनीयम्। चवेडी श्लिष्टं करसंपुटम्। चवेडी संपुटमित्यन्ये। चकप्पा तथा चुडुप्पा त्वक्। चुडुप्पं त्वग्विदलनमित्यन्ये॥ यथा।

चंडिअचकप्पवसणा चुडुप्पकन्दासणाहुअचवेणा।
रिउणो अचंडिला तुह कुणन्ति भिल्लाण वि चवेडिं॥ ३॥ [३]

चच्चिक्कचित्तला मण्डिअम्मि कुमुअम्मि चंदोज्जं।
चक्खुड्डणं च पेक्खणए चंचप्परमसच्चम्मि॥ ४॥

चच्चिक्कं तथा चित्तलं मण्डितम्। चित्तलं रमणीयमित्यन्ये। चंदोज्जं कुमुदम्। स्वार्थे के चंदोज्जयं। अत्र चन्दिमा चन्द्रिका। चवला विद्युत्। इति चन्द्रिकाचपलाशब्दभवौ। चवइ कथयति। चयइ शक्नोति। चज्जइ पश्यति। चच्छइ तक्ष्णोति। इत्यादयो धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः। चक्खुड्डणं प्रेक्षणीयम्। चंचप्परं असत्यम्॥ यथा।

चंचप्परं ण भणिमो कुणेसि चक्खुड्डणे कडक्खेहिं।
चंदुज्जयचच्चिक्का दिसाउ मयणाहिचित्तलकवोले॥ ४॥ [४]

मोरम्मि चंदइल्लो चउक्करो कत्तिकेअम्मि।
चडिआरो आडोवे अहिभेए चक्कुलंडा य॥ ५॥

L. 1. Z चंडिल्लो X चंडिउ C क्षत्तः X क्षमः BF चवेणंनं X चवेण C चवनीयं X वचनी BF चवेडं From वेडी to °संपुटम् excl. torn off in G. BF °संपुड. L. 2. BF चुडुप्पां X चुडुक्का C चुडुप्प C 1. hd. त्वाक् C चुडुक्क G त्वाग्विदल° G मित्यन्ये। यथा is illegible. L. 3. In G चंडिअ° is illegible. BCFXZ चंडिय C चंडियकप्प° BCFX °हुय° चेवेणा illegible in G. L. 4. From रिउणो to कु torn off in G. B रिऊणो X भिल्लाणि G चवेडि. L. 5. BF चचच्चिक्कचित्तला E मडि° ABCFGYZ मंडियंमि GXYZ कुमुयम्मि. L. 6. EG चाखुड्डुणं C चक्खुड्डुणं Z चक्खडुंण X °ड्डुणयं BFZ व BF पिक्खणए A चञ्च° Z चंच°. L. 7. B चच्चिक्कं From मण्डितं to त्यन्ये torn off in G. L. 8. cdd. विद्युदिति. L. 9. From चज्जइ to च्छइ torn off in G XZ चत्थइ GZ तक्ष्णोतीत्यादयो. L. 10. B °युक्ताः G नोक्तः X नोक्ता BF चक्खुंड्डणं G °ड्डुणं (!) BXZ °प्परमसत्यं C चप्परमसत्यं. L. 11. Z om. यथा. L. 12. C 1. hd. चंचप्परं G चच° CX न G भण्णिमो C कुणसि C कडेक्खेहि. L. 13. Z °चच्चिक्का C दिसाओ BF °लतवोले Z °कवोलो. L. 14. EY कत्तिगेयम्मि ABCFGXZ °केयम्मि. L. 15. ABCFGXYZ °यारो G चक्कुलुंडा X चक्कुलड्डा Z चक्कुलुंटा C या.

चंदइल्लो मयूरः। चउक्करो कार्तिकेयः। चडिआरो आटोपः। चक्कुलंडा सर्पविशेषः॥ यथा।

> गणवइगज्जिअणच्चन्तचउक्करचंदइल्लसद्देहिं।
> तट्ठगलचक्कुलंडो णचइ रुद्दो सचडिआरं॥ ९॥ [५]

णामम्मि चरुल्लेवं चक्खडिअं जीविअव्वम्मि।
चंदट्ठिआ य थवए उम्मीए चक्कणाहयं चेअ॥ ६॥

चरुल्लेवं नाम। चक्खडिअं जीवितव्यम्। चंदट्ठिआ भुजशिखरम्। स्तवक इत्यन्ये। यदाहुः॥ स्तवकश्चंदट्ठिआसंज्ञः॥ इति। अत्र। चच्चरीओ भ्रमरः। चंदसाला जालकृता गृहोपरि कुटिका। इति चञ्चरीकचन्द्रशालाशब्दभवौ। चच्चुप्पइ अर्पयति। चमढइ भुङ्क्ते। चक्कमइ भ्रमति। इत्यादयो धात्वादेशेषूक्ता इति नोच्यन्ते। चक्कणाहयं ऊर्मिः॥ यथा।

> णीसासचक्कणाहयताविअचंदट्ठिआइ तुह विरहे।
> कण्ठम्मि तीइ वट्टइ चक्खडिअं तुह तहा चरुल्लेवं॥ ६॥ [६]

हालम्मि चउरचिंधो णारङ्गफलम्मि चक्कणभयं च।
चंदवडाया अद्धावरिअङ्गी चक्खुरक्खणी लज्जा॥ ७॥

चउरचिंधो सातवाहनः। चक्कणभयं नारङ्गफलम्। चंदवडाया अर्धप्रावृतदेहा। चक्खुरक्खणी लज्जा॥ यथा।

L. 1. Z चंदइइल्लो BF चंडियारो C 2. hd. GX चडियारो Z चटियारो GZ चक्कुलुंडा L. 3. BF णणवइगज्जिअय° C °गज्जिअय° GXZ °गज्जिय° CX °नचंत° Z °णचंतनच° BF °चउक्करं चदं° X °चउक्कर°. L. 4. BFGZ तट्ट° C °गलकुलडो X °लडो G °चक्कुलुंडो Z °चक्कुलुडो *cdd.* °डियारं (X °डिआरं). L. 5. C चरुल्लेयं Y चक्क° *cdd.* °डियं C जीवियंमि Y जीवयम्मि XZ जीविय°. L. 6. GZ चंदि° *cdd.* °ट्ठिया (Z °ट्टिया) *cdd.* चक्कणा° BFX चेअ A चेयं C चेव Y चेव (!). L. 7. C चरुल्लेयं B चक्खु° F चक्खु° *cdd.* °डियं GZ चंदि° *cdd.* °ट्ठिया BFG स्तवक CX सुचक. L. 8. CX यदाह BF स्तवकश्चं G स्तवकचंद° C सूचकचं° X सूचकश्चं° BCFXZ °ट्ठिया° G °ट्टिया° *cdd.* °संज्ञ G °रीउ चंद्रसाला Z चंद्रशाला B °कृतो X °कृत्. L. 9. *cdd.* कुटिकेति X चचुप्पइ Z चमडइ. L. 10. X भुक्ते CX चक्कंमइ G चंकम्मइ Z चाक्कम्मइ B °दूक्ताः GZ इति नोक्ताः X चक्काणाहयं Z चक्कणाहयं. L. 12. B नीसास° X °चकणा° *cdd.* °ताविय° (X °तोविय°) BFX °ट्ठियाइ C °टूठियाइ GZ °ट्टियाइ. L. 13. G वीइ *cdd.* °डियं BF तहा. L. 14. ABC 1. hd. Z °चिंधो E नारंग° E चक्कभयं. L. 15. X चंदवडाय C अद्धा° *cdd.* °वरियंगी CX °रक्खुणी. L. 16. C 1. hd. Z °चिंधो X चउचिंधो C 1. hd. °वाहनाः BF नागरंगफलं X नारिंग° C चंदवडाया. L. 17. CX °रक्खुणी.

दट्ठूण तुमं चक्कणभयत्थणी अवरचउरचिंधं व ।
तम्मइ चंदवडाया मुद्धा वि हु मुक्कचक्खुरक्खणिआ ॥ ७ ॥

अत्र चलणाउहो कुक्कुट इति चरणायुधशब्दभवः ॥ [७]

चडुलातिलयं कञ्चणसङ्कलिआलम्बिरयणतिलयम्मि ।
सढतण्डुलसिरभूसासु चाडचाउलयचालवासा य ॥ ८ ॥

चडुलातिलयं काञ्चनशृङ्खलालम्बिरत्नतिलकम् । चडुला रत्नतिलकमित्यन्ये । चाडो मायावी । चाउला तण्डुलाः । चालवासो शिरोभूषणभेदः ॥ यथा ।

जीए तुज्झ णिहित्तं चडुलतिलयं च चालवासो अ ।
तं चेअ चाड अणुसर किं चाउलखण्डणीइ मए ॥ ८ ॥ [८]

गण्ठिच्छेअयगिम्हाणिलेसु चारणयचारवाया वि ।
चिल्ला सउलीए चिविडणासए चिच्चचिच्चरया ॥ ९ ॥

चारणओ ग्रन्थिच्छेदकः । कप्रत्ययाभावे चारणो । चारवाओ ग्रीष्मानिलः । चिल्ला शकुनिकाख्यः पक्षी । चिच्चो तथा चिच्चरो चिपिटनासः ॥ यथा ।

ण हु मेल्लइ पहरन्तो ही चिच्चं चिच्चरं च चिल्लं च ।
उअ मयणो माणिणि माणगण्ठिचारणयचारवायसहो ॥ ९ ॥ [९]

L. 1. C दट्ठूण Z चक्कगभय° C °भयच्छणी G °त्थणे Z °विंधं BCFXZ च. L. 2. C चंद° C मुद्धा G मुड्ढा G मुक्क° CX °रक्खु° *edd.* °णिया. L. 3. X कुंट for कुक्कुट. L. 4. BF कंचणकलि° *edd.* °लिया° B °लंचि° AG °लंवि°. L. 5. E °तुंदुल° BX °तंदुल° EX *om.* सिर X °भूसासुं चाउड° G चासुचाउलयमाल°. L. 6 B धडुला° GZ चडु° BF °लंबिरत्त° BG चडुला (!) Z चडुला B °लिलक°. L. 7. X तंडुला C रोभूषण° 2. hd. delete रो. L. 8. C तुज्झज्ज णीहित्तं B चडुला° (!) GZ य L. 9. X न for तं BF रेअ. L. 10. E गंट्ठि° BF °छेअअ° G °छेयय° YZ °च्छेयय° E °गेम्हा° X °णिलेसुं B °वारिवाया Z °चारवाया. L. 11. C चिल्लो X चिल्ली BF चिव्वचिव्वरया YZ चिव्वचिव्वरया. L. 12. GX °णउ BF °छेदः GX °वाउ X ग्राष्मानिलः B चिल्लः F चिल्लः. L.13. BFGZ चिव्वो C चिल्लो C तचा BF चिव्वरो G चिच्चिरो Z चिव्वरो CZ °नासिकः X °नाशिकः. L. 14. BCF न BF चिच्चं चिव्वरं च GZ चिव्वं GX चिचिरं C चिरं Z चिव्वरं. L. 15. BCFX उय GZ मअणो C माणिणि X माणिणि.

वालम्मि चिल्लचेडा चिञ्चं रमणे हुआसणे चिञ्ची ।
चिंचिणिचिंचा अम्बिलिआए तह चिंचणी घरट्टीए ॥१०॥

चिल्लो तथा चेडो बालः । चिञ्चं रमणम् । चिञ्ची हुताशनः । चिंचिणी तथा चिंचा अम्लिका । कैश्चित् चिंचिणिचिंचाशब्दः समस्त एव अम्लिकावाचकत्वेन प्रोक्तः । चिंचणी घरट्टिका ॥ यथा ॥

चिंचवणे चिंचिणिआचडिए चेडम्मि चिञ्चठिअचिल्ला ।
उअ धावइ जणणी चइअ चिंचणीचिञ्चिकम्माइं ॥ १० ॥ [१०]

मसयम्मि चिल्लिरी रोमसम्मि चिमिणो कुडीइ चिरया य ।
चिक्खल्लो कद्दमए मुसले चिल्लूरचेलुंपा ॥ ११ ॥

चिल्लिरी मशकः । चिमिणो रोमशः । चिरया कुटी । चिक्खल्लो कर्दमः । चिल्लूरं तथा चेलुंपं मुसलम् ॥ यथा ।

चिक्खल्लिअचिरयाए चिल्लिरिडसिआ तुहारिणो चिमिणा ।
कण्डन्ति सयं चिल्लूरएण चेलुंपपाणितुल्लबला ॥ ११ ॥
अत्र चिंचइ मण्डयतीति धात्वादेशोक्त इति नोक्तः ॥ [११]

L. 1. BEFGXZ वालम्मि C चिल्लाचेडा X चिल्ला° BF चिन्नं E चित्तं GZ चिञ्चं ABCFGYZ हुयासणे E चित्ती Z चिञ्ची. L. 2 C चिंचिणि BF चिंचिणिचंचा Z °चेंचा ABFG अंबि° X अंब° cdd. °लियाए BF चिंवणी ACEFG चिंचिणी X चिंचिणा G घरट्टीए. L. 3. BFGXZ बालः G चिञ्चं Z चिञ्च B चेंचा F चेंचा. L. 4. X कश्चित् Z कैश्चिचिंचि° BF चिंचिणिचंचाशब्दः G °चिंचाशब्दः कैश्चित् समस्त एव अम्लिवाच° X °चेंचाशब्दः समस्तमेव. L. 5. CGXZ चिंचिणी. L. 6. G चिंचि° cdd. °णिया° X चेडिम्मि BF चिञ्च° GX चिञ्च° C च° cdd. °ठिय°. L. 7. BF उय C उव धाव BF वइय C चइ (sic) GZ रइय X चइय BF चिंचिणी° G चिंचिणी° X चिंचण° BF °चिञ्चि° C °चिंच° BF °कम्माइ C °क्कम्माइं. L. 8. B समयंमि G मसयम्मे X चिल्लिरी AGZ कुडीए C या. L. 9. E चिक्कल्लो G चिक्खिल्लो E मुसले A चेलूर° C चिच्चूर° GZ चेल्लूर° X °चेलूपा. L. 10. BF चिल्लिरी X चिल्लिरी G चिल्लिरो रोशः । चिरिरिया कुटी । G चिक्खिल्लो In C चि° क° from 2. hd. only CX चिच्चूरं G चिल्लरं. L. 11. X चेलूपं CGX मुशलं. L. 12. G चिक्खि° cdd. °ल्लिय° BF °दसिय CGXZ °दसिया. L. 13. Z सय C चिच्चूरएण GZ चिल्लरएण X चिल्लूरण चेलुंप° BF °पाणितुल्लबला CX °बलो G °बल Z °बलो. L. 14. BF चिंचइ X om. मण्ड.

उल्ले चिलिच्चिलचिलिच्चीला परितोसिअम्मि चित्तठिओ ।
चिरिहिट्टी अ चिणोट्ठी महुपडले चित्तदाऊ अ ॥ १२ ॥

चिलिच्चिलं तथा चिलिच्चीलं आर्द्रम् । चित्तठिओ परितोषितः । चिरिहिट्टी गुञ्जा । चिणोट्ठीशब्दोऽपि देश्यः । पर्यायभङ्ग्या तूपात्तः । चित्तदाऊ मधुपटलम् । केचित् । तिणिसम्मि चित्तदाऊ इति पठन्ति तिणिसं च वृक्षविशेषमाचक्षते । अस्माभिस्तु सारतरदेशीदर्शनेन तिणिसशब्दो मधुपटलार्थो व्याख्यातः । तत्र युक्तायुक्तत्वे बहुदृश्वानः प्रमाणम् ॥ यथा ।

सवरो सेअचिलिच्चिलमंसुचिलिच्चीलमरिवहुं तुज्झ ।
चिरिहिट्टिलोअणो महइ चित्तदाउं च चित्तठिअचित्तो ॥ १२ ॥ [१२]

चण्डातकम्मि चिंफुल्लणी चिरिचिराचिरिंचिरा धारा ।
चलिअम्मि अ चिंचइओ णिण्णासिअयम्मि चिद्दविओ ॥ १३ ॥

चिंफुल्लणी स्त्रीणामर्धोरुकवस्त्रम् । चिरिचिरा तथा चिरिंचिरा जलधारा । चिंचइओ चलितः । चिंचइओ मण्डित इति तु मण्डिधात्वादेशे सिद्धः । चिद्दविओ निर्नाशितः ॥ यथा ।

L. 1. C 2. hd. ओल्ले A चिलिच्चिलचिलिच्चला BF चिलिच्चिलचिलिच्चीया C चिलिछिचिलिचीला C 2. hd. चिलिचिलंचि° E चिलिचिलचिलिचीला GZ चिलचिलचिलच्चीला (Z °चीला) X चिलिचिलचिलिचला Y चिलिच्चिलचिलिच्चिला ABCFGYZ °सियम्मि AXZ चित्तचिउ BF चित्ताचिओ CGY चित्तविओ. L. 2. A चिरिहिड्डी C °हिट्ठी EX °हेट्टी Y °हट्टी Z °हिट्टि AGYZ य C चिणोट्ठी Y महुवडले E चित्तिदाऊ X चित्तदाकु Z चित्तचाऊ ABCFGYZ य X आ. L. 3. BF चिलिच्चिलं तथा चिलिच्चीलं G चिलच्चीलं Z चिलिचीलं X आर्द्र BF चित्तचिओ CZ °विओ GX °चिउ B चिरहिट्टी CGXZ चिरिहिट्टी. L. 5. BCFX तिणसमि G चित्तदाऊ X om. पठंति BCFX तिणसं G तिनसं Z तिनिशं. L. 6. X तिणसशब्दो GZ चित्तदाऊशब्दो. G ब्यानः cfr. 5. 11. X युक्तत्वेन. L. 8. *add.* सेय° B °चिलिच्चिल° C (F 1) °चिलिचिल° G °चिलिच्चिल° BF °चिलच्चीलमरि° C °चिलिचील° G °चिल्लिच्चील° Z °चिलिचील° GZ °वहू C तुझं X कुज्झ. L. 9. CXZ °हिट्टि° G °हिट° GZ °लोयणो C महंइ BF व चित्तवियचित्तो C व CGXZ चित्तविय°. L. 10. A चिंफुल्ल EX °ल्लिणी X चि चिरिचिरा° BF चिरिचिरा° C चिरचिरा° Y °चिरंचिरा C *om.* धारा. L. 11. ABCFGXYZ चलियम्मि AGYZ य C चि BC चिंचइओ F चिंचइओ AG, C 1. hd. X °इउ BFY णिण्णासियंमि (Y °यम्मि) GZ निन्नासिय° ACEGXY °सिय° C चिण्णविओ AGXZ °विउ. L. 12. X °मर्द्धोरुक वस्त्रम् B (F 1) चिरचिरा C twice तथा चिरिंचिरा G तथा चिरा (sic) X तथा चिरिंच BF *om.* जल BF चिंचइओ GX °इउ. L. 13 B चलितः C 1. hd. GX °इउ BF मंडितः BCFX *om.* तु मण्डि G °देशसिद्धः CXZ सिद्धं X चिद्दविउ.

घणजलचिरिंचिराचिद्दविआ पवसिअवहूउ चिंचइआ ।
णयणंसुचिरिचिरोल्लिअचिंफुल्लणिआउ विअहुत्तं ॥ १३ ॥

अत्र चिंचिल्लइ मण्डयतीति धात्वादेशेषूक्त इति नोक्तः ॥ [१३]

दहिए चिरिड्डिहिल्लं चीही मुत्थासमुत्थतिणे ।
चीवट्टी भल्लीए चुक्को मुट्ठीइ चुज्जमच्छरिए ॥ १४ ॥

चिरिड्डिहिल्लं दधि । चीही मुस्तोद्भवं तृणम् । चीवट्टी भल्ली । चुक्को मुष्टिः । चुज्जं आश्चर्यम् । ओत्संयोगे । इति चोज्जं इत्यपि ॥ यथा ।

सा हिण्डिरे तइ चिरिड्डिहिल्लमत्त णवचीहिसमयम्मि ।
दढचुक्कक्कामचीवट्टिताडिआ जं जिएइ तं चुज्जं ॥ १४ ॥ [१४]

परिसोसिअम्मि चुंछो ससिणेहे चुप्पचोप्फुच्चा ।
चुल्ली सिलाइ चुडुली उक्का चुणिओ विधारिअए ॥ १५ ॥

चुंछो परिशोषितः । चुप्पो तथा चोप्फुचो सस्नेहः । चुल्ली शिला । अत्र । चुच्छं तुच्छम् । इति तुच्छशब्दभवत्वान्नोक्तम् । चुडुली उल्का । चुणिओ विधारितः ॥ यथा ।

सुन्दर तइ चोप्फुच्चा अचुप्पविरहग्गिचुडुलिचुंछा वि ।
बालधरिअ व्व चुल्ली सा अच्छइ आसतन्तुचुणिअप्पा ॥ १५ ॥ [१५]

L. 1. BF °जलचिरचिरिंचिरा° *cdd.* °चिया C एवसिअ° BF पसिय° GXZ पवसिय° BCFZ °वहूओ BF विंचइया CGXZ °इया. L. 2. CX °चिरचि° *cdd.* °ल्लिय° BF °चिफुल्ल° X °चिंफुल्लु° BFX °णिवाउ C °णियाओ GZ °णिया हु *cdd.* विय° G °हुंतं. L. 3. X चिल्लइ मंडइत्तीति B °षूकः X °षूक. L. 4. B विरिडिहिल्लं C चिरिंहि° FXY चिरिंडि° A चीहं C मुच्छासमुच्छ° X मुच्छा° A °चिणे. L. 5. CG चिवट्टी Z चीवट्टी In C भल्ली only 2. hd. margin. E चुट्टो ABEFX मुट्ठिए A मुज्जम°. L. 6. B विरिडि° C चिरंडि° X चिरिडि° X मुस्तोद्भवो GZ चीवट्टी BF मुष्टि. L. 7. X आश्चर्यं GZ उत्सयोगे X उत्संयोग cfr. Siddhah. १. ११६. C °संयोग BF च इति BF चोज्जमित्यपि C चोज्झमित्यपि GXZ चोज्जमित्यपि. L. 8. GZ नई BF चिरिडि° CX चिरिंडि° G चिरिहि° G जवचीहि° X णवचीहि°. L. 9. CZ °चीवट्टि° G °चावट्टि° X °चीचट्टि° *cdd.* °ताडिया BCFX चोज्जं. L. 10. BF परिसोसयंमि ACGYZ °सियम्मि X परिपरिसोसिअम्मि BF चुच्छो C 1 hd. मुच्छो corr 2. hd. AY °चेप्पुच्चा BF चुप्पचोप्पुचा C चोप्पचं फुचा E °चोप्फच्चा G °चोप्पुचो X °चोप्फचा Z °चोप्पुच्चा. L. 11. C 1. hd. चुल्ला C चुडल्ली E चुट्टली X चडुली BF चुणिउ E चुणीओ X चुणीउ Z चुणिउं BF विधा° ABFGYZ °रिए C 1. hd. *om.* विधा° C 2. hd. reads विहारिए. L. 12. X चुचो C 2. hd. mar gin चुंछो परिशोषः with the remark मूलपुस्तके नास्ति; *om.* C 1. hd. G °षित C चिप्पो C चोप्फचो BFGX चोप्पुचो Z चोप्पुच्चो Z चुच्छं. L. 13. G तुच्छमिति XZ तुच्छमिति X चुणिउ Z विधीरितः. L. 14. C तई B चोप्पचा C चोप्फचा G चोप्पुच्चा Z चोप्पुच्छा X अचुप्प° BF °चुडिलि° C °चुडलि° X °हुडलि°. L. 15. *cdd.* बाल° G °धरिय Z °चरिय C व्व Z मिव for व्व BF आसतंतु° Z °तुणिअप्पा.

चुण्णासी दासी चुंचुअचुप्पलचुंभला य सेहरए ।
चुण्णाया य कलाए छागम्मि अ चुक्कुडचुलुप्पा ॥ १६ ॥

चुण्णासी दासी । चुंचुओ तथा चुप्पलो तथा चुंभलो शेखरः । चुण्णाया कला । चुक्कुडो तथा चुलुप्पो छागः ॥ यथा ।

चुण्णासीइ सचुण्णायाए चुप्पलचुलुप्पिदुद्धाइं ।
रे जडचुंभलचुक्कुड अप्पसु किं चुंचुआइणा मज्झ ॥ १६ ॥

अत्र चुकइ भ्रश्यतीति धात्वादेशेषूक्तमिति नोच्यते ॥ [१६]

चुप्पालओ गवक्खे वत्थे णवरत्तयम्मि चुप्पलिअं ।
चुल्लोडओ वि जेट्ठे चुण्णप्पहयम्मि चुण्णइओ ॥ १७ ॥

चुप्पालओ गवाक्षः । चुप्पलिअं नवरक्तं वस्त्रम् । चुल्लोडओ ज्येष्ठः । चुण्णइओ चूर्णाहतः । चुण्णिओ रेणुविच्छुरित इति तु चूर्णितशब्दभवः ॥ यथा ।

चुप्पालयदारेणं णवचुप्पलिआइ पिच्छपहरन्ती ।
ओ चुल्लोडयजाया चुण्णइआ देअरेण फग्गुछणे ॥ १७ ॥ [१७]

अलसम्मि चुंचुमाली चुंचुलिपूरो अ चुलुअम्मि ।
वलयावलिधणसिहवामणएसुं चूडचूअचोला य ॥ १८ ॥

L. 1. AZ चुंचुय° BF चुंचय° C चुम्बअ° E चंचुअ° G चुंचुय° C °च्चुप्पलं°. L. 2. C चुण्णाया GZ अ X कलए AGYZ °म्मि य BCF चुक्कड° E चक्कुडं° B °चुलुप्प X °चुलप्पा. L. 3. BF चंचुओ C चुम्बुओ G चुंवुउ X चुंछुउ BCF *om.* तथा चुप्पलो B, C 1. hd. X शेषरः. L. 4. CX चुक्कडो G चुलुंगो G *om.* यथा. L. 5. B °चुलप्पि° X °चुलप्पि° C °दुद्धाइं. L. 6. B °चुक्कड CFX °चुक्कड BF चंचुणाइणा G चंचुआ° C मक्कं Z मज्झं. L. 7. BF भ्रशतीति C भ्रस्यतीति G पश्यतीति X भ्रम्यतीति B °देवूक° G °मिति नोक्तः । Z नोक्तं. L. 8. G °लउ X °पाउ CY वत्थे G नव° Z नरवत्त° *edd.* चुप्पलियं. L. 9. AGX °इउ C जेट्ठि E जेठे AX °इउ In G from इओ to वाक्षः l. 10 torn off. L. 10. X चुप्पाणउ *edd.* °लियं GX °इउ ज्येष्ठःGX °इउ. L. 11. X चूणहित GX चुण्णिउ In G तु चूर्णितशब्द is illegible. L. 12. C नवचुप्प° X नवचुप्प° CXZ °लियाइं BF °लियाइ In G from वचु° to ओ l. 13 incl. torn off. Z पिच्छपरिहंती. L. 13. CX उ *edd.* चुण्णइया CX देवरेण G देअरेणे Z फग्गुच्छणे. L. 14. A अलसमि BF भलसं C च्चंचुमाली A °मीली X चंचुमाली EXY चंचु° B चंचु° CE चंचु In G चुंचु is illegible AGYZ य ABFGZ चुलयम्मि C चुलुयम्मि Y चलुयम्मि X लुअम्मि (*om.* चु). L. 15. BCEF वलया° X वलिया° CE °वलिधण° XZ °धण° BF °वावणेसुं E °सिहमणएसु X °मणएसु From वाम° to य torn off in G. E चूडु° BF चूडचूओअवोला Z अ.

चुंचुमाली अलसः । चुंचुलिपूरो चुलुकः । अत्र चुलुचुलइ स्पन्दत इति धात्वादेशेषुक्तमिति नोक्तम् । चूडो वलयावली । चुओ स्तनशिखा । चोलो वामनः ॥ यथा ।

तुह जलचुंचुलिपूरो वि दुलहो चुंचुमालिणो चोल ।
मणिचूडमण्डिआ चारुचुअआ कामिणीउ किं महसि ॥ १८ ॥ [१८]

मालूरतोत्तणहसिइचोद्दसिआ चोढचोत्तचोरलिआ ।
चच्चा य हत्थविम्बे तलप्पहारे अ णायव्वा ॥ १९ ॥

चोढो बिल्वः । चोत्तं प्रतोदः । चोरली श्रावणकृष्णचतुर्दशी ॥ यथा ।

चोरलिपवित्तयछणे चोढदलेहिं तए हरो महिओ ।
मयणसरचोत्तणुण्णा जं तुममेसा अहिसरेइ ॥ १९ ॥

चोप्पडइ म्रक्षतीति धात्वादेशेषूक्तमितीह नोक्तम् ।

॥ अथानेकार्थाः ॥

चच्चा स्थासकः प्रसृतहस्ताघातश्च ॥ [१९]

चंडिज्जो खलकोवेसु चप्फलं सेहरे असच्चे अ ।
कुण्डलवट्टुलदोलाफलयविसालेसु चक्कलयं ॥ २० ॥

L. C (G !) चंचु° C चंचुलि° *cdd.* चुलकः BFX *om.* अत्र BF चुलचुलइ C चुलचुल इति X चुलंचलइ G स्पंदत *om.* C. L. 2. C चलयाचली BF चुओ XZ चूड BF सूनशिखा C 2. hd. also सून° From चोलो to यथा torn off in G. L. 3. C च for वि C चंचु G °माणिणो. L. 4. BF मणिच्चड° *cdd.* °मंढिया BF चारुअआ G °चूयआ CX °चूअया Z °चुयया C कामिणीओ G कि. L. 5. G °सिह° BF °चोद्दासिलिया X °चोद्द° ABCEFXYZ °लिया In G सिआ चो torn off. BF °चोरलया G °चोत्तलिया XYZ °लिया EXY insert ॥ अथानेकार्थाः ॥ L. 6. GZ चच्चा BFG °बिंबे B तलाप्प° GYZ य C णायव्वा. L. 7. BF चोटो BFG बिल्वः X बिल्वः X °चतुर्द्दसी. L. 8. GZ °पवियत्तछणे GXZ महिउ. L. 9. C °सर° GZ °णुन्ना X ज BF तुममसा. L. 10. CX चोडप्पइ Z म्रक्षयतीति CX °कमिति नोक्तं GZ °पूक्तमितीह नोक्तः. L. 11. *om.* A and E here. L. 12. BF चत्वा G प्रसृत° CX प्रसृति°. L. 13. BF °कोनेसु A °कोवेसुं B चप्पलं E चुप्फलं B असचे ABCFY य. L. 14. BF °वडुल° C °वडुल° E °वहुल° Z °वट्टुल° B °दोलापल° C चक्कपलं G चक्कुडयं.

चंडिज्जो पिशुनः कोपश्च । चप्फलं शेखरविशेषोऽसत्यं च । सामान्यशब्दा अपि विशेषे वर्तन्त इति हि न्यायः । चक्कलं कुण्डलं वर्तुलं दोलाफलकं विशालं चेति चतुरर्थम् । अत्र चड्डइ मृद्नाति भुङ्क्ते पिनष्टि चेति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् ॥ [२०]

चारो पिआलगुत्तीच्छासुं चिक्काप्पतणुअधारासु ।
चम्ममयवारिभण्डे तणुधारादिणमुहेसु अ चिरिक्का ॥ २१ ॥

चारो पियालवृक्षो बन्धनस्थानमिच्छा चेति त्र्यर्थः । चिक्का अल्पं वस्तु तनुधारा चेति द्व्यर्था । चिरिक्का चर्ममयजलभाण्डं तनुधारा प्रत्यूषश्चेति त्र्यर्था ॥ [२१]

चिंधालं रम्मे उत्तमे अ चुल्लो सिसुम्मि दासे अ ।
पाणप्पवालमुक्कच्छन्दारुइवइअरेसु चुणओ वि ॥ २२ ॥

चिंधालं रम्यं मुख्यं च । चुल्लो शिशुर्दासश्च । चुणओ चण्डालोऽल्पो बालो मुक्तश्छन्दोऽरोचको व्यतिकरश्चेति सप्तार्थः । चुणओ विअरओ इति धनपालः । आघ्रातार्थेऽपीति केचित् ॥ [२२]

चञ्चुचुलुएसु चुंचुलि अवगमिअसइण्हयासु चुंचुलिअं ।
चुंचुणिआ चुअपडिरवरमणम्मिलिमुद्दिजूअजूआसु ॥ २३ ॥

L. 1. B चप्पलं X चुप्फुलं BX शेखर° BCFX असत्यं. L. 2. XZ वर्त्तंते BX om. हि. L. 3. BFG चडइ Z चड्डइ or चड्डइ C 1. hd. मृद्धाति G मृद्नाति X मृद्नाति X पिनाष्टि BF °षूक इति X °षूकः इति BFG नोक X नोक्तः. L. 4. CZ चोरो ABCFGXYZ पियाल° C °गुर्भीच्छासुं E °गुत्तीत्थासुं GX °छासु Z °च्छसु BF चिक्का अप्प° Y चिक्काऽप्प° Z चिक्कप्पे° CGYZ °तणुय°. L. 5. BF °वाडिभंडे E °भंड्डि Z °मुहे (om. सु) Y व. L. 6. CZ चोरो C प्रियाल° X अल्पवस्तु. L. 7. X द्व्यर्थाः B त्र्यर्थः X त्र्यर्थाः L. 8. ABCFGYZ च (twice). L. 9. A पाणपाया° ABCFGZ °वाल° Z °छंदा° ABCFGXYZ °वइयरेसु E °वइयरेसु X चुणउ Z चुणउ. L. 10. G रम्य om. G; X मुख्यं BF च CZ वा B शिशुः दासश्च C शिसुदा° G थुणउ X चुणउ XZ चंडालः अल्पो BFGZ वालो GZ मुक्कछंदो BX मुक्तः छंदो. L. 11. B आरोचको CX अरोचको CGZ चुणउ X चुरउ BF वियरओ Z चिअ° C 1. hd. GXZ °रउ. L. 13. ABCEF °चुलएसु GZ °चुएसु X only चंचुलएसु ABCFGY अवगमिय° E °गम्मिय° CGZ °सइण्हि° cdd. °यासु AC चंचुलियं B चुंचुलियं EFGXYZ °लियं L. 14. C चंचु° cdd. °णिया BF चुअ° Y चुंय° X चुअ° C 1. hd. °पडिवर° X °पडिस्सर° ABFGZ °णंविलि° C °णंचिलि° X °णंमह्नि° A °मुद्द° E °मुद्धि° G °मुट्टि° X °मुद्दिजूय° X adds ॥ अथ छादिः ॥

चुंचुली चञ्चुश्चुलुकश्च । चुंचुलि इति लुप्तविभक्त्यन्तो निर्देशः । चुंचुलिअं अवधारितं सतृष्णता च । चुंचुणिआ च्युतं प्रतिरवो रमणमल्लिका मुष्टिद्यूतं यूका चेति षडर्था । प्रतिरव इति सामान्यशब्दोऽपि विशेषे गोष्ठीप्रतिरवे वर्तते । यदाह ॥ चुंचुणिआ प्रतिरवो गोष्ठ्याम् ॥ केचित् चुंचुणिअं चलितेऽप्याहुः ॥ [२३]

॥ अथ छादिः ॥

छल्ली तजाइ छद्दी सेज्जाए विज्जुलाइ छडा ।
कविकच्छू छंकुइछुंछुईउ छलिआ छइल्लछप्पण्णा ॥ २४ ॥

छल्ली त्वक् । छद्दी शय्या । छडा विद्युत् । अत्र छणो उत्सव इति क्षणशब्दभवोऽयमिति नोक्तः । छंकुई तथा छुंछुई कपिकच्छूः । छलिओ छइल्लो छप्पण्णो इत्येते त्रयोऽपि विदग्धार्थाः । अन्योन्यपर्यायभङ्ग्या तु निबद्धाः ॥ यथा ।

कयलीछल्लिं छंकुइमम्बुजछद्दिं पि छुंछुइं मुणइ ।
छलिएण छइल्लपिआ तेण विणा छडचलेण छप्पण्णा ॥ २० ॥ [२४]

छवडी चम्मं छप्पंती णिअमो जत्थ लिहिअए पउमं ।
तणुए छउअच्छिक्कोलिआ छमलओ अ सत्तछए ॥ २५ ॥

L. 1. C चंचुली G *om.* चुंचुली C चुञ्चुलकश्च (sic) BFGZ चंचुः चु° GZ °चुलकश्च X चंचुश्च° BCFX चंचुलीति GZ चुंचुलीति Z चुंचुलीति C चंचु° G Z °लिवं. L. 2. X °धारितमृ° C चंचु° *edd.* °णिया X only चणिया B श्युते C 1. hd. च्यतं 2. hd. च्युतं X च्युतं X °मल्लिका°. L. 3. BCFXZ षड्र्थाः G षड्र्थं C षशेषे 2. hd. षशेषे BF विशेषगोष्ठी° CG °गोष्ठी° GZ °रवे पि G चुचुणिया BCFXZ °णिया. L. 4. BFGX गोष्ठ्यां C *om.* केचित् BCFX °णियं G चुंचुअं चलिते X चलते. L 5. *om.* A, BCFXZ छाद्यः Y *om.* अथ. L. 6. GZ तजाए B विज्झुलाइ C विजु° A विज्ज° Y °लाए. L. 7. A °कच्छु E °च्छुंछुइओ BGXY °छुंछ° C °ईओ X °इउ ABCFGYZ छलिया X छइन्न° Y °छप्पन्ना. L. 8. BF छण्णा उस्त इति C छाणा उत्सव इति. L. 9. B छंकुइ B छुंछुइ BF छइलिउ GXZ छलिउ. L. 10. CX *om.* इत्यु B °ग्धार्थां B °बद्धा. L. 11. BF छंकुणइमंबुछद्दिं GX °इमंबुज° Z °इमंबुज° C °छद्दि BF छुंछुइं CX छुंच्छुई G छुंच्छुये Z छुंछुइं. L. 12. CX छलियेण *edd.* °पिया Z विणा °चलेण. L. 13. C 1. hd. छम्मं *edd.* णियमो (Y नियमो) CGXYZ लिहियए E पउमो L. 15. A छउअंछिकोलिया BCEF छओअ° GYZ छउय° X छउल° C °छिक्कोलिया ABFGYZ °लिया ABFGXZ छमलउ AEY व BF सत्तछ.

छवडी चर्म । छप्पंती नियमविशेषो यत्र पत्रं लिख्यते । छउअं तथा छिक्कोलिअं तनु । छमलओ सप्तच्छदः ॥ यथा ।

जस्स कए छप्पंतिं करेसि छउअङ्गि सो वि तुज्झ कए ।
छमलयतलम्मि छिक्कोलिऊण मिलेइ मिगछवडिं ॥ २१ ॥

अत्र । छड्डइ मुञ्चति । छज्जइ राजति । इति धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ ॥[२५]

खन्दे छडक्खरो वि हु छासी तकम्मि रिच्छए छारो ।
छाही खे छाईओ माईओ लहुअमच्छए छिद्दो ॥ २६ ॥

छडक्खरो स्कन्दः । छासी तक्रम् । छारो अच्छभल्लः । छाही गगनम् । छायावाचकस्तु छाहीशब्दश्छायाशब्दभव एव । छाईओ मातरः । छिद्दो लघुमत्स्यः ॥ यथा ।

छाइछडक्खरछाहीमणी ण पणमेसि कहसु कस्स कए ।
छासीहारिणि चूए छारसिरे छिद्दगन्धिल्ले ॥ २२ ॥ [२६]

छिल्ली सिहाइ छित्तं छिविए जारेसु छिण्णछिण्णाला ।
छिव्वं कारिममुच्छुदले छिविअं वाहलीइ छिंछोली ॥ २७ ॥

छिल्ली शिखा । छित्तं स्पृष्टम् । छिण्णो तथा छिण्णालो जारः । जारेष्वित्येकशेषाद्बहुवचनात् छिण्णा छिण्णाली स्त्रीत्यपि । छिव्वं कृत्रिमम् । छिविअं इक्षुखण्डम् । छिंछोली वाहली । वाहलीशब्दश्च लघुजलप्रवाहवाचको देश्य एव वक्ष्यते ॥ यथा ।

L. 1. B छप्पंती C पत्रं X पत्र GZ छउयं G लिक्को° *cdd.* °लिवं. L. 2. C तन्नु X तनुः GXZ °लउ. L. 3. B छप्पंति C छप्पंती X छप्पती GZ छउयंगि. L. 4. BF छिक्कोलिओ ण X °लिउण G मिल्लोइ C °च्छिवडीं X °च्छिवडिं G °छिउडिं Z °छउडिं. L. 5. BF छड्डुइ G छंडइ X मुंचइ GX राजते C °क्तौ इति X °क्ता इति. L. 6. A छदक्खरो Y कडक्खरो B त्थासी BF रिच्छुए G लारो. In G छ and ल are frequently confounded in the beginning of the words. L. 7. BF छाइओ AX छाईउ Z लाईउ BF माइओ AZ माईउ X माइउ G *om.* माईओ CGYZ लहुय° A °मत्थए C 1. hd. चिद्दो E छिद्दे. L. 8. BX क्खंदः G स्कदः G °भल्लं L. 9. BCF °शब्दः छा° X °शब्द छा° BF छाइओ X छाईउ Z छेद्दो G लघ°. L. 10. C छइ° BCF °मणि. L. 11. C °हारिणी X °हारणि GZ छारसिर G छेद्द° C °गंधिल्ले. L. 12. Z छित्त X छिविए GZ छिन्नछिन्नाला. L. 13. GX छिवं Z छिव्व C °ममुच्छुदले छिछिअं ABEFGXYZ छिविअं E वाहलीइ. L. 14. BF छिल्ला GZ छिन्नो तथा छिन्नालो. L. 15. C °त्येकशेषो बहु° BCFX °षाद्बहु° X °वचनात G °नाच्छिन्ना छिन्नाली इत्यपि Z चिछन्ना चिछन्नाली स्त्री इत्यपि X छिवं BCFXZ छिविअं G लेविअं. L. 16. Z छिन्छोली X वोहली° CX °शब्दस्तु.

छिव्वसिणेहच्छित्तच्छिछिं छिविएण भोलिऊण सिसुं ।
जं चलसि घडकरा तं छिण्णे छिंछोलिआइ छिण्णालो ॥ २३ ॥ [२७]

छिप्पीरं च पलाले छिप्पालो सस्ससत्तउसहम्मि ।
छिल्लरमवि पल्ललए मुहविकोणे अ छिव्वोल्लो ॥ २८ ॥

छिप्पीरं पलालम् । छिप्पालो सस्यासक्तो गौः । छिल्लरं पल्वलम् । छिव्वोल्लो निन्दार्थं मुखविकूणनम् । विकूणितं मुखमेवेत्यन्ये ॥ यथा ।

तुज्झ कए वाहेहिं सा छिल्लरयं भरेइ दुद्ध तुमं ।
छिव्वोल्लेण तमिक्खसि छिप्पीरतिणं व छिप्पालो ॥ २४ ॥

अत्र । छिवइ छिहइ स्पृशति । एतौ धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ ॥ [२८]

छिप्पालुअछिक्कोअणछिहंडया पुच्छअसहणदहिसरा ।
छिण्णोब्भवा य दुव्वा तह छिण्णच्छोडणं सिग्घे ॥ २९ ॥

छिप्पालुअं पुच्छम् । छिक्कोअणो असहनः । छिहंडओ दधिसरः । छिण्णोब्भवा दूर्वा । छिण्णच्छोडणं शीघ्रम् ॥ यथा ।

वरछिप्पालुअ छिण्णोब्भवाछिहंडेहि धवल पुट्ठो सि ।
छिण्णच्छोडणगमणे हक्काछिक्कोअणो हवसु इण्हिं ॥ २५ ॥ [२९]

L. 1. C सिव्वसिणेह° X छिव° Z *om.* च्छित्त B °छित्तच्छिल्लि CX °छित्ता छिल्लिं G °छित्तं छिल्लं Z °छिल्लं B छिविएण C विएण F छिविएण BF भोलिऊण्ण G °उण X भोभिऊण. L. 2. CGXZ चलसि C 2. hd. दलसि C घडकरां GZ छिड्डो BCFX °लियाइ GZ °लियाइं GZ छिन्नालो. L. 3. F छिप्पिरं C *om.* च BF व G सस्सचत्त° Z सस्सवउत्तसहम्मि. L. 4. C छिण्णरमवि G °विक्कोछे X °विक्कोणो Z *om.* अ BFY व G वि BCF छिव्वोलो AGDX छिव्वोलो Z विव्विलो. L. 5. GZ सस्यसक्तो X सस्यासस्यासक्तो BXZ छिव्वोलो C (FG?) छिवोलो D छिवोल्लो. L 6. G मुखवि° X °विकूणनं Z °विकूणनं BF विकमुख° or विकूमुख° X विकणितं Z विकणितं CZ मुखमेवे° X मुखमेवे° (!). L. 7. BCFXZ वाहेहिं G वाहेहि C छिल्लयरं X छिल्लरतं B दुद्द C दुद्ध F दुद्ध G दुद्द Z पुट्ठ C तमं. L. 8. BF छिव्वोलेण C छिव्वालेण D विव्वोल्लेण GZ छिव्वोलेण CXZ °तिणे G °तिण C च. L 9. X छिवइ छिइ छिहइ G स्पृशति स्पृहयति धात्वाविति नोक्तौ (sic) Z स्पृशति स्पृहयतीति धात्वादेशे° B °पूक्ता नोक्तौ. L. 10. GYZ °लुय° BFG °छिक्कोणय° Z °छिक्कोयण° GZ °छिहडया A पुत्थ° C दहिसिरा X adds य. L. 11. GZ छिन्नो° B छिण्णोद्भवा Y छिण्णु° EX °भवा BF दुवा GZ च्छिन्न°. L. 12. G °लुयं पुंच्छ Z °लुयं X °लुअं पुच्छ BF विक्कोअणं X छिहंडिउ B छिण्णोद्भवा XZ छिन्नोद्भवा C छिन्नोब्भवा G छिन्नोब्भवा. L. 13. GZ तथा छिन्न°. L. 14. GZ °लुय BX छिण्णोद्भवा° Z छिन्नोद्भवा° G छिन्नो° BF °छिहंडेति CX °डेइ GZ °डेहिं BX पुट्ठो F पुट्ठो. L. 15. GZ छिन्न°.

दहिए छिहिंडिभिल्लं छिंछटरमणं च मिंचणकीला ।
छुंदं बहुअम्मि बलायाइ छुई लित्तए छुहिअं ॥ ३० ॥

छिहिंडिभिल्लं दधि । छिंछटरमणं चक्षुःस्थगनक्रीडा । छुंदं बहु । छुई बलाका । छुहिअं लिप्तम् ॥ यथा ।

छुंदघणच्छुहिअं णहमुड्डीणछिहिंडिभिल्लधवलछुइं ।
जाव हुअं ता तीए छिंछटरमणं सहीहि कयं ॥ २६ ॥ [३०]

छुरिअछुरमड्डिछुंछुंमुसया मट्टिछुरहत्थअरईसु ।
छेंडी लहुरच्छाए छेली थोवप्पसूणमालाए ॥ ३१ ॥

छुरिआ मृत्तिका । छुरमड्डी क्षुरहस्तः । नापित इति यावत् । छुरहत्थशब्दोऽपि देश्यः । पर्यायभङ्ग्या तूपात्तः । छुंछुंमुसयं रणरणकः । छेंडी लघुरथ्या । छेली अल्पप्रसूना माला ॥ यथा ।

जुत्तं छुंछुंमुसयं करेसि छुरमड्डिआइ छुरहत्थ ।
छेलि च्चिअ अणुरूवा छुरिआघडिअस्स छेंडिजक्खस्स ॥ २७ ॥ [३१]

L. 1. GYZ छिहंडि° BF बिंबट° G छिछट° BF मिंवण° EG मिचण° This is no doubt the correct form. cfr. M. मिचकणें, मिचकविणें etc. G. मीचवुं U. मिचना It does not, however, suit the metre. L. 2. BCFG बहु° CEGYZ °यम्मि BCFG बलायाइ Y बलाआइ BF छुइ X च्छई A त्तित्तए BF छिहियं ACEFGXYZ छुहियं. L. 3. X छिहंडि° दधिः BF छिंचट Z छिंछड° G छुंडुं BX बहु G बहुं X छइं GZ बलाका. L. 4. GXZ छुहियं X *om.* यथा. L. 5. GZ छुंदप्पण° X छुदपण° BFG °छुहियं XZ °छुहि (*om.* अं) C *om.* च्छुहिअं णह GZ ण हु BF °मुंडीण° C °मुट्टीण° Z मुड्डीण° X णमुड्डीण Z °छिहिड°. L. 6. CGZ हुयं X हुय C नाए *cdd.* सहीहिं. L. 7. *cdd.* छुरिय° BF °छुरछुरमंडिछुछुंमु° C °छुरिमंडिछुंछुंमुसया G °छुरमट्टिछुंछुमुसय X °च्छुरमाट्टिछुछुंमु° Y °छुरमंडि° Z °छुछुंमुसया E मट्टि° B °अरइसु. L. 8. E छेंड्डी G छिडी YZ छिंडी BX थोव° BF °मालासुए. L. 9. *cdd.* छुरिया Z *m.* छुरिआ मृत्तिका BCF छुरमंडी X क्षुरमट्टी *cdd.* क्षुरहस्तो (X क्षुरहस्तो) C 1. hd. ज्जुर° BF छुरहस्त°. L. 10. BCFX छुछुमु° GZ छुछु° X रणरणरणकः BFZ छंडी C छेण्डी G छेण्ही X छेडी In G छेली अल्प is torn off. Z अप्रसूना. L. 12. BCF छुछुं° G छुंछु° GZ °मसयं X °पुसयं BF करोसि X करंति BF °मंडियाइ GX °मुंडियाइ GZ °मड्डियाए BF छुरहत्थ. L. 13. BF, C 1. hd. X च्चिय G च्चिय Z चिय *cdd.* छुरियाघडियस्स C छेंण्डिजक्खस्स.

छेत्तरमणव्वसुप्पाइ छेभओ हत्थविम्बम्मि ।
छागम्मि छेलओ खेत्तजागरे छेत्तसोवणयं ॥ ३२ ॥

छेत्तरं जीर्णं शूर्पाद्युपकरणम् । छेभओ स्थासकः । छेलओ छागः । कप्रत्ययाभावे छेलो इत्यपि । छेत्तसोवणयं क्षेत्रे जागरणम् ॥ यथा ।

मसिछेभइल्लवसणं परिहरिउं छेत्तरं व मं वहिणि ।
तीइ कए सो छेलो णिसि वच्चइ छेत्तसोवणमिसेण ॥ २८ ॥ [३२]

छोब्भो पिसुणे दासम्मि छोइओ अप्पिअम्मि छोब्भत्थं ।
छंटो जलच्छडासिग्घेसुं छाओ अ भुक्खिअकिसेसु ॥ ३३ ॥

छोब्भो पिशुनः । केचित् छोब्भो खल इति पूर्वदेशीषु पाठं दृष्ट्वा खलशब्दविप्रलब्धाः खलं पिण्याकं व्याचक्षत उदाहरन्ति च । अस्माभिस्तु सारतरदेशीपर्यालोचनेन छोब्भो पिशुन इति दृष्टमुदाहृतञ्च । तत्र बहुदृश्वानः प्रमाणम् । छोइओ दासः । छोब्भत्थं अप्रियम् । ह्रस्वः संयोगे । इति छुब्भत्थं इत्यपि ॥ यथा ।

तीए कडिल्लवत्थं उत्तरिअं करिअ मज्झ दंसन्तो ।
किं काहिसि इह अण्णं रे छोइअ छोब्भ छोब्भत्थं ॥ २९ ॥

॥ अथानेकार्थाः ॥

L. 1. From रम° to छेभ torn off in G. C छेत्तरमव्वसुप्पाइ C 2. hd. °सु° BF °सुप्पाइ AGX छेभउ BF °विंबंमि G °बिंबम्मि. L. 2. AGXZ छेलउ. L. 3. BF जीर्णशूर्पा° C 1. hd. GX °सूर्पा° Z सूर्पा° From द्युप to स्थासकः incl. not legible in G. X छेभउ GX छेलउ In G from कप्र° to इत्यपि torn off. L. 4. C छेत्तासवणयं C क्षेत्रजागरणं. L. 5. C °छेभलइल° X °छेभउइल° BF परिउं C परिहरिउं X परिहरियं GX च Z मिव for व B वहिणि C (F?) वहिणी G वहिणी X विहिणि. L. 6. BF तीसे Z लेलो From ण in मिसेण to भु in भुक्खिअ l. 8. torn off in G. L. 7. CZ छोभो A छोइउ X छोईउ *cdd.* अप्पियम्मि BF छोब्भच्छं C छोभत्थं Y च्छोब्भत्थं Z छोक्षत्थं E here inserts अथऽनेकार्था (sic) X अथानेकार्थाः Y अनेकार्थाः. L. 8. X छदो C जलत्थडा° E °च्छड्डा° X °छटा° Z °च्छटा° AX छाउ CZ व BCFGYZ भुक्खिय. L. 9. CGZ छोभो G *om.* केचित् CGXZ छोभो Z छोभो केचित् X पूर्वदशेषु From दृष्ट्वा to दे in देशी l. 10. torn off in G. L. 10. BF खलपिण्याकं BCFXZ °क्षते X उदाहर्रतिस्म (sic). L. 11. CGZ छोभो C दृष्वमु° G दृष्व उदा° Z दृब्धं उदा° Fron णम् in प्रमाणम् to कडिल्ल° l. 13. torn off in G. CX छोइंउ. L. 12. C छोभत्थं F छोब्भछं X छोभच्छं Z छोक्षत्थं BCFX ऱ्हस्व C संयोग C 1. hd. छुब्भ° BFX °च्छमित्यपि CZ °त्थमित्यपि. L. 13. C कठिल्ल° X कड्डिल्ल° *cdd.* उत्तरियं करिय (Z उत्तरिय करिवय) Z दंसंता. L. 14. X काहिसि corr. into काहसि BFX अह GZ अन्नं C र BF छोइअय छोअब्भ CX छोइय C छोज्झ छोमछं. L. 15. *om.* ABEF. In G only अथ, the rest being torn off.

छंदो जलच्छटा शीघ्रश्चेति द्व्यर्थः। छाओ बुभुक्षितः कृशश्च । ननु । छातोदरी युवदृशां क्षणमुत्सवोऽभूत् ॥ इत्यादौ छातशब्दस्य कृशार्थस्य दर्शनात्कथमयं देश्यः। नैवम्। छेदनार्थस्यैव छातशब्दस्य साधुत्वात्। न च धात्वनेकार्थता। उत्तरमत्र। अनेकार्थता हि धातूनां लोकप्रसिद्ध्या। लोके च छातशब्दस्य छेदनार्थं मुक्त्वास्यैव कवेः प्रयोगो नान्येषामित्यलं बहुना ॥ [३३]

धण्णाईणं मलणे गोमयवत्थेसु तह छाणं।
छाया कित्तीभमरीसु छारयं उच्छुसकमउलेसु ॥ ३४ ॥

छाणं धान्यादिमलनं गोमयं वस्त्रं चेति त्र्यर्थम्। छाणीत्यपि केषांचित्पाठः। छाया कीर्तिर्भ्रमरी च। छारयं इक्षुशल्कं मुकुलं च ॥ ३४ ॥

छाइल्लो अ पईवे सरिसे ऊणे सुरूवे अ।
छिद्दकुडीसुं छिल्लं छिंडं सिहछत्तधूवजन्तेसु ॥ ३५ ॥

छाइल्लो प्रदीपः सदृश ऊनः सुरूपश्चेति चतुरर्थः। छिल्लं छिद्रं कुटी च। छिल्लं वृत्यन्तरमपीति केचित्। छिंडं चूडा छत्रं धूपयन्त्रं च। संयोगे पर इदेतोः कामचार इति छेंडं इत्यपि ॥ [३५]

छिप्पं भिक्खापुच्छेसु छित्तछीएसु छिक्कं च।
छिवओ समूहणीवीसु छिंछओ देहजारेसु ॥ ३६ ॥

L. 1. Z छंद्दो From छंदो to छाओ incl. torn off in G. BF जलच्छटा C जलच्छय X छ ॥ उ बमुक्षित CG न तु. L. 2. Z युवद for युवदृशां B °दृशा BCFX मुदित्यादौ L. 3. In G नैवम् to न in छात is torn off. BF *om.* from साधुत्वात् to छेदनार्थ excl. l. 15. GZ साधुत्वान् X व for च. L. 4. X *om.* हि C °प्रसिद्ध्य G °प्रसिद्ध्या च लोको छात° L. 5. X के for लोके C छातशब्दस्य साधुत्वात् छेदंना° BCFX मुक्का अस्येव G मुक्काऽस्येव. L. 6. C धण्णाइणं GZ धन्ना° BF मलिणे BF *om.* from गोमय. to °मलनं incl. l. 8. C °वच्छेसु Z च्छाणं. L. 7. A °सुक°. L. 9. XZ इक्षुः शल्कं X चा. L. 10. C छाइंलो AY व GZ वि B सुरुवे ABCFGYZ य. L. 11. A छिद्दं° A छिंडुं E छिंडं G छिंड X छिडुं G °धूवजंतेसुं Y धूपजंतेसु Z °धूवजंतेसुं. L. 12. CX सदृशः B सुरूपश्चेति. L. 13. G वृत्यंतर° X छिडुं C संयोगपरे. BFGXZ परे BCFXZ इदोतोः G इतोतोः L. 14. BFX छेडमित्यपि CGZ छेंडमित्यपि. L. 15. C छित्तछारसु. L. 16. AGX छिवउ Z छिवओ C °नीवीसु GZ °णीवीसुं AGX छिंछउ.

छिप्पं भिक्षा पुच्छं च । छिक्कं स्पृष्टं क्षुतं च । छिवओ समूहो नीवी च । छिछओ देहो जारश्च । केचित् छिंछयं शलाटुफलमाहुः ॥ यथा ।

> धूआइ पढमगब्भं व रक्खए उअह आढिआ घरिणी ।
> तुम्बीइ पढमणिग्गयमाबन्धुरबन्धणं छिंछं ॥ ३० ॥ [३६]

छिप्पंती वयऊसवभेए पिट्ठे वि छिप्पिंडी ।
छिक्कोट्टली अ पयरवपामद्दाछाणखण्डेसु ॥ ३७ ॥

छिप्पंती व्रतभेद उत्सवभेदश्चेति द्व्यर्था । छिप्पिंडी व्रतोत्सवभेदो पिष्टं चेति त्र्यर्था । छिक्कोट्टली अंह्रिरवः पादाभ्यां धान्यमलनं गोमयखण्डं चेति त्र्यर्था ॥ [३७]

छिप्पंदूरं गोमयखण्डम्मि तहेअ विसमम्मि ।
सिसुससिसु छुद्दहीरो छेओ अन्तम्मि दिअरे अ ॥ ३८ ॥

छिप्पंदूरं गोमयखण्डं विषमं चेति द्व्यर्थम् । छुद्दहीरो शिशुः शशी च । छेओ अन्तो देवरश्च ॥ [३८]

छेधो थासयचोरेसु सिहाणोमालिआसु छेंडा वि ।
छोहो गणविक्खेवा छोब्भाइत्ती अछेप्पवेसासु ॥ ३९ ॥

L. 1. G भिक्खा C 1. hd. चि; del. 2. hd. GXZ छिवउ GXZ छिछउ. L. 2. B केचि च G *om.* from केचित् to छिंछं incl. l. 4. L. 3. BF धूयाय CZ धूयाइ X only धूय BF °गब्भं च BF *om.* रक्खए Z रक्खय C ओअह *cdd.* आढिया (Z आढिवा). L. 4. BF तुंबीइ X °णिगाय° B °मावंधुर°. L. 5. G छिप्पती BF *om.* वय BF °भेएसु BFGX पिट्टे E पेट्टु BEFGZ छिप्पंडी X छिप्पंती. L. 6. GZ छिक्कोट्टली ABCFGYZ च Y °छाणाखंडेसु. L. 7. B व्रतभेदः Z °भेदः X द्व्यर्थाः BF छिप्पंडी C छिप्पिंडा X छिप्पंती C °भेदो X *om.* पिष्टं X त्र्यर्थाः twice. L. 8. C अंह्रिघ्र°. L. 9. A °खण्डम्मि ABFY तहेय CGXZ तहेव C 1. hd. विमसम्मि X विसमम्मिसिमम्मि. L. 10. Y ससु° C *om.* ससिसु C छुट्टहिरो X छिद्दुहीरो AGX छेउ X अतम्मि ABFY दियरे C दिथेरे ABCFY च. L. 11. X छिप्पदूरं BC गोमयखंडमि तहेय विसमंमि चेति (sic!) C त्र्यर्थं C 1. hd. चुट्टहीरो C 2. hd. छुट्ट° C शिसुः X शिशुस्सशी GXZ छेउ. L. 13. B छेंधो Y छेवो C थासंय° *cdd.* °णोमालियासु ACZ छेडा E छंडा X छंडा. L. 14. BYZ छोहा C (F!) छाहा E छोइब्भ° G छोभ° BF अउप्प° E अक्ख° Y अछिप्प° *cdd.* °वेसासु.

छेधो स्थासकश्चौरश्च । छेंडा शिखा नवमालिका च। छोहो समूहो विक्षेपश्च । छोब्भाइत्ती अस्पृश्या द्वेष्या च ॥ [३९]

॥ अथ जादयः ॥

जंगा गोअरभूमी जच्चो पुरिसे तुसे जंभो ।
जयणं हयकवचम्मि जरंडो वुड्ढम्मि जण्हली णीवी ॥ ४० ॥

जंगा गोचरभूमिः । जच्चो पुरुषः । जंभो तुषः । जयणं हयसंनाहः । जरंडो वृद्धः । जरडो इत्यन्ये । जण्हली नीवी ॥ यथा ।

जयणेहि हया गामा जंगाहि कणा य जंभभावेण ।
महिलाओ जण्हलीहि सहन्ति गेहा जरंडजच्चेहिं ॥ ३१ ॥ [४०]

जडिअं खचिए जगलं पङ्कसुरे जंबुलो अ वाणीरे ।
णङ्कलसिहाइ जवणं जडम्मि जंभलजहाजाया ॥ ४१ ॥

जडिअं खचितम् । जगलं पङ्किला सुरा । पङ्किलसरको जगलं इत्यन्ये । जंबुलो वानीरः । जंबुलं मद्यभाजनमिति सातवाहनः । जवणं हलशिखा । जंभलो तथा जहाजाओ जडः ॥ यथा ।

मणिजडिअवासभवणे जगलं जंबुलघरोचिअं पिन्तो ।
जहजाय कीस लज्जसि जवणोचिअहत्थजंभलत्तेण ॥ ३२ ॥

L. 1. GZ °कश्चोरश्च X °कचोरश्च CGZ छेडा X छिंडी CX त्समूहो. L. 2. G छेप्पवेभाइत्ती BF अस्पुश्या C अस्पृश्य द्वेष्या च X अस्पृशा. L. 3. *om.* A; EXY जकारादिः. L. 4. CEGYZ गोयर° C 1. hd. Z जच्चो A तुजे. L. 5. BF जय हय° G °कवचम्मि X °कवचंमि ABCFG जरण्डो E जरडो X जरड्डो C वुडम्मि GZ चुड्डम्मि चन्हली CX नीवी. L. 6. X जं for जंगा C गोवर° BFZ जच्चो BF पुरुष Z जंसो B तुसः C °सन्नाहा BCF जरण्डो G जरण्हो Z जरम्हो. L. 7. Z जरंडो GZ जन्हली GZ णीवी. L. 8. BCFX जयणेहिं CZ हय C गोमा G जंगाहिं X जगाहि. L. 9. GXZ महिलाउ BF जजन्हलीहिं CX °लीहिं G जन्हीलीहिं Z जन्हलीहिं B जरण्ड° G °जचेहिं Z °जच्चेहिं. L. 10. *cdd.* जडियं B, C 1. hd. Y खविए GZ जइर GZ पंके सुरे BY जंबुलो C जुंबुलो G(!)Z जंतुलो X जंचुलो GYZ च E वाणिरे A वाणीरो. L. 11. BF जंगल° C णंणंगल° C 2. hd. णंणंहल° A °सिहाइं G जवडं X *om.* जडम्मि X जंभलजडहाजहाजाउ BF °जाहा° Y °जाआ. L. 12. *cdd.* जडियं CZ °सुरको G *om.* from पङ्किल° to इत्यन्ये BFX जगलमित्यन्ये° CZ जलमित्य°. L. 13. X जंवुलो G वाणीरः BCFX जंबुलं G जंदुलं L. 14. X जहाजाउजाउ. L. 15. C मणि° *cdd.* °जडिय° BF insert जंबुलं after जगलं *cdd.* जंबुल° (X जंचुल°) B °घरोचियं C °घरोचिअ F °घरोचिय GZ °घरोचियं. L. 16. BCFZ जवणोचिय° G जवणोचिय°.

अत्र जगरो संनाह इति संस्कृतसमः । जंपइ कथयति । जवइ यापयति । इति धात्वादेशेपूक्ताविति नोक्तौ ॥ [४१]

जहिमा विअड्डगाहा जवयजवरया जवङ्कुरए ।
जंघामओ अ जंघालुअम्मि जंबालयं च जलणीली ॥ ४२ ॥

जहिमा विदग्धरचिता गाथा । जवओ तथा जवरओ यवाङ्कुरः । जंघामओ तथा जंघालुओ द्वावप्येतावन्योन्यपर्यायतया जङ्घालवाचकौ । जंबालं जलनीली । शेवालमित्यर्थः । जलनीलीशब्दो यदि संस्कृते न रूढस्तदा देश्यः ॥ यथा ।

जंघालुए णइअडं गया मि जं तुह तणुम्मि जंबालो ।
तह जवरयगोवीओ तुह जहिमं तत्थ गायन्ति ॥ ३३ ॥
तं जवयगोरयङ्गि भरिउं जंघामओ हविअ वच्च ।
जलणीलिदुग्गमग्गो ण विअम्भइ पाउसो जाव ॥ ३४ ॥ [४२]

जच्छंदओ सतन्तम्मि जक्खरत्ती अ दीवाली ।
जण्णोहणो णिसिअरे जंघाछेओ अ चच्चरए ॥ ४३ ॥

जच्छंदओ स्वच्छन्दः । कप्रत्ययाभावे जच्छंदो । जक्खरत्ती दीपालिका । जण्णोहणो राक्षसः । जंघाछेओ चत्वरम् ॥ यथा ।

L. 1. BCFXZ जगरः G जगर X सन्नाहः. L. 3. BX जहमा A वियड्ढ° BCEFXY वियड्ड° GZ वियड्ढ° B °जचरया E जवंकुरए B °कुरए. L. 4. CGXZ जंघामउ GYZ य GYZ °लुयम्मि BCFGY जंबालयं C जवणणीला YZ जलनीली. L. 5. BX जहमा CX विदग्धचरिता X जवउ C om. तथा X जवरउ BGXZ जंघामउ. L. 6. G °लुउ X °लउ X °पर्याय (om. तया) B जंचालं CG (F!) जंबालं. L. 7. CX सेवा° CX जलणीली° X om. यदि F संस्कृत BF om. न, GZ have it after तदा. L. 8. X जंघालुग् CX णइयडं GZ णइतडं G गयालि BF जंवण्णो CDG जंबालो I do not think it necessary to correct this to जंबालं The word may also be a masculine. L. 9. G °गोविए XZ °गोवीउ X जहमं जत्थ. L. 10. BFX जवअ° C जवअ° GZ °गोरयंगि C °अंगि C 1. hd. भरिओ C 2. hd. भरिउ C 1. hd. GX °मउ cdd. हविय Z वच्च. L. 11. C om. ण CZ वियंभइ G वियंभइं. L. 12. B जच्छंदओ AGX °दउ ABCFGYZ य E दीवाली. L. 13. A जण्णोहण्णो BCFG जण्होहणो ABFGYZ णिसियरे C णिसियारं AX °छेउ GYZ य BF चच्चरए C 2. hd. चच्चरए. L. 14. G जुच्छंदउ X जच्छंदउ स्वच्छंदकः C जक्खरत्ती. L. 15. cdd. जण्होहणो G जंघालेउ X जंघाछेउ BF चच्चरं C. 1. hd. चत्वारं.

मणिवलएहि कुणन्ती जंबाछेअम्मि जक्खरत्तिं व ।
जण्णोहणाण वि तुमं णिसि जच्छंदेण किं डरसि ॥ ३५ ॥ [४३]

विद्दविअम्मि जगडिओ जंभणआई जहिच्छभणिराई ।
जरलद्धिअजरलविआ गामीणे ऊरुए जहणरोहो ॥ ४४ ॥

जगडिओ विद्रावितः । कदर्थित इत्यर्थः । जंभणओ यथेष्टवक्ता । जंभणभणो इति केचित् । उभयत्रादिग्रहणात् । जंपिच्छओ यथादृष्टमभिलषिता । जंपेच्छिरमग्गिरो यो यद्यदृष्टं तदेव मृगयते । इत्यादि । अत्र । जयडइ त्वरते । इति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् । जरलद्धिओ तथा जरलविओ ग्रामीणः । जहणरोहो ऊरुः ॥ यथा ।

जरलद्धिआइ दट्ठुं पवणल्हसन्तंसुअं जहणरोहं ।
ओ कामसरजगडिआ जरलविआ हुन्ति जंभणया ॥ ३६ ॥ [४४]

जहणूसवमद्धोरू जंकयसुकओऽप्पसुकयगिज्झम्मि ।
जांडी गुम्मं जाई सुरा कविट्टम्मि जाऊरो ॥ ४५ ॥

L. 1. *cdd.* °वलएहिं GZ °छेयम्मि G जक्खारत्तिं BCFX च. L. 2. CGXZ जण्होहणाण G तुमा. L. 3. A विद्द° *cdd.* °वियम्मि AGX °डिउ A जंभणउ वि जहिच्छभणिरे य C जंभणिआई BEG जहित्थ° Y जहेच्छ° X जहत्थमणिरोय G °भणिराइ. L. 4. C जलरद्धिय° BFX °द्धिय° AEGYZ °द्धिय° C °जलरवि (sic) ABEFGXYZ °विया GZ गामीणे CX ऊरए C जहणरोहा. L. 5. X जगडिउ G विद्रविनः X has द्रावि twice. C जंभणेओ GZ °णउ X °णोउ B जमण° G °भणे. L. 6. B उभत्राविय° X उभयत्रापि यह° GXZ °च्छउ BFX °लसिता BF जेंपेच्छिर° G जंपेच्छर° X °मग्गिरोउ. L. 7. CGXZ *om.* यो BFX *om.* यद् once. C reads यद्यद्दृष्टं CG मृगयन CX अत्र च । C 1. hd. जडइ C 2. hd. X अडइ GZ जयडइ त्वरयतीति. L. 8. C जलरद्धिओ C 2. hd. °द्धिओ F °लद्धिओ X °लद्धिउ Z °लद्दिउ C *om.* तथा C जलरविओ XZ जलरविउ G जरविउ BF ग्रामीण C जहणराहो उरु X ऊरू. L. 9. B °द्धियाई CX जलराद्धियाइ C 2. hd. °द्दि° G °द्धियाए Z °द्धियाए C दट्ठुं G दट्ठु BF पवणण्हसंतं° X °ह्लसंतं G °सुयं Z °सुयं. L. 10. C 1. hd. GX उ C कावा° X रावासरजगाडिआ *cdd.* °डिया CX जलर° *cdd.* °विया BF *om.* हुन्ति जं CGZ जंभणिया. L. 11. AG °मद्धोरु BF °मद्धोरु C °मद्धोरू G °सुकयो BF °कयो AGXZ °कउ A °गिज्झम्मि C °गिज्झम्मि Y °गेज्झंमि. L. 12. E कविट्ठम्मि.

जहणूसवं अधोरुकम् । जंकयसुकओ अल्पसुकृतग्राह्यः । जाडी गुल्मम् । जाई सुरा । जाऊरो कपित्थः ॥ यथा ।

जाऊरजाडिकण्टयफट्टिरजहणूसवा वि तेण समं ।
जाईलुद्धा वच्चसि जंकयसुकया सि तं पुत्ति ॥ ३७ ॥ [४५]

जालघडिआ सिरहरे जिग्घिअमोसिंघिअत्थम्मि ।
जिण्णोब्भवा य दुव्वाइ जीवयमई अ वाहमई ॥ ४६ ॥

जालघडिआ चन्द्रशाला । जिग्घिअं घ्रातम् । अत्र जिमिअं भुक्तमिति भुजिधात्वादेशभवम् । जिण्णोब्भवा दूर्वा । जीवयमई मृगाकर्षणहेतुर्व्याधमृगी ॥ यथा ।

जालघडिआइ जा तं ण णिअसि जीवयमइं व मयणस्स ।
ता भम हरिणो व्व तुमं कुलडाजिण्णोब्भवाउ जिग्घन्तो ॥ ३८ ॥

अत्र जीहइ लज्जते । इति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् ॥ [४६]

जुण्णो छेगे जुअलो तरुणे अपरिग्गहम्मि जुंजुरुडो ।
जुअलिअजुरुमिल्ला दुगुणिअगहणा जूअओ अ बप्पीहे ॥ ४७ ॥

जुण्णो विदग्धः । जुअलो तरुणः । जुंजुरुडो अपरिग्रहः । जुअलिअं द्विगुणितम् । जुरुमिल्लं गहनम् । जूरुम्मिलयं इति गोपालः । जूअओ चातकः ॥ यथा ।

L. 1. BF जहणूसवमद्धोरुक्कं (F °द्धो°) G जहणोसवं XZ अद्धोरुक्कं GX °कउ From जाडी to ऊ torn off in G. X जाड्डी. L. 3. From ट्य to सवा illegible in G. Z °पट्टिएजहणू° BF °जहणूसया X रि BF तेण्ण. L. 4. G जोई° C °लुद्धा X °वुद्धा CX वुच्चासि Z वच्चासि G °सुकया In G from तं to घिअ° l. 5 torn off. L. 5. *cdd.* °घडिया X सिरिहरे Y सिरिघरे ABCFYZ जिग्घिय° X जग्घिअ° BF °मोसंघि° ABCFGYZ °घिय° A °यत्थम्मि and then adds again l. 8. X °अत्थघिम्मि. L. 6. EY जिण्णुब्भवा BF °ब्भव X इ for य B दुवाइ A दुव्वा य X दुव्वा In G व्वाइ जी° is illegible. A जीविय° Y जीवअ° Z जीविय° *cdd.* य C *om.* अ वाहमई 2. hd. remarks अपूर्णम् G थाह° X °मयी. L. 7. *cdd.* °घडिया BF चंद्रशाला BCFXZ जिग्घियं In G from घिअ to दूर्वा incl. l. 8. torn off. BCFXZ जिमियं. L. 8. BF *om.* भुजि X भुजिम्वादेश° X जिण्णोद्भवा Z जिणोब्भवा GZ जीविय°, the next word in G is illegible down to मृ B °हेतुर्व्याध.° L. 9. BFGXZ °घडियाइ C °घटियाइ From ण to जिग्घन्तो l. 10. incl. torn off or illegible in G. BCFXZ णियासि Z जीवियमयं च मअणस्स C मणं यस्स. L. 10. C रिणो X कुडलाजिण्णोद्भवाउ C °ब्भवाओ. L. 11. अत्र जी° ल° torn off in G. C लज्जन. L. 12. From जुण्णो to णा in गहणा l. 13. torn off in G. BCFXY छेके YZ जुयलो Z तरुणो BCF परिग्ग° A जंजुरुडो X जुंजरुडो. L. 13. EX जुयलिअ° Y जुअलिय° Z जुयलियजरु° BF दुगणिय° CYZ दुगुणिय° E °गहणो BF जुअउ GZ जूयउ X जूअउ ABEFYZ य G ज CG बप्पीहे C 2. hd. च°. L. 14. G जियलो Z जुयलो From वा in तरुणः to कः in चातकः l. 15 torn off in G. BF जंजुरुडो X जंजुरुडो C जुअलियं Z जुयलियं. L. 15. B गहणं BCF °मिल्लयमिमि X °मिल्लयमिति Z °म्मिलयमिति B गोपाल Z जूयओ.

जुंजुरुडाए घणरवजुअलिअविसमसरवेअणाइ मह ।
दुहजुरुमिल्लावत्थं कह जूअय तस्स जुण्णजुअलस्स ॥ ३९ ॥

अत्र । जूरवइ वञ्चति । इति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् ॥ [४७]

जेमणयं दाहिणए अङ्गे जो रं च जो किरत्थम्मि ।
जोक्खमचोक्खे जोओ चन्दे जोग्गा य चाडुम्मि ॥ ४८ ॥

जेमणयं दक्षिणमङ्गम् । हस्तादि । जो रं यः किरेत्यर्थे । जोक्खं मलिनम् । जोओ चन्द्रः । जोग्गा चाटु ॥ यथा ।

जयसिरिणिवासजेमणभुअ तुह गुणवण्णणम्मि का जोग्गा ।
जो रं जसेण चालुक्क जोक्खमवहरसि जोअस्स ॥ ४० ॥ [४८]

णक्खत्ते जोडं जोइसं च जोई अ विज्जूए ।
खलिअम्मि जोइरो जोइक्खो दीवम्मि जोडिओ वाहे ॥ ४९ ॥

जोडं तथा जोइसं नक्षत्रम् । जोई विद्युत् । जोइरो स्खलितः । जोइक्खो दीपः । जोडिओ व्याधः ॥ यथा ।

मेहम्मि पिहिअजोइसवइजोडे रुइरजोइजोइक्खे ।
हिण्डन्ति अजोइरया वम्महजोडिअसराहया कुलडा ॥ ४१ ॥ [४९]

L. 1. C जुंजूराडाए BF जंजुरु° G जंजरु° G °जुयलिय° Z °जयलिय° CX °लिय° BFZ °वेयणाइ X °वेइणाइ In G from अणाइ to कामिनि l. 3. torn off. L. 2. BF दुरुजुरु° C °वच्छं C जुअअ Z जूयय Z जुन्नजुयलस्स. L. 3. CXZ वंचतीति. L. 4. A जेमणचं. L. 5. From जोक्ख° to क्खं in जोक्खं l. 6. torn off in G. BX जोउ E जाओ E जाग्गा X जोग्गे Z जोया E चाटुम्मि. L. 6. X दक्षिणांगं । जोरं इस्तादि । Z हस्तादिति BF कः for यः C च C 2. hd. अ, *om.* DX. Z किलेत्यर्थे; this is perhaps the correct reading, the form किर being foreign to Sanskrit, though usual in Pāli and Prākrit. As to जो रं cf. ὃς *pa*. L. 7. GX जोडं C जोग्गो G चाटुः L. 8. CX °निवास° CXZ °भुय From भुअ to जोअस्स l. 9. torn off in G. Z गुह Z णवणम्मि for गुणवण्णणम्मि X °वण्णणमि. L. 9. C °हरेमि X °हरासि CX जोअस्सं. L. 10. B नक्खत्ते In G ण is torn off. E जोडं A जोइमं BCFGYZ य BF विद्यू G विजूए. L. 11. *cdd.* खलियम्मि AX जोडिउ GZ वाहो. L. 12. From जोई to स्खलितः incl. torn off in G. BF खलितः. L. 13. GX जोडिउ. L. 14. ABEFGZ पिहिय° C पिहिया° X पिहियोइ° G *om.* वइ B *om.* जोइ. L. 15. G हिंडंति य जो° Z हिंमंति य जोयरया BFGZ °जोडिय° CX °जोडुिय° BF °सरहया G सराहडोडियसराहया as it seems.

णयणम्मि जोअणं तह खज्जोए जोइअं जाण ।
जोइंगणे अ इन्दोवे जोवारीइ जोण्णलिआ ॥ ५० ॥

जोअणं लोचनम् । जोइओ खद्योतः । जोइंगणो इन्द्रगोपः । जोण्णलिआ जोवारी। धान्यम् । जोवारीशब्दोऽपि देश्य एव ॥ यथा ।

चलजोइअजोइंगणमिक्खिअ जोण्णलिअकारणं कालं ।
कासयवहूउ हरिसा उप्फुल्लयजोअणा हुन्ति ॥ ४२ ॥ [५०]

जोव्वणणीरं तह जोव्वणवेअं जोव्वणोवयं च जरा ।
जण्हं लहुपिढरे कसिणए अ जंपणमकित्तिवयणेसु ॥ ५१ ॥

जोव्वणणीरं तथा जोव्वणवेअं तथा जोव्वणोवयं वयःपरिणामः । जोव्वणणीरो जोव्वणोवओ ऋक्ष इति चतुष्पदवर्गे यत्केनचिदुक्तं तस्य संमोह एव ॥ यथा ।

जोव्वणणीरं तरुणत्तणे वि विजिएन्दिआण पुरिसाण ।
जोव्वणवेए वि ण जोव्वणोवयं होइ इअराण ॥ ४३ ॥

॥ अथानेकार्थाः ॥

जण्हं लघुपिठरं कृष्णं चेति द्व्यर्थम् । जंपणं अकीर्तिर्वक्त्रं च ॥ [५१]

वेडिसवरुणेसुं जंबुओ अ गामणिविडेसु जणउत्तो ।
जच्चंदणमगरू कुङ्कुमं च जोवो अ बिन्दुथोवेसु ॥ ५२ ॥

L. 1. BCFGYZ जोयणं A ज्जोइअं BEFGXYZ जोइयं Z जाणं. L. 2. BF जोइंगणे X जोइगणो ABCFY य GZ वि A इंदोवि G इदोवे A जोवारि G जोवारी वि Z जावारी क्वे E °रीइं *cdd.* °लिया. L. 3. CGXZजोयणं X लोचन BFGX जोइउ ;*cdd.* °लिया. X युमधरा for जोवारी L. 4. C जोवारि° X जावारी.° L. 5. C (F !) G चल° Z चल° B °जोइया° CG (F ?) XZ जोइय° *cdd.* °मिक्खिय जोण्णलिय° X °कारण. L. 6. C °वहूओ BF उफुल्लिय° C ओप्फुल्लिया° X उप्फलिया° Z उप्फुल्लय° CGXZ °जोयणा. L. 7. C 2. hd. जोव्वणणीरं GZ °नीरं A तहा *cdd.* °वेयं A °णोव्वयं After जरा EX *add.* अथाऽनेकार्थाः Y अथानेकार्थाः. L. 8. Y लघुपिढरे X °पिठरे ABCFGYZ य. L. 9. C *om.* तथा *cdd.* °वेयं (X °वियं) X °वय. L. 10. C °णोव्वओ G °वउ X °व्वउ. L. 11. BF तरुणत्तंमिणे C जिएदि° GX °जिइंदि° Z तिजिइंदि° *cdd.* °दियाण. L. 12. C °वेए वि न जोव्वणावेए वि न जोव्वणावय X सि न Z *om.* वि ण BF जोव्वणंवयं add. इयराण. L. 13. *om.* A, and E here. L. 14. *cdd.* जंपणमकीर्ति° G °त्तिवक्त्रं च Z °र्ति वक्त्रं. L. 15. BF जंवओ G जंपुउ XZ जंबुउ AEGXYZ य BCFX गामिणि° G °विडेसुं. L. 16. B जच्चंद° G जव्वंद° EG °गरु X °गुरु BF कुंकुमं ABCFGYZ य G विंदु° GZ °थोएसु.

जंबुओ वेतसवृक्षः पश्चिमदिक्पालश्च । जणउत्तो ग्रामप्रधानपुरुषो विटश्च । जच्चंदणं अगरुः कुङ्कुमं च । जोवो बिन्दुः स्तोकं च । अत्र जूरइ खिद्यते क्रुध्यति चेति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् ॥ [५२]

॥ अथ झादयः ॥

संततवरिसम्मि झडी झंखो तुट्ठे झला य मयतण्हा ।
झंटी लहुद्धकेसेसु पीलुमायासु झंडुअझमाला ॥ ५३ ॥

झडी निरन्तरवृष्टिः । झंखो तुष्टः । झला मृगतृष्णा । झंटी लघूर्ध्वकेशाः । झंडुओ पीलुवृक्षः । झमालं इन्द्रजालम् ॥ यथा ।

ण झडिं झंखो वि रवी कुणइ झलं चेअ इत्थ मरुदेसे ।
मुद्ध झमालाइ लुलन्तझंटिओ झंडुआइ चुण्टेसु ॥ ४४ ॥ [५३]

झंडलिझंखरझरया असईसुक्कतरुसुण्णआरेसु ।
झज्झरिझरुआ खिक्खिरिमसएसुं झंपणी पम्हे ॥ ५४ ॥

झंडली असती । झंखरो शुष्कतरुः । झरओ सुवर्णकारः । झज्झरी स्पर्शपरिहारार्थं चण्डालादीनां हस्तयष्टिः । खिक्खिरीति । झरुओ मशकः । मशकवाचकशब्दाश्चीर्यामपि वर्तन्ते । यदाह । मशकाख्याश्चीर्यामप्युच्यन्ते काव्यतत्त्वज्ञैः ॥ इति । झंपणी पक्ष्म ॥ यथा ।

L. 1. BF चंबुओ G जंबुउ X जंबूउ G पच्छिमदिग्भा° Z °दिक्पा° L. 2. BF चच्चंदणं GX जच्चंदणं CGZ अगरु X *om.* form रुः in अगुरुः to स्तो in स्तोकं B कुंकुमं BF विंदुः B *om.* चेति. L. 4. A. *om.* EY ॥ झकारादिः ॥ L. 5. X सतत° C °वरिस्सामि BF झुडी A कडी G *om.* झडी A कंखो G झखो X महतण्हा. L. 6. A कंडी C लहुद्ध° G लहुद्द° Z लहुद° X °कोसेसु A °माया य Z °मायासु झंडुय° BF झंडुअ° C झंटुअ° EX झंडुय° GY झंडुय°. L. 7. BF, C 1. hd. X झंपो G गंखो G झटी. X °केशः B झुंडुओ FZ झंटुओ G झंडुउ *om.* C; C 2. hd. झण्डु X झंटुउ L. 8. C *om.* पीलु° C 2. hd. पीलुः. L. 9. X झंपो *add.* चेय (Z वेय) BCFX °देशे. L. 10. CFGXZ झमालाइं C °झंडिओ G °झटिउ X °झडिउ BFG झंडुयाइं C झंडुयाइ X झंझुयाइं Z झंटुयाइं BF चुंटेसु C वुंटेसु. L. 11. B झडलि° G °झंख्या X असुई° BF °सुण्णतरु° GZ °सुन्नआरेसु C °सुण्णया° X °सुवण्ण°. L. 12. A झज्झरि° B झझरि° C झझ्झरि° C °झआ GYZ °झरुया AX क्खिरि° BF खिंखिरिमि° C खिखिसर° E खिखिखिरि° B °मसएसु Z झपणी X पम्हो. L. 13. X झंडलि C झखरो G झंखउ X झरउ G *om.* झरओ सुवर्णकारः C झझ्झरी G झझंरी X झज्झिरी CX *add* खिखिरी. L. 14. C 1. hd. चन्द्राला° F चाण्डा° G *om.* हस्त CX *om.* here खिखिरीति BCF झरओ GX झरउ BF °श्चीवं° C °श्चयां° X °श्च चीयां° L. 15. B °वर्त्तते BF °श्चीर्यां° C °श्चार्यां° G काए° BCFXZ °ज्ञैरिति G °ज्ञैरिति.

झरुआउलम्मि मीलिअझंपणिअं झज्झरीकरविरुवं ।
झंखरतलम्मि झरयाहमं हहा झंडली रमइ ॥ ४५ ॥ [५४]

वयणिज्जे झक्किअझिंखिआ झरंको अ तिणपुरिसे ।
झंटिअझंटलिआओ पहरिअचङ्कमणअत्थेसु ॥ ५५ ॥

झक्किअं तथा झिंखिअं वचनीयम् । उज्झिंखिअं वचनीयमिति तु उत्पूर्वेण झिंखिअशब्देन सिद्धम् । झरंको तृणमयः पुरुषः । झरंतो इति केचित् । झंटिअं प्रहृतम् । झंटलिआ चङ्क्रमणम् ॥ यथा ।

ण कुणन्ति झंटिअं ण य झंटलिअं झक्किआइ अगणन्ता ।
तुह कुमरवाल रिउणो अझिंखिअ रणाजिरे झरंक व्व ॥ ४६ ॥

अत्र । झडइ शीयते । झंपइ भ्रमतीत्यादयो धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः ॥ [५५]

दड्डम्मि झलुसिअं तह झलुंकिअं झामिअं चेअ ।
झंकारिअझंखरिआ अवचयणे झोलिआइ झलझलिआ ॥ ५६ ॥

L. 1. BF गझ्या° CX ऊसआ° Z झस्या° BCGXZ मीलिय° F मीलय° G °झपणिय BCFXZ °णियं BF झझरी° C झस्झरी° G झर्झरी°. L. 2. BF हा हा G हहा. L. 3. *cdd.* झक्किय° (Z कक्किय°) E °झंक्खिया G °झिंकिया X झंखिया ABCFYZ °खिया A झरंजो BCFGYZ य C °पुरुसे G °पुरिसो. L. 4. BFZ झटिय° ACGY झंटिय° X झट्टिय° C झंखलियाओ ABEFGXZ °लियाउ Y °लियाओ ABFGXYZ पहरिय° C पहरियंचक° BFGZ °ह्णथेसु X °अन्छेसु. L. 5. *cdd.* झक्कियं ABCEFXZ झिंखियं G झिंकियं G *om.* वच° उज्झि° C उझिखखियं BF °खियं XZ उज्झिखियं BF उत्पूर्वेणझिंखिय° G उत्पूर्वस्य X उतपूर्वेण CXZ झिंखिय° G झिंखिलशब्देन सिद्धः L. 6. BX °मयपुरुषः G झरता X ऊरंतो G *om.* केचित् *cdd.* झंटियं BF प्रहतं G महितं L. 7. *cdd.* °लिया. L. 8. *cdd.* झंटियं G अ CXZ °लियं G अग्गियाइ BF °याइ CXZ °याइं GZ अगणेंता. L. 9. C नुमर° C 2. hd. तुमर° BCFZ अझंकिय CX अझंखिय B झंक C वं G व्वं. L. 10. BFGZ शीयेते BF भ्रमेती° C जमती° C 2. hd. भ्रमती° G भ्रमत्यादयो BFGZ °षूक्ताः X °षूक G *om.* इति नोक्ताः. L. 11. AXZ दड्डम्मि BFG दट्टम्मि C दहम्मि C 2. hd. झलु° *cdd.* °सियं A झलु° ABCEFXY °कियं BF झामि (sic) ACEXY झामियं A भेए EY चेय. L. 12. ABEFGXYZ झंकारिय° AEGYZ °झंखरिया BF °झंखरिय° C °झंक्खरिया X °झंषरिया BF अवचयणे A कोलियाइ BFG झेलियाइ CEXYZ झोलियाइ *cdd.* °झलिया C 2. hd. झुलिया.

झलुसिअं झलुंकिअं झामिअं त्रयमपि दग्धार्थम् । झंकारिअं तथा झंखरिअं अवचयनम् । झलझलिआ झोलिका । झोलिकाशब्दो यदि संस्कृते न रूढस्तदायमपि देश्यः ॥ यथा ।

तावज्झलुंकिअदवझलुसिओ तुह पयावझामिओ अ रिऊ ।
फलझंकारिअदलझंखरिआइं कुणइ झलझलिअहत्थो ॥ ४७ ॥ [५६]

झाडं लयगहणे झामरो जरी झाउलं च वउणिफले ।
झारुअझिरिंडझीरा चीरीजरकूवलज्जासु ॥ ५७ ॥

झाडं लतागहनम् । झामरो भवयाः । झाउलं कर्पासफलम् । झारुआ चीरी । झिरिंडं जीर्णकूपः । झीरा लज्जा ॥ यथा ।

झाउलचुण्टणकज्जे अझीर कह झामरं णिओएसि ।
झारुअझाडच्छण्णे झिरिंडए एस जं पडिही ॥ ४८ ॥ [५७]

झुंखो वज्जविसेसे झुत्ती छेअम्मि झुट्ठमलिअम्मि ।
झुलुरिझुंटणझुंझुमुसया गुम्मप्पवहमणदुहेसु ॥ ५८ ॥

L. 1. BFXZ झलुसियं C झुलुसियं G झलुसियं BZ झलुकियं C झुलुंकियं F झुलुकियं GX झलुंकियं *cdd.* झामियं BF त्रयमपि यं त्रयमपि दधार्थं CXZ दग्धार्थं *cdd* झंकारियं (X झुकारियं) Z *om.* तथा CXZ झंखरियं. L. 2. BFG C 1. hd. XZ °झलिया C. 1. hd. झल° C. 2. hd. °झुलिया BFZ झालिका *cdd.* झोलियाशब्दो *cdd.* तदा अयमपि G न देश्यः. L. 4. BFGZ °झुलुंकिय° X °फलुंकिय° C °किय° B (F 1) Z °झुलसिउ [C1] °झुलिसिओ G °झुलउ X °झलुसिउ C पयाझा° X पयव° GXZ °मिउ BX रिउ C रिओ. L. 5. *cdd.* °रिय° *cdd.* °रियाइं (X °रियाइ) G *om.* कुणइ BF झलिझलिय° G झलइ° CGXZ °लिय.° L. 6. C लगहणे C 2. hd. लता° C झरी जाउलं C 2. hd. झाऊउलं BF व A वयणि° BF वउलि° X उणिफले. L. 7. C झारअ° GZ झाउय° Y झारुय° X झारुअ° B °झिरिंड° A °रिंकरिंड° B °डज्झीरा X °डझीणा ABEF धीरी. L. 8. Z भवयाः C झाऊउलं C कार्पासं फलं F कार्पा° X चीरी B झंरिडं X झिरडं L. 9. G झीर्णाकूर्णगंहूपः C झारी. L. 10. BF °चुंटकज्जे B अज्झीर Z अझीरं BFGX णिउएसि. L. 11. CX झारुय° C °च्छाण्ण G °डअच्छन्ने Z °छन्ने X झिरडए C पडिही. L. 12. B झुंखो AEX झंखो A झत्ती Y जुत्ती CGYZ छेयम्मि BFXY झुट्टम° BCFGYZ °लियम्मि. L. 13. AC झुलरि° BF °झुटण° C 2. hd. °झुंटणं° *om.* C 1. hd. BF °झुझुंमुमु° XZ °झुंझुमु° E °मुसया X °मणदुहेसु.

झुंखो तुणयाख्यो वाद्यविशेषः । झुत्ती छेदः । झुट्ठं अलीकम् । झुल्लुरी गुल्मः । झुंटणं प्रवाहः । अत्र झुणइ जुगुप्सते । इति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् । झुंझुंमुसयं मनोदुःखम् । झुमुझुमुसयं इत्यन्ये ॥ यथा ।

तुह णत्थि झुट्ठझुत्ती झुंटणतडझुल्लुरीसु णाओ सि ।
झुंझुंमुसयवईए मह काहिअं तत्थ झुंखवाएहिं ॥ ४९ ॥ [५८]

झूरं कुडिले झेरो जरघण्टे झेंडुओ वि कण्डुअए ।
अद्धमहिसीइ झोट्टी झोडप्पो चणयधण्णम्मि ॥ ५९ ॥

झूरं कुटिलम् । अत्र झूरइ स्मरतीति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् । झेरो जरघण्टः । झेंडुओ कन्दुकः । झोट्टी अर्धमहिषी । झोडप्पो चणकधान्यम् । शुष्कचणकशाकमित्यन्ये ॥ यथा ।

झोडप्पछेत्तकण्ठे झोट्टीओ कण्ठबद्धझेराओ ।
उअ चारइ गोववहू खेल्लन्ती झेंडुएण झूरगई ॥ ५० ॥ [५९]

वाहम्मि झोडिओ झोंडलिआ रासयसरिच्छकीलाए ।
टङ्कच्छिण्णाजसतडतडत्थदीहगहिरेसु झससद्दो ॥ ६० ॥

L. 1. BF झुसो X झंखो CX तृणया° BF श्रट्टं X शुट्टं GZ झुट्ठमलीकं CGXZ झुल्लरी GZ गुल्मं. L. 2. C झुटणं BF प्रवाह C प्रवाहः GZ जुगुप्सत CGZX झुंझमुसयं. L. 3. BF झुंझझुमुसयमित्यन्ये CX झसुझसुसयमित्यन्ये Z झुमु(मु!)झुमुसयमित्यन्ये G °सयमेत्यन्ये. L. 4. CG णत्थि B ज्झुट्ट° XZ शुट्ट° G °जुत्ती X झुंडण CX °तह° GZ °तणु° CX °झुल्लरीमु B °ज्झुल्ल° Z °झुल्लरीसु GXZ णाउ. L. 5. cdd. झुंझुम (Z झुझुमु°) Z म for मह cdd. कहियं B ज्झुंझ° and so several times ज्झ instead of झ in the begiming of the words. BF °वाएहिं. L. 6. BF ज्झेरा X झूरो Y झरो AXY जरघंटो E घर° GZ झरघंटो AX झंडुउ BF ज्झेंडुओ E झेंडुओ G झेंवुउ Y झुंडुओ Z झेवुओ C अ for वि Y य BEFG कंडुअए Y कंडुयए cfr. II, 103. L. 7. AF अद्द° C अद्ध° A °सीए EG झोटी A झोडणो BF चणय° AGZ °धन्नम्मि. L. 8. B (F) GX कुडिलं Z झरइ CX स्मरति इति X झूरो BF ज्झोरो BFZ झरघंटः C जरढंटः X जरद्घंटः. L. 9. BF झेंडुओ C झंडओ G झंडुउ X झुंडउ Z झेटुओ BF कंडुकः C कण्टुकः G कंडुकं X झोटी From झोट्टी to प्पो torn off in G. C झोटप्पो G °चणकधाशा°. L. 11. Z °कंडे G झोटीउ XZ झोट्टीउ BF °बद्ध° G °बद्ध° C °झेरोओ GX °राउ. L. 12. BCFX उय BFZ वारइ X चारय From खेल्लन्ती to लिआ l. 13 torn off in G. BF झेंडुएण X झुंडएण Z झेंटुएण. L. 13. AX झोडिउ C झोड° Y झोंट° cdd. °लिया BF. °सरिसच्छ° C °सरच्छि° EX add ॥ अथानेकार्थाः ॥ Y ॥ अथानेकार्थाः ॥ L. 14. C टंकछिण्णा° BFGZ °छिन्ना° E °ठिण्णा° X om. तड X °गुहिरेसु झसंसद्दो.

झोडिओ व्याधः । झोंडलिआ रासकसदृशी क्रीडा ॥ यथा ।

झोंडलिआए खेल्लन्तु ताव बालाउ हरिणिआउ व्व ।
आरोविऊण चावं पहरेइ ण कामझोडिओ जाव ॥ ५१ ॥

॥ अथानेकार्थाः ॥

झसो टङ्कच्छिन्नमयशस्तटस्तटस्थो दीर्घगम्भीरश्चेति पञ्चार्थः ॥ [६०]

गयणट्ठेसुं झत्थं च झंपिअं तुट्टघट्टिएसुं च ।
झसुरं तम्बोलत्थेसु झंडुली असइकीलासु ॥ ६१ ॥

झत्थं गतं नष्टं च । झंपिअं त्रुटितं घट्टितं च । झसुरं ताम्बूलमर्थश्च । झंडुली असती क्रीडा च ॥ [६१]

पल्हत्थाकुट्टेसुं झसिअं चीहिमसएसु झिल्लिरिआ ।
अङ्ककिडएसु झीणं अच्चत्थे अच्छए अ झूसरिअं ॥ ६२ ॥

झसिअं पर्यस्तमाक्रुष्टं च । अत्र झंखइ संतप्यते विलपति उपालभते निःश्वसिति च । झरइ स्मरति क्षरति चेति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् । झिल्लिरिआ चीहीतृणं मशकश्च । झीणं अङ्गं कीटश्च । झूसरिअं अत्यर्थं स्वच्छं च ॥ [६२]

॥ इत्याचार्यश्रीहेमचन्द्रविरचितायां देशीनाममालायां तृतीयो वर्गः ॥

L. 1. X झोडिउ From डिओ to उ in बालाउ l. 2. torn off in G. BF ज्झोडलिया C झोडिलिया XZ °लिया B क्री (sic). L. 2. BF ज्झोडलियाए X झोंडलियाए Z °लियाइ C डलियाए (sic) Z खेल्लनु BF नाच चालाउ CX बालाउ *cdd.* °णियाउ BF व्वा C च. L. 3. BF चावं *cdd*, न GXZ °डिउ Z जाम्व In G जाव is torn off. L. 4. BF *om.* this line. In G from this line to पिअं l 6. torn off. L. 5. CX °छिण्णम° *cdd. om.* तटस् CX पञ्चार्थाः L. 6. A °ट्ठेसु C झच्छं *cdd.* झंपियं X तुटिअघट्टि° BF °घटिओसु G °घट्टिएसुं. L. 7. BF झसरं BFGZ तंबो° X तबो° GZ °लच्छेसु B झुंडुली C(F!) झुंडली EG झंदुली X झंडुई Y झंगुली Z झुंबुली EX असई° From इकी° to त्थ in पल्हत्थ° l. 10 torn off in G. L. 8. CX झच्छं *cdd.* झंपियं C च्छटितं for त्रुटितं B झुंडुली CX झुंटली G झुंडली Z झंदुली. L. 10. BF पल्हत्थकुट्टेसुं C ल्हच्छाकुट्टेसुं EZ °कुट्टेसुं G °कुट्टेसं *cdd.* झसियं BCFGZ चीहि° C 2. hd. ins. तिण X झल्लिरिया *cdd.* °रिया. L. 11. G अगकि, from डएसु to लभते l. 12 torn off. B °कडएसु C(F!) °कीडएसु XZ °किडिएसु E ज्झीणं X झीणबच्छे A मछंदए for अच्छए Y अत्थए ABCFGY य C झूसि° *cdd.* °रियं. L. 12. *cdd.* झसियं C माकुष्टं च X °माकुष्टं C झंपइ X झखइ CX उपलभते BF निःश्वासितं C निस्वसिनि X निश्वसति G *om.* निःश्वसिति. L. 13. BF स्मरेति BF *om.* क्षरति From मिति to चन्द्र l. 15 torn off in G *cdd.* °रिया BCFXZ चीही°. L. 14. B मसकश्च C झीणमङ्गकण्टश्च XZ झीणमंगं C 2. hd. °कीटः BFXZ कटश्च C 1. hd. झूसियं BF, C 2. hd. X °रियं. L. 15. C स्वस्थं च । CXZ *add* उभयं ३३५॥ BCFGXZ इत्या° स्वोपज्ञदेशीशब्दसंग्रहवृत्तौ (C *om* संग्रह). वर्गः is torn off in G. BCFZ add ग्रंथाग्रं (C only ग्रं X ग्रंथ) २५४॥ EY (X in text) have only इति तृ° व°.

॥ अथ टादयः ॥

टमरो केसचए टंकिअं पसरिए विमोडणे टसरं ।
टसरोट्टं सेहरए टट्टइआ जवणिआए अ ॥ १ ॥

टमरो केशचयः । टंकिअं प्रसृतम् । टसरं विमोटनम् । टसरोट्टं शेखरः । टट्टइआ तिरस्करिणी ॥ यथा ।

मा संठवेसु टमरे टसरिअचूअङ्कुराण टसरोट्टं ।
टंकिअमयङ्कजुण्हाइ अन्तरे देसु मामि टट्टइअं ॥ १ ॥ [१]

टंबरओ भारिअए करालकण्णम्मि टप्परओ ।
अरणिअकुसुमे टक्कारिआ य टारो अहमतुरए ॥ २ ॥

टंबरओ भारिकः । गुरुरित्यर्थः । टप्परओ करालकर्णः । टक्कारी अरणिकुसुमम् । टारो अधमतुरङ्गः ॥ यथा ।

टारम्मि चडिअमित्तो टंबरओ टप्परो अ वामणओ ।
झत्ति पडिओ हसिज्जइ टक्कारीचुण्डणीहि वणे ॥ २ ॥ [२]

टिप्पी टिक्कं तिलए टिंबरु तुम्बुरु च टिग्घरो थेरे ।
टुंटो छिण्णकरे टंटा जूअपयम्मि टेकरं च थले ॥ ३ ॥

L. 1. *om.* AE. Y has only टकारादिः In G from अथ to टट्टइ l. 3. incl. torn off. L. 2. Z केसवए *cdd.* टंकियं X पसरिए BF विमोटने ACEXYZ °टणे Z पसरं. L. 3. EX टट्टइया ABCFGYZ °इया BF जव° EY जम्व° G जम्व° ABCFGYZ °णियाए X जवणि अ ABFGYZ य C व. L. 4. BCFX टंकियं B प्रसृतं In G from सरं to अङ्कुरा l. 6. incl. torn off. B शेषरः BCFZ टट्टइया X टट्टइंवा तिरस्करणी. L. 6. BF टसरिय°. L. 7. *cdd.* टंकिय° C °जुण्हाइं BF अंत– टट्टइयं (sic) *cdd.* °इयं. L. 8. A टम्बरउ B(F)G टंब° C टम्ब° E टम्ब° X टबरउ In G from रओ to ह in अहम° l. 9. torn off. ABCFGYZ भारियए Z °कन्नम्मि E टप्परओ AXZ °रउ. L. 9. ABEFXY अरणिय° C अरणीय° Z अरणियकुसुमेसु BFZ टक्कारिय ACEY °रिया X टक्करिया Z *om.* य. L. 10. B(F!) टंबरओ C टम्ब° G टंबरउ X only टंब Z टंबरउ *cdd.* भारिको (X only रिको) GX °रउ BF टिक्कारी X टकारी C अरणी°. L. 11. X °तुरंगः In G from यथा to अ incl. l. 12. torn off. L. 12. BF टारंसि BF चडि° CXZ चडिय° B(F!) टंब° C टम्ब° X °रउ BFZ य BF वाम्भणओ GX °णउ. L. 13. C पहिओ X पडिउ Z पडिउ BF °चुंटणीहिं CX °णीहिं GZ °चुंटिरीहिं. L. 14. E टप्पी BF टिंबरु A टिम्बरु C टिम्बर E टिम्बरु B तुंबरु CZ तुम्बरु EX तुम्बरं F टुंबरु G तुंबुरु BFGXZ थेरे C थोरे 2. hd. थेरे E थिरे. L. 15. CGZ छिन्न° BF °करो CG टेंटो X टंटा Y टिंटा Z टेटो *cdd.* जूय° BF टेक्करं च EY टिक्करं Z टक्करं A थूले X घले.

टिप्पी तथा टिक्कं तिलकम् । टिक्कं शिरसि स्तबक इत्यन्ये । टिंबरु तुम्बुरु । टिग्घरो स्थविरः । अत्र । टिविडिक्कइ मण्डयति । टिरिटिल्लइ भ्राम्यति । एतौ धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ । टुंटो छिन्नकरः । टेंटा द्यूतस्थानम् । टेक्करं स्थलम् ॥ यथा ।

चन्दणटिक्किअपरवहुमिह टेकरए रमन्तिअं दट्ठुं ।
टिंबरुजोग्गय डिग्घरटुंटयटेंटिअ करेसि किं टिप्पिं ॥ ३ ॥ [३]

टोलो सलहे टोलंबटोक्कणा महुअमज्जभण्डेसु ।
असिछिण्णखायजङ्घाखणित्तभित्तीतडेसु टंको वि ॥ ४ ॥

टोलो शलभः । टोलो पिशाच इत्यन्ये । यदाह ॥ टोलं पिशाचमाहुः सर्वे शलभं तु राहुलकः ॥ टोलंबो मधूकः । टोक्कणं मद्यपरिमाणभाण्डम् । केचित् टोक्कणखंडं मद्यमानभाण्डमाहुः ॥ यथा ।

टोलो व्व मा पड तुमं उज्जाणे वाणिणीउ जं पुरओ ।
टोलंबवणे टोक्कणहत्था मयणग्गिजालाओ ॥ ४ ॥

॥ अथानेकार्थाः ॥

टंको खड्गश्छिन्नं खातं जङ्घा खनित्रं भित्तिस्तटं चेति सप्तार्थः ॥ [४]

L. 1. B ट्टिप्पी G स्तवक BF, C 2. hd. सूचक BG टिंबरु C(F!) टिम्बुरु X टिंबिरु B तुंबरु G तुंबुरु Z तुंबरु X तुंबरू Z तुटिग्घरो L. 2. B °टिक्कइ. CX टिरटिल्लइ BF भ्राम्यति X भ्रास्यति L. 3. CX छिण्ण° BF टंटा CX टिंटा 2. hd. टिंटो Z प्रतस्थानं X टिक्करं. L. 4. CX चन्दन° *cdd.* °टिक्किय° X *om.* the words from टिक्किअ° to टिंबरुजो incl. l. 5. and substitutes in their place टिरटिल्लइ भ्राम्यति एतौ धात्वादेशेषूक्ताविति Z °परवहु° C °वहु टिक्कए रमं दट्ठुं BFGZ रमंतियं G दट्टुं. L. 5. B टिंबरु° C(F!) टिम्बरु° Z टंबरु C °जोग्ग G टिग्घय° Z डिग्घय° *cdd.* °टेंटिय (*om.* Z) Z कि G टिप्पि X टिप्पं. L. 6. BFG टोलंब° Z टोलंब° C टोलम्बटोक्कणा E °णो A मुहुअ° EGXYZ महुय° X °मय° BF °भंडेसु Y adds अथानेकार्थः X अथाऽनेकार्थाः. L. 7. GZ °छिन्न° G °खाणित्त° EX °खणेत्त° C °तडेसु BF ठंको. L. 8. Z *om.* टोलो शलभः B पिशाचमाहुः. L. 9. BF राहुलकाः । आचार्यः ॥ BF टोलंबो C टोलम्बो G *om.* टोलंबो G *om.* मधूकः. L. 10. Z मद्यपान°. L. 11. X टोलोव्व मा C च्च X पडं C उज्जाणे 2. hd. ओज्जाणे BF °णीओ C °णीअ GX पुरउ. L. 12. BF टोलंबतले C टोलम्ब° G टोलंब° X °तणे C °हत्था BFGX °जालाउ. L. 14. BF खड्गं CX खड्गः CX छिण्णं X जघा G खनित्रः GZ भित्तिः.

॥ अथ ठादिः ॥

ठल्लयठइअट्ठविआ णिद्धणउक्खित्तपडिमासु ।
ठाणो माणे ठाणिज्जो गोरविअम्मि सिण्हए ठिक्कं ॥ ५ ॥

ठल्लो निर्धनः । ठइओ उत्क्षिप्तः । ठइओ अवकाश इत्यन्ये । ठविआ प्रतिमा । ठाणो मानः । ठाणिज्जो गौरवितः । अयं दन्त्यादिरपीत्येके । थाणिज्जो । ठिक्कं शिश्नम् ॥ यथा ।

ठाणो ण ठल्लयाणं ठाणिज्जत्तं ण यावि ठइआणं ।
ण य ठिक्कं सण्ढाणं अठविअउवलाण ण य पूआ ॥ ५ ॥ [५]

॥ अथानेकार्थाः ॥

गोरविउद्धेसुं ठरिअं ठिविअं उद्धाणिअडहिक्कासु ।
दन्तग्गहिए डक्कं डव्वो डावो अ वामकरे ॥ ६ ॥

ठरिअं गौरवितमूर्ध्वस्थितं च । ठिविअं ऊर्ध्वं निकटं हिक्का चेति त्र्यर्थम् । उर्ध्वार्थे ठिअअं इत्यन्ये ॥

॥ अथ डादयः ॥

डक्कं दन्तगृहीतम् । दष्टार्थं तु दष्टशब्दभवम् । डव्वो तथा डावो वामकरः ॥ यथा ।

डव्वे फरयमडावे खग्गं गहिऊण तुह पई समरे ।
पहुपच्चक्खं पसरइ अमरिसडक्काहरो एसो ॥ ६ ॥ [६]

L. 1. *om.* A. Y has ठकारादिः. L. 2. A °ठइयं° BCEFGXYZ °ठइय° C °इविया EGZ °ठविया ABFXY °हविया B णिद्धन° F णिद्धन° AC °उक्खित्त° E °उखेत्त°. L. 3. BFGYZ °वियम्मि BF सिल्हए C सिण्हंए. L. 4. Z निर्द्दनः GX ठइउ (twice) BF ठविय CGXZ ठविया. L. 5. C 1. hd. ठाणा X दंत्यादिरपीत्यन्ये BF ठाणिज्जो for था° G °णिजो. L. 6. C 2. hd. शिल्नं. L. 7. C ठाणा Z बल्लयाणं BCFX ठाणिज्जंतं BFGZ ठइयाणं CX ठवियाणं. L. 8. C णिक्कं BFGZ संठाणं C सड्ढाणं X सड्ढाणं BF अठवियवलाण C °वियओव° C 2. hd. °उव° X °वियउ° GZ °वियउविलाण BF (G!) पूव C पूया X धूया. L. 1. B °कार्थाः [!] X °कार्था YZ °कार्थो. *om.* A. L. 10. C गोरवि° CF °उद्धेसुं X °उड्ढेसु Z उद्देसु *add.* ठरिअं (X ठरिय) ABFY ठिवयं CEX ठवियं Z ठिवियं; *om.* G. C उद्द° ABCFGXYZ °णियड° E °डिक्कासु E adds ॥ अथ डकारादिः ॥ XY डकारादिः only. L. 11. EX °गहिए G *om.* डक्कं BCF डचो E डघो X डोवो ABCFGYZ च E चाम° BF वास° Y वामयरे. L. 12. BCFX ठरियं X गौरवित-मुद्धंस्थितं GXZ ठवियं BF ठिवयं CGZ ठिवियं X ऊर्द्धं C ऊर्ध्वार्थां X ऊद्धार्थे. L. 13. BF ठिअअमित्य° C विविअमि° 2. hd. ठि° GZ ठियममित्य° X ठविअमित्य°. L. 14. *om.* A and E here. L. 15. X दृष्टशब्द° C डचो B *om.* यथा. L. 16. X डक्के C डचे फार° C संग्गं. L. 17. C °पच्चक्खं BX एस.

डंडं डिंडी सीविअकप्पडखण्डेसु तह डलो लोट्ठे ।
डप्फं सेल्ले डल्लं पिडिआइ अलिञ्जरे डहरी ॥ ७ ॥

डंडं तथा डिंडी सूच्या संघटितानि वस्त्रखण्डानि । डंडीत्यप्यन्ये । डलो लोष्टः । डप्फं सेल्लाख्यमायुधम् । डल्लं पिटिका । डहरी अलिञ्जरम् ॥ यथा ।

डंडपरिहाणडिंडीपाउरणा चइअ डप्फया तुज्झ ।
रिउणो पल्लिवणिहरे डहरीडल्ले वहन्ति डलखलिरा ॥ ७ ॥ [७]

डहरो सिसू सिरहरम्मि डग्गलो दवपहम्मि डड्डाडी ।
रच्छाइ डंडओ डंभिओ अ कितवम्मि डंवरो घम्मे ॥ ८ ॥

डहरो शिशुः । डग्गलो भवनोपरि भूमितलम् । डड्डाडी दवमार्गः । डंडओ रथ्या । डंभिओ द्यूतकारः । डंबरो घर्मः ॥ यथा ।

मिण्हिअ डहरे उत्तरिअ डग्गला डंडएण तुह रिउणो ।
डड्डाडिडंबरिल्ले जन्ति वणे डंभिअ व्व जरवसणा ॥ ८ ॥

अत्र । डल्लइ पिबति । डरइ त्रस्यति । एतौ धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ ॥ [८]

डाली साहाए णयणे डायलडोलडोअणया ।
डिअली थूणा भेगम्मि डिड्डुरो डिंफिअं च जलपडिए ॥ ९ ॥

L. 1. C डंडी Y डिंडी ABCFGXYZ सीविय° B °कडप्प° C °डक्खंडेसु G दलो GZ लोट्टे Y लोंडे. L. 2. BCEF डप्पं A सेल्लो BFGZ सिल्ले Z डप्पं for डल्लं ABFGXYZ पिडियाइ C पिलिआइ E पिडआइ BF अलंजरे. L. 3. C श्रम्या X श्रम्या G संघट्टितानि X संघट्टितानि CX डंडीत्यन्ये. L. 4. BF डप्पं C डस्यं Z डप्पं BF डहरं X अलिंजरां. L. 5. C °डंडी° BFGZ चइय C चइअ BCFXZ डप्पया C तुज्झ G तुज्झा. L. 6. CX पल्लिविण° G परिल्लवणि° or परिल्लि° BF डलक्खरिला. L. 7. AX सिरि° BF सिहरंमि E डग्गो G डग्गलो AE डड्डाडी BF डंडाली C डड्डाली GZ डड्डाडी X डड्डाली. L. 8. BF डंडिओ XZ डंडउ AGXZ डंभिउ ABCFGYZ य BF डंवडो C डम्बरो G डंवरो. L. 9. X भुवनोपरि BF डंडाली C 1. hd. डड्डाली 2. hd. डड्डाली G डडाडी X डड्डाली Z डड्डाडी GXZ डंडउ. L. 10. GX डंभिउ C °कारकः BFG डंवरो G घर्म्मो. L. 11. *cdd.* मिण्हिय C डरे *cdd.* उत्तरिय BF तु for तुह. L. 12. B डंडालि° C (Fl) X डड्डालि° GZ डड्डाडि° BG °डंव° C (Fl) °डम्ब° BF वंण्णे *cdd.* डंभिय C च X व. L. 13. C 1. hd. डल्ल BF पिबति G पिबाति C डरइ स्यति X धस्यति Z एते. L. 14. G साहाइ Z साहाए A डोअल° EGZ डायल° X डोयल° A °ड्डोल° C 1. hd. *om.* डोल C 2. hd. डोलो GZ °डोयणया C 2. hd. °डोआणया. L. 15. B डियंली ACEGXYZ डियली F डियलीं B थूणे CX थूणा F थूणे A भेयम्मि X भेकम्मि A डिड्डरो EXY डिड्डुरो I should have preferred this reading but for Sindhi ड़ेड़रु cfr. Gujarātī डेडको GZ डिंडुरो BF फिथं (sic) ACEXYZ डिंफियं G डिफियं BF °पडए Y °वडिए.

डाली शाखा । डायलं डोलो डोअणं त्रयोऽपि लोचनार्थाः । डिअली स्थूणा । डिडुरो भेकः । डिंफिअं जलपतितम् ॥ यथा ।

गयडोल डोअणेहिं ण णिअसि डालिं लुणेसि डिअलिकए ।
ता तरलिअडायलओ गुत्तिद्दहे डिडुरो व्व डिंफिसु ॥ ९ ॥

अत्र । डिंभइ स्रंसते । इति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् ॥ [९]

डिंडिल्लिअं च खलिए वत्थे डीरं च कन्दलए ।
ओइण्णम्मि अ डीणं तहेअ डीणोवयं उवरि ॥ १० ॥

डिंडिल्लिअं खलिखचितं वस्त्रम् । डिंडिल्लिअं स्खलिते हस्ते इति केचित् । यदाह ॥ डिंफिअडिंडिल्लिअया पतिते च स्खलितहस्ते च ॥ डीरं कन्दलः । डीणं अवतीर्णम् । उड्डीनवाचकस्तु संस्कृतभव एव । डीणोवयं उपरि ॥ यथा ।

विण्हू डीणो सि तुमं बलिणिवडीणोवयं पयं देसि ।
डीरं लिहन्ति डिंडिल्लिअं च परिहन्ति तेण तुह रिउणो ॥ १० ॥ [१०]

डुंबो सवचे डुंघो उअश्चणे डुंगरो सेले ।
घण्टम्मि डुंडुओ डोला सिविआ दारुहत्थए डोओ ॥ ११ ॥

L. 1. C 1. hd. GZ डायलं X डोअलं C 1. hd. डोअलो C डोआणं GZ डोयणं BFGZ डियली C स्थूणी G स्थूणार्थाः L. 2. CX डिडुरो G डिडुरो Z डिंडुरो BCFZ डिंफियं G डिपियं X डिंफिअ. L. 3. Z डयडोल GZ डोयणेहिं cdd. णियसि CGXZ डियलिं°. L. 4. CGXZ तरलिय° BF तरलिडा° GZ °डायलउ C °डाअरओ X °लउ BCFXZ गुत्तिडहे G डिड्डुरो Z डिंडिरो C च डिंफोसु X डिप्फेसु. L. 5. B डिंभ (sic) X भंसने B om. स्रंसते. L. 6. CX डिंडि° G डिंडिय° cdd. ल्लियं B व A ए (om. खलि) X खविए CZ वच्छे GZ कंदलेए. L. 7. AY उइण्णम्मि C उइणमि GZ उइन्नम्मि X उइणम्मि ABCFGYZ य Z डीण ACY तहेय GZ तहेव Z डीणोवय EX उवरि. L. 8. CX डिंडि° cdd. °ल्लियं (X °लिल्लिय) C 2. hd. खलिते खचितं X om. खलि GX डिंडि° cdd. °ल्लियं CX खलिते In G हस्ते twice. Z वस्त्रे for हस्ते X घेति for इति. L. 9. cdd. डिंफिय° BF °डिंडिल्लयया C °डिंडिल्लियया GZ °डिल्लियया X °ल्लियया G खलिते BF पतने C वा G °हस्ते व G डीरं च. L. 10. G om. संस्कृ 6. G उवरि. L. 11. BF विण्हू G विण्हु BF दीणो BCF चलिणिव° GXZ बलि° BCF °डीणोचयं B देसी. L. 12. BF लिहिंत्ति Z डिंडि° cdd. °ल्लियं BF परिहिंत्ति Z परिहरंति X रिऊणो. L. 13. BFG डुंबो E कुंबो BF सवचे BF डुंप्पं C डुंघो E डुंघो X डुघा C उदंचणे GZ उचंचणे E डुंगुरो but delet ॖ (u) under ग AX सेलो. L. 14. C घडम्मि B डुंडओ AGXZ डुंडुउ cdd. सिविया AX डोउ GZ डोओ.

डुंबो श्वपचः। डुंघो उदञ्चनविशेषो नालिकेरमयः। डुंगरो शैलः। डुंडुओ जीर्णखण्डः। डोला शिबिका। अन्दोलनवाचकस्तु दोलाशब्दभवः। डोओ दारुहस्तः॥यथा।

डुंगरआणिअडोलाडोए विक्किन्तयस्स तुह रिउणो।
डुंडुअसरस्स डुंबो त्ति छिविअ डुंघयजलेण लेइ जणो॥ ११॥[११]

तम्बोलभायणे डोंगिली तहा डोलिओ कसिणसारे।
डाऊ फलिहंसदुमे गणवइपडिमाविसेसे अ॥ १२॥

डोंगिली ताम्बुलभाजनविशेषः। डोंगिली ताम्बुलिनीत्येके। डोलिओ कृष्णसारः॥ यथा।

दइअम्मि सावराहे एन्ते डोलिअविसालणयणाए।
डोंगिलिणिहित्तवीडयकड्डणमिसओ परंमुहीइ ठिअं॥ १२॥

॥ अथानेकार्थाः॥

डाऊ फलिहंसकवृक्षो गणपतिप्रतिमाविशेषश्च॥[१२]

डोंगी अ हत्थबिम्बे तम्बोलट्ठाणभेए अ।
ढड्ढो भेरी ढंको अ वायसे ढढणी अ कविकच्छू॥ १३॥

L. 1. B डुबो G डुंबो Z स्वपंचः C डुंधो G डुघो BF ओदंचन° G *om.* डुंगरो शैलः. BF डुंडओ GX डुंडउ C जीर्णघटः L. 2. X °घंटा G सिबिका BF °बि° GZ आंदोलवाच° X अंदोलवाच° GX डोउ. L. 3. *cdd.* °आणिय° G °डोलाए CG विक्कंतयस्स. L. 4. C डुंडुंय° GXZ डुंडुय° BFG डुंबो *cdd.* छिविय. L. 5. BFG तंबोल° AEZ डोगिली BF डोंगिणी GX डोलिउ E adds ॥ अथाऽनेकार्था॥ X adds अथाऽनेकार्थाः॥ Y॥ अथानेकार्थों॥ L. 6. Z माऊ C फलिहस्स° A डमे Z °टुमे X °विसेसो ABCFYZ य G यं. L. 7. C डोंगिनी G डोंगली From त्येके to ष्ण torn off in G. B डोलिओ X डालिउ. L. 9. *cdd.* दइयंमि C सावरोहे BCFX इंते Z यंते *cdd.* डोलिय° B °नयणाए. L. 10. BF डोलिणि° C डोंगिलि° CX °निहत्त° GZ °णिहत्त° BF °वीडाय° C °वाडय° X °वीडया° BF °कंडिण° CZ °कट्टण° GX °कड्ढण° C 2. hd. GX °मिसउ *cdd.* ठियं (X छिअं). L. 11. *om.* A and E here. In G from कार्थाः to शेषश्च l. 12 torn off. L. 12. C °हंसवृक्षो X °हंसवृक्षो गणपतितिपतिमावि°. L. 13. C डोगी ABCFGYZ य B °बिंबे E °पिंबे G बिंबी G तंबो° B °लट्ठाण° F °लट्ठाण° ABCFGYZ य E ins. here॥ अथ ढकारादिः॥ XY ins. here॥ ढकारादिः॥ L. 14. BF ढड्ढो CXY ढंढो G ढट्टो E ढक्को for ढंको ABCFGYZ य (twice) From कवि° to सः in वायसः l. 3 next page torn off in G.

डोंगी स्थासकस्ताम्बूलभाजनविशेषश्च ॥

॥ अथ ढादयः ॥

ढड्डो भेरी । ढंको वायसः । ढंढणी कपिकच्छूः ॥ यथा ।

गोसुहिअढंकउले देउलवाइज्जमाणढड्डे अ ।
उद्दविओ वेसाए ढंढणिछित्तो व्व तम्मइ भुअङ्गो ॥ १३ ॥ [१३]

मंकुणए ढंकुणढेंकुणा तहा ढंकणी पिहाणीए ।
ढंसयमजसे वीणाइ ढंखरी ढक्कयं तिलए ॥ १४ ॥

ढंकुणो तथा ढेंकुणो मत्कुणः । ढंकणी पिधानिका । ढंसयं अयशः । ढंखरी वीणाभेदः । ढक्कयं तिलकम् ॥ यथा ।

ढंखरिअ ढंकुणहरे इमाइ मा वच्च ढक्कयं दट्ठुं ।
ढेंकुणखद्धो ढंकणिहणिओ णीहरसि ढंसयं लहिअ ॥ १४ ॥

अत्र । ढक्कइ छादयति । ढंसइ विवर्तते । इति धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ ॥ [१४]

चिक्खल्ले ढंढरिओ ढंढसिओ गामजक्खम्मि ।
णिच्चम्मि ढिक्कयं ढिंढयं जलगए वलाइआ ढेंकी ॥ १५ ॥

L. 1. BF डोगी स्थासकः X *om.* च. L. 3. BFX ढंढो C ढड्ढो Z ढट्टो C ढेको BFX ढंकणी BF कवि° X कपिकच्छू. L. 4. BCF गोच्छुहिय° GZ गोसोहिय° X गोमुहिय° G देवल° From णढड्डे to भुअङ्गे torn off in G. BF °ढंढो वि CX °ढंढे Z °ढट्टे CXZ य. L. 5. C उद्दविओ X उद्दुविउ Z उद्दइओ C वेसण C °च्छित्तो व X भुयंगो. L. 6. AXYZ मक्कुणए C मत्कुणए CY °ढिंकुणा X °ढंकुणा C तह BF *om.* ढंकणी In G this line down to णीए is torn off. L. 7. E बीणाइ BF वीणोइ C ढंषरी X ढक्करी for ढंखरी A तिलये. L. 8. In G from था in तथा to कु in ढंकुण l. 10 torn off. X ढंकुणा for ढेंकुणो X ढंकनी C अयः X अयसः X ढक्करी. L. 10. *cdd.* ढंकरिय (X ढक्करिए) C च्चव BF ढंकूयं Z ढंकयं C दट्ठुं. L. 11. C ढेकुण° XZ ढंकुण° CF °खद्धो G °खट्टो (!) Z ढंकणिउणीउ From कणि° to नोक्तौ l. 12 torn off in G. CX °हउ C ढंकिसयं F ढंसियं BFZ लहिय CX लहिया. L. 12. C विवतंत. L. 13. CGX °रिउ AGX °सिउ Z गोम°. L. 14. EXZ णिच्चम्मि From यं in ढिक्कयं to ढ in ढंढसिओ l. 1 next page torn off in G. ABCF ढिढयं E ढिंढियं BZ वलाइया AC (F?) वलाइंया EX वलाइंया C 1. hd. *om.* ढेंकी C 2. hd. X ढंकी Y ढिंकी.

ढंढरिओ कर्दमः । ढंढसिओ ग्रामयक्षः । केचित् ग्रामवृक्ष इत्याचक्षते । यदाहुः ॥ ढंढसिओ ढंढरिओ ग्रामतरौ कर्दमे चाख्ये ॥ अत्र । ढंढल्लइ भ्रमति । ढंढोलइ गवेषयति । इति धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ । ढिक्कयं नित्यम् । ढिंढयं जलमध्यपतितम् । ढेंकी बलाका ॥ यथा ।

ढंढसिअपूअणपरा ढेंकीओ भणइ ढिक्कयं का वि ।
दिट्ठो कह वि मह पई ढिंढो ढंढरिअखुत्तो वा ॥ १५ ॥

अत्र । ढिक्कइ वृषभो गर्जति । ढुमइ ढुसइ भ्रमति । इति धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः ॥ [१५]

अघणे ढेल्लो ढेंढिअढोंघरया धूविअब्भमिरएसु ।
ढंढो पङ्कणिरत्थे ढंढरढयरा पिसायईसासु ॥ १६ ॥

ढेल्लो निर्धनः । ढेंढिओ धूपितः । ढोंघरो भ्रमणशीलः ॥ यथा ।

सिरिकुमरवाल रिउणो तुह दवडज्झन्तपीलुधूमहया ।
णवअगरुढेंढिआणं सुमरन्ते ढेल्लढोंघरा रण्णे ॥ १६ ॥

॥ अथानेकार्थाः ॥

ढंढो पङ्को निरर्थकश्चेति समाहारः । ढंढरो तथा ढयरो पिशाच ईर्ष्यायां चेति द्वावपि द्व्यर्थौ ॥ [१६]

L. 1. X °रिउ °सिउ X ग्रामय (*om.* क्षः) Z केचिद्ग्राम°. L. 2. G ढंढसिउ ढंढसिउ कर्दमे चाख्ये (sic) X °सिउ °रिउ Z ढंढसिओढंढओ C चाल्यो X वाच्ये C ढंढोलइ X ढलइ From इ in ढंढोलइ to यथा incl. l. 4. torn off in G. *cdd.* गवेषयतीति धा°. L. 3. BF ढेकी CXZ ढंकी BF बलाका. L. 5. *cdd.* ढंढसिय° CGXZ °पूयण° BF ढेंकीउ C ढंकिओ G ढिकीउ X ढंकिउ Z ढिंकीउ X ढक्कयं. L. 6. G ढिट्ठो From वि to इति excl. l. 7 torn off in G. B ढिंढो B ढिंढरिय° C(Fl) ढिंढरिअ° X ढिंढरिअ° Z ढंढरिय°. L. 7. *cdd.* भ्रमतीति C °षूक्ताविति नोक्तौः L. 8. X नोक्ता. L. 9. BF अधण Y ढिल्लो BEF ढेंढिय° AYZ ढेंढिय° G ढेंढिढों° X ढेंढिय° Z °ढोंघ° X °ढोघ° C °घरिया BF धूलिय° Z धूवियभूमि° EXY add ॥ अथानेकार्थाः ॥ (Y *om.* ६). L. 10. Z ढंको From ढो in ढंढो to ण in भ्रमण° l. 11 torn off in G. A °णिरछे X °निरत्थे Z °निरत्थो ढंढय° BF °ढइरा BF पिसाईसासु. L. 11. Z निर्द्धनः B ढेंढिओ X ढेंढिउ BF ढेंधरो X ढोंघरो. L. 12. G तुव G डवदज्झंत° X दत° Z दुवडज्झंत° C °डझंतपीलधुमाहया X °पीलहया GZ °मरया. L. 13. GZ णवयगुरु° BF ढेंढियाणं CZ °ढेंढियाणं GX °ढेंढिया From णं to ढ्रो l. 15 torn off in G. BF °ढोघरा Z °ढोघरा. L. 15. CGZ पिशाचे.

पिढरोण्हजलेसुं ढमरं ढंका हरिसकूवयतुलासु ।
णत्था णासारज्जू आउत्ते णव्वणोव्वा य ॥ १७ ॥

ढमरं पिठरमुष्णजलं चेति द्व्यर्थम् । अत्र । ढुंढुल्लइ भ्रमति गवेषयति चेति धात्वादेशोक्त इति नोक्तः । ढंका हर्षः कूपतुला चेति द्व्यर्था ॥

॥ अथ णादिः ॥

णत्था नासारज्जुः । णव्वो तथा णोव्वो आयुक्तः ॥ यथा ।

> भक्खन्तेणं गामं णत्थारहिओसहेण व समग्गं ।
> णव्व तए णोव्वाणं अण्णाण वि भञ्जिओ मग्गो ॥ १७ ॥ [१७]

णद्धो आरूढे णंदाणंदीणंदिणिउ गाईए ।
परिवञ्चिअम्मि णडिओ अ णच्चिरो रमणसीलम्मि ॥ १८ ॥

णद्धो आरूढः । णंदा णंदी णंदिणी त्रयोऽप्येते गोवाचकाः । अत्र । णक्खा नखाः । णवि वैपरीत्ये । णइ अवधारणे । एते शब्दानुशासने साधिता इति नोक्ताः । णडिओ वञ्चितः । खेदित इत्यन्ये । णच्चिरो रमणशीलः ॥ यथा ।

> अम्बरणद्धे मेहे णंदावालीण णंदिणीगोट्ठे ।
> ण सुणेसि णच्चिराणं जइ गीअं णंदिपुत्त णडिओ सि ॥ १८ ॥ [१८]

L. 1. BF पिंढरो X पिठरोणुज° Z *om.* ढमरं AY ढिंका BF ढेका EX ढंका BF °कुवय° EX ॥ अथ णादिः ॥ Y ॥ णकारादिः ॥ L. 2. X नासा° GZ आवत्ते C (AG!) णव्वणोवा X °णाव्वा. L. 3. BF पिढरंमुण्णजलं G पिंढरमु° X ढुंढल्लइ X *om.* चेति L. 4 BF °शेषूकमिति नोक्तं BCF ढंको X ढेको BCF द्व्यर्थः X द्व्यर्थाः. L. 5. *om.* A, and E here. C णादयः. L. 6. C (G!) णव्वो C 1. hd. णोद्धो C 2. hd. (G!) णोव्वो. L. 7. B भक्खतेणं G गाम CGX °रहिउसहेण. L. 8. C 1. hd. णव्व G णत्थ C 1. hd. (G!) णोव्वाणं BF अण्णाण्ण ण वि GZ अन्नाण G भंजिउ X भंजउ C मग्गो. L. 9. C 1. hd. णद्धो 2. hd. णद्धो GZ *om.* णंदी C °णंदिणीओ. L. 10. BF परिवेविंयंति CGZ परवंचियम्मि AEXY °वंचियम्मि AGX णडिउ ABCFGYZ व X *om.* अ GZ णच्चिरो. L. 11. C णद्धो X आरुढे B णंदीणी CX णंदिनी BCFX त्रयोऽपि गो° X णक्खा. L. 12. B नखा X विपरीत्ये G णवइ वधारणे Z णय for णइ BF इति for एते G ण्योक्ताः L. 13. GX णडिउ BF खेदित Z णच्चिरो. L. 14. BFG अंबर° C °णद्धे X °णद्धो C णंदोवा° GZ णंदीवा° B (F!) °वालीणं G °गोट्टे. L. 15. *cdd.* गीचं C णंदीपुत्त GXZ णडिउ.

मलिणम्मि णज्जरो णंदणो अ भिच्चम्मि णज्झरो विमले ।
णलयमुसीरे सीहे णंदिक्खो णंदिअं च सीहरुए ॥ १९ ॥

णज्जरो मलिनः । णंदणो भृत्यः । णज्झरो विमलः । णलयं उशीरम् । णंदिक्खो सिंहः । णंदिअं सिंहरुतम् ॥ यथा ।

णज्झरजस तुह रिउणो णरवइणंदिक्ख णंदिअं साउं ।
णज्जरवत्था णलयकरा मालिअणंदणा हविअ जन्ति ॥ १९ ॥ [१९]

दुहिअम्मि णद्दिओ णड्डुरी अ भेगम्मि मन्दिरे णलिअं ।
णहरी छुरीइ णडुली कच्छवए णहमुहो घूए ॥ २० ॥

णद्दिओ दुःखितः । णड्डुरी भेकः । णलिअं गृहम् । णहरी क्षुरिका । णडुली कच्छपः । द्वित्वे णड्डुली इत्यपि । णहमुहो घूकः ॥ यथा ।

णहमुहणलिए रण्णे रुण्णं सोऊण तुह रिउवहूणं ।
णहरीहय व्व णड्डुरिणडुलीउ वि णद्दिआ हुन्ति ॥ २० ॥

अत्र । णवर केवले । णवरि आनन्तर्ये । एतावव्ययौ । णव्वइ णज्जइ ज्ञायते । णडइ गुप्यति । एते धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः ॥ [२०]

L. 1. A णज्जुरो E णंदरो BFGYZ य C *om.* अ ABCF णज्जरो. L. 2. C णयलमु° G सीहो *cdd.* णंदियं BF सीहरए C °रूए. L. 3. C मलिना BCFX णज्जरो C णयलं CX उसीरं G णलयमुसीरं Z णलयमुशीरं G णंदिक्को L. 4. BX सीहः G सिहः *cdd.* णंदियं BX सीहरुतं C °रूतं. L. 5. BCFX णज्जरजस *cdd.* णंदियं BF सोओ X सोउ. L. 6. CG °वच्छा *cdd.* मालिय° BF °णंदिणा *cdd.* हविय. L. 7. ABCFGYZ दुहियम्मि E दुहअम्मि AGX णद्दिउ E णंदिओ AC णडुरी a form which is perhaps equally correct. E णडरी G णंदुरी Y णंडुरी Z णंदुरि ABCFGXYZ य E भोगम्मि X भेकम्मि *cdd.* णलियं. L. 8. BF छुरी GZ छुरीए AC णडुली A कच्छयए Z कत्थवए. L. 9 GX णद्दिउ X दुखितः C णडुरी GZ णंदुरी BCFXZ णलियं G ललियं. L. 10. G *om.* णडुली कच्छपः Z कच्छए G णड्डुली BCF णडुलीत्यपि X णड्डुलीत्यपि. L. 11. G णमुह° CZ रणे G रण्ण B रुणं F रुण GZ रिऊण वहू (Z बहू). L. 12. C 1. hd. व BF णंभुरिणडुलीओ C व डुरिणडुलीओ G णड्डुरि-डुलीउ Z °लीओ BFG णद्दिया GXZ णिद्दिया. L. 13. BF णवरं BF णवरि C वरि यानंतर्य X यानंतर्ये BCF णवइ G णवद BF णडइ. L. 14. BF णरइ X नोक्ता.

जत्थ पलासलयाए जणेहि पइणाम पुच्छिआ जुवई ।
अकहन्ती णिहणिज्जइ णिअमविसेसो णवलया सा ॥ २१ ॥

यदाह ॥ नियमविशेषश्च णवलया ज्ञेया । आदाय पलाशलतां भ्राम्यति लोकोऽखिलो यस्याम् । पृष्टा पतिनाम स्त्री निहन्यते चाप्यकथयन्ती ॥ यथा ।

दोलाविलाससमए पुच्छन्तीहिँ सहीहि पइणामं ।
लट्ठीहि हणिज्जन्ती वहुआ णवलयवयं भरइ ॥ २१ ॥ [२१]

णवरिअ सहसा ओआइए णमसिअं तडिम्मि णहवल्ली ।
णव्वाउत्तो भोगी कण्हे णक्खत्तणेमी अ ॥ २२ ॥

णवरिअ सहसा । णमसिअं उपयाचितकम् । णवसिअं इत्यन्ये । णहवल्ली विद्युत् । णव्वाउत्तो ईश्वरः । नियोगिसुत इत्यन्ये । णक्खत्तणेमी विष्णुः ॥ यथा ।

णमसिअसएहि पाविअसिरीइ णक्खत्तणेमिसममप्पं ।
णवरिअ णव्वाउत्तय मा मुण णहवल्लिचञ्चला एसा ॥ २२ ॥ [२२]

जलभवफलभेए णइमासयमुच्चिट्ठए णवोद्धरणं ।
णाओ गव्विट्ठ णाउल्लो गोमी विलम्मि णारोट्टो ॥ २३ ॥

L. 1. In X, which gives the text and gloss separately, this stanza is omitted in the text portion and given in the gloss. C पलासयाए E जणेहिँ ABCFXYZ जणेहिँ G जणेइ X पयणाम *cdd.* पुच्छिया AE जुअई B जुवइ. L. 2. CX णिहणज्जइ BF नियम° C णियमे विसेसे AEGXYZ णियम° Z °विसेसे E णवमया Z *om.* सा. L. 3. Z नवलया G ला for ज्ञेया The first verse is incomplete. BF आदादाय X पलाशनां C का for लोको. L. 4. X *om.* अखिलो C निहत्यते BF चाप्य-क्कथयत्ती C चाप्यकथ°. L. 5. BF °विलासमये BFGZ सहीहिं CX सहीहि BF पइनामं. L. 6. BFG लट्ठीहिं X लट्ठं हि BF चहुया CGXZ वहुया BF णवलयचयं Z णवलययं CX °यावयं. L. 7. BF णचरिअ Y णवरिव AC उआइए GZ उवयाइअए X उयाईए *cdd.* णम-सियं (X णुम°) BF तडंमि. L. 8. ACGX णवाउत्तो Y णव्वाउत्तो X कन्हे BF णक्खत्त-णामी ABFY य E या. L. 9. BFX णचरियं C णवरियं *cdd.* णमसियं (X णुम°) BF उपयाचितकं C 1. hd. °तक्तं 2. hd. °तं *cdd.* णवासियमित्यन्ये B ण्णह° L. 10. C (G?) X णवा° G °उत्ता X °णेमा. L. 11. *cdd.* णमसिय° CGX °सएहिँ *cdd.* पाविय° GZ °सिरीए BF णयत्त° BF °सममप्प C °प्प X °समप्पं. L. 12. BF णचरिय C चरिव GXZ णवरिय CXZ णवाउत्तय CXZ मुण C °वल्ली° BF °चंचला एसो- L. 13. BF णइमोसय° CEX णयमा° A °मुव्विदुए BFG °चिट्टए Y °चट्टिए Z °व्विट्टए AY णवुद्द° GZ णचो° C °द्धरणं. L. 14. AGX णाउ BF गविट्ठे E गविट्ठो GZ °ट्टे X गविट्ठे C 1. hd. णाउलो *cdd.* विलम्मि C °ट्टो E ट्टे.

णइमासयं जलोद्भवः फलभेदः । णवोद्धरणं उच्छिष्टम् । णाओ गर्विष्ठः । णाउल्लो गोमान् । णारोट्टो बिलम् । कूसार इत्यन्ये ॥ यथा ।

णाउल्ल णवोद्धरणेण तूस मा विससु णायउडुणयं ।
दुलहणइमासयकए सया वि गोहा ण होइ णारोट्टे ॥ २३ ॥ [२३]

णालंबी जूडे णाहिदाममुल्लोअमज्झदामम्मि ।
णालंपिअमक्कन्दे जहणम्मि अ णाहिविच्छेओ ॥ २४ ॥

णालंबी कुन्तलः । णाहिदामं उल्लोचमध्यदाम । णालंपिअं आक्रन्दितम् । णाहिविच्छेओ जघनम् । णाहीए विच्छेओ इति वाक्यमपि जघनवाचकम् । यदाह ॥ णाहीए विच्छेओ जघनं केश्चित्तु णाहिविच्छेओ ॥ यथा ।

पुणजम्मे कुसुमाइं गयाइ णालंबिणाहिदामेसु ।
इअ णालंपन्ते तुह रिऊण पिहुणाहिविच्छेआ ॥ २४ ॥ [२४]

णामोक्कसिअं कज्जे णिज्जणुवण्णा य सुत्तम्मि ।
भूए णिडो हलिद्दा णिग्गा णिहसो अ वम्मीए ॥ २५ ॥

णामोक्कसिअं कार्यम् । णिज्जो तथा णुवण्णो सुप्तः । णिडो पिशाचः । णिग्गा हरिद्रा । णिहसो वल्मीकः ॥ यथा ।

L. 1. CX णयमासयं BGZ णवुद्धरणं F णवुद्ध° C णवोद्व° C उच्छिष्ठं GX णाउ BFG गर्ब्विष्ट: C 1. hd. *om.* णाओ ग° 2. hd. गर्वितः. L. 2. C नारोट्टो G णारोहो BFX णारोट्टं BFG विलं Z विल. L. 3. CX णोउल्ल B णवुद्धरणाण F णवुद्धरणाण C णवुद्ध° GXZ णवुद्ध° which is of course equally correct. BF, C 1. hd. तूस G विसमु CX °उड्डणयं GZ °डंडणयं. L. 4. GZ दुलह° GZ णारोट्ट X णारोट्टो. L. 5. A णेचंबी BFG णालंबी A जूडे A °मज्ज° C °मदस° A °दाढम्मि. L. 6. BCEFGZ णालंपियम° X णालंचियम° Y लंपियम° A °पियमुक्कंदे BF जहमि ABCFGYZ य AGX °च्छेउ. L. 7. B णालंची G णालंबी G °दामः BF उल्लोइ° X °दामी B णाल° BCFX °पियं. L. 8. GXZ °च्छेउ After जघनं G inserts णाहीए विच्छेउ जघनं GX °च्छेउ. L. 9. GX °च्छेउ X के-तु GX °च्छेउ. L. 10. BF कुसुमाइ CXZ गयाइं BFGZ णालंबि° C *om.* णालंबि°. L. 11. *cdd.* इय C णालपंते G णालंपन्ते BF °विच्छेय CGXZ °विच्छेया. L. 12. EXY णामुक्क° *cdd.* °सियं BFणिध° GXY णिज्झ° Z णिज्म° GZ °णुवन्ना G इ for य X सुत्तम्मि. L. 13. E णिड्डो C 1. hd. *om.* हलिद्दा 2. hd. हरिद्दा ABCFGYZ य. L. 14. *cdd.* °सियं Z कार्यं GXZ णिज्झो BF णुव Z सुवण्णो X सुप्तः. L. 15. G हरिद्दा BF णिहसोओ G वल्मीक.

णामोकसिअं तुमए किं रे णिड णिग्गराग णिहसमुह ।
तीए च्चिअ जं णामं लवसि णुवण्णो अणिज्जो अ ॥ २५ ॥ [२५]

णिहुणं वावारे कामिआइ णिहुआ य णिज्झरं जुण्णे ।
णिवहो सामिद्धीए णिअडी डम्भे णिहूअमवि सुरए ॥ २६ ॥

णिहुणं व्यापारः । णिहुआ कामिता । णिज्झरं जीर्णम् । णिज्झूरं इत्यन्ये । णिवहो समृद्धिः । णिअडी दम्भः । यदि निकृतिशब्दस्य प्रत्यादौ [सिद्धहेम० १, २०६] पाठ इष्यते तदा न देश्यः । णिहूअं सुरतम् ॥ यथा ।

णिहुआणिहूअयाणं मा संभर मुञ्च णिअडिणिहुणाइं ।
जं णिज्झरो सि इण्हिं कुणसु मणं पुण्णणिवहम्मि ॥ २६ ॥ [२६]

तुण्हिक्कम्मि णिउक्को णिरुली मयराकिइग्गाहे ।
णिहणं कूले णिगढो घम्मे णिसुअं णिसामिअं च सुए ॥ २७ ॥

णिउक्को तूष्णीकः । णिरुली मकराकृतिग्राहः । णिहणं कूलम् । णिगढो घर्मः । णिसुअं तथा णिसामिअं श्रुतम् ॥ यथा ।

णिसुए णिरुलीरावे णिसामिए सउणिकलयले अ बहू ।
णइणिहणागयजारं मुणिअ णिउक्काहिसरइ णिगढे वि ॥ २७ ॥ [२७]

L. 1. *cdd.* °सिअं Z रि for रे BCF *om.* णिड. L. 2. BF (G?) X चिय C 1. hd. (G?) Z च्चिय CX जण्णामं G णुमण्णो ब्व णिज्जो Z णुमन्नो XZ अणिज्जो *cdd.* य. L. 3. X णिहुयं वावारे *cdd.* कामियाइ CGXYZ णिहुया BEF अ X *om.* य A रिज्जरः BCF णिज्जरं E जुण्णो G जुन्ने X जुणे. L. 4. CGXYZ णियडी A डंले BF दंभे C णिहयम° EX णिहुयम° GZ णिहूयम°. L. 5. X णिहुयं CGXZ णिहुया BCFX णिज्जरं BCFX णिज्जूरमित्यन्यं G णिज्झरमित्य° Z णिज्झूरमित्य°. L. 6. G *om.* णिवहो समृद्धिः B समूहद्धिः F समूहद्धिः *cdd.* णियडी. L. 7. GXZ णिहूयं C *om.* णि° मु° यथा. L. 8. CX णिहुयाणिहुआयाणं (X °ण) GZ °हूअआणं X समर *cdd.* णियडि° CX °निहु°. L. 9. BCFX णिज्जरो Z णिझ्भरो In G from जे to ण in कुणसु torn off. X इन्हि BX °निय° X °हम्म. L. 10. BF तुंम्हिक्किम्मि BF मयकाराकिइ° Y मगरागिह° C मइग्गाहे (sic) GZ मइरा° A °ग्गाहो. L. 11. A णिहलं BF णिहण G णिहुसं CZ णिगडो GZ णिसुयं ACEXY °सुयं *cdd.* °मियं. L. 12. *cdd.* तुष्णीकः BF णिउली C णिहुणं X णिणं. L. 13. *cdd.* णिसुयं *cdd.* णिसामियं. L. 14. BF णिरुली° G °रावे From सामिए to वि l. 15 torn off in G. BCFXZ य. L. 15. CX णय° X °णिहयागय° BFZ मुणिय CX पुणिय X णिउक्काहि° Z °क्काऽहिसरइ B णिगडे.

णिउरम्मि णिअलमविसेसिअम्मि णिरिअं च णिक्खुडमकम्पे ।
णिव्वेढणिव्वढा णग्गे निज्जूहो अ णिव्वम्मि ॥ २८ ॥

णिअलं नूपुरम् । णिरिअं अविशेषितम् । णिक्खुडं अकम्पम् । णिव्वेढो तथा णिव्वढो नग्नः । णिज्जूहो नीव्रम् ॥ यथा ।

णिरिअट्ठाणाठाणय किं णिअले णिअसि णिक्खुडो चोर ।
जरणिज्जूहम्मि घरे णिव्वेढो णिव्वढेण पेल्लिअइ ॥ २८ ॥ [२८]

अरिभवणम्मि णिआरं णिव्वूढं पच्छिमङ्गणए ।
कढिणम्मि णिक्कडं तह णिप्फेसो सद्दणिग्गमणे ॥ २९ ॥

णिआरं रिपुगृहम् । णिव्वूढं गृहपश्चिमाङ्गनम् । णिक्कडं कठिनम् । णिप्फेसो शब्दनिर्गमः ॥ यथा ।

धणुकड्ढणणिक्कडभुअ चालुक्क तुहं णिआरणिव्वूढे ।
णीसङ्कविलसिराणं सिवाण उल्लसइ णिप्फेसो ॥ २९ ॥ [२९]

पट्ठम्मि णिरादो णिच्छिए णिरुत्तं णए णिरिंको अ ।
संतुट्ठम्मि णिसत्तो वि णिमेलं दन्तमंसम्मि ॥ ३० ॥

L. 1. *edd.* णियल° B °विशे° ABCFGXYZ °सियम्मि ABCEFXY णिरियं GZ णिणियं From पे to व्वे l. 3 torn off in G. L. 2. A णिड्ढेढ° BF, C 1. hd. णिवेढ° A °णित्तढा C 1. hd. °णिवढा X णट्टे C 1. hd. निज्जूहो A णिज्जहो ABCFYZ य BCF णिवम्मि E णिवम्मि. L. 3. CXZ णिलयं BCFZ णिरियं X णिणिरियं BF णिचेढो C णिवेढो BF णिवढो C णिव्वटो X णिव्वटो नटः. L. 5. BF णिरिट्ठा° CGXZ णिरिय° From ट्ठा° to पेल्लिअइ incl. torn off in G. Z °ट्ठाणोट्ठाणय CX °णाट्ठाणय BCFXZ णियले णियसि BF णिक्खुडों चौर. L. 6. CX °निज्जू° X घर BCF णिवेढो णिवढेण B पेल्लयइ C (F !) XZ पेल्लियइ. L. 7. E अणिभव° ABCFGXZ णियारं ABCFY णिच्चूढं X णिछूढं A पश्चिम°. L. 8. From ढ in कढि° to न in कठिनम् l. 9 torn off in G. X णिव्वढं तहं नह णेप्फेसो E णेप्फेसो. L. 9. BCFXZ णियारं BCF णिच्चूढं X णिव्वूढं C 1. hd. °ङ्गणं X णिव्वढं. L. 11. BF धणुकंढण° C धणकड्ढण° GZ धणुकट्टण° X °कढणणिव्वढ° BF °ढभुअ C °ढभुय In G from ड to णिच्छिए l. 13 torn off. BF चालुक्कं Z चालुक BFX तुह BCFX णियार° BF °णिच्चूढे C °णिवूढो X °णिव्वूढो. L. 12. C णीसंका° X °विलसि° X सिवाल BF णिप्पेसो. L. 13. A णमे BCEFGXYZ णते AC (F !) णिरंको ABCFGYZ च. L. 14. A संथट्ठम्मि E °ट्ठम्मि AX णिसत्तो C णिसंत्तो From मेलं torn off in G. A दत्त°.

णिरादो नष्टः । णिरुत्तं निश्चितम् । णिरिंको नतः । णिसत्तो संतुष्टः । णिमेलं दन्तमांसम् । णिमेला इति धनपालः ॥ यथा ।

तुह घायणिमेलुच्छुड्डदन्तया रिउगया णिरिंकमुहा ।
जंन्ति णिरादा तह वि हु जए णिरुत्तं तुमं सि ण णिसत्तो ॥ ३० ॥ [३०]

णिल्लंकणिलंका पडिगहम्मि णिज्जोमिणोमिणो रस्सी ।
अंगुट्ठीइ णिरंगीणीरंगीउ अहिअम्मि णिप्पट्ठो ॥ ३१ ॥

णिल्लंको तथा णिलंको पतद्ग्रहः । णिज्जोमी तथा णोमी रश्मिः । रज्जुरित्यर्थः । णिरंगी तथा णीरंगी शिरोऽवगुण्ठनम् । णिप्पट्ठो अधिकः ॥ यथा ।

णिज्जोमिखंचिओसहरहओइण्णे पिअम्मि लेइ वहू ।
णिप्पट्ठपेम्मविरइअणिरंगिआ करयणिल्लंके ॥ ३१ ॥

किं मामि रोअसि तुमं णीरंगिं चइअ आचम णिलंके ।
पेक्खसि ण चिरा दइअं णोमीबद्धं पुरो वइल्लं व ॥ ३२ ॥ [३१]

णिम्मंसू तरुणे णिच्छुग्गो भग्गम्मि णिक्खयं णिहए ।
सुत्तोट्ठिअम्मि णिव्विण्णो णिस्संको अ णिब्भरए ॥ ३२ ॥

L. 1. C णिरोदो In G from णिरादो to इति l. 2. torn off. C (F !) X णिरंको X णिमुत्तो. L. 2. G धनपालो. L. 3. BFG थाय° GZ °लुच्छुड्ड° C 1. hd. रिओगया From या in °गया to णिज्जोमि° l. 5 torn off in G. X णिरंकमुहा. L. 4. Z णिगदा C नमि सि ण णिसित्तो. L. 5. Z णिल्लंका Y पडिग्गहम्मि X णिज्जोमिणो corr. °मिणा (om. मिणो). L. 6. A अड्डाडीइ E अंगुट्टीइ GZ अंगुट्ठीउ A णरंगी° X णिरगी° G om. णिरंगी° ACE °गीओ ABCFGYZ अहियम्मि BF णिप्पट्टे G णिप्पट्टो Y णिप्पड्डो. L. 7. In G from णिल्लंको to शिरो° torn off. C om. तथा णिलंको X रश्मिः X रज्जुमित्यर्थः. L. 8. B णिप्पट्टो X णिप्पड्डो. L. 9. BF णिज्जोमि° CGX °खंचिउसह° CGX °उइण्णे Z °उइल्ले B पिआंसि CGZ पियंमि F पियंसि. L. 10. CZ णिपट्ट° Z णिप्पट्ट° From णिप्पट्ट° to मामि l. 11 torn off in G. BF °पिम्म° BFZ °विरइय° C °विरइप° BCFXZ °णिरंगिया Z करइ° C °णिलयंके. L. 11. BF सामि GZ रोयसि C णीरंगीं edd. चइय BF आयम. L. 12. C om. ण BF विरा GZ दइयं X दययं G णोमि° BG °बद्ध X °बद्दे om. पुरो BFG वइल्लं (G °ल्ल) BF वा CXZ च. L. 13. A णिम्मस्स B तरुणे A वहुणे In G णिम्मं° भ° णि° are torn off A णिचुग्गे BF णिच्छुग्गो C णिछुग्गो A लैग्गम्मि BF णिखयं C णिक्खियं Z हिहए. L. 14. G सुत्तोट्ठियम्मि BCFYZ °ट्ठियंमि CX णिविच्चो GZ णिव्विहो ABCFGYZ य A णिब्भरए.

णिम्मंसू तरुणः । णिब्भुग्गो भग्नः । णिक्खयं निहतम् । णिव्विचो सुप्तोत्थितः । णिस्संको निर्भरः ॥ यथा ।

णिस्संककामसरणिक्खया इमा सिविणए तुमं दट्ठुं ।
णिम्मंसुअ णिव्विचा णिब्भुग्गमणोरहा होइ ॥ ३३ ॥ [३२]

णिज्जोओ पयरे परिहिए णिअत्थं चलम्मि णिक्कज्जो ।
णिव्वाणं दुहकहणे थड्ढे णिड्डूहणिव्वूढा ॥ ३३ ॥

णिज्जोओ प्रकरः । पुष्पावकर इत्यन्ये । णिअत्थं परिहितम् । णिक्कज्जो अनवस्थितः । णिव्वाणं दुःखकथनम् । णिड्डूहो तथा णिव्वूढो स्तब्धः ॥ यथा ।

णिक्कज्जे जं मण्णसि णिअत्थहारं फुलिङ्गणिज्जोअं ।
णिड्डूहे णिव्वाणं कुणसु अणिव्वूढयाण तं अम्ह ॥ ३४ ॥ [३३]

गयकुमलोवकिईसुं णिम्मयणिग्घट्टणिज्जाया ।
सेदोच्चिअउज्जाणा णिवायणिव्विट्ठणिब्भग्गा ॥ ३४ ॥

L. 1. C णिब्भुग्गो C 2. hd. °श्रु° G णिग्गयं X भग्गः Z णियवं BCF णिविचो X णिव्वंतो G °चे सुप्तः । L. 2. Z निब्भंरः. L. 3. GZ °क्खयाइं मा सि°. L. 4. *cdd.* णिम्मंसुय (Z °व्वं°) BF णिविचो C णिविचा G णिभ्विचो BFG °मणोरहो C होइं. L. 5. BFGXZ णिज्जोउ G परिहियस्सियत्थ चलम्मि CE णिअच्छं XYZ णियत्थं C चलंमि B णिकज्जो XY णिक्कुज्जो. L. 6. C °कहणा X °करणे A थड्ढे BF थंडे C नड्ढे G थड्ढे X थड्ढे Z घट्टे B णिड्डूह° CF णिड्डह° Y [ड्डह° Z णिव्वूहणिड्डूस G *om.* णिड्डूह° BF °णिव्वूटा A °णिड्डूढा (!) C °णिच्चूढा G °णिड्डूढा E °णिव्वूआ. L. 7. GXZ णिज्जोउ B प्रकारः BF पुष्फप्रकर X पुष्फावकरः Z णियत्थं G *om.* णिअत्थं परि° X परहिनं G णिक्कुज्जो X णिव्वज्जो. L. 8. GZ अनव° G णिज्जाणं (!) B णिड्डूहो C 1. hd. णिच्चूहो 2. hd. °डू° G णिच्चूढो Z णिव्वूहो GZ *om.* तथा CG णिच्चूढो G स्तब्धः । C 1. hd. X *om.* यथा. L. 9. B णिक्कुज्जे BGZ मन्नसि *cdd.* णियत्थ° G पुलिंग° BF °णिज्जोय. L. 10. BF *om.* णिड्डूहे C निड्डहे G णिड्डह Z णिव्वूहे C निव्वाणं BF अनि° C अनिच्चूढ G °ड्ड° X अनिव्वूढया X *om.* तं. L. 11. E °कुमलो° Y °लोवकईसु G °किंइसुं X °किइंसु C णिम्मिय EX णिम्मयं Y णिम्मअ° BF णिम्मयग्घट्ट° A णिग्घट EX °णिग्घट्टाणिज्जाआ (X *om.* ट्टा) GZ णिज्झाया Y °णिज्जाआ. L. 12. C 1. hd. सेदा° ACZ °विय° BFGY °चिय° E °विअ° BFY °उज्जाणे A °णिव्विड° BE °णिच्चिट्ठ° F °णिव्विट्ट° BF °णिज्झग्गा.

णिम्मओ गतः । णिग्घट्ठो कुशलः । णिज्जाओ उपकारः । णिवाओ स्वेदः । णिव्विट्ठं उचितम् । उपभुक्तार्थं तु निर्विष्टशब्दभवम् । णिब्भग्गं उद्यानम् ॥ यथा ।

णिब्भग्गणिम्मयं तं दट्ठुं पयडिअणिवायसिढिलङ्गी ।
तम्मइ तुज्झ कए णिव्विट्ठयणिज्जायणिग्घट्ठ ॥ ३५ ॥ [३४]

सुत्तपसुत्तम्मि णिसायं चामुण्डाइ णिम्मंसा ।
णिद्धम्मो एगमुहम्मि णिंदिणिणिआणिआ कुतिणहरणे ॥ ३५ ॥

णिसायं सुप्तप्रसुप्तम् । चण्डालवाचकस्तु णिसायशब्दो निषादशब्दभवः । णिम्मंसा चामुण्डा । णिद्धम्मो एकमुखयायी । णिंदिणी तथा णिआणिआ कुतृणोद्धरणम्॥ यथा ।

केआरणिंदिणिकए णिआणिआमुल्लजंपणमिसेण ।
णिम्मंसदेउलं णिद्धम्म पिआ वच्चइ णिसाए ॥ ३६ ॥ [३५]

णिण्णाला णोलच्छा णोलइआ चेअ चञ्चुम्मि ।
णिग्गिण्णं णिल्लसिअं च णिग्गए पाडिए णिसुद्धं च ॥ ३६ ॥

णिण्णाला तथा णोलच्छा तथा णोलइआ चञ्चुः । णिग्गिण्णं तथा णिल्लसिअं निर्गतम् । णिसुद्धं पातितम् ॥ यथा ।

णोलइआइ हणन्तो णोलच्छिवरो विसालणिण्णालो ।
णिग्गिण्णजिओ हूओ आसमणिल्लसिअरावणिसुद्धो ॥ ३७ ॥ [३६]

L. 1. GX णिम्मउ G गतः G णिग्घट्ठो कुसलः G णिज्जोउ XZ णिज्जाउ GX णिवाउ. L. 2. BF णिव्विट्ठं GZ णिम्विट्ठं G णिज्झग्गं. L. 3. BF णिउग्ग° GZ °णिम्मियं *cdd.* पयडिय° BF *om.* णिवाय C has it twice. C °ङ्ग. L. 4. C तुम्मइ तुझ्झ BF णिव्विट्ठिय° C 1. hd. णिच्चिट्ठ 2. hd. णिम्विट्ठ CX अणिज्जा° BF °णिज्जाइ° BCF °णिग्घिट्ठ G °णिग्घट्ट Z °णिग्घट्टा. L. 5. Z सुत्तए° C °पसत्तमि X चामुंडाय. L. 6. In X णि° ए° are added in the margin. C णिद्धम्मो Y एक्कमुहम्मि C एगमुहं णिम्मंदि° A °दिणी° ABCFGZ °णिया-णिया EXY णिआणिया Z °हरणेणि. L. 7. C 1. hd. *om.* सुप्त C चाण्डाल°. L. 8. BF णिहंसो C णिद्धम्मो CG तथा णिया कु° BFXZ णियाणिया X कुतृणो°. L. 9. BFGXZ केयार° C कयार° BF °णंदिणि° X °णिंदिणिकार BFX णियासिया° CGZ णियाणिया° C °सुल्लज्जंप° G °जपण°. L. 10. C णिद्धम्म *cdd.* पिया BF णिसारं. L. 11. BF णिल्लाला BFZ णोलच्छा *om.* C 1. hd. *cdd.* णोलइया ABFY चेय C चेयं B चंचुमि F चुंचुमि Z वंचुम्मि. L. 12. BZ णिग्गिलं C (F!) णिग्गिलं E णिग्गिण्ण *cdd.* °सियं EX णसुद्धं C 2. hd. GZ णिसुद्दं. L. 13. BF णिल्लाला G °ल *cdd.* णोलइया BCFX णिग्गिलं *cdd.* °सियं. L. 14. C णिसुद्दं. L. 15. *cdd.* णोलइयाइ (X णोभ°) C णोलच्छविरो B °णिल्लालो. L. 16. BX णिग्गिल° C (F!) णिग्गिल° GX °जिउ CGX हूउ *cdd.* °णिल्लसिय° B °णिसुद्दे C °द्दो F °द्दे.

णिज्झाओ णिच्छुंडो णिराहणिग्घोरणिप्फरिसा ।
णिद्धंधसो अ णिव्वेरिसो अ अदए णिमेणमवि ठाणे ॥ ३७ ॥

णिज्झायादयः सप्त शब्दा निर्दयवाचकाः । णिव्वेरिसशब्दोऽत्यर्थेऽपि दृश्यते । णिमेणं स्थानम् ॥ यथा ।

णिग्घोरे णिच्छुंडो अणिराहे को व्व ण हु अणिप्फरिसो ।
णिद्धंधसे अणिव्वेरिसो अणिज्झाय कत्थ वि णिमेणे ॥ ३८ ॥ [३७]

अविभिण्णगेहए णिद्धमणिद्धयणिद्धमाया वि ।
णिअरट्ठिए णिअरिअं णिअंधणणिअंसणा वत्थे ॥ ३८ ॥

णिद्धमो तथा णिद्धओ तथा णिद्धमाओ अविभिन्नगृहः । अत्र । णिअइ पश्यति । णिव्वाइ विश्राम्यति । णिमइ न्यस्यति । एते धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः । णिअरिअं निकरेण स्थितम् । णिअंधणं तथा णिअंसणं वस्त्रम् ॥ यथा ।

णिअरिअगुण सुणिअंसण णिअंधणं कड्ढ णिद्धमो हविअ ।
णिद्धय वयम्मि रमिमो किं पेम्ममणिद्धमायाण ॥ ३९ ॥ [३८]

L. 1. A णिज्झाउ BF णिआउ GX णिज्झाउ BF णिहडो C णिचंडो BF णिसह° C णिरोह° A °णिप्फरिया BF °णिफरिसा E °णिप्फरिसा Y °निफरिसा. L. 2. BF णिद्धा-धसो C णिद्धंधसो BFGY य ABCFG णिवेरिसो G णिव्वोरिसो Z णिव्वोरिसो X *om.* अ AY य G दए ABCEFX चदये X णिगेण° EX ढाणे. L. 3. BF णिज्झादयः G णिज्झाओ आदयः X णिज्झाउ अदय C शब्दाः G पदा BCF णिव्वेरिस° BCFX अन्य° G णिवेरिससद्दोऽत्यर्थे. L. 4. G णिमेल्लणं X णिगेणं Z णिमेसं. L. 5. BF णिग्घोडे X णिग्घोरो BF णिच्चुंडो G णिज्झुंडो C अणिरोहे CX क्को CZ च्च G हु य णि° BF अणिप्फु° Z यणिप्फ° C °प्फणिसो. L. 6. C णिद्धंधसे BCF अणिव्वोरिसो CX अणिज्झाअ णिच्छ वि णमेणा BF णिमेण GZ णिमेणो. L. 7. EGZ °भिन्न° C °गेह णिद्धमणिणिद्धद्धयमाआ 2. hd. णिद्धमणिद्धओणिद्धमाओ X °गेहे अणिद्धम-णिद्धय° G णिद्धम्म°. L. 8. C 1. hd. नि° EXY णियर° E °ठिए ABF णिअरियं CEGXYZ णियरियं BF णियधण° CEGXZ णियंधण° EGYZ °णियसणा C वच्छे. L. 9. C णिद्धमो C निद्धओ G णिद्धउ X णिद्धउ C निद्धमाओ G °माउ X निद्धमाउ. L. 10. C णिव्वाइ X णिव्वाय विश्रानि BF त्यस्यति C न्यस्यति BF °षूक्ताः C *om.* इति नोक्ताः X नोक्ता GZ णिअरियं X णियरिअं. L. 11. X णियंधणं GZ *om.* तथा CGXZ णियंसणं. L. 12. Z णियरिय° CGZ णियंधणं B कंड CGXZ कढ्ढ F कंठ C णिग्गेमो GZ णिग्गमो X reads all अ's in this line as य and *om.* मो हविअ । णिद्ध BF हविय CZ हविआ. L. 13. CZ णिद्धय G णिद्धअ F णिद्धअ BFX वइम्मि X रमिमो C किं BF पेम्मणमणि° X °मणिद्धणिम्मायमायाण F °णिद्ध° BFG °याणा C *om.* पेम्म.

णिद्धमणं ओघसरे णिअकलं वट्टुले चेअ ।
णिव्वमिअं परिहुत्ते पाणिग्गहणम्मि णिव्वहणं ॥ ३९ ॥

णिद्धमणं गृहजलप्रवाहः । णिअकलं वर्तुलम् । णिव्वमिअं परिभुक्तम् । णिव्वहणं विवाहः ॥ यथा ।

गन्धव्वे णिव्वहणे तुह णिव्वमिअं णिअकलथणीए ।
विरहे सुमरन्तीए बाहेहिं वहइ णिद्धमणं ॥ ४० ॥ [३९]

अद्दढम्मि अ णिक्खुरिअं णिरन्तरे चेअ णित्तिरडी ।
ओआरणे णिवच्छणणेवच्छणया चुअम्मि णिस्सरिअं ॥ ४० ॥

णिक्खुरिअं अदृढम् । णित्तिरडी निरन्तरम् । णिवच्छणं तथा णेवच्छणं अवतारणम् । णिस्सरिअं स्रस्तम् ॥ यथा ।

णित्तिरडिविरहणिक्खुरिअतणु णिस्सरिअ अंसु पत्तपिए ।
णेवच्छणगहखलिआ सयमेव णिवच्छणीहुआ वहुआ ॥ ४१ ॥

अत्र । णिअच्छइ पश्यति । णिरप्पइ तिष्ठति । णिम्माणइ णिम्मवइ निर्मिमीते । णिज्झरइ क्षीयते । णिहुवइ कामयते । णिआरइ काणेक्षितं करोति । णिरिग्घइ निलीयते । णिव्वडइ

L. 1. C णिद्दुमणं AG उघ° C उघरे X उघपरे Z उंघसरे BFY णिय° G णिक्कुअलं BFY चेय Z वेअ. L. 2. C णिव्व° ABCEFXY °मियं CYZ °भुत्ते G °हुचे C °हम्मि G °हणिम्मि C 1. hd. णिव्व° Y निव्व°. L. 3. C णिद्दुमणं Z om. गृह GZ णियकुलं G चदुलं C 1. hd. णिवमिअं BFX °मियं G °मिअ C 1. hd. णिवहणं. L. 4. C G जलप्रवाहः G om. यथा. L. 5. BF गंधव्वे C 1. hd. णिव्वहणे BCFZ णिवमियं G णिव्वहणं X °मियं cdd. णियकल° L. 6. BF सुमरंती C °रंताए cdd. बाहेहिं C निद्दुमणं. L. 7. ABFGYZ य C om. अ C 1. hd. नि° 2. hd. णिक्खुरयं ABEFYZ °रियं C णिरंतरे 2. hd. णिरंतरे A वेअ C 2. hd. वेय BFY चेय GZ णित्तिरिडी. L. 8. BFG C 1. hd. X उआरणे Y ओयारणे C 1. hd. णिव्वच्छणया 2. hd. णिव° om. णणेवच्छ G णिवक्कुणणाचुच्छणया Z णिवत्थणणेव्वच्छ° C चुयंमि EY चुयंमि ABCEFXYZ °रियं G °रणं. L. 9. G णिखुरिअं BCFX °रियं BGZ णित्तिरिडी C 1. hd. X णित्तिरिडी Z निरंतरं C 2. hd. णेवच्छणं Z णिवत्थणं C om. तथा णे° BF णावच्छणं Z णेवत्थणं X अवचारणं L. 10. BCFX °रियं. L. 11. BCFX णित्तरडि° G णित्तिरिडि° BCFX °रिय° B णिस्सरिय अंसु C (F !) X °रिअंसु C पत्ते पिए. L. 12. Z णेवत्थण° cdd. खलिया Z णिवत्थ° Z बहुआ G om. हुआ. L. 13. BF णिच्छइ CGXZ णियच्छइ BFGX तिष्ठति BF णिम्माण BF om. णिज्झरइ क्षी° । णि° काम° C णिह्वरइ. L. 14. GZ णिहुअइ BCFX णियारइ BCFX निरि° G णिरग्घइ CX निव्व° Z णिव्विडइ.

पृथक् स्पष्टो वा भवति । णिड्डहइ निष्टम्भं करोति । णिव्वोलइ मन्युनोष्ठं मलिनं करोति । णिल्लुंछइ मुञ्चति । णिउड्डइ मज्जति । णिच्छल्लइ णिज्झोडइ णिल्लूरइ छिनत्ति । णिसुढइ भाराक्रान्तो नमति । णिड्डुअइ क्षरति । णिड्डुहइ विगलति । णिम्महइ गच्छति । णिल्लसइ उल्लसति । एते धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः ॥ [४०]

णिट्ठुहिअणिक्खसरिअणिरुवक्कया थुक्कमुसिअअकएसु ।
णित्तिरडिअं च तुट्टे णीसारो मण्डवे चेअ ॥ ४१ ॥

णिट्ठुहिअं थूत्कृतम् । निष्ठ्यूतमित्यर्थः । णिक्खसरिओ मुषितः । अपहृतसार इति यावत् । णिरुवक्कयं अकृतम् । णित्तिरडिअं त्रुटितम् । अत्र । णिरुवारइ गृह्णाति । णिरिणज्जइ पिनष्टि । इत्येतौ धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ । णीसारो मण्डपः ॥ यथा ।

तुह णित्तिरडिअथामा रिउणो णिक्खसरिआ वसन्ति वणे ।
णिरुवक्कयणीसारे तण्हाइ सुसन्तणिट्ठुहिआ ॥ ४२ ॥ [४१]

णीसंपायं परिसन्तजणवए तह झुणिम्मि णीहरिअं ।
णीसीमिओ अ णिव्वासिअम्मि वाणम्मि णीलकंठी अ ॥ ४२ ॥

L. 1. *om.* वा BF णिहुहइ C निडुहइ G णिड्डुहइ X निहहइ G निट्ठंभ Z निष्ठंभं. C(F!) निबो° BG निबो° X निव्वो° BCFX मन्युना ओष्ठं (C ओष्टं X उष्टं) GZ मलिनीकरोति X मालिनं L. 2. BF णिउशइ X णिलुंछइ C निउडुट् 2 hd. °डुइ Z णिऊडुइ Z *om.* मज्जति G णिछल्लइ C निज्झो° X निज्झो° Z णिच्छो° BF °ज्झो.° L. 3. C °क्रान्तेन नमति BF निड्डुअइ G णिड्डुभइ or णिड्डुभइ Z णिड्डुअइ C क्षुरति BCF णिड्डुहइ G णिदुहइ X णिडुहइ Z णिड्डुहइ. L. 4. X उल्लइ. L. 5. C णिडु° G णिड्ड° Z णिड्डु° ABCEFY °हिय° G °सरिए ABCEFYZ °सरिय° X °सरिअं° E °णिरूव° C °णिरुन्चुक्कया BF सुक्क° X मुक्क° Z पुक्क° *edd.* °मुसिय°. L. 6. BFGZ णित्तिरि° X णित्तरि° ABCEF °डिय XY °डियं A तुड्डे BCFG तुट्टे BFY मंडवो ABCFGY चेय. L. 7. C णिड्डु° BCFXZ °डियं G णिड्डुविय BF थुकं C थूक्कतं G थूक्कतं X थुकं BF निष्ठ्यू° G निज्जू° (!) X निष्ठू° BF णिक्खक्ख° X णिक्खरिउ CGZ °सरिउ BFX मुखितः C मुछितः 2 hd. मुर्छितः. L. 8. यावत् । णि° अ° torn off in G. C णिरुवक्कुयं Z °वक्कअं GZ णित्तिरि° X णित्तरि° BFX °डियं Z णिरुवारइ B C 1. hd. गृह्णाति X गृगृह्णाति. L. 9. GZ पिनष्टीति एतौ CX *om.* इत्य BF इति From यथा to स in वसन्ति torn off in G. L. 10. BFZ णित्तिरि° X णित्तर° BCFXZ °डिय BCFX °सरिया. L. 11. C तण्हाइ *edd.* °हिया. L. 12. E परिसंतं From जणवए to णीसंपायं incl. l 1 next page torn off in G. XYZ झुणम्मि BCFXY °रियं. L. 13 X णीस° AX °मिउ YZ य BF णिव्वासियम्मि A णिवा° ACEXYZ °सियम्मि BEFZ वाणम्मि C नील° A णीलं° X णीलकंची ABCFY य.

णीसंपायं परिश्रान्तजनपदम् । णीहरिअं शब्दः । णीसीमिओ निर्वासितः । णीलकंठी बाणवृक्षः ॥ यथा ।

वोलिअवहू णिसमुहं णीसंपाए अणीहरिअकव्वी ।
अहिसरइ णीलकंठीवणम्मि णीसीमिअस्स तस्स कए ॥ ४२ ॥ [४२]

णीसणिआ णिस्सेणी णीआरणमवि वलिघडीए ।
णूला साहाए पट्टवासिआए अ णेडाली ॥ ४३ ॥

णीसाणिआ निःश्रेणी । कप्रत्ययाभावे णीसणीत्यपि । णीआरणं बलिघटी । अत्र । णीइ णीणइ णीलुक्कइ गच्छति । णीरंजइ भनक्ति । णुव्वइ प्रकाशयति । एते धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः । णीहम्मिअं निर्गतमिति तु निर्पूर्वस्य हम्मिधातोः सिद्धम् । णूला शाखा । अत्र णूमइ छादयतीति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् । णेडाली पट्टवासिता शिरोभूषणभेदः ॥ यथा ।

णेडालिसुन्दर तुमं पुत्तय मा चडसु उच्चतरुणूलं ।
जं णीसाणिपडिएसु वि णीआरणवल्लहा ण होइ छलं ॥ ४४ ॥ [४३]

णेउड्डो सब्भावे कूवतुलाए अ णेलिच्छी ।
रविवणिअसचिवसण्ढा णेसरणेसत्थिणेलच्छा ॥ ४४ ॥

L. 1. X णीसंपा रिश्रांत° C °श्रांतं जन° *cdd.* °रियं X ध्वनिः for शब्दः G णिसीमिउ X णीसमिउ. BCFX नील° X णीलकंची From ल torn off in G. L. 2. BF वाण°. L. 3. From C वोलिअ° to म्मि in °वणम्मि l. 4. torn off in G. BCFX वोलिय° Z बोलिअ° C °बहू C °मूहं X णीसपाए BCFXZ °हरिय° C °कंचा. L. 4. X °कंठीयणंमि *cdd.* °मियस्स B (F) *om.* तस्स. L. 5. *cdd.* °णिया From णीआरण° to णीसणी° l. 7 torn off in G. CYZ णीयार° A वलिघडी य C °घडिए BFXY वलि° BF °घडिए. L. 6. B पट्ट° ABCEFXYZ °वासियाए ABFYZ य A णेडाली. L. 7. BCFXZ °णिया BFX निश्रेणी CGXZ णीयारणं BF वलिघडी GX वलि°. L. 8. C *om.* अत्र णीइ X *om.* णीइ X णीलुइ From णीलुक्कइ to मिति l. 10 torn off in G. L. 9. B णीहंमियं F णीहेमीयं X णीहं- मिव Z णीहम्मियं निग्गत° Z निरपूर्व° X °धातो From णूला to दर l. 12 torn off in G. L. 10. X °पुक्तामिति. L. 12. C णेलाडि° CXZ °सुंदरि BF चडसु X °तरुमूलं. L. 13. In G from जं to णेसर° incl. l. 15 torn off. C ज X *om.* जं X णीसणियापडिएसु; BF °पडिसु X णीयार° C च्छलं Z छणं. L. 14. BF णेउशो A णेउड्ढो BF सब्भावेः BF कुवतुलाए *cdd.* य BCF णेलच्छी E णोलिच्छी Z णेलिच्छी. L. 15. X रवि° A °वणिअ° BCFYZ °वणिय° BF °सचिव° BCF °णेसच्छि, G not quite legible. BX °णेलच्छा.

णेउड्डो सद्भावः । णेलिच्छी कूपतुला । णेसरो रविः । णेसत्थी वणिक्सचिवः । णेलच्छो षण्ढः । वृषभ इत्यन्ये ॥ यथा ।

णेसत्थि अणेलच्छो तं णेउड्डेण णेसरत्थमणे ।
णेलिच्छिरवं सोउं वच्चइ जं जलमिसेण तुह जाया ॥ ४५ ॥

अत्र णेड्डं नीडमिति तु नीडशब्दभवमिति नोक्तम् ॥ [४४]

भद्दवओज्जलदसमीऊसवभेअम्मि णेड्डुरिआ ।
उच्छुणिवीडणकण्डे तहेअ कुण्डम्मि णंदं च ॥ ४५ ॥

णेड्डुरिआ भाद्रपदोज्ज्वलदशम्यां कश्चिदुत्सवविशेषः ॥ यथा ।

संकेअमागए उववइम्मि दूईइ झत्ति संलविआ ।
अहिसरइ णाअरवहू णेड्डुरिआदंसणमिसेण ॥ ४६ ॥

अत्र णोल्लइ क्षिपतीति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् ।

॥ अथानेकार्थाः ॥

णंदं इक्षुनिपीडनकाण्डं कुण्डाख्यो भाण्डविशेषश्चेति द्व्यर्थम् । केचित्तु । इक्षुनिपीडनकाण्डवाचकावेत णंदकुंडशब्दौ देश्यावित्याहुः । यदाह ॥ इक्षुनिपीडनकाण्डं णंदं कुंडं च णो णंदी ॥ न तु कुण्डाख्यभाण्डवाची णंदशब्दो देश्यः । अस्माभिस्तूभयमपि दृष्टमित्यनेकार्थेषूपनिबद्धम् ॥ [४५]

L. 1. BF णेतुडो BFZ सब्भावः From णेलिच्छी to रवं l. 4 torn off. in G. BCFX णेलच्छी Z णेलित्थी C 1. hd. णेसच्छा C 2. hd. X °च्छी Z वणिक्स°. L. 2. Z णेलत्थो शंढः X षंढः X वृषभः. L. 3. BF णसत्थि C णेसच्छि Z सणेलत्थो X om. तं C वं BF णेडत्तोणे X णेउड्डिण CX °च्छमणे. L. 4. CX णेलच्छि° Z णेलत्थि° Z वचल X जलिम्मिसेण. L. 5. BF णेथं CX णेडं G णड्डु cdd. णीडमिति GX om. तु From ड in नीड° to डे in °कण्डे l. 7 torn off in G. L. 6. ABCFXY भद्दवउज्ज° (C °उज°) Z भद्दवऊज्ज° Y °भेयम्मि BF णेडरिय, C णेड्डरिया AEYZ °रिया E ins. here अथाऽनेकार्थाः XY अथानेकार्थाः. L. 7. C उच्छु° YZ °णिवीलण° ABCFY तहेय G तह अ C कुंडमि X व for च. L. 8. C णेडु° 2. hd. णेडु° BCFGX °रिया. L. 9. GZ संकेयः From मागए to वहू l. 10. torn off in G. BF संकेअमाए उववइम्मि X उवव° BCF झत्ति X ज्झइत्ति Z संवलिया BCFX °विया. L. 10. Z °वहू G णणेड्डुरिया° C णेडुरिया° BFXZ °रिया. L. 11. In X from अत्र to भाण्डविशेष l. 13 omitted here and given after दृष्टमित्यने in l. 16. L. 12. GZ °कार्थः. L. 13. BF णंद From इन to शेष° torn off in G. B °पीडण° C °कांड B °षश्चे द्व्य° BF om. तु. L. 14. From काण्ड to °निपीडन omitted in X. B °नीपीडण° X °कांड X नादंकुडं L. 15. BFGZ नद्दी CX णद्दी X तु । कुं । कुंडा° C नंडाख्य° G कुडा° CGX णंदशब्दो Z नदशब्दो G देश्य CX °भिस्तु उभयम° L. 16. C 1. hd. °ष्टमेमि नेका° X °मित्यन्येका° G °बद्धां ।

घाणे मूके णक्को णण्णो कूवे खलग्गजेट्ठे च ।
कद्दमिए वइविवरे पओअणे णल्लयं णिमित्ते अ ॥ ४६ ॥

णक्को घ्राणं मूकश्च । ग्राहे तु णक्कशब्दो नक्रशब्दभव एव । णण्णो कूपो दुर्जनो ज्येष्ठो भ्राता चेति त्र्यर्थः । णल्लयं कर्दमितं वृतिविवरं प्रयोजनं निमित्तं चेति चतुरर्थम् ॥ [४६]

रयदुद्दिणेसु णड्डुलमह णड्डंववयमघिणणिन्दासु ।
सब्भावेऽभिप्पाए णाउड्डो चोरकञ्चणे णिक्खो ॥ ४७ ॥

णड्डुलं रतं दुर्दिनं च । णड्डंववयं अघृणा निन्दा चेति द्व्यर्थम् । णाउड्डो सद्भावो-ऽभिप्रायश्च । मनोरथ इत्यन्ये । णिक्खो चोरः काञ्चनं च ॥ [४७]

कउहछउमेसु णिव्वं णिअयं रयसयणसासयघडेसु ।
सुत्तोट्ठिए णिरासे उब्भडअकिवेसु अ णिविड्ढो ॥ ४८ ॥

णिव्वं ककुदं व्याजश्च । पटलान्ते तु णिव्वशब्दो नीव्रशब्दभव एव । णिअयं रतं शयनीयं शाश्वतं घटश्चेति चतुरर्थम् । णिविड्ढो सुप्तोत्थितो निराश उद्भटो नृशंसश्चेति चतुरर्थः ॥ [४८]

L. 1. BF घाणे B ण्णण्णो A क्खलग्ग° C °जेमुं corr. 2. hd. L. 2. A कद्दुम्मिए E °विवरे AX पउअणे CGZ पउयणे Y पओयणे A णल्लयं BF निमित्ते G णिरित्ते ABFYZ E °विवरे AX पउअणे CGZ पउयणे Y पओयणे A णल्लयं BF निमित्ते G णिरित्ते ABFYZ व G यं; *om.* C. L. 3. X भवः; *om.* एव G णक्को for णण्णो. L. 4. B ज्येष्ठो GX ज्येष्टो X चन for भ्राता G णल्लअ Z णल्लअं C वृत्ति°. L. 5. Z चेति त्र्यर्थ चतुर्थं । L. 6. G °दुर्द्दिणेसु AC णड्डुल° X णेड्डुल° C णड्डंववय° BF णड्डंचवय° Z णड्डंवयय° AEGXY णड्डंववय° A °मघिण°. L. 7. BF सब्भावे G सब्भा YZ *om.* ऽ A विप्पाए BF भिप्पा णाउड्डो. L. 8. C णड्डुलं X णेड्डुलं G रवं X adds । मइ । after च C णड्ढं° BF °चवयं CGX °ववयं Z °ववयं G अघृणा BF सब्भावः G सब्भावो B भिप्पा° L. 9. X अभिप्राय° BF *om.* णिक्खो चोरः Z चौरः X काचनं. L. 10. B कउह° BF °छउसेसु C 2. hd. (A!) Y णिव्वं E नियय CGXZ णियय Y णिअअं BF रयणसासय° C रयसयणे. L. 11. E गुत्तोट्ठिए C °ट्ठिओ Y सुत्तुट्ठिए E णिराए C णिरासो C उब्भडअविवेसु X °यकिवेसु Y य ABF णिविड्ढो G णिविट्टो CXY णिविड्ढो Z णिविड्ढो. L. 12. BF, C 1. hd. Z णिव्वं CX कुकदं C पडल° BCFX तु नीव्रशब्दभव (BF नीव्र°) एव णिव्वशब्दः । *cdd.* णिययं L. 13. Z शायनीयं X घटश्चेति च चतु° BCF निविड्ढो G णिविट्टो Z णिविड्ढो C निराशा BF उब्भटो C उद्भवे C नृशंसश्चेति L. 14. G °र्थाः.

सेअगणेसु णिहाओ पुट्टे उव्वेढिए णिरप्पो अ ।
चोरट्ठिअपुट्टेसुं णिरक्कमुज्जुअदढेसु णिप्पिच्छं ॥ ४९ ॥

णिहाओ स्वेदः समूहश्च । णिरप्पो पृष्ठमुद्वेष्टितं च । णिरक्को चोरः स्थितः पृष्ठं चेति त्र्यर्थः । णिप्पिच्छं ऋजु दृढं च ॥ [४९]

पयडोज्जुरिऊसु णिराओ णिट्टंकं च टङ्किए विसमे ।
णिहुअं णिव्वावारे तुण्हिक्के तह य सुरयम्मि ॥ ५० ॥

णिराओ प्रकट ऋजू रिपुश्चेति त्र्यर्थः । णिट्टंकं टङ्कच्छिन्नं विषमं च । णिहुअं निर्व्यापारं तूष्णीकं सुरतं चेति त्र्यर्थम् ॥ [५०]

णिव्वलिअं जलधोए पविगणिए विहडिए चेअ ।
वायसमूकेसु णिउक्कणो णिहेलणमगारजघणेसु ॥ ५१ ॥

णिव्वलिअं जलधौतं प्रविगणितं विघटितं चेति त्र्यर्थम् । णिव्वलेइ दुःखं मुञ्चति निष्पद्यते क्षरति चेति धात्वादेशे सिद्धम् । णिउक्कणो वायसो मूकश्च । णिहेलणं गृहं जघनं च । अत्र । णिव्वरइ दुःखं कथयति छिनत्ति च । णिहोडइ निवारयति पातयति च । णिलुक्कइ तुडति निलीयते च । णिवहइ णिरिणासइ गच्छति पिनष्टि नश्यति च ।

L. 1. BF सेयाग° ACFGYZ सेय° X °गणासु AGX णिहाउ A उवेढिए C उव्वेड्डिए E उव्वो° GXZ णिरप्पो Y णिरिप्पो *cdd.* य. L. 2. A चोर° C चोरे ABCEFXYZ °ट्ठिय G °ट्ठिय° GZ °पुट्टसुं X °पुट्ठेसु ABFGYZ णिरिक्क° BF °मुज्जुअ° C °मुज्जुय° 2. hd. °ऋजुय° X °मुज्झय° (!) Y °मुज्जुय° BF दढिसु C णिपिच्छं Z णिप्पित्थं. L. 3. GX णिहाउ GXZ णिरप्पो *cdd.* पृष्ठमु° GZ णिरिक्को BCFX चोर Z चोरः *cdd.* पृष्टं (X पृष्ठं) and त्र्यर्थं L. 4. G *om.* from णिप्पि° to च incl. X णिणिप्पिच्छं Z णिप्पित्थं. L. 5. X प्पयडो° A पयडोउज्जु° BF प्पयडोयु° Y पयडुज्जु° CGXZ °डोज्ज° E °क्कोज्जुं° AGX णिराउ GXZ णिद्दंकं X ढंकिए. L. 6. CEXY णिहुयं. L. 7. GX णिराउ Z प्रकटः *cdd.* ऋजुः (X ऋजु) GXZ णिद्दंकं *cdd.* णिहुयं L. 8. G त्र्यर्थः. L. 9. *cdd.* °लियं A पविगलिए C विगणिए BF वेय ACGYZ चेय C 2. hd. वेय. L. 10. X वासय° BF °मूहेसु Z णिउक्को A °लणमगरे ज° X °मग्गर° AC °णेसुं. L. 11. G णिव्व° (!) *cdd.* °लियं X प्रविगाणितं BCF णिच्चलेइ. L. 12. BF *om.* क्षरति G °देशसिद्धं C 1. hd. °शे द्विं X °देशे मूका। णिउक्को काक मूकश्चेति । L. 13. C जघन्यं C 2. hd. णिव्वरइ G णिव्वइ B (F!) X *om.* च X णेहोडइ. L. 14. BF तुडयति X तुडंति Z त्रुटति X णिवणिवहइ णिरिणोसइ.

णीलुंछइ निष्पतति आच्छोटयति च। णीरवइ बुभुक्षते आक्षिपति च। णीहरइ निःसरति आक्रन्दति च। णुमइ न्यस्यति छादयति चेति धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः ॥ [५१]

॥ इत्याचार्यश्रीहेमचन्द्रविरचितायां देशीनाममालायां चतुर्थो वर्गः ॥

L. 1. B णिष्प° X निःष्प° BF णिरवइ C णारवइ. L. 2. C 1. hd. निःसति X निःस्सरति C आकान्दति G लादयति B °षूकाः L. 3. X नोका. L. 4. C इत्यार्य° BCFGXZ °तायां स्वोपज्ञदेशीशब्दसंग्रहवृत्तौ च° व°। ग्रंथाग्रं (G °ग्रंथाः) २३२ (X२३३)। E has only : ॥ इति चतुर्थवर्गः ॥ Y ॥ चतुर्थो वर्गः ॥छ॥ X has चतुर्थो वर्गः at the end of stanza 51.

॥ अथ तादयः ॥

तंबा गाई तंटं पुट्ठं सुत्तोप्पलेसु तग्गतणा ।
तड्डी वईइ सोगम्मि तमो तवणी अ भक्खम्मि ॥ १ ॥

तंबा गौः । तंटं पृष्ठम् । तग्गं सूत्रम् । सूत्रमिति सामान्याभिधानेऽपि सूत्रकङ्कणमुच्यते । यदाह ॥ तग्गं च सुत्रकङ्कणकम् ॥ तणं उत्पलम् । तड्डी वृतिः । तमो शोकः । तवणी भक्षणयोग्यम् । कणादि ॥ यथा ।

तंटब्बहणतड्डिविहीहि तंबचारणय तग्गवलणेहिं ।
तणलोअणा ण तवणिं कुणन्ति विरहे तमं जडा जन्ति ॥ १ ॥ [१]

तमणं चुल्ली तहरी बहलसुरा वावडे तवओ ।
तसिअं सुक्के सयणे तल्लडमोल्लम्मि तण्णायं ॥ २ ॥

तमणं चुल्लिः । तहरी पङ्किला सुरा । तवओ व्यावृतः । तसिअं शुष्कम् । तल्लडं शय्या । तण्णायं आर्द्रम् ॥ यथा ।

विरहम्मि तुज्झ सुहव तसिए तण्णायकमलतल्लडए ।
तमणं व तप्पइ सही तहरीतवओ ण जाणसि तुमं तु ॥ २ ॥ [२]

L. 1. *om.* A; E ॥ अथ तादिः ॥ Y ॥ तकारादिः ॥ L. 2. ABFGX तंबा C 1. hd. तंबा 2. hd तंब्बा E तम्बा C तंतं E तटं A पोड्डं C 1. hd. सुद्दं GZ सुद्दं AXY सुत्तुप्प° E सुत्तुप्प° GZ °प्पगेसु E तग्गु° GZ *om.* तग्ग. L. 3. X तड्डी E तड्डी वईं च *cdd.* य X भिक्खंमि. L. 4. BFG तंबा X तंबा BF गोः X तटं *cdd.* पृष्टं CX °मिति तु सा° C सूत्रं क° Z सूत्रकंकणं BX °कणकमुच्यते L. 5. X तु for च G तड्डी X तटी CX वृत्तिः. L. 6. X कणादिः. L. 7. BF °विहिं CGXZ °विहीहिं BF तंबचारणय C तवचार° X तंववार Z तंवचार G तंववार or चार BCFX °चलणेहिं. L. 8. CGXZ °लोयणा X तुमं BF जरा C जड. L. 9. B तहहरी ABCFG वहल° E वावडे B, C 2. hd. तवओ GX तवउ. L. 10. *cdd.* तसियं Z सुक्के E तलड° Y °मुल्लम्मि. L. 11. C चुल्हिः 2. hd. चुल्ली BGX तवउ *cdd.* तसियं G सुष्कं L. 12. B तन्नायं. L. 13. BCF तुज्झ BCF सुह X सूहव C तवसिए BF तण्हाय° G तन्नाय°. L. 14. CX च C *om.* तहरी CXZ °तवउ G तवउ X इति for जाणसि X *om.* तु.

तच्छिंडं च कराले णयरारक्खे तलारो अ ।
तत्तिल्लो तल्लिच्छो अ तप्परे तणचए तणेसी अ ॥ ३ ॥

तच्छिंडं करालम् । तलारो नगरारक्षकः । तत्तिल्लो तथा तल्लिच्छो तत्परः । तणेसी तृणप्रकरः ॥ यथा ।

दोसगवेसणतात्तिल्ल तलारभया तणेसिअन्तरिआ ।
उअ तइ तल्लिच्छा सा तमतच्छिंडे पडिच्छइ कुडङ्गे ॥ ३ ॥ [३]

तरसं मंसे तंबेहितंबटक्कारिआउ सेहाली ।
इच्छाइ तक्कणा तंतडितोंतडिआ करम्बम्मि ॥ ४ ॥

तरसं मांसम् । तंबेही तथा तंबटकारी शेफालिका । तक्कणा इच्छा । तंतडी तथा तोंतडी करम्बः ॥ यथा ।

चय तंबेहिकुडङ्गं ण तंबटक्कारिरत्तवसणोऽअं ।
ण हु तरसतक्कणं कङ्गुतंतडी कलमतोंतडी अ हरे ॥ ४ ॥ [४]

गोहुमकुङ्कुमिआए अ तंबिरा तंबरत्ती अ ।
तरवट्टो पउमाडम्मि तडवडा आउलितरुम्मि ॥ ५ ॥

L. 1. E त for च A णगरा° Z णयरारक्खे G कलारो X नरो *cdd.* य. L. 2. BF तच्छल्लोछो *cdd.* य BF तप्पर ACZ तणचए X तणए Y तिणचए ABCFGXYZ य. L. 3. Z तच्छिंडं B °डं च करा° G तणारो CX नगररक्षकः C तल्लिच्छो; *om.* GX. L. 4. X तृणमकारः G *om.* यथा. L. 5. B °भाया CX तणेसियंत° *cdd.* °रिया. L. 6. BF ओअ CZ तई CX तच्छिल्ला G तमच्छिंडे Z तमयच्छिंडे BF °च्छिंडो BF कुडिंगे. L. 7. A तम्बेहि° BCFGXYZ तंबे° E तम्बे° BFGZ °तंबट° X °तंबट्ट° C तंम्ब° E तम्ब CX (F!) °टकारि° ABFGXZ °रियाउ C °रियाओ. L. 8. E इन्छा य C(F!) तंतडिया *om.* तोंतडि X °तोंडडिया ABEFGXYZ °डिया A करम्बम्मि C करबंमि BFZ करंबंमि. L. 9. C 1. hd. मंसं 2. hd. अंसे C(F!)GXZ तंबेही B तंबेहि C(F!) तंबट्टकारी X तंबट्टकारिका G टंट्ट° BZ तंब° B इंच्छा L. 10. X तोंडडी G करंबः. L. 11. CX चय BF तंचेहि° CGXZ तंबेहि° BGZ तंबट° C (F!) तम्बट्ट° X तंबट्ट° C °वसाणो BCFX यं G यं Z व्वं. L. 12. G णं C तरस° X नास° BF कंगुतंतंडी CZ कंगुतोंतडी G कंगुतोनडी GZ कमलतंतडी C °तोंतडी BFG य CXZ °डी हर. L. 13. EGXYZ °मियाए *cdd.* य A तंबिरा BF तंबरा C ताम्बिरा E तम्बिरा GYZ तंबिरा BFGZ तंबरत्ती ACE तम्ब° *cdd.* य. L. 14. BF पउताडंमि C पउणा° E पउमारंमि Y पउनाडम्मि C °तरंमि.

तंविरा तथा तंबरत्ती गोधूमेषु कुङ्कुमच्छाया । तरवट्टो प्रपुनाटः । तडवडा आउलिवृक्षः ॥ यथा ।

सहि तंबरत्तिरम्मे छेत्ते सुत्तम्मि तंबिरच्छि पिए ।
तरवट्टतडवडाउलकुडङ्गए कीस चलिआ सि ॥ ५ ॥

अत्र । तलिणं सूक्ष्ममिति तलिनशब्दभवम् । तरइ शक्नोति । तच्छइ तक्ष्णोति । तडइ तड्डइ तड्डवइ तनोति । एते धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः ॥ [५]

इन्दोवे तंबकिमी तणसोल्ली मल्लिआए अ ।
सुरयम्मि तत्तुडिल्लं पसारिए चेअ तणरासी ॥ ६ ॥

तंबकिमी इंद्रगोपः । तणसोल्ली मल्लिका । तत्तुडिल्लं सुरतम् । तणरासी प्रसारितम् ॥ यथा ।

जइ तत्तुडिल्लपण्डिअ तणसोल्लीवल्लहो गओ कालो ।
तुह विरहे तणरासिअतंबकिमी पाउसो कहं तीए ॥ ६ ॥ [६]

सालिम्मि तलप्फलतालहला खुहिए तडमडो अ ।
तंतुक्खोडी अ तुरी उड्डुवे तरिअव्वतणवरंडीओ ॥ ७ ॥

L. 1. BFGXZ तंविरा C तम्बिरा G तचा BFGZ तंव° C तम्ब° G °धूमेष्वकुंकु° B तरुवट्टो GZ तरवट्टो X प्रपाटः (!). L. 3. X संहे BFZ तंव° G तम्ब° X तम्मर° C तम्मरम्मे GZ छित्ते मुत्तंमि BCF तंचिर° G तंबिर° X तंबिरि°. L. 4. X वरवट्ट° In G तरवट्ट is torn off. C °कुंडगए CGZ चलिया. L. 5. X अ for अत्र G तलिनं X वलिणं X शक्नोति. L. 6. C *om.* तड्डवइ, in G it is torn off. From एते to सो in तणसोल्ली l. 7. torn off in G. X वि for इति. L. 7. A तम्ब° C तम्ब° BF तंव A तण्ण° X °सोली *cdd.* मल्लियाए ACEGXYZ य. L. 8. A C 1. hd. EGX तत्तुडिल्लं BF त्तुडिल्लं X पसारिय AGXYZ चेय BF वेव CE वेय EX तणुरासी. L. 9. BFGX तंव° C तम्ब° From तणसोल्ली to ल्ली° in l. 11. torn off in G. BF का for मल्लिका B C 1. hd. FX तत्तुडिल्लं. तण° प्र° twice in B. L. 11. X तुडिल्ल° BCFG तत्तुडिल्ल° *cdd.* °पंडिय B °वल्लओहो CGX गउ. L. 12. *cdd.* °रासिय° From यतंब to रं in °वरंडीओ l. 2. next stanza torn off in G. BFZ तंव C °किमा B पासो. L. 13. X सलम्मि BFZ सालंमि BF तलहला A तलप्फला° Z तलप्पलता° E तलप्पल-तालफला X तलप्पलोतालहलो ABCFYZ य. L. 14. B तंतुखोडी C (F!) तंत्तुक्ख° X तंतुक्खोडि *cdd.* य BFXY तरियव्व° C (E!) तरियच° (E °व्व!) Z तडियव्व° AGXZ °डीउ.

तलप्फलो तथा तालहलो शालिः । तडमडो क्षुभितः । तंतुक्खोडी वायकतन्त्रोपकरणम् । तरिअव्वं तथा तणवरंडी उडुपः ॥ यथा ।

कीस तलप्फलगोवीतडमडिओ जासि तालहलछेत्तं ।
तंतुक्खोडिअ वच्चसु तरिअव्वणिउत्त तणवरंडीए ॥ ७ ॥ [७]

तद्दिअसं अणुदिअसे तहल्लिआ चेअ गोवाडे ।
तद्दिअचयं च णच्चे तलयागत्ती अ कूवम्मि ॥ ८ ॥

तद्दिअसं । अदूरविप्रकर्षात् तद्दिअसिअं तद्दिअहं इत्यपि । अनुदिवसम् । तहल्लिआ गोवाटः । तद्दिअचयं नृत्यम् । तलयागत्ती कूपः ॥ यथा ।

तरुणतहल्लिअरक्खय भुमयातद्दिअचएण तद्दिअसं ।
तलयागत्तिं वच्चइ णिसि वहुआ पाणिअमिसेण ॥ ८ ॥ [८]

तडफडिअं परिचलिअम्मि कुरवए तंबकुसुमो अ ।
गालिअअङ्गुलिएसुं तलसारिअतणयमुद्दिआओ अ ॥ ९ ॥

L. 1. Z तलप्फलो From लिः in शालिः to जासि l. 3. torn off in G. Z तममडो BFX क्षुभितं C तंतु° BFX व वायक°. L. 2. C तरियवं XZ तरियव्वं Z उडपः. L. 3. C किसलतल° X कासलतलफल° C °गावी° X °तलमडिउ Z °मडिउ. L. 4. C तंतु° cdd. °डिय BF वच्चंसु From च to णि in पाणिअ° l. 10. torn off in G. BF तरियव्व° X तरिव्व° C तरियच्चणिउच्चण तणचरंडोओ Z तरियणिउव्व तणवरंडीण. L. 5. ABCFG तद्दियसं ABCFGX अणुद्दियसे Z अणुदिवसे ABCFGXZ तहल्लिया BFZ चेव C वेय Y चेय. L. 6. cdd. तद्दिय° CXZ °वयं EZ णच्चे Z तलया° BF °मत्ती X °गत्ता CEXZ व In A the whole stanza is omitted. L. 7. cdd. तद्दियसं अ° तद्दियसियं तद्दियहं Z अनुदिवसः. L. 8. cdd. तहल्लिया cdd. तद्दियच(X व) यं Z तलयागत्ती. L. 9. C वरुणवइ° cdd. °ल्लिय° X मुमया° cdd. °तद्दियच (XZ व) एण तद्दियसं. L. 10. BF वच्चइ C उच्चइ BF ओ for णिसि Z उ for णिसि BFZ बहुया CX वहुया cdd. पाणिय°. L. 11. A तडप्फडियं BFXYZ °फडियं G °फलियं From परि° to वकः in कुरवकः l. 1. next page torn off in G. BFXYZ °चलियंमि A कुरुवए E कुरवए Y कुरवए Z कुरुवए BF तंबकुसुमो C तावकुसुगो XZ तंव° cdd. य. L. 12. E गोलिय° ABCFXYZ गालिय° X °अंगुलिएसु cdd. °सारिय° BF °तणअ° BEFYZ °मुद्दियाओ CX मुद्दियाउ cdd. य Y वि.

तडफडिअं परितश्चलितम् । तंबकुसुमो कुरवकः । तलसारिअं गालितम् । अन्ये तु तलसारिओ नालिक इति पठन्तस्तलसारिअं मुग्धमाचक्षते । तणयमुद्दिआ अङ्गुलीयकम् ॥ यथा ।

अइ तलसारिअपेम्मय तुह विरहे तीइ इत्थ तडफडिअं ।
तंबकुसुमस्स मूले ओपडिआ तणयमुद्दिआ कहइ ॥ ९ ॥

अत्र । तलयंटइ भ्रमति । इति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् ॥ [९]

ताला लाजा रम्मम्मि तामरो रोअणम्मि ताडिअयं ।
तारत्तरो मुहुत्ते जलभवफुल्लम्मि तामरसं ॥ १० ॥

ताला लाजाः । तामरं रम्यम् । ताडिअयं रोदनम् । तारत्तरो मुहूर्तः । तामरसं जलोद्भवपुष्पम् । पद्मवाचकस्तु तामरसशब्दः संस्कृतसम एव ॥ यथा ।

ताडिअयपरं बालं कुलडा तालाहि भोलविअ जाइ ।
तारत्तरेण तामरतामरसे सरिअतूहम्मि ॥ १० ॥ [१०]

तालप्फली अ दासी तित्ती सारम्मि दूसहे तिव्वं ।
तिरिडो तिमिरे तिणिसं महुपडले तिमिणमल्लदारुम्मि ॥ ११ ॥

L. 1. *cdd.* °फडियं BF तंच° XZ तंव° C चकुसु° B कुरवक C (F!) X कुरव (X च) कः BFGXZ °सारियं From तु to तीइ excl. l. 4. torn off in G. L. 2. X लसारिउ (omitting त) Z तलसारिउ B नालिकनालिक X पढंतत्तल° *cdd.* °सारियं Z °सारिय *cdd.* °मुद्दिया. L. 4. *cdd.* अवि BF तणसारय° CXZ °रिय° C इच्छ; illegible in G. Z एत्थ *cdd.* °डियं. L. 5 BFGX तंव° C तंच° X °कुसमस्स BF ओपडिया CZ उपडिय GX उपडिया *cdd.* °द्दिया From कहइ to णम्मि in l. 7. torn off in G. L. 6. X अत्र भंटइ Z तलयंटइ. L. 7. C लाज C 1. hd. रेम्मंमि X तामरसो BF ताम रोअणंमि Z रोरोयणम्मि AEX ताडिययं GZ °डिअअं Y °डियअं. L. 8. C ताउत्तरो X तारंतरो C 1. hd. मुहुत्ते BF मुहत्ते E जलयरफु°. L. 9. B लाला; From : to चकस्तु l. 10. torn off in G. X तामरसं BFZ ताडिययं X तारंतरो. L. 10. C °द्रव पु° B °कुष्पं. L. 11. BXZ ताडियय° C (F) ताडिअयययरं *cdd.* बालं B कुडला X कुलटा CGXZ तालाहिं BFZ भोलविय X तोलविअ GZ जाइं. L. 12. GXZ तारंतरेण CX *om.* तामर° Z मरतामरसे From तामरसे to सी in दासी in l. 13. torn off in G. BFZ सरिय° X सरिहू° F °तूहंमि C °तहंमि X °तूहमितामरसं. L. 13. BZ तालाफली ABFYZ य E दूसहो G (A!) तिव्वं E तिव्वं. L. 14. ABEFGXZ तिणसं C तिणिसं cfr II I, 12. G महुपडणे BF तिमिण दारुंमि A तिमिणदारुमल्लम्मि Y तिमण° C °दारुम्मि GZ °दारुम्मि.

तालफली दासी । तिघी सारम् । तिव्वं दुर्विषहम् । तिव्वं अत्यर्थमिति सातवाहनः । तिरिडो तिमिरवृक्षः । तिणिसं मधुपटलम् । तिमिणं आर्द्रदारु ॥ यथा ।

वयणाइं तालफली असुणन्ती तिणिसतित्तिमहुराइं ।
तिव्वविलिअस्स पइणो ओ पहरइ तिरिडतिमिणेण ॥ ११ ॥

अत्र । तालिअंटइ भ्रमति । इति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् ॥ [११]

उण्हपवणे तिरिड्डी तिंगिच्छी तिंगिआ य कमलरए ।
तिविडी पुडिआ गुरु तित्तुअं च ण्हाणोल्लिअम्मि तित्तिरिअं ॥१२॥

तिरिड्डी उष्णवातः । तिंगिच्छी तथा तिंगिआ कमलरजः । तिविडी पुटिका । तिविडा सूचीति केचित् । तित्तुअं गुरु । तित्तिरिअं स्नानार्द्रम् ॥ यथा ।

तिंगिच्छिसुरहिजसभरणिव कलुसिअतिंगिए तिरिड्डम्मि ।
तित्तुअदुहा तुह रिऊ णइतित्तिरिआ जिमन्ति तिविडीए ॥ १२ ॥ [१२]

तिमिरिच्छतिमिच्छाहा करञ्जपहिआ तिमिंगिलो मीणे ।
तिण्हीकयम्मि तिक्खालिअं तह तिरोवई वयन्तरिए ॥ १३ ॥

L. 1. XZ तालफली G *om.* तालफ्कलीदासी G तिव्व X *om.* तिव्वं दुर्विषहम् *cdd.* तिव्वमत्यर्थमिति X तिव्वं मित्यर्थः मिति. L. 2. G °वाहानः GZ तिणसं X मधुपधुलं BF तिमिरं. L. 3. BCF तिणस° CX °महुराई. L. 4. CGXZ °विलियस्स B (F!) °बलियस्स X पयणो CG उ Z तिरिड्डतिमिणेण. L. 5. BF तालिअंटइ C 1. hd. वालि° BF भ्रमयतीति CGXZ भ्रमतीति G °ति ति धा° BFCX °शेषूक इति नोक्तः(B नोक्तं). L. 6. A तिरड्डी C तिरिट्ठी C तिंगच्छी E तिगिच्छी GZ तिग्गिछी ABEFGXYZ तिंगिया C तिगिया X कमलए. L. 7. *cdd.* पुडिया ABXY तित्रुयं C (F!) GZ तित्तुयं A ण्हाणुत्तियंमि Y ण्हाणुल्लियम्मि Z °णोल्लियम्मि EX °णोल्लियं च A तित्ति° BF तित्तिरयं GZ तित्तुरियं ACEXY °रियं. L. 8. C तिरिट्ठी BF तिगंछी GZ *om.* तथा C तत्था (sic) BF तिंगया CGXZ तिंगिया GZ च कमल.° L. 9. BCFX शूर्चीति BX तित्रुयं CG (F!) Z तित्तुयं B तिचरियं C (F!) X °रियं G स्नानार्द्री. L. 10. C तिंगिच्छि° G तिगिच्छि° Z तिग्गिछि° C सिडुलिय° G कलु° XZ सलु° BFGXZ °सिय° BF °तंगिए C तिरिट्टिंमि X °ट्टंमि. L. 11. BF तित्रुअ° CZ तित्तुय° GX तित्रुय° X °डुहा C रिणऊ णइतिंत्ति° Z णतित्ति° *cdd.* °रिया. L. 12. ABFGXYZ तिमिरच्छ° E °च्छाहा° *cdd.* °पहिया C 1. hd. °पिहिया B तमिंगलो F तामिंगिलो Y तिमिंगलो. L. 13. ABFGXYZ °लियं C °लयं E विरो° G °वइ Z वयतरिए.

तिमिरिच्छो करञ्जद्रुमः। तिमिच्छाहो पथिकः। तिमिच्छओ इति काश्चित्। तिमिंगिलो मीनः। मत्स्यविशेषवाचकस्तु संस्कृतसमः। तिक्खालिअं तीक्ष्णीकृतम्। तिरोवई वृत्यन्तरितः॥ यथा।

हणिओ तिमिंगिलघएण एस तिक्खालिएण व सरेण।
मुच्छइ तिमिरिच्छतले तिरोवइपिओ तिमिच्छाहो॥ १३॥ [१३]

तुंगी रयणी तुण्ही अ सूअरे तुच्छमोसुक्क।
तुलसी सुरसलयाए तुंडीरं महुरबिम्बम्मि॥ १४॥

तुंगी रात्रिः। तुण्ही सूकरः। तुच्छं अवशुष्कम्। अत्र तुंदं उदरम्। तुंडं आस्यम्। तुंबी अलाबूः। एते संस्कृतसमत्वान्नोक्ताः। तुलसी सुरसलता। तुंडीरं मधुरबिम्बम्॥ यथा।

तुंडीरउट्ठि तुमए अतुच्छतुलसीहि अच्चिआ चण्डी।
तुंगीवइपुण्णकलं जमाइतुण्हीवलं वरं लहसि॥ १४॥ [१४]

तुण्हिक्को मिउअचलम्मि तुलग्गं कागतालीए।
तुच्छयतुच्छइआ रञ्जिए जरघडम्मि तुंडूओ॥ १५॥

तुण्हिक्को मृदुनिश्चलः। तुलग्गं काकतालीयम्। तुच्छयं तथा तुच्छइअं रञ्जितम्। तुंडूओ जीर्णघटः॥ यथा।

L. 1. *cdd.* तिमिरच्छो GZ करंजः GXZ तिमिच्छड. L. 2. G तिमिगिलो X तिमिंगलो X °विशेषः वा° *cdd.* °लिथं. L. 3. G वृत्त्यंतरितः L. 4. GX हणिउ B तमिंगलोघएण F तामिंगिलो° X तिमिंगिलएण G स BF सरंमि. L. 5. C. मुच्छइ BFGZ तिमिरच्छ° C तिमिरिच्थ° CGXZ °पिउ C तिमि° G °च्छाउ Z °च्छाओ. L. 6. BCF तुण्णी EGXYZ तुण्णी GYZ य BGXYZ सूयरे C (F!) सुयरे X तुच्छमयमुक्के ABC 1. hd. (F!) °मोमुक्के. L. 7. A सरस° BF °सलयाए Z तुडीरं G °बिबंमि. L. 8. BCF तुण्णी G तुंगी X तूण्णी Z तुण्णी Z तुच्छं BFGXZ तुंदमुदरं C तुंदरं *cdd.* तुंडमास्यं. L. 9. BFG तुंबी BFG अलाबूः C 1. hd. अलाबुः X अलाबू B °त्वात् नो° G तुंडी मधुर° G °बिंबं. L. 10. C तुंडीरहि B °उट्ठि FZ °उट्ठि G उट्टि or उट्ठि *cdd.* °तुलसीहि BFGZ अच्चिया C अच्चिया. L. 11. *cdd* तुण्णी BFGXZ °वलं C वरं. L. 12. Y मिओअ C °चलंमि Y काकतालीए. L. 13. Y तुच्छयतुच्छइया B °तुच्छयइया F °तुच्छइया ACEGXZ °इया X जिरघडंमि A तुंडुउ BFX तंडूओ (X उ) E तंडूओ Z तुंडूओ. L. 14. B काग° B *om.* तुच्छयं G तुच्छयं BCFXZ तुच्छइयं G तुच्छइयं. L. 15. BFX तंडूओ (X उ) CZ तुंडूओ corr 2. hd. in C. G तुंडुउ GZ *om* यथा.

अग्गिंसि तुलग्गदिट्ठे तुच्छइआ मेल्लिऊण तूंडूअं ।
किं अहिसरसि सहि तुमं ण तुच्छओ एस होहि तुण्हिक्का ॥ १५ ॥ [१५]

तुणओ तूरविसेसे तुंतुक्खुडिओ तुराजुत्ते ।
दारू तुसेअजंभं तूओ तह उच्छुकम्मयरे ॥ १६ ॥

तुणओ झुंखाख्यस्तूर्यविशेषः । अत्र तुवरो रसविशेष इति संस्कृतसमत्वान्नोक्तः । तुंतुक्खुडिओ त्वरायुक्तः । तुसेअजंभं दारु । तूओ इक्षुकर्मकरः ॥ यथा ।

तूओ वायइ तुणयं उच्छुणिवीडणतुसेअजंभट्ठिओ ।
तं सुणिअ गोववहुआ तुंतुक्खुडिआ अहिसरेइ ॥ १६ ॥

अत्र तूहो सरिदवतार इति तीर्थशब्दभवत्वान्नोक्तः ॥ [१६]

पुरिसम्मि तूहणो तोलणो अ सिंबलितरुम्मि तूलिणिआ ।
तेंडुअमवि तुम्बुरुए तोसं दव्वम्मि तोमरी वल्ली ॥ १७ ॥

तूहणो तथा तोलणो पुरुषः । तूलिणी शाल्मलिः । तेंडुअं तुम्बुरु । अत्र तेअवइ प्रदीप्यत इति धात्वादेशेषूक्त इति नोक्तः । तोसं धनम् । तोमरी वल्ली ॥ यथा ।

तूहण तूलिणितेंडुअतोमरिगहणे गिरिम्मि किं भमसि ।
मुत्तूण तोलणवयं ण हु तोसं लब्भए कह वि ॥ १७ ॥ [१७]

L. 1. CX अग्गि BF आग्गि BF तुलाग्ग° X तुलग्गि° G दिट्टे BF तुच्छइया CGZ तुच्छइया X तुच्छया B मिल्लिऊण BFX तंडूयं CZ तंडूयं (Z अं). L. 2. X सहसि C छच्छओ G तुच्छउ X तुउ BFX होइ (X इ) X तुण्हिक्को. L. 3. AGX तुणउ AC तर° C °विसेस BF तंतुक्खरिओ E °खुडिओ G कुडिउ AX °डिउ C 2. hd. °डिउं C °जत्ते E °जुत्तो G जुण्णे. L. 4. BEFXZ दारु CGYZ तुसेय° C तउ A, C 2. hd. तओ GX तूउ BF तूओ BF तुच्छ° C उच्चु°; corr 2. hd. GZ तुच्छु° X इच्छु° C °कम्मयरो. L. 5. G तुणंउ X तुणउ BF ज्झुंखा° C कुंभा° (!) X जंभा° C °स्यमूर्य° Z तुवरो XZ °विशेषः. L. 6. B तुंतुक्खडिओ F तंतुक्ख° XZ °डिउ C तुंतु त्वाग° (sic) G om. तुंतु° त्वरा° CGXZ तुसेय° X दा for दारु C तुओ G तूइउ X तूउ. L. 7. C तूउ GX तूउ CX वायइ BF उछ° CX नीवीडण° GZ °तुसेय° BF °विओ° GXZ °ढिउ. L. 8. BCFXZ सुणिय G सुणेवि edd. °वहुया BCFX तुंतुक्ख° edd. °डिया. L. 9. C 1. hd. अहो BZ °नारः. L. 10. Y तोणो ABCFGYZ य BCFGY सिंबलि° E °चरुम्मि BCFGXZ तूल° edd °णिया. L. 11. AGY तेंडुयमवि BF तेडुयम° C तंमय° 2. hd. तंपूय° E तेन्डय° X तेडुय° Z तंडुय° BF तुंवरुए G तुंवु° E तुमु° X तुंब° BF तासं E दुवम्मि. L. 12. BF तथा तोहणो BFX तूलणी C 1. hd. तालि° BF तेंडुअं C संडुअं 2. hd. तंपूअं G तेंडुय Z तडुयं BCF तुंबुरु X तुंबरुः BF तेयइ. L. 13. G °पूक्तः X द्रव्यं for धनम्. L. 14. BF तोहण C तुहणि XZ तूहणि C तलणि° 2. hd. तुलणि° X तूलण° BF °तेंडुअ° GZ °तेंडुय° X गिरम्मि. L. 15. B मुत्तूण BF तोलवयं GZ न.

अणिमित्ततप्परे तोक्कओ तहा तोडणो असहणम्मि ।
तोअयतोमरिआ बप्पीहयसत्थप्पमज्जएसुं च ॥ १८ ॥

तोक्कओ अनिमित्ततत्परः । तोडणो असहनः । तोअओ चातकः । तोमरिओ शस्त्रप्रमार्जकः ॥ यथा ।

वम्महसरतोमरिए माणंसिणिमाणतोडणे काले ।
तोअय मज्झ अवत्थाकहणे दइअस्स तोक्कओ होहि ॥ १८ ॥ [१८]

॥ अथानेकार्थाः ॥

तंडं खलीणलालयसिरहीणसराहिएसुं च ।
गामणिसेज्जासु तलं तल्लं पल्ललयवरुअसेज्जासु ॥ १९ ॥

तंडं कविकालालकं शिरोविहीनं स्वराधिकं चेति त्र्यर्थम् । तलं ग्रामेशः शय्या च । तल्लं पल्वलं वरुकाख्यतृणं शय्या चेति त्र्यर्थम् ॥ [१९]

तप्परआएसेसुं तत्ती तमणी अ बाहुमुज्जेसु ।
तलिमो कुट्टिमसेज्जाघरोद्धभूवासभवणभट्ठेसु ॥ २० ॥

तत्ती तत्परता आदेशश्च । तमणी भुजो भूर्जं च । तलिमो कुट्टिमं शय्या गृहोर्ध्वभूमिर्वासभवनं भ्राष्ट्रश्चेति पञ्चार्थः ॥ [२०]

L. 1. EX अणमित्त° X °तप्पुरे B तोक्क GXZ तोक्कउ Z तोडणा. L. 2. Y तोअअ° BF *om.* तोअय *edd.* °रिया BFGZ बप्पीह°. L. 3. GZ तोक्कउ X तोक्कए BCFX अनिमित्तं तत्परः BF ऽसहनः G तोयउ X तोअउ Z तोयओ GX °रिउ. L. 5. C °सरि°. L. 6. C अवच्छा° BCFX दइयस्स CGX तोक्कउ BCFX होइ. L. 7. *om.* A; X °थानेका° given twice. E °र्थां. L. 8. E खडीलाल° AX °नालय.° L. 9. EGXZ गामिणि B °सिज्जासु G तल C तं; corr 2. hd. GZ *om.* तल्लं C तलं EX पल्लय° BFX °वरुअ° GZ °वरुअ° Y °चरुय°. L. 10. BFG कविकला° G °ब्लालकं X °नालकं Z °लीलकं X चतुर्थं for त्र्यर्थम् BF शय्या व. L. 11. C तलं पल्वल BFZ चरुका° GX वरुका° BF शया G चेति. L. 12. BF तमणा for तमणी BFY य G तमणीइ *om.* अ BFG बाहु°. L. 13. A °घरोव्व° C °घरोद्द° G °घरोह° X °घरोद्दभूमीवा° CGX °भट्टेसु X °सट्ठेसु. L. 14. G भुर्जो C भुर्जं Instead of भूर्जं च one should expect to find भूर्जश्च *edd.* गृहोर्द°. L. 15. C °भूमिवासिभ° G °भूमिवास° C भ्राष्ट्रश्चेति G भ्राष्ट्रस्येति X शब्दश्चेति.

कण्णाहरणविसेसे वरङ्गए चेअ तलवत्तो ।
तालूरो फेणकविट्ठेसु तिरिडिअं सतिमिरविचिएसु ॥ २१ ॥

तलवत्तो कर्णाभरणविशेषो वराङ्गं च । तालूरो फेनः कपित्थतरुश्च । तालूरो आवर्तश्चेति केचित् । तिरिडिअं तिमिरयुतं विचितं च ॥ [२१]

कोउअविवाहसरिसवहविअसिणिद्धकुतुवेसु तुप्पो वि ।
पीणम्मि तुरीसद्दो उवगरणे तूलिआणं च ॥ २२ ॥

तुप्पो कौतुकं विवाहः सर्षपो म्रक्षितः स्निग्धः कुतुपश्चेति षडर्थः । तुरी पीनं तूलिकानामुपकरणं चेति द्व्यर्था ॥ [२२]

णायव्वा तुंबिल्ली महुपडले उक्खले चेअ ।
तेड्डो सलहपिसल्ला तउवट्टिअकण्णिआसु तोवट्टो ॥ २३ ॥

तुंबिल्ली मधुपटलमुदूखलं चेति द्व्यर्था । तेड्डो शलभः पिशाचश्च । तोवट्टो त्रपुपट्टिकाख्यः कर्णाभरणभेदः कमलकर्णिका चेति द्व्यर्थः ॥ [२३]

॥ अथ थादिः ॥

थग्घो गाधे णिलए थद्दो थरो दहिसरे थरू छरुए ।
थंवं विसमे थक्कोऽवसरम्मि पसुम्मि थट्टिथवा ॥ २४ ॥

L. 1. Y कण्णाभरण° BF वेय C चेव AGYZ चेय. L. 2. *cdd.* °डियं (X इयं) A समिमिर° Z भतिमिर° G °चिचिएसु. L. 3. X वगः (sic) G कपित्थश्च. L. 4. *cdd.* °ड्डियं BF विचं C *om.* विचितं. L. 5. E कोउवि° ABCEFXYZ °इविय° G °इचिये° G सिणिब्व°. L. 6. C उवकरणे X °गरणा ABFXYZ तूलियाणं C तलिआणं G तालियाणं. L. 7. *cdd.* म्रक्षितं CFX स्निग्धं BF कुतप° C 1. hd. क्षुतुप° X कुमन° X तुरो सद्दो पीनं From तुरी to द्व्यर्था torn off in G. L. 8. Z मूलिकाना° C °कानामुपरणं BCFXZ द्व्यर्थः. L. 9. C णायवा तुम्बिल्ली E तुंम्बिल्ली GZ तुंवेल्ली BF महुपडवे C °पडिले ACFY चेय B वेय. L. 10. BF तेडो C तेडु GZ तिड्डो *cdd.* °वट्टि (X ट्टि) यकण्णियासु E तोवट्टा C °ट्टो (!) From तोवट्टो to वट्टो l. 11. torn off in G. L. 11. BF तंवेल्ली C तुम्बे° 2. hd. तुम्बि° X तुवेल्ली Z तुंवेल्ली B °लमुदूखलं F °लमुदू° BFX द्व्यर्थः BF तेडः CXZ तिड्डो X शशलभः G वाओर् त्रपु°. L. 12. B °पट्टिकारूपकर्णा° GZ °भरणविशेषः. L. 13. *om.* A. Y थकारादिः In G from अथ to पसुम्मि l. 15 torn off. L. 14. A थग्गो BF धग्ग C थग्धो. It will not be noted in this chapter that some of the Mss. very often confound थ and ध in the beginning of the words. X गाध ABF णिलये Z णिलए E थरो थद्दो दहि° AC थरु EY छरुए. L. 15. C 1. hd. थंभं ABC 2. hd. EFGZ थंभ X थभ Z *om.* s C पसुमि BEFY थंडि° X थडि° Z थट्टि° C थवी.

थग्घो गाधः । थहो निलयः । थरो दधिसरः । थरू त्सरुः । थंवं विषमम् । थक्को अवसरः । थट्टी तथा थवो पशुः ॥ यथा ।

दहिअं थरेण खग्गा थरूहि कूवा य थग्घसलिलेहिं ।
सोहन्ति थंवथक्का भडेहि थट्टीथवेहि गामथहा ॥ १९ ॥ [२४]

वित्थिण्णम्मि थसथसलथामा थविआ पसेविआए अ ।
थंडिल्लथमिअथलया मण्डलविम्हरिअमण्डवेसुं च ॥ २५ ॥

थसो थसलो थामो एते त्रयोऽपि विस्तीर्णार्थाः । थवी पसेविका । थंडिल्लं मण्डलम् । थमिअं विस्मृतम् । थलओ मण्डपः ॥ यथा ।

थामत्थणथंडिल्ले थसकडि तुह थविअसुण्णहिअयाए ।
थलयागओ वि दइओ थमिओ किं थसलदोसो व्व ॥ २० ॥ [२५]

भल्लायए थउड्डं वीसामे थत्तिअं चेअ ।
चञ्चुइ थग्गया थवइल्लो दीहोरुजुअलउवविट्ठो ॥ २६ ॥

L. 1. BF थग्घो C थग्घो X गाधः From निलयः to अ l. 3. torn off in G. CXZ दधिसरः XZ थरु BF *om.* थरू त्सरुः BF थंव CXZ थंवं. L. 2. B थंडी F थंटी C *om.* यथा. L. 3. *cdd.* दहिवं CZ थग्गा C थरुहिं X थरुहिं Z कवा B थग्ग° Z पग्घ° X थग्घालिलेहिं. L. 4. BF थंव° C थंब्ब° X थव्वक्का From थ to थसलो l. 7. torn off in G. B भडेहिं B थंडी° F थंटी° *cdd.* °थवेहिं CZ गामथवा. L. 5. ACX विच्छि° Y वित्थ° Z विच्छिन्नम्मि BF थवथसल° E थंसथसल° E °थामो C 2. hd. थासो ABCFXYZ थविया ABCFXYZ पसेवियाए ABCFYZ व. L. 6. A थंडिल्लमिय° BEXYZ °थमिय° F °थमवि° C °थलिय° BF मंडलया मंडलविम्हालिय° X मडल° ACEXYZ °रिय°. L. 7. X थासो G थसलो From वित्थी° to गओ l. 10. torn off in G. L. 8. BFZ थमियं CX थवियं X थललउ. L. 9. C थामच्छण° BF थविय° C थडिय° X थहिय° Z प्पइय° BF °सुन्न° Z °सुन्न° *cdd.* °हियथाए. L. 10. CGX °गउ C दओ C 2. hd. X दउ C 2. hd. XZ थमिउ Form ओ in थमिओ to सुअ° l. 3. next page torn off in G. C 2. hd. व. L. 11. Y रुल्लाअए Z भल्लायए थउड्डं BFYZ थत्तियं X थत्तिअ BF चेव YZ चेय. L. 12. Z चंचुइ X *om.* चञ्चुइ X थग्गासया AY °जुयल° BF °जमल° C दीहोरुजुय° C 2. hd. Z °होरुज्जु° BF °उव्वविट्ठो.

थउड्डं भल्लातकम् । थत्तिअं विश्रामः । थग्गया चञ्चुः । थवइल्लो प्रसारितोरुद्वयोपविष्टः ॥ यथा ।

णिव तुह भएण णट्ठा भुञ्जिअ सुअथग्गअद्धखद्धफला ।
रिउणो कुणन्ति खिण्णा थवइल्ला थत्तिअं थउड्डतले ॥ २१ ॥ [२६]

थरहरिअं कम्पिअए घणम्मि थारो थिरे थिमिअं ।
थिरणामो चलचित्ते द्रुमए थुण्णो अ वट्टिए थुल्लो ॥ २७ ॥

थरहरिअं कम्पितम् । थारो घनः । थाणयं आलवाल इति स्थानकशब्दभवः । थिमिअं स्थिरम् । थिरणामो चलचित्तः । यः कचिदपि धृतिं न बध्नाति । थुण्णो द्रुमः । थुल्लो परिवर्तितः ॥ यथा ।

थुण्णत्तणथुल्लमुहो माणिणिलोओ पिअम्मि थिरणामो ।
थारत्थाणिअं सोउं थरहरिअतणू हवेइ थिमिअमणो ॥ २२ ॥ [२७]

थुल्लमो दूसे थुक्किअमुण्णयए थुड्डहीरमवि चमरे ।
थुरुणुल्लणयं सेज्जा वाअयभण्डम्मि थूरी अ ॥ २८ ॥

थुल्लमो पटकुटी । थुक्किअं उन्नतम् । अम्बूकृते तु थुक्किअं थूत्कृतशब्दभवमेव । थुड्डहीरं चामरम् । थुरुणुल्लणयं शय्या । थूरी तन्तुवायोपकरणम् ॥ यथा ।

L. 1. C 1. hd. Z थउडं C 1. hd. भल्लाकं *cdd.* थत्तियं BF *om.* थग्गया चञ्चुः X थग्गो अनुदिनः C चञ्चु B प्रसरि° X °रुद्वयो°. L. 3. *cdd.* भुंजिय BCFX सुय° CF अद्धखद्ध° BFX °फले From ला to ल्लो in थुल्लो l. 6. torn off in G. L. 4. B रिऊणो *cdd.* थत्तियं X थउड्डतल. L. 5. Z थरि° *cdd.* °हरियं AEXY कंपियए C कंपियघणंमि A घणंमि C *om.* थिरे E थमियं ABCFXYZ थिमियं. L. 6. C 1. hd. चलचित्ते 2. hd. चलचित्ते Z द्रुमिअ E स्थुण्णो XZ थुणो Y य CZ वट्टिए A वट्टि X चट्टिए A चुल्लो E स्थुल्लो. L. 7. *cdd.* °हरियं BF थनः From नः to तः in परिवर्तितः l. 9. torn off in G. C थालयं. L. 8. B थमियं C (F !) XZ थिमियं B य BX थुणो. L. 9. XZ चुल्लो. L. 10. G थुलत्तण° BF थुण्णतुण° X पुण्णत्तण° X माणिलोउ C 1. hd. GX °लोउ *cdd.* पियंमि From थिर° to रमवि l. 12. torn off in G. L. 11. C थारच्छ° X थारथ° *cdd.* °णियं B सोओ F साओ BF थरथरिय° CXZ °हरिय° *cdd.* थिमिय° C गणो. L. 12. C दूमे C 1. hd. थुक्कियमुण्णेय 2. hd. °ण्णय ABC 2. hd. FXYZ थुक्किय° BFYZ °मुन्नयए X थुड्डहीर° C 1. hd. °रमवि. L. 13. C थुरुण्णुल्ल° 2. hd. °णुल्लु° E थुरुण्णुल्लयं GZ थुरुणु° Y थरणु° X °णय GYZ वायय° A छूरी ABF या GXYZ य. L. 14. F °मो पटकुटी torn off in G. X पक्कुटी C °कुडी *cdd.* थुक्कियं From तं in उन्नतं to शय्या l. 15 torn off in G. BF अंबूकृते *cdd.* थुक्कियं. X थूत्कृत° L. 15. C थुड्ड° X थुथरु° C °णुल्लु° Z °णुल्ल° B शय्या X शज्जा C थूरी.

तुह थुक्किअंतरिउणो थुरुणुल्लणथुड्डहीरथुलमाइं ।
ओमुत्तूण पणट्ठा थूरिकरा तन्तुवायवेसेण ॥ २३ ॥ [२८]

थूणो तुरए कोलम्मि थूलघोणो अ बिन्दुए थेवो ।
थेरो के थेरासणथेवरिआ पउमजम्मतूरेसु ॥ २९ ॥

थूणो अश्वः । थूलघोणो सूकरः । थेवो बिन्दुः । स्तोकवाचकस्तु थेवशब्दः स्तोकशब्दभव एव । थेरो ब्रह्मा । थूणो थेणो चोर इति स्तेनशब्दभवौ । थेरासणं पद्मम् । थेवरिअं जन्मनि तूर्यम् ॥ यथा ।

उक्कण्णिअ रविथूणाइ थूलघोणं अणज्झयणथेरं ।
थेरासणङ्कजिग तुह थेवरिअं जणइ हरिसजलथेवे ॥ २४ ॥ [२९]

कमपिहुवट्टे थोरो बलम्मि थोहं च खोलए थोलो ।
ठाणोण्डपिहुसु थाहो णिण्णेहदयदरिएसु थिण्णो वि ॥ ३० ॥

थोरो क्रमपृथुपरिवर्तुलः । स्थूलार्थस्तु स्थूलशब्दभव एव । थोहं बलम् । थोलो वस्त्रैकदेशः ॥ यथा ।

थोरभुअथम्भ इण्हि तुह थोहेणं रणे हयवईओ ।
सुअभिक्खणिमित्तं रिउसुद्धन्तवहूउ थोलमुड्डन्ति ॥ २५ ॥

L. 1. B थक्किंयंस° C (F!) X थुक्किंयंस° G चुक्किवंसं° Z सक्किंयंस° BF थुरुणल्लण° G °णुल्लुण° C °थुड्डहीर° X °थुड्डीर°. L. 2. C 1. hd. GX उमुत्तूण From वाय° to लम्मि l. 3. torn off in G. L. 3. F थुणो BF पुरए X नुरए CE थूलथोणो ABEFGXYZ य BG बिंदुए EX थोवो C 2. hd. थेवो. L. 4. C 1. hd. थेसो C क *edd.* °रिया C °ज्जम्मवूरेसु. L. 5. BGZ श्वः X थूलथूणो G शूकरः C थेवो X *om.* शब्दः स्तोक. L. 6. BFX °भवः *om.* एव C थेरा. X थेरो B चौर C (F!) थोरः X चौरः C थेरोसणं X °सण. L. 7. GXZ °रिंयं C (F!)°रयं C त्तर्यां 2 hd. तूर्या G तूयं X तूयं. L. 8. BCFZ उक्कणिय G उक्कण्णिय X उक्कण्णिय BF थूमघोणंमि C थूलथोणं X थूणथोणं C अणज्झयण° X अज्झयण° B °थेएं C °थेरां F °थेरें. L. 9. X थेरासणंकज्जिण G त्वेय° Z स्वेय° *edd.* °रियं X °जलथेव. L. 10. E °पिहि° BF °वट्टे EXY थेरः BF बलिम्मि GZ बलम्मि C 1. hd. Z थोले G थोल C व G च रे थालो (sic) Z च रे थालए Z थालो EXY ins. here यथाऽनेकार्थाः (Y *om.* ऽ). L. 11. BF थोणोंवपिहुसु C 1. hd. थाणडंत° 2 hd. ठणउंड° E ठाणोंड° GZ थाणोंड° Y थाणोण्ड° X ठणोडडपिट्टेसु थाहे GZ निन्नेह° X *om.* दय G °दूसेसु A थिणो GZ थिल्लो. L. 12. X थेरो BF स्थुलार्थे तु Z थलशब्द° BCFX °भवः *om.* एव, Z बले X थेलो Z थालो. L. 14. BCFX °भुय° G °थाम G थोएणं CG °वईउ X °वई. L. 15. *edd.* सुय° BCF °वहूओ BF थोलमुंडंति G थोलमुड्डन्ति X थोलमुड्डन्त.

॥ अथानेकार्थाः ॥

तत्र थक्कइ तिष्ठति फक्कति चेति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् । ठाणं स्थानम् । उण्डं गम्भीरजलम् । पृथु विस्तीर्णम् । तत्र त्रयेऽपि थाहशब्दः । थाहो दीर्घ इत्यन्ये । थिण्णो निःस्नेहदयो दृप्तश्चेति द्व्यर्थः । थिप्पइ विगलति तृप्यति चेति धात्वादेशेषूक्तमितीह नोक्तम् ॥ [३०]

भयरहिअणिब्भरेसुं बद्धसिरक्क अ थिरसीसो ।
दरकुविअवयणसंकोअणमोणेसुं थुडुंकिअं चेअ ॥ ३१ ॥

थिरसीसो निर्भीको निर्भरो बद्धशिरस्त्राणश्चेति त्र्यर्थः । थुडुंकिअं दरकुपितवदनसंकोचनं मौनं चेति द्व्यर्थम् ॥ [३१]

पासायसिहरचप्पीहएसु रप्फे तहा थूहो ।
थेणिल्लिअं हरिअभीएसु रजगमूलएसु थोओ वि ॥ ३२ ॥

थूहो प्रासादशिखरं चातको वल्मीकं चेति त्र्यर्थः । थेणिल्लिअं हृतं भीतं च । थोओ रजको मूलकश्च ॥ [३२]

॥ अथ दादिः ॥

दरमद्धे दयमम्बू दंतो कडए दवो अ गग्गरए ।
दच्छं तिक्खे सुत्तकणयम्मि दंडी दसेरो अ ॥ ३३ ॥

L. 1. *om.* A. L. 2. XZ तिश्रति BF °देशेषूक्त इति X °देशपूक्त° BFG नोक्तः G *om.* धात्वादेशेषूक्तमिति B थाणं. L. 3. GZ गर्भीरं जल (Z °लं) GZ त्रयो X °शब्दाः । थोही. L. 4. BF थिण्णो C थिन्नो 2. hd. थिण्णो X थिन्नो *cdd.* निस्नेह° X निःस्नेहः दृरियो X विप्पइ. L. 5. B °शेषुक्त इतीह. L. 6. *cdd.* °रहिय° C °निब्भरेसु BEFGZ बद्ध° C (F!) बद्ध° *cdd.* य C °सीमो. L. 7. *cdd.* °कुविय° GYZ °संकोयण° EZ °मोणेसु G °मोणेसु Y °मउणेसुं A बुडुकियं BF थुंडंकियं C थुडंकियं E थुडुडुकियं GXZ थुडुकियं Y थुडंकियं AYZ चेय BF वेय C चेव G चिय. L. 8. C 2. hd. °सीमो BCF निर्भीको corr C 2. hd. G निर्भीरा BFG *om.* निर्भरो CXZ निर्भरः C बद्धशिर° G बद्धं शिर° XZ सशिरस्त्राण° BCFZ थुडंकियं GX थुडुंकियं X दरसंकुपित°. L. 9. Z *om.* चेति. L. 10. C सोरसिहर° CEGZ °चप्पीह° E रप्फे X रफे. L. 11. A थणिलियं X थिणिल्लियं BCEFGYZ °ल्लियं *cdd.* हरिय° Z हरिभीएसु G °भीए XY रजक° GZ थोवो X थोउ A वि. L. 12. X त्र्यर्थं *cdd.* थेणिल्लियं. L. 13. GZ थोवो X थोउ. L. 14. *om.* A. Y has दकारादिः. L. 15. E दरमध्ये C °मद्धे Z °मद्धेउ AY दयम° B °मंम्बू G °मंबू E °मंम्बू X °मंबु BF दंतं A दत्तो *cdd.* य C मग्गरए. L. 16. Z दच्छं BF तिरिक्खसुत्तकणंमि ABCFGYZ य.

दरं अर्धम् । दयं जलम् । दयं शोक इत्यन्ये । दंतो पर्वतैकदेशः । दवो गद्गदः । परिहासवाचकस्तु दवो द्रवशब्दभवः । वनवह्निवाची तु संस्कृतसमः । दच्छं तीक्ष्णम् । दंडी तथा दसेरो सूत्रकनकम् । दंडी डंडीवत्सूचीसंघटितवस्त्रयुगलमपीत्यन्ये ॥ यथा ।

दच्छतवं केण कयं दंते सहि दरदयम्मि को पडिओ ।
जो दंडिमण्डिअउरो सदसेरं दवसरं तुमं रमइ ॥ २६ ॥ [३३]

सोअम्मि दसू दयरी सुराइ दमओ दरिद्दम्मि ।
दत्थरदक्खज्जा करसाडयगिद्धेसु दंतिओ ससए ॥ ३४ ॥

दसू शोकः । दयरी सुरा । दमओ दरिद्रः । दत्थरो हस्तशाटकः । दक्खज्जो गृध्रः । दंतिओ शशकः ॥ यथा ।

दक्खज्जेण झडप्पिअदत्थरसंछण्णदंतिअयमंसे ।
कुणइ दसुमारडन्ती दयरीपाणाउला दमयवेसा ॥ २७ ॥ [३४]

दवरदहिट्ठा तन्तुकविट्ठेसु दइअदयाइआ अविए ।
दडवडदहिउप्फदयावणा य धाडिणवणीअदीणेसु ॥ ३५ ॥

दवरो तन्तुः । दहिट्ठो कपित्थः । अत्र । दरिओ दृप्त इति दृप्तशब्दभवः । दंसइ दर्शयतीति धात्वादेशोयूक्त इति नोक्तौ । दइअं तथा दयाइअं रक्षितम् । दडवडो धाटी । दहिउप्फं नवनीतम् । दयावणो दीनः ॥ यथा ।

L. 1. XZ अद्वं CX दअं B अं (sic) CGZ दअं शोक X दअ G पव्वंतो पर्व्वतैक°. L. 2. B °वह्निचावाची Z दच्थं C दी तथा Z दंती. L. 3. BFX डिंडीवत् C दण्डीवत् see IV. 7. BF °सूची° G °शूची° BF °संघटितवमपित्यन्ये (F °ट्टि°). L. 4. BF दच्छंतवं G दच्छत्थव Z दच्थतवं G मेहि BF दरदअस्मि CXZ दरिदअम्मि G दरदामिय GX पडिउ. L. 5. X जं BF om. जो दंडि BFGZ °मंडिय° C °मंडि° X मंडिउरो CX रमइं GZ रइइ. L. 6. GZ सोयम्मि BF om. दसू GXZ दमउ Z दरिद्दमि. L. 7. CG दच्छर° X दत्थंर° B °दंक्खया F °दक्खया C °गिद्देसु X °गिद्धेसुं G om. गिद्वेसु A दंतिउ G दंतिउ X दंतिउ C 1. hd. समए X ससउए. L. 8. G शोक cdd. दयरी G दमउ X दमिउ C दच्छरो BF हत्थ° BF दंक्खज्जो. L. 9. GX दंतिउ X ससकः. L. 10. BF दंक्ख° G दक्खा° BCFZ झडप्पिय° C °दच्छर° CGXZ °संछन्न° BF दंतियसंसे C °दंतियय° GZ °दंतिनिय° X °दंतियमंसे. L. 11. Z कुणइं C °मारंडंती G °रदंती BCF दयरी° GZ दमअ°. L. 12. E °दहिट्ठ A °कव्विट्ठेसु E °कवि° cdd. दइय (C यं) दयाइ (C इं) या C आदिए. L. 13. BF °दहियप्फ° C °दयावणो BF धारि° G वारि° ABCEFXY °णवणीय°. L. 14. GXZ दरिउ Z दृप्तः GX om. दृप्त इति X दृप्तः शब्द° B. om. शब्द X दंसय दर्शयतीति. L. 15. C नोक्तौ cdd. दइयं तथा दयाइयं B धाडी.

दइअ दयावणय तुमं दवराहतणू दहिहवट्टथणी ।
दहिउप्फकोमलङ्गी विरहदडवडा दयाइउं जोग्गा ॥ २८ ॥ [३५]

दवहुत्तं गिम्हमुहम्मि दहित्थारो दहिसरम्मि ।
दहवोल्ली थालीए दरवल्लदयच्छरा य गामेसे ॥ ३६ ॥

दवहुत्तं ग्रीष्ममुखम् । दहित्थारो दधिसरः । दहित्थरो इत्यन्ये । दहवोल्ली स्थाली । दरवल्लो तथा दयच्छरो ग्रामस्वामी ॥ यथा ।

सदहित्थारदहिणा णवदहवोल्लीइ विरइअकरम्बं ।
दवहुत्ते अलहन्तो दरवल्ल दयच्छरो सि कहं ॥ २९ ॥ [३६]

णिविडम्मि दरुम्मिल्लं दरमत्तदरंदरा हठोल्लासा ।
दरवल्लहो अ दइए दरवल्लणिहेलणं च सुण्णघरे ॥ ३७ ॥

दरुम्मिल्लं घनम् । दरमत्ता बलात्कारः । दरंदरो उल्लासः । दरवल्लहो दयितः । दरवल्लणिहेलणं शून्यगृहम् ॥ यथा ।

दरवल्लहाइ तुह तइ ण सिणेहदरंदरो दरुम्मिल्लो ।
ता जइ दरमत्ताए दरवल्लणिहेलणम्मि तं रमसि ॥ ३० ॥

अत्र । दव्वीअरो सर्प इति दर्वीकरशब्दभवः । दक्खवइ दर्शयतीति धात्वादेशेषूक्त इति नोक्तौ ॥ [३७]

L. 1. *cdd.* दइय BF °नणू X दहिह° L. 2. Z दहिउप्प° C दयाइउ X दयाइउउं. L. 3. E गेम्ह° X गिह्म° C °सुहंमि Z °मुहुंमि E दइत्थारो C दहिच्छारो. L. 4. ABFGXYZ °वोल्ली C °चोल्ली EX थालिए GZ सालिए BFY °दअत्थरा C °दअच्छरो GZ °दयत्थरा C गामेसु X गामेसो. L. 5. C °सुखं C दहिच्छारो X दधित्थारा C दधिच्छरो BFG C 1. hd. XZ °वोल्ली C 2. hd. °चोल्ली G छली. L. 6. BX दअत्थरो C (F !) दयच्छरो GZ दयत्थरो. L. 7. C सदहिच्छार° XZ °रणदहिणा *cdd.* °वोल्लीइ *cdd.* विरइय° X विरइइ° BFG °करंबं. L. 8. G दवहुंने X अलहनो BFGXZ दअत्थरो. L. 9. A निविड° X णिवड° CEX दरुमिल्लं C दरमित्त° E दरमल्ल° E हलो°. L. 10. GZ °वल्लहा BCFGYZ य A *om.* दर BFG सुन्नघरे Y सुण्णहरे Z सुन्नघरो. L. 11. CG दरुमिल्लं BF दरामत्ता C °मत्तो X दरवल्लाहो. L. 12. X सुन्यगृहं G *om.* यथा. L. 13. X तुह त ण सणेह° C दरुमिल्लो. L. 14. G °मत्ता X दरुल्ल° C °वल्लि° X त G रमंसि. L. 15. X *om.* अत्र B दर्वीकर° CG दव्वी° GZ दर्शयति C °षूक्ताविति X षूक्तमिति. L. 16. G इति नो (sic) Z नोक्तः.

दाओ पडिहू कडीइ दारदोरा य दालिअं णयणे ।
दारिअदारद्धंतादादलिआ वेसपेडअङ्गुलिआ ॥ ३८ ॥

दाओ प्रतिभूः । दारो तथा दोरो कटिसूत्रम् । दालिअं चक्षुः । दारिआ वेश्या । अत्र दावइ दर्शयतीति धात्वादेशोक्तमिति नोक्तम् । दारद्धंता पेटा । दादलिआ अङ्गुलिः ॥ यथा ।

चलदालिअदादलिआण रणिरदाराण दारिअजणाण ।
दोररवो दारद्धंताए जणवत्थघल्लणयदाओ ॥ ३१ ॥ [३८]

दिअहम्मि दिओ सुण्णाराणत्थेसुं दिअज्झदिप्पंता ।
दिव्वासा चामुण्डा जडे दिअलिओ दिआहमो भासे ॥ ३९ ॥

दिओ दिवसः । दिअज्झो सुवर्णकारः । दिप्पंतो अनर्थः । दिव्वासा चामुण्डा । दिअलिओ मूर्खः । दिआहमो भासपक्षी ॥ यथा ।

पुरिसदिआहम दिअलिअदिअज्झ दिक्खसि ण तीइ दिप्पंतं ।
जं दिव्वासाभवणे दिअन्तसमयम्मि णागओ सि तुमं ॥ ३२ ॥ [३९]

L. 1. AGX दाउ A पडिहूं G पड्डू X दारोदोरा BF °दोरो X *om.* य *cdd.* दालियं BF नयणे. L. 2. ABCFGXYZ दारिय° E दोरिय° A °दारद्धत्ता° BX °दारिद्धंता F दारिद्धंता° C °दारद्दंता° BEFXYZ °दादलिया C °दाहलिया G *om.* दाद° E वेसापड° G वेसा अंगुलिम्मि दंदलिया ABEFYZ °लिया. L. 3. AG दाउ X दाऊ G प्रतिभू । दाउ तथा BFGZ दालियं *cdd.* दारिया. L. 4. X दावइ B दारेद्धंता F दारेद्धंता C दारद्दंता Z पेडा G *om.* पेटा and has here again । दारिआ वेश्या । G दंदलिया C 2. hd. दाहलिआ BFXZ °लिया. L. 5. G अंलिः (sic). L. 6. *cdd.* °दालिय° G दंदलयाणा Z °दंदलियाण *cdd.* दारिय°. L. 7. G दाररउ Z दोररओ C दोरद्धंताए GZ °ताइ BF जणएत्थलण° C जणअच्छ° BFGX °दाउ. L. 8. E दियंमि ABCFGYZ दियहंमि X दिउ G दिवो GZ सुन्नाग° AC(F!) दिअज्ज° B दिअच° EGZ दियज्झ° X दियज्ज°. L. 9. B दिव्वासा ABCFGYZ दिय° C 1. hd. X °लिउ *cdd.* दिया° E °इमे Z भासो. L. 10. GX दिउ B दिअज्जो C(F!) दियज्जो GXZ दियज्झो X चामुडा From चामुण्डा to क्षी torn off in G. L. 11. Before दिअलिओ C 2. hd. margin niserts जडशब्दो. *cdd.* दियलिओ (X उ) CZ *om.* मूर्खः X जडः for मूर्खः *cdd.* दियाहमो X भासा for भासपक्षी X *om.* यथा and illustrative stanza following it. L. 12. *cdd.* °दियाहम दियलिय° BF °दिअय° CGZ °दियज्झ BF दिक्खंतसि. L. 13. C °भवं णे In G वणे दिअन्तसम is torn off. BCF दियंन्त° Z °समयम्मि G °णम्मि BF णोगओ C णागउ From गओ to °हुत्तं l. 1. next page torn off in G.

सइभोअणे दिअसिअं पुव्वण्हयभोअणे अ दिअहुत्तं ।
बाले दिल्लिंदिलिओ अ दुद्धगंधिअमुहो चेअ ॥ ४० ॥

दिअसिअं सदाभोजनम् । दिअसिअं अनुदिनमित्यन्ये । दिअहुत्तं पूर्वाह्णभोजनम् । दिल्लिंदिलिओ तथा दुद्धगंधिअमुहो बालः ॥ यथा ।

मह दुद्धगंधिअमुहा दिल्लिंदिलिअस्स तस्स सेवाए ।
दूरे दिअसिअवत्ता दिअहुत्तकए वि तम्मन्ति ॥ २३ ॥ [४०]

दिअधुत्तओ अ कागे कक्किंडे दीवओ चेअ ।
सङ्खम्मि दीहजीहो दुल्लं वत्थम्मि दुत्ति सिग्घम्मि ॥ ४१ ॥

दिअधुत्तो काकः । अत्र दिवाइत्ती चाण्डाल इति दिवाकीर्तिशब्दभवत्वान्नोक्तः । दीवओ कृकलासः । दीहजीहो शङ्खः । दुल्लं वस्त्रम् । दुत्ति शीघ्रम् ॥ यथा ।

ओ दीहजीहउज्जलदुल्लो गामणिजुआणओ दुत्ति ।
दिअधुत्तमुक्कमलकलुसमत्थओ दीवओ व्व उम्मुहइ ॥ २४ ॥ [४१]

दुत्थं दुक्खं जहणे दुली अ कुम्मम्मि दुद्धओ णिवहे ।
माघण्हाणे दुक्करमवि दुव्वोल्लो उवालम्भे ॥ ४२ ॥

L. 1. BCFXZ सय° BEFY °भोयणे YZ °णे दिय° BCEFXY °सियं C पुवण्ह° E पुव्वण्हिया° X पुव्वण्हिय *cdd.* °भोयणे Y भोयणम्मि and *om.* अ. *cdd.* य दिय° ABCFY दियहत्तं EF दियहुत्तं. L. 2. BCFGZ वाले CGZ दिल्लं° X °दलिउ AC °लिउ ABCF (G?) YZ य C दुद्धं° A °गंविय° BEFXYZ °गंधिय° G °गंधय° BF °मुहे G °मुह AGYZ चेय BF वेय C चेव. L. 3. B दिव° XZ दियसिअं BGX °सियं B दियसियं From दिअ° अनु° to गंधिअ l. 4. torn off in G. Z °मित्येके BF दियहत्तं Z दियहुत्तं CX °हत्तं C पूर्वान्ह° L. 4. Z दिल्लंदिलिय X °दलिउ F दुद्ध° BZ गंधिय° C 1. hd. °मुहो BF वालः. L. 5. BFGZ °गंधिय° In G दिल्लिंदिलिअ is illegible. BCFXZ °लियस्स C संचाए X सेवए. L. 6. From रे to सिग्घ incl l. 8. torn off in G. BFX दिअसिय° Z दियसिय° C दियसेयचत्ता *cdd.* दिय° हत्त° C चम्मंति X तंम्मिंत्ति. L. 7. ABCFXYZ दिय° E पदिय° XZ °धुत्तउ *cdd.* य X कक्किडो BF दीवओ य चेव X दीवउ वेअ CZ चेव AY चेय. L. 8. C वच्छंमि X वत्थंम्मि Z पुत्ति E सिघम्मि. L. 9. *cdd.* दिय° X कागः From अ to मणि l. 11. torn off in G. Z चंडालः C *om.* शब्द. L. 10. C दिवओ X दीवउ X शखः. L. 11. C *om.* ओ XZ उ BF °जीहओज्जल° BF °जुवाणउ Z °जुया° CGX °णउ. L. 12. BFX दिय° BF °धुत्तमुक्क° C दियधुत्ति° C °मच्छओ X °मत्थउ CXZ दीवउ *cdd.* व X *om.* व्व BF उम्मुहइ CX म्मुहइ (sic) In G from धुत्त to नथा l. 1. next page torn off. L. 13. C दुत्थउ X दुत्थं F दुखं X दुक्ख EX दुलि *cdd.* य BF कम्मंमि A दुद्धउ C दुद्धय X दुद्धउ C णिवहो. L. 14. X मायण्हाणे A दुक्कर° BCF °रमवि A दुव्वोलो BFXZ दुव्वोलो EY दुव्वो° C दुव्वों° EX उया° X °लंभो.

डुत्थं तथा दुक्खं जघनम् । दुली कूर्मः । अत्र दुहं असुखमिति दुःखशब्दभवत्वान्नोक्तम् । डुड्डओ समूहः । दुकरं माघे रात्रौ चतुर्यामस्नानम् । दुब्बोल्लो उपालम्भः ॥ यथा ।

दुकरवेविरतणुए पिहुदुत्थे णिअयदुक्खभारेण ।
जइ दुलिदुड्डयखुड्डा पडासि तुमं ता णु कस्स दुब्बोल्लो ॥ ३५ ॥ [४२]

दुद्दोली अ दुमाली दुल्लग्गं अघडमाणम्मि ।
दूहवजणम्मि दुत्थोहदूसला दूहलो चेअ ॥ ४३ ॥

दुद्दोली वृक्षपङ्क्तिः । दुल्लग्गं अघटमानम् । दुत्थोहो दूसलो दूहलो त्रयोऽप्येते दुर्भगवाचकाः । दूहवशब्दस्तु दुर्भगशब्दभव इति नोपात्तः ॥ यथा ।

दूसल अदूहलाणं पेम्मं दुत्थोहए सुदुल्लग्गं ।
किं कह वि कया वि मरुत्थलम्मि पल्लवइ दुद्दोली ॥ ३६ ॥ [४३]

दुम्मुहदुमणीओ कविछुहासु दुग्घुट्टदूणया हत्थी ।
दुज्जायं वसणे दुक्कुहो असहणम्मि दुद्दमो दिअरे ॥ ४४ ॥

दुम्मुहो मर्कटः । दहिमुहशब्दोऽपि देश्यः कपिवाची कैश्चिदुक्तः । दुमणी सुधा । दुग्घुट्टो तथा दूणो हस्ती । दुज्जायं व्यसनम् । दुक्कुहो असहनः । अरोचकिन्यपि लक्ष्येषु दृश्यते । दुद्दमो देवरः ॥ यथा ।

L. 1. C दुच्छं तथा तदुंक्तं X जघणं From कूर्मः to विर° l. 4. torn off in G. X दुक्खशब्द°. L. 2. CX डुड्डओ (X °उ) C 1. hd. दुक्करं BFXZ दुब्बोल्लो C दुबोल्लो. L. 4. BF दुक्करवेविरतणूए C 1. hd. दुक्कर° X दुकर° X पिहुदुत्थे CG °दुच्छे BF नियय° CX णियय° Z णिअअ° G णे and then torn off from अय° to हदूसला l. 7. L. 5. CX ण BFZ दुब्बोल्लो C दुबोल्लो X दुब्बोल्लो. L. 6. *edd.* च X दुल्लगा. L. 7. ACX दुच्छोह° A °दुसहा A दूसलो AY चेय BC 1. hd. F वेय X वेअ. L. 8. B दुद्रोली G दुल्लोली From क्षपङ्क्तिः to यथा l. 9. torn of in G. C दुच्छोहो. L. 9. C दूहव° Z °भवः BF *om.* भव X *om.* इति. L. 10. GZ दूसलयदूह° *edd.* दुच्छोहए G सुदुलग्गं. L. 11. From किं to दुज्जा incl. l. 13 torn off in G. X ह for कह C मरुच्छ° Z रूथलम्मि B दुद्रोली. L. 12. BF दुम्मह° C 1. hd. दुम्मुदुम° 2. hd. दुम्महोदुम° AXZ °णीउ B दुग्घट्ट° Y दुग्घुट्ट° Z °द्रोणया. L. 13. A दुक्कुहो X डुकुहो B दुद्दमो G दिअरो ABCEFXY दियेर. L. 14. BFX दुम्महो BF मर्कटः From °र्कटः to दुक्कुहो l. 15. torn off in G. B देश्यं Z दुमुणी. L. 15. X दुग्घुड्डो Z दुग्घोहो BF दुक्कुमहो X दुकुउ BF अरोचकिन्यपि CX अरोचकन्यपि. L. 16. G लक्षेषु.

दुग्घुट्टदूणतट्ठा दुमणिसिअघरे तुह प्पिआ णट्ठा ।
ता दुम्मुहवलदुद्दम विसेसु मा दुक्कुहत्तदुज्जायं ॥ ३७ ॥

अत्र दुमइ धवलयतीति धात्वादेशोषूक्तमिति नोक्तम् ॥ [४४]

दुहओ खुण्णे दुण्णिक्कदुण्णिखित्ता य दुच्चरिआ ।
दुंदुमिणी रूववई गलगज्जिअयम्मि दुंदुमिअं ॥ ४५ ॥

दुहओ चूर्णितः । दुण्णिक्को तथा दुण्णिखित्तो दुश्चरितः । दुण्णिखित्तो दुर्दर्शी इत्यन्ये । दुंदुमिणी रूपवती । दुंदुमिअं गलगर्जितम् ॥ यथा ।

दुण्णिक्क दुण्णिखित्तं भज तं चिअ मयणवाणदुहयङ्गो ।
सुकुलुब्भवदुंदुमिणिं दट्ठुं किं करसि दुंदुमिअं ॥ ३८ ॥ [४५]

दुल्लसिआ दासीए दुरंदरं दुक्खउत्तिण्णे ।
दुद्धोलणी दुहिअदुज्झाए तिमिरे दुरालोओ ॥ ४६ ॥

दुल्लसिआ दासी । दुरंदरं दुःखोत्तीर्णम् । दुद्धोलणी या दुग्धापि दुह्यते । दुरालोओ तिमिरम् ॥ यथा ।

रक्खसु दुद्धोलणिअं दुल्लसिआपुत्त घणदुरालोए ।
जीइ पसाएण सया दालिद्ददुरंदरा अम्हे ॥ ३९ ॥ [४६]

L. 1. G दुग्घुट्ट° X दुग्घट्ट° Z दुग्घुट्टदूणतट्ठा BFX °दूणि° C °ट्ठणितट्ठा CX दुमणि° GZ दुम्मणि° BCFX °सिय° C °घरेसु BF प्पिया CXZ पिया From प्पिआ to मा l. 2. torn off in G. CX नट्ठा. L. 2. BX दुम्मह° B °वल° Z °चल° G दुक्कुहुत्त° X हुक्कहत्त° Z °हुत्त° C *om.* दुक्कुहत्त CX दुज्जाय. L. 3. B नोक्तः. L. 4. AX दुहउ GZ दुन्निक्कदुन्नि° AE °खित्ता BF 2. hd. °चाइ दु° BFGZ दुच्च° ABCEFXYZ °रिया. L. 5. B दुंदुमिणी X दुदुमिणी G °मिणी चई (रूव being torn off) EX °गज्जियंमि C 1. hd. °गज्जिय° ABC 2. hd. FGYZ °गज्जिय° *cdd.* दुंदुमियं Z दुंदुविथं. L. 6. GX दुहउ G दुण्णिक्को GZ दुन्निखित्तो X दुण्णिक्खित्तो and *om.* दुश्चरितः G दुन्निखित्तो X *om.* दुण्णिखित्तो X दुदर्श L. 7. G दुमिणी BFX दुंदुमणी *cdd.* दुंदुमियं C *om.* गल. L. 8. G दुन्निक्क दुन्नि° B °क्खित्तं G रज Z न चिय *cdd.* चिय *cdd.* °बाण°. L. 9. X सुकुलब्भव° G °लुच्च° G °मिणि X दट्ठं C करस *cdd.* दुंदुमियं. L. 10. *cdd.* °सिया A °उत्तिन्ने C उत्तं.ण्णे. L. 11. C दुद्धोलिणी X दुद्धोलणी G °णी चा दुहिया वि दुज्झए Z °णी वा दुहियावि दुज्झिए ABCEF XY दुहिय° C 1. hd. °उज्झाए 2. hd. °ओज्झाए AX °दुज्झाए G मिमिरे AC 2. hd. GX °लोउ E °लोए. L. 12. *cdd.* °सिया X दुरोदुरं B दुक्खो° G दुखो° X °त्तीर्णं C 1. hd. दुद्धोलुणी 2. hd. दुद्धोलिणी G °लण्णि FZ °लाणया X दुद्धोलणिया Z *om.* या B दुग्धापि L. 13. GX °लाउ L. 14. C दुद्धोल° GX दुद्धोल° *cdd.* °णियं *cdd.* °सिया° X *om.* घण C लोओए 2 hd लोउप (sic). L. 15. BF जीए CX दुरंदुरा BF अम्हे ण.

सण्ढे दुअक्खरो तह दुमंतओ केसबन्धम्मि ।

दुम्मइणीदुत्थुरुहंडाओ तह कलहसीलाए ॥ ४७ ॥

दुअक्खरो षण्ढः । दुमंतओ केशबन्धः । दुम्मइणी तथा दुत्थुरुहंडा कलहशीला स्त्री । दुत्थुरुहंडो पुरुषोऽपि ॥ यथा ।

दुत्थुरुहंडदुअक्खर दुम्मइणीए दुमंतए तीए ।
बन्धसु कुसुमामेलं अम्हे ण हु तुज्झ जोग्गाओ ॥ ४० ॥

अत्र । दुगुच्छइ दुगुंछइ जुगुप्सते । दुहावइ छिनत्ति । एते धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः ॥ [४७]

सरिआइ दुंबवत्ती दुक्कणिआ पडिग्गहए ।

लज्जदुमणम्मि दूहट्टो देहणिदोहणीउ पङ्कम्मि ॥ ४८ ॥

दुंबवत्ती सरित् । दुक्कणिआ पतद्ग्रहः । दूहट्टो लज्जादुर्मनाः । अत्र दूमइ परितापयतीति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् । देहणी तथा दोहणी पङ्कः ॥ यथा ।

मा लज्ज दुंबवत्तीदोहणिखुत्ता चिरेण आविन्ति ।
धोएमि देहणिं तुह पयाण दुक्कणीइ दूहट्ट ॥ ४१ ॥

अत्र देक्खइ पश्यतीति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् ॥ [४८]

L. 1. X सढे E दुयक्खरो AZ दुमत्तओ G दुमत्तउ X °तउ BFG °वंधंमि. L. 2. C दुम्मुइणी X दुम्मणीइ° A °दुछुरुहं° BFY °दुच्छरुहं C दुथिरुहं° G °दुछुरुहुं° Z °दुत्थुरुहुं° AG °डउ X °डीउ BF तह य. L. 3. C षढुः 2. hd. शण्ढः GZ दुमत्तउ (Z ओ) X °तउ G °बधः B दुत्थरुहंडा F दुत्थहरुंडा Z दुत्थुरुहुंडा C दुत्थुरु° 2. hd. दुत्थुरु° G दुच्छुरुहुंडा X °हुंडी B °सीला. L. 4. BF दुच्छरुहंडः C दुत्थुरुडंडः G दुच्छुरुहुःडः (sic) Z दुत्थुरुहुंडः X °हंडः. L. 5. BF दुत्थरुहंड° C दुत्थु° G दुच्छुरुहुंड° Z दुत्थरुहुंड° BF °दुअक्खर। G om. दुअक्खर C दुमंतीए तीए. L. 6. BFG बंधसु C om. from अम्हे to जो° X उ for हु BF तुज्ज G जुग्गाओ X जोग्गाउ. L. 7. B यथा। अत्र BF दुगंछइ X दुगच्छइ X दुहावदु C षूक्ताः om. इति नोक्ताः. L. 9. E सरि° ACEFGXYZ °रियाइ BF °रिआइं BF दुव° CE दुंच GZ दुम्म° ABCFX दुक्क° edd. °णिया. L. 10. AX लज्जा° A °दुम्म° BF दुहट्टो ACGY दूहट्टो A वेह° C देहणीओ (sic; om. णिदोह). L. 11. B दुम्व° C(F!) दुम्ब° GZ दुम्म° BCFX दुक्क° edd. °णिया C एतद्ग्रहः 2. hd. परिग्रहः BCFX दूहट्टो BF लज्जदु° CX °मना BF दुमइ. L. 12. G °पयति धा° Z °पयति इति B °षूक्तः C(F!)Z °षूक X °षूक्ता edd. इति नोक्तः X दहणी. L. 13. BF लज्ज BF दुव° C दुम्ब° G दुम्व° Z तुंबवत्ती C °दोहणीखुत्ता C आचिन्ति X आविंति. L. 14. BF दोहणिं C 1. hd. दुक्क° BC 2. hd. FGXZ दुक्क° G °णांप Z °णीए BCF (G!)XZ दूहट्ट. L. 15. X अव for अत्र B °षूक इति नोक्तः.

पिक्कम्मि देवउप्फं पुप्फे दोग्गं च जुअलम्मि ।
कूवयसवउसहेसुं दोद्धिअदोहूअदोआला ॥ ४९ ॥

देवउप्फं पक्कपुष्पम् । दोग्गं युग्मम् । दोद्धिओ चर्मकूपः । दोहूओ शवः । दोआलो वृषभः ॥ यथा ।

दोहूअमुहा दोआलवाहणा गलिअवाहुदोग्गवला ।
जीअन्ति दोद्धिअवहा तुह रिउणो महुअदेवउप्फेहिँ ॥ ४२ ॥ [४३]

दोवेली सायंभोअणम्मि तह दोणओ अ आउत्ते ।
जुण्हाइ दोसिणी कडिअडम्मि दोहासलं चेअ ॥ ५० ॥

दोवेली सायंभोजनम् । दोणओ आयुक्तः । हालिक इत्यन्ये । दोसिणी ज्योत्स्ना । दोहासलं कटीतटम् ॥ यथा ।

तुह दोहासलदंसणपरव्वसो गामदोणओ बहिणि ।
ता एहि मह घरे दोवेलिमिसा दोसिणी ण जा फुरइ ॥ ४३ ॥ [५०]

दोसाणिअं च विमलीकयम्मि दोणक्किआ सरहा ।
दोसाकरणं कोवे दोसणिजंतो अ चन्दम्मि ॥ ५१ ॥

दोसाणिअं निर्मलीकृतम् । दोणक्का सरघा । दोसाकरणं कोपः । दोसणिजंतो चन्द्रः ॥ यथा ।

L. 1. B पिक्कंमि X पक्कंमि C °उप्पं E °उप्फं A उप्फे EXY पुप्फे X दोग्ग ABEFYZ जुयलम्मि G जयलम्मे. L. 2. Y कूअअ° AY °सव° BF °ओसहेसुं C °ओउस° BEY दोद्धिय° F दोद्धिय° *om.* C 1. hd., C 2. hd. दोद्दिय° G दोच्छिय° X दोद्दिया° Z दोच्छिअ° BF °दोहुअ° Y °दोहूयदोयाला. L. 3. B पक्कपुप्पं F पक्कपुप्फं X पक्कपुप्फं X दोग्गं C (BF?) X दोद्दिओ (X उ) GZ दोद्दिउ (Z ओ) B दोहूओ F दोहूओ XZ दोहूउ. L. 5. X दोलाल° G वामुणा *cdd.* गलियवाहुदोग्गवला. L. 6. BCFXZ जीयंति G जीयनि BF दोद्धिय° CXZ दोद्दिय° G दोट्टिय° GZ °मुहा X रिऊणो B °पुप्फेहिं. L. 7. CGYZ °भोयणंमि E °भोअमम्मि GX दोणउ ABCFGY य C आउत्तो. L. 8. A जुण्हा य XY जोण्हाइ Z जुण्णाइ ACEXY कडियडंमि G कडय° Z कडियम्मि X दोहासल BF चेव ACY चेय. L. 9. B साय° G °भोयणं GX दोणउ. L. 10. X दोहासलं C कटितटं. L. 11. G दोहासण्ण° C 1. hd. °परवसो C 1. hd. GX °दोणउ *cdd.* बहिणि. L. 12. X तो एहिं. L. 13. BF दोसालियं ACEGXYZ °णियं *cdd.* °क्किया Y सरघा. L. 14. C दोसण° AZ °जंतो *cdd.* य. L. 15. BF दोसालियं C GXZ °णियं C 2. hd. सरधा Z दोसणिज्जंतो.

दोसणिजंतयदोसाणिअसीलाए इमाइ अहरदलं ।
दोणक्काए दट्ठुं दोसाकरणं करेसि किं इत्थ ॥ ४४ ॥ [५१]

॥ अथानेकार्थाः ॥

दलिअं णिक्कुणिअच्छे दारुम्मि अ अङ्गुलीए अ ।
दीहविरलेसु दरविंदरं च पसवणयणेसु दामणिआ ॥ ५२ ॥

दलिअं निकूणिताक्षं दारु अङ्गुली चेति त्र्यर्थम् । दरविंदरं दीर्घं विरलं च । दामणी प्रसवो नयनं च ॥ [५२]

उद्देहिवाहहरिणीसु दीविआ दुहकडीसु दुग्गं च ।
जहणट्ठिअम्मि वत्थे जहणे वि अ दुण्णिअत्थं च ॥ ५३ ॥

दीविआ उपदेहिका मृगाकर्षणी व्याधमृगी चेति त्र्यर्था । दुग्गं दुःखं कटी च । दुण्णिअत्थं जघनस्थितवस्त्रं जघनं च ॥ [५३]

दुच्चंवालो कलही दुच्चरिओ फरुसवयणो अ ।
णेहट्ठावणभण्डे तुम्बीए तह य दुद्धिणिआ ॥ ५४ ॥

दुच्चंवालो कलहनिरतो दुश्चरितः परुषवचनश्चेति त्र्यर्थः । दुद्धिणिआ कप्रत्ययाभावे दुद्धिणी स्नेहस्थापनभाण्डं तुम्बी चेति द्व्यर्था ॥ [५४]

L. 1. Z दोसणिज्जंत° BF °दोसणिय° CGXZ °साणिय° X अहरदल. L. 2. C दट्ठ BF मे for किं G अन्य X इच्छा. L. 3. *om.* A; BE °कार्था. L. 4. *cdd.* दलियं CY निक्कु° BF °णियच्छे ACEGXY °णियच्छे *cdd.* य ABCFY °लीए य L. 5. X दरविंदरे C वा C 1. hd. पव्हइ° 2. hd. पसव्व° ABCFGXY दामणिया. L. 6. *cdd.* दलियं णिक्कू° X विकूणिताक्षं X अर्थं for त्र्यर्थं G °दरं च दार्घं. L. 7. X दामिणी. L. 8. B उद्देहि° ABCEFXY दीविया GZ दविया G °कडी° L. 9. EX जहन° BF °ट्ठियंक ACEGXYZ °ट्ठियम्मि C वच्छे BF *om.* अ EXZ य CY दु C दुण्णियच्छे E दुण्णियत्थं G दुन्नियत्थं X दुण्णयत्थं Z दुन्नियत्थं. L. 10. *cdd.* दीविया G °कर्षाणी BFZ °मृगाति द्व्यर्था X °मर्गाति द्व्यर्थाः C °मृगी X दुगा. L. 11. BF दुण्णियअत्थ C दुन्निअच्छं GZ दुन्निअत्थं X दुन्नियत्थं. L. 12. Z दुव्वं ABCFY °वालो G °चालो AGX °रिउ AGZ °वयणो ABFGY य C *om.* अ. L. 13. A नेह° C *om.* णे X °ट्ठावणमंडे G तुंबीए AX °णीया C दुद्दि° E दुद्द° F दुद्धि° BCEFGYZ °णिया. L. 14. Z दुव्वं° BCF °वालो G °चालो कालहनिरतः दुश्च° Z °निरतः दुश्च° G °वचनं° X °वचनेति अर्थः C दुद्दि° F दुद्द° X दुध्वि° *cdd.* °णिया. L. 15. C दुद्दिणी F दुद्धिणी BFG तुंबी X तुबी BX द्व्यर्थाः.

दुच्चंडिओ अ दुल्ललिअम्मि तहा दुव्विअड्ढम्मि ।
दुप्परिअल्लमसक्के दुउणम्मि तहा अणब्भसिए ॥ ५५ ॥

दुच्चंडिओ दुर्ललितो दुर्विदग्धश्च । दुप्परिअल्लं अशक्यं द्विगुणमनभ्यस्तं चेति त्र्यर्थम् ॥ [५५]

दूणावेढमसक्के सरे अ दोसोऽद्धकोवसु ।
दोहणहारी पाणिअहारीए पारिहारिणीए अ ॥ ५६ ॥

दूणावेढं अशक्यं तडागश्च । दोसो अर्धं कोपश्च । दोहणहारी जलहारिणी पारिहारिणी च ॥ [५६]

॥ अथ धादिः ॥

धरधव्वा तूलरया भमरे धंगधुअगायधूमंगा ।
धयधंधा णरलज्जा धवलो जच्चोत्तमे घरे धयणं ॥ ५७ ॥

धरं तूलम् । धव्वो वेगः । धंगो धुअगाओ धूमंगो एते त्रयोऽपि भ्रमरार्थाः । धओ पुरुषः । धंधा लज्जा । धवलो यो यस्यां जातावुत्तमः । धयणं गृहम् ॥ यथा ।

धयणधरसयणधंधा धयधवले चइअ कत्थ चलिआ सि ।
णिसि धंगकेसिधव्वा परिमलभमिरधुअगायधूमंगि ॥ ४५ ॥ [५७]

L. 1. AG दुच्चड्डिउ or दुच्चड्डिउ X दुच्चड्डिउ BF दुच्चड्डिओ Y दुच्चड्डिओ Z दुच्चड्डिओ EGXYZ य *edd.* °लयंमि A दुव्विपडम्मि BEFYZ दुव्विय° C दुव्वियड्ढंमि GX दुव्वियड्ढम्मि. L. 2. ABEFGZ °रियल्ल° BF दुअणमि Y दुगुणम्मि E तहा य ण° C अणब्भ°. L. 3. G दुच्चड्डिउ X दुचंडिउ Z दुच्चड्डिओ C 1. hd. दुप्परि, corr. 2. hd. BF °यल्लं G °यल्लमशक्यं । Z °यल्लमशक्यं X °मनस्यस्तं. L. 4. G त्र्यर्थां. L. 5. C °मसक्को *edd.* य X दोसे A लद्दकोवेसुं XYZ ड्ढकोवेसु. L. 6. BCFG पाणी° X पाणेय° Y पार्णाय° Z पाणिहारीए B °हारिए C °रीए पाणिहारी Z पाणिहारिणी ABCFXY य. L. 7. B दूणोवेढमशक्यं GXZ °वढमशक्यं GZ दोहण° GZ °हरी C °हारिणी च. L. 10. C °धव्वा° Z भूलरया A भमरे धंग° BFY धंगं° C 2. hd. X धुंग° E गंध° *edd.* °धुयगा° X °ड्डुयगा° Z °धुमगा. L. 11. ABCFGZ नर° AC धवले A जेचो° C जवु° X जानो° Y जच्चु° Z जच्चो° A धणयं GZ धअणं. L. 12. C (G?) धव्वो CX धुंगो CGXZ धुय° GX °गाउ GZ भ्रमरार्थाः एते त्रयोपि BGX धउ. L. 13. X धस्यं B धणयं G गृही. L. 14. *edd.* चइय C कच्छ BCFZ चलिया X चलिया From चलि° to मल° l. 15. torn off in G. L. 15. BF धुगकेसि° C °धव्वा CGXZ °धुय° BFX °धूमंमि.

धणिअधरग्गा दढकप्पासेसु पिहुम्मि धसलधुत्ता य ।
धणिआ पिआइ धण्णाउसो कहिज्जन्तआसीसे ॥ ५८ ॥

धणिअं गाढम् । धरग्गो कार्पासः । धसलो तथा धुत्तो विस्तीर्णः । धणिआ प्रिया । धण्णाउसो कथ्यमानाशीर्वादः । धण्णाउसो आशीरेवेति केचित् ॥ यथा ।

धणिअधसलथणकलसं धुत्तणिअम्बं धरग्गसिअहसिअं ।
धणिअं लहिअ जुआणो मण्णइ धण्णाउसत्तणं सहलं ॥ ४६ ॥ [५८]

धंसाडिओ ववगए हंसे धवलसउणो लहुं धारं ।
धाराजिमुहे धाडी अ णिरसिए धाडिओ अ आरामे ॥ ५९ ॥

धंसाडिओ व्यपगतः । मुक्तार्थस्तु मुचिधात्वादेशसिद्धः । धवलसउणो हंसः । धारं लघु । धारा रणमुखम् । धाडी निरस्तम् । धाडिओ आरामः । अत्र धाडइ निःसरतीति धात्वादेशोपूक्तमिति नोक्तम् ॥ यथा ।

धाराइ धाडिअङ्गा अधारणिवधवलसउण तुह रिउणो ।
धंसाडिअत्तयलदुहा रमन्ति सुरधाडिए सुरवहूहिं ॥ ४७ ॥ [५९]

फलभेए धाणूरिअमिन्दाणी धुंधुमारा य ।
धुकुद्धुअधुक्कुद्धुगिआ उल्लसिए गजे धूणो ॥ ६० ॥

L. 1. A धणिधंचरया वुढंकप्पासेसुं BCFGXYZ धणिय° C 1. hd. G धवल° In G धुत्ता य is torn off. X यं. L. 2. *cdd.* धणिया पिआइ Z धन्नाउसो From धण्णाउसो to विस्तीर्णः in l. 3 torn off in G. X कहिज्जत्त° Y °आसीसो. L. 3. *cdd.* धणियं BFXZ कर्पासः *cdd.* धणिया G प्रियः. L. 4. G धन्नाजसो BX धण्णाउसा Z धन्नाउसो G धन्नाउ and then torn off to इ in मण्णइ l. 6. Z धन्नाउसा X आशसिवेवि. L. 5. BFXZ धणिय° C धणियाधसणथण° B °णिअंवं Z °णिवंबं BFXZ °सिय° BCFXZ °हसियं. L. 6. *cdd.* धणियं लहिय Z जुवाणो CX धण्णाउस°. L. 7. E साहिओ AGXZ °डिउ A हम्मे X हसे From धवल° to धवल° l. 9. torn off in G. C 1. hd. धरं. L. 8. C धाराजमुहे Z °जमुहे X धाडि ABEFGXY य Z इ C *om.* अ ABCFGZ निरसिए E निरंसिओ X मिरसिए C 1. hd. X धाडिउ Y य X आसमे Z आरामो. L. 9. X धंसाडिउ C °स्तु विधा 2. hd. चि X धिया BF मुवि° C धात्वादेशे सिद्धं X हसः. L. 10. From लघु to धवल° l. 12. torn off in G. BF रणमुखं B निस्सर° X °ति इति. L. 12. Z धाडियंगा BF °अंगा धारणिधवल° तुइ णिउणो From उणो to मारा l. 3. next page torn off in G. L. 13. BFZ धंसाडिय° CX °लिय° C रमंति Z सुरधाडिए. L. 14. E फलमोए *cdd.* °रियमि° BF धुंधु°. L. 15. C धुक्कुद्धुगिया (sic) BF धुधकुद्धुधधुक्कुद्धुगिया X धुकुद्धुयधुकुधु° AEZ धुक्कुद्धुय° E °धुक्कधु° AEXYZ °गिया E उविए गजे.

धाणूरिअं फलभेदः । धुंधुमारा इन्द्राणी । धुक्कुड्डुअं तथा धुक्कुड्डुगिअं उल्लसितम् । धूणो गजः । अत्र धूआ दुहितेति दुहितृशब्दभवत्वान्नोक्तम् ॥ यथा ।

धूणगय धुंधुमारापइसमविक्कम तुहारिणारीओ ।
धुक्कुड्डुअधाणूरिअमडन्ति धुक्कुड्डुगिअभया अडविं ॥ ४८ ॥ [६०]

णीहारे धूमरिधूमिआउ धूमसिहधूममहिसीओ ।
धूलीवट्टो तुरए धूमद्दारं गवक्खम्मि ॥ ६१ ॥

धूमरी धूमिआ धूमसिहा धूममहिसी एते चत्वारो नीहारार्थाः । धूलीवट्टो अश्वः । धूरिअवट्टो इत्यन्ये । धूमदारं गवाक्षः ॥ यथा ।

धूममहिसीइ धूमरिअजले को चडइ धूमिआकाले ।
धूमसिहाओ भीओ धूलीवट्टे अ धूमदारे अ ॥ ४९ ॥ [६१]

धूरिअं दीहे धूमद्धयमहिसीउ बहुलासु ।
भज्जापज्जत्तीसुं बद्धयणीसक्कए अ धणी ॥ ६२ ॥

धूरिअं दीर्घम् । धूमद्धयमहिसीओ कृत्तिकाः ॥ यथा ।

धूमद्धयमहिसीसुं गए दिणेसे अधूरिआओ वि ।
पिअविरहविहुरिआणं रयणीओ जुगसमा हुन्ति ॥ ५० ॥ [६२]

L. 1. *cdd.* °रिअं BF धुधुमारा BF धुक्कुडुयं C धुक्कुडुयं X धुक्कुड्डुअं Z धुक्कुड्डयं BF धुक्कडुगियं C धुक्कुडुगियं X धुक्कु (क्कु) धुगियं Z °गियं. L. 2. C धूया. L. 3. F धंधुंधु° In G पइसम is illegible. BF धुड्डारि° BCF °णारीओ XZ णारीउ From णारीओ to गव° incl. l. 6 torn off in G. L. 4. BF धुक्कुडुअ° C धुक्कुडुय° X धुक्कुड्डुय° Z धुक्कुड्डुय° *cdd.* °रिय° C °मंडंति X °मड्डुति Z °मडते BF धुक्कुडु° C धुक्कुडु° X धुकुधु° BCFXZ °गिय X डविं. L. 5. ABFY °धूमियाउ Z °धूमियाओ C 1. hd. *om.* धूमिआउ धूमसिह 2. hd. धूमिआ धूमसिहा AXZ °सीउ. L. 6. C धुली° A °धट्टो BY °वट्टो BF °द्दारं E गवक्खमि L. 7. GZ धूमिया X धूमीआ C धूमसीहा धूममसिहा From मनहि° to मिआकाले l. 9 torn off in G. CXZ चत्वारोपि C धुलि°. L. 8. BF धूरियवट्टो CX धूरियवट्टो Z धूरिय° B धूमद्दारं. L. 9. CX °महिसीय Z °महिसीए *cdd.* धूमरिय° *cdd.* धूमिया°. L. 10. GX °सिहाउ भीउ C धुलि° BF (G !) °वट्ट *cdd.* य (twice, in Z only lst.) From दारे to दीर्घम् incl. l. 13. torn off in G. L. 11. BCF धूरियं E धूरिअअ A धूरिअं Y धूरियव Z धूरियं C धूमद्धय° CEY °सीओ EXY *add* ॥ अथानेकार्थाः ॥ L. 12. A °पजत्तीसुं B °वद्य° BFZ बद्ध° C बद्ध° BF *om.* अ ACEXYZ य. L. 13. BFZ धूरियं X धूरीअअं CG धूमद्धय° X °महिसी G °सीउ X कृत्तिका. L. 14. C धूमद्धय° C दिणो स Z दिणेसे य धूरियाओ From णेसे to पर्वाणि° l. 1. next page torn off in G. BF, C 2. hd. °रियाओ C 1. hd. X °रियाउ. L. 15. *cdd* पियविरहविहुरियाणं C 1. hd. X रयणीउ BF जुगसमा.

॥ अथानेकार्थाः ॥

धणी भार्या पर्याप्तिर्बद्धोऽपि निःशङ्कश्चेति त्र्यर्थो धणीशब्दः ॥

चउरङ्गुलहत्थवणे चण्डिणरबलिम्मि धम्मओ तह य ।
धारावासो घणभेगेसुं धूमद्धओ सरे महिसे ॥ ६३ ॥

धम्मओ चतुरङ्गुलो हस्तव्रणश्चण्डीपुरुषोपहारश्च । यदाह ।

चोरा दुर्गापुरतो हत्वा पुरुषं तदङ्गरुधिरेण ।
गहने कुर्वन्ति बलिं धर्मार्थं धम्मअं तं तु ॥

धारावासो मेघो भेकश्च । धूमद्धओ तडाको महिषश्च ॥

नकारादयस्तु देश्यामसंभविन एवेति न निबद्धाः । यच्च वादाविति सूत्रितमस्माभिस्तत्संस्कृतभवप्राकृतशब्दापेक्षया न देश्यपेक्षयेति सर्वमवदातम् ॥ [६३]

॥ इत्याचार्यश्रीहेमचन्द्रविरचितायां देशीनाममालायां पञ्चमो वर्गः ॥

L. 1. *om.* A. L. 2. BCFX पर्याप्तिः B बद्धों G बद्धो F बद्धों GZ *om.* ऽपि Z निशंकश्चेति X °श्चेति चतुर्थो शब्दः. L. 3. C °हत्थ° X चंडिणबलिम्मि C °णबलिम्मि E °णविणिम्मि BFGZ °बलिम्मि AG, C 2. hd. X धम्मउ From घण° to हस्त° l. 4. torn off in G. L. 4. XY °भेकेसुं C(F) धूलद्धओ C 2. hd. °द्धउ X °द्धउ C भो X महिसि X *adds* ॥ इति पंचमो वर्गः संपूर्णः ॥. L. 5. XZ धम्मउ X °व्रणश्चंडी°. L. 6. B चोरा °पुरतो X चोरः चंडीपुरतो पुरुषं हत्वा तदंग°. L. 7. CG *om.* बलिं B धम्मार्थं धम्मअं GZ धम्मवं. L. 8. G *om.* भेकश्च C धूमद्धओ G धूमद्धउ X धूमद्धउ GZ तडागो. L. 9. X °मसंभवन CX सूचितम° [cfr. सिद्धहेमच° I. 229.]. L. 10. Z °भवः प्राकृत° X देश्यः पेक्ष° XZ *add* at the end of line उभयं (Z य) ४४७ ॥ L. 11. BCFGXZ °लायां स्वोपज्ञदेशीशब्द (X देशीयशब्द) संग्रहवृत्तौ B वर्गः । ५ । ग्रं २४६ ॥ G ॥ ५ ॥ ॥ श्लो. २४६ ॥ ५ ॥ X ॥ ग्रंथाग्रं २४६ ॥ Z ॥ श्लो २४६ ॥ E has only ॥ इति पंचमो वर्गः ॥ Y has only ॥ पंचमो वर्गः ॥

॥ अथ पादिः ॥

पड्डी पढमपसूआ पच्छी पिडिआ पलं पसेअम्मि ।
गामट्ठाणे पद्दं धवले पड्डमहिरोहिणी पज्जा ॥ १ ॥

पड्डी प्रथमप्रसूता । पच्छी पिटिका । पलं स्वेदः । पद्दं ग्रामस्थानम् । पड्डं धवलम् । पज्जा अधिरोहिणी । अधिकारवाचकस्तु पज्जाशब्दः प्रबन्धभेदवाचकपर्यायशब्दभव एव । मार्गवाचकस्तु पद्याशब्दभवः ॥ यथा ।

पड्डीपयपड्डजसो पद्दवई एस जुवइपलजणणो ।
गुणपच्छी जस्संसे भुजपज्जाए चडेइ जयलच्छी ॥ १ ॥ [१]

पत्तिपसाइअपत्तपसाइअसद्दा पुलिन्दसिरपण्णे ।
पत्तपिसालसमित्थ य पंती वेणी गुहाइ पड्डंसो ॥ २ ॥

पत्ती तथा पसाइआ तथा पत्तपसाइआ तथा पत्तपिसालसं इत्येते चत्वारः शब्दाः पुलिन्दशिरसि यत्पर्णपुटं तद्वाचकाः । पंती वेणी । केशरचना । पड्डंसो गिरिगुहा ॥ यथा ।

पड्डंसे पत्तिकरो पत्तपसाइअसिरो रिऊ तुज्झ ।
पत्तपिसालसहत्थं सपसाइअपंतिअं रमइ सवरिं ॥ २ ॥ [२]

L. 1. Y has पकारादिः. L. 2. BF पंडी CGZ पट्टी Z मढम° ABCFGXYZ °पसूया E °पसुया BX पढिया ACE(F1)GZ पिडिया Y पडियाए ABCFGYZ पसेयम्मि X पसयम्मि. L. 3. E गोम° BFZ °ड्डाणे C °ठाणे G °ट्ठाणे BCFGYZ पद्दं E पइं X पइं BCF पंडमहि° GZ °महि° X °माहि° GXYZ °रोहणी. L. 4. BF पंडी CZ पट्टी G पिढिका GZ प्रस्वेदः cdd. पद्दं. BCFX पंडं L. 5. G रोहणी Z °रोहणी. G °पर्यायशब्द° X पज्जाशब्द एव. L. 6. CZ °भव एव. L. 7. BF पंडी° C पट्टी° X पड्डी is given twice. G °पेय° X °पय° BF °पंडजसो X °मंड° C °पड° cdd. पद्दवई X पंडवई X एसु जवइ°. L. 8. XZ गुणपच्छी BFX चडेइ BF जयलंडी C भुजलच्छी. L. 9. cdd. °पसाइय° (twice Z om. प second time) E पुलिंगंद°. L. 10. A °समितु BCFG °समिच्छ C गुहाई पडुंसो X पडुंसे. L. 11. G पत्तिपसाइया तथा पत्तपसाइया तथा पत्तपिसालसं तथा इत्येते X पसाईआ Z पमाइया C om. तथा पत्तपसाइआ Z पत्तसाइया BFX °पसाइया (twice) X पित्तपिसा° C °लस X शब्दा. L. 12. BX °सिरसि C पत्तपण्णापुटं BX °का. L. 13. C पडुंसे GZ पत्तिकरा BF om. पत्त cdd. °पसाइय° X °पसायसिरो G °सिरा C तुज्झ. L. 14. BCF °हत्थं GZ सपिसा° cdd. °साइय° C पत्तियं BFGXZ °पंतियं Z रमइं CXZ सवरिं.

पलसू सेवा पणिआ करोडिआ पण्हओ अ थणधारा ।
पडिवेसिए पएसो पम्हारो पम्हरो अ अवमच्चू ॥ ३ ॥

पलसू सेवा । पणिआ करोटिका । पण्हओ स्तनधारा । पएसो प्रातिवेश्मिकः । पम्हारो तथा पम्हरो अपमृत्युः ॥ यथा ।

जह पण्हओ तहेही पम्हरभीए सुओ अपम्हारो ।
किज्जउ अज्ज पएसिणि सुरपलसु चइअ पणिअकम्माइं ॥ ३ ॥ [३]

कप्पासम्मि अ पलही पविआ खगपाणपत्तम्मि ।
पउढपऊढा गेहम्मि मिगविसेसम्मि पसओ अ ॥ ४ ॥

पलही कर्पासः । पविआ पक्षिणां पानभाजनम् । पउढं तथा पऊढं गृहम् । पउढो गृहस्य पश्चिमप्रदेश इति केचित् । पसओ मृगविशेषः ॥ यथा ।

कत्थ य गुणमणिपउढं लायण्णणिही कलापऊढं सा ।
पसयसमपलहिदसणो पविआपाणो अ कत्थ तुमं ॥ ४ ॥ [४]

परडा सप्पविसेसे पडलं णिव्वे रविम्मि पच्चूहो ।
पहणं कुले दिणे पउओ पहणी संमुहागयणिरोहे ॥ ५ ॥

L. 1. G पलमू *cdd.* पणिया ABEFGXYZ °डिया C °टिका 2. hd. °डिका C पण्हपण्हओ AX पण्हउ *cdd.* य. L. 2. BF पडिवेसिओ पयएसो or पपएसो ABCFGXYZ पम्मारो BF पहरो ACGYZ य. L. 3. *cdd.* पणिया X करोडिया GX पण्हउ X °वेश्मिकं. L. 4. *cdd.* पम्मारो BF पण्हरो X पह्वरो अपमृत्यु. L. 5. C कुह GX पण्हउ BF मदेही X पह्वर° C 1. hd. GX सुउ GZ च पम्मारो BCF अपम्मारो X अम्मारो. L. 6. C किजूओ X किज्जूए Z किज्जओ From पएसिणि to चइअ incl. is given twice in X. *cdd.* चइय Z वइय BF पणय° X विणिय° Z पणिय° CX °कंमाई. L. 7. C प्पासंमि X °संम्मि *cdd.* य ABF कलही EX पहली *cdd.* पविया X °पत्तमि L. 8. C पउन्कुपऊढो X पउढा Y मियविसेस° G °वेसेस° X °विसेसमि ABCFGX पसउ. C वा ABEFGYZ य. L. 9. BF कलही *cdd.* पविया C °भोजनं B पओढं. L. 10. BF गृहपश्चिम° X पश्चिमदेशः G पसवी X पसउ. L. 11. BFGXZ °णिही C °णिहा X उढं. L. 12. BF °दसणे BFGXZ पविया° C पवियाए X °याएणो GZ य. L. 13. E पट्टलं G पडल X पडंल BF, C 2. hd. णिवे A निव्वे or निवे. L. 14 C 1. hd. पुले BF पओओ GXZ पउउ Y पओउ ABCF °गअ° G °णिरोहे Z °निरोह.

परडा सर्पविशेषः । पडलं नीव्रम् । पच्चूहो रविः । पहणं कुलम् । पडओ दिनम् । पहणी संमुखागतनिरोधः ॥ यथा ।

तइ पहणिअरिउवहुआ परडाउलजुण्णपडलउडएसु ।
पउअम्मि लिअन्ति सया डरिआ चालुक्कपहणपच्चूह ॥ ५ ॥ [५]

पयला णिद्दा पययं अणिसं पडवा पडकुडीए ।
पहिअं महिए पसिअं पूगफले पड्डुसं सुसंजमिए ॥ ६ ॥

पयला निद्रा । पययं अनिशम् । पडवा पटकुटी । पहिअं मथितम् । पसिअं पूगफलम् । पड्डुसं सुसंयमितम् ॥ यथा ।

पडवन्तरे थणिवहू पयलं मुत्तूण पड्डुसिअणीविं ।
दहिपहिअं विरयन्ती पययं पसिएण कागमुडुवइ ॥ ६ ॥ [६]

पणिअं पयडे परिहो रोसे पणओ अ पङ्कम्मि ।
पयलो णीडे विपुले पइण्णपेढालपेज्जाला ॥ ७ ॥

पणिअं प्रकटम् । विक्रेतव्ये तु संस्कृतभवमेव । परिहो रोषः । पणओ पङ्कः । पयलो नीडम् । पइण्णो पेढालो पेज्जालो एते त्रयोऽपि विपुलार्थाः । पेढालं वर्तुलमिति द्रोणः ॥ यथा ।

L. 1. Z °विसेषः BF नीव्रं G णीव्र C 1. hd. नीलुं 2. hd. नित्यं G पच्चूहो Z रेविः. BZ पओओ GX पडउ. L. 3. GZ नइं *cdd.* पहणिय° BFGXZ °बहुया C °बहूया BF, C 2. hd. परडाओल° Z परडउल° C °लज्जुण्ण° GZ °जुन्न° BF °उडुएसु. L. 4. C पउयंमि X पउयंम्मि CX लिहंति GZ लियंति *cdd.* डरिया. L. 5. B णिद्दा GZ निद्दा In A द्दा पय is illegible Y पअअं BF *om.* पडवा. L. 6. A पहिय BCEFGXYZ पहियं *cdd.* पसियं A पड्डुसे BF पंडसं. L. 7. X पयं X पटवा *om.* पटकुटी *cdd.* पहियं. G मंथितं *cdd.* पसियं L. 8. BF पंडसं X पड्डसं BCF सुसयमितं. L. 9. BF थणवहू C मुत्तुण BF पंडसिय° CGX पड्डुसिय° Z पड्डुसीय° X °णीवि. L. 10. *cdd.* °पहियं G विर° BCFX विरइंती Z पयं BF कागमुंडवइ. L. 11. *cdd.* पणियं AGX पणउ *cdd.* य. L. 12. BF णिडे CGYZ णिड्डे A ड्डे (sic) X णीड C पयण्ण° G पइन्न° Z पइत्त° In A डालपे is illegible. BF °पेज्जाल C °पेज्जालो. L. 13. *cdd.* पणियं BFGX पणउ. L. 14. C पय नीडं CX पयण्णो Z पइलो X *om.* पेडालो. G पढालं वर्त्तलमिति L. 15. X *om.* यथा.

पेढालखन्ध पेव्वालवच्छ चालुक्क तइ पणिअपरिहे ।
रिउणो पइण्णपणए वसन्ति पयलाउले समुद्दतडे ॥ ७ ॥ [७]

चोरणिवहे पडीरो पत्तवहोलेसु पंखुडिपरक्का ।
चोरम्मि पलाओ पत्थरपड्डुलपड्डुआ चरणघाए ॥ ८ ॥

पडीरो चोरसमूहः । लिपिभ्रष्टास्तु वोरणिवहे पडीरं इति तरुवर्गे पठन्ति । पंखुडी पत्रम् । परक्कं अल्पं स्रोतः । पलाओ चोरः । पत्थरा पड्डुला पड्डुआ त्रयोऽप्यमी चरण-घातवाचकाः ॥ यथा ।

एस परक्कपडीरो पत्थरकुसलेण पड्डुअं दिन्तो ।
पंखुडिअ व्व विकिण्णो पलायरक्खेण पड्डुलाहिं पि ॥ ८ ॥ [८]

दरिअम्मि पहट्ठो बालम्मि पडोओ पयाममणुपुव्वे ।
कुसुमे पसूअमोलिजलणभेएसुं पडालिपप्फाडा ॥ ९ ॥

पहट्ठो दृप्तः । पडोओ बालः । पयामं अनुपूर्वम् । पसूअं कुसुमम् । पडाली पङ्क्तिः । पप्फाडो अग्निभेदः ॥ यथा ।

जिणइ पसूअसरो वि हु भुवणपडालिं पयामथोरोरु ।
एस पहट्ठो मयणो अपडोअपयावपप्फाडो ॥ ९ ॥ [९]

L. 1 BFZ °वत्थ BF चालुक्क C चाउलुक्क X चाउलुक्क *cdd.* पणिय°. L. 2. X रिऊणो G पइन्न° G पविसन्ति Z विसत्ति G पयड्डमाउले X °तटे. L. 3. BF चोर° C 1. hd. चार° C °निवहे EX °णिविहे G पत्तंडीरो E °वहोलेसु Y पंक्खुडि°. L. 4. A पलाउं GXZ पलाउ A पत्थरपड्डुलपड्डुलआ BF °पंडलपडआ C पच्छरपड्डुवा (sic) E °पड्डुया GZ °पंडुआ X °पड्डुया Y °पड्डुया BF वरणघ्पोए C चरंणघाए L. 5. B चोरसमूह CX °भ्रष्टासु Z °भ्रष्टास्तु BF चोर° CGZ चोर° X चौर° CX °निवहे *cdd.* पडीरमिति G *om.* तरुवर्गे Z तरुवर्ग. C पठन्ति X पंखुली L. 6. BCFX श्रोतः GX पलाउ Z चौरः. C पच्छरो G पत्थला BF पंडला G पडुला BCF पड्डुआ G पडुया Z पड्डुया C एते त्रयो पि चरण° BF त्रयो पि प्यमी वरण° X त्रयोप्येते L. 7. G *om.* घात. L. 8. Z पस C °पडीरो पच्छर° BF पंडुअं GXZ पड्डुअं G दिन्नो Z दित्तो. L. 9. *cdd.* पंखुडिय BCF च GZ विकिन्नो CX °रिक्खेण BF पंडलाहिं. L. 10. *cdd* दरियम्मि EGXZ पहिट्ठो which is equally correct. cfr. Siddhah. I, 130. BEFGXYZ बालंमि BF परोओ AXZ पडोउ G डोउ (sic). L. 11. A कुकुमे EX पसुअ° GYZ पसूय° GZ °जणलण° E °जणभेएसु GXZ °सु E °पफ्फाडा GZ °पप्फाला BF °पप्फारा. L. 12. C पहट्ठो GXZ पहट्ठो BF परोओ GX पडोउ BFGX बालः G आनुपूर्वं Z आनुपूर्व्यं *cdd.* पसूय° L. 14 G *om.* हु G भुयलपडालि Z भुयल° CGX °रोरू. L. 15. C. पस पहट्ठो X पहट्ठो BF अफडोअ° G अपडोयावपप्फाडो BCF° पयाव°.

पत्थिअपसंडिपब्भोआ सिग्घसुवण्णभोएसु ।
पद्धरमुज्जू सइदिट्ठे पहदं पक्खरा तुरयकवचे ॥ १० ॥

पत्थिओ शीघ्रः । पसंडि कनकम् । पब्भोओ भोगः । पद्धरं ऋजु । पहदं सदादृष्टम् । पक्खरा तुरगसंनाहः ॥ यथा ।

पक्खरिअपत्थिअहओ पसंडिगोरो रणे जयसिरीए ।
पब्भोअकए पहदो सि पद्धरं कुमरवाल तुमं ॥ १० ॥ [१०]

सुरखायम्मि पहम्मं पत्थीणं थूलवत्थम्मि ।
पव्विद्धं पेरिअए घणे पवद्धो अ पज्जणं पाणे ॥ ११ ॥

पहम्मं सुरखातम् । पत्थीणं स्थूलवस्त्रम् । सामान्येन पत्थीणं स्थूलमित्येके । पव्विद्धं प्रेरितम् । पवद्धो घनः । लोहकुट्टनोपकरणमित्यर्थः । पज्जणं पानम् ॥ यथा ।

एसो पवद्धहत्थो पत्थीणी तह य तेण पव्विद्धा ।
हयकामिणि किं वच्चसि पहम्मजलपज्जणमिसेण ॥ ११ ॥ [११]

पडिअपरेआ विहडिअपिसल्लएसुं च पंपुअं दीहे ।
पप्पीओ बप्पीहे पच्चूहो परिअली अ थालम्मि ॥ १२ ॥

L. 1. ABEFXYZ पत्थिय° CG पच्छिय° Z °पसंडे° B (F!) °पब्भोअ BF °मुवण्ण X °सुचण्ण° GZ °भेएसु. L. 2. C पद्धरमुज्जू 2. hd. °रऋजू X °रऋजु E °मुजू G °दिट्ठे G पक्खारा C तुरअ° BF °कवचे X °कयए Y °कवए. In G यकवचे is torn off. L. 3. C पच्छिओ X पत्थिउ X *om.* from पसंडि to ऋजु incl. B reads: कनकं । पद्धरं ऋजु । पब्मोओ भोगः Z पब्भोउ C पद्धरं ऋजुः. L. 4. C पक्खारो BF तुरसन्नाहः. L. 5. *cdd.* पक्खरिय° BF °पत्थरहओ C °पच्छिय° GX °पत्थियहउ Z °पत्थिय° BF पेसंडि° From जय° to सुर° l. 7 torn off in G. L. 6. BFZ पब्भोग° C पद्धरं. L. 7. A पत्थीण्णं BCF पच्छीणं E थूलयत्थम्मि. L. 8. C पव्वद्धं E पविद्धं XZ पव्विद्धं F पव्विदं *cdd.* पेरियए (X परि°) BZ पवहो C पवद्धो F पवहो A *om.* अ BCEFXZ य From अ to रितम् l. 10. torn off in G. BF द्यणं. L. 9. C पच्छीणं CX थूल° C पच्छीणं. C पव्विद्धं F पव्विद्धं X पव्विद्धं L. 11. From एसो to परेआ l. 13 torn off in G. C °हच्छो पच्छीणी X पत्थीणं C (F!) पव्विद्धा B पविद्धा. L. 12. X वच्चसि पहम्मि° CX °पज्जल°. L. 13. BF पयडिय° ACEXYZ पडिय° *cdd.* °परेया ABEFGX YZ विहडिय° C विहड्डिय° X °पिसूल° BCF व GZ पंपुयं Y दीए. L. 14. E बप्पीओ AX °उ From पप्पीओ to ली l. 2. next page torn off in G. Y बप्पीहे C पच्चुहो BF परिअलि AZ परियली ABFYZ य C या थालि (sic, corr. 2. hand).

पडिअं विघटितम् । परेओ पिशाचः । पंपुअं दीर्घम् । पप्पीओ चातकः । पच्चूढो तथा परिअली स्थालम् । भोजनमाण्डमिति यावत् ॥ यथा ।

अपडिअपंपुअपिम्मं जीइ समं मुत्तमेक्कपच्चूढे ।
तं किं परेअ णेच्छसि परिअलिपडिअं जलं व पप्पीओ ॥ १२ ॥ [१२]

पच्चुत्थं पडिववए पद्धारो छिण्णणङ्गुले ।
पम्हलपसरेहा केसरे पवसिअम्मि परिउत्थो ॥ १३ ॥

पच्चुत्थं प्रत्युप्तम् । पद्धारो छिन्नलाङ्गूलः । पम्हलो तथा पसरेहो किञ्जल्कः । परिउत्थो प्रोषितः ॥ यथा ।

परिउत्थ चलसु काले केअइपसरेहणीमपम्हलिए ।
पच्चुत्थदुहा मरिही तुह दइआ चमरिअ व्व पद्धारा ॥ १३ ॥ [१३]

जीवाइ पडंचपडंसुआ य भल्ली पलासिपासाला ।
पत्तलपड्डवइआ पत्तिसमिद्धं चेअ तिक्खम्मि ॥ १४ ॥

पडंचा तथा पडंसुआ ज्या । प्रतिश्रुतिवाचकस्तु पडंसुआशब्दः प्रतिश्रुत्–शब्द भव एव । पलासी तथा पासाला भल्ली । पत्तलं पड्डवइअं पत्तिसमिद्धं एते त्रयोऽपि तीक्ष्णार्थाः । पत्तलं कृशमित्यन्ये । पत्तलं पत्रबहुलमिति तु पत्रलशब्दभवम् ॥ यथा ।

L. 1 CXZ पडिवं X पेरउ B विसाचः X पिशाच XZ पप्पिउ. L. 2. Z परियली X धरिव्यली C थालं । भोज° X °मांडमिमिति° From यावत् to °रो l. 5 torn off in G. L. 3. CXZ अगडिय *cdd.* °पंपुय° C जाइ CX °मेक° X °पच्चूति Z °पच्चूढे. L. 4. X *om.* from नं to णेच्छसि incl. *cdd.* परेय BFXZ परियलि° C परियडि° *cdd.* °पडियं CZ च BF *om.* व BF चप्पीओ X पप्पंउ Z पप्पीउ. L. 5. A पच्चुत्थं C पच्चुच्छं X पच्चत्थं Z पच्चुत्तं A °ववए पच्चारो Z छिन्न° C लंगूले From गूले to काले l. 5. torn off in G. L. 6. X पह्मल° AE पवि° X पवे° EX सवम्मि ABC FYZ °सियम्मि C परिउच्छो. L. 7. C पच्चुच्छं Z पच्चुत्तं BF प्रलुप्तं C प्रत्युप्तं C °लांगुलः C C पम्हालो X पह्मलो. L. 8. C परिउच्छो X प्रेषितः L. 9. C परिउच्छ बलसु XZ चलन्तु Z कयइ° BF केयइपसरेहिणसि° From सरेह° to °व in पड्डव° l. 12 torn off in G. X °पह्मलिए. L. 10. C पच्चुच्छ° X पच्चत्थ° Z पच्चुत्त° *cdd.* दइया BF चमलिय XZ °रिव *cdd.* बं CF पद्धारा. L. 11. E जीव्वाइ X जीवाय BF °पंडमुया ACEXY °सुया Z अ BF °पासला. L. 12. A °पड्डवईया C 1. hd. °वड्ड° 2. hd °पड° E °पड्डव° BCEFXYZ °वइया In G इआ is torn off. ACXY पत्त° CF °समिद्धं° ABCFGYZ चेय From तिक्ख to द्धं l. 5 torn off in G. L. 13 BFZ पडंचा BF तथा पडंसुया ज्या CXZ °सुया C °श्रुतवाच° X. प्रतिसुतिवाचकस्तु पडंसु° Z °श्रुद्वाच° *cdd.* °सुया° *cdd.* °श्रुतशब्द° (X °श्रुति°) Z पडंसुयाशब्दस्तद्भव. L. 14. C पड° *cdd.* °वइयं (X °वइय) *cdd.* पत्त° L. 15. From मित्य° to ण in उण l. 2. next page torn off in G. BF °बहुल° Z पत्रशब्दभवं.

महुमासे ममरोली वम्महवीरस्स धणुपडंच व ।
सहयारमञ्जरी उण पत्तिसमिद्धा पलासि व ॥ १४ ॥

तद्दा रणाउ रिउणो पडंसुअप्फालणे वि चालुक ।
पत्तलकोवो पडुवइपासालाहिं करेसि किं तुमयं ॥ १५ ॥

अत्र। पवित्तो दर्भः । पयरो शरः । इति पवित्रप्रदरशब्दभवौ । पल्लत्थो पलट्टो पर्यस्त इति पर्यस्तशब्दभवौ । तथा पट्टइ पिबति । पंगइ गृह्णाति । परइ भ्रमति । इति धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः ॥ [१४]

पच्चेडं पच्चवरं मुसले पग्गेज्जपहयरा णिअरे ।
पलहिअपुरोहडा विसमे परिअट्टो अ रजगम्मि ॥ १५ ॥

पच्चेडं तथा पच्चवरं मुसलम् । पग्गेज्जो तथा पहयरो निकरः । पलहिअं तथा पुरोहडं विषमम् । यदाह ॥ पलहिअं विषममसमं च पुरोहडं गदितम् ॥ इति । अत्र चतुरक्षरपकारादिशब्दप्रस्तावे उकारसहितपकारादिपुरोहडशब्दपाठोऽर्थानुरोधात् । अन्ये तु पलहिअं पुरोहडं इत्यन्योन्यपर्यायतया आवृतमहीवास्तुवाचकावित्याहुः । यदाह ॥ आवरिअमहीवत्थू पुरोहडो पलहिओ तह य ॥ पुरोहडं पच्छोकडमिति तु सातवाहनः । परिअट्टो रजकः ॥ यथा ।

L. 1. X °वीरस्स *cdd.* °पडंच. L. 2. X उणा *cdd.* पत्त° CF °ग्गसमिद्धा XZ पलास C पलासव व Z व्व. L. 3. CGXZ तद्धा Z राणाउ BFX पडंसुय° C पडुअप्फालणो X °फालणे Z °णो From भुज° to रः in शरः l. 11 torn off in G. X चालुक्क Z °क्कं. L. 4. X पडुवइया° Z °पासालाहि C करेसिं BF तुमय. L. 5. Z पवित्रो BFZ पअरो CGZ शर C *om.* पल्हत्थो G पल्लच्छो C पल्हट्टो. X. पल्हट्टो. L. 6. From नि to डं in पचेडं l. 8 torn off in G. C पर्यास्त° B पिंचति Z परसइ Z एते for इति. L. 8. C 2 hd. XZ पच्चेडं C 2. hd. Z पच्चवरं E मुशले C पगेस° Z पग्गोज्ज° *cdd.* णियरे (Y नियरे) L. 9. ABCEFXYZ पलहिय° G पहलिहिय° A °पुरोडा *cdd.* परियट्टो य A रजयम्मि C रजंग° Y रजकम्मि From गम्मि to ज्जो l. 10 torn off in G. L. 10 XZ पच्चेडं Z पच्चवरं C पग्गेज्जो C पयहरो. *cdd.* पलहियं BF पुहडं L. 11. G *om.* यदाह । पलहिअं विषमम् BCFXZ पलहियं विषमं असं° XZ गादितमिति BFG इति च. L. 12. In G रसहित is torn off. *cdd.* ° पाठः अर्था° (Z पाठः अनुरो°) BF °रोधाच्च L. 13. *cdd.* पलहिय BCFX °हडमिति अन्यो° (Z °हडमित्यन्यो°) CX आदृत° G *om.* मही. L. 14. C तदाह BF आचरिय° C आवरिय° GXZ आवरिय° C °महहीवच्छू G °वत्थ BF पलिहओ G पलिहउ CX पलहिउ X परोहडं Z पच्छो° GZ °कडमिति B नुसा सात° L. 15. *cdd.* परियट्टो.

परिअट्ट सिलापट्टयरपुरोहडाओ जलं णईतूहा ।
सविलम्बं आणिज्जइ सुन्दर मा कुप्पसु इमाइ ॥ १६ ॥

तुह मयविसाणपचेडखण्डिआ पलहिआ वि रिउवप्पा ।
हयमडप्पगेज्झा हुन्ति पच्चवरपाणितुल्ल चालुक्क ॥ १७ ॥ [१५]

पडिसारपाडिसारा पडुआइ पडिच्छओ समए ।
पलिहस्सं पलिहाओ अ उद्धदारुम्मि पयवई सेणा ॥ १६ ॥

पडिसारो तथा पाडिसारो पटुता । पडिसारो पटुरित्यन्ये । पडिच्छओ समयः । पलिहस्सं तथा पलिहाओ ऊर्ध्वदारु । पयवई सेना ॥ यथा ।

पलिहायत्थमिआए अपाडिसाराइ कह वि तुह विरहे ।
तीइ णिसा वोलीणा कह गोसपडिच्छए होही ॥ १८ ॥
तुह कुमरवाल पयवइदंसणमित्तेण थम्भिअ व्व रणे ।
रिउणो मयपडिसारा जाया पलिहस्ससंठाणा ॥ १९ ॥ [१६]

एरण्डदुमे पंचंगुली अ घग्घरगलम्मि पडिसाओ ।
पंफुल्लिअं गविट्ठम्मि पडिअरो चुल्लिमूलम्मि ॥ १७ ॥

पंचंगुली एरण्डवृक्षः । पडिसाओ घर्घरकण्ठः । पंफुल्लिअं गवेषितम् । पडिअरो चुल्लीमूलम् ॥ यथा ।

L. 1. BFXZ परियट्ट C परिट्ट G परियट्ट CZ सिलाए (Z प) हयपुरो° GX °डउ CX जलण्णइंत्तहा BF नई° L. 2. B °लंबं G °लंबं X अलिज्जइ G पमाइं. L. 3. Z °पच्चेड° G °क्खंडिया BCFXZ °डिया *cdd.* °ड्डिया Z रिउवप्प. L. 4. Z हयमड° XZ पव्वयर° X चालुक्का. L. 5. GZ °पाडिसारा पडिसारा BFGXYZ पडुयाइ AGZ पडिच्छउ BF पडछओ C पडुच्छओ X पाडिच्छउ. L. 6. C *om.* पलिहस्सं GX °हस्स °हाउ ABEFGXYZ य C उद्ध° G पयवई X पयचई C सेणो. L. 7. BF परिच्छओ GX °च्छउ. L. 8. X यथा for तथा X पालिहाउ G °हाउ C °हाओ अ. L. 9. BFZ पलिहायत्थि° CG °हायच्छ° X °हायच्छि° BF °मिसाए CGXZ° मियाए GZ °सारा वि. L. 10. C नाइ G णेसा CX मोस° L. 11. *cdd.* थंभिय (X थंथिय) C वा 2. hd. व्वा. L. 13. X एरड° E °गुलीइ ABCFGXYZ °ली य Z घग्घरि° पड° AGX °साउ. L. 14. A पप्फुल्लिय C कंफु° *cdd.* °ल्लियं A गविठ्ठम्मि E गवि° Z गविट्ठंमि C गविट्ठ पेढियरो ABEFGXYZ पडियरो ABF, C 1. hd. चुल्लि° Y चूल्लि° C °मुलंमि. L. 15. B पंचगुली B परिसाओ X पडिसाउ G °साउ BF घग्घरः कंठः G घग्घरि° *cdd* °ल्लियं XZ पडियरो. L. 16. B चुल्ली° C °मुलं.

पडिसाइल्ले पंचंगुलीसु किं कञ्चुअं गवेसेसि ।
पडिअरकम्मयरि तए वि कीस पंफुल्लिओ णलेसु इमो ॥ २० ॥ [१७]

पडिसुत्ती पडिसूरो पडिसंतं चेअ पडिकूले ।
पायवडणे परेवयपाडवणा पूअलम्मि पहएल्लो ॥ १८ ॥

पडिसुत्ती पडिसूरो पडिसंतं एते त्रयोऽपि प्रतिकूलार्थाः । पडिसंतं अस्तमितमिति तु सातवाहनः । परेवयं तथा पाडवणं पादपतनम् । पहएल्लो पूपः ॥ यथा ।

पडिसुत्ती पडिसूरे परेवयपरम्मि जो अपडिसंतो ।
पाडवणं पहएल्ला य तस्स दिज्जन्तु गामजक्खस्स ॥ २१ ॥ [१८]

इन्दसुए पइहंतो लक्खारत्तम्मि पल्लविअं ।
पडिहत्थी वुड्ढीए पडिहत्थपडिकया पडिकिदीए ॥ १९ ॥

पइहंतो जयन्तः । पल्लविअं लाक्षारक्तम् । पल्लविअं पल्लवाकारमिति तु पल्लव इवाचरतीति क्विबन्तसिद्धत्वान्नोक्तम् । पडिहत्थी वृद्धिः । पडिहत्थो तथा पडिकओ प्रतिक्रिया । पडिहत्थो वचनमिति तु सातवाहनः ॥ यथा ।

तुमइ पडिकयकुसले पइहंतसरिच्छपत्तपडिहत्थि ।
पल्लविउल्लणिवसणा णमन्ति पडिहत्थअक्खमा रिउणो ॥ २२ ॥ [१९]

पंडविअं पांडविअं जलउल्ले पल्लवम्मि पत्थरिओ ।
पक्खडिअं पप्फुरिए जडे पलिहओ पडित्थिरो सरिसे ॥ २० ॥

L. 1. Z पंचंगुलीसु C 2. bd. कंचुअं G कंचुअं (!) X कंचुअं. L. 2. BFGXZ पडियर° C पाडिरय° G, C 2. bd. X °ल्लिउ X नलेसु. L. 3. X पडिसुत्ती is given twice. B परिसंतं ABCFGXYZ चेय Z पडिकूलो L 4 BCF परेवय° EGZ पूयलम्मि A पहइल्लो C 2 bd Z पहएल्लो. L. 5. C परिसूरो X पडिसंवं CGXZ एते त्रयः प्रति° X अस्तमिति सात° BCF *om.* तु. L. 6. CZ पहएल्लो. L. 7. X पडि-सुत्ती C पडिसूरो B परेवअ° G परेवअ° L. 8. C पहल्ला. L. 9. A इंदुसुए BF पइहंतो C पइंते G पाइहंतो ABEFGYZ °विय X °विय. L. 10. C °हत्थी BF वुडीए E वुड्ढीए G इड्ढीए BF °परिकया A °कउ BF पडिकिदीए. L. 11. X पयहंतो BFGXZ पल्लविय C *om.* पल्ल° लाक्षा° *edd.* °विय L. 12. X क्विबंत° BF °हत्थिः CG °हत्थी C पडिहत्थो GXZ °कउ. L. 13. C पडिक्किओ प्रतिवचनामिति X जडिकउ प्रतिवचन° Z प्रतिवचन° BFG *om.* तु. L. 14 BF परिकय° GZ पाडिकय° B °कुशले X पइहत° Z सरित्थ° CX °पत्तपडिहत्थो (X °त्थे) BF °पडिपत्थि Z ° हत्थे. L. 15. BCFX °उल्ल° G °णणा ण पडि° L. 16. *edd.* °विय (twice; Y only first time) E पल्लिवम्मि C 1. bd. Z पच्छ° GX °रिउ. L. 17. G पक्खडिय ABCEFX YZ °डियं BF पफुल्लिए C पणुरिए E पफुरिए B पडिहओ AGXZ हउ AG, C 1. bd. Z पडित्थिरो G सरसे.

पंडविअं तथा पांडविअं जलार्द्रम् । पत्थरिओ पल्लवः । पक्खडिअं प्रस्फुरितम् । पलिहओ मूर्खः । पडित्थिरो सदृशः ॥ यथा ।

पत्थरिअसत्थरे वि हु पंडविए अंसुपांडविअसिहिणा ।
सा तप्पइ तुह पलिहय पक्खडिए सिहिपडित्थिरे विरहे ॥ २३ ॥ [२०]

पडिवेसो विक्खेवे पच्चत्तरं चाडु परिहणं वसणे ।
परिहट्टी आयड्ढी पडिहारीए पडिच्छिआ चेअ ॥ २१ ॥

पडिवेसो विक्षेपः । पच्चत्तरं चाटु । परिहणं परिधानम् । परिहट्टी आकृष्टिः । पडिच्छिआ प्रतीहारी । पडिच्छिआ चिरप्रसूता महिषीत्यन्ये ॥ यथा ।

किं परिहणं जलोल्लसि सयणे किं करसि कमलपडिवेसं ।
कुणसु पच्चत्तरणिउणे पडिच्छिए हिअयसल्लपरिहट्टिं ॥ २४ ॥ [२१]

पप्फिडिअं पडिफलिए पडोहरं पच्छिमङ्गणए ।
पडुवत्ती पडिसारी जवणीइ पसेवओ वम्भे ॥ २२ ॥

पप्फिडिअं प्रतिफलितम् । पडोहरं गृहपश्चिमाङ्गणम् । पडुवत्ती तथा पडिसारी जवनिका । पसेवओ ब्रह्मा ॥ यथा ।

बाहपडिसारिदुउणं पडोहरे चन्दिमाइ पडुवत्तिं ।
कुणइ मणोपप्फिडिए तइ मुणइ दिणं पसेवअदिणं सा ॥ २५ ॥ [२२]

L. 1. *cdd* °वियं (twice) X नलद्रं C पच्छं° GX° रिउ *cdd.* °डियं X मस्फुरित. L. 2. GX °हउ X मुर्यः BF पडिश्थरो C पडिच्छिरो. L. 3. C (F?) पच्छ-रियसच्छरे BGX °रिय° BCFXZ °विय° G °विग° X अंसुपाड° Z °विहसि° X °सिहणा. L. 4. X बप्पय for तप्पइ G पक्खलि Z पक्खलिए CGXZ °पडिच्छिरे. L. 5. BF पडि-सेसो A पवत्तरी BFZ पवत्तरं C पविक्तरं X पत्तरं Z चाटु A परिहरणं L 6. C °हट्टो A आयट्ठी B आयडो C (F?) आयट्टी GZ आअट्टी X आयट्टी G पडिहारी EX पडिच्छया ABCFGYZ °च्छिया A चेव BF वेय C वेया X वेअ Y चेय Z चेआ. L. 7. BCFZ पवत्तरं X पवत्तरो C 1. hd. X चाडु X परिहरणं X पारिहो आकृष्टि BF आकृषिः G आकृतिः L. 8 *cdd.* °च्छिया CGXZ प्रतिहारी B प्रडि° *cdd.* °च्छिया. L. 9. CX °ल्लसि य सय° G कि. L. 10. BF पच्चुत्तरणयणे CXZ पवत्त° *cdd* हियय° (Z°हिय°) G °परिवट्टि Z °परिहट्टिं. L. 11. E पप्फि° G पप्फिं° *cdd.* °डियं E पडे हणं. L. 12. BF जम्वणीइ Y जंवणीइ A पसेवउ C 1 hd. GXZ °वउ BF वंभेका G वंभे. L. 13. B F पसेप्फि° *cdd.* °डियं BZ *om.* गृह CX °गनं. L. 14. X पाडे-री यवनिका GX °वउ. Z ब्रह्मा. L. 15. *cdd.* वाह° BF °पडिसारदुउणं X °सारिउणं C 2. hd. चंदि° X चंदि° CG पडिवत्ति X पडुवत्ति. L. 16. C °फफडिए X न for तइ GZ पसेवय° X पसेवया°.

परिवाहो दुव्विणयम्मि पट्टिसंगं च कउहम्मि।
रुद्दम्मि पंडरंगो पक्कग्गाहो अ मयरम्मि ॥ २३ ॥

परिवाहो दुर्विनयः । पट्टिसंगं ककुदम् । पंडरंगो रुद्रः । पक्कग्गाहो मकरः ॥ यथा ।

तइ पंडरंगविसपट्टिसंगसमखन्ध कुमरवाल णिव ।
सासिअजए जइ परं पक्कग्गाहद्धयस्स परिवाहो ॥ २६ ॥ [२३]

परिलिअपडिछंदा लीणमुहा पच्छेणयं च पाहेज्जं।
समुहागमणे पच्चुद्धारो पच्चोवणी चेअ ॥ २४ ॥

परिलिओ लीनः । परिअरो लीन इत्यन्ये । पडिछंदो मुखम् । पच्छेणयं पाहेज्जं । पाथेयमित्यर्थः । द्वावपि देश्यावन्योन्यपर्यायतया निबद्धौ । पच्चुद्धारो तथा पच्चोवणी संमुखागमनम् । क्रियाशब्दावेतौ । तेन संमुखागते पच्चुद्धरिओ पच्चोवणिओ इत्याद्यपि भवति ॥ यथा ।

लोअणचओरपच्छेणअन्तपडिछंदचन्दिमा कुणसु ।
हिअपरिलिआ वि पच्चुद्धारं पच्चोवणीपरे दइए ॥ २७ ॥ [२४]

पच्चुहिअं पण्हविए पड्डुरो सालसरिसम्मि।
परिहायपरिच्छूढा झीणोक्खित्ता पडिक्खरो कूरे ॥ २५ ॥

L. 1. BF दुव्विवम्मि BEFGXZ पट्टिसंगं C पट्टि° BEF कओहम्मि G कउअम्मि Z कउम्मि. L. 2. C पडुरंगो BF पक्कग्गा (sic) C पक्कग्गहो ABEFGYZ य A सयरम्मि. L. 3. BFG पडिसंगं Z पट्टिसंगं C 2. hd. पंडुरंगो G मंडरंगो C पक्कग्गोहो X पक्कगहो. L. 4. X तई BF °पडिसमखंध CZ °पट्टिसंग° G °पडिसंग° C णिव X णिवा. L. 5. *cdd.* सासिय° C *om.* जए X °जइ वरिं पक्कग्गाह° C (F ?) °हद्धयस्स. L. 6. *cdd.* परिलिय° C °पडिच्छंदा X °परिच्छिंदा BF पच्चेणयं E पेच्छणयं X पच्छेणय Y पच्छेयणं BFY पाहिज्जं C 1. hd. पाहिज्जं 2. hd. °ज्जं. L. 7. X संमुहा° A पचु° C 1 hd. पचुद्धोरो F, C 2. hd. पच्चुद्धारो X पच्चद्धारो Z पच्चु° G पच्चोवणी X पच्चोवणी ABCFGYZ चेय. L. 8. GX °लिउ BCFX परिवरो GZ परियरो In G न्ये पडि° मु is torn off. BFX परिछंदो CZ °च्छंदो BF पच्चेणय GZ पछेणयं X पच्छेयणं C पाहिज्जं. L. 9. *cdd.* देश्यौ अन्यो:° C (F ?) °द्धारो GZ पच्चु° X पच्चोवाणी Z पच्चोवणी सम्मुखा° L. 10. X °गमनक्रिया° From °द्धावे° to इत्या° torn off in G. Z सम्मुखागमने पच्चुद्धरिओ C (F ?) °द्धरिओ X °द्धरिउ Z पच्चोवणिउ C °णियो X °णिउ. L. 12. CG लोयण° Z जोयण° CGXZ °चउर° Z °पच्छेणयंत° G °णयंतपडिछंद° Z °परिच्छंद° BE °छंद BFGZ °चंदिया CX °चंदिया. L. 13. *cdd.* हियपरिलिया Z पच्चुद्धारं C (F ?) °द्धारं From पच्चु° to °डिक्ख° l. 15 torn off in G. B °परे देइ. L. 14 A पचु° Z पच्चु° *cdd.* हियं C °हिये C 1. hd. Z पड्डरो. L. 15. C परिहाइपरिच्छूढा Y °परच्छूढा ABF °छूढा BF जीणो° C झिणो° E ज्झीणो° X झीणे° Y झीणु° BZ °खिता E कूवे.

पच्चुहिअं प्रस्नुतम्। पच्चुअं प्रस्नुतमित्यन्ये। पडच्चरो श्यालप्रायो विदूषकादिः। परिहाओ क्षीणः। परिच्छूढो उत्क्षिप्तः। पडिक्खरो क्रूरः॥ यथा।

किं तं छुहपरिहाओ परिच्छूढकरो पडच्चर रडेसि।
अपडिक्खरपच्चुहिआइ गहहीए थणंधओ होहि॥ २८॥ [२५]

खेत्तसए परिवासो पयट्टिओ तह पवट्टिअए।
पज्जत्तम्मि पहोइअमह खेत्ते पल्लवायपोरयया॥ २६॥

परिवासो क्षेत्रशयः। पयट्टिओ प्रवर्तितः। पहोइअं पर्याप्तम्। प्रभुत्वमित्यन्ये। पल्लवायं तथा पोरयं क्षेत्रम्। वल्लवायं इति दन्त्योष्ठ्यादि(?)प्रथयमिति गोपालः॥ यथा।

परिवास सालिपोरयगोवीदंसणपयट्टिअमणो जं।
ण णिएसि दिवा वि मिगे पहोइअं पल्लवायरक्खाए॥ २९॥ [२६]

पच्चाहिअपण्णासाए पंचावण्णपणवण्णा।
पप्फोडिअं च पक्खोडिअम्मि मुरयम्मि परभाओ॥ २७॥

L. 1. GZ पच्चु° X पचु° cdd. °हिअं C प्रसुतं GXZ प्रस्नुतं C पच्चुयं G (?) Z पच्चुअं X पच्चुयं BXZ प्रस्नुत° CF पस्नुत° G प्रश्नुत or प्रस्नुत° C पडचारो Z पडव्वरो From डच्चरो to क्रूरो l. 3. torn off in G. X विदूषादिः L. 2. X परिहाउ B परच्छूढो X उत्क्षिप्तः. L. 3. XZ °परिहाउ BXZ परच्छूढ° CZ पडव्वर Z डासि for रडेसि. L. 4. BCFX °पच्चुहियाइ Z °पच्चुहियाइ In G from पच्चु to पयट्टिओ l. 7. torn off. C गद्दहीपयणंधउ 2 hd. °धओ XZ °धउ. L. 5. C परिहासो पयाट्ठिओ 2. hd. °उ A पवट्टिउ X पयाट्ठिउ Y पयाट्ठिओ cdd. पवट्टिअए (Z पवट्टिअए). L. 6. BF पज्जंत्तंमि C पज्जंतंमि cdd. पहोइ-यमह C खत्ते A °पोरयया E °पोयरया Y °पोरअआ L. 7. BF पयाट्टिओ C पयाट्ठिओ GX पयाट्टिउ From तः to ट्ठिअ° l. 9. torn off in G. BCFXZ पहोइयं. L. 8. C (F ?) XZ पल्लवायमिति B °यमिति C (F ?) दंतो° B दंत्योष्ठ्या° XZ दंतोष्ठ्या° X °ष्ठ्ययमिति X यथाः L. 10 cdd. °पयट्टिय° (X °ट्टि°) CX °मणो GZ जं. L. 11. X णण for ण From णिएसि to तथा l. 1. next page torn off in G. Z द्विवा मितिगे पहो° X मिगो for मिगे cdd. पहोइयं (X पहोयं) C °रक्खा य Z रक्खयए. L. 12. cdd. °पंचाहिय° Y °पंचासाए A °वण्णा य पण° X पंचवण्णा य पणवण्णा YZ °पणवन्ना. L. 13. E पक्खो° cdd. °डियं Z om. च cdd. °डियम्मि A °भाउ.

पंचावण्णा तथा पणवण्णा पञ्चाधिकपञ्चाशत् । पप्फोडिअं पक्खोडिअं निर्झाटितमित्यर्थः । परमाओ सुरतम् ॥ यथा ।

रइपप्फोडिअ परमायलुद्ध वेसाइ देसु दीणारे ।
पञ्च वि पणवण्णसमे पंचावण्णं पि मा खु पञ्चसमं ॥ ३० ॥ [२७]

पडिअलिपविरइआ तुरिए पुण्णम्मि पडिहत्थपोणिअया ।
पडिखंधं पडिखंधी जलवहणे मत्थयम्मि पवरंगं ॥ २८ ॥

पडिअली तथा पविरइओ त्वरितः । पडिहत्थो तथा पोणिओ पूर्णः । पडिखंधं पडिखंधी जलवहनम् । जलमुह्यतेऽनेनेति जलवहनम् । इत्यादि । अन्ये जलवाहमाहुः । पवरंगं शिरः । उत्तमाङ्गवत् शिरोवाचकत्वेन नायं कवीनां रूढ इति देश्येषु निबद्धः ॥ यथा ।

अणपडिअलि पविरइअं अपोणिए कुण जलेण पडिहत्थे ।
पडिखंधे पडिखंधीणिउत्त किं कण्डुएसि पवरंगं ॥ ३१ ॥ [२८]

णगरम्मि पइट्ठाणं रुक्खे पमुहत्तपरमुहत्ता य ।
पाणिअणिग्गमणम्मि अ परिहालो परिहलाविओ चेअ ॥ २९ ॥

L. 1 CX पणपण्णा GZ °वन्ना From ञ्चाशत् to ण्णसमे l. 4 torn off in G *edd.* °डियं C *om* पक्खो° BFXZ °डियं X निड्डोटित° L. 2. X परमाउ. L. 3. *edd.* °डिय B परिमाय° C °लुद्धा F °लुद्ध. L. 4. CX °पण्णसमे BFZ °वन्नसमे G °न्न° X पेवाणं for पंचावण्णं G °वन्नं From समं to ओ त्वरितः l. 7. torn off in G. L. 5. *edd.* पडियालिपविरइया (Y °अलि°) B तुरंए A पइहत्थ° C पडिहत्थ° E पडहत्थ° *edd.* पोणियया (X °पोणिय Y °पोणि॰आ) L. 6. AC (F?) °खंध B परिखंधी E °वहणा X पवरंग Z पडुंगं. L. 7. BF पडियली CXZ पडियली X पविरइड BG पइहत्थो G पुणिओ X पाणिइ Form डिखंधं to शयेषु l. 9 torn off in G BCF खंध. L. 8. Z *om.* जलवहनम् B जलवह X जल-ह्यत BXZ अनेने ति X इत्यादि X जलवाहमाहुः. L. 9. Z °मांगवच्छिरो° B रूढः. L. 11. *edd* °पडियालि BCF °रइयं G °रइअ X °रइयं From ए to त्त l. 13. torn off in G. CX कुणइ Z जलेण पइ° X पइहत्थे C °हत्थे. L. 12. BF °णिइत्त C °णियत्तासि X °णियत्त The above is D's reading. BF कि. L. 13. CXY णयरम्मि C *om.* इत्तपरमु BF °परमहुत्ता C °हुत्ता. L. 14. *edd* पाणिय° X °णिग्गमणम्मि BF °णंमि *edd.* य C 1. hd. GXZ °विउ ABCFGXY चेय Z. च्चेय.

पइट्ठाणं नगरम् । पसुहत्तो तथा परसुहत्तो वृक्षः । परिहालो तथा परिहलाविओ लानिर्गमः ॥ यथा ।

महिकम्पपरसुहत्तय गुरुभुअपसुहत्त तुह पइट्ठाणे ।
वरपरिहलाविआ करिमदपरिहालेहि हुन्ति अप्फुण्णा ॥ ३२ ॥

अत्र पंगुरणं प्रावरणमिति प्रावरणशब्दभवत्वान्नोक्तम् । तथा । पल्लरइ कथयति । पव्वायइ म्लायति । पल्हत्थइ विरेचयति । पलावइ नाशयति । पणामइ अर्पयति । पयरइ पम्हुहइ स्मरति । पयल्लइ प्रसरति । पहल्लइ घूर्णति । पण्णाडइ मृद्नाति । पड्डुहइ क्षुभ्यति । पच्चारइ उपालभते । पच्चड्डइ पच्छंदइ पद्अइ गच्छति । पल्लट्टइ पल्हत्थइ पर्यस्यति । पउलइ पचति । पज्झरइ पच्चडइ क्षरति । इत्येते धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः ॥ [२९]

पणयत्तिअं पयडिए इत्थीपणए पणामणिआ ।
परिवारिओ अ घडिए पुलोअणे पसवडक्कं च ॥ ३० ॥

पणअत्तिअं प्रकटितम् । पणामणिआ स्त्रीषु प्रणयः । परिवारिओ घटितः । पसवडक्कं विलोकनम् ॥ यथा ।

तीए रइसव्वस्सं पणअत्तिअपसवडक्कलीलाए ।
कह लहसि णिट्ठुरक्खर अणपरिवारिअपणामणिओ ॥ ३३ ॥ [३०]

पव्वइमेल्लं वालमयकण्डए तरुणिआइ पड्डुजुवई ।
चिरसुअमहिसी परिहारिणी अ पडिअज्झओ उवज्झाए ॥ ३१ ॥

L. 1. X पयट्ठाणं From पइट्ठाणं to °सुहत्तय l. 3. torn off in G. B परसुहत्तो C 2. hd. °हुत्तो X °थिउ. L. 3. BF °परसुह° GZ गुरुभुअ° C गुरुभुज C पट्ठाणे G पइट्ठाणे X पयट्ठाणे. L. 4. X वरः परि° BCFXZ °विआ In G आ is torn off. B °हालेहि Z हालेहिं From न्ति to म्द् l. 5. torn off in G. BF अप्फणा. L. 5. X °श्लोक. L. 6. B, C 1. hd. FG पव्वायइ X पव्वाथइ. L. 7. X पम्हुहइ In G पय-ल्लइ प्रसरति is torn off B पहलइ X पहल्ल CX पण्णाणइ G मृद्नाति X मद्नाति C (FGt) पड्डुहइ (FG पड्डु 1) Z पड्डु° L. 8. GZ पच्चारइ *cdd.* पच्चड्डइ B पच्छइ X पच्छंद G *om.* पद्अइ. L. 9. B पओलइ C पउलइ. 2. hd. पओलइ BCF पज्जरइ XZ पच्चडइ X नोक्ता L. 10. EX पणय° *cdd.* °त्तियं C 1. hd. इच्छी° *cdd.* °णिया. L. 11. Z परिवारियओ घडि° C 1. hd GX °रिउ *cdd.* य C पलोयाण BEF पलोयणे GZ पुलोयणं X विलोयणे Y पलोयणे. L. 12. C पण्णअ° G पणय° *cdd.* °त्तियं X पाणाम° *cdd.* °णिया GX °रिउ X घटिः X पसरडक्कं. L. 14. X °सव्वम्मं GZ पणय° *cdd.* °त्तिय° X °डक° L. 15. G लहिसि X कहसि BF णिट्ठुक्खर *cdd.* °वारिय° GXZ °णिउ. L. 16. In Z the whole stanza is omitted. A पव्वय° or पव्वय° XY पव्वय° C पव्वय° BF वालमए कंडए ABCFG तरुणियाइ E तरुणिआइं A पड्डजुवई G पड्डुजवई B °जुवइ. L. 17. C चिरसुहअ° AGY °सुय° *cdd.* न A पडियज्झउ BFG पडिअज्जउ C पडिअज्झओ X पडिअज्झउ Y पडियज्झओ AC उवज्झाए BF वज्झाए.

पव्वइसेलं वालमयकण्डकम्। पड्डुजुवई तरुणी। परिहारिणी चिरप्रसूता महिषी। पडिअज्झओ उपाध्यायः॥ यथा।

> पडिअज्झय तुह सीसो परिहारिणिदुद्धपाणदुल्ललिओ।
> पड्डुजुवईण णिमित्तं पव्वइसेल्लाइ गुम्फेइ॥ ३४॥ [३१]

पडिएल्लिओ कयत्थे भग्गे पडिरंजिअं चेअ।
पज्जुणसरमुच्छुसरिसतिणम्मि पडिअंतओ अ कम्मयरे॥ ३२॥

पडिएल्लिओ कृतार्थः। पडिरंजिअं भग्नम्। पज्जुणसरं इक्षुसदृशं तृणम्। पडिअंतओ कर्मकरः॥ यथा।

> पडिरंजिअपडिमाए किं रे पडिएल्लिआइ होइ फलं।
> पडिअंतय किं दिट्ठो पीडिअपज्जुणसराउ उच्छुरसो॥ ३५॥ [३२]

पडिसारिअं सुमरिए परिल्लवासो अ अमुणिअगइम्मि।
वम्मीअयम्मि पडिलग्गलं वसन्तम्मि पउमलओ॥ ३३॥

L. 1. C पव्वयसेल्लं XZ पव्वय° C वालमयं All the four Mss BCFG (also XZ) read कंडके (sic), D has कांडुके Perhaps °काण्डकम् to be read! Z परिह्माणो C चीरपसूता L. 2. BCF पडिअज्जओ GX °अज्झउ B *om.* यथा. L. 3. BCF पांडअज्जय C °दुद्द° GX °लिउ. L. 4. C पडिजुव° CX णिमित्तं C पव्वइ° X पव्वय° Z पव्वइ° *cdd.* °सेल्लाइं. L. 5. A पंडिग्गलिउ BF पडिअल्लिओ C 2. hd. पंडियाल्लिओ G °पेल्लिउ X °पल्लिउ Z °पल्लिओ A कयच्छे BEF कयत्थे CG कयत्च्छे BF हग्गे *cdd.* °रंजियं ABFGXYZ चेय C चेय. L. 6. C °सरमुच्छु° cor. 2. hd. A °सरमुसरिस° BF °तिणं ABXYZ पडियं° AG, C2. hd. X °तउ ABCFGXYZ य C कम्मयरे. L. 7. C पडियाल्लिओ X पंडिय° Z °पल्लओ GX °ल्लिउ *cdd.* °रंजियं (X रंजिअ) BF भग्नं BF इक्षुदंडसदृशतृणं X °सदृशतृशतृणं GX °तउ. L. 9. X पडिसारंजि° *cdd.* °रंजिय° X किं G पडेए° X पडिप° *cdd.* °ल्लियाइ. L. 10. C पडियंतय GZ पडियंतय BFX पीडिय° C पाडिय° GZ पीलिय° BF °पज्जुन्न° X °पज्जुणण° B उच्छ° X उच्च° BF रसे. L. 11. *cdd.* °सारियं C 1. hd *om.* अं सुमरिए परि E पडिल्ल° *cdd.* यं E अमुणिय° ABCFGXYZ अमुणिय° AX °गयम्मि C °गइमि. L. 12. BF अम्मीअ° A वम्मीय° G वम्मीयम्मि X वम्मिअम्मि Z ववम्मीअ° BF पडिअग्गलं X °लग्गल Between °ग्ग and लं the whole passage from °ल्लरिओ to मायण्हिने (st. 37 l. 5= st. 42 l. 3) is inserted in G. A वसत्तम्मि Z वसंतंमि BF पउमलओ AGXZ °लउ.

पडिसारिअं स्मृतम् । परिल्लवासो अज्ञातगतिः । पडिलग्गलं वल्मीकम् । पउमलओ वसन्तः ॥ यथा ।

हिण्डसि परिल्लवासो पउमलए सुहय कत्थ जं तीए ।
पडिलग्गलं व अरई पडिसारिअतग्गुणाइ वड्ढेइ ॥ ३६ ॥ [३३]

पवहाइअं पयट्टे पडिपिंडिअमवि पवुड्ढम्मि ।
पच्चवलोको पाडच्चरो अ आसत्तचित्तम्मि ॥ ३४ ॥

पवहाइअं प्रवृत्तम् । पडिपिंडिअं प्रवृद्धम् । पच्चवलोको तथा पाडच्चरो आसक्तचित्तः । चोरवाची तु पाटच्चरशब्दभवः ॥ यथा ।

पाडच्चरा तए सा पच्चवलोको तुमं सुहय तीए ।
अण्णोण्णं पवहाइअरसाण पडिपिंडिओ च्चिअ सिणेहो ॥ ३७ ॥ [३४]

पंथुच्छुहणी जा सासुराउ आणिज्जए वहू पढमं ।
पच्चुच्छुहणी पढमसुरा गुज्झहरे पलोट्टजीहो अ ॥ ३५ ॥

पंथुच्छुहणी श्वशुरकुलात्प्रथममानीता वधूः । पच्चुच्छुहणी नवसुरा । पलोट्टजीहो रहस्यभेदी ॥ यथा ।

L. 1. CGXZ °रियं GS ज्ञात° X अज्ञान° GX °लउ. L. 2. G *om.* यथा. L. 3. BFX °वासो C कच्छ C नाए L. 4. CXZ च B अरइ G परिसाइतग्गु° Z °सारियतग्गु° BF वड्ढेइ C वड्ढेइं GXZ वड्ढेइ. L. 5. BF पवहा° *cdd.* °इयं (G °इय) X पवहाइयपट्टे पडि° CZ पयट्टे G पयट्टे B पविपिं F पविपं° X पडिपि° *cdd.* °डियम° (X °डियंम°) A पवुड्ढम्मि E °ड्ढम्मि G °ड्ढम्मि X पवड्ढंमि° L. 6. ACFGXY पच्चा° B पच्चव° Z पच्चव° G °लोको BF पापाडच्चरो A पडचरो C पडेच्चरो BCEFXYZ य A *om* अ BF °चित्तंम्मि. L. 7. *cdd.* °हाइयं *cdd.* °डियं B पच्चव° CG (F?) XZ पच्चव° G °लोको. X असक्त°. L. 8. BF° चित्तः BXZ चौर° BF पाडच्चर° C पाट्टचर° G पाटतुर° X पाटचीर°. L. 9. B पाडच्चरो X पाटच्चरा B पच्चवलोको CG (F) XZ पच्चव° BF मुहय X सहय G नीसे. L. 10. CXZ अन्नोन्नं G अन्नुन्न *cdd.* °हाइय° X परिपिंडिउ CGZ °डिउ BFZ च्चिय CGX चिय. L. 11. A पंथुच्छु° BF पंछुहु° C पंच्चुच्च° G पंधुच्छु° XZ पंथुच्च° E सामुराउ A सासराउ G हू (sic) Y वहू AEG पढुमं. L. 12. BF पच्छुहु° G पजुहु° or पज्जुहु° C 2. hd. पच्चुच्छु° X पच्चुहु Z पच्चुच्छु° BF गुज्ज° C गुह° 2. hd. गुज्झ° From पलोट्ट to °णी l. 13. torn off in G *cdd.* प. L. 13 X *om.* lines 13 and 14. BF पंछुहु° C पंचु–हणी Z पंथुच्च° BF स्वसुर° C °ममनीता BF पछुहु° Z पच्चुच्छु° G पच्छुहु.

ण हु महुपच्चुच्छुहणी पिज्जइ ता कह पलोट्टजीहाहं ।
इअ कुलपंथुच्छुहणी सासुअगइपुच्छिराण कुप्पेइ ॥ ३८ ॥

अत्र पडिअम्मिअं मण्डितमिति प्रतिकर्मितशब्दभवमिति नोक्तम् । परिवाडइ घटयति । परिवालइ वेटयति । परिहट्टइ मृद्नाति । परिअल्लइ परिअलइ गच्छति । परिअंतइ श्लिष्यति । परिसामइ शाम्यति । इति धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः ॥ [३५]

पयलायभत्तपरिअट्टलिआ मोरपरिछिण्णेसु ।
कलकलिए पत्थरभल्लिअं पडिणिअंसणं च णिसिवत्थे ॥ ३६ ॥

पयलायभत्तो मयूरः । परिअट्टलिअं परिच्छिन्नम् । पत्थरभल्लिअं कोलाहलकरणम् । पडिणिअंसणं रात्रौ परिधेयवस्त्रम् ॥ यथा ।

पयलायभत्तसण्हय तीइ पडिणिअंसणं इहाणेसि ।
पत्थरभल्लिअमच्छउ परिअट्टलिओ सि चित्तेण ॥ ३९ ॥ [३६]

परिहारइत्तिआ रिउमईइ चुलाइ पामिपिच्छीओ ।
पारी दोहणभण्डे पाओ चक्के दिसाइ पाली अ ॥ ३७ ॥

L. 1. BF न CZ डु X जेषामेडु महपच्चु° BF महपछुछु° Z °पच्चुत्थु° From ज्जइ to राण l. 2 torn off in G. C °जहाइं हं XZ °जहा इं. L. 2. *cdd*. इय X कुसलपच्चुच्छु° BF °पंछुछुहणी C 1. hd. ° पछुछु° 2. hd. पच्चुछु° Z °पच्चुत्थु° *cdd*. सासुय Z पत्थिराण. L. 3 BF पडिअंमियं C °यंमिअं GXZ °यंमियं X पडिवाडइ From परिवाडइ to परिसामइ l. 5 torn off in G. CXZ घयति L. 4. B परिवालं चेष्टयति BF गृह्णाति X गृण्हाति C परिहल्लइ परिहअलइ (2 hd. परिअलइ) Z परिहलइ परिअलइ X adds परिहलइ before the two froms given above. BF *om*. परिअलइ. L. 5. Z परियंतइ. BF शम्यति. B °षूक्ताः *om*. इति नोक्ताः G °कानिति. L. 6. From पयलाय° to °त्तो l. 8 torn off in G. A °सत्त° E °रुत्त° *cdd*. °परियट्टलिया (Y °अट्ट°) X मोरपच्छिण्णेसु ABF °छिन्नेसु CZ °च्छिन्नेसु. L. 7. CZ कलिकलिए A पत्थभल्लिअं BCEFXYZ °भल्लियं BCFYZ °णियंसणं X °णियंवणं B, E 2. hd. Y णिस.° L. 8. CZ °लाइय° X °लाइभत्तो BCFXZ परियट्ट° G परियट्ट° *cdd*. °लियं B °छन्नं BF-मत्थड° C पत्थड° BFX °भल्लियं CZ °भत्तियं Form पत्थर° to °ओ सि l. 11 torn off in G. L. 9. BF °णिअसणं CXZ °णियंसणं. L. 10. C नाइ *cdd*. °णियंसणं. L. 11. C पच्छर° *cdd*. °भल्लिय° BF °छओ X °चउ Z °त्थउ *cdd*. परियट्ट° C. 1. hd. GX °लिउ Z स for सि. L. 12. CZ परिहारि° *cdd*. °इत्तिया From आ to °ण्डम् l. 1 next page torn off in G. C चुला पइत्ति° X तुलाइ A °पिछीउ (?) XZ °पिच्छीउ. L. 13. C पारि A दोहर° A पाउ BCFXZ पाउ BF चक्के X दिसाय ABCFYZ य X य:.

परिहारइत्तिआ ऋतुमती। पासी तथा पिच्छी चूडा। पारी दोहनभाण्डम्। पाओ रथचक्रम्। पाली दिक्॥ यथा।

पारीहत्थो पाअन्तरिओ पालीउ किं णिअसि गोव।
चलपासिअ तुह पिच्छि लुणेमि परिहारइत्तिअं महसि॥ ४०॥ [३७]

पावो सप्पे सवचे पाणो पाणाअओ अ पुणई अ।
णयणम्मि पायलं पाउअं हिमे पारयं सुराभण्डे॥ ३८॥

पावो सर्पः। पाणो पाणाअओ पुणई इत्येते त्रयः श्वपचार्थाः। पायलं चक्षुः। पाउअं हिमम्। पारयं सुराभाण्डम्॥ यथा।

पारयहत्थो पाणो पाणाअयवाडयम्मि पुणइजुओ।
पाउअपावयभीओ रत्तीए रत्तपायलो गाइ॥ ४१॥ [३८]

पाडुंकी वणिसिविआइ पाइअं तुण्डवित्थारे।
पाणद्धी रच्छाए पाडुची तुरयमण्डणए॥ ३९॥

L. 1. BF परि° CXZ °हारि *cdd.* °इत्तिया BFZ चूला C चली 2. hd. चलीओ X तुला X दोहनं° BFG, C 1. hd. X पाउ. L. 2. From क् to न्तरिओ l. 3 torn off in G. See note to stanza 331. 2. L. 3. Z परिहत्थे पअंत° X पाउअंत° GX °रि BF पलिओ C पालिउ Z पालीओ C णयासि BFGXZ णियासि. L. 4. CX चल° *cdd.* °पासिय Z इ तुह C पिच्छि BF लुणेसि X परिहारि° *cdd.* °इत्तियं. L. 5. G पाउ BF सपचे C 1 hd. सचंपे EZ सचवे C 1. hd. X °अउ GZ °अवो. A *om.* अ BCEFGXYZ य E पुणइ *cdd.* य. L. 6. BF पायालं CY पाअलं X पयणं AEGXZ पाउयं C पाउअं. L. 7. G पाउ Z पाओ G पाणयउ Z पाणायओ X °अउ B पुणइ GZ *om.* इत्यू Z पन्वचार्थाः BCF पाअलं X पाअणं. GZ पाउयं. L. 8. X विहिमं G °भांडी. L. 9. C °हत्थो G पाणोयय° B पाणाअअ° Z पाणायय° C °वाडंमि X °वाडयंमि. GX °जुउ. L. 10. BF पाओअ° G पाउय° Z पाओय° BF सावअ° CX °पावअ° CGX °भीउ BCFX °पाइलो. L. 11. A पोडुकी E पाइंकी G पाडुकी वणि° X वण° CXZ °सिवि° *cdd.* °पाइ पाइयं (X °ई) C विच्छारे. L. 12. C पाणद्वी X रत्थीए Z रत्थाए X वाडुची C °मंडण.

पाडुंकी नणिशिबिका । पाइअं वदनविस्तारः । पाणद्धी रथ्या । पाडुच्ची तुरगमण्डनम् ॥ यथा ।

तुह विरहे पाडुंकीजोग्गा सा पाइअं ण पावेइ ।
मल्हसि पाणद्धीसु तुमं तु पाडुच्चिअहएहिं ॥ ४२ ॥ [३९]

पायडमङ्गणए तह पामद्दा पायधण्णमलणम्मि ।
हत्थजुअलप्पहारे पाणाली पाहुणं च विक्केज्जे ॥ ४० ॥

पायडं अङ्गनम् । पामद्दा पादाभ्यां धान्यमर्दनम् । पाणाली हस्तद्वयप्रहारः । पाहुणं विक्रेयम् ॥ यथा ।

खलपायडपामद्दं मोत्तुं पाहुणरइत्थिमालविरो ।
पाणालीइ हणिज्जइ हलिओ पिट्ठागयाइ जायाए ॥ ४३ ॥ [४०]

पारंकं सुरमाणयभण्डे मग्गीकयम्मि पाउक्कं ।
पाउग्गो सब्भे पासणिओ पासाणिओ अ सक्खिम्मि ॥ ४१ ॥

पारंकं सुरामानभाण्डम् । पाउक्कं मार्गीकृतम् । पाउग्गो सभ्यः । पासणिओ तथा पासाणिओ साक्षी ॥ यथा ।

पासणिआ खु पमाणं भज्जइ पासाणिएहि दिव्वं पि ।
पारंकयसङ्खममे इअ पाउग्गेहि पाउक्कं ॥ ४४ ॥

L. 1. B पांडुंकी X पोडुंका BFX बण° BFG °शिविका *cdd.* पाइयं B पणद्धी F पणद्दी C पाणद्दी. L. 3. B पांडुंकी° GZ पाडुंकीजाग्गा C सा प पाइयं BFGXZ पाइयं GZ न BF पावेइं. L. 4. CF पाणद्धीसुं BGXZ पाडुच्चिय° C (F1) पाडुच्चिहयएहिं. L. 5. GZ पामद्धा GZ °धन्न° EY °मलिणम्मि.° L. 6. E हत्थु° G हत्थ° BFY °जुवल° GZ °जयल° C °प्पहारो B पाणीली GZ पाहुडं A विक्किज्जे. L. 7. GZ अंगणं। पामद्धा X पामट्टा. L. 8. B पाहुणयं. L. 9. GZ °पामद्दं Z मोत्तुं BF पाहुणय° GZ °रइत्थि° C °रइच्छि° CX °विरे. L. 10. BF पाचालीइ C हणिज्जइ CX हलिउ. L. 11. C 2. hd. °पाणय° X °भडे E मग्गी° X मगी° L. 12. E पाउग्गेसं Z पाउग्गे BF संभे X मज्झे BF पसणिओ पाणिओ य Z पासणिओ AGX °णिउ A पासणिउ य GX °णिउ *cdd.* य B सक्खिंमि C सिक्खंमि. L. 13. G पारकं CX °पान° BF मार्गी° C 1 hd. मार्गी° GZ पाउक्को GX °णिउ (twice). L. 15. G पासा° *cdd.* °णिया BFGXZ °णिएहिं C दिव्वं. L. 16. *cdd.* इय पाउग्गेहिं.

अत्र पामरो कुटुम्बीति संस्कृतसमः । पाहुडं प्राभृतमिति प्राभृतशब्दभवम् । तथा पाडिक्कं पाडिएक्कं प्रत्येकमिति शब्दभवौ । पारइ शक्नोति । पासइ पश्यति । एतौ धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ ॥ [४१]

पाउग्गिओ अ सहिए खलीणजुत्ताइ पाडिसिरा ।
पाडुहुओ पडिहूए मालाए पारिहच्छी अ ॥ ४२॥

पाउग्गिओ सभिकः । द्यूतकारयिता । अन्ये तु सहिअं सोढमाचक्षते । यदाह । पाउग्गिओऽपि सोढः ॥ पाडिसिरा खलीनयुक्ता । पाडुहुओ प्रतिभूः । पारिहच्छी माला । पाडिहच्छी शिरोमाल्यमित्यन्ये ॥ यथा ।

पाउग्गिअ सारविउं पाडिसिरामणिअपारिहच्छीओ ।
पाडुहुअं पुण मग्गसि किमेस पडिहाइ तुह णाओ ॥ ४५ ॥ [४२]

पाउरणी कवचे पासावयपारावरा गवक्खम्मि ।
जो पिउहरा पइहरं णेइ वहुं पाडिअज्झो सो ॥ ४३ ॥

पाउरणी कवचम् । पासावओ तथा पारावरो गवाक्षः । पाडिअज्झो यः पितृगृहात्पतिगृहं वधूं नयति ॥ यथा ।

L. 1. B कुटुंबीति X कुटुंबीनि G *om.* प्राभृतमिति BF *om.* प्राभृत *cdd.* °भवः L. 2. X पाडिकं Z पाडिक्क BFGZ पाडिअक्कं X शक्नोति B एते. L. 3. X °देशेषूक्ता°. L. 4. BF पउग्गि (sic) AG, C 1. hd. X पाउग्गिउ *cdd.* य (X प) X °जत्ताइ Z ° जण्णइ X पाडिसरा Z पामिसिरा. L. 5. A पाहुहुओ B पाडुहुउ F पडिहुउ X पाडुहुउ Y पाधुहुओ G पाडुहु AXYZ पारिहत्थी *cdd.* य. L. 6. GXZ °ग्गिउ *cdd.* सभिको BF °कारयिता X °करइता *cdd.* सहिअं From माचक्षते to °मित्य° l. 8 torn off in G. BF पाउगिओ C पाडुग्गिउ (2. hd. °ओ) ग्गिग सोढ XZ °ग्गिउ X सोढ. L. 7. Z सोढा C खलिन° C पडुहूओ C 2. hd. पा° X पाडुहुउ Z पाडुहूओ BF प्रतिभुः BFXZ पारिहत्थी C 1. hd. पाडि° XZ °हत्थी. L. 9. From पाउ° to °म्मि l. 11 torn off in G. *cdd.* °ग्गिय BCFX °विचं B पाडसिरा° *cdd.* °मणिय° (X °मा°) XZ °हत्थीउ. L. 10. BFXZ °हुयं C °हूयं BF परिहाइ X णाउ. L. 11. BF °पारा गव° C °परोवरा X °पारावारा A गवक्ख°. L. 12. E पिउरा From इ to वहुं l. 5 torn off in G. ACY बहुं AC °अज्जो E °अब्भो YZ °यज्झो X य for सो. L. 13. X पाउरणं X पासावउ C गवाक्षे C °अक्खो i. e. °अज्जो X °यज्झो य X पितृगृहात्.

पासावयप्पइट्ठो वहूइ पारावरोवविहाए ।
रोमोग्गमपाउरणीइ पाडिअग्झो हुओ मलयपवणो ॥ ४६ ॥ [४३]

णायव्वा वीसामम्मि पाडिअग्गो अ पारुअग्गो अ ।
पारंपरो णिसिअरम्मि पारुअल्लो पहुंकम्मि ॥ ४४ ॥

पाडिअग्गो तथा पारुअग्गो विश्रामः । पारंपरो राक्षसः । पारुअल्लो पृथुकः ॥ यथा ।

रे हलिअ पाडिअग्गं कुण इण्हिमपारुअग्गदाइ तुमं ।
पारंपरो व्व तित्तिं ण मण्णसे पारुअल्लअसणम्मि ॥ ४७ ॥ [४४]

पालीहम्मं च वई मालीकयमाहु पारुहल्लं च ।
पालीबंधो अ सरे पायप्पहणो अ कुक्कुडए ॥ ४५ ॥

पालीहम्मं वृतिः । पारुहल्लं मालीकृतम् । पालीबंधो तटाकः । पायप्पहणो कुक्कुटः ॥ यथा ।

लङ्घइ जलहिं गरुडो पालीबंधं च पारुहल्लोम्मिं ।
पायप्पहण तुमं पुण पालीहम्मं पि फुडसि दुक्खेण ॥ ४८ ॥ [४५]

पाडलसउणो हंसे पिण्ही खामा जले पिव्वं ।
पिंचू पिक्ककरीरे पिल्हं लहुपक्खिरूअम्मि ॥ ४६ ॥

L. 1. BCF पासावय° Z °प्पइट्टो. L. 2. G रोमु From ग्गम° to पहुंकम्मि l. 4 torn off in G. Z रोमग्गमयाउर° X °ग्गममपा° C अह्हो Z °वज्झो C. 1 hd. X हुउ. L. 3. C णाव्वा विसा° A वीसासम्मि CEX पाडियग्गो *edd.* य (X अ) C 1. hd. *om.* पारुअग्गो य 2 hd. marginal note and X पारुयग्गो A पाडु° E °यग्गो *edd.* य. L. 4. AE पारंपारो A °चरम्मि BCEFXY °यरम्मि BF पारिअल्लो CEZ पारुयल्लो G पहुकम्मि. L. 5. CX पाडियग्गो From विश्रामः to से l. 7 torn off in G. L. 6. *edd.* हलिय पाडियग्गं (Z °अग्गं) BF इण्हिमपा° CX इन्हिम° Z °पारु-यग्ग°. L. 7. Z पारंपरु BF तत्ति C तित्ति णं BFZ मन्नसे G तुसिणम्मि. L. 8. From वई to कृतम् l. 10 torn off in G. X पारुहल्ल. L. 9. BF °बंधो *edd.* य (*om.* X) C सरो X पयहणो *edd* य (*om.* X) BF कुक्कुडओ C कुकुडए. L. 10. CX वृत्तिः BFGX °बंधो CX तडाकः GZ तडागः. L. 11. C कुकुटः G कक्कुट° X कुक्कुंटः. L. 12. G लघइ C जहिं X लहिं BX गुरुडो In G लहिं गरु is torn off. BFG °बंधं व C पारमल्ल X पारह° BCFX °होमि Z °ल्लोम्मि From हल्लो° to पाडल° l. 14 torn off in G. L. 13. BF °हणे BF *om.* पि BF फडसि C फ्फुडसि. L. 14. A पाडल° C पाडुल° X हसे G पिण्णी ABCEFX YZ पिव्वं G पिव्वं. L. 15. B पिंचू EX पक्क° GZ पेक्क° E पिण्हं G पिहं Z पित्तं B °रुअम्मि C °रूयंमि Y °रूयम्मि.

पाडलसउणो हंसः । पिण्ही क्षामा । पिच्चं जलम् । पिंचू पक्वकरीरम् । पिल्हं लघुपक्षिरूपम् ॥ यथा ।

पाडलसउणयपिल्हय तुमयं मरुमण्डलम्मि मा वच्च ।
तत्थ अपिच्चे पिंचुअमित्तफले होसि पिण्हितणू ॥ ४९ ॥ [४६]

पिंडी अ मञ्जरीए पिरिडी सउलीइ पिच्छिली लज्जा ।
पिहुलं पिंसुलिपिंछोलीओ मुहपवणभरिअतिणवज्जे ॥ ४७ ॥

पिंडी मञ्जरी । पिरिडी शकुनिका । पिच्छिली लज्जा । पिहुलं पिंसुली पिंछोली त्रयोऽप्येते मुखमारुतापूरिततृणवाद्यवाचकाः ॥ यथा ।

रमिरं पिहुलेण समं पिंछोलिमुहीहि पिंसुलिकराहिं ।
पिंडीहि पलोहन्तो अपिच्छिलीपिरिडिलोल किं महसि ॥ ५० ॥ [४७]

पिअणं दुद्धे आणाइ पिणाई दाडिमम्मि पिंडीरं ।
उण्णापिपीलिआए अ पिप्पडा मक्कडम्मि पिंगंगो ॥ ४८ ॥

पिअणं दुग्धम् । पिणाई आज्ञा । पिंडीरं दाडिमम् । पिंडरयं इत्यन्ये । पिप्पडा ऊर्णा-पिपीलिका । पिंगंगो मर्कटः ॥ यथा ।

लिह पिंडीरं पिअणं पिएसु मा कुणसु पिप्पडासङ्कं ।
जाव पिणाइं दिन्तो पिंगंगमुहो ण एइ धणिभद्दो ॥ ५१ ॥ [४८]

L. 1. In G पिच्चं जलम् 1 पि is torn off. BCFXZ पिचं X पिच् Z पिचं for पिंचू. L. 2. G करीरः GZ पिल्हं. L. 3. BF पडल° CX पाडलि° X °सउणल्हिय. L. 4. C तच्छ अपिच्चि पिंचुअपिचे पि मित्त° BF अपिचे पिंचुउ° X यपिच्चे पिंतुअ° GX *om.* the whole verse. L. 5. CE पिंडि *cdd.* य (X इ) X मजरीए परिडी Z पिरडी C सउणेइ GZ सउली य X पिच्छली C लिज्जा. L. 6. BF पिंसुलं पिच्छो° C 1. hd °लं सुलिं पिच्छो 2 hd. भिसुलिं Z पिसुलि° AGX °लीउ C सुहपवण° E °पवभरिअ° ABCFGXYZ °भरिय° Y °तण° BF वज्जो. L. 7. B पिछली G पिच्छिली X पिच्छली. L. 8. Z पिंछिली त्रयो B मुख° BF °वाद्य° C *om.* वाद्य X *om.* यथा. L. 9. BF रमिरं or चं C पिछालिमुहाहिं X पिच्छोलि° GXZ °हीहि C पिंसुलीं° Z पिसुलि° L. 10. BFGXZ °हिं C पिंडीहिं GZ पलोअंतो य पिच्छि° (Z °छि°) BCFX °परिडि° BF महसिं. L. 11. *cdd.* पियणं (Z as above) B दुद्द C दुद्दे F दुद्ध CX आणाई Z पिणाइ. L. 12. *cdd.* °लियाए *cdd.* य C पिणाइ Z पिप्पला C पिगंगो X पिंगो. L. 13. *cdd.* पियणं F दुद्दं B दुद्धं C पिणाइ *cdd.* पिंडरयमित्यन्ये BF पिप्पडा GX ऊण्णा° L. 14. BFZ पिगंगो. L. 15. *cdd.* पियणं (X °यं°) C पिप्पाडा°. L. 16. BF पिणाइ C पिगणाइं X पिणाई CX दंतो BF पिंगंगो मुहो C पिंगंगमुहा G पिंगमुहो G एएइ धण° X धणिभद्दो.

बलकारम्मि पिणाओ पिअमा फलिणीइ पिंजिअं विहुए।
पिलणं पिच्छिलदेसे सही पिडच्छा गुदम्मि पिट्ठुंतं ॥ ४९ ॥

पिणाओ बलात्कारः। पिअमा फलिनी। पिंजिअं विधुतं। पिंजिअयं इत्यपि। पिलणं पिच्छिलो देशः। पिडच्छा सखी। पिट्ठुंतं गुदः॥ यथा।

पिअमासामाइ इमाइ एस उअ पिंजिओ पिणाअपरो।
पुरओ वि पिडच्छाणं पिट्ठुंतभरेण पडइ पिलणम्मि ॥ ५२ ॥

अत्र पिहडो पिठरः। पिउच्छा पितृष्वसा। इति शब्दभवौ। तथा पिज्जइ पिबतीति धात्वादेशेषूक्त इति नोक्तः॥ [४९]

पिंजरुडो भेरुण्डे जंकिंचिप्पढिअयम्मि पिप्पडिअं।
तणुए पिहोअरो पङ्कसुरे पिट्ठखउरा य पेंढा य ॥ ५० ॥

पिंजरुडो भेरुण्डः। वदनद्वयोपेतो भारुण्डाख्यः पक्षी। पिप्पडिअं यत्किंचित्पठितम्। पिहोअरो तनुः। अत्र पिहुरोमो मीन इति पृथुरोमशब्दभवः। पिसुणइ कथयतीति धात्वादेशेषूक्त इति नोक्तः। पिट्ठखउरा तथा पेंढा कलुषा सुरा॥ यथा।

पिंजरुडो व्व दुवयणो पेंढामत्तो सि पिट्ठखउरपिआ।
सा तुह विरहुम्मत्ता पिहोअरा पिप्पडइ णिच्चं ॥ ५३ ॥ [५०]

L. 1. AGZ बल° BF चल° GXZ पिणाउ ABCEFXY पिवमा GZ पिइमा Y फणिलीइ ABEFGXYZ पिंजिवं C पिंजयं चिहुए. L. 2. A पिलिणं B पिच्छलदेशे C (F!) X पिच्छल° A पिन्छिण° X पिड्डिच्छा A अदम्मि X गुदंम्मि ACGZ पिट्टंतं E पेट्टंतं X पेट्टंतं. L. 3. GX पिणाउ *cdd.* पिवमा B कलिणी BFGXZ पिंजियं C पिंजयं विधूतं. BF पिंजियमित्यपि CGXZ पिंजिययमित्यपि. L. 4. X पिपिलणं B पिछ्रलो X पिच्छलो GZ पिट्टंतं L. 5. *cdd.* पियमा° C *om.* इमाइ BF पस ओअ *cdd.* पिंजिउ GZ पिणाय°. L. 6. BFG पुरउ X पुरुउ BF पिडछण Z पिडच्छाणं पिट्टंत° G पिट्टःत°. L. 7. BF पिहरो X पिबतीति. L. 8. B °षूका इति नोक्ताः. L. 9. GZ पिंजुरुडो BFY भारुंडे X भेरुडेBF जंकिंचि° A °पढि° ABEFGXYZ °ढियय° *cdd.* °डियं. L. 10. CGZ पिहोयरो E पेट्ट° X पिट्टखउरा B °खलउरा C 1. hd. *om.* पेंढा य 2. hd. adds पिंढा after °खउरा BF पेंढा EX पेढा Y पिंढा. L. 11. BF भारुंडो CGZ भेरुंडो X भेरुंड B °पेते *cdd.* पिप्पडियं. L. 12. X ननु C पेसुगइ X कथयति. L. 13. B °षूका इति CXZ षूकाविति G °षुकमिति. BCFXZ नोक्तो. GZ पिट्ट° BF पेढा CG पेंढा. L. 14. BF भिंजरुडो C पिंज° BX दुव्वयणो CG पेंढा° BF पिट्टखपिया CG पिट्ट° X पिट्टखउर° CX °पिया. L. 15. C तुहं विरहुमत्तो पिहोआरा C 1. hd. (G!) णिच्चं X णिच्चंपि Z निचं.

पिअमाहविपीणा पिक्किचउरंसा पीढमुच्छुजन्तम्मि ।
पीई तुरए पीलुट्ठपीडरइआ य डड्ढचोरवहू ॥ ५१ ॥

पिअमाहवी कोकिला । पीणं चतुरस्रम् । पीढं इक्षुनिपीडनयन्त्रम् । पीई तुरंगमः । पीलुट्ठं प्लुष्टम् । पीवलं पीतमिति तु पीतशब्दभवम् । पीडरई चोरभार्या ॥ यथा ।

पीणउरपीइरोहे पीडढिआ पिक्खिऊण पीडरई ।
पिअमाहविकालमुही पीलुट्ठं मण्णए पल्लिं ॥ ५४ ॥ [५१]

पुंडे वचत्थे पुंढो गत्ते पिउसिआइ पुप्फा य ।
पुत्थं मिउ मेले पुंपुअं च पुव्वाडपुप्पुआ पीणे ॥ ५२ ॥

पुंडे इति शब्दो व्रजेत्यस्मिन्नर्थे । पुंढो गर्तः । पुप्फा पितृष्वसा । पुत्थं मृदु । पुंपुअं संगमः । पुव्वाडं तथा पुप्पुअं पीनम् ॥ यथा ।

पुव्वाडथन्व पुप्पुअभुअ पुत्थालाव अण्णओ पुंडे ।
ण सहइ पुंपुअमम्हं पइपुप्फा पुंढसमगल्ला ॥ ५५ ॥ [५२]

L. 1. *cdd.* पिय° BF पडिमुछ° Z °मुच्छु° A जंममि. L. 2. B पीइ A पीलुइ° BEXZ पीलुट्ठ° CF पीलुट्ठ° G *om.* पीलुट्ठ BF पीड° A °रईया E °रईया BCF GYZ °रइया ABF दड्ड° GZ दड्ढ° X °धुड्ढ° Y डंढ° B चोर° E गोरवाहू X °चोलवहू Z °वहू. L. 3. *cdd.* पिय° B चउरंसं X चतुरस्रं F चउरस्रं BF रक्षुनिपीडण°. B पीइ. GZ *om.* पीई तु° L. 4. X पीलुट्ठं G प्लुतं C °लं पीमिति GZ पीडइं G चोचोर° XZ चोर°. L. 5. BF °उरु° C पीरइ° BFG °ढिया CXZ °ढिया C °रई. L. 6. *cdd.* पिय° X °महवि° X पिल्टट्टु C मए GZ मन्नए X मपूए Z पल्लि. L. 7. C पुण्हे E पुण्डे C 1 hd. वच्छे 2 hd. वचच्छे G वचच्छे Z वचत्थे BXZ पुंढो. CE (F1) पुण्डो G मुंडे BF पिसियाइ ACGXY °सियाइ EZ °सिया य AX पुप्फा BF पुप्पा E पुत्था GZ पुप्पा. L. 8. CZ पुच्छं X पिच्छं C मउ E मिओ BF पुम्पुअं C 1. hd. पम्पुअं 2. hd. पम्पुअं Y पंपुयं C 1. hd. *om.* पुव्वाड 2. hd. पुव्वाडं G °ड्डे° X °पुप्फआ Y ° पुप्पुया. L. 9. X व्रजशब्दो BCFXZ पुंडो G *om.* पुंढो गर्तः BF पुप्पा. BCFX पुच्छं L. 10. GZ पुंपुयं संघः C पुव्वाडं BF तथा पुणुओ X पुप्पुउ G पीना. L. 11. C पुव्वाड° C पुप्फअ° FG पुप्फुअ° Z पुप्फुय GZ *om.* भुअ BCFX पुच्छालाव C 1. hd. X अण्णउ G अन्नउ Z अन्नओ. L. 12. CX सहइ G पुंपुयम° X °मह्णं Z पइपुप्फा X पुंडसगल्ला.

तरुणम्मि पुअंडो पेंडओ अ पवरे पुरिल्लो अ।
असईए पुण्णाली अ पुणवत्तं पमोअहिअवत्थे ॥ ५३ ॥

पुअंडो तथा पेंडओ तरुणः । पेंडओ षण्ढ इत्यन्ये । पुरिल्लो प्रवरः । पुण्णाली असती । पुणवत्तं प्रमोदहृतवस्त्रम् ॥ यथा ।

पुण्णालिपुण्णवत्तं पुरिल्लपेंडय तुमं परिहिऊण ।
मल्हसु पुअंडमज्झे गुहयत्तणगव्विओ किमम्हेहिं ॥ ९६ ॥

अत्र पुक्खरो सारस इति पुष्करशब्दभवः । पुंछइ पुंसइ पुसइ मार्ष्टि। पुलोइ पश्यति । इति धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः ॥ [५३]

पुडइअपुंडइआ तह पेरुल्लीपेंडवालपेंडलिआ।
पिण्डीकए पुआइणिपुआओ पुण पिसायगहिआए ॥ ५४ ॥

पुडइअं पुंडइअं पेरुल्ली पेंडवालं पेंडलिअं एते पञ्च पिण्डीकृतार्थाः । पिंडलइअं इत्यपि। पुआइणी तथा पुआ पिशाचगृहीता। पुआइणी उन्मत्ता दुःशीला चेत्यन्ये ॥ यथा।

पुंडइआ पेरुल्लीसद्दा पुडइअअपेंडवालकचा ।
अ पुआइणी वि पुआ व्व तुहारिवहू रुअन्ति पेंडलिअं ॥ ९७ ॥ [५४]

पुरुहूओ घूए पुडइणी अ णलिणी पुलासिओऽग्गिकणे।
असुरे पुरिल्लदेवो उक्कण्ठाए अ पुरुपुरिआ ॥ ५५ ॥

L. 1. E पुअंडो E पिंडओ AG, C 1. hd. पेंडउ X पिंडउ ABCEFY य (twice) X य (second time) L. 2. C असइए C °लीए CGZ *om* अ ABEFXY ब BF पुणवत्थं GZ °वंत AEY पमोय° BFGYZ °हिव° C °वत्थे. L. 3. BF पेडओ GX पेंडउ Z पंडओ BF विंडओ षंढ G पेंडउ संढ X पेंडउ Z पंडओ षंढ. L. 4. G पुण्यवस्त्र. L. 5. G °पुण्यवंतं BF पुरिल्लयपें° C पुरिल्लं पें° X सिरिहिऊणे. L. 6. X मल्हसु C °गव्विओ X °गव्विउ Z °गव्वि (*om.* ओ) X किमह्मेहिं. L. 7. C पुष्करो X सारसः C इति पुष्करस इति पुंशब्दभवः। G *om* पुंछइ CX फुंसइ C *om.* पुसइ XZ फुसइ. All mss read पुलोइ. L. 8. GZ पश्यति धात्वा° G नोक्ता. L. 9. ABEFGYZ पुडइय° C पुंडइय° A पुंडग्यिा X पुडइपुंडइया E पुण्ड° BCEFGYZ °इया E तह पर° X पेरुल्ला° ABCFGXYZ °वाल° A पिंडु° GZ पेंडु° *edd.* °लिया. L. 10. E पिण्डी° A पूआइ° GZ पुयायणि° AX °पूआउ GZ °पुयाउ X पिसाया° *edd.* °गहियाए. L. 11. *edd.* पुडइयं BFGXZ पुंडइयं G *om.* पेरुल्ली BFX पेंडवाली C °वालं G पेंडुवालं Z पेंडुवालं BF पेड्डुलियं C पण्डलियं GX पेंडलियं Z पेंडुलियं. L. 12. B पिंडलियमित्यपि CG (F1) Z पिंडलइयमित्यपि X पिंडलइयामित्यपि BF पुआणी Z पआअणी GZ पुया C पुआइणा. CX चेत्यन्ये L. 13. *edd.* पुंडइया GZ पेरुल्लीसद्दा (Z °द्दा) *edd.* पुडइय° BCFX अपिंड° *edd* °वाल° C °कना GZ. °कच X °कवचा. L. 14. BF अपुइणी GZ पुय G व्वा CX मुहारि° BF पेडु° BCFXZ °लिं. L. 15. AY पुर° GX °हूउ C घूओ *edd.* य A पुणा° AG, C 1. hd. XYZ °सिउ BF अग्गि° L. 16. ACEYZ य AEGXYZ °रिया.

पुरुहूओ घूकः । पुडइणी नलिनी । संस्कृते तु पुटकिनीशब्दं केचिदेव निबध्नन्ति । पुलासिओ अग्निकणः । पुरिल्लदेवो असुरः । पुरुपुरिआ उत्कण्ठा ॥ यथा ।

पुरुहूअपिए काले पुरिल्लदेवारिविरहिआ राही ।
मयणपुलासिअतत्ता पुडइणिसयणे करेइ पुरुपुरिअं ॥ ५८ ॥

अत्र पुलअइ पश्यतीति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् ॥ [५५]

आसीइ पुरिल्लपहाणा पूणी पिचुलया करी पूणो ।
पूरी वायगभण्डे पूअं दहिअम्मि पूरणं सुप्पे ॥ ५६ ॥

पुरिल्लपहाणा अहिदंष्ट्रा । पूणी तूललता । यन्मध्यात्सूत्रतन्तुर्निःसरति । पूणो हस्ती । पूरी तन्तुवायोपकरणम् । पूअं दधि । पूरणं शूर्पम् ॥ यथा ।

पअअपूरीपूरणपूणीहिं जे जिअन्ति ते वि वरं ।
खुत्तपुरिल्लपहाणो मरसि अलं गारुडेण णरपूण ॥ ५९ ॥ [५६]

पुरोट्टी कज्जवए पुंडरिअं पेसणं च कज्जम्मि ।
पेल्लिअमवि पीडिअए पेआलं पेज्जलं पमाणम्मि ॥ ५७ ॥

पुरोट्टी अवकरः । पुंडरिअं तथा पेसणं कार्यम् । पेल्लिअं पीडितम् । पेआलं तथा पेज्जलं प्रमाणम् ॥ यथा ।

L. 1. GX °हूउ B नलीणी. C केचिदेवं Z केचिदेनं L. 2. BF पुला° GX °सिउ X अरिल्लदेवो. BF पुरुपुरिया X °पुरिया Z उक्कंठा. L. 3. BF पुरुहूओअपिए C °हूय° X पुरुहूइअपिए कालो *cdd.* विरहिया. L. 4. *cdd.* °पुलासिय° (X °स°) BF पुडइणी° C पुडावेणि° X पडयणि° *cdd.* °रियं L. 5. X *om* the whole line. L. 6. A डुरिल्ल° In G पुरि° पूणी is torn off. C पुणी. L. 7. C पुरी A वायग° Y वायक° A पूअ BCEFGXYZ पूय BCEFGYZ दहियम्मि. L. 8. X °पहाणो In G णी तू° is torn off. X पिचुलता B यन्मध्या° B °तंतु C (F 1) X °तंतुः G °तं and then torn off to यथा incl. l. 9. L. 9. X पूयं BCFZ तूर्णं X तूर्पं. L. 10 GZ पूअयपूर्णीपुरणंपू° X पुरी is given twice. X °पुणीहिं BCFX जियंति C ते वि L. 11. X °पगिल्ल° From णो to पेज्जलं l. 2 next stanza torn off in G. C मलसि अं गा° X गारुडेन BCFXZ नर° L. 12. ABFY पुरोढी C पुरोटी Z पुरोडा BF कज्जवए C कस° 2. hd. कम्म° BF पुंडरिय ACE पुंडरियं X पुडरियं Y पुंडरियं Z पुंडरिअं X पसणं. L. 13 EX पल्लियम° ABCFYZ पेल्लियम° BF पीडअए CEXYZ पीडियए *cdd.* पेयालं G पेज्जल पमाणम्मि. L. 14. BFGZ पुरोढी C पुरोटी B पुंडरियं C (F 1) X पुंडरियं Z पुंडरिअं C 1. hd. प्पसणं 2. hd. पेसणं In G from पेसणं to अपेज्जलं l. 17 torn off. C (F 1) पेल्लियं BX पेल्लियं. BCFXZ पेयालं.

पुरोहिमपेआलं पेसणअणहिज्ज घल्लसु सखेत्ते ।
दारिद्दपेल्लिअ अपेज्जलकणिसेहि जइ अत्थि पुंडरिअं ॥ ६० ॥ [५७]

पेरिज्जं साहिज्जम्मि पेच्छओ दिट्ठमित्तअहिलसिरे ।
पिच्छम्मि पेहुणं पेंडलो रसे गोवयम्मि पेंडारो ॥ ५८ ॥

पेरिज्जं साहाय्यम् । पेच्छओ इष्टमात्राभिलाषी । पेहुणं पिच्छम् । पेंडलो रसः । यदाह गोपालः ॥ पेहुणपेंडलशब्दौ पिच्छे च रसे च बोद्धव्यौ ॥ पेंडलो अरस इति तु अकारप्रश्लेषो मूढानाम् । पेंडारो गोपः । पेंडारो महिषीपाल इति देवराजः ॥ यथा ।

सिहिपेहुणावयंसो पीणो पयपेंडलेण पेंडारो ।
वम्महकयपेरिज्जो भत्तयहारीण पेच्छओ जाओ ॥ ६१ ॥ [५८]

पेंडोलीपेरणपेंडधवा कीलोद्धठाणखग्गेसु ।
पेडइओ कणवणिए पेसणआरी अ दूईए ॥ ५९ ॥

पेंडोली क्रीडा । पेरणं ऊर्ध्वस्थानम् । अत्र । पेच्छइ पश्यति । पेल्लइ क्षिपति । एतौ धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ । पेंडधवो खड्गः । अत्र पेंडवइ प्रस्थापयति । अयं धात्वादेशेषूक्त इति नोक्तः । पेडइओ कणादिविक्रेता वणिक् । पेसणआरी दूती ॥ यथा ।

L. 1. BXZ पुरोहि° C (F1) पुरोहि° BCFXZ °पेआलं BF पेसणहिज्ज CX पेसणअणिहिज्ज घल्लसु BF °सुक्खेत्ते. L. 2 BF दारिद्द° BFXZ °पेल्लिय GZ व पेज्जल° BF °कलिसेहिं GZ °सेहिं X °कणिसे इइअत्थि C 2. hd. अत्थि From त्थि to इष्टमात्रा° l. 5. next stanza torn off in G. CZ पुंड° X कुंड° *edd.* त्थिं (Z as above). L. 3. BF पेरियं B साहिज्जंमि X साहिज्जंम्मि A पेत्थउ BFX पिच्छउ E पेच्छओ Z पेट्टओ. L. 4. BY पेच्छंमि X पेच्छम्मि Z पहुलं A पंडलो BF पडलो EXZ पिंडलो BFX रसो X गावयंमि A पंडारो BCFY पिंडारो X पेडारो. L. 5. B साहाज्जं C पिच्छओ XZ पेच्छउ BF °भिलासः BFX पेहं. BFX पिंडलो L. 6. C °पिंडशब्दौ X पिंडलशब्दो X व for च (twice). BF बोधव्यौ X बोधव्यो BCFX पिंडलो In G from पेंडलो to महिषी° l. 7. torn off L. 7. BF पंडारो गोपः । पिंडारो X पिंडारो (twice) CZ °पालः From यथा to खग्गेसु l. 10. torn off in G. L. 8. BF °सिहु BF °पेंडलेण Z °पंडलेण BFZ पंडारो CX पिंडारो. L. 9. C 1. hd. X पेच्छउ X जाउ. L. 10. BF पेडो° C पिंडो° X पडो° Z पंडो° BF °पेडधवा X °पेडधरो EX कीलाउड्ढ° C °लोद्दू° Z कोलोइ° BCEF °ट्ठाण°. L. 11. E पेडइअो X पेंडइउ ACG °इउ BF कणकणवणिए C कणधणिण (sic) From धाव° to खड्गः l. 5 torn off in G. YZ पेसण पारी ABEFGX व Y उ BZ दूईए F दूइंए. L. 12. BF पेडोली BF उर्द्ध° X ऊर्द्ध° B क्षिपति लि एतो L. 13. BF पेडधवो X पंडधरो. C पवइ X पिवइ Form धाते to स l. 15 torn off in G. L. 14. B °षुक्ता इ नोक्तः X °षूक्ताविति नोक्तौ. CX पेडइउ 2. hd. °ओ X वणिग् BFZ °णयारी X दूती.

पेडइअधूअपेंडोलिलम्पडो पेरणं कुणसि कीस ।

णं विणा पेसणआरिं हवन्ति कज्जाइ पेंडधवहत्थ ॥ ६२ ॥ [५९]

पोट्टं उअरे पोच्चं सुकुमारे जूहणायगे पोंडो ।

काचम्मि होइ पोत्ती गामपहाणम्मि पोआओ ॥ ६० ॥

पोट्टं उदरम् । पोच्चं सुकुमारम् । पोंडो यूथाधिपतिः । पोत्ती काचः । पोआओ ग्रामप्रधानः ॥ यथा ।

तं पोच्चं तणुपोट्टिं मेल्लिअ पोआअपोंड णिअघरिणिं ।

हालिअमहिलं एअं रमसि ण तं मुणसि पोत्तिमणिभेअं ॥ ६३ ॥ [६०]

दुत्थम्मि पोसिओ पोणिआ य सुत्तभरिअम्मि तक्कम्मि ।

पोअंडो मुक्कभयम्मि पोउआ करिसअग्गिम्मि ॥ ६१ ॥

पोसिओ दुःस्थः । पोणिआ सूत्रभृत्तर्कुः । पोअंडो मुक्तभयः । षण्ढ इत्यन्ये । पोउआ करीषाग्निः ॥ यथा ।

हालिअजालिअपोउअधूमं दट्ठूण पोणिअं चइअ ।

पोसिअघरिणी छेत्तं उअ पोअंडा णिसाइ अहिसरइ ॥ ६४ ॥ [६१]

L. 1. BCFZ पेडइय° X पेंडइय° X °धूयधूयपिंडोलि° C °धूयपिंडोलि° Z °धूय° BF °पेंडोलि°. L. 2. BFGZ पेसणयारिं° X पेसणहारिय C °आरि य BCFXZ कज्जाइं From कज्जाइ to मारम् l. 5. torn off in G. BF पेड° C °हच्छा X °हत्था. L. 3. A पोट्ट EX ऊअरे Y उयरे Z उआरे A पाच्चं X पोच्च Z पुच्चं X सुकुमार A जहणा° BF पांडो C पोंडं. L. 4. X कचंमि X पुत्ती A पोआउ EX °उ Z पोयाओ. L. 5. X पोट्ट् BF पोड्डो X पेंडो In G not quite legible. X कचे X पोआउ Z पोयाओ From आओ to त्थम्मि l. 9. torn off in G. L. 7. Z तपोच्चं X तण° BF, C 2. hd. °पोट्टि BF मिल्लिअ C मेल्लिआ Z मेल्लिय C पाआअ° Z पोयाय° B निय° C (F 1) XZ णिय° BX °घराणि. L. 8. BCFZ हालिय° X होलिय° BCFXZ एयं C रमहिलंसि BF न X म for ण BCFXZ °भेयं. L. 9. C दुन्छंमि AGX पोसिउ *cdd.* पोणिया BCFGZ *om.* य *cdd.* °भरियम्मि BF तंकूमि From म्मि to पोउआ l. 2 torn off in G. X तक्कुंम्मि. L. 10. X पोअडो Z पोयंड्डो BFY पाउया In G करि° not legible. L. 11. X पोसिउ In G पोसिओ not legible; from दुःस्थः to पोउआ l. 12 torn off. BCF दुस्थः X दुत्थः BCFXZ पोणिया B सूत्रभृतक्र्कः C (F 1) °भृतर्कु C 2 hd. °भृततर्कु XZ भूततक्कुः B पंड X धंढ. L. 12. BF पाउआ. L. 13 BF हालिय° XZ हालिय° C °जालियोउअ° Z °जालियपोउय X °जालिय° In G °जालियपोउयधूमं द° is torn off. C दट्ठूण X दट्टूण BF पोणियं Z पाणियं BCFX चइय GZ चअइ. L. 14. *cdd.* पोसिय° B °घरणी X च्छंत्तं C उय From उअ to पेलिअ° l. 2. next page torn off in G. C णिसाइ X णिस्सइ C अहिसरई Z आसरइ.

पोआलो वसहे पोअंतो सवहम्मि पोत्तओ विसणे ।
पोलिअपोहणपोरच्छा सोणिअलहुअमच्छपिसुणेसु ॥ ६२ ॥

पोआलो वृषभः । पोअंतो शपथः । पोत्तओ वृषणः । पोलिओ सौनिकः । पोहणो लघुमत्स्यः । पोरच्छो दुर्जनः ॥ यथा ।

तं रे पोहणगन्धि सपोत्तपोआलउ व्व रमिऊण ।
पोरच्छकम्म पोलिअ इण्हिं पुण कुणसि पोअंत ॥ ६५ ॥ [६२]

पोइअपोअइआ णिद्दयरिलया पोइओ अ कन्दुइए ।
पोलच्चा खेडिअभू कुसुम्भरत्तम्मि पोमरयं ॥ ६३ ॥

पोइआ तथा पोअइआ निद्राकरी लता । पोइओ कान्दविकः । खद्योत इत्यन्ये । पोलच्चा खेटितभूमिः । पोमरं कुसुम्भरक्तं वस्त्रम् । अत्र पोक्कइ व्याहरतीति धात्वादेशे-षूक्तमिति नोक्तम् ॥ यथा ।

पोइअचुण्टणमिसओ पोअइअवणम्मि पोइअपरिल्ली ।
पोलच्चखेत्तकण्ठे सुपोमरा पेच्छ अहिसरइ ॥ ६६ ॥ [६३]

॥ अथानेकार्थाः ॥

दरिअक्खमेसु पक्को पत्तणमिसुफलयपुङ्खेसु ।
पइअं भच्छिअचक्केसु पप्फुअं दीहउड्डिअन्तेसु ॥ ६४ ॥

L. 1. X पोआले Z पोवालो BCF वसहो A पोअंटो (?) E सवहम्मि AXZ पोत्तउ. L. 2. BF पोल्यि° CEGYZ पोलिय° AZ °पोरत्था X °पोरिच्छा *edd.* सोणिय° CZ °लहु. मच्छ° EGXY °लहुय° BF °मत्थ°. L. 3. GX पोत्तउ X पोलिउ In G पोलिओ। सौनि is torn off. BFX शौनिकः CZ शौनिकः L. 4. Z पोरत्थो. L. 5. X रो GZ °पोयालउ X पंत्तपोआलउ BF, C 2. hd. XZ च. L. 6 Z पोरत्थ° *edd.* पोलिय. L. 7. BCEFGXZ पोइयपोअइया Y °पोअइया Z णिद्दुरि° AX °परि° G °अरि° AGX पोइउ E पोईओ C *om.* अ ABEFGXYZ य A कंडइए BF कंदुइए EX °इए. L. 8. Z पोलथा *edd.* खेडियभू A कुसंभ° E कुसुम° A पोमरयं GZ °रअं. L. 9. *edd.* °इया twice; (Z only 2nd time) B °करि GX पोइउ X कांदविकः B खद्योत. L. 10. BFGZ पोलथा C °चो BF खेदित°. L. 12. CGXZ पोइय° C °चुण्य° CGX °मिसउ X पाइयवणंमि CGZ °अइय° *edd.* पोइय°. L. 13. BFZ पोलत्थ° BF °खेत° CX °खेत्त° Z पेच्य C °रइं. L. 14. *om.* A. L. 15. ABCEFXY दरिय° C पत्तणंमिसु° BF °पुखासु L. 16. *edd.* पइयं ABCFGYZ भच्छिय° E भंछिय° X मच्छिय° Y °चक्केसु AGZ पप्पुअं E पफुअं Y पप्फुयं BF °उड्डीयंतेसु ACGYZ °उड्डियंतेसु.

पक्को दृप्तः समर्थश्च । पत्तणं बाणस्य फलं पुङ्खश्चेति व्यर्थम् । पइअं भर्त्सितं रथचक्रं च । पप्फुअं दीर्घमुड्डीयमानं च ॥ [६४]

वइजवर्णासु पडिल्ली पउणो वणरोहणिअमभेएसु ।
अइसोहन्ते भग्गे पिअंवए पक्कणी चेअ ॥ ६५ ॥

पडिल्ली वृतिस्तिरस्करिणी च । पउणो व्रणप्ररोहो नियमभेदश्चेति त्र्यर्थः । पक्कणी अतिशयशोभमानो भग्नः प्रियंवदश्चेति त्र्यर्थः ॥ [६५]

णायरसविरलमग्गेसु पइट्ठो गणगुहासु पब्भारो ।
कोकिलजारेसुं पंसुलो पउत्थं घरप्पवसिएसु ॥ ६६ ॥

पइट्ठो ज्ञातरसो विरलं मार्गश्चेति त्र्यर्थः । पब्भारो संघातो गिरिगुहा च । पंसुलो कोकिलो जारश्च । पउत्थं गृहं प्रोषितं च ॥ [६६]

वइविवरे तह मग्गे दुस्सीले कण्ठदीणारे ।
कण्ठच्छिद्दम्मि तहा य दीणणाए पएरो अ ॥ ६७ ॥

पएरो वृतिविवरं मार्गो दुःशीलः कण्ठदीनाराख्यभूषणभेदः कण्ठे विवरं दीननादश्चेति षडर्थः ॥ [६७]

लहुपिढरम्मि पडुल्लं तह चिरकालप्पसूअम्मि ।
पत्तट्ठो णायव्वो बहुसिक्खिअसुन्दरेसुं च ॥ ६८ ॥

पडुल्लं लघुपिठरं चिरप्रसूतं च । पत्तट्ठो बहुशिक्षितः सुन्दरश्च ॥ [६८]

असहणसमत्थएसुं च पच्चलो पक्कणो चेअ ।
पव्वज्जो णहसरसिसुमिएसु गणमत्थरेसु पत्थारी ॥ ६९ ॥

L. 1. X दृप्तः BFG बाणस्य X बाणफलं CX द्व्यर्थः *edd.* पइयं X भर्त्स्यितं L. 2. GXZ पप्पुअं X दीर्घमुड्डीयमान. L. 3. E *om.* वइ BCF चइ° ABFGYZ °णियम° C °णियमा°. L. 4. G भग्गे अंवए (sic) XYZ पियंवए ABCF चेय C 2 hd. Y चेय. L. 5. BCF वृत्तिरि Z °स्करणी GZ व्रणरोहो. L. 6. B °शोभ° B द्श्चे (sic). L. 7. A नाय° X सइट्ठो Y पइट्ठ। BEF गुणगुहासु X पाउगगिरिगुहासु A पत्तागे. L. 8. G °जारेसं X °जारेसु Z °जारसेसु C पंसले C पउच्छं Z प उत्थ G °वसं° L. 9 G पइट्ठो BF संघातः C गिरिगुहा संघातश्च. L. 10. X कोलिको C पउच्छं X प्रोषितं. L. 11. BCF चइ° Z °विचरे X कट° L. 12. C 1. hd. °छिपंमि X °छिद्दंमि तहा ACGYZ च. L. 13. C परगे य BFX दुःशील C दुःशीले X °दीणाख्य° Z राख्य भूषण° C °भेदे. BF *om.* दीन. L. 15. E °पिढर° BCF पडुलं X पडुलं GYZ °सूयम्मि. L. 16. GZ पत्तट्ठो EX नायव्वो C 1. hd. °व्वो G बहु° BF बहुसिक्खियम् च X °सक्खिय° YZ °सिक्खिय°. L. 17. BFX पडुलं C पडुलं C लहु° X पत्तट्ठो BG बहु° B °शिक्षितः. L. 18. C °समच्छएसं BF *om.* च G पच्चणो Z पच्चलो G पक्कलो ABCFY चेय. L. 19. C (A1) पव्वज्जो Y °मिएसु C गणमच्छरासु X °सच्छरेसु C पच्छारी.

पच्चलो तथा पक्कणो असहनः समर्थश्चेति द्वावपि द्व्यर्थौ । पव्वओ नखः शरो बालमृगश्चेति त्र्यर्थः । पत्थारी निकरः प्रस्तरश्च ॥ [६९]

कप्पासे सेए पलसं पीडिअपडिअभीरूसु परद्धं ।
पड्डुत्थी बहुदुद्धाए पारिहारिणीए अ ॥ ७० ॥

पलसं कर्पासफलं स्वेदश्च । परद्धं पीडितं पतितं भीरु चेति त्र्यर्थम् । पड्डुत्थी बहुदुग्धा दोहनहारिणी चेति द्व्यर्था । अत्र परीइ भ्रमति क्षिपति चेति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् ॥ [७०]

पइरिक्कं च विसाले एगन्ते तह य सुण्णम्मि ।
परिहच्छं पडुमण्णूसु भीअभग्गेसु पडिसिद्धं ॥ ७१ ॥

पइरिक्कं विशालमेकान्तं शून्यं चेति त्र्यर्थम् । परिहच्छं पटुर्मन्युश्च । पडिसिद्धं भीतं भग्नं च ॥ [७१]

पयल्लाओ हरसप्पेसु परिब्भंतो णिसिद्धभीरूसु ।
दाथायड्डीमहिसीसु पयड्डणिपारिहट्टीओ ॥ ७२ ॥

L. 1. BF (G 1) Z पव्वलो C पच्चओ. C नख X नखं L. 2. BFGX वाल° X मगश्चेति C पच्छारी GZ स्रस्तरश्च. L. 3. X से for सेए *edd.* पीडिय° BCF °पीडिय° YZ °पडिय° X °पडिएसु A भीरुसु E °भीरसु G °भीरुएसु. L. 4. AY पडुछी BF पंडत्थी C पडच्छी GZ पडुत्थी X पड्डुत्थी G बहु° A °दुद्धाए C °हुच्छाए X दोहणहारिणीए ABCFGXYZ य. L. 5. C कार्पास° X °फलः B श्वेदश्च B परिद्धं C परद्ध F परिद्धं CX भीरुश्चेति. BF पंडत्थी CX पडत्थी G पडुच्छी Z पडुच्छी BF बहुग्धा L. 6. Z दोहद्कारिणी B °हारिणी X द्व्यर्थाः Z द्व्यर्थः CXZ परीअइ. BF *om.* क्षिपति GZ °षूक L. 7. CGXZ नोक्तः. L. 8. E *om.* च BF सुण्णं पि C सुण्णंमि 2 hd. °म्मि G सुन्न° Z सुन्नम्मि. L. 9. ABFYZ परिहच्छं CX पडिहच्छं BF पडुण्णुसु E पडु° A °मण्णूसुं C 1. hd. °मणूसु 2. hd. °मन्नूसु GZ °मन्नूसु X °मुण्णसु Y भीय° B परिसिद्धं C (F 1) °सिद्धं. L. 10. GZ °कान्तः BFZ परिहच्छं CX पडिहच्छं. BF पडुर्मन्यश्च or °टु° X पटुमन्युश्च BF पेहि°. L. 12. C पइलाओ AGX °लाउ Y पअल्लाओ BF परिब्भत्तो A परबुत्तो GYZ पर° X परिब्भंतो C णिसुद्ध° B °भीरुसु. L. 13. A दाढा° BCEFGYZ द्राध्था° X दोत्था° C (F 1) °यड्डी° GXZ °यड्डी° E °महिसी GXYZ पयड्डणि° C (F 1) पयड्डणी° C °हत्थीओ E °हट्टीओ GZ °हट्टीउ AX °उ.

पयलाओ हरः सर्पश्च । परिघ्मंतो निषिद्धो भीरुश्च । द्वाःस्था प्रतीहारी । आकृष्टिराकर्षणम् । महिषी सामान्योक्तापि चिरप्रसूतेह गृह्यते । एषु द्वाःस्थादिषु त्रिष्वर्थेषु पयड्डिणिपारिहट्टिशब्दौ । यदाह गोपालः ॥ पयड्डणी स्यात्प्रतीहारी । आकृष्टिः परिहट्टी पयड्डणी चेति विज्ञेया ॥ द्वाःस्था च पारिहट्टी आकृष्टिः पारिहट्टी स्यात् ॥ इति च । गोकुलप्रकरणे देवराजस्त्वाह । परिहारिणिपयड्डणिपडिच्छिआ पारिहट्टीए ॥ [७२]

वइमुक्खेसु परिअडी पहेणयं लाहणोसवेसुं च ।
पडुआलिअं पडूकयपरिताडिअधारिएसुं च ॥ ७३ ॥

परिअडी वृतिर्मूर्खश्च । पहेणयं भोजनोपायनमुत्सवश्च । अत्र । पन्नालइ प्लावयति छादयति च । पयल्लइ शिथिलीभवति लम्बते च । पम्हुसइ विस्मरति प्रमृशति प्रमुष्णाति च । पक्खोडइ विकोशयति शीयते च । पलोट्टइ प्रत्यागच्छति पर्यस्यति च । पडिसाइ शाम्यति नश्यति च । एते धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः । पडुआलिअं पटूकृतं ताडितं धारितं चेति त्र्यर्थम् ॥ [७३]

परिहुत्तवड्डविअपालिएसु पडिअग्गिअं चेअ ।
पविरंजिओ अ भणिओ सिणिद्धए कयणिसेहे अ ॥ ७४ ॥

L. 1. C पइलाअ G °लाउ X पइलाइ हर X परिघ्मंसो B मिरुश्च BF द्वास्थाप-न्त्री C द्वास्था GXZ द्वास्था. L. 2. B °कृर्षि° X कृष्टिरा° (*om.* आ) B *om.* पि BFXZ द्वस्था° C द्वास्था° G द्वास्थादि BFX *om.* त्रिष्वर्थेषु C त्रिष्वर्थेषु L. 3. BCX पयट्टिणि° F पयड्डिणि° GZ °यट्ट° B पारिहिट्टिणि F °हड्डिणि C °हट्टि° BF *om.* शब्दौ. X गोपाल BF पायन्डणी CX °ट्टि° GZ °ट्ट° BX आकृष्टि L. 4. B परिहट्टी G परिट्टी X पारिहट्टी BF °न्ह° C °ट्ट° GXZ °ट्ट° X ज्ञेया BFGXZ द्वास्था C द्वास्था BCF च B °हन्डी (twice) B °हि G *om.* आकृ° पारि L. 5. *cdd.* स्यादिति. G *om.* च G गोपाल° CX °प्रकारणे B द्वारिणी° X पारिहारिणी° Z परिहारणी° B पयन्डणि° CG X °ट्ट° Z °ट्ट°. L. 6. BCF °पडिच्छिया GZ °च्छिया X °पविच्छिया BF °हन्डीए. L. 7. C 1. hd. °मुक्खेसु *cdd.* परियडी (X as above) X पहेयणं C 1. hd. X लाहे C 2. hd. मोच°. L. 8. EX पडु° Z पडू° *cdd.* °लियं B पडू° *cdd.* °डिय° GZ धाडिएसु च X धारएसुं. L. 9. BCFX परियडी G पडि° BCF वृत्ति° C °मुर्ख° G °मूर्ख° X पहेणं BF पन्नालइ C पन्नालइ GZX पन्नालइ L. 10. CX पयल्लइ B सिथि° X °भवंति BFG लंबते. GZ पम्हसइ X पह्मसइ L. 11. BF *om.* च after °ष्णाति CZ विकाशयति. C पहोल्लइ X °गच्छति च C *om.* पर्यस्यति च X पर्यंइयति L. 12. G डिसाइ (sic) BFX पडिशाइ. B *om.* च B °षूक्ताः BF पटु° *cdd.* °लियं BF पटूकृतं C पटु° L. 13. X °कृत परिताडितं. L. 14. BF परिमुक्त° CX परिमुत्त° AEXY °वड्डविय° B °वन्ड-विय° C (F ?) °वड्डविय° 2. hd. °ड्ड° GZ °वड्डविय° AEXY पडिय° ABCEFXY °ग्गियं From पडि° to सेहे अ 1. 2 written twice in C. A चेयं BF चेव C चेव य CY चेय X चेअ. L. 15. ABF °रंजिउ C परिरंजिउ 2. hd. °ओ C पविडूंजिउ E पवि° G रंजिउ X पंडिरंजिउ CEGYZ य ABFG. C. 2. hd. भणिउ B सिणिद्धये C (F ?) °द्धए X भणिद्धए A कयसिणेहे EX °णिहे C °णिसिहे ABCFGXYZ य.

पडिअग्गिअं परिभुक्तं वर्धापितं पालितं चेति त्र्यर्थम् । पडिअग्गिअं अनुव्रजितमिति तु अनुव्रजिधात्वादेशसिद्धम् । पविरंजिओ स्निग्धः कृतनिषेधश्च । पविरंजिओ भग्न इति तु भञ्जिधात्वादेशसिद्धः ॥ [७४]

सरहे वग्घम्मि अ पक्कसावओ पासमच्छिविरुवेसु ।
पालो सुण्डिकजुण्णेसु भत्तउच्छूसु पाऊ अ ॥ ७५ ॥

पक्कसावओ शरभो व्याघ्रश्च । पासं अक्षि विशोभं च । दन्तकुन्तयोरपि पासं इच्छन्त्यन्ये । पालो शौण्डिको जीर्णश्च । पाऊ भक्तमिक्षुश्च । स्वार्थे के पाउअं इत्यपि ॥ [७५]

चच्चपट्टेसु पाडुक्को विप्पुअपडिसारएसु पालप्पो ।
हंसे विसेऽम्बुजे पाडलो दुवारतिरिएसु पासल्लं ॥ ७६ ॥

पाडुक्को समालम्भनं पट्टश्च । पालप्पो विप्लुतः प्रतिसारश्च । पाडलो हंसो वृषभः कमलं चेति त्र्यर्थः । पासल्लं द्वारं तिर्यक् च ॥ [७६]

पुव्वकयकम्मपरिणइआहेडअपीडिएसु पारद्धं ।
तुल्लणिसेह सरिसे समुआचारे अ पाडिसिद्धी अ ॥ ७७ ॥

पारद्धं पूर्वकृतकर्मपरिणाम आखेटकः पीडितश्चेति त्र्यर्थम् । पाडिसिद्धी स्पर्धा सदृशः समुदाचारश्चेति त्र्यर्थः ॥ [७७]

L. 1. G परि° *edd.* °अग्गयं (Z as above) C वड्ढं° XZ वड्ढं° In G पालित twice. *edd.* °ग्गियं (X as above). C *add* च after ग्गिअं X °व्रजन° L. 2. X *om.* तु अनुव्रजि° CXZ °देशे सिद्ध BFX पडि° GX °रंजिउ. CX परि° GX °रंजिउ L. 3. BX भंजित्वा°. CGXZ °सिद्ध. L. 4. BF वग्घमि ABEF GYZ व C १ X चे AGX °वउ C पासमिच्छि° A विसवेसु BF °विरुवेसु CX °विरवेसु G °विरुवेसु Z विरुद्धम. L. 5. A मुंडि° C सुक्कंडिजुण्णेसु E भत्तओ उच्छूसु C °उच्छसु E पाओ ABCEFX च Y या. L. 6. X °सावउ In G सावओ श° is torn off. B सरभो BF पासं, BF दंडकंत° X दृत° C °पि पासमर्छमित्य° X पासमिच्छ° Z पाशमिच्छ° L. 7. CX शोंडि° B शौंडि° C भक्ता° In G मिक्षुश्च is torn off. F भक्त इक्षुश्च BCFX पाउअमित्यपि G पाउयमित्यपि Z पाऊयमित्यपि. L. 9. BF वच्च° CZ वच्च X चच्चपट्ट पाडुक्को From डुक्को to विसे l. 10 torn off in G. C विप्फअ° C 2. hd. E विप्पुअ° XY विप्पुय° C °पडिसारा X °पडिसारेसु. L. 10 X हंस A विसंबुजे E अंबुजे X अबुज In G जे पा° दुवार is torn off. BEF दुवार° E °तिरएसु BF पासल्ल Z पासल्ला. L. 11. BG पाडुक्को Z पाडुक्को B समालंभं *om.* °ट्टश्च From श्च to पति° torn off in G. B हंस वृषभश्च कमलं. L. 12 From मलं to र्यक् l. 13 torn off in G. C त्र्यर्थाः X त्र्यर्थः X द्वार B तिर्यक्क X तिर्यक. L. 13. BF °परिणय° ACXYZ °इय° E °इअ° A °पीएसु BF °पीडएसु F पारद्धु. L. 14. E उल्ल° X तुल्ल° CY समुआ° GZ समुदा° BF, C 1. hd. °आरे ACEGXYZ य C °सिद्ध From पाडि° to र्ता l. 1. next page torn off in G. *edd.* य L. 15. X पूर्वकृत° L. 16. Z सदृशं. त्र्यर्थः read all Mss (except X त्र्यर्थाः).

पाडुंगोरी विउणे मज्जासत्तम्मि दढवइए अ।
मसउम्मत्तेसुं पिप्पओ अ पिचुपुणिआसु पिउली अ॥ ७८॥

पाडुंगोरी विगुणो मद्यासक्तो दृढकृतावेष्टना च वृतिरिति त्र्यर्थः। यदाह॥ पाडुंगोरी च वृतिर्दीर्घं यस्या विवेष्टनं परितः॥ पिप्पओ मशक उन्मत्तश्च। पिउली कर्पासस्तूललतिका च॥ [७८]

गण्डूतिणचीरिधम्मेसु पिल्लिरी पिप्परो विसे हंसे।
वज्जविसेसविवण्णेसु पिहंडो वग्घसीहया पुल्ली॥ ७९॥

पिल्लिरी गण्डूसंज्ञं तृणं चीरी घर्मश्चेति त्र्यर्थो। पिप्परो वृषभो हंसश्च। पिहंडो वाद्यविशेषो विवर्णश्चेति द्व्यर्थः पुल्ली व्याघ्रः सिंहश्च॥ [७९]

तरुणोम्मत्तपिसल्लेसु पुआई वयणबिन्दुसु पुडिंगं।
पूसो हालसुगेसुं पेड्डा भित्तीदुवारमहिसीसु॥ ८०॥

पुआई तरुण उन्मत्तः पिशाचश्चेति त्र्यर्थः। पुडिंगं वदनं बिन्दुश्च। पूसो सातवाहनः शुकश्च। पेड्डा भित्तिर्द्वारं महिषी चेति त्र्यर्थी। केचित्पेड्डशब्देन महिषमाहुः॥ [८०]

L. 1. X पामुंगोरी E °गोमी वि° Y विगुणे A °णो B °वइए From ए to ष्टनं l. 4. torn off in G. ACEYZ च. L. 2. BF मसओउम्म° C 2. hd. °ओम्म° X मस-उम्मत्तेसु Z °उम्मत्तोसुं ABGXZ पिप्पउ *add.* य (twice). C °पुणि° *add.* °आसु. L. 3. Z पांडुंगोरी B मज्जा° C(F!) XZ °कृतवे° X °वेष्ठना BF °ना च धृतिरिति CX वृत्तिरिति B द्व्यर्थः (sic) Z वृतिरित्यर्थः। L. 4. Z पांडुंगोरी B वृतिर्दीर्घं (sic) C वृत्तिर्दीर्घ F वृत्तिर्दीर्घं (!) X वृतिर्दीर्घ Z °र्घं च यस्या G °ष्टन BX पिप्पउ. B मशकः From उन्मत्तश्च to ल्लिरी l. 8 torn off in G. L. 5. Z च twice. L. 6. BF गुंड° E गंडु° C °चीरि° 2 hd. °चारि° Z °चीर° X °घम्मोसु BF पिल्लिरा Y पिल्लरि Z पेप्परो X हसे. L. 7. BF विज्जविसेविवण्णेसु C 1. hd. वज्ज° C °विसेसु° X °विवण्णेसु. L. 8. X पिरिल्लो. C गण्डूसंज्ञं X गंडुसज्ञ Z गंडूसंज्ञं C चारी In G. from घर्मश्चेति to पुडिंगं l. 11 torn off. CX त्र्यर्थाः. L. 9. B °विशेषश्च X विवार्णश्चेति. X व्याघ्र सिंहः द्व्यर्थः. L. 10. A तरुणोमत्त° CYZ °णुम्म. EX °णोम° CZ पुआई E पुइं B वयणविंदुसु E °विंदुसु. BF पुडिंग C पुडिंगं E पोंडिंग. L. 11. E हले° A °सु From लसु° to रं l. 14 torn off in G. BF पेड्डा C पेडु महिसी-दुवार° X पड्डु Z पेड्डुं (!) भेहिसीदुवार° X महिसि (sic). L. 12. CZ पुआइं X तरुणोमत्तः B द्व्यर्थः X त्र्यर्थाः BF वंदनं X बिंदुश्चेति BF बिंदुश्च। पूसो सातवाहन बिंदुश्च। पूसो साल° शु° L. 13. BF पेड्डा C पिड्डा X पिड्डा BFX भित्तिद्वारं C °द्वारं. L. 15. BX त्र्यर्थः From केचित् to पोओ l. 3 next page torn off in G. BF °त्पेड° C °त्पड° X °त्पड°.

खण्डवलएसु पेंडं पोओ धवरुकखलहुअसप्पेसु ।
अस्सिणमासोमवए अपूअए तह य पोअलओ ॥ ८१ ॥

पेंडं खण्डं वलयश्च । पोओ धववृक्षो लघुसर्पश्चेति द्वयर्थः । पोओ बाल इति तु पोतशब्दभवः । पोअलओ आश्विनमासोत्सवोऽपूपश्च । यदाह ॥ भर्ता भुङ्क्तेऽपूपं यत्र गृहिण्याः करात्समादाय । आश्वयुजे पोअलओ स उत्सवोऽपूपभेदश्च ॥ पोअलओ बालवसन्त इत्यन्ये ॥ [८१]

॥ अथ फादिः ॥

फग्गू महुच्छणे फलही ववणी फसुलफंसुला मुक्के ।
फरओ फलयम्मि अ फंसुली अ णोमालिआए अ ॥ ८२ ॥

फग्गू वसन्तोत्सवः । फलही कर्पासः । फसुलो तथा फंसुलो मुक्तः । फरओ फलकः । फंसुली नवमालिका ॥ यथा ।

किं रे फरेसि फरयं फलहीलयहत्थ फंसुलहिरी अ ।
फग्गुम्मि फंसुलिघणे खलन्ति कामफसुला सरा मेत्थ ॥ ६७ ॥ [८२]

फलिआरी दुव्वाए फसलिअफसलाणिआ कयविहूसे ।
फंफसओ लयभेए फिक्की हारिसम्मि कारिमे फिप्पं ॥ ८३ ॥

L. 1. X खडं E °वलएसु BF °सुं पेडं X पेंडो Z पोंडं BFXZ पोउ E °रुक्ख° EXY °लहुय° Z °सप्पेसुं. L. 2. E °वे य पूयए ABCFY अपूयए X अपूए य Z पूयए BF तह अ EZ पोवलओ Y पोआलिओ X °लउ. L. 3. B पेडं X पेंडो X पोउ (twice) CX °सर्पश्च *om.* द्व्यर्थः From द्व्यर्थः to श्वयुजे l. 5 torn off in G. B बाल. L. 4. BXZ °लउ C (F !) अश्विन° X मासोधासो अपू° Z अपूपश्च. L. 5. B गृहीण्याः. B पोअओ स ओत्सवो CGX लउ° B अपूप° From श्च to लिआए l. 9. torn off in G. L. 6. X °लउ BX बाल° L. 7. *om.* A. X has अथ कादिः in *com.* L. 8. A फग्गु X फग्गु अ BF फग्ग महुत्थणे पलही पवणी C चवणी E ववाणी Z ववणीए BF °फसला C °फंसला Z मक्को. L. 9. E फरओ A फरउ E फलियम्मि Y फलअम्मि Z फलइम्मि *edd.* च BF फंसुलि याए अ (sic) E फुसली AECXYZ य °लियाए य. L. 10. X °त्सव । फही From फलही to लहिरी l. 12. torn off in G. C कार्पासः BFX फसलो C फंसलो BF *om.* तथा BF फंसलो CX फुंसलो X फरउ. L. 11. B फुंसली X फंसुला. L. 12. C कि BF फासि CZ फेरसि BCFZ फंसल° X फसल° *edd.* च. L. 13. C फग्गु° X फंसुल° Z खलति In G फसुला सरा मेत्थ is torn off. L. 14. *edd.* फलियारी E दुव्वाए *edd.* °लय° From लाणिआ to हरि° l. 15 torn off in G. ABCEFXYZ °णिया BF कयविहरो. L. 15. A फंफसइं XZ °सउ Y फिक्की From म्मि to लिआरी l. 1 next page torn off in G. XY फिप्फं.

फलिआरी दूर्वा । फसलिओ तथा फसलाणिओ कृतविभूषः । फंफसओ लताभेदः । फिक्की हर्षः । फिप्पं कृत्रिमम् ॥ यथा ।

फंफसयमालफसलाणिओ अ फलिआरिआफसलिओ अ ।
फिप्पगहिलो जणाणं विरइअ हासं जणइ फिक्किं ॥ ६८ ॥ [८३]

फिड्डो वामणए फुक्का मिच्छा केसबन्धणे फुंटा ।
फुक्की रजई फुरिअं च णिन्दिए फुंफुआ करीसग्गी ॥ ८४ ॥

फिड्डो वामनः । अत्र । फिडइ फिट्टइ भ्रश्यति । एतौ धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ । फुक्का मिथ्या । फुंटा केशबन्धः । फुक्की रजकी । फुरिअं निन्दितम् । चलितदीप्तयोस्तु स्फुरितशब्दभवमेव । फुंफुआ करीषाग्निः ॥ यथा ।

संकेअफुक्किअहरे फुक्काफिड्डं पिअमफुरिअफुंटं ।
दट्ठुं विओअफुंफुअतत्ता तरुणी सुहाइ व णिवुड्डा ॥ ६९ ॥
अत्र फुडइ फुट्टइ भ्रश्यतीति धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ ॥ [८४]

फुल्लंधुओ अली फूओ लोहारे दलिद्दए फेल्लो ।
माउलवहूइ फेलाया वरुणे फेणवंधफेणवडा ॥ ८५ ॥

फुल्लंधुओ भ्रमरः । फूओ लोहकारः । फेल्लो दरिद्रः । फेलाया मातुलानी । फेणवंधो तथा फेणवडो वरुणः ॥ यथा ।

L. 1. *cdd.* फलिचारी GX °लिउ GX °णिउ X फंफसउ. L. 2. CG (F !) XZ फिप्पं X त्थत्रिमं From यथा to मला° l. 3. torn off in G. L. 3. C 1. hd. GXZ °णिउ BCFX च GZ उ *cdd.* फलिफरिया° X °लिउ *cdd.* च (X अ) L. 4. CG (F !) XZ फिप्प° GZ °गहिलो *cdd.* विरइय BF °हासो BF फिक्कं C फक्किं (sic) L. 5. BF फिंडो C फिड्डो E वामणाए Z मुच्छा BF °बेधणे G °बंधणे X फुंठा. L. 6. B रजयी *cdd.* फुरियं (Z °च) ABF फुंफया CEGXYZ फुंफुया X करिसग्गी. L. 7. BF फिग्गो C फिड्डइ for फिडइ X पिट्टइ CGZ भस्यति. L. 8. BF फुंटा X फुंठा BFG बंधः. *cdd.* फुरियं. L. 9. GZ फुंफया. L. 10. *cdd.* संकेय° BF °पुक्किय° CGXZ °फुक्किय° BFZ °फिड्डं C °पोंडं X पिडं *cdd.* पियमफुरिय° B फुडं. L. 11. BCF विओय° GZ विउय° X विउअ° BF फुंफुअ° C °फंफअ° GZ °फुंफुय° BF णिवुड्ड C णिचुंडा G णिवफुड्डा X णिवुंडा Z णिवचुड्डा. L. 12. X अव BF फुड्डइ for फुट्टइ CGZ भस्यतीति X भस्यतीति BF °ति इति CX एतौ धात्वा°. L. 13. AGX °धउ E धओ ACGX फूउ BF फुओ G लाहारे C दलिद्दओए 2 hd. °ददए Y दरिद्दए X फेलो. L. 14. E °वहुइ Y फेलाआ C वरुणे बंध° G फेणबंध° BCF फेणवडा. L. 15. C फुल° GX °धुउ F °धओ BF फुओ G फूउ X फूउ X फलो G फेल्लाया. L. 16. G फेणवणो Z फेणवडो C *om.* तथा फेण° G तथा फेणवंधो Z तथा फेणबंधो.

उअ फेलायाइ मुहं फेणवडदिसाइ फेल्लकअहरे ।
फुल्लंधुओ व्व चुम्बइ एस मए फेणवंधलिसमके ॥ ७० ॥ [८५]

फेल्लुसणं पिलणे उग्गमम्मि फोसो भयद्दवे फोंफा ।
फडमहिभोगफणेसुं फली अ लिङ्गम्मि उसहे अ ॥ ८६ ॥

फेल्लुसणं पिच्छिलो देशः । फेल्लुस इति पतनार्थः । क्रियाशब्दोऽयम् । स यदा अधिकरणसाधनस्तदा फेल्लुसणं पिच्छिलो देशः । यदा तु भावसाधनस्तदा फेल्लुसणं पतनमुच्यते । एवं च । फेल्लुसइ । फेल्लुसिऊण । इत्यादयो द्रष्टव्याः । फोसो उद्गमः । फोओ इत्यन्ये । फोंफा भीषयितुं शब्दः ॥ यथा ।

भूलत्तफोसकाले तरुणि दट्ठूण करइ तइ फोंफं ।
जह फेल्लुसणे खलिअं धरेइ धुत्तो णिअम्बम्मि ॥ ७१ ॥

॥ अथानेकार्थाः ॥

फडं सर्पस्य सर्वशरीरं फणश्च । फली लिङ्गं वृषभश्च ॥ [८६]

जुत्तमलिणेसु फंसणमह सारे थासए अ फसलं च ।
फेसो डरसब्भावेसु मुक्कवित्थारिएसु फोइअयं ॥ ८७ ॥

फंसणं युक्तं मलिनं च । फसलं सारं स्थासकश्च । अत्र । फंसइ विसंवदति स्पृशति च । फुसइ मार्ष्टि भ्रमति चेति धात्वादेशोक्ताविति नोक्तौ । फेसो त्रासः सद्भावश्च । फोइअयं मुक्तं विस्तारितं च ॥ [८७]

L. 1. BF ओअ CX उव C केलायाहि X मुहां G °वयंदिसाइ X °दिसाउ पेल्ल° GZ °कय.° L. 2. CGXZ °धुउ C व B चुंवइ G बुंचइ BF गए चंधादिस° X एग for गए GX °वंध° L. 3. X केल्लुसण C केसो G फ्कोसो AX भयदा CGXZ फोका L. 4. BF °महिभ° C °गफसुंफसुं BEFXZ EXY add here ॥ अथानेकार्थाः ॥ L. 5. B पिच्छिलो X विछिलो BCFX फलि cdd. च (X उ) BF लिंगंमि cdd. च L. 6. G °सण. L. 7. CX फेल्लुसण इति (X °ल्ल°) C पाननार्थः X पाननार्थ. L. 8. GX फोउ BFX फोंफो CZ फोफो G फोका. फेलु° X फेलिसिऊण B °व्या L. 9. GZ भुसत्त° G तरणि° C °णि न द° G दट्ठूण C माव° X भीषितुं G °षितु. L. 10. X फेल्लसणे cdd. खलियं CX धरिए B णिअवंमि X तहा cdd. फोफं (X फॉफं). L. 11. om. A. L. 12. Z फडं G सर्पस्य C (F1) णिअवंमि G णियंवंम्मि Z वम्मि. L. 13. X फंसणमहि X थासए ABEFGXYZ य C GZ सर्व्व शरीरं X वृषभश्च. L. 14. E फोसो BCF फोइयं AEGXZ पोइययं Y फोइअअं. L. 15. फसलं वा. B मलिणं X मलिणं G फासलं X सार BF फसइ. L. 16. C फुसइं Z फुसइ. CG (F1) फोसो फासो L. 17. BX फोइयं.

फोडिअयं राई धूमिअं च सीहाइरक्खणविही अ ।
बंधो भिच्चे वब्भो वद्धे वप्पबलिआ सुहडपीणा ॥ ८८ ॥

फोडिअयं राजिका धूमितं । शाकादि । रात्रावटव्यां सिंहादिरक्षाप्रकारश्च ॥

॥ अथ बादिः ॥

बंधो भृत्यः । वब्भो वर्ध्रः । वप्पो सुभटः । पितेत्यन्ये । बलिओ पीनः ॥ यथा ।

कासणिअबंधय तुमं गड्डीए चइअ बब्भकम्माइं ।
रे बलिअवप्पघरिणिं जंपन्तो लहसि झत्ति फलं ॥ ७२ ॥ [८८]

बंधोल्लो मेलयए बव्वाडो दाहिणकरम्मि ।
बहलं पङ्के हासम्मि बक्करं बद्धओ अ तउवट्टे ॥ ८९ ॥

बंधोल्लो मेलकः । बव्वाडो दक्षिणहस्तः । बहलं पङ्कः । बक्करं परिहासः । बद्धओ त्रपुपट्टाख्यः कर्णाभरणविशेषः ॥ यथा ।

बव्वाडग्गहणछणे बन्धुरबंधोल्लयम्मि तुज्झ पिए ।
चलबद्धयाण मयमयबहलिअआलीण बक्करं भरिमो ॥ ७३ ॥ [८९]

बप्पीहबंभणीओ चाअयहालाहलेसुं च ।
तुमुले बमालबोला य बब्बरी केसरयणाए ॥ ९० ॥

L. 1. CZ फोडियय EGX फोडिययं *edd.* धूमियं C °विहा *edd.* य (*om.* X) EX add here ॥ अथ बादिः ॥ Y बकारादिः ॥ L. 2. Some of the Mss. constantly confound ब with व or च in the beginning of the Desi words of this varga. This will not be noted in detail. B भिल्ले BF बंधे Y बंभो Z बब्भो E बद्दे X वंद्दे (!) YZ वप्प° A °बलिया BCFGYZ °बलिया EX °बलीआ G सुहड° B सुहंपीणा. L. 3. CGZ फोडियियं X फोडियअयं X शाकादिः. L. 4. *om.* A. G वादिः L. 5. X भृः for भृत्यः CX बधः G बहुंः. GX वलिउ Z पीतः. L. 6. *edd.* कासणिय° *edd.* चइय G °कम्माइ. L. 7. BGZ बलिय° C (F1) बलिय° X *om.* बलिअ B °घरिणि CG (F1) X °घरिणि CX जंपसो B ज्झत्ति. L. 8. BF मेलवअए ACY मेलअए AB (G1) बचाडो C 1. hd. Y बचाडो 2. hd. बव्वाडो. L. 9. B बल्हं A बक्कर च X बक्करं C बद्दुउ 2. hd. °ओ G बद्दुउ X चद्दुउ Z बद्दुओ *edd.* च A तउवट्ट BF तओपट्टे C तउवट्टे G तउपट्टे Z तउपट्टे. L. 10. BFG बचाडो C बचाडो C बेहलं X वेहलं X बक्कर. BG बद्दुउ C (F1) चद्दुओ X बद्दुउ L. 11. BF त्रपुटाख्यः C त्रपुपटाख्यः X त्रपुटाख्य. L. 12. BG बचाड° C (F1) बचाड° G बंधुर° Z °बंधुल° X °बंधुल्लयंमि C तुब्भ. L. 13. C चल° GZ चल° BCFXZ °लिय° G °लिया° X भणिमो. L. 14. AGXZ °पाउ BF चाअय° AY चाअअ CG चायय° Z वायहाला° CGZ °हलासुं. L. 15. EX तुमले X °बोलाबाला A बबरी BF बबरी GZ बव्वरी X बव्वरी Y बबरी BF केश.

बप्पीहो चातकः । बंभणी । स्वार्थे के बंभणिआ । हालाहलः । बमालो तथा बोलो कलकलः । बब्बरी केशरचना । अत्र बप्पीहबमालबोला दन्त्योष्ठ्यादयः कैश्चिदिष्यन्ते ॥ यथा ।

सा बंभणि व्व तप्पइ तुह विरहोम्हाइ लुलिअबब्बरिआ ।
बप्पीहबोलघणघणबमालकाले वि णेअ णिव्वाइ ॥ ७४ ॥ [९०]

उच्छुसमतिणे बरुअं गोकमलेसुं बइल्लबंभहरा ।
बलवट्टीबहुराणा सहिअसिधारा सिवाइ बहुरावा ॥ ९१ ॥

बरुअं इक्षुसदृशतृणम् । बइल्लो बलीवर्दः । बंभहरं कमलम् । बलवट्टी सखी । व्यायामसहेत्यन्ये । बहुराणा खड्गधारा । बहुरावा शिवा । अत्र बरुअबलवट्टिशब्दौ दन्त्योष्ठ्यादी कैश्चिन्निबद्धौ ॥ यथा ।

कत्थुच्छु कत्थ बरुअं बंभहरं कत्थ कत्थ बहुराणा ।
बलवट्टी कत्थम्हं बइल्लबहुरावसद्द कत्थ तुमं ॥ ७५ ॥ [९१]

बप्फाउलमइउण्हे हठे बलामोडिबलमड्डा ।
बहुमुहबालयबाउल्ली खलवणिउत्तपुत्तिआसुं च ॥ ९२ ॥

बप्फाउलं अतिशयोष्णम् । अबाष्पाकुलेऽपि वृत्तेर्नायं बाष्पाकुलशब्दभवः । बलामोडी

L. 1. Z बंभणी Z बंभा° *cdd.* °णिया CGZ हलाहला X °हल G बेमालो. L. 2. Z बालो G कलहलः BF बब्बरी G बव्वरी X बब्बरी Z बब्वरी GZ *om.* अत्र. B °हमाल° X °बमाल° CXZ दन्तो° BGXZ °ष्ठ्या° B °दिष्यंते. L. 4. BCF व GZ विरहुम्हाइ X °ह्वाइ *cdd.* लुलिय° BF °अबरिया C °बब्बरिया G °बव्वरिया X बब्बरिया Z °बब्वरिया. L. 5 X °बोल° X °घणाबमाल° Z °बंमाल° BFGZ णेव CD णेइ C (G?) णिव्वाइ. L. 6. EX अच्छु° C उच्छुसमतणे EY बरुयं X बरुय Z चरुअं C बइलं. L. 7. G बलवंट्ठी° BF सहिहिसि° C सहियसि°. L. 8. BG बली° L. 9. BF व्यायासमहे° BF बहुधारा B सिवा GZ बरुय° L. 10. CXZ दन्तो°. *cdd.* °ष्ठ्यादी. L. 11. BF कछुछु CX कत्थुउच्छू GZ कत्थुच्छु CX कथु बरुअ BF कत्थ and X कत्थ for बरुअं BF इमं कत्थ रवहराणा C कत्थ कत्थ बहु° L. 12. X बलवट्टा BF वत्थम्हे C कत्थुम्हं G कत्थ म्ह X कत्थहमं BF बइल° GZ *om.* सद्द C कत्थ X तुंमं. L. 13 BCFX बप्पाउलं° E बप्फा° Y °मउण्हे X हठे Y ददे G °मोलि° BF बलामड्डा Y °बलमेड्डा. L. 14. C खेल° E °वणिउत्त° Y °वणिपुत्त° *cdd* °पुत्तियासु (Z °सुं). L. 15. B बप्पा° C (F?) X बप्पा° X °उलमतुष्णे । B °बाष्पं X *om.* from अबाष्पा° to °शब्दभवः C अवाष्पकुलेऽपि वृत्तेर्नायं BF बाष्पाकुल° CGZ *om.* बाष्पाकुल and भव, they have only शब्दः X बलामोडि, *om.* तथा.

तथा बलमड्डा बलात्कारः । बहुमुहो दुर्जनः । अत्र । बज्जरइ कथयति । बडबडइ विलपति । एतौ धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ । तथा बाहिं बहिरिति शब्दभवत्वान्नोक्तम् । बालओ वणिक्पुत्रः । बाउल्ली पञ्चालिका । अत्र बप्फाउलबाउल्लीशब्दौ केषांचिद्दन्त्योष्ठ्यादी ॥ यथा ।

अमरिसबप्फाउलिआ बहुमुह बाउल्लिअ व्व तुण्हिक्का ।
ण बलामोडीजोग्गा बालय पेम्मं खु हणइ बलमड्डा ॥ ७६ ॥ [९२]

विग्गाइबिआया जुअदो कीडा बीलओ अ ताडङ्के ।
असणम्मि बीअओ बीजमलणखलयम्मि बीअजमणं तु ॥ ९३ ॥

विग्गाई । स्वार्थे के विग्गाइआ । तथा बिआया युतौ कीटौ । यदाह । यौ कीटौ संलग्नौ भ्रमतो विग्गाइआ ख्यातौ ॥ यस्तु । विग्गाइआ बिआया । इत्यभिमानचिह्नसूत्रे सति विग्गाइआ चलाचित्ततेति व्याचष्ट उदाहरति च । यथा ॥

जहिमं तिरो वईए गुलुगुंछिअ गोविआ पुलोएसि ।
विग्गाइआइ काहिसि कायं तह कामबाणाण ॥ ७७ ॥

इति । स महासाहसिकः । यदभिमानचिह्नेनैव स्ववृत्तावुदाहृतम् ॥ यथा ॥

L. 1. C बलमड्ड BF °मुहो कलिः । तत बड° वि° torn off in G. BF बडइ C बडबडइ X बलबडइ. L. 2. G बाहिरिति X न्न को. L. 3. G बालउ X बालउ X वणिगपुत्र Z वणिक्पुत्रः In G पुत्रः । बाउली प is torn off. BFX बप्पाउलीशब्दौ C बप्पाउल° Z बप्पाउबाउल्ली° G बप्फाउलीबाउल्लीश and then torn off to अ व्व l. 6. L. 4. Z °ह्वतो° BCFXZ °ष्ठ्या° L. 5. BCF °बप्पाउलिया X °बप्पाउलीया Z °बप्पाउलिया B बहुमुह BF °ल्लिय Z °ल्लियं CX °ल्लिया च BF तुम्हिक्का. L. 6. CX न C 2. hh. व CX *om.* व Z बलामोड्डी° C बाइय X बडय. L. 7. ABEF °बियाया C 1. hd. X °बिया C 2. hd. °बियाया Y °बिआआ Z °बियाय AEXYZ जुवदो Z कील AZ बलिउ BF बिलओ C बांडओ X बलउ EXYZ च. L. 8. X असणाम BFY बीयओ X °भिअउ BF °खलयं विअ° Y °खिलियाम्म बीय° Z बीयंजमणं. L. 9. B बिग्गाइ *edd.* °इया BXZ बियाया C (F 1) बियाया From आया to चित्त° l. 12 torn off in G. CXZ युतौ द्वौ कीटौ (C कीर्ये misread for कीटौ). X यो for यौ. L. 10. BF भ्रमतः CX भ्रमतो BCFZ °इया Z इत्याख्यौ तो for ख्यातौ BCFXZ °इया From बिग्गाइआ to सति l. 12 omitted in X. BFXZ बियाया C बियाबियाया L. 11. Z इति अभिमान° *edd.* °इया B इति चल° X चलचित्त° CX °चित्तता चेति, *edd.* व्याचष्ट C *om.* च. From च to ह्नेनैव l. 3 next page torn off in G. L. 12. CX जहयं D जाइयं Z जइम *edd.* °छिय BFZ गोविया C गोविया ए लोएसि X गोविया ए लोएसि Z पलोएसि. L. 13. BFXZ °इयाइ C °इयाइयाइ BFZ जाहिसि BF कामबाणण CX कामवणाण Z कामबाणाणेति. L. 14. C *om.* स BF *om.* यद् BF स्ववृत्त्याव° From यथा to बीलओ l. 3 next page torn off in G.

सम्भावसंदिआओ णिचं चिअ संगयाउ होजाह ।
ण मुअन्ति एक्कमेक्कं पुत्तय बिग्गाइआओ त्ति ॥ ७८ ॥

अत्र विसकण्ठी बलाकेति संस्कृतसमत्वान्नोक्तः । बीलओ ताडङ्कः । बीअओ असनवृक्षः । बीअणो इत्यन्ये । अत्र बीहइ बिभेतीति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् । बीअजमणं बीजमलनखलम् । अत्रापि बीलयबीअजमणशब्दौ दन्त्योष्ठ्यादी केषांचित् ॥ यथा ।

बिग्गाइआ वि हु वरं विणा पिअं बीलएहि किं इत्थ ।
इअ बीअजमणबीअयतलम्मि सलहइ विआइअं बाला ॥ ७९ ॥ [९३]

बुत्ती पुप्फवईए बुक्का मुट्ठीइ बुक्कणो कागे ।
बिन्दम्मि बुंबुअं बुंदिणी कुमारीसमूहम्मि ॥ ९४ ॥

बुत्ती ऋतुमती । बुक्का मुष्टिः । बीहिमुष्टिरित्यन्ये । बुक्कणो काकः । बुंबुअं बृन्दम् । बुंदिणी कुमारीसमूहः ॥ यथा ।

अज्ज वि ण हु बुत्ती सा बुंदिणिमज्झम्मि खेलए मुद्धा ।
दासीबुंबुअबुक्को विअ बुक्कण मा खु होहि उत्तालो ॥ ८० ॥

L. 1. °संदिवाओ CX °संदियाउ Z निचं *cdd.* चिय (X चिव) B संगयाउ Z हुज्जाह. L. 2. C णे Z न BF मयंति C मुयंति X मुणंति एक्कमेक्क BF पुत्तिय *cdd.* °इयाओ (X °इउउ). L. 3. B विसकंठी C (F !) बिसंकंटी B संस्कृते सम° BF बीइओ C बाइओ G वीलउ XZ बीलउ G ताडंकः BFX बीअउ From ओ to शब्दौ l. 5. torn off in G. L. 4. BF सन° Z असनसंज्ञो वृक्षः । बीयणो X इत्यान्ये B बिभेति धात्वा° L. 5. Z बीयजमणं X °मलण° C °खलं Z बीयजमण° CZ दन्तो° B °ष्ठ्यादौ X दंत्येष्ठ्यादी Z °ष्ठ्यादी From षांचित् to ईए l. 9 torn off in G. L. 7. BCFZ °इया X °इंआ BFX धरं BEZ पियं C बाल° CXZ °एहिं C किं एहिंत्थ. L. 8. BCFXZ इय Z बीयजमणबीयय° BF °बीअयसमिलं C सलहइ ये बाला BFXZ वियाइयं X .. लं for बाला. L. 9. B पुप्प° EXZ पुष्फ° D °वइए A बुट्ठीइ G बुट्ठीइ X मुट्ठीइ From कागे to मुहः l. 12 torn off in G. L. 10. A बिंदुम्मि C (F !) बिंदंमि A बिंबुअं BF बंबुअं C बंधुअं X बुंबअं Z बुंबुयं L. 11. C 1. bd. °मता X बुक्कणो Z कागः C बुंबुअं BCFZ बृंदं X वृदं. L. 12. B बुदिणी L. 13. B अज्ज C अय From णी to शेषु° l. 1 next page torn off in G. B °मज्झंमि C (F 1) °मझमि C (F !) X मुद्धा. L. 14. BF °बुंबुअ° C °बुंबुयउक्को Z °बंबुयमुको X °मुक्को *cdd.* विय C खु आ होहि. X उत्तालो.

अत्र । बुक्कइ गर्जति । बुड्डइ मज्जति । एतौ धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ ॥ [९४]

बुक्कासारो भीरू बुलंबुला बुब्बुए चेअ ।

वेल्ली थूणा वेडो तरीइ मंसुम्मि वेड्डुवोड्डुरया ॥ ९५ ॥

बुक्कासारो भीरुः । बुलंबुला बुद्बुदः । वेली स्थूणा । वेडो नौः । दन्त्योष्ठ्यादिरयं केषांचित् । वेड्डा तथा वोड्डुरं श्मश्रु ॥ यथा ।

रे वेडिअसुअ वोक्कडवोड्डुर किं तुज्झ उग्गया वेड्डा ।

णइजलबुलंबुलाओ बुक्कासारो त्ति वेलिविडिओ वि ॥ ८१ ॥ [९५]

धम्मिट्ठयम्मि बोडो बोव्वं खेत्तम्मि चूचुए बोंडं ।

छागम्मि बोक्कडो बोद्दरं पिहू पवहणम्मि बोहित्थो ॥ ९६ ॥

बोडो धार्मिकः । तरुण इत्यन्ये । बोव्वं क्षेत्रम् । बोंडं चूचुकम् । बोंटणं इति शीलाङ्कः । बोक्कडो छागः । बोद्दरं पृथु । बोहित्थो प्रवहणम् ॥ यथा ।

बोडाण पुण्णबोव्वे बोद्दरसंसारसिन्धुबोहित्थं ।

अवलम्बन्ताण समं वरबोंडा बोक्कडि व्व पडिहाइ ॥ ८२ ॥ [९६]

L. 1. X पअत्र C बुड्डुनाः । इ (sic) 2. hd. बुड्डुनाइ X °पूक्ताविति. L. 2. E बुक्को° BCEF भीरु From भीरु to नौः l. 4. torn off in G. A बुलंबुला Y °बुला A बुहुए BF बुब्बप C बुब्बर 2. hd. बुब्बए E बुच्चुए X बुब्बए Y बुबए Z बुब्बुए A चेव BF वेच CYZ चेय. L. 3. A छूणा A विड° BE वेड° C वेंड° X वेड्डुरया (*om.* बोड्डु) A °बोटरया BYZ °बोण्टरया C बोडगिया F बाण्टरया. L. 4. C भीरु X बेडा. Z दंतो° BGXZ °ष्ट्या° L. 5. C वेडो X वेडा From तथा to वि l. 7. torn off in G. B वेण्टरं CX बोण्डरं F चण्डरं Z बोण्टरं CX स्मश्रु. L. 6. BFZ वेडेय° C वेडियमुय X वेडिपसुय Z °सुय B बोक्कडवोण्टर C बोच्छडबोण्डर F बाक्कडबाण्टर X व्वोक्कडबोंडर Z °बोण्टरं C तुस्सप X वेडा Z बोड्डा. L. 7. B °बुलंबुलाओ Z °बुलुब्बुलाओ X° बुलाउ C °ला उक्कासागे X बुक्कामा° BF °विडिओ C विडिउ D °विडिउ X °विडिउ Z °विडिओ. L. 8. C °ह° G °ह° X °ट्ठि° E वेडो G वोड्डो X वेडो AY बोवं BCFX बोवं Z बाव्वं E खित्त° BF चूचुए C चुचूए E चूचूए Z चुब्बुए G चच्चु and then torn off to म्मि बोक° l. 9. A बोटं BF बोटं C बोडं E बोण्डं X बोट्टं Y बोटं Z बोण्टं L. 9. C बुक्कडो AXZ बोद्दरं G बोंद्दरं BFX विहु C °हुए वह° From णम्मि to बोंटणं l. 10. torn off in G. A बाडे° EX बोह° L. 10. BCFX बोवं Z बोव्वं BF बोंटं X बोडं CZ बोण्टं C चूचुकं B बोटणमिति CZ बोंटणमिति G बोंटणमिति X बोडणमिति The correct reading is probably बोंडणं इति. L. 11. G बोंद्दरं Z बोंद्दरं C पृथुः BF प्रवहणः L. 12. Z °बोव्वे X °बोवे In C बोव्वे, in G बोव्वे to हित्थं torn off. C बोद्दरंसं Z बोंद्दर° L. 13. BF अवलंबन्ताण्ण G °लंबंताण समः BZ °बोण्टा C °बोण्ट FG °बोण्टा C व्वोक्कडि च पडिब पडिहाइ 2. hd. व्व for च X पडिहाय.

संमज्जणीइ बोहारी बोहहरो अ मागहए।
वहुणो चोरे धुत्ते अ सुहयपणसेसु बाणो अ ॥ ९७ ॥

बोहारी संमार्जनी। वउहारी इत्यन्ये। अत्र। बोल्लइ कथयति। इति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम्। बोहहरो मागधः ॥ यथा।

बोहहरमङ्गलज्झणीइ झत्ति मिहुणाण उड्डमाणाण।
रयतुइहारमुत्ता उअ बोहारीहरीउ गेण्हन्ति ॥ ८३ ॥

॥ अथानेकार्थाः ॥

वहुणो चोरो धूर्तश्च। बाणो सुभगः पनसश्च ॥ [९७]

विंबोवणयं खोहे विकारऊसीसएसुं च।
चुम्बिअकिडीसु बुंदी बुंदीरो महिसगरुएसु ॥ ९८ ॥

विंबोवणयं क्षोभो विकार उच्छीर्षकं चेति त्र्यर्थम्। बुंदी चुम्बनं सूकरश्च। बुंदीरो महिषो महांश्च ॥ [९८]

रूवमुहतणुसु बोंदी भूसिअआडोवएसु बोंगिल्लो।
भल्लू रिच्छे भग्गं लित्ते भंभी अ असईए ॥ ९९ ॥

बोंदी रूपं मुखं शरीरं चेति त्र्यर्थां। बोंदं मुखमित्यन्ये। बोंगिल्लो भूषित आटोपश्च ॥

L. 1. BF सम्मज्जइ C सम्मज्जणीइ EX °णीए G °ज्जइणी *edd.* व X मागहिए EXY add here अथानेकार्थाः. L. 2. BF बहुणे X बहुजणो A बहुणो मोगे धुत्ते यो BCEF GXYZ व X सुहयपवणेसु Z °वसणेसु A बाणे *edd.* य. L. 3. B समज्जनी X सम्मार्जनी CX बहुहारीत्य° GZ °रीत्य° X बोलइ C *om.* इति GXZ °यतीति. L. 5. B °ज्झणीइ X °ड्डुणीइ BF ज्झत्ति C झत्तं X मिहुणेण C उड्डमाणाण GZ उड्डमा. X मुहमाणो. L. 6. X रयमुद्दहार° C °मुत्ता *edd.* उय C बोहारि° BF गिण्हंति CX गि°. L. 7. *om.* A. L. 8. X चोरो BF पनसघूर्तश्च X पचनश्च. L. 9. C बंमिथं Z °वयणं ABF GXZ °उसीसएसुं (X °सु) C °उसीसु° EY °ओसी. L. 10. ACE (F1) YZ चुंबिय° BG चुंबिय° X चुंबिय A °किरीसु C °कीडीसु BF °किडी C बंदी EX बुदी E बुंदीरो X बुंदारो A गुरुएसु. L. 11. BF बिंबो° G बिंबो° G उच्छीर्षकं Z उच्छीर्षं X चुंबनं. GZ शूकरश्च BF बादेरो G महाश्च. L. 13. BF रूव° E रूव° A °मुह° C 1. hd. °मह° 2. hd. °मुह° C तणसु AE बोदी ABCFGXYZ भूसिय° E भूसिआडो° C °आडोविएसु A बोंगिल्ले BF चोंगिल्लो CE °ल्ला X adds here ॥ अथ मादिः ॥ Y ॥ मकारादिः ॥ L. 14. BF रिछे C रच्छे corr. 2. hd. X रिच्छो EXY य C असइए. L. 15. BF बोदी C मुखं B शरिरं BF त्र्यर्थाः CGXZ त्र्यर्थं BF बोदं C बोदं मुखमि° B ह्रोगिल्लो X बोंगिल्लो. B भूषितः L. 16. BF आटोपितश्च CX आटोपितश्च।

॥ अथ भादिः ॥

भल्लू ऋक्षः । भमं लिंगम् । भंभी असती ॥ यथा ।

भल्लूसरिच्छकेसे पइम्मि अलसे सयालुए भंभी ।
चन्दणरसभग्गतणू उववइमहिसरइ जुण्हीए ॥ ८४ ॥ [९९]

भंभा भेरी भव्वो बहिणीतणए वइङ्गणे भंडं ।
भंडुं मुण्डणए भद्दं आमलयम्मि भट्टिओ कण्हे ॥ १०० ॥

भंभा तूर्यविशेषः । भव्वो भागिनेयः । भंडं वृन्ताकम् । भंडुं मुण्डनम् । भद्दं आमलकम् । भट्टिओ विष्णुः ॥ यथा ।

कयभंडुसिरो भंभासद्दो रे भव्व लिहइ तुह जणओ ।
भट्टिअभत्तिविउत्तो भद्दयएगारसीइ भंडाइं ॥ ८५ ॥ [१००]

बरुअम्मि भमासो भल्लुंकी भसुआ भुरुंडिआ य सिवा ।
पक्खलन्तम्मि भलंतं कलहावत्तेसु भंडणभममुहा ॥ १०१ ॥

भमासो इक्षुसदृशतृणम् । भमसो इति धनपालः । भल्लुंकी भसुआ भुरुंडिआ इत्येते त्रयोऽपि शिवावाचकाः । अत्र भुरुंडिआशब्दो भुकारादिरर्थानुरोधात्पठितः । भलंतं प्रस्खलत् । भंडणं कलहः । अत्र भसलो भ्रमर इति भ्रमरशब्दभवः । भरइ भलइ स्मरतीति धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ । भममुहो आवर्तः ॥ यथा ।

L. 1. *om.* A. L. 2. B रुक्षः X भमं. L. 3. BZ °सरिच्छ° BCF °केशे X पयंमि BF सयालुए. 4. G जण्हाण. L. 5. C भव्वो G भव्वा AB बहिणी° G बाहणि° X बहिनए AGZ वयंगणे ABCFYZ भंटं which is probably equally correct; see Amarakos'a II, 4, 4, 2. G भंटं E भण्डं X भंटं. L. 6. CGXZ भंडं E भण्डु From णए to नम् l. 7. *om* G. A भट्टं Z आमलियंमि BEFY भद्दिओ C भविओ X भदिउ Z भट्टिउ. L. 7. C भव्वो CXZ भंटं B भुडं CXZ भंडं F भुंडं. L. 8. BCFX भद्दिओ (X °उ) G भट्टिउ. L. 9. CGZ °भंडं° C भस्तासद्दा C (G ?) भव X जणिउ Z जणउ. L. 10. BCFX भद्दिय° CX °एगारि° C °सीइं G °रासीइ *edd.* भंटाइं. L. 11. ABCF बरु° E बरु GZ बरुयम्मि A भलंकी X भल्लुकी ACEGXY भसुया Z भमुया CE भुरंडिया ABFGXYZ भुरुंडिया X सिवो. L. 12. E पक्खाल° X पक्खलं A कलहय° CZ भंडणंभमुहा X ° भमुहा. L. 13. CZ °सदृशे तृणं X भमसो C *om.* इति BF धनपालः G भल्लुकी BFZ भमुया. CGX भसुया C भुरं° X भुरु° BCFGXZ °डिया L. 14. BF शिवाचकाः C भुरंडिया° BFGZ भुरुंडिया° X भुरंडिय° C भकार° B °र्थानुपरोधात्° G भलंटं X भलं L. 15 BF प्रस्खलतो X भंडणा. C भमसो BFX *om.* भ्रमर इति BF भरइ लइ (sic) GZ भलइ भरइ स्म° L. 16. BF° देशोक्ताः *om.* इति नो° G हममुहो CX भमसुहो.

भंडणभममुहपाडिअं पेक्खिअ भल्लुंकिआइ सह भसुअं ।
णेइ भमासभलंतं तुह हयवेरि मुरुंडिआ अण्णा ॥ ८६ ॥ [१०१]

भद्दाकरिभद्दसिरी दीहमलयजा भरोच्छयं तालं ।
भयवग्गामो मोढेरयम्मि जेट्ठवहिणीवई भाओ ॥ १०२ ॥

भद्दाकरी प्रलम्बः । भद्दसिरी श्रीखण्डम् । भरोच्छयं तालफलम् । अत्र भम्मडइ भमाडइ भमडइ भ्रमतीति धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः । भयवग्गामो मोढेरकम् । भाओ ज्येष्ठभगिनीपतिः ॥ यथा ।

भद्दाकरिभुअदण्डं भयवग्गामम्मि भद्दसिरिहत्थो ।
वीरजिणमच्च भाउअ भरोच्छयफलं चयण्णसुरसेवं ॥ ८७ ॥
अत्र भाइ बिभेतीति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् ॥ [१०२]

भासलभाविअभाउज्जा दित्तगहिअयभाउजायासु ।
भासुंडी णीसरणे भाउअमासाढगोरिऊसवए ॥ १०३ ॥

भासलं दीप्तम् । भाविअं गृहीतम् । भाउज्जा भ्रातृजाया । भासुंडी निःसरणम् । भाउअं आषाढे गौर्या उत्सवविशेषः ॥ यथा ।

ओ पिच्छ जारभाविअसंकेआ मयणअग्गिभासलिआ ।
भाउअमिसेण भवणा भासुंडइ तुज्झ भाउज्जा ॥ ८८ ॥ [१०३]

L. 1. BF °भममुहं प° C °मुह° X °भमुह° *cdd.* °पडियं BFX पेक्खिय CGZ पिक्खिय G भल्लु° X भलुं° *cdd.* °कियाइ G भसुयं X भसुहं Z भसयं. L. 2. X भमा- इसभलंतं Z भमासलभंतं BCF भरुंडिया GXZ मुरुंडिया C 1. hd. अत्ता 2. hd. GZ अन्ना. L. 3. BGZ भरोत्थयं X भराच्छयं. L. 4. X भयचग्गामो Z भगवग्गामो EX जिट्ठ° AGXYZ °वहि° E °वई AGZ भाऊ X भाउ. L. 5. BF भद्दाकरी अलंब: C *om.* भद्दा° प्र° G पलंबः Z प्रबंधः BF भद्दसिरी CX °रो चन्दनं । BF सरोत्थयं XZ °त्थयं. X *om.* from अत्र to नोक्ताः l 6. L. 6. B भमाडइ ममाडइ भमडइ भ्रमति । एते C मोढे मोढेरकाख्यं स्थानं XZ मोढेरकाख्यं स्थानं GX भाउ L. 7. BGX ज्येष्ठ° L. 8. X भद्दाकरि° BF °करिसुअ° C °भय° G °दंड Z °भुअंदंडं C °ग्गामंमि. L. 9. BF भाअच CGXZ भाउय C भारोत्थय° G भरोत्थय° X भरोत्थय° Z भारोत्थय° G चयंतु Z चयत्तुसुरसुर° BF °ण्णसुसेवं. L. 10. B बिभेति इति G बिभे°. L. 11. *cdd.* °भाविय° BF °भाउण्णा (?) *cdd.* °गहिय° (Y °हि°) against metre. L. 12. BF भासुंडा B. C 2. hd. F भा भो भमा° EGXYZ भाउय°. L. 13. G *om.* भा° गृ° BCFXZ भाविय C भातृ° C 1. hd. भासुंडी. L. 14. GXZ भाउयं B आसाढो X गोर्या. L. 15. GXZ उ Z पिच्छला C जाभाविया° BFGXZ °भाविय° *cdd.* °संकेया BF °भासलिआ C °भासलया X °लिया. L. 16. CXZ भाउय° C भासुंड BF तुज्झ आउज्जा X भाउज्ज.

भायलभासिअभाइल्ला जच्चतुरंगदिण्णहलिएसु ।
भावइआ धम्मिअगेहिणीइ भिंगं च कसिणम्मि ॥ १०४ ॥

भायलो जात्यतुरंगमः । भासिअं दत्तम् । भाइल्लो हालिकः । अत्र भाइरो भीरुरिति बिभेतेर्भादेशे तृन इरे सिद्धमिति नोक्तम् । भावइआ धार्मिकगृहिणी । भिंगं कृष्णम् ॥ यथा ।

इन्दिअभायलविवसो भावइआण णिअडे भम तुमं मा ।
भाइल्ल ताहि भासिअसावो कह होसि पाव भिंगमुहो ॥८९॥ [१०४]

भिसिआ बिसी भिसंतमणत्थे चीरीइ भिंगारी ।
बारम्मि भित्तरं टङ्कच्छिण्णे भित्तिरूवं च ॥ १०५ ॥

भिसिआ वृसी । भिसंतं अनर्थः । दीप्तार्थस्तु भासेर्भिस इति धात्वादेशे सिद्धः । भिंगारी चीरी । मशक इत्यन्ये । भित्तरं द्वारम् । भित्तिरूवं टङ्कच्छिन्नम् ॥ यथा ।

भिंगारिसंकुलभित्तिरूवगुहभित्तरे वसन्ताणं ।
भिसिआपरिग्गहाणं मुणीण कत्तो भिसंताइं ॥ ९० ॥ [१०५]

भुज्जे भुअं छुहाए भुक्खा कोलम्मि भुंडभुंडीरा ।
भुत्तुणो भिच्चे भुरुहुंडिअमुद्धूलिए चेअ ॥ १०६ ॥

L. 1. X भाल्य° Y भाअल° *cdd.* °भासिय° Y °भायल्ला Z जच्च° E °तुरंगं° GZ °दिन्न°. L. 2. *cdd.* °इया B धम्मिय° CEFGYZ धम्मिय° C °गेहणीइ C भिगं X भंगं A omits the whole verse. L. 3. BF भायालो C भायलो C 1. hd °तुहुगः 2 hd. X °तुरङ्गमः *cdd.* भासियं. BF भतइरो CX भायरो Z भाइरे X मीरुरिति L. 4. G बिभेतेर्भादेशे X बिभेते° CX तुन X इतरे for इरे. *cdd.* °इया BCF भिगं. L. 5. CGXZ इंदिय° BFGZ °भाइल° X यल is given twice. C °दिवसो *cdd.* °इयाण BF णियरे CGZ णियडे X णियममडे for णिअडे GZ भव X *om.* from म in भम to भासिअ incl. l. 6. L. 6. BCF ताहि *cdd.* भासिय° X पाव. L. 7. *cdd.* भिसिया बिसी X भसंत° GZ °णत्थे C 1. hd. भिगारी. L. 8. BF, C 1. hd. बारम्मि AG, C 2. hd. Z द्वारम्मि E भित्तर Z भित्तिरं Y टंक° AGZ °च्छिन्ने C °रूव E °रुवं. L. 9. B भिसि CGXZ भिसिया F भिसी *cdd.* वृषी BGXZ भिसंतमनर्थः B द्यासा° G भासेर्भिस इति °देशसिद्धः X सिद्धं L. 10 BF चारी C *om.* चीरि X चीरी is given twice. Z भित्तिरं X भित्तिरूवं BCF °च्छिण्णं. L. 11. G °रुव° CX °गह° Z °भित्तिरे BF वसंताण X वसतण. L. 12. *cdd.* भिसिया° X मुणीमु Z कत्ता BGX °ताइ. L. 13. C 1. hd. भुज्जं Y भुवं X छुहाइ Z छुहाइए XZ भुड° B °भुडीरा X °भुंडीरो. L. 14. BF भिच्चो Y भिभिच्चे Z भिच्चे BF भुरुंडियमु° ACEG XYZ °हुंडिय° ABG °द्धुलिए (?) F °द्धलिए E द्धलिए ABF चेय C चया GYZ चेव.

भुअं भूर्जम् । भुक्खा क्षुत् । भुंडो तथा भुंडीरो सूकरः । भुत्तूणो । ओत्संयोगे इति भोत्तूणो इत्यपि । भृत्यः । अत्र । भुमइ भ्रमति । भुल्लइ भ्रश्यति । भुक्कइ भषति । एते धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः । भुरुहुंडिअं उद्धूलितम् । भुरुकुंडिअं इत्यन्ये ॥ यथा ।

धूलिभुरुहुंडिआ जे भुक्खाए भुआकिसा य भुत्तूण ।
किं जाएहि बहूहि वि भुंडीरेहिँ च तेहि भुंडीए ॥ ९१ ॥ [१०६]

भुओ अ जन्तवाहे भूअण्णो किट्ठखलजण्णे ।
भूमिपिसाओ ताले भयालुए भेडभेज्जभेज्जलया ॥ १०७ ॥

भूओ यन्त्रवाहः । भूअण्णो कृष्टे खले यज्ञः । भूमिपिसाओ तालः । भेडो भेज्जो भेज्जलओ त्रयोऽप्येते भीरुवाचकाः । भेडशब्दो भेरशब्दभवोऽप्यस्ति ॥ यथा ।

भूमिपिसाए भूअं चडिअमभेडं बहू णिएऊण ।
भूअण्णपिक्खणमिसा अभेज्जला जाइ भेज्ज व्व ॥ ९२ ॥ [१०७]

भेरुंडो दीवी भोअभोइआ भाडिगामपवरेसु ।
अहिआरिसम्बले भोल्लयं च भारुण्डयम्मि भोरुडओ ॥ १०८ ॥

भेरुंडो चित्रकः । भोओ भाटिः । भोइओ ग्रामप्रधानम् । भोल्लयं पवन्धप्रवृत्तं पाथेयम् । भोरुडो भारुण्डपक्षी ॥ यथा ।

L. 1. BCF भूर्जं X भुयं भुर्य । C भुर्या Z भूर्य CX भुडीरो G शूकरः । भुत्तूणो भोत्तूणो X भुत्तूणो. *cdd.* उत्संयो° C °ग G *om.* इति भो° L. 2. B भुत्तूणो G भुमति for भ्र°. CGZ भ्रश्यति X *om.* °भ्रयति । भुक्क C भक्कइषति 2. hd. इषति L. 3. C °देषुक्ता From इति to रुकुंडिअं torn off in G. BF हुंडिय CXZ °हुंडियं B उद्दू° B भुरुकु° *cdd.* °डियमित्य° (X °त्या°). L. 4. Z धुलिभुरुं° BF °हुंडिया CGXZ °हुंडिया X ये for जे GZ °किसा ए C भोत्तूण. L. 5. In G जा° ब° वि is torn off. BCFX जाएहिं BZ बहूहिं C (F !) बहूहिं Z *om.* वि X भुंडीरेहि व *cdd.* तेहिं. L. 6. From भूओ to इभेज्ज° l. 7 torn off in G. C 1. hd X भूउ Z भूयो ABCFYZ व X जत° E °वाहे BCF किट्ठ° BF °जल° L. 7. Z भूमिभिसाओ AX °साउ BF मयलुए Z भयालुए X भेडभज्ज° BCEFGZ *om* भेज्ज. L. 8. GX भूउ X यंत्रवाहनः । भूअण्णो ट्टे BF कृष्णे From ट्टे to पिसाए l. 10 torn off in G. X भूमिपिपिसाउ. L. 9. BF भेयलओ X भेजलउ Z त्रयोऽप्यमी C भेरशब्द° X °शब्दोभवो. L. 10. BF भूअं GXZ भूयं *edd.* चडियम° G °मभेयं CZ बहू CX निएऊण From ण to व l. 13. torn off in G. L. 11. Z भूयण्ण° C भेज BF व C व्वा 2. hd. वा. L. 12. XZ भोय° CXYZ° भोइया. L. 13. CEYZ अहियारि° BF °संबले CXZ °संबले X भोल्लयं E भारुडम्मि X भारुंडम्मि BGXZ भोरुडउ. L. 14. C भेरंडो X भेः रुंडो (sic) From रुंडो to विअ l. 1. next page torn off in G. X भोउ XZ भोइउ. Z पबंधवृत्तं L. 17. CXZ भोरुंडो B °डो भारुंडो पक्षी X भारड° Z भेरुंट°

अणुतित्थं कयभोआ एक्कमुहीहविअ भोल्लयं लेह ।
मोइअभेरुंडा दोमुहभोरुडयाण पेच्छह अवायं ॥ १३ ॥ [१०८]

॥ अथानेकार्थाः ॥

छिण्णसिरवन्दिभुसासहिदोहित्तेसु भंडो अ ।
भंडी सिरीसरुक्खो अडई असई अ गड्डी अ ॥ १०९ ॥

भंडो छिन्नमूर्धा मागधो मण्डनं सखा दौहित्रश्चेति पञ्चार्थः । भंडी शिरीषवृक्षोऽटवी असती गन्त्री चेति चतुरर्था ॥ [१०९]

भंभलसद्दो अप्पिअजडेसु भित्तं च दारगेहेसु ।
साणे सुरमाणे भुक्कणो अ आणतरिचेडिआ भेली ॥ ११० ॥

भंभलं अप्रियम् । भंभलो मूर्खः । भित्तं द्वारं गृहं च । भुक्कणो श्वा मद्यादिमानं च । भेली आज्ञा बेडा चेटी चेति त्र्यर्था । बेडायां भेलओ इत्यपि केचित् ॥ [११०]

॥ अथ मादयः ॥

मंती विवाहगणए मंठो सण्ढे पिहाणिआ मंडी ।
मंचो बन्धे मग्गो पच्छा मच्चं मले मलो सेए ॥ १११ ॥

मंती विवाहगणकः । मंठो शठः । मंडी पिधानिका । मंचो बन्धः । मंठो बन्ध इति केचित्पठन्ति । मग्गो पश्चात् । मच्चं मलः । मलो स्वेदः ॥ यथा ।

L. 1. C °तित्थं (?) कयं भुआ Z °भोया इक्क° X एक्कमुह° (*om.* ही) *cdd.* °हविय C *om.* मोल्लयं लेह BF भोल्लय X लेहा. L. 2 BCFXZ मोइय° In G from अभे° to ड्डी अ l. 5 torn off. C मोइयभेडा B °भेरुंडयाण C (F?) X °भेरुडयाण BCF पेच्छह Z अवीअं. L. 3. *om.* A. L. 4. Z छिन्न° BCF °सिरचंदि° Z °वंदि° C °त्तेसुं AEXYZ य. L. 5. B अडइ *cdd.* य (twice) C गंडि या G ड्डी य. L. 6. Z च्छिन्नमूर्द्धा C मागाधो From मागधो to मातुलानी° l. 4 stanza 112 torn off in G. C संख्या C पञ्चार्थाः X शरीष° *cdd.* °वृक्षः BZ अटवी C (F?) अडवी X अडइ. L 7. BFX मंत्री BCFXZ चतुर्थ्यः L. 8. *cdd.* अप्पिय° (X as above) BF व ACXZ दार° BF °देहेसु. L. 9. X सुरमाणो *cdd.* य (Z अ) A °भरि° A °भेडिया CEXYZ °चेडिया X भल्ली Z भेडी. L. 10. CXZ मूर्खः L. 11. BF भोलिया C भेला X भल्लिआ for भेली C वेडा 2. hd. चेडा C वेडी 2. hd चेडी C त्र्यर्थाः X त्र्यर्थाः BF चेडाय C वेडायां 2 hd. चे° X भेलउ. L. 12. *om.* A. Y has only मकारादिः L. 13. E विवाह° A मंढो AEX संढे but see Hemach. Abhidhānacintāmaṇi V. 376 com. BF पिसा *cdd* °णिया Y *om.* from आ in णिआ to मग्गो incl l 14 A मंढो L. 14. C. 2. hd. मंढो E मेंचो B बंध Z पेच्छा C. 1. hd. मच्छं Z मच्चं X *om.* मले. L. 15. BF मंचो X *om.* मंठो शठः C *om.* मंचो बन्धः BF मंठो मंच L. 16. Z मच्चं B मल. B स्वेदः X स्वेदः

मंडीइ हणेमि सिरं जं मुण्डेऊण धम्मजायमलो ।
रे मंचजोग्गमच्चिअ मंतिं पुच्छेसि मग्गओ मंठ ॥ ९४ ॥ [१११]

सिङ्गविहीणे मट्टो मट्टमराला य अलसम्मि ।
मंखोऽण्डे मम्मी मल्लाणी मामा य मामीए ॥ ११२ ॥

मट्टो शृङ्गविहीनः । मट्टो तथा मरालो अलसः । मरालो हंस इति सातवाहनः । मंखो अण्डः । मम्मी मल्लाणी मामा त्रयोऽप्यमी मातुलानीवाचकाः । मामीशब्दोऽपि देश्यः । पर्यायभङ्ग्या तूपात्तः ॥ यथा ।

रेहसि मराल ण घरे मंखिल्लो मट्टमट्टउसहो व्व ।
इअ एस मम्मिमज्झे मामाहसिओ हणेइ मल्लाणिं ॥ ९५ ॥ [११२]

मइराइ मई मइमोहणी अ सीमाइ मज्जमेराओ ।
सेले मऊ हढे मत्तल्लिमिणायाइ अक्खमे महरो ॥ ११३ ॥

मई तथा मइमोहणी सुरा । मज्जा तथा मेरा मर्यादा । मऊ पर्वतः । मत्तल्ली तथा मिणायं बलात्कारः । महरो असमर्थः ॥ यथा ।

मत्तल्लिमुक्कमज्जो मउमेराघोसदंसिअमिणाओ ।
पिअइ मइं गइमहरो मुसली मइमोहणीकुडयहत्थो ॥ ९६ ॥ [११३]

L. 1. B मट्ठ B सिरं C जं ऊण BF मुडेऊण धम्म° X मुंडेऊण. L. 2. X मंचजोग्गमच्चेव B °ग्गमं° BCF °च्चिय Z °च्चिय BX मंति Z पुच्छसि X मग्गाउ BF मंच. L. 3. BF विहूणे मट्ठो Y °विहूणे C मट्टमराला X मट्ट° E मट्ठ From ला in °मराला to मामीए omitted in X. L. 4. ABF मंखो डे CZ अंडे CZ मल्लोणी E माल्लाणी BF मासा C मा (sic) या E मासीए. L. 5. CX मट्ठो C मलारो हंसः BF *om.* हंस इति. L. 6. BF मंखो डः BF माल्लाणी X मा for मामा Z एते त्रयो पि for त्रयोऽप्यमी X ऽप्येते BF मामिशब्द्दो dele मी before मी From ब्दो to ल्लाणिं l. 9 torn off in G. L. 8. CXZ रहसि मराला C मंट्टमट्ट° X मट्टमट्ट Z मट्टमट्ट° BF °ओससहो C °ओसहे X °उसहे Z °उसहा C व. L. 9. *add.* इय BF °मज्झे ममा° C मासा° CX °हसिउ हणेहि In G णिं is torn off. L. 10. X *om.* from मइराइ to अ incl. BF मइरा A मइरइ C 1. hd. °मोहणा ABCFGYZ य E इ X सीमाय B मज्झ° C (F ?) मज्ज° In G from मज्ज° to मऊ l. 11. torn off. AXZ °मेराउ. L. 11. BF सेल Z सेरे G ढ मऊ YZ °मिणाआइ G °मिणाआ; from इ to मत्तल्ली l. 12. torn off. ABCF °याई X म्मक्खमे Z महुरे. L. 12. C मइ X मइरामई तथा C °मोहिणी B मज्झा. L. 13. X बलात्कारः L. 14. BF मत्तल्लिमुज्जो मऊमेरा° C °मेरो° BCFXZ °दंसिय° G °दंस; from अमि° to सली l. 15. torn off. X °मिणाउ. L. 15. Z पियइ मइ X मयं C मयं गयमहरो.

मडिआ समाहयाए मउअं दीणम्मि पिउहरे महणं ।
मरुलो भूए मइअं च भच्छिए मंडलो साणे ॥ ११४ ॥

मडिआ समाहता । मउअं दीनम् । महणं पितुर्गृहम् । मरुलो भूतम् । पिशाचादि । मइअं भर्त्सितम् । मंडलो श्वा । ॥ यथा ।

कामसरुलमडिआ सा मउआ महणम्मि वसइ मइअसही ।
तं मंडलो व्व कत्थ वि भमेसि जाणसि ण वेअणं तीए ॥ ९७ ॥ [११४]

मडयमयडा उववणे चण्डिलए मज्झओ चेअ ।
सिरमालाइ मआई मउली अ हिअयरसोच्छलणे ॥ ११५ ॥

मडओ तथा मयडो आरामः । मज्झओ नापितः । मआई शिरोमाला । मउली हृदयरसोच्छलनम् ॥ यथा ।

मज्झय मच्छयगन्धिअ हवेइ मउली तुमं णिअन्ताण ।
महसि सुअन्धिमआइं मडयठिअं तं कहं मयडवालिं ॥ ९८ ॥ [११५]

मंजीरं हिञ्जीरे वल्लिविसेसे मयाली अ ।
जारम्मि महालो मंजुआ य तुलसीइ मंतुआ लज्जा ॥ ११६ ॥

L. 1. *cdd.* मडिया Y मउयं X पिउइ (*om.* रे) A °हं. L. 2. C मरुलो X मेरुलो Y भूते ABCFGXYZ मइयं E मईयं C साणो. L. 3. BF मंडिया XZ मडिया C *om.* मडिआ स° In G म° is torn off. X °हताः BF पितृ । (sic) C 2. hd. मरुलो. L. 4. BF मइअं GZ मइयं X मईयं. L. 5. *cdd.* °मडिया X *om.* सा मउआ GZ मउया *cdd.* मइय° C सहा. L. 6. G स मडं° C व कच्छ C विअणं GZ वेयणं. L. 7. BEF मंडअ° Z मयड° C °मउडा X °मडया Z उववण्णे C चंदिलए GZ चडिलए X चेंडिलए A मज्जओ C मज्ञ° GXZ °उ ACY चेय BFX वेय GZ चेव. L. 8. BF मआए GXZ मयाई *cdd.* म (Y अ) BF हियरसो° ACEGXYZ हियय° Y °रसुच्छलणे. L. 9. GX मडउ C 2. hd. तथा मउडो X अरामः B मयओ C मज्झओ GX मज्झउ B मयाइ C (F 1) GXZ मयाई B सिरो°. L. 11. BF मज्झ C मज्झय XZ मत्थय° BFX °गंधिय C °गंधिया G °गंधअ C हवेइ *cdd.* णियंताण. L. 12. C सुयंधि° X सुयंधे° BCFXZ °मयाई G °मयाइ BCFXZ °ठियं BF कयं मडय°. L. 13. *cdd.* य. L. 14. BCF मंजुआ ABCEFZ अ [1] G मंकुआ Y मंतुया.

मंजीरं शृङ्खलकम् । मयाली निद्राकरी लता । महालो जारः । मंजुआ तुलसी । मंजिआ इत्यन्ये । मंतुआ लज्जा ॥ यथा ।

तइआ मयालिगहणे मंजुअदलत्तुण्टिरिं रमसि सुण्हं ।
विरयसि मंतुअमिण्हिं महाल मंजीरवल्लिओ कीस ॥ ९९ ॥ [११६]

करहम्मि महंगो मंडिल्लो पूवे लहुम्मि मडहं च ।
मउडी मुक्कुंडी मुरुमुंडो मोडो अ जूडम्मि ॥ ११७ ॥

महंगो उष्ट्रः । मंडिल्लो अपूपः । मडहं लघु । मउडी मुक्कुंडी मुरुमुंडो मोडो इत्येते चत्वारो जूटवाचकाः ॥ यथा ।

तीइ सुमुक्कुंडीए मुरुमुंडं णिअ वि किं सुमोडकए ।
मंडिल्लमत्त मोडसि मडहं णिअकुमउडिं महंगोह ॥ १०० ॥ [११७]

मज्जोक्कमहिणवे मंगुसमुग्गुसमुग्गसा णउले ।
मंगलमसिणा समरम्मा अग्घाडम्मि मउरमउरंदा ॥ ११८ ॥

मज्जोक्कं प्रत्यग्रम् । मंगुसो मुग्गुसू मुग्गसो त्रयोऽप्येते नकुलवाचकाः । मंगलं सदृशम् । मसिणं रम्यम् । मउरो तथा मउरंदो अपामार्गः ॥ यथा ।

मंगुसमुअप्पमंगल मुग्गुसुमुग्गसिजुअं मसिणपुच्छं ।
मउरंदवणे मज्जोक्कमउरकण्टयणहं हणन्तमहिं ॥ १०१ ॥ [११८]

L. 1. Z मेहालो BCF मंजिया for मंजुआ Z मंजिया. L. 2. G *om.* मंजिआ इत्य° BF मंतुया CX *om.* मंतुआ लज्जा. L. 3. *edd.* नइया (Z as above) G मंजआ° B °वुंटिरिं L. 4. CX मंतुवमि° C मंजारपल्लीओ X °पल्लिउ G उ° L. 5. Y करभम्मि X ह्रागो for महंगो X लअम्मि C मई च. L. 6. BFG मउली BEF मुक्कडी X मुकंदी A मुरुमुडो E मोडे BEFGXYZ च Y जुहम्मि. L. 7. X मंडिलो X लघुः BF मक्कडी GZ मुक्कुडी X मुकुंदी मुरुमंडो. L. 8. B *om.* मोडो X जूड° L. 9. BF समुक्कडीए C सुमक्कु° X मुमुक्कु° C मुरुमंडं 2 hd. X मुरुमंडं C नय X निय Z णिय G किं. L. 10. C मंडिल्लम (sic) C 1. hd. माडसि BCFX णियकुमउलिं C महंगोच G महगोध्य XZ °गोध्व. L. 11. C मज्जो° X °महिणवेमुं A मुंतुस° E मंगुमु° A °मुग्गुमुग्गसा X °मंगूसमुगासा C मुग्गस 1. hd. *om.* मुग्गसा 2. hd. मुग्गसो A णउलो C णेउले. L. 12. AX °मसुणा C °मसुणा EGYZ °मसृणा X समरंम्म A अघा° C अग्घइ° A °मउरंडा X °मउरिंदा. L. 13. C मज्जोक्कं BF गुम्मुसू CZ मुग्गसु G मुग्गमु X मंगूसु CX मुग्गुसो C ष्यते X ष्येतं. L. 14. X सदृश *edd.* मसृणं (X मसूणं) X मउन्दो X अपार्गः. L. 15. CX °मगुल X *om.* मुग्गस C °मुग्गुसि° G °जयं X °जूअं Z °जुयं *edd.* मसृण° (X मसुण°) B °पुच्छं. L. 16. C मज्जो° BX मज्जोक्क° C °कंठयणहं X °कंठयणाह Z °महि.

मंतेल्लीमयणसलाया सालहिआइ मल्हणं लीला ।
मंधायमहायत्ता अड्डे पङ्के महेड्डो अ ॥ ११९ ॥

मंतेल्ली तथा मयणसलाया सारिका । मल्हणं लीला । मंधाओ तथा महायत्तो आढ्यः । महेड्डो पङ्कः ॥ यथा ।

एन्तम्मि महायत्ते मल्हन्ती णवमहेड्डरुहणयणा ।
पाढइ मंधायवहू मयणसलायापिएत्थ मंतेल्लि ॥ १०२ ॥

अत्र । मक्कडो जालकारकृमिः । मद्दलो मुरजः । इति मर्कटमर्दलशब्दभवौ । मलइ मढइ मड्डइ मृद्नाति । महइ काङ्क्षति । एते धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः ॥ [११९]

गव्वे मरट्टमडहरमडप्फरा मलहरो तुमुले ।
महिसंदो सिग्गुतरुम्मि महासद्दा सिवाए अ ॥ १२० ॥

मरट्टो मडहरो मडप्फरो त्रयोऽप्येते गर्ववाचकाः । मलहरो तुमुलः । महिसंदो शिग्रुतरुः । महासद्दा शिवा ॥ यथा ।

महिस महिसंदमोडणमडहरिअ मडप्फरा मलहरेसु ।
हत्थिमरट्ट घरट्टे होसि महासद्दमोअणं सीहे ॥ १०३ ॥ [१२०]

मज्झम्मि मज्झआरं महाविलं खे महाणडो गिरिसे ।
मडहरमलंपिआ गामणिगव्वीसु तरुणे महालक्खो ॥ १२१ ॥

L. 1. BF मंतेल्ली C साह° X साला° ABCEFXY °हिआइ GZ हिवाए. L. 2. G मंधाअ° A महाअंता CY °महायत्ता BF अन्डे CEG अड्ढे AC महेडो Y महोड्डो ABCEF XY य. L. 3. BF मत्तेल्ली BF शारिका GX मंधाउ. BF महाअन्तो GZ महाअंतो X महामत्तो. L. 4. BF आद्यः C आढ्यः BF महेरो CX महेडो. L. 5. BF इत्तंमि CX इंतंमि Z एतम्मि GZ महाअंते X महामत्ते CX मणहंती C णाढइ X °महेडु°. L. 6. F पाढय CXZ मंधाइ° G om. मंधाय BFG °विए एत्थ C °विपच्छ BF मंतिलं. L. 7. G °क्रिमिः X °कृमि B मद्दलो CZ मुरुज X मरुज GZ मर्कटमुरजशब्द.° L. 8. BF om. मढइ BF गृह्णाति C मुडइनि G मृड्नाति X मुद्नानि. L. 9. C °मरप्फरा E मडप्फरा G °मंड° A मडमलहरो G मड्डरो X मलरो EX तुमले. L. 10. X महिसिंदो E सिग्ग° X सिग्गु° A महासद्दा ABCFGYZ य. L. 11. C मडट्टो GZ मरट्ठो X मरदो X पडुफरो C एते त्रयोऽपि X तुमलः. B मंहिसंदो G महिसंद्दो L. 12. CX सिग्गु° L. 13. C °मोट्टणमडणमडह cdd. °रिय L. 14. C 2. hd. हत्थि° BCF थट्टे GXZ घरट्टे GZ °मोया°. L. 15. A मज्जमि C 1. hd. मझंमि 2 hd. मझ्झंमि A मज्जआरं C 1. hd. मझ° 2. hd. मझ्झ° EGXZ मज्झयारं AEGZ महाविलं B गिरसे. L. 16. X मडहरं Y मयहः° Z मड्डहर° G om from मडहर° to महाणडो l. 1 next page BCEFGXYZ °पिया BF मामणि° E गोमणि° Z तरुण.

मज्झआरं मध्यम् । महाबिलं व्योम । महाणडो रुद्रः । मइहरो ग्रामप्रवरः । मेहरो इत्यन्ये । मलंपिओ गर्वी । महालक्खो तरुणः ॥ यथा ।

दिण्णा महाबिलचरीसमा पिआ तुह महाणडपिआए ।
मइहर मलंपिओ तो ममसु महालक्खमज्झआरम्मि ॥ १०४ ॥ [१२१]

णलिणीइ महावल्ली मडवोज्झा जप्पजाणम्मि ।
मत्तम्मि मत्तवालो तह महुमुहमासिआ पिसुणे ॥ १२२ ॥

महावली नलिनी । मडवोज्झा शिबिका । मत्तवालो मत्तः । महुमुहो तथा मासिओ पिशुनः ॥ यथा ।

रे मत्तवाल महुमुह मडवोज्झाजोग्ग तुज्झ वि विओए ।
तम्मेइ महावल्लीसयणम्मि अमासिआ खु सा बाला ॥ १०५ ॥ [१२२]

कुसुमरए मयरंदो मम्मणिआ णीलमक्खिआए अ ।
मत्तालंबो तह मत्तवारणे महयरो णिउञ्जवई ॥ १२३ ॥

मयरंदो कुसुमरजः । पुष्परसवाचकस्तु संस्कृतभव एव । मम्मणिआ नीलमक्षिका । मत्तालंबो मत्तवारणः । महयरो गह्वरपतिः ॥ यथा ।

कमलमयरंदगोरिं मत्तालंबे इमं ण जइ रमसि ।
मम्मणिआउलरण्णे महयरभिच्चो व्व ता वरं भमिउं ॥ १०६॥ [१२३]

L. 1. C मज्झ° 2. hd. मझ्य° Z मज्झयारं *cdd.* °बिलं (X as above) X यः मप्रवरो GX मइरू BCFZ मेहर. L. 2. GX °पिउ BFGX गव्वी C गर्वः X महालखो. L. 3. GZ दिन्ना CG °विल° X °बल° C °वरी° *cdd.* पिया *cdd.* °पियाए. L. 4. CG XZ °पिउ BFXZ °मज्झया° C °मझया° 2. hd. °मझ्झया°. L. 5. A नलिणीइ A मड्वेज्जो C °बोझ्झा E °चोज्झा X °वेज्झो. L. 6. In G मत्तम्मि is written twice ABCFGXYZ मत्तवालो BF मुहुमुह° EGZ महमुह° C महुमुहं° *cdd.* °मासिया. L. 7. B नलिणी X णलिनी C बोज्झा X °बोज्झे B सिबिका G शिबिका X सिबिका BF मत्तमालो CXZ °वालो G मेत्तवालो. C महुमहो 2. hd. महुमुहो X मुहुमुहो GZ मासिउ L. 8. BG पिशुनः. L. 9 *cdd.* मत्तवाल C महुमह G महमुह X मुहुमुह C °बोज्झा° C तुझ G *om.* वि CX वि उए G विउए (sic) Z चिओए. L. 10. B तंमेइ C °वल्लो° *cdd.* सिया *cdd.* वाला. L. 11. B कुसमरए C 1. hd कुसरए 2. hd. कुसम° ABFG XZ °णिया C °णीया E मम्मिया *cdd.* °मक्खियाए ACEGXYZ य. L 12. BG °लंबो E लम्बो E चारणे GZ महयरो Y महायरो BF णिउंजवई Y णिकुंजवई. L. 13. X मयरदो X पुष्करस° BX मंमणिया C (F?) °णीया GZ °णिया. L. 14. *cdd.* °लंबो (XZ as above) GZ मयहरो. L. 15. BF °मइरंद° G °गोरि G °लंबे CX न. L. 16. BF मंमाणियाउलरण्णे CGXZ °णिया° GZ °रन्ने BCFX महअरि° GZ महयर° C 1. hd. °भिच्चो Z °भिच्चु In G °च्चो व्व is torn off C ता रवं भमिओ X भा for ता BF भमिओ X भमिउ.

मज्झंतिअं च मज्झंदिणम्मि मग्गण्णिरो अ अणुगमिरे ।
मलवट्टी तरुणीए महिसिक्कं महिसिणिवहम्मि ॥ १२४ ॥

मज्झंतिअं मध्यंदिनम् । मग्गण्णिरो अनुगमनशीलः । मलवट्टी तरुणी । महिसिक्कं महिषीसमूहः ॥ यथा ।

मलवट्टिसमं कीलन्तयस्य मज्झंतिअम्मि वोलीणे ।
ओ वच्चइ महिसिक्कं इमस्स मग्गण्णिरो हवसु गोव ॥ १०७ ॥ [१२४]

भण्डम्मि महत्थारं मज्झिमगंडं च उअरम्मि ।
महुरालिअं परिचिए रयस्सलाए मयलवुत्ती ॥ १२५ ॥

महत्थारं भाण्डम् । महत्थारं भोजनमिति सातवाहनः । अत्र । मयगलो हस्ती । मयधुत्तो क्रोष्टेति मदकलमृगधूर्तशब्दभवौ । मज्झिमगंडं उदरम् । महुरालिअं परिचितम् । मयलवुत्ती रजस्वला ॥ यथा ।

उअह महत्थारसरिसमज्झिमगंडं पुलोइअ भुअङ्गं ।
वेसा संभलिमहुरालिअं पि ण रमेइ मयलवुत्तिमिसा ॥ १०८ ॥ [१२५]

मंगलसज्झं तह बीअवावसेसम्मि खेत्तम्मि ।
मणिरइआ कञ्चीए कन्दप्पे मयणिवासमित्तलया ॥ १२६ ॥

L. 1. A मज्ज° C मझं° 2 hd. मझं° *cdd.* °तियं A *om.* च A मर्जा° C मझं 2 hd. मझं° C °दिणंमि A मग्गणिरो GZ मग्गन्निरो EXY च G अणुमग्गे (?) L. 2. C °वट्टी BCEFGXY महिसक्कं G महिस° X °णिवहंम्मि. L. 3. C मझं° 2. hd. मझं° G मज्झ° *cdd.* °तियं B मग° GZ °न्निरो From नुगमन° to हिसिक्कं torn off in G. X मलवद्दी *cdd.* महिसक्कं. L. 5. C °वट्टी° Z कीलंतयंम्म C मझं *cdd.* °तियम्मि CX वोलीणो. L. 6. CGX उ In G वच्चइ म° is torn off. CXZ महिसक्कं B मग्गंण्णिरो X मग्गाणिरो GZ °न्निरो C हवस्तु. L. 7. From भण्डम्मि to त्ती l. 8 torn off in G. C भडम्मि महच्छारं A मज्जिम° C मझिम° BCF ओअरंमि EXY उयरम्मि. L. 8. *cdd.* °लियं Y च परि A रयस्सला Y मइल° ABCFYZ °वुत्ती X °धुत्ती. L. 9. CG महच्छारं G भांडं । महच्छा; from रं to श्वेत° l. 3 page 264 torn off in G. X महात्थारं X *om.* हस्ती. L. 10. X मेदकल° B *om.* शब्द. C मझिम° X महुरा° *cdd.* °लियं. L. 11. CX मलय° *cdd.* °वुत्ती C 2. hd. °धुत्ती X °धुत्ती. L. 12. C महच्छारसरिसं मझिम° BF *om.* सरिस X °सस्सि Z °सरिसं *cdd.* पुलोइय *cdd.* भुयंगं (XZ as above) L. 13. C संभरि° *cdd.* °लिय (X as above) C मलय° *cdd.* °वत्ति° (X °वुत्ति°) BF °मिस. L. 14. ABXYZ °सज्जं C (F !) °सझं ABEF बीअ° C बीय° YZ वाय° E °वाव° Z °सेसम्मि BF खित्तंमि X खेत्तम्मि Z खुत्तम्मि. L. 15. *cdd.* °रइया E मयण° CXYZ °मेत्तलया E °मत्त°

मंगलसज्झं बीजवापशेषं क्षेत्रम् । मणिरइआ कटीसूत्रम् । मयणिवासो तथा मित्तलो कन्दर्पः ॥ यथा ।

मंगलसज्झे गलिआ मणिरइआ तुज्झ पंसुलि सहेइ ।
मित्तलपिआणुहारिणि किर मोव्वी मयणिवासधणुहस्स ॥१०९॥ [१२६]

घूअम्मि महासउणो महालवक्खो अ सद्धपक्खम्मि ।
मक्कडबंधं गीवाविहूसणे सङ्कलारूवे ॥ १२७ ॥

महासउणो उलूकः । महालवक्खो भाद्रपदे श्राद्धपक्षः । मकडबंधं शृङ्खलारूपं ग्रीवाभरणं सव्यापसव्यं यज्ञोपवीताकारम् ॥ यथा ।

सरएण महासउणो महालवक्खेण बम्भणा तह य ।
णवमक्कडबंधेण य मोअन्ते उप्पलच्छीओ ॥ ११० ॥

अत्र महमहइ गन्धः प्रसरतीति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् ॥ [१२७]

मणिणायहरं जलही माला जुण्हाइ रोमसे माई ।
माहं च कुन्दकुसुमे मायंदोऽम्बम्मि माडिअं गेहे ॥ १२८ ॥

मणिणायहरं समुद्रः । माला ज्योत्स्ना । माई रोमशः । माहं कुन्दकुसुमम् । अत्र । माइ मार्थे । मामि सख्यामन्त्रणे । एतौ शब्दानुशासन उक्ताविति नोक्तौ । माढी संनाह इति माठीशब्दभव इति नोक्तः । मायंदो आम्रः । माडिअं गृहम् ॥ यथा ।

गुणमणिणायहर चुलुक तुज्झ मायंदकुञ्जमाडिअए ।
माएइ पुलयमाई खयरिजणो माहमालधवलजसं ॥ १११ ॥ [१२८]

L. 1. BFXZ °सज्जं C °सद्धं BFX बीज° X °सेषं *cdd.* °रइया C (F!) कटि°. Z मेत्तलो. L. 3. BFXZ °सज्जे C °सद्धे *cdd.* गलिया °रइया C तुह X सहइ. L. 4. BF मेत्तहल° Z मेत्तल° *cdd.* °पिया° Z °पुकारिणि BF मोरव्वी C मोव्वी X व्वी (sic) BF मयणवास°. L. 5. CEYZ घूयम्मि BF धूयम्मि E महा सउ° B महावलक्खो C (F !) महावलक्खो *cdd* य (X अ) C सद्ध°. L. 6. A मक्कडी° Z °विभू-सणे E °रूवि. F. 7. B °वलक्खो C (F !) °वलक्खो X °वलक्खो. L. 9. X सरपण Z °सउणा *cdd.* महावलक्खेण (Z as above) BF अ. L. 9. X णेव° Z मोयंते BCFX उप्पलच्छीए Z उप्पलच्छीउ. L. 11. C महमहइं X महमइ (sic) B °देस्वक° X नोक्तं. L. 12. Y मणिणागहरं A जण्णाइ Y जण्णाइ EX जुण्हा य A सेमसे. L. 13. A कुंदंकुसमे X कुद° BF ऽंबम्मि Y अंबम्मि Z ऽवम्मि A °दो म्बम्मि E °दो म्ब (sic) AB C 2 hd. FXYZ माडियं C 1. hd याडियं BF गेहेइ C 1. hd गे (sic). L. 14. X मणिायहरं (sic) X कुंद is written twice. L. 15. BF माइ मार्थे X माइ written twice. BCFX शासने BX उक्तौ *om.* इति नोक्तौ. CX मटी for माढी X माढी° L. 16. CXZ नोक्ता CX माइंदो B अम्रः *cdd* माडियं. L. 17. BF °णायर C चुलुक X चुक्क C तुह BF माइंद° *cdd* °माडियए (Z °डि°). L. 18. X पुलइमाई.

सिअवडपव्वइआए मायंदी आमलीइ माइंदा ।
मउए माइल्लिमाउच्छा माभाई अभयदाणे ॥ १२९ ॥

मायंदी श्वेतपटा प्रव्रजिता । माइंदा आमलकी । माइली तथा माउच्छो मृदुः । माउकं मृदु इति तु मृदुकशब्दभवम् । माभाई अभयप्रदानम् । अदूरविप्रकर्षात् माभीसिअं इत्यपि ॥ यथा ।

किं माइंदवएणं करेसु मरणभयमाइल्लिमणाण ।
माभाइं माउच्छो इअ मायंदी उवदिसेइ ॥ ११२ ॥ [१२९]

मालूरो अ कविट्ठम्मि माहिलो महिसिवालम्मि ।
मंसुम्मि मासुरी माणिअमणुहूअम्मि माहुरं साके ॥ १३० ॥

मालूरो कपित्थः । बिल्ववाची तु संस्कृतसमः । माहिलो महिषीपालः । मासुरी श्मश्रु । माणिअं अनुभूतम् । माहुरं शाकम् ॥ यथा ।

जं सुआसि सुरयसमए माणिअमालूर माहुरयभोज्जो ।
ता माहिल तुज्झ मुहे किमुग्गया मासुरी एसा ॥ ११३ ॥ [१३०]

अम्बाए मादलिआ सिसिरसमीरम्मि माहिवाओ अ ।
माअलिआ माउच्छाइ मारिलग्गा य कुच्छिइआ ॥ १३१ ॥

L. 1. *cdd.* सियवडपव्वइयाए ABEFX माअंदी BF आमलीइ BFXZ मायंदा. L. 2. C *om.* माइलि ABFYZ °माउत्था C साउच्छा. L. 3. CX माइंदी BF श्वत° GZ मायंदा X माइंदी From आमलकी to सि l. 5. torn off in G. BFZ माउत्थो C 1. hd. माच्छो. L. 4. X मदुः CXZ *om.* तु X मदुक° C अदूरे विप्र° Z °कर्षान्मा° BF माभीसियं XZ °सियं C माभीसियमित्यपि. L. 6. C माइणिमणाणा Z °माइणिमणाण X °लिममाण In G लिमणाण is torn off. L. 7. In G मा is torn off. G माइं Z माभाइं BFXZ माउत्थो *cdd.* इय B माइंदि C (F1) X माइंदी C उदिसेइ X उदिवसेइ In G from दिसेइ to अनुभूतम् l. 11. torn off. L. 8. *cdd.* य (X अ) C कविट्ठंमि 2. hd. ठमि (sic) X कविट्ठंम्मि X माहिलो महिरो महि° BF महिस° E °वालम्मि. L. 9. C मासुरी *cdd.* माणियम° C °णुहू° EXYZ °हूयम्मि. L. 10. C मासुरी BF श्मश्रुः CX स्मश्रु L. 11. *cdd.* माणियं G साकं. L. 12. CXZ सुयसि BF सुसुरय° G °सए BF माणियमालूर CX साणिय° G माणेय° Z माणिय° BFX माहुरयअज्जो. L. 13. C तुझ X किमुगाया In G एसा is torn off. L. 14. A अम्बाए B अंबाए C (F 1) अंबाए *cdd.* °लिया (X as above) E सिसर° X ससिर° CGX °वाउ ACEGXYZ य. L. 15. ABEFXY माअलिया CGZ मायलिया A माउच्छा Z माउत्थाइ C मारलिग्गा Z इ for य ABEFGZ कुच्छिइया C कुस्सिइया X कुच्छिइंया.

मादलिआ माता। माहिवाओ शिशिरवातः। माअलिआ मातृष्वसा। मारिलग्गा कुत्सिता॥ यथा।

सुन्दर अमारिलग्गा तुज्झ कए मयणअग्गिजलिआ सा।
मादलिआमाअलिआ खेअकरी जलइ माहिवाए वि॥ ११४॥ [१३१]

मालाकुंकुममाहारयणा वरघुसिणवत्थेसु।
मिरिआ कुडी घणगणे मिहिआ जेट्ठम्मि मित्तिवओ॥ १३२॥

मालाकुंकुमं प्रधानकुङ्कुमम्। माहारयणं वस्त्रम्। वस्त्रविशेष इत्यन्ये। मिरिआ कुटी। मिहिआ मेघसमूहः। मित्तिवओ ज्येष्ठः॥ यथा।

मालाकुंकुममाहारयणेहिं भूसिआ वि कुलसुण्हा।
मिहिआनुअन्तमिरिआइ लिअइ मित्तिवयदंसणसलज्जा॥ ११५॥ [१३२]

समकाले मीअं घरवलए मुम्भो मिगीइ मुंडा य।
मुंडी णीरङ्गी चुम्बणम्मि मुद्दी मुणी अगत्थिदुमे॥ १३३॥

मीअं समकालम्। मीसालिअं मिश्रमिति तु मिश्रशब्दभवम्। मुम्भो गृहमध्ये तिर्यग्दारु। मुंडा मृगी। मुंडी नीरङ्गी। अलम्बुषायां तु मुण्डितमुण्डसादृश्यान्मुंडीशब्दो लाक्षणिकः। मुद्दी चुम्बितम्। मुणी अगस्तिद्रुमः॥ यथा।

मुंडच्छीइ समुंडीइ मुणिवणे पत्थिआइ फुल्लकए।
मुद्दीलुद्धो मीअं मुम्भाणयणमिसओ जुवा चलइ॥ ११६॥ [१३३]

L. 1. *cdd.* °लिया (twice) BF महि° GX °वाउ L. 3. CGZ सुंदरि C तुझ *cdd.* °जलिया. L. 4. *cdd.* °लिया (twice) X °साअलिया C °लिया सा माद्लियामाअलिया *cdd.* खेय° L. 5. A चर° C °वच्छेसुं YZ °वच्छेसु. L. 6. ABC FGYZ मिरिया EX मिडिया A घगणे BF घणगणे C °गाणे AEGXY मिहया BF मिहय C महिया Z मिहिया BF जिहंमि X जिहाम्मि AGX °वउ. L. 7. C पधानं *om.* कुङ्कुमम्. X वस्त्रविशेषः *cdd.* मिरिया L. 8. BCFZ मिहिया C मिहया X महिया X मित्तिवउ BFGX ज्येष्ठः L. 9. BF म्मला° C मालाकुमनाहारय° X °माहारय° BF °रयणहिं GZ °णेहि BF धूसिया CGXZ भूसिया. L. 10. BF सिहआवुअंत° C मिहआमुयंत° GZ मिहयाचुयंत° X मिहयामुयंत° *cdd.* °मिरियाइ BF लिहइ CGXZ लियइ BF °सिलज्जा. L. 11. C मीयं X घरवलए मुम्सो BF मुहवो मिगीय BF अ Z इ. L. 12. B नीरंगि ACE (F !) GZ नीरंगी A चुम्ब° G मुंव° ABFG अगच्छि° G °डमे. L. 13. CGXZ मीयं CGXZ °लियं BF *om.* मिश्रमिति तु. BF मुज्हो X मुम्भो L. 14. C तिर्यक् दारु X मुडी B निरंगी. G अलंबु° *cdd.* °सायां CX च for तु G मुंडंत° BC FX सादृश्यात्. L. 15. X ल्लाक्षणिकः. G अगस्तिद्रुमः. L. 16. BF मुच्छीइ X मुंडच्छीइ मुंडहि C मुणिवाण BCF पच्छियाइ GXZ पत्थियाइ G फुल्लुकए. L. 17. B FX °लुद्दो CG °लुहो B मुडमायणमि° C (F !) X मुम्माणयमि° GXZ °मिसउ C ज्जुवा X जुया B चलअ C (F !) चलई.

मुहलं मुहे मुअंगी कीडी हिक्काइ मुट्ठिका ।
मुसहं मणआकुलया मुहिअं एमेअकरणम्मि ॥ १३४ ॥

मुहलं मुखम् । मुअंगी कीटिका । मुट्ठिका हिक्का । मुसहं मनस आकुलता । मुहिअं । मुहिआ अन्येषाम् । एवमेवकरणम् ॥ यथा ।

विरहमुसहम्मि जाए डसइ मुअंगि व्व पउममुहलं तं ।
दाहिणपवणो मुहिअं जरमज्झे एस मुट्ठिका ॥ ११७ ॥ [१३४]

मुक्कयमण्णवहूवीवाहे मुरिअं च तुडिअम्मि ।
मुरई असईइ मुलासिओ फुलिङ्गे मुआइणी डुम्बी ॥ १३५ ॥

मुक्कयं यासौ वोढुं प्रकृता तद्वर्जितानामन्यासां निमन्त्रितानां वधूनां विवाहः । मुरिअं त्रुटितम् । मुरई असती । अत्र । मुणइ जानाति । मुरइ हासेन स्फुटति । एतौ धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ । मुलासिओ स्फुलिङ्गः । मुआइणी डुम्बी ॥ यथा ।

अमुरिअतेअमुलासिअ जयसिरिवीवाह मुक्कया तुज्झ ।
मुरइ व्व भमइ कित्ती मुआइणी किं ण पाल्लिदेसे वि ॥ ११८ ॥ [१३५]

मुग्घुरुडो मुक्कुरुडो रासीइ मुहत्थडी अ मुहवडणे ।
मुरुमुरिअं रणरणए भुमया मुहरोमराई अ ॥ १३६ ॥

L. 1. A मुहलं GZ मुयंगी X कीडाइ GZ हिक्काए X हिक्काय C मुट्ठिक्का E मुट्ठेक्का G मुहिक्का L. 2. BF °आऊलया X आकुलिया ACEGYZ मुहियं AGYZ एमेय° L. 3. X मुहल BF मुअंगी GZ मुयंगी X अंगी (sic) C मट्ठिक्का Z मन आकु (!) L. 4. *cdd.* मुहियं मुहिया BXZ अन्येषामेव BZ करणं X कारणं. L. 5. X °मुसहंमि BFGZ मुयंगि L. 6. X दाहिणवणो CGXZ मुहियं C °मज्झे G मुट्ठिक्का. L. 7. BF मुक्कयण्ण° C मुक्कयमह° GZ °मन्न° X °वहू° BCFGXYZ मुरियं BCEFGXYZ तुडियम्मि. L. 8. E मुरई C असतीइ E असई च G मुलासिउ AX °सिउ B फुलिंगे मुआणी BX डुंबी E डुम्बी G डुंबी. L. 9. GZ वोढुं X वोढुं G *om.* अन्यासां L. 10. *cdd.* मुरियं C मुरइ X अण for अत्र. C स्फुटयति G स्फूटति B *om.* एतौ. L. 11. BF मुलासि GX °सिउ.G डुंबी. L. 12. BXZ अमुरिय° C (F!) अमुयरि° *cdd.* °सिय Z जइसिरि° C तुज्झा 2 hd. तुज्झ. L. 13 B मुरइ B च G च्च C (F!) *om.* व्व भमइ BF किपत्त CX कित्ति GZ किं न B °देसे. L. 14. E मग्घुरडो BFY मुक्करडो C मुक्कु° E °रडो Y रासीइ BF मुहडत्थी CX मुहत्थडी E मुहडीइ BE *om.* अ ACG (F!)XYZ य E मुहडवणे, perhaps the better reading; cfr. पाडवणं X मुहचडणे. L. 15. X मुर° *cdd.* °रियं BFGZ भुमआ *cdd.* य.

मुग्घुरुडो तथा मुक्कुरुडो राशिः । मुहत्थडी मुखेन पतनम् । मुरुमुरिअं रणरणकः । मुहरोमराई भ्रूः ॥ यथा ।

सा सुमुहरोमराई तुह विरहे पाव दोसमुग्घुरुड ।
गुणमुक्कुरुडा घणमुरुमुरिएण मुहत्थडिं पत्ता ॥ ११९ ॥

अत्र मुसुमूरइ भनक्तीति धात्वादेशेषूक्त इति नोक्तः ॥ [१३६]

मूसामूसाआइं लहुअदुवारम्मि मूसरी भग्गे ।
पीणम्मि मूसलो तह मूअल्लो मूअलो मूके ॥ १३७ ॥

मूसा तथा मूसाअं लघुद्वारम् । मूसरी भग्नः । मूसलो उपचितः । मूअल्लो तथा मूअलो मूकः । अत्र मूरइ भनक्तीति धात्वादेशेषूक्त इति नोक्तः ॥ यथा ।

मूअल ण अत्थि मूसाअसंचरी जेण मूसरी मूसा ।
मूअल्लिअणिउरा वि हु कह सा मूसलथणी अहिसरेउ ॥१२०॥ [१३७]

मेंठी मेण्ढी मेली अ संहई वणिसहायए मेढो ।
हत्थिवए मेंठो मेअरमेअज्जा असहणधण्णेसु ॥ १३८ ॥

मेंठी मेण्ढी । मेण्ढीशब्दोऽपि यदि देश्यस्तदा पर्यायभङ्ग्या निबद्धः । मेली संहतिः । मेढो वणिक्सहायः । मेंठो हस्तिपकः । मेअरो असहनः । मेअज्जं धान्यम् ॥ यथा ।

मेअज्जहट्टवारे मेंठेणं कुञ्जराहिरूढेणं ।
मेंठीए हणिआए मेअरमेढाण हुन्ति मेलीओ ॥ १२१ ॥ [१३८]

L. 1. BF मुक्करुडो C मुकुरुडो X राशिः C मुहच्छडी X पतितं X मुर° BCFXZ °रियं G °रिय. L. 2. BF °रोमरां. L. 3. X कुह. L. 4. BF °मुक्करुडा C °मुक्कुरणा GZ मुक्कुरुडो X °मुक्करुडा X °मुरइएण L. 5. C मुसमुरइ X मुसमूरइ B भनक्ति इति. L. 6. G °आई X °आइ B, C 2. hd. EX लहुय° E °दुबार°. L. 7. A मूंसलो Z *om.* मूअल्लो EX मूयलो. L. 8. BF मूसी तथा अं GZ मूसावं X भग्नः G °लो पी उप°. L. 9. C मुरइ B भनक्ति इति X *om.* इति X पूक्ता. L. 10. G XZ °संचरी. L. 11. G मूयल्लिय° Z मूअल्लिय° BCF °णिओरा C कल CXZ °थणी C °सरेसई X सरेइ. L. 12. E मेण्ढी मेण्ढी G मेण्ठी BFX मेढी Z मेण्ढी B मेलि Z मेलि corr. °ली ABCFGXYZ य E *om.* अ Y °सहाअए E मोढो GZ मेंढो. L. 13. E °हत्थिमए X हत्थिविए A मेंढों CX मेंढो E मेण्ढो GZ मेण्ठो GZ °मेज्जा C °मेअज्ञा Y °मेयज्जा GXZ °धणेसु L. 14. G मेण्टी मेण्ढी X मेंढी मेढी Z मेण्ढी मेण्ढी BF मंढीशब्दो CZ मेढी° BF *om.* यदि BFX देश्यः L. 15. CZ मेंढो G मेण्टो X वणिग् Z हस्तिकः BF मेअज्जं C मेअज्ञं. L. 16. BF मेअज्ज° C 1. hd. मेअज्ञ° 2. hd. °हट्ट° BFGZ °वारे CX °वारे C मेढेणं GZ मेंढेण B °रूढेण. L. 17. C मेढीए G मेण्टीए Z मेण्ढीए BCFX हणियाए G हणिया Z हणेयाए BCF मेयर° BFGX मेलीउ.

मेडंभो मिगतन्तू मेहच्छीरं च णीरम्मि ।
मोचं च अद्धजङ्घीइ मोग्गरो चेअ मउलम्मि ॥ १३९ ॥

मेडंभो मृगतन्तुः । अत्र मेल्लइ मुञ्चतीति धात्वादेशेपूक्त इति नोक्तः । मेहच्छीरं जलम् । मोचं अर्धजङ्घी । मोग्गरो मुकुलम् ॥ यथा ।

मेडंभखलिज्झन्ता मेहच्छीरं पि कह वि अपिअन्ता ।
भयमोग्गरिअमुहा तुह रिउणो गयमोचया वणे जन्ति ॥ १२२ ॥ [१३९]

सवचम्मि मोरमोरत्तया कसिणकण्णिआइ मोक्कणिआ ।
मसओलूएसु मरो मड्डा बलकारआणासु ॥ १४० ॥

मोरो तथा मोरत्तओ श्वपचः । मोरत्तओ चण्डाल इत्यन्ये । यदाह ॥ मोरत्तओ श्वपाकश्चण्डालः केषुचिद्रूढः ॥ मोक्कणिआ असितं पयोदरम् ॥ यथा ।

रे कम्ममोर वम्मह णण्णो मोरत्तओ विरहिणीण ।
तावोवयारणिहयाइ मोक्कणीए वि ताउ जं डहसि ॥ १२३ ॥

अत्र । मोरउल्ला मुधा । इत्यव्ययेषु । मोट्टायइ रमते । इति धात्वादेशेपूक्ताविति नोक्तौ ।

L. 1. ABCFGXYZ मेडब्भो X °तंतु मिह° YZ मेहत्थीरं B णीरं पि C नी° L. 2. A, C. 2 hd. मोवं Z व C 1 hd. अद्ध° F अद्ध° C ° जंघाइ BCEFY चेय AZ देय X चेव. L. 3. cdd. मेडब्भो CX °पूक्तमिति नोक्तं. BX मेहत्थीरं L. 4. BFZ मोवं G मोचं F अर्द्धजंघी XZ अर्द्धजंघी C मोयरो BF मुकुलं X यथा is given twice. L. 5. cdd. मेडब्भ° C °लिख° XZ °लिज्जंता In G लिज्झ is torn off. X पिव for पि BCF अपियंता X यपियंता Z य पिअंता. L. 6. cdd. °रिय° X °मुह; om. तुह C तुहज In G रिउणो is torn off, Z °मोवया. L. 7. C om मोर ABEXZ °कण्णिवाइ C(F !) °कण्णयाइ G काण्णियाइ C. 1 hd. मोणिया ABEFG, C 2. hd. XZ °णिया Y मोक्कलिया In G from आ to आणासु l. 8 torn off. EXY add here अथाऽनेकार्थाः (X om ऽ). L. 8. X मकरउलूएसु A °उलूएसु Z °उलूएसु A मडा E मड्डो X मडो CZ वल° EX बलक्कार° X °आणेसु. L. 9. In G मोरत्तओ श्व° । मो° is torn off. C °मोरत्तवो श्व° Z °त्तउ श्व° X °त्तउ (twice) Z मोरउ. BCFX मोरत्तउ In G श्व° is torn off. L. 10. X °श्चांडालः B °चिद्रूपः cdd मोक्कणिया In G from असितं to याइ l. 12. torn off. X पयोदरीं. L. 11. X कंममो BF वंमह C वह्म्म Z णउन्नो BFXZ मोरत्तउ CX विरहणीण. L. 12. X तातो° B °यारहयाइ G...याणि Z °यारिणिहियाणि X °णिहणाइ BCF मोक्कणिए BF ताओ G om. ताउ BFZ दहसि CX वहसि G द and then torn off to वाचकस्तु l. 15 page 270. L. 13. BF मोरओल्ला Z गोरल्ला CX मुधेत्यव्य° BF इति अव्य° X om. इति after रमते.

॥ अथानेकार्थाः ॥

मरो मशक उलूकश्च । मड्डा बलात्कार आज्ञा च ॥ [१४०]

कण्ठे मुअम्मि अ मडो लज्जादुक्खेसु मंतक्खं ।
सिङ्खलमन्थाणेसुं मंदीरं मम्मणो मयणरोसा ॥ १४१ ॥

मडो कण्ठो मृतश्च । मंतक्खं लज्जा दुःखं च । मंदीरं शृङ्खलं मन्थानश्च । मम्मणो मदनो रोषश्च । अव्यक्तवचनार्थस्तु मन्मनशब्दभवः ॥ [१४१]

तुमुलमलिणेसु मइलो सारसिदूईसहीसु अ मराली ।
मक्कोडझुणी उणापिपीलिआजन्तगुम्फरासीसु ॥ १४२ ॥

मइलो कलकलो गततेजाश्च । मराली सारसी दूती सखी चेति त्र्यर्था । मक्कोडा ऊर्णापिपीलिका । मक्कोडो यन्त्रगुम्फनार्थं राशिश्च । यदाह ॥ मक्कोडोऽपि हि राशिर्यन्त्रग्रथनाय यः क्रियते ॥ इति ॥ [१४२]

मम्मक्का णायव्वा उक्कण्ठाए अ गव्वे अ ।
वुड्ढे णिवहे पिहुले मुहले जलहिम्मि अ महल्लो ॥ १४३ ॥

मम्मक्का उत्कण्ठा गर्वश्च । महल्लो वृद्धो निवहः पृथुलो मुखरो जलधिश्चेति पञ्चार्थः ॥ [१४३]

सिरिवियखगवन्दीसुं महुओ कडओवणेसु मलओ अ ।
लहुअक्खित्ते कुण्डे मलिअं मज्जिअमुदिक्खिए पीए ॥ १४४ ॥

L. 2. C मेरो X मकर for मशक X बलात्कार Z बलत्कारः L. 3. BFZ मुयंमि C मुआंवि Y मयम्मि ABFYZ व BF लज्झा° L. 4. B सिंघल° F सिंघळ° X सिक्खल° BF °रं म्मणा C मंमण EYZ मम्मणा C °रोसो L. 5. BF लज्जा दुक्खं च C दुःक्खं X श्रृंघलं Z श्रृंखला. C मंमणो. L. 7. X तुमल° BF °मलिणासु Y मयलो C सारसी° YZ व. L. 8. A °हणी Z °कुणी XYZ उण्णापिपीलिया° BF °पिपीलि नंत° L. 9. X मलयो BF कलमलो C कलकलकलो X गतेजाश्च X सती for सखी CX त्र्यर्थाः L. 10. Z ऊर्ण्णा° B राशिश्च X ह for हि B राशियंत्र° L. 11. BCFXZ क्रियत. L. 12. C णायचा ACEXYZ व B गव्वे *edd.* व L. 13. C बुद्धे E वुड्ढे Z वुड्ढे AEYZ मुहरे X महुरे Z जलिहिम्मि C *om.* जल *edd.* व. L. 14. X उत्कठा. L. 15. X पंचार्थाः L. 16. E °वग° BCEFXZ °वंदीसुं BF मुहुओ X महुउ Z महुड EX कडउव° Z कडउणेसुं C 1. hd X मलउ Z मओव EY व XZ या. L. 17. B लहुअखित्ते C (F 1) लहुखित्ते YZ लहुय° *edd* मलियं BF मज्झियमुदक्खिए C मक्षियमुविक्खिए AEYZ मज्जियमु° X मेज्जियमु° EX °मुडक्खिए.

महुओ श्रीवदाख्यः पक्षी मागधश्चेति द्व्यर्थः । श्रीरिति वदति । वाश्यते । स श्रीवदः । मलओ गिर्येकदेश उपवनं च । मलिअं लघुक्षेत्रं कुण्डं चेति द्व्यर्थम् । मज्जिअं अवलोकितं पीतं च ॥ [१४४]

मल्लयमपूवभेए सरावकोसुम्भचसएसु ।

मंगुलमणिट्ठपावेसु मंथरं बहुकुसुम्भकुडिलेसु ॥ १४५ ॥

मल्लयं अपूपभेदः शरावं कुसुम्भरक्तं चषकश्चेति चतुरर्थम् । मंगुलं अनिष्टं पापं च । मंगुलो चौर इत्यन्ये । मंथरं बहु कुसुम्भं कुटिलं चेति त्र्यर्थम् । मन्दवाची तु संस्कृतसमः ॥ [१४५]

ऊढाकुविए कलुसे असुइम्मि अ होइ मड्डुहिअं ।

मड्डुवइअं हयतिक्खे मालो आराममञ्जुमञ्चेसु ॥ १४६ ॥

मड्डुहिअं परिणीतायाः कोपः कलुषमशुचि चेति त्र्यर्थम् । मड्डुवइअं हृतं तीक्ष्णं चेति द्व्यर्थम् । मालो आरामो मञ्जुर्मञ्चश्चेति त्र्यर्थः ॥ [१४६]

माणंसी माइअचन्दवहूसुं माउआ सहिउमासु ।

मुक्कलमुचिए सइरे अ मम्मुरो करिसकरिसअग्गीसु ॥ १४७ ॥

माणंसी मायावी चन्द्रवधूश्चेति द्व्यर्थः । मनस्विवाचकस्तु मनस्विशब्दभव एव । माउआ सखी दुर्गा च । मातृवाचकस्तु मातृकाशब्दभवः । मुक्कलं उचितं स्वैरं च । मुम्मुरो करीषं करीषाग्निश्चेति द्व्यर्थः ॥ [१४७]

L. 1. X मुहुउ Z पक्ष X मागधश्चेते Z यो वदति CX वदिति BF वास्यते CZ वाशते. CX श्रीवद् L. 2. X मलउ गिर्येकदेशो Z °देशः BZ मलियं BZ मज्जियं C (F !) मक्षियं X मेज्जियं. L. 4. E °पूवने य X °पूयभेए YZ °पुपभेए BF सराव° ABF, C 1 hd. Z °चसएसु. L. 5. X मंगल° C मंचरं BCF वहु° E °कुडलेसु BF °कुडिले. L. 6 Z मत्तयं X अपूपभेदाः B चकषश्चेति X चतुरर्थाः L. 7. C चोर C मंघरं F मथरं B वहु X सुंभं (sic). Z मंचवाची. L. 9. A ऊढो° BEF ऊढो° X वुड्ढो° Y ऊढक्कुविए BF असुयंमि Y असुचिम्मि *cdd.* य A मद्दु° or मट्टु B मड्डु° C मजु° F मद्दु° FZ मड्डु° X मत्तु° Y मड्डु° C 1. hd °हि ABEF C 2 hd. XYZ °हियं L. 10. CE (A !) मड्डु° *cdd.* °वइयं C °तिक्खो C °संजु° L. 11. B मद्दु° C मज्जु° Z मड्डु° X मत्भुहियं BCFZ °हियं Z *om.* कोपः BF कलुषं अशुचि CXZ °षं अशुचि X अर्थं for त्र्यर्थं B मुड Z मडु° BCFXZ °वइयं. X हृयं L. 12. B मंजुः मं° X मंजुमंच° L. 13. BF माणंसी BCEFXYZ माइय° A माइचंद° BXZ °वहूसु EY °बहूसुं EXYZ माउया Z सहिउमसु. L. 14. A मोक्कल° BF मुचिए C स्वइरे X सयरे ACXYZ य BF व E इ BF तुम्मरो Z मुम्मुरो BF कविसकरिस° ACXZ *om.* करिस Y °अग्गीसुं. L. 15. C मनस्वी X मनस्वि° *cdd. om* मनस्वि C शब्द-शब्दभव. L. 16. CGZ माउया X मातृवाचक (*om* स्तु) BF मुक्कलं From उचितं to करीषा l. 17 torn off in G. C स्वैरं. L. 17. B मुमुंरो X करीषो करी°

सालीमाउलधूआपिउच्छपुत्तेसु मेहुणयसद्दो ।
मोओ अ अहिगयत्थे गिरिम्मि तह चिब्भडाईण ॥ १४८ ॥

मेहुणिआ पत्न्या भगिनी मातुलात्मजा च । मेहुणओ पितृष्वसृसुत इति लिङ्गपरिणामेन व्याख्येयम् । मोओ अधिगतश्चिर्भिटादीनां बीजकोशश्चेति द्व्यर्थः ॥ [१४८]

॥ इत्याचार्यश्रीहेमचन्द्रविरचितायां देशीनाममालायां षष्ठो वर्गः ॥

L. 1. Z माली° In A लधूआ illegible. BEFGXYZ °धूया° Y °पिउत्थ° BF °पिच्छपुत्तेसु X मेहुणिया for मेहुणयसद्दो L. 2. ACGXZ मोउ A *om* अ CEGXZ य BCEFZ °गयच्छे E गिरम्मि BF चिप्भजइण EZ चिब्भ° X °ईणा. L. 3. *edd.* मेहुणिया CX मेहुण GZ °णउ BF °ष्वसृःसुत C °ष्वसु°. L. 4. GX मोउ Z माओ BF °श्चिर्भिटा° G बीज° ॥ L. 5. BCFGXZ °तायां स्वोपज्ञदेशीशब्दसंग्रहवृत्तौ (GZ *om.* स्वोपज्ञ) E, X (in text), only ॥ इति षष्ठो (sic) वर्गः ॥ Y ॥ षष्ठो (sic) वर्गः । B adds ग्रंथाग्रं ७०४ GZ संख्या ७०४.

वर्गसंज्ञा चेह न व्याकरणप्रसिद्धा किं तु ज्योतिःशास्त्रप्रसिद्धेवेहादृता । ते च अकचटतपयशा इति । तत्र प्रथमः स्वरवर्गस्ततः कवर्गादयः पञ्च । सप्तमो वर्गो यकादिः । यकारस्य प्राकृतेऽसम्भवात्ततो रेफादयः प्रस्तूयन्ते ॥ तत्र रादिः ।

रंगं तउए रत्ती आणा रप्फो अ वम्मीए ।
रंभो दोलाफलए कङ्गुए रल्लरालराअलया ॥ १ ॥

रंगं त्रपु । रत्ती आज्ञा । रप्फो वल्मीकः । रंभो अन्दोलनफलकम् । अभिमानचिह्नस्तु । अन्दोलणफलयसिन्दुरं रंभो ॥ इत्याह । रल्ला तथा राला तथा राअला प्रियङ्गवः ॥ यथा ।

मेल्लिअ राअलदलणं भज्जिअ रत्तिं च रल्लभोज्ज तुमं ।
रप्फमुह रंभचडिअं रालकरो रंगकुण्डलं णिअसि ॥ १ ॥ [१]

रद्धी वरे रसाला य मज्जिआ ण्हाविअम्मि रत्तीओ ।
भमरे रसाउरोलंबा य रसद्दं च चुल्लिमूलम्मि ॥ २ ॥

रद्धी प्रधानम् । रसाला मार्जिता । रत्तीओ नापितः । रसाऊ तथा रोलंबो भ्रमरः । रसाअशब्दोऽयमित्यन्ये । यद्गोपालः ॥ अलिरपि रसाओ स्यात् ॥ इति । रोलंबशब्दं संस्कृतेऽपि केचिद्गतानुगतिकतया प्रयुञ्जते । रसद्दं चुल्लीमूलम् ॥ यथा ।

L. 1. G वर्गसंख्या X व्याकरणे B योतिः° C 1. hd. ज्योतिशा° G °तिःज्योशास्त्रमा° CXZ °सिद्धा इहा° BG (F ?) सिधृया इहा° GZ °दृताः X °दृता. L. 2 BGX प्रथमस्वर° XZ °वर्गः ततः L. 3. B यकादिः X यकारादि BCFX असंभ° BX *om.* ततो. E अथ for तत्र. X adds अथरादिः Y रादिः L. 4. E तओए X तउयं A रप्फो *cdd.* य (*om.* X). L. 5. X पियंगुए for कङ्गुए C रल्ला° C 1. hd. *om.* राल, 2. hd. राला GYZ °रायलया X °राअलारला. L 6 BX त्रपुः G आंदोलन° L. 7. BCFX अंदोलन° (C अदो°) GZ °फलअ° X °सिंदूरं X रल्ल X *om.* तथा राला B राल CGZ रायला. L. 9. BCFXZ मेल्लिय CGZ रायल° *cdd.* भंजिय. L. 10. C रप्फमुह BCF रंभचडियं GZ °चडियं X °वडियं *cdd.* णियसि. L. 11. C रद्धी Z वर BFGXYZ मज्जिया C 1. hd. मज्झिया 2. hd. °ज्झि° *cdd.* ण्हावियम्मि AGXZ रत्तीउ. L. 12. C रसाओरोलम्बा AG °लंबा E °रोलम्बा BF रासध्वं चा चूल्लि° Y चुल्लि° L. 13. C रद्धी X रिद्धी C रासाला मार्जित । रेत्तीओ BF रत्तिओ GX रत्तीउ X रसाउ B रोलम्बो C °लम्बो G °लंबो L. 14. GZ रसाय° GXZ रसाउ XZ स्यादिति B रोलंब° C रोलम्ब° G रोलंब° X °शब्द L. 15. BCFX केचित् गता° X °गतिकया. G रसद्धी B चुल्ली° X चूल्ली°.

रोलंबो व्व महुपिओ रसाउवण्णाइ तीइ पिअ अहरं ।
रद्धिरसालं पुच्छसि रत्तीअ रसद्दवावडं किमिह ॥ २ ॥ [२]

रत्तयरग्गयरंजणरवया बन्धूअघट्टघडमन्था ।
रंदुअरयवलिरइगेल्ला रज्जुसिसुत्तणाहिलासेसु ॥ ३ ॥

रत्तयं बन्धूकम् । रग्गयं कौसुम्भवस्त्रम् । रंजणो घटः । रंजणं कुण्डमिति केचित् । रवओ मन्थानः । रंदुअं रज्जुः । अत्र । रंभइ गच्छति । रंपइ रंफइ तक्ष्णोति । एते धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः । रयवली शिशुत्वम् । रइगेल्लं अभिलषितम् । रइगेल्ली रतितृष्णेति केचित् ॥ यथा ।

रंजणथणिमरयवलिं रग्गयवत्थं वहुं रवयहत्थं ।
रत्तयउट्ठिं रइगेल्लन्तो वज्झिहिसि रंदुएण हरे ॥ ३ ॥ [३]

रच्छामयरत्तक्खररप्फडिआ साणसीहुगोहासु ।
रयणिद्धयं च कुमुए राओ चडए रणे राडी ॥ ४ ॥

रच्छामओ श्वा । रत्तक्खरं सीधु । रप्फडिआ गोधा । अत्र रंखोलइ दोलयतीति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् । रयणिद्धयं कुमुदम् । राओ चटकः । राडी संग्रामः ॥ यथा ।

L. 1. C °लम्बो G °लंबु X °लंवो Z °लबु C व X महु° CX °पिउ GZ महंपिउ BF °वण्णइं C रसाओ° GZ °वण्णाउ *om.* नी CGZ पिय GZ य हरं. L. 2. C रद्धि° X रिद्धि° BF रत्तीव सद्द° Z रत्तीव C रत्तीज रत्तीअ रसद्दावा° L. 3. C रत्तेव° E °रंजण° C °णचया AEYZ बंधूव° B बंधुअ° G बंधूय° BF °घट्टघट° E °घट्टघर° X °बन्धघड° C °मंज्झा. L. 4. A रंद्अं° BCFXZ रंदुअ° Y रंदुय° BEF °रअवलि° C °रयचलि° C °गेल्लो G °गेल्ला Y °गिल्ला C रज्ज° A °सिसु° BF °हिलासे L. 5. BF रत्तअं BF बंधूकं C बन्धुकं G व° GZ रग्गअं BF कौमवस्त्रं GZ कुसुंभ° X कोसुंभ°. L. 6. GX रवउ CF रंदुअं X रंदुअं BF रघुः BFGZ रमइ ग°. GZ रंपइ रंभइ L. 7. C रत्नवली. *cdd.* रइगिल्लं BFX अभिलिखितं C अभिलखितं CX °गिल्ली. L. 9. BF °थणियरमयवलिं C °थणिमरयथणिमरयवलिं X रंजणिणथणिणमयरवलिं BF रंग्गय° C °वन्छं CX वहुं GZ रवय° X °हहत्थं. L. 10. GZ रत्तु (Z त्तु) ट्ठि रयगिल्लतो C °गिल्लिंतो X रइमिल्लिंतो BF वज्झियसि C वज्झिहसि GZ वज्झिहसी X वज्झहसि BF रंदुएण CX रंदुएण. L. 11. Z रच्छामय° C °मया° E °यरत्त° C °क्खरफ° *cdd.* °डिया A °सीह° C °साहु°. L. 12. A °णिद्धयं C णिद्धयं BF कुमुए EX कुमए C 1. hd. GXZ राउ A चडए X चटए. L. 13. Z रच्छामओ GX °मउ B शीधु X रफ° *cdd.* °डिया BF गोधा. L. 14. B णिद्धय C (F ?) °णिद्धयं GX राउ. X चटकः.

रच्छामयरप्फडिआरयणिद्धयमोअणे खणे के वि ।
राय व्व कामअन्धा पिअन्ति रत्तक्खरं रइअ राडिं ॥ ४ ॥ [४]

राविअमस्साइअए रायगई तह जलोआए ।
रिंडी कन्थप्पाया रिप्पं पट्ठे पवेसए रिग्गो ॥ ५ ॥

राविअं आस्वादितम् । राविअं रञ्जितमिति तु रञ्जे राव इति धात्वादेशे सिद्धम् । रायगई जलौकाः । रिंडी कन्थाप्रायाः । रिप्पं पृष्ठम् । रिग्गो प्रवेशः ॥ यथा ।

रायगइराविअस्सं पि तं जरो मन्द जं ण मिल्लेइ ।
रिंडीढंकिअरिप्पो ता कुण रिग्गं णिवायहरे ॥ ५ ॥ [५]

रिक्खो रिच्छो वुड्डे रिक्कं थोवम्मि वायसे रिट्ठो ।
रिद्धं पिक्के रिद्धी संघाए रिंगिअं भमणे ॥ ६ ॥

रिक्खो तथा रिच्छो वृद्धः । ऋक्षवाचकौ तु रिक्खरिच्छशब्दावृक्षशब्दभवौ । रिक्खो वयःपरिणाम इति केचित् । रिक्कं स्तोकम् । रिट्ठो काकः । रिद्धं पक्कम् । रिद्धी समूहः । रिठी खड्ग इति रिष्टिशब्दभवः । रिंगिअं भ्रमणम् ॥ यथा ।

रिक्खो वि खलोऽरिच्छो वि रिट्ठओ रिद्धलिम्बरिद्धी अ ।
रिक्कं पि हु किं महुरा रिंगन्तेहिं इमे दिट्ठा ॥ ६ ॥ [६]

L. 1. BF रच्छारप्फ° Z रच्छामय° *cdd.* °डिया° BF °रयणिय° C °णिद्दुय° GZ °मोयणे B के चि X को. L. 2. B राओ F राउ C च BF काम° CX पियंति G रत्तक्खर BFGXZ रइय C रइया. L. 3. *cdd.* राविअम° BEFGXZ °स्साइयए C °म्माइयए E गइगई *cdd.* जलोयाए. L. 4. BF °प्पया GZ °प्पाआ C पड्डे 2. hd. पट्ठे G हेट्ठे. L. 5. *cdd.* राविअं (twice) B रागमिति G °देशसिद्ध. L. 6. BX °गइ BF जलूका X जलोका *cdd.* पृष्टं (Z as above). L. 7. BF रायमइ° X रोयगइ° Z राइगय° *cdd.* °राविअस्सं B नं C नं (न!) X च. L. 8 GZ रिंडी° *cdd.* °ढंकिय° GZ °रिप्फो X या for ता G रिक्कं X रग्गं. L. 9. X रिक्को C 1. hd. पुड्डे 2. hd. वुड्ढे G वुड्ढे GZ थोवम्मि X च्छोवम्मि E रिट्ठे. L. 10. ABCF रिद्दं BF पिक्क E पेक्के X पक्के ABCF रिद्दी ACEXYZ रिंगियं BFG रिंघियं. L. 11. X रिक्को GZ ऋच्छो X °वाचकस्तु BF तु रिच्छरिक्खशब्दभवौ G तु ऋक्ष°. L. 12. X रिड्डो BF रिद्दं BCF रिद्दो समूहः L. 13. G रिट्ठी खड्ग X रिट्ठो Z रिट्ठी BF रिट्ठिशब्द° GZ ऋष्टिशब्द°. *cdd.* रिंगियं (X रिंगि...) BF चमणं. L. 14. BCF चि CX क्खलो *cdd.* रिच्छो C रिट्ठओ GXZ °इ B रिट्ठ° X रिट्ठरिट्ठ C (F!) रिद्ध° B °लिम्ब° C °लिबि° F °लिम्ब° GX °लिंब° BFX °रिद्दी C °रिद्धालिंबरिद्दी *cdd.* य. L. 15. BF रिंगंतेहिं C दिट्ठा.

रिरिअं लीणे सडिअम्मि रिक्किअं रोविरम्मि रिमिणो अ ।
रिंछोली पंतीए अ रिच्छभल्लो अ रिच्छम्मि ॥ ७ ॥

रिरिअं लीनम् । रिक्किअं शटितम् । रिमिणो रोदनशीलः । रिंछोली पङ्क्तिः । अत्र रिअइ प्रविशतीति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् । रिच्छभल्लो ऋक्षः ॥ यथा ।

रिमिणत्तरिक्किअच्छीउ रुक्खरिंछोलिमज्झरिरिआओ ।
मुच्छन्ति रिच्छभल्लयभीआ तुह कुमरवाल रिउवहुआ ॥ ७ ॥ [७]

रित्तूडिअं च साडिअमवगणणा रीढमक्खिए रुंढो ।
सहलम्मि रुंढिअं रुंचणी घरट्टी रुअरुइ उक्कण्ठा ॥ ८ ॥

रित्तूडिअं शातितम् । रीढं अवगणनम् । अत्र रीरइ राजतीति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् । रुंढो आक्षिकः । कितव इत्यर्थः । रुंढिअं सफलम् । रुंचणी घरट्टी । अत्र रुंजइ रौतीति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् । रुअरुइआ उत्कण्ठा ॥ यथा ।

रुअरुइआए रुंढो गओ इमाए घराउ णीहरइ ।
ओ कयरीढं रुंचणिहत्थयरित्तूडिओ अरुंढिअओ ॥ ८ ॥ [८]

रूअं तुलेऽक्कदुमे रूवी रूववइआइ रूवमिणी ।
रेणी पङ्के छिण्णम्मि रेसिअं रेवयं पणामम्मि ॥ ९ ॥

L. 1. *cdd.* रिरियं *cdd.* सडियम्मि रिक्कियं (Y रिक्कयं) ABCFGYZ रोइरम्मि BF रिसिणो *cdd.* य (X अ). L. 2. E रिन्छोली *cdd.* य (*om.* X) Z रिच्छभल्लो *cdd.* य Z रिच्छम्मि. L. 3. *cdd.* रिरियं *cdd.* रिक्कियं CX सादितं. L. 4. *cdd.* रियइ BGZ °षूक्त इति नोक्तः X नोक्त BF कच्छ° Z रिच्छ°. L. 5. CXZ रिमिणत्ति° *cdd.* °रिक्किय° (X °रिक्किय°) B °ओ X °ठीउ Z °च्छीओ रिक्ख° BFZ °रिरियाओ G °याउ X °आउ. L. 6. GZ अच्छंति X मुच्छंति X °भल्लइ° Z °भल्लीय° BFGZ °भीया C °वइआ GZ °वहुया X °वहूआ. L. 7. AEY रित्तुडियं B रित्तुडिरियं CXZ रित्तूडियं F रित्तूडिरियं G रित्तूडि and अं च torn off. *cdd.* साडियम° (X °डं°) C 1. hd. रीढ° ACG (F !) XYZ रुंटो B रुंढो. L. 8. X सहलंम्मि YZ सलहम्मि ABFG रुंटियं C 1. hd. रुंढि 2. hd. Z रुंटिय E रुडियं XY रुंटियं ACG रुअरुई X रुअरुअरुइय Y रुअरुइया Z रुअरुइं A उक्कट्ठा C 1. hd. उक्कंठा In G उ° torn off. L. 9. BF रित्तूरियं CXZ °डियं G रित्तूडियं BF शांतिः X शाटितं Z सातितं G रीढ X अवगणितं X शारंगइ In G राज is torn off. L. 10. In G from शेषू° to कः torn off. BCFZ रुंटो X रुटो BXZ रुटियं C (F !) रुंटियं G रुंदियं. In G णी घर is torn off. L. 11. C रुजइ In G from जइ to रुंचणि° l. 13 torn off. X रुअरुअ° *cdd.* °रुइया (Z as above). X उक्कता. L. 12. CXZ °रुइयाए CXZ रुंटो BCFX गउ Z णीहरिवि. L. 13. CXZ उ X कइरीढं C संचाणि° GZ °हत्थअ° B °रित्तू° X °डिउ In G from त्तूडिओ to रुंटइ l. 16 page 277 torn off. B °डियउ CZ °डिअओ FX °डियउ. L. 14. BCEF रुअं C चुले ABCFX क्कदुमे E क्कद्दुमे B रूवी Z रुवं BEF रूव° A °वइ° ACEZ °इय इ X रूववइ BF °सिणी. L. 15. Z छिन्नम्मि ABCFXYZ रेसियं.

रूअं तूलम् । रूवी अर्कद्रुमः । रूवमिणी रूपवती । रेणी पङ्कः । रेसिअं छिन्नम् । रेवयं प्रणामः ॥ यथा ।

मयरेणी रेसिअरूविरूअगुणभूसणे मुहा वहसि ।
सव्वङ्गरेवयं कुण रूवमिणिमिमं जइ महेसि ॥ ९ ॥ [९]

माईसु रेवईओ रेवलिआ वालुआवट्टे ।
रेवज्जिअं उवालद्धे रेहिअअं च छिण्णपुच्छम्मि ॥ १० ॥

रेवईओ मातरः । अत्र रेहइ राजतीति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् । रेवलिआ वालुकावर्तः । रेवज्जिअं उपालब्धम् । रेहिअं छिन्नपुच्छम् ॥ यथा ।

रेहिअएण वि ण चलइ रेवलिआणिवडिओ जइ वइल्लो ।
ता रेवईउ रेवज्जिएहि भो बम्भण भणेसु ॥ १० ॥ [१०]

रेअविअं खणगरिए तन्दुलपिट्ठम्मि रोट्टं च ।
रोडं घरमाणे रोररोघसा रोंकणो अ रङ्कम्मि ॥ ११ ॥

रेअविअं क्षणीकृतम् । मुक्तार्थे तु मुचिधात्वादेशे सिद्धम् । रोट्टं तन्दुलपिष्टम् । रोडं गृहप्रमाणम् । रोरो रोघसो रोंकणो त्रयोऽप्येते रङ्कार्थाः ॥ यथा ।

रेअविअसंपया तइ रिउणो रोरा अरोघसघरेसु ।
रोंकणमिलिआ कम्मन्ति रोडमुत्ताइ महिअ रोट्टकए ॥ ११ ॥ [११]

L. 1. BCF रुअं C *om.* तूलम् B रुवी Z रूई B रुवमि° रूव° BCFXZ रेसियं CX छिण्णं Z रेवइयं L. 2. B प्रानामः. L. 3. BCFXZ रेसिय° BF रुविरुअ° CX °रूविरुव° X मुहा. L. 4. C °मिम जइ. L. 5. X माईसुं AXZ °ईउ E रवे° *add.* °लिया E वालुय.° ACXYZ वालुया° C वट्टे. L. 6. ACEYZ रेवज्जियं C(F ?) रेवज्झियं B रेवज्जियं C °लद्दे BF रिहिअं CY रेहिययं X रेहिअं BF व E व BF छिन्नमुच्छंमि AZ छिन्न°. L. 7. B रेवइओ XZ रेवईउ BF रेवइ BF रेवलियं CXZ °लिया. L. 8. BF °ज्जिय C °ज्झिय Z ज्जियं BCFXZ रेहियं B पुच्छं. L. 9. BCFXZ रेहियएण CXZ *om.* ण B चलइ BCFXZ °लिया° Z °निव° XZ °डिउ BF जइ हो. L. 10. BF रेवइओ X रेवई BF रेवज्झएहि Z °जिएहिं C °झिएहि रे वं भणेसु X रो for भो BF बंभण. L. 11. BF रेअविअं EX °विय Y रेयविय YZ तंदुल° B °पिट्टं F °पिट्टं C °पिट्ठमि E °पेट्टम्मि BF *om.* रोट्टं CZ रोट्टं BF व. L. 12. A °रोघसरोंकणा X °रोघसरोंकणा CYZ रोकणो ACEXYZ य. X रक्कम्मि. L. 13. BE रेविवियं CXZ °वियं BF तु मुचि° BFXZ °धात्वादेशसिद्धं B° लं पिट्टं L. 14. BF रोरं X रोरोसो BCF रोकणो. BFX अपि रंका° C ऽपि एते. L. 15. BFXZ °विय° B तई X ता for तइ C रोरो Z वरोघस° L. 16. BF रोह्नण° BCF XZ °मिलिया CXZ °मुत्ताइं BCFXZ महिय.

रोज्झो अ रोहिओ रोमराइरोमूसला जहणे ।
रोअणिआ डाइणिआ रोमलयासयमुदरयम्मि ॥ १२ ॥

रोज्झो रोहिओ इत्यन्योन्यपर्यायावृश्यवाचकौ । अत्र रोंचइ पिनष्टीति धात्वादेशे-ष्वुक्तमिति नोक्तम् । रोमराई तथा रोमूसलं जघनम् । रोअणिआ डाकिनी । अत्र रोसाणइ मार्ष्टीति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् । रोमलयासयं उदरम् ॥ यथा ।

पिहुरोमराइ तणुरोमलयासइए कया वि इत्थ तुमं ।
रोज्झि व्व विअडरोमूसलरोअणिवाडयम्मि मा वच्च ॥ १२ ॥ [१२]

॥ अथानेकार्थाः ॥

हंसे वग्घे रत्तच्छो रइजोअजहणेसु रइलक्खं ।
दइआणिरन्तरसोहिअसणाहपलिएसु राहो वि ॥ १३ ॥

रत्तच्छो हंसो व्याघ्रश्च । महिषे तु संस्कृतभवः । रइलक्खं रतिसंयोगो जघनं चेति द्व्यर्थम् । राहो दयितो निरन्तरः शोभितः सनाथः पलितश्चेति पञ्चार्थः ॥ [१३]

रायंबू वेडिससरहा रिक्खणमहिगमम्मि कहणे अ ।
विउलमुहलेसु रुंदो रेंकिअमक्खित्तलीणलज्जासु ॥ १४ ॥

रायंबू वेतसद्रुमः शरभश्च । रिक्खणं । इत एति रेक्खणं इत्यपि । उपलम्भः कथनं च । रुंदो विपुलो मुखरश्च । अत्र रुंदइ भ्रमति रौति चेति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् । रेंकिअं आक्षिप्तं लीनं व्रीडितं चेति त्र्यर्थम् ॥ [१४]

L. 1. A रोज्झो C रोझो ABCFXYZ य A रोहिउ In C रोहिओ twice. X रोहिउ twice. A °राई°. L. 2. A रोआणिया CX रोअणिया YZ रोयणिया *cdd.* डाइणिया (Y डागिणिया) BFZ रोमलिया° L. 3. C रोझो X रोहिउ C °पर्यायदृश्य° XZ °दृश्य° BF रोचइ BF पिनष्टि इति. L. 4. BF (!) °षुक इति नोक्तः CZ °देशे सिद्ध इति नोक्तः X रोमरोमाराई CZ रोय° BCFZ °णिया. L. 5. B मार्ष्टि इति X मार्ष्णाति BZ °षुक इतीह नोक्तः L. 6. X तुम. L. 7. C रोझि C 1. hd. च BC FXZ वियड° BF °रोइणिवाइयंमि Z °रोयणि C °वाडयंमि B व्वच्च Z वच्च. L. 8. *om.* A. L. 9. A वग्घो E वग्वे स AE रत्तच्छो C रच° 2 hd. रवि° *cdd* °जोय° (Y° जोग°) Y °जघणेसु A रइ° L. 10. *cdd.* दइयनिरंतरसोहिय° (Y °णिरंतर°) C °पडिएसु X °फलिएसु E राहा. L. 11. X रत्तच्छ Z रत्तच्छो X हंस L. 12. X द्व्यर्थः X निरंतारः L. 13. A रायंछु BF रायंबू C रायच्छु E रायंबु Z रायंबू A वेडिसरहे E °सरहा *cdd.* य. L. 14. CXY विपुल° Z वेउल° E °मुकलेसु ABEFXZ रिंकियम° C रंकियम° Y रेंकियम° E °मक्खेत्त° Y °त्तणीलिलज्जासु X °लज्जासुं. L. 15. BF रायंद्रू C रोयंच्छु X रायंयंबु Z रोयंबु वेतसो द्रुमः X रिक्ख(sic) Z रिक्खणइ । नयति । रेक्खण° BF इति for इत एति BCFXZ रेक्खणमित्यपि. L. 16. BF विपुलो B मुक्खरश्च. X चेति is given twice. BZ °षूक्तः इति नोक्तः (Z *om.* :) X °डिति for °मिति In G from देशे° to किअं torn off. L. 17. BCFXZ रिंकियं In G from क्षिप्तं to त्र्यर्थम् incl. torn off. BF नीलं for लीनं X व्रीडितेति त्र्यर्थः.

अच्छिणिकोचकरोडीसु रेसणी कलिरवेसु रोलो अ ।
रोडी इच्छसिविआसु कूणिअच्छे मले रोद्धं ॥ १५ ॥

रेसणी अक्षिनिकोचः करोटिकाख्यं कांस्यभाजनं च । रोलो कलहो रवश्च । रोडी इच्छा व्रणिशिबिका च । रोद्धं कूणिताक्षं मलश्च ॥ [१५]

रोहो पमाणणमणेसु रोक्कणी सिङ्गिक्रूरकम्मेसु ।
णवदंपईण अण्णुण्णणामगहणोसवम्मि लयं ॥ १६ ॥

रोहो प्रमाणं नमनं च । प्रतिरोधवाची तु रोधशब्दभवः । रोहो मार्गण इत्यन्ये । रोक्कणी । के रोक्कणिओ । शृङ्गी नृशंसश्चेति द्व्यर्थः ॥

॥ अथ लादिः ॥

लयं नवदंपत्योः परस्परं नामग्रहणोत्सवः ॥ यथा ।

तुह कुमरवाल सेण्णं इन्तं दट्ठूण णिसि पलायन्ता ।
अण्णोण्णणामगहणा रिउदंपइणो लयस्स सुमरन्ति ॥ १३ ॥ [१६]

लक्खं काए लग्गं चिन्धे लंचो अ कुक्कुडए ।
गण्डुअतिणम्मि लचयं लट्टयलडहा कुसुम्भरम्मेसु ॥ १७ ॥

L. 1. Z अश्चि° C °निकोच° E °कोच° G °करोडिसु C रेसुणी X रोसिणी C गेला *cdd.* प. L. 2. C इच्छीसिविआसू ABEFGYZ °सिविआसु X सिविआसु *cdd.* कूणिअच्छे (Z °च्थे) X मल AY °द्धं C रोद्दं. L. 3. C सणी (sic) G रेसली X रोसिणी BG कांस्य° C (F ?) X कांश्य° B *om.* च after °भाजनं. Z सेडी L. 4. X *om.* व्रणि G °शिविका C रोद्दं BF कूणिकाख्यं X मलयञ्च. L. 5. B रोक्क° सिङ्गि° twice. X adds अथ लादिः ॥ Y ॥ द ॥ लकारादिः ॥ L. 6. Y नव° BX अणुण्ण° C अणुणाम° G अन्नुन्न° Y अण्णोण्ण° Z अन्नुन्न° C °संवंमि A, C 2. hd. °सव्वंमि Y लअं. L. 7. G °भव. L. 8. BFG *om.* रोक्कणी के X *om.* के BF रोक्कणीउ GX रोक्कणिउ X नशंस°. L. 9. *om.* A. L. 10. X परस्परं i. e. परस्परे X °ग्रहण्णो° BF °णोत्सवः C 1. hd. °णोभवः. L. 11. C तुमर° CX सेणं G सेन्नं Z सिन्नं C इंतिं X इंति C दट्टूण F दट्ठूण. L. 12. G अण्णुण्ण° Z अन्नुण्ण° X °गहणे रिउं° X लयस्म BF सुमरंपि. L. 13. C काये B चिंधे E विंधे ACX लंचो E लंचु Z भंचो G रमंचो *cdd.* व X कुडए L. 14. A गंडय° B गंडुअ° C (F ?) गंडुय° EGYZ गंडुय° X गंडुअ° CGXZ लचयं BF लट्टलडहा.

लक्खं कायः। लग्गं चिह्नम्। लग्गं अघटमानमित्यन्ये। लंचो कुक्कुटः। उत्कोचवाची तु संस्कृतसमः। लचयं गण्डुत्संज्ञं तृणम्। लट्टयं कुसुम्भम्। लडहं रम्यम्। लडहो विदग्ध इत्यन्ये ॥ यथा।

कालम्मि लचयलग्गे उड्डिअलंचो व्व गन्तुमसहो सि।
तो तुज्झ लडहलक्खा लट्टयवसणा कहं होही ॥ १४ ॥ [१७]

लल्लक्कं भीमे लसई कामे परिहिए लइअं।
लसुअं तेल्ले लइणी लयाइ लसकं तरुच्छीरे ॥ १८ ॥

लल्लक्कं भीमम्। लसई कामः। लइअं परिहितम्। लइअं अङ्गे पिनद्धमित्यप्यन्ये। लसुअं तैलम्। लइणी लता। लसकं तरुक्षीरम् ॥ यथा।

लइणीरसलसकलसुअपमुहेहिं किं इमाइ भेसज्जं।
लल्लक्कलसइरोगे सो च्चिअ तरुणो तया लइअहारो ॥ १९ ॥ [१८]

लंपिक्खो तह चोरे लंबाली पुप्फभेअम्मि।
लउडम्मि लकुडं चिअ उसहे लइअल्ललाइल्ला ॥ १९ ॥

लंपिक्खो चौरः। लंबाली पुष्पभेदः। लकुडं लकुटः। अत्र। लडइ स्मरति। ल्हसइ स्रंसते। इति धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ। लइअल्लो तथा लाइल्लो वृषभः ॥ यथा।

L. 1. X लग्गं X ङ्गिह (!) C *om.* चिह्नं। लग्गं CX °नमित्येके। लंचो. L. 2. X कुर्कुटः BCFX लच्चं B गडुत्सं° CGXZ गंडुसं B मडहं. L. 3. After इत्यन्ये B, and, as it seems, also F add: लंचो कुक्कुटो उत्कोचवाची तु संस्कृतसमः L. 4. CXZ कोलम्मि CX लवय° C (F!) उड्डिय° BZ उड्डिय° X उड्डिय° C (F!) X °लंतु. L. 5. X ता CX तुज्म XZ लडलक्खा C *om.* लडह BF °लक्खा. After होही। CXZ add: इति मूलपाठः। दोसकव (X व) वलग्गलकवय लइ (Z हि) अलइ (X *om.* इ) ह (Z adds लह) अ (X य) हरय तुह णआयां (X याणं)। लचु (X लंचु Z चू) उ (Z ओ) इयविचमुणिण (X व) मिय (X अ) जिणेणलंबाइजोणिसंपत्ती. The same is found in D, but still more corrupt. It is also found in HF. See Corrections at the end. L 6. A लल्लंक्क GZ लल्लक्क B लसइ य कामे A लइयं BCEFXYZ लइय G लसयं. L. 7. A लसुअं EGXYZ लसुयं A तल्ले Y तिल्ले C लयणी Y लआइ L. 8. G भीमे GXZ लइयं G परिहिसं C *om.* ल° परि° *edd.* लइयं अंगे. L. 9. CX °मित्यन्ये C लेइणी G °क्षीरः. L. 10. GZ °लसयलसुय° BF °पमुहेहिं GZ °हेहि C इमाइं G भोसज्जं. L. 11. BF च्चिय C 1. hd. GX चिय C 2 hd. Z च्चिअ BFGZ लइय° X °हरो. L. 12. E लंपेक्खो ABFG लंबाली X लंबाणी AEX पुष्फ° C 1. hd. Z पुप्प° 2. hd पुप्प° GZ °भेयम्मि. L. 13. In B लउडंमि twice. BF लकुड BCF चिय GZ चिक्क XY चिय Z ओसहे EGXZ लइयल्ल°. L. 14. G चोरः BF GX लंबाली B पुष्फ° GZ लकुडं X लउडं BF लकुडः CG लक्कुटः Z लक्कुडः CX लडइ Z लटइ. L. 15. X भ्रंसते G °षूक्ता इति BFG लइल्लो तथा.

लंपिक्खहरिअलाइल्लघणे लइअल्ल कीस मूढो सि ।
लंबालीहिँ जक्खं पूइअ अणुसरसु लकुडयहत्थो ॥ १६ ॥ [१९]

पउमकरा जत्थ वहू लिहिज्जए सो लयापुरिसो ।
लहुअवडो णग्गोहे लडहक्खमिअं विहडिअम्मि ॥ २० ॥

लयापुरिसो यत्र पद्मकरा वधूर्लिख्यते । लहुअवडो न्यग्रोधः । लडहक्खमिअं विघटितम् ॥ यथा ।

सा वित्ती लहुअवड क्खमसु तुमं तुह णमो लयापुरिस ।
लडहक्खमिअप्पेम्मे निअम्मि कह णाम जीविस्सं ॥ १७ ॥ [२०]

लामा य डाइणी लावंजमुसीरम्मि लाहणं भोज्जे ।
लालसलासयविहया मिउमोरेसुं वहोलए लिक्खा ॥ २१ ॥

लामा डाकिनी । लावंजं उशीरम् । लाहणं भोज्यभेदः । लालसं मृदु । लालसं इच्छेत्यन्ये । लासयविहओ मयूरः । लिक्खा तनुस्रोतः । लिक्खं इत्यन्ये ॥ यथा ।

लामाउ लिक्खकण्ठे घणलावंजे कुणन्ति लाहणयं ।
तासिअलासयविहया अलालससरा बिडालिरूवाओ ॥ १८ ॥ [२१]

वालम्मि लिंकलीवा लिची खग्गाइदोसम्मि ।
तणुईकयम्मि लिसयं लिड्डिअलोलंठिआ य चाडुम्मि ॥ २२ ॥

L. 1. X लंपिक्खो° *cdd.* हरिय° BF °भण्णे GZ लइयल्ल. X अंसि. L. 2. BFG लंबा° X °लीहि BFG पूइय CX पुरिय° X °सारसु C लक्कुडइहन्छो X लक्कुडइहत्थो L. 3. BF °करो EY बहू. L. 4. EGXYZ लहुय° BF णिग्गोहो C °क्खंमियं X °क्खमियं ABEFGYZ °मियं E विह° *cdd.* °डियम्मि (X °मिअम्मि). L. 5. BFG वधूलि° C न्येग्रोधः X लडहक्ख° *cdd* °मियं. L. 7. GZ लहुयवड BF खसु GZ खमसु X खमस BFGZ नमो. L. 8. BF °क्खमिपेम्मे C °खमियप्पेम्म GZ ° °क्खमिय X° खमियपेम्मे Z ° प्पम्मे *cdd.* पियम्मि BCFX जीइस्सं. L. 9. G मा for लामा EX लामाइ डा° C °मुशीर°. L. 10. C. लालम° 2. hd. लालसं° A °विहिया BCFY मिओमो° Y °मोरेसु E वहोलए लेक्खा corr. from लेक्खो BFZ लिक्खो. L. 11. X लमा डकिनी । लावजे GZ लावंजमुशीरं BX उसीरं BF भोज्य° C भेदे G मृदुः L. 12. *cdd*. लालसमिच्छे° (X *om* ला) GX °विहउ C तन्तुः श्रोतः 2 hd. स्रोतः X तनुः श्रोतः BF °श्रोतः BFGXZ लिक्खमित्य° C लिखमित्य° L. 13. X लामाइ GZ लोहणयं. L. 14. *cdd.* तासिय° X °लासाय° CX अलाससरा Z अललस° CGXZ वि° BF °रू° B FGX °वाउ. L. 15. BCFGXZ वालम्मि. L. 16. BF लसुअं C लिसियं A (E?) लिड्डिय° BFGZ लिट्टिय° C लिड्डिय° C °लोलंच्छियं Z °लालंठिया ABFGY °ठिया E °टिया X °तिया C *om.* य CZ वाडु° X चाडुम्मि.

लिंको तथा लीवो बालः। लिची खड्गादीनां दोषः। लिसयं तनूकृतम्। लिट्टिअं तथा लोलंठिअं चाटु ॥ यथा।

लोलंठिएहि रच्चसि ण मुणइ सा लिट्टिअं लिसयपेम्म।
लिंका लीव मयच्छी सलिचिछुरिअ व्व किं चत्ता ॥ १९ ॥

अत्र। लिक्कइ ल्हिक्कइ निलीयते। लिसइ स्वपिति। एते धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः ॥ [२२]

लीलो जण्णे लुंखो णिअमे सुत्तम्मि लुंको अ।
लूणम्मि लुअं भग्गे लुग्गं तह णिण्णयम्मि लुंखाओ ॥ २३ ॥

लीलो यज्ञः। लुंखो नियमः। लुंको। उत ओति लोंको। सुप्तः। लुअं लूनम्। लुग्गं भग्नम्। लुंखाओ निर्णयः ॥ यथा।

लुअदब्भं लुग्गलयं णइपुलिणं कुणसु कीस लुंको सि।
रे अलस इत्थ लीलो होहि त्ति सलुंखयाण लुंखाओ ॥ २० ॥ [२३]

लुरणी वज्जविसेसम्मि लुंकणी चेअ लयणम्मि।
लूआ मयतण्हाए लेहुडलेढुक्कलेड्डुआ लोट्ठे ॥ २४ ॥

L. 1. From लिंको to यथा l. 2. only 2. hd margin in C. C लिंखो G लिंक्खो X लीवोवो BCFX बालः G बा (sic) X खड्डादीनां BCF लिसिय G लिसयः X लिसियं X लिट्टियं C लिट्ठियं F लिटियं GZ लिट्टियं L. 2. C *om.* तथा X *om.* तथा लोलंठिअं BF लोठियं (sic) C लोलच्छियं GZ °ठियं. L. 3. BCFX °एहिं BF रचसि CZ रच्चसि B लट्ठियं C (F ?) लिटियं GZ लिट्टियं X लिट्ठियं BF लियस° C लिसिय° X लिसिये° CXZ °पेम्मं. L. 4. BF लिङ्खा C लिन्ही X लिका BFZ लीच BF मयच्छी CGZ सलिस° X लियत्त° BF °छुपिय C °चुरिय 2. hd. °चुरिस GXZ °छुरिच BCF ब Z वत्ता. L. 5. C लिसति. L. 7. G लुंखो णियाम ABCEF XYZ णियमे B लुङ्खो C (F ?) लुट्टो C 2. hd. लुको A लुक्को *edd.* य L. 8. CEGXZ लुयं X भुग्गे E णिजण्णयं X णिण्णिय° Z णिन्नय° A लुंखाउं E लुंक्खाओ G °उ X लुक्खाउ. L. 9. G लीणो G लुड्को B ओत ओति CX उति G उत्ति Z ओत ओ इति C लोक्को B लोहो X लुंको G *om.* लोंको. L. 10. X सुमं G लुंखाउ X लुक्खाउ C 1. hd. निर्णायः G निर्त्तयः Z निन्नयः L. 11. G लुलुअ° C लुग्गलयणं पुलिणं G *om.* कुणसु, has a gap after कीस and then repeats कीस B लुह्लो C लुङ्को 2. hd. लुङ्को G *om.* सि. L. 12 GZ हो त्ति X होहिं ति CX सुलंख° G °याणं BF लुखाओ G °उ X लुक्खाउ. L. 13. C वज्ज° X चज्ज° B °विसे° GZ °सेम्मि BF लुट्टणी or लुडणी CX लुकणी E लुङ्कणी ABCEFXY चेय. L. 14. Z लहुड° C °लेढुक° E °लेंढुक° X °लेढुक° In G ढुक्कलेडु is torn off. G –या E °लेड्डुआ YZ °लेडुया C *om.* आ लोट्टे 2. hd. °ओ E लोट्टे G लो.

लुरणी वाद्यविशेषः । लुंकणी लयनम् । अत्र लुंछइ लुहइ मार्ष्टीति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् । लूआ मृगतृष्णा । अत्र लूरइ छिनत्तीति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् । लेहुडो लेढुक्को लेडुओ त्रयोऽप्येते लोष्टवाचकाः ॥ यथा ।

हर लेढुक्के मा कुण लूअमया लुरणिसाललुंकणिअं ।
पेसणलेहुडलेडुअखलणं मा हुञ्ज इन्तदइअस्स ॥ २१ ॥ [२४]

लेढिअमवि संभरणे लोले लेहडयलोहिल्ला ।
लोट्टिअओ उववि‌ट्ठे तह लोलुंचाविअं रइअतण्हे ॥ २५ ॥

लेढिअं स्मरणम् । लेहडो तथा लोहिल्लो लम्पटः । लोट्टिओ उपविष्टः । अत्र लोट्टइ स्वपितीति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् । लोलुंचाविअं रचिततृष्णम् ॥ यथा ।

महुरसलोलुंचाविअ लेहड णालिणीउ भसल चुम्बन्तो ।
इह लोट्टिअस्स मह रयलोहिल्लपिअस्स लेढिअं रयसि ॥ २२ ॥ [२५]

॥ अथानेकार्थाः ॥

लल्लं सप्पिहणूणेसु केसओसारएसु लंबो वि ।
अच्चासत्तमणोहरपिअंवएसुं तह य लट्ठो ॥ २६ ॥

L. 1. B लुह्वणी C (F1) लुंकुणी X लुकणी BF लुछ्इ X लुहइ B मार्ष्टीति. L. 2. X मृगतृष्णा B छिनत्ति इति From त्वादे° to लेडु l. 3 torn off in G B °पूक इति नोक्तः L. 3. X लेडुक्को लेडुउ BF लेडुक्को for लेडुओ. In G ने लो° यथा is torn off. Z लोष्ठ° L. 4. From लेडु° to लालुं° torn off in G. B लेडुक्के C (F1) लेडुक्क X लेडुक्के Z लूयमया X लुणिसाललुलुंक्कणियं BF °लुंक्कणियं C °लुंकिणयं Z °णियं. L. 5. BF लेडुअस्खलण C खणं. C हुस X हुज्ज BF इंनदुतइयस्सा CZ °दइयस्स X धंतदुईयस्न. From अखलणं to °लरीरि° l. 14 page 248 torn off in G. L. 6. A लेट्टियम° BCEFXYZ लेढिय° BF °मपि EX लोले इड°. L. 7. A लोट्टिउ BFXYZ लोट्टियओ (X °उ) C लोट्टियओ E °ट्टिय° BCF लोलंचाविय Z लोलुंचा° AY °चाविय E °वाविय X °वाविय BCEFXZ रइय° Y रउय° L. 8. BCFXZ लेढियं BF लोहिओ C लोट्टिओ XZ लोट्टिउ Z उपविष्टः X लोट्टइ Z लोट्टइ. L. 9. B स्वपिति इति X स्वपतीति BZ °पूक इति नोक्तः X °पुक्तः ति. BFZ °चावियं CX °वाविअं B °तृणं X °तृ ।–।. L. 10. C (F1) लोलंचाविय Z °लोलुवाविय X °लोलंवा° B °वाविय C लेहड लिणीउ CX लसल C चुंचुत्तो. L. 11. BZ लोट्टियस्स C (F1) लोहियस्स X लोट्टियस्स BFX °लोहिल्ल (X °ल) स्स पियलेढियं CZ °पियस्स लेढियं. L. 12. *om.* A. L. 13. C °णूणेसु E °केस° ABX °उसार° B लंचो C (F1) लंचो. L. 14. Z अच्चासत्त° *cdd.* °पियंवएसुं X लट्टा.

लल्लं सस्पृहं न्यूनं च । लंबा केशा लंबो गोवाटश्चेति द्व्यर्थो लंबशब्दः । लट्टो अन्यासक्तो मनोहरः प्रियंवदश्चेति त्र्यर्थः ॥ [२६]

लयणं तणुमिउवल्लीसु लाइआ भूसगहिअअजिणद्धा ।

लालंपिअं पवाले खलीणआकन्दिएसुं च ॥ २७ ॥

लयणं तनु मृदु वल्ली चेति त्र्यर्थम् । लाइअं भूषा गृहीतं चर्मार्धं चेति त्र्यर्थम् । लालंपिअं प्रवालं खलीनमाक्रन्दितं चेति त्र्यर्थम् ॥ [२७]

लिहिओ तणुसइएसुं लिंकिअमक्खित्तलीणेसु ।

लुंवी थवयलया लेसा लिहिआसत्थणिद्दणीसद्दा ॥ २८ ॥

लिहिओ तनुः सुप्तश्च । लिंकिअं आक्षिप्तं लीनं च । लुंवी स्तवको लता च । लेसो लिखितमाश्वस्तो निद्रा निःशब्दश्चेति चतुर्थः । अल्पवाची लेशशब्दभवः ॥ [२८]

लेडुक्को लम्पडलुट्ठुएसु लोढो अ भरिअसइएसु ।

वंगवयवंढवड्डा वाइङ्गणगिद्धबन्धगरुएसु ॥ २९ ॥

लेडुक्को लम्पटो लोष्टश्च । लोढो स्मृतः शयितश्च ॥

॥ अथ वादिः ॥

वंगं वृन्ताकम् । वओ गृध्रपक्षी । वंढो बन्धः । वड्डो महान् ॥ यथा ।

चञ्चूइ विप्पवंढे आवणपिडिआउ वड्डुवंगमिमं ।

उग्घेत्तुआण उड्डइ आमिसपिण्डब्भमेण वओ ॥ २३ ॥ [२९]

L. 1. BF लंवा C लंवा 2. hd. लंवा B, C 1. hd. X लंवो BX लंव° C (F!) लम्ब° X °शब्द् C लट्टो Z लट्ठो X लट्ो. L. 2. B अन्यास° Z अल्पासक्तो B मरो°. L. 3. Y लअणं B °मिओ° ACEXZ लाइया cdd. °गहिय° C (F!) °णद्धा Z °णद्वा. L. 4. ABEFXZ °पियं C लालिंहियं ABCFXYZ पवाले Z °आकंद्दिएसु. L. 5. BCF लअणं X लइणं B त्र्यर्थः X त्र्यर्थाः BCFXZ लाइयं X चर्मार्द्धं. L. 6. BCFX °पियं BCFXZ प्रवालं B °मक्रंदि°. L. 7 AX लिहिड E °सुइएसुं X °सुइएसु A °एसु cdd. लिंकियम° A °क्खेत्त° CX °खित्त°. L. 8. B लुंगी E लुम्बी X लुवी A थवलय° X सूचय° AX लेसो ACEXYZ लिहिया° BF हिलिया° C °सच्छ° BF °णनिद्द. L. 9. C तन्नुः BCFXZ लिंकियं B आक्षितं B स्तपको X सूचको for स्तवको C लेसा. L 10. B °श्वस्ते X °श्वस्तो B चतुर्थः. B लेश्यशब्द°. L. 11. Z लिडुक्को लपड° X लंपडुंठएसु A °लुट्टएसु C °लुद्दएसु Y °लोट्ठुएसु E लोहो X लेढो cdd. च भरिय° (X भारिय° Z नरिय°) BF °सइसु X adds अथ वादिः ॥ Y ठ ॥ वकारादिः L. 12. X °वउवढ° A °वेंढ° BF °वन्ढ° C °वंड° Z °वढ्ढ° BF °वंड्डा BF वाइगण° E वाइंगण° Z वायंगण° X वाइंगगिद्धवद्धगुरु° C °गिद्ध° AB °बंध° L. 14. om. A. L. 15. X वंग B ओ for वओ X वउ Z वंठो X वडो वद्धः BF महा च ॥ L. 16. C वंचूइ विट्ट° Z वंचूइ विटवंढे X विढे for विप्पवंढे BCF °विढे BCF ° पिडियाउ Z °पडियाउ C वड्डुवंगमिमं. L. 17. BF ओघेत्तुआण C 1. hd. X वउ.

वद्धी अवस्सकिच्चम्मि वंकवंसा कलङ्कम्मि ।
वंसी अ सिरसि माला वच्छं पासे वऊ अ लायण्णे ॥ ३० ॥

वद्धी अवश्यकृत्यम् । वंको तथा वंसो कलङ्कः । वंसी शिरसि माला । वच्छं पार्श्वम् । वऊ लावण्यम् ॥ यथा ।

वच्छे सवऊ दइआ सवंसिआ धम्मअत्थवद्धी अ ।
अण्णोण्णबाहवंको अवंसवंसाण ण हु होइ ॥ २४ ॥ [३०]

वम्हं रप्फे वत्थी उडए वल्लो सिसू वहू चिविडा ।
वहवट्टा खन्धव्वणमग्गा सीमाइ वत्तिवइवेला ॥ ३१ ॥

वम्हं वल्मीकम् । वत्थी तापसानामुटजम् । वल्लो शिशुः । वहू चिविडा । गन्धद्रव्यविशेषः । वहो स्कन्धव्रणः । सामान्येन व्रण इत्यन्ये । वट्टा पन्थाः । वत्ती तथा वइवेला द्वावेतौ सीमवाचकौ ॥ यथा ।

वत्थीवइवेलाए वल्लयणिव्वत्तिआ मह वइल्ला ।
किं दिट्ठा वहुसयडे वट्टाए वम्हखुत्तया अवहा ॥ २५ ॥ [३१]

वज्जा अहिआरे वल्लिवल्लरीविल्लरीउ केसेसु ।
वतुविच्छड्डा णिवहे वलहीववणीउ कप्पासे ॥ ३२ ॥

वज्जा अधिकारः । वल्ली वल्लरी विल्लरी त्रयोऽप्येते केशवाचकाः । वतू तथा विच्छड्डो निवहः । ऋद्धिवाची तु विच्छड्डो विच्छर्दशब्दभवः । अत्र वन्द्रं वृन्दमिति वन्द्रशब्दभवम् । वलही तथा ववणी कर्पासः ॥ यथा ।

L. 1. C (F !) वद्दी E वड्ढी X अवस° E वंक° L. 2. *cdd.* य Y मालाए AXYZ वत्थं E वच्छे X पासं C 1. hd उऊ 2. hd. उवऊ YZ य BF लायणे Y लावण्णे L. 3. C (F ?) वड्ढी आवश्य° BF वंकी CX वंशी; C corr 2. hd. BFZ सिरसि CX शिरशी XZ वत्थं. L. 4. B लावणं. L. 5. X वत्थे BCFXZ दइया BF सवंसि CX संवसिया Z सवंसिया C ° अद्ध° BCFX य. L. 6. BF °बाहवं अवंस° CXZ °बाह° B होइं. L. 7. X वह्मं E रप्फे C वच्छी C वेल्लो सिसु ABCF विविडा X चिवडा Z चीडा. L. 8. E वह° E (B !) °वट्टा Y °वट्टा C सन्धव्रण° L. 9. X वह्मं CZ वच्छी B °मुडजं B वल्ले BF वहू वीडा C विविडा Z चीडा L. 10. X वहा X सामान्ये BX पंथा. L. 11. C वइवेलो Z सीमा°. L. 12. C वच्छी° BF °वेलाए BF °णिवत्तिया CX °णिवत्तिया Z °णिव्वन्त्रिया BZ वइल्ला. L. 13. C दिट्ठा CX बहु° C °सुयडे Z वट्टाए C वम्हु X वह्म° Z वंम°. L. 14. C वज्जा 2. hd. वज्जा CXYZ अहियारे E विल्लरीविल्लरीउ C वल्लिवल्लरीओ Y °रिउ From केसेसु to °ववणीउ incl. l. 15 is given twice in Z. L. 15. A वत्त° Z वरु° X वतू° BF °विछडा From वतु to °ह्री° torn off in G, and again from °णीउ to प्पंसे l. 16. X °वउणीउ C °णीओ. L. 16. C वज्जा C °री वि त्र° 2. hd. del. वि. GZ वहु C विच्छिड्डो. L. 17. In G वि° is torn off. C विच्छिड्डो BF विविच्छर्द° X विछर्द्द BCF चंद्रं X वृंद्र CZ °मिति तु BCFZ चंद्र° In G वन्द्रश is torn off. L. 18 CXZ वउणी.

वरवल्लरीण विल्लरिवण्णणवज्जाइ लज्जइ कुवल्ली ।
वलहिवत्तुं चुण्टन्ती ववणीविच्छड्डमज्झम्मि ॥ २६ ॥ [३२]

वडहो खगभेए वसलविड्डुविअलंवला य दीहम्मि ।
वप्पीओ वप्पीहम्मि वम्हलं केसरे चेअ ॥ ३३ ॥

वडहो पक्षिभेदः । वसलं विड्डं विअलंवलं त्रयोऽप्यमी दीर्घार्थाः । विड्डस्थाने विंत्तं अन्ये पठन्ति । वप्पीओ चातकः । वम्हलं केसरम् ॥ यथा ।

पुच्छइ वडहं वप्पीअयं च णववणीमवम्हलं दट्ठुं ।
वसलसरं विड्डच्छी विअलंवलमग्गइन्तपइवत्तं ॥ २७ ॥ [३३]

णिद्दाकरीलयाए वयली वेली अ वड्डिमं अहिए ।
वइओ पीए वलिआविलमा जीवाइ चुण्णिए वयरं ॥ ३४ ॥

वयली तथा वेली निद्राकरी लता । वड्डिमं अतिरिक्तम् । वइओ पीतः । वलिआ तथा विलमा ज्या । वयरं चूर्णितम् ॥ यथा ।

वइए वयरवयलिदलवेलिफलरसे वि वड्डिमं णिद्दं ।
ण लहइ विलमज्झुणीहि च तणुई कामस्स किढवलिअस्स ॥ २८ ॥ [३४]

L. 1. C वल° G चर° BF विलरि° G °वल्लण° Z °वज्जण° C °वज्ञाइ 2. hd. वज्जाइ B लज्जइ G, C 1. hd कुचल्ली. L. 2. CX वलह° GZ °वत्तं CG चुंटंनी G वचणी° X वउणी°. L. 3. C °विड° GZ °वड्डु° EX °विचलं° ABCFGXY °लंवला. L. 4. A चप्पीउ BF बप्पीहो GY वप्पीउ BF बप्पीहंमि CGZ वप्पीह° X वह्मलं E करे ABEG (F !) XYZ चेय B वेय. L. 5. G वसल BFGX विड्डु BCFGXZ विय° GXZ °लंवलं X चत्वारोप्यमी CX विड° G चिड्डु°. L. 6. cdd. वित्तमन्ये C 1. hd. बप्पीओ G °उ X बप्पीहो CX वह्मलं G केशरचनं य ॥ L. 7. BF वडह X वप्पीहियं BF om च C य BCFX नव° X °णीमंवह्मलं C दट्ठं. G दट्टुं L. 8. BF °सर Z विड्डुच्छी GZ विय° BGXZ °लंवल° C °मग्गइंत° X °मग्गईतं° BF °वइं वत्तं C °वत्तं X वत्तुं. L. 9. GZ णिद्दा° Y वअली A वेली B चेली E बेली cdd. य AY वड्डिमं BF वन्दिमं X श्वाद्दिमं. L. 10 AGXZ वइउ E वईओ Y पीने cdd. वलिया° C °विमलमा AC चुण्णिए ABGY वअरं C वइरं F अवरं. L. 11. GZ वअली C °करिलता BF वन्दिमं GX वइउ BZ वलिया C (F ?) विलिया. L. 12. G वइया X वलिय BF ज्या BFX वअरं C वअर GX चूर्णितयं. L. 13. X वइउ BFGXZ वअर° C om. फल GZ वड्डिमणिद्दं. L. 14. Z लंगइ C विमल° BF ज्झुणांहि CGZ °हिं X °ज्जुणीहि BFZ व cdd. °किट्टवलियस्स.

वयडो अ वाडिआए वंफिअवलिआ य भुत्तम्मि ।
वाहाकुले वणायं च वद्दलं वक्कडं च दुद्दिणए ॥ ३५ ॥

वयडो वाटिका । वंफिअं तथा वलिअं भुक्तम् । वणायं व्याधाकुलम् । वद्दलं तथा वक्कडं दुर्दिनम् । वक्कडं निरन्तरवृष्टिरित्येके ॥ यथा ।

तुह बाणवक्कडे वद्दले व्व हंसो रिऊ चइअ समरं ।
वंफिअसुअवलिअफलो सुमरइ वयडं गओ वणायवणे ॥ २९ ॥ [३५]

रज्जे वंडुअमोलीइ वडाली अ वरओ कलमभेए ।
गाईइ वल्लई वद्धयं वरं वड्डिआ य कूवतुला ॥ ३६ ॥

वंडुअं राज्यम् । वडाली पङ्क्तिः । वरओ शालिभेदः । योऽसावणुरिति प्रसिद्धः । वल्लई गौः । वीणागोपीवाचकस्तु वल्लकीवल्लवीशब्दभवः । वद्धयं प्रधानम् । वड्डिआ कूपतुला ॥ यथा ।

गोवाल किं ण रक्खसि वद्धयवरएसु वल्लइवडालिं ।
किं वंडुअं व पत्तं वड्डिअणिअडे इमाइ जं लविओ ॥ ३० ॥ [३६]

वणवो दवाणले वज्जरा णई वण्णयं च सिरिखण्डे ।
सण्ढम्मि वद्धिओ तह वहडवणारा य वच्छयरे ॥ ३७ ॥

L. 1. *cdd.* व वाडयाए ABCFYZ वंफिय° EX विप्फिय° G °वंकिय° *cdd.* °वलिया. L. 2. E वाहा° G ववाण Y वणाजं A *om.* च BF वद्दलं G वद्धलं C वक्कणं च C 1. hd. दुद्दि°. L. 3. CGZ वंफियं X विप्फिय *cdd.* वलियं BF वणयं. C वद्धंल L. 4. C वक्कंडं X वक्कुडं B निरंतरं° GZ °रित्यन्ये. L. 5. *cdd.* वाण° (X as above) BF व BFGZ चइय CX वइय. L 6. CGZ वंफिय° X विप्फिय° GXZ °सुय° *cdd.* °वलिय° G सुमरइ Z सुमरय CGZ गउ C वणवोवणे GZ वणाय° X वणायवणे. L. 7. A वंडुअ° BCFX वंडुअ° E वंडुय° GYZ वंडुय° X °मालीइ BF वराली ACEGX YZ य BF इ GZ वरउ. L. 8. A गोईए X गोइइ A वण्णाइं BF वल्लयं Z वरुयल्लइं for वल्लई BF *om.* वद्दयं C वद्धयं G वद्दई E चंरं ACX वट्टिया BF वन्दिया EY वड्डिया GZ वद्दिया Y च B °तुलं F °तूलं. L. 9. BCFX वंडुअं GZ वंडुअं B राज्यं G वरउ X सावणुरिति B प्रसिद्धिः L. 10. X *om.* वल्लकी. G °वल्लवीश° C (F !) वद्दयं B वन्दिया C (F !) X वट्टिया GZ वड्डिया. L. 11. B °तुला. L. 12. X *om.* ण B न (F !) वद्धय° G °वरए. L. 13. BF वंटुअं C वेंडुअं G वंडुअ X वदुअं Z वंडुअं C व B वन्दियनियडे C (F !) वट्टियणियट्टे GZ वद्दियणियडे X वट्टिअणियट्टे Z इमइं G लविउ Z वलिविओ. L. 14. ABCFY दवानले A वज्जुरा B वज्झरा C. 1 hd. वज्ज° 2. hd. वज्झ° C वणयं X °खंडो. L. 15. C सहंमि B वड्डिओ C वद्दिओ A °उ A *om* तह X तहा BFY वत्थयरे G °अरे Z वत्थअरे.

वणवो दवाग्निः । वज्जरा नदी । वण्णयं श्रीखण्डम् । पिटातकचूर्णमित्यन्ये । वड्ढिओ षण्ढः । वहडो तथा वणारो दम्यो वत्सः ॥ यथा ।

वज्जरतडतिणमत्तो वहडिं मा मुंच वड्ढिअवणार ।
वणवापिलुट्ठो पल्लवइ णेअ वण्णयतरू कह ।वि ॥ ३१ ॥ [३७]

वत्ताइ वग्गयं पउरे वग्गेज्जो दुमालिआ वणई ।
गोवन्द्रम्मि वणद्धी वब्भयमम्भोअमज्झम्मि ॥ ३८ ॥

वग्गयं वार्त्ता । वग्गेज्जो प्रचुरः । वणई वृक्षपङ्क्तिः । वणद्धी गोवृन्दम् । वब्भयं कमलोदरम् ॥ यथा ।

वब्भयणिलीणभमरे वणद्धिसंछण्णवणइमूलम्मि ।
गइवग्गयं पि मा कुण पिअ वग्गेज्जम्मि मज्झदिणतावे ॥ ३२ ॥ [३८]

लहुजलवहे वहोलो वाहलिविरया य वज्जिअं दिट्ठे ।
अत्थम्मि अ वव्वाडो पमहेसुं तह य वंगच्छा ॥ ३९ ॥

वहोलो वाहली विरओ त्रयोऽप्येते लघुजलप्रवाहवाचकाः । वज्जिअं अवलोकितम् । वव्वाडो अर्थः । वंगच्छा प्रमथाः ॥ यथा ।

मा वाहलीउ विरयं भमेसु किं इत्थ वज्जिअं कहसु ।
तुट्ठे वंगच्छेसे समयवहोलम्मि होइ वव्वाडो ॥ ३३ ॥ [३९]

L. 1. B वज्झरा C वझरा G सिरिखंडं X श्रीखंडः G °चुण्णामि° X °चूर्णांमि° L. 2. B वड्ढिओ C (F!) वाड्ढिओ G °उ खंडः X षढः. L. 3 C वझर° 2. hd. वड्डर° C °तणनिडमत्तो Z °तिणमेत्तो X गा for मा BXZ वड्ढिय° C वट्टिय° F वाड्ढिय° C °वणारे. L. 4. C वेणव° BX °पिलुट्ठो C (F!) °ट्ठो edd. नेव BF वन्नयतरु CX वण्णइ°. L. 5. BF वत्ताइ CX वत्ता य Z वमइ BF वग्गेयं C वग्गइं X वगायं E वग्गेज्जा C वग्गेजो A दुम्मा° edd. °लिया B वणई. L. 6. A गोवंदंमि BFZ °चंदंमि C °चद्रम्मि EX °वंद्रम्मि G °वंद्रम्मि Y °वंद्रम्मि CX वणद्दी E णवद्धी A वत्तयम° BF °मंभोय° E °मम्भोय° X °मभोय° Y °मंभोज° A °मज्जमि G °मज्ञ° 2. hd. °मज्झ° E °मज्झमि Y °मज्झम्मि. L. 7. C वग्गइं C वंगेज्जो BFX पचुरं B वद्दी F वद्दी CX वणद्दी. L. 9. X °णिलीन° CXZ वणाद्दि° BFGZ °संछन्न° X °सङ्ण्ण° BFG °वणई° L. 10. edd. पिय BF वग्गं° X वग्गेज्जमि C °ज्ञमि मज्ञ° BCF °तावो. L. 11. X लहुजलवहे A वहोला E वहोलो वाहलि° A °विरउ वि Y °विरजा AEGYZ वज्जियं B वज्झियं C वज्ञियं 2. hd. वज्झियं C दिट्टे. L. 12. C अच्छंमि edd. य ABFXY वव्वाडो C वच्छाडो BF पमुहेसुं BFGY वंगत्था. L. 13. G विरउ. B वज्जियं C वज्ञियं 2. hd. वज्झियं XZ वज्जिअं L. 14. BCF वव्वाडो BF ऽर्थः B चंगत्था X वंमत्था BCFX ममथा. L. 15. BF वाहलीउ C वाहलाइ X वाहलीइ CX विरइं BCFXZ वज्जियं C वज्ञियं. L. 16. C तुट्ठे Z तुट्टे BFG वंगत्थेसे Z वंगा° CX समयवहो° Z समयं° B वव्वाडो CZ वव्वाडो G वव्वा (sic).

वप्पीहो थूवे वहुरा य सिवा वट्टिवं च परकज्जे ।
णउलम्मि अ वग्गोओ कणिट्ठसासू वहुव्वा य ॥ ४० ॥

वप्पीहो स्तूपः । मृदादिकूट इत्यर्थः । वहुरा शिवा । वट्टिवं परकार्यम् । वग्गोओ नकुलः । वहुव्वा कनिष्ठश्वश्रूः ॥ यथा ।

जं मण्णए वहुव्वाण वट्टिवं मज्झ कज्जवप्पीहं ।
तं सहि मग्गपयाहिणवहुरावग्गोअदंसणपहावो ॥ ३४ ॥ [४०]

वंजरवहुण्णिवच्छीवा णीवीजेट्ठभज्जगोवेसु ।
वत्तारो वेडुल्लो अ गव्विए ववहिओ मत्ते ॥ ४१ ॥

वंजरं नीवी । वहुण्णी ज्येष्ठभार्या । वच्छीवो गोपः । वत्तारो तथा वेडुल्लो गर्वितः । ववहिओ मत्तः ॥ यथा ।

मा कह वंजरं मह ववहिअवच्छीव रूववेडुल्ल ।
ओ पेच्छइ कुडिलच्छी वहुण्णिआ मं सइत्तवत्तारा ॥ ३५ ॥

अत्र । वद्धणी संमार्जनी । वइरं वज्रम् । वसई रात्रिः । एते वर्धनीवज्रवसतिशब्द-भवाः । वलवा वामीति वडवाशब्दस्य डस्य लत्वे सिद्धम् । वज्जइ त्रस्यति । वज्जइ काङ्क्षति । इति धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ ॥ [४१]

L. 1. AE बप्पीहो C 1. hd. बप्पीवो 2. hd. बप्पीवो X थुवे AY बहुरा E चहुरा B शिवा AY वड्विवं BF वन्दिवं C वट्टियं GZ वट्टिवं X वदियं C व पवहे 2. hd. °ज्जे X परकज्जे. L. 2. AEX नउल° Z णभोल° *cdd.* य AGZ वग्गोउ In B णउ° य व° is written twice. X कनिट्ठ° AEY बहु° C बहुचा. L. 3. B चप्पीहो C °कूटं C 1. hd. X चहुरा B चन्दियं C (F!) वट्टियं GZ वट्टियं X वदियं GZ वग्गोवो. L. 4. G कुकुलः BF चहुव्वा C बहुवा *cdd.* कनिष्ट° (Z °ष्ठ°) B °श्वश्रू C श्वश्रूः X °स्वस्रूः. L. 5. GZ मन्नए C बहुवाण B वन्दीयं CX वट्टियं F वन्दीयं GZ वट्टिवं C मज्ज. L. 6. C °चहुग° *cdd.* °वग्गोय° C °पहोवो. L. 7. C 2. hd. °महुण्णी° GZ °वहुल्लि XY °चहुण्णि° BF °वत्थीवा X °वत्थीपो C 1. hd. णाजेट्ठे° 2. hd. णीवीजेट्ठे° Z णीवेजेट्ठ° C गोव्वेसु. L. 8. A वेडल्लो *cdd.* य X गविए AG °हिउ BFXZ मत्तो. L. 9. BF वंजरी X वंजूरं GZ वहुल्ली B ज्येष्ट° CG (F!) X ज्येष्ट° XZ वत्थीवो B चत्तारो. X वेडल्लो. L. 10. G °हिउ. L. 11. BXZ कह C (F!) कह G कह *cdd.* ववहिय (Z °ही°) XZ °वत्थीव B रुव°. L. 12. G उ BF पेच्छइ CG पिच्छइ Z पिच्छं B वहुणिया C (F!) X वहुण्णिया GZ वहुल्लिया BF °चत्तारो. L. 13 C (F) वद्धणी In G वद्धणी सं is torn off. X वइयं BX वज्जं X रात्रि पतिः for रात्रिः । एते. B वर्जनी° XZ वद्धंनी° L. 14. X °भवा. वलवा is torn off in Gand omitted in X. X वडवो° Z °शस्य (sic). BF वज्जइ GZ त्रस्यतीति CGX वज्जइ. L. 15. BZ °तीति धा° X एते for इति In C क्षति । इति धा° is torn off. C (F!) X °का इति C (F!) XZ नोक्ताः G नोक्ता.

वंगेवड्डुवम्मीसरवइरोडा कोलकामजारेसु ।
हढमालिअवायालीसुं ववसिअवड्डुहुल्लिवहढोला ॥ ४२ ॥

वंगेवड्डू सूकरः । वम्मीसरो कामः । वइरोडो जारः । ववसिअं बलात्कारः । वड्डुहुल्ली मालाकारः । वहढोलो वाताली । वात्येति यावत् ॥ यथा ।

कयववसिएण वम्मीसरेण वंगेवड्डु व्व सरविद्धो ।
अणु वड्डुहुल्लिघरिणिं किं वहढोलो व्व भमसि वइरोड ॥ ३६ ॥ [४२]

वलयणिवलवाडिवलग्गंगणिआवाडीओ अ वईए ।
वलअंगिवलंगणिआवेंगीओ वइमईए अ ॥ ४३ ॥

वलयणी वलवाडी वलग्गंगणी वाडी एते चत्वारो वृतिवाचकाः । वलअंगी वलंगणिआ वेंगी त्रयोऽप्यमी वृतिमतीवाचकाः ॥ यथा ।

समिइवलग्गंगणिआवेंगी खन्तिवलवाडिवलअंगी ।
दिहिवाडिवलंगणिआ मणवित्तीवलयणी सुविहिआण ॥ ३७ ॥ [४३]

वड्डइओ चम्मयरे वच्छिमओ गब्भसेज्जाए ।
सूलप्पोइअमंसे वउलिअमहिणववरम्मि वरइत्तो ॥ ४४ ॥

L. 1. AX वंगेवड° BF वंगवड्डुमीसर° G वंगवड्ड° E वंगेवड° Y °वम्मीसर° In G वम्मी° कोल is torn off. BF °रोडो From जारेसु to अवड्डु° l. 2. torn off in G. L. 2. *edd.* °मालिय° C 1. hd. वायालि° 2. hd. वायालि° AX °लीसु Y °वायालीसुं BF (G)XYZ ववसिय° E °सियं° CEGZ वड्डुह्लि. X °वड्डुहल्लि° BF °ढोलो C °वहुटोला. L. 3. X वंगेवड From करः to मारणो l. 9. page 291 torn off in G. B धम्मीसरो BF वद्सियं CXZ °सियं. X बलात्कारः X वड्डुहल्ली Z वड्डुल्ली. L. 4. Z वहडोलो. L. 5. BF °चवसि° C °विवसि° C च BF सरि° CF °विद्धो. L 6. C वड्डुहल्लि° X वड्डुहल्लिघरिणि Z °घरणि BF कि C °ढोलो च BF चइरोड. L. 7. BF °चलवाडि° C वडवालि° E वडवाडि° Z °वलुग्गुंग° A °णिया° BEGXYZ °गणियावाडीओ C (F!) °गणीया° Y च A वईउ. L. 8. E वलयाणिवलं° XZ वलयंगि° A °णियावेंगीउ BF °णियागीउ CXYZ °णियावे° E °णियावं° X °गाओ ACEXY य. L. 9. B वलयणी बलयणी वलवाडी X वलगांगणि X चत्वारोपि C वृत्ति° Z वलयंगी. L. 10. BCFXZ °णिया C वृत्तिमति° X *om.* मती and यथा. L. 11. Z समइ° BCFXZ °णिया° Z °वंगी BF वंति° C °वाडविलयंगी Z °वलयंगी. L. 12. X दहि° C °वलंणिया Z वलग्गणिया BFX °गणिया CX °वत्ती° BFZ °हियाण C °हियाए X °हयाए. L. 13. BF वड्ड C वड्ढ्ढओ° 2. hd. वड्ढइओ AE °इउ X वदइओ Z वड्ढइओ AXZ चम्मयरे E चम्मउयरे A वच्छिमउ Z वच्छिमओ B गज्जसिज्जाए F गज्जासियाए. L. 14. BF सूल° CZ मूल C 2. hd. सूल° *edd.* °इय° BEF चउलिय° ACXYZ वउलिय° E वहरत्तो Z वरइत्ता.

वड्ढइओ चर्मकारः। रथकारवाचकस्तु वर्धकिशब्दभवः । वच्छिमओ गर्भशय्या । वच्छिउडो गर्भाश्रय इत्यन्ये । वउलिअं शूलप्रोतं मांसम्। वरइत्तो अभिनववरः॥ यथा।

बहिणिवरइत्त किवणत्तवड्ढइअ वच्छिमयगउ व्व तुमं ।
ण मुणेसि किं पि जं इह लिहेसि सूलं पि वउलिअपसङ्गा ॥३८॥ [४४]

वल्लादयं च अच्छाअणम्मि वत्थासयम्मि वत्थउडो ।
वक्खारयं रइघरे वड्ढाविअमवि समाविअए ॥ ४५ ॥

वल्लादयं आच्छादनम् । वत्थउडो वस्त्राश्रयः । वस्त्रनिर्मित आश्रय इत्यर्थः । वक्खारयं रतिगृहम् । अन्तःपुरमित्यन्ये । वड्ढाविअं समापितम् ॥ यथा ।

णववत्थउडयवक्खारयम्मि वल्लादयल्लपल्लङ्के ।
लुढिआ णिएइ वड्ढाविअण्णकज्जा वहू दइअमग्गं ॥ ३९ ॥ [४५]

वक्कलयं च पुरओ कयम्मि वग्गंसिअं जुज्झे ।
वहुमासो जत्थ पई ण जाइ बाहिं णवोढवहुघरओ ॥ ४६ ॥

वक्कलयं पुरस्कृतम् । वग्गंसिअं युद्धम् । वहुमासो यत्र पती रममाणो नवोढवधूगृहाद्बहिर्न याति । यदाह ॥ प्रथमोढायाः सदनाद्यत्र पतिर्नापयाति बहिः । स स्याद्रमणविशेषो वहुमासो ॥ यथा ।

L. 1. BF वन्डइओ CXZ वट्ट° C (F!) वर्द्धकि° XZ वर्द्धकि X शब्दरुवः XZ वत्थिमओ. BF गर्भशज्जाख्या । वच्छिओडो C *om.* गर्भशय्या । वच्छिउडो C 2. hd. adds गर्भशय्या Z गब्भशय्या L. 2. XZ वत्थिउडो C °श्रयः BCFXZ वउलियं. B वरेइत्तो BF °वरं Z °वरः. L. 3. BCFZ बहिणि° X बेहिणि° BF °वन्डिइय C °वड्ढ इय X °वद्दय Z ° वट्टइय वत्थि° X °गओ C ब X *om.* व्व. L. 4. G सुणेसि BF शूलं X मूलं BFXZ वउलिय° C ओबलिय° L. 5. ACX अच्छायण° Y मत्थायण° Z अच्छाअणम्मे BCF वच्छासयम्मि C वच्छउडो E °उडे L. 6. BF वत्थारयं Y रइहरे A बट्टा° BF वन्डा° C वड्ढा° X वड्ढा° Z वड्ढा° *cdd.* °वियमवि AYZ °विवए. L. 7. X आच्छादितं C वच्छउडो BCFXZ वस्त्राश्रयो. L. 8. BF वखारयं X अतःपु° BF वन्डावियं C वड्ढावियं X वड्ढावियं Z वट्टाविर्य L. 9. C वच्छउड° BF वल्लादइपल्लंके Z वल्लादइल्ल° L. 10. BCFX लुडिया BF वन्डाविअ° C वड्ढावियण्ण° X वड्ढावियण्ण° Z वट्टावियण्ण° BCFXZ दइय° L. 11. BF वक्कलयं *om.* च C पुरउ B कयंमि X कयंम्मि (sic) BF वक्कंसियं ACEXYZ °सियं. L. 12. AEYZ वहुमासो EX न B बाहि BCEFXZ बाहिं EX नवोढ° A णवोढ° AEXZ °वहु° A °घरउ. L. 13. B वक्कलयं BCFXZ वग्गंसियं X जुद्धं C 1. hd. XZ बहुमासो Z नवोढवधू°. L. 14. C पतिनापियाति X पतिर्नापयाति Z पतिर्नायाति. L 15. CXZ बहुमासो.

जयसिरिणववहुआघरवग्गंसिअङ्गणा वहिमणिन्तो ।
किं वक्कलयभुअवल वहुमासं कुमरवाल पुण कुणसि ॥ ४० ॥ [४६]

मेहम्मि वड्डवासो मुअम्मि वरउप्फवामा य ।
चण्डिलए वच्छीउत्तवारिआ तह फले वेरेइत्थं ॥ ४७ ॥

वड्डवासो मेघः । केचिदोष्ठ्यादिमेनं पठन्ति । वरउप्फो तथा वामो मृतः । वामस्थ्यास्थीनि वामट्ठिआइं । अत एव वामट्ठीओ मृतास्थीनीति न वक्ष्यते । वच्छीउत्तो तथा वारिओ नापितः । वेरेइत्थं फलम् ॥ यथा ।

वामम्मि वारिए इह वच्छीउत्ति व्व वाहिभमिर म्हि ।
मह वड्डवास वरउप्फमारणे तुज्झ किं वेरेइत्थं ॥ ४१ ॥ [४७]

वप्पीडिअं च खेत्तम्मि वलविअवलमयवारुआ सिग्घे ।
वंसप्फालं पयडे चुल्लीमूले वडिसरं च ॥ ४८ ॥

वप्पीडिअं क्षेत्रम् । वलविअं वलमयं वारुअं एते त्रयः शीघ्रार्थाः । वंसप्फालं प्रकटम् । ऋज्वित्यन्ये । वडिसरं चुल्लीमूलम् ॥ यथा ।

वप्पीडिआ वलविअं किमागओ वच्च वलमयं तत्थ ।
वंसप्फालं वुच्चइ वडिसरकम्मे ण वारुआ अम्हे ॥ ४२ ॥ [४८]

L. 1. B °नव° C °वहूया° Z °वहुया° X वहुवर° BCF °सिय° XZ °सियअंगणा B वहिम° BCFX °मणित्तो. L. 2. B °सुअवल C °भुयवल F °सुयवल X °भुअवल Z °भुयवल CXZ वहु°. L. 3 YZ मुयम्मि E वरउष्फयामा. L. 4. X चंडिलए Z चंडिलए E वाच्छि° X वच्थि° YZ वत्थी° ACEXY °वारिया C वरेइच्छं. L. 5. BCFXZ केचित् B उष्ठ्या° C 1. hd. उष्ठ्या° XZ ओष्ठ्यादि° X वरउप्पो. L. 6. BZ वामंट्ठियाइं C (F!) X °ट्ठियाइं C वामोट्ठिओ X वामाट्ठिउ. B वक्षते XZ वत्थी° L. 7. B वरइत्थं C (F!) वरेइच्छं Z चरेइच्छं. L. 8. BF वामंम्हि CX वामंनि Z वामम्हि XZ वत्थीउत्ति BCFXZ वाहि° BFZ °भमरंमि X ह्मि. L. 9. CX वड्डवास From तुज्झ to सिग्घे l. 10 torn off in G. C तुज्झ C °इच्छं X वरेइत्थी. L. 10. *cdd.* डियं X व BF खित्तंमि AEYZ वलविय° X चलवियं° EX °मय° AYZ °वारुया E °चारुया X °वरुअं A सिग्घो G सिघे. L 11. In G पयडे चु is torn off. BE चुल्लीमुलं चडि° From वडिसरं to एते torn off in G. X वा for च. L. 12. BCFXZ °डियं B चलवियं CFXZ वलवियं C वलमं B चारुअं X वारुअं L. 13. B. वं सप्फालं X पकट In G टम् । ऋज्वित्यन्ये । is torn off. X चुल्लीमूलं. L. 14. *cdd.* °डिया वलवियं CX कमागउ From गओ to वारुआ torn off in G. C वच लमयं तच्छ Z वच्च. L. 15. X वस° BCF वुच्चइ BF चडिसरे° CZ वडिसरकम्मे BF चारुआ C वारुया X वारुअं अम्मे.

थामम्मि ववत्थंभो कागे वसभुद्धविरसमुहा ।
कणभेअम्मि वरइओ वड्डणसालो अ छिण्णपुच्छम्मि ॥ ४९ ॥

ववत्थंभो बलम्। वसभुद्धो तथा विरसमुहो काकः। वरइओ धान्यविशेषः। अत्र वलग्गइ आरोहति। वग्गोलइ रोमन्थयति। वमालइ पुञ्जयति। वसुआइ उद्वाति। एते धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः। वड्डणसालो छिन्नपुच्छः॥ यथा।

वसभुद्धसद किं तुह हलिअ ववत्थंभएण जं पडिआ।
इह वरइएसु वड्डणसालवइल्ल व्व णेअ विरसमुहा ॥ ४३ ॥ [४९]

विसुवम्मि वओवत्थयवओवउप्फा वदिकलिअं वलिए ।
वहुहाडिणी वहूवरि ऊढा वहुधारिणी अ णववहुआ ॥ ५० ॥

वओवत्थं तथा वओवउप्फं विषुवत्। समरात्रिंदिवः काल इत्यर्थः। वदिकलिअं वलितम्। वहुहाडिणी वध्वा उपरि या परिणीयते। वहुधारिणी नववधूः॥ यथा।

वहुधारिणिं च वहुहाडिणिं च मोत्तुं गओ वओवत्थे।
मह पुत्तो दुइए वि हु वओवउप्फे ण इत्थ वदिकलिओ ॥ ४४ ॥ [५०]

L. 1. G थमम्मि BF चव° C ववच्छंभो A वसहुद्द° BF °वुद्द° C °भुद्द° X °भुद्द°. L. 2. E °भेइम्मि GXYZ °भेवम्मि CX विरईओ E वरईओ GZ °इउ BF वन्डण° CX वद्दुण° G वद्दुण° Z वट्टण° ABEFYZ व From अ to काकः torn off in G. YZ छिन्न°. L 3. C ववच्छंभो BF, C. 1 hd. वलं C °भुद्दो X °मुद्दो C *om.* तथा CF °मूहो G वरइउ. L. 4. From सुआइ to सालो torn off in G. X उद्वाति. L. 5. BF वन्डण° CX वद्दुण° Z वट्टण° L. 6. BFX °भुद्द° C °भुद्द° *edd.* हलिय BF ववछेभएण C वचच्छं° X ववत्थंसएण *edd.* पडिया. L. 7. Z धरइएसु B वद्दुण° perhaps the correct from. CFX वद्दुण° GZ वट्टण° BFZ °वइल CX °वइल्लु व In G from वइल to वउप्फा l. 8. torn off. BCFXZ णेय BF विरस° L. 8. BF विसुवंमि X विसुमंमि AZ वउवत्थ° B वओवत्थ° C वउवच्छ° X वउवउत्थंवउव° B °वउव° CEFZ °वउव° AE °उप्फा C °वप्पा G °उप्पा X °उप्फा *edd.* °कलियं. L. 9. BF *om.* वहुहाडिणी AYZ वहु° E वहूचरि Z वहूवरि EX वहुया° C 1. hd. वहुप्पा° C °रणी CG य Z व A °वहुआ C °वहूआ EGY °वहुया X °वहूया Z °वहया. L. 10. BF वउवत्थं C वउवउच्छं G वउवत्थ Z वउवत्थं BF वउव° CGZ वउव° C °उप्पं X °उप्फं From प्फं to हडाडिणी torn off in G. X विषवत् X °रात्रिंदिव C °दिवकालः. L. 11. BCFXZ °लियं BF कलितं Z वहुहाडिणी X ओपरि XZ वहुधारिणी. L. 12. B °धारणिं BG मोत्तुं C. 1 hd. गउ वउ° Z वउ° C °वच्छे Z °वच्छो. L. 13. C वि उ वउप्फे Z वउवउप्फे C इच्छ GZ °लिउ.

वइरोअणो अ बुद्धम्मि वड्डणमिरं च पीणम्मि ।
वइवलओ दुण्डुहए वक्कडबंधं च कण्णआहरणे ॥ ५१ ॥

वइरोअणो बुद्धः । वड्डणमिरं पीनम् । वइवलओ दुन्दुभसर्पः । वक्कडबंधं कर्णाभरणम् ॥ यथा ।

करुणा वइरोअण तइ वड्डणमिरबाहुधरिअधरवलए ।
सेसो चलवक्कडबंधो वइवलउ व्व लुलउ जलहिम्मि ॥ ४५ ॥ [५१]

चूडम्मि वलयबाहू कलकण्ठी वणसवाई अ ।
वग्गोरमयं लुक्खे सरहे वणपक्कसावओ चेअ ॥ ५२ ॥

वलयबाहू चूडकाख्यं भुजाभरणम् । वणसवाई कलकण्ठी । वग्गोरमयं रूक्षम् वणपक्कसावओ शरभः ॥ यथा ।

वरवलयबाहु वग्गोरमयसरा तुह पुरो वणसवाई ।
तुज्झ पिअस्स य पुरओ ण सो वि वणपक्कसावओ सूरो ॥ ४६ ॥ [५२]

वाढी वणिअसहाए वायं गन्धम्मि उच्छुए वाऊ ।
मुहपूरिअतिणवज्जे वाली वामी अ इत्थीए ॥ ५३ ॥

L. 1. E वइरो° C. 1. hd. °रोआणा 2. hd. रोअणा GYZ य C बुद्दंमि G बु° BF GZ वड्डणमिरिं CX वड्डणसिरं Y °वड्डणमिरं E °मिणं C *om.* च. L. 2. B चइव° AGZ °लउ ABFGXYZ डुंडुहए C °भए B °बंधं C °बधं X °बंध A व G कन्न° X °हरणा. L. 3. From वइरो° to वक्कड° torn off in G. X बुद्धः BF वड्डण° CX वड्डणसिरं Z वड्डणमिरिं B वइचलओ B °बंधं. L. 5. *cdd.* वड्डणमिरबाहु° (X °सिर°) BF °धुरिव° CGXZ °धरिय.° L. 6. CG (F!) Z *om.* चल X वल° B °बंधो X °वलओ C व X लुलओ In G from डबंधो to हू कल° l. 7. torn off. L. 7. ABCFYZ °बाहू E °बाइ *cdd.* य. L. 8. C 1. hd. उग्गोर° AGZ °सावउ GZ चेव X वेय Y चेव. L. 9. BGZ °बाहू CX चूलका° From जामर° to ओ (G उ) शरभः torn off in G. B चण° X वेणसवाई BF °मयां रूक्षं. L 10. X °सावउ Z °सवउ. L. 11. B चलवलय° F बलवलय° BX °बाहु C (F!) °बाहू X वग्गोरे° BF °सरा पुरो तुह. L. 12. C तुझ *cdd.* पियस्स (X पियस्क) GZ वि for य G पुरउं From पक्क° to ऊ in वाऊ l. 13 torn off in G. X स्सरो Z सुरे. L. 13. E वाढी BCEFZ वणिय° X वणय° E वायं Y वाअं BEF उच्छुए C उच्छूए Z उच्छुवं A वाहू BF वऊ. L. 14. ABEFGXYZ °पूरिय° C पुरिय° C °वयं X °वज्जां F वाली *cdd.* य C इच्छीए.

वाढी वणिक्सहायः । वायं गन्धः । वाऊ इक्षुः । वाली मुखमारुतापूरिततृणवाद्यम् । वामी स्त्री ॥ यथा ।

वाउअवाडे वाढिअ वालीसद्देण अण्णवामीओ ।
किं रे णिरास कोक्कसि वोक्कडवायं णिएसि ण हु अप्पं ॥ ४७ ॥ [५३]

वारो चसए वाहा य वालुआ वाणओ वलयआरे ।
गीवाइ वाहणा वावडो कुडुम्बिम्मि वामरी सीहे ॥ ५४ ॥

वारो चषकः । वाहा वालुका । अत्र वाइ म्लायतीति धात्वादेशेपूक्तमिति नोक्तम् । वाणओ वलयकारः । वाहणा ग्रीवा । वावडो कुटुम्बी । व्याकुलार्थस्तु व्यापृतशब्दभवः । वामरी सिंहः ॥ यथा ।

वाहामज्झे वामरिकडीउ वाणयवहूउ वारकरा ।
किं कम्बुवाहणाओ पेक्खिअ वावड विमूढो सि ॥ ४८ ॥ [५४]

वारिज्जो वीवाहे वासंदी वासुली अ कुन्दम्मि ।
वावयवावणिवासाणीओ आउत्तछिद्दरच्छासु ॥ ५५ ॥

वारिज्जो विवाहः । वासंदी तथा वासुली कुन्दः । वावओ आयुक्तः । वावणी छिद्रम् । वासाणी रथ्या ॥ यथा ।

L. 1. X वणिगु° B वाअं F वाअं C 1. hd. *om.* वायं गन्धः C °मरुतापुरित° From मारुता to सद्देण l. 3 torn off in G. L. 3. BF वाओअवाडे XZ वाउय° BFX वाढिय C *om.* वाढिअ CGX अन्न°. L. 4. CX निरास C कोक्कसि वोक्कसि CGZ वोक्कड° X वोक्कवायं. L. 5. ABEFX वसए CEXYZ वालुया From लुआ to री सीहे l. 6 torn off in G. Z वालउ E वलय° Y वलआरे Z °आरो. L. 6. Z गीवाइ A कुडिंबि (sic). B कुडंबिम्मि C (F !) कुडंबिम्मि E कुडम्बिम्मि X कुडंयम्मि वोमरी B, C 2. hd. सीहो. L. 7. BFX वषकः G वाला In X from वाइ to नोक्तम् is written twice X स्नापयतीति for म्लाय° (twice) BGZ °पूक इति नोक्तः L. 8. G वाणउ From. कारः to वः वामरी l. 9 torn off in G. B कुंडंगी C कुडुम्बी F कुडंगी X कुडुंबी C 1 hd व्याकुला° X व्यातुला Z व्यापृत°. L. 9. BF वमरी. L. 10. G. धाहा° BF °वज्जे C 1. hd. °वझे 2. hd. °वज्झे BF °वडीउ C °वहूओ B वार° L. 11. BF किं किंतुवा° C किं किंचु° G कंबुवाहणाउ X चुवाहणाओ BFXZ पेक्खिय C पेक्खिया G पक्खिय From इ वि° to वावय l. 1 next page torn off in G. CX विमूढेहु. L. 12. AX वासुंदी *cdd* य C कंदंमि. L. 13. Z वावाय. G वायवणिवणिवासा° ABFGX °णीउ C °णी उत्तच्छिद्द° G छिद्द° A °च्छासु. L. 14. G वारिज्जो BF वासली C कन्दः GZ कंदः B वाचओ. Z व वेणी From वावणी to वासुलि° l. 1 next page torn off in G. L. 15. BF रथ्या.

वावयकुमार वासंद्दिन्त वासुलिद्दईइ वारिज्जे ।
जं दिक्खिओ सि ता मा वासाणिं सुलहवावणिं भमसु ॥ ४९ ॥ [५५]

वाउल्लो पलविरए वायारो सिसिरवायम्मि ।
वाणीरो जम्बू वायाडो कीरे किमिम्मि वाडिल्लो ॥ ५६ ॥

वाउल्लो प्रलपनशीलः । वायारो शिशिरवातः । वाणीरो जम्बूवृक्षः । वायाडो शुकः । वाडिल्लो कृमिः ॥ यथा ।

वाडिल्लो व्व पुणो रम वाणीरवणम्मि तीइ असुचीए ।
तुममगणिअवायारो णिग्घिण वायाडवाउल्ल ॥ ५० ॥ [५६]

वालप्पं विप्पं तह णङ्गूले वाविअं पसारिअए ।
गण्डयमिगम्मि वाडिमविडोमिआ वायणं च लाहणए ॥ ५७ ॥

वालप्पं तथा विप्पं पुच्छम् । वाविअं विस्तारितम् । वाडिमो तथा विडोमिओ गण्डकमृगः । वायणं भोज्योपायनम् । अत्र वासाहू भेक इति वर्षाभूशब्दभवत्वान्नोक्तः ॥ यथा ।

वाडिम विडोमिएसुं वालप्पत्थोडणाइ ताव कुण ।
वाविअविप्पे सीहे पुण जम्बुअवायणं होसि ॥ ५१ ॥ [५७]

L. 1. B वाचय° BF °द्दत्तीइ GZ °द्दनीइ CX °द्दन्तीइ against metre. L. 2. GZ दिक्खिउ BF सुलवावणिं. L. 3. X धाउउल्लो A पलवरए AY वाआरो AB °वाअंमि In G. from वायम्मि to वाउल्लो l. 5 torn off. L. 4. A बाणीरो BG जवूं C जंबू थारो BF, C 2 hd. वायारो X वायड्डो E किमम्मि BF वारिल्लो. L. 5. G जंबू°. BFX वायारो BF शुष्कः L. 6. G किमिः L. 7. BF °ल्लोः C च BF वाणीरमणंमि BX असुचीए From वाडिल्लो to मगणिअ° l. 8. torn off in G. L. 8. B तुममगणि° BCFGXZ °गणिय° G °यारा B णिग्घिणि Z °वाउल्ला. L 9. E चालप्पं C 2. hd. लंगूले E णंगू ABFXYZ वाविय C वाठियं E वाविपं G चाविये cdd. °रिषए. L. 10. BF गड्डय° From म्मि to विपं l. 11. torn off in G. B चाडिम° cdd. °मिया A लहणे. L. 11. B वाचियं CFGXZ वावियं GZ °मिउ. L. 12. X गडकमृगः B भोज्यो° G भोज्यापनयनं BF वसोहू From हू to मविडो° l. 14. torn off in G. C 1. hd. वर्षामिशब्द° X वर्षामूशब्द°. L. 13. CXZ °न्नोक्तम्. L. 14. BF विडामएसुं BFZ °त्थोडणाइ C °च्छोऊणाइं G °च्छोडणाइं X °च्छोकण्णाइं. L. 15. cdd. वाविय° BF °विप्पे CZ जंबुय° G जंबुय° BF °वाहणं.

वाडंतरा कुडीरे वामणिआ दिग्घकट्ठवाडीए ।
वावडयं वोच्चत्थं विवरीअरयम्मि णिद्दिट्ठं ॥ ५८ ॥

वाडंतरा कुटीरम् । वामणिआ दीर्घकाष्ठवृतिः । वावडयं तथा वोच्चत्थं विपरीतरतम् । केचिद्युगपत्परिवर्तितमुखयोः स्त्रीपुंसयोर्मुखजघनकमाहुः । यदाह ॥ वोच्चत्थमौपरिष्टकमाहुः स्त्रीपुंसयोः परस्परतः ॥ यथा ।

वामणिअन्तरवाडंतराइ सुण्णाइ तह तए रमिअं ।
जह सहि वावडयपिओ वोच्चत्थं अज्ज वि भरेइ ॥ ५२ ॥ [५८]

तुरयम्मि वासवारो सिरआहरणम्मि वालवासो अ ।
वावोणयं विकिण्णे णट्ठपडिग्गाहयम्मि वामणिओ ॥ ५९ ॥

वासवारो तुरगः । वालवासो शिरआभरणम् । वावोणयं विकीर्णम् । वामणिओ नष्टप्रत्यादाता ॥ यथा ।

ण्हाण रिउवहूणं वावोणयकणयवालवासाण ।
तुह वासवारवाला वामणिआ हुन्ति कुमरवाल णिव ॥ ५३ ॥ [५९]

साणम्मि वासवालो सुरणाहे वाणवालो अ ।
वारसिआ मल्ली कणए वालंफोसवालिआफोसा ॥ ६० ॥

L. 1. A कुडीए From कुडीरे to नरा कुटीरम् l. 3 torn off in G. *cdd.* °णिया E दिघ° B °कट्ट°. L. 2. B वोच्छत्थं CX वोचच्छं E वोचत्थं Z वोच्चत्थं *cdd.* विवरीय°. L. 3. BF कुडीरं C कुटारं From टीरम् to यं तथा torn off in G. BCFXZ वामणिया X °काष्ट° BCFX °वृत्तिः BZ वोच्चत्थं. In G विपरीत° is torn off L. 4. X केचित युग° From युगप° to द्वा विसी l. 4. stanza 61 torn off in G. B °पुंसयोः मुखेज° C °योरेवज° X योः रेवज° Z °जघनमाहुः. C यदाहुः BZ वोच्चत्थ° C (F !) वेचच्छ° C (F !) XZ °मौपरिष्टिक°. L. 6. C वामणियंतरवाडंतरिवइ 2. hd. °तारिइ (sic) X वामाणियं° Z °वाडंनरम्मि सुत्तम्मि तह C सुणाइ BCFXZ रमियं. L. 7. X वावडपिउ Z °पिउ BXZ वोच्चत्थं. L. 8. E सिरअहिरणम्मि X °अहरणम्मि *cdd.* य. L. 9. E वावो° Z वावा° X वावोण्णयं A णट्ठुपडि° C णट्ठ° X णट्ठगाह° AZ °णिउ. L. 10. B सिर°. X वामणिउ (°ड !). L. 12. C पहाण B रिऊ° X रिओ°. L. 13. CX °वारवारा BCFXZ °णिया Z *om.* हुन्ति X कुमारवाल. L. 14. BF सणंमि E वासबालो *cdd.* य. L. 15. *cdd.* °सिया E बार्ल° BF *om.* सवालिआफो A °वालिया° CEXYZ °वालिया° XZ °फोसो.

वासवालो श्वा । वाणवालो इन्द्रः । वारसिआ मल्लिका । वालंफोसं तथा वालिआफोसं कनकम् ॥ यथा ।

वारसिआइ महाबल सुवासवालरह वाणवालपिअ ।
तुममच्चिऊण वालंफोसपिओ लहइ वालिआफोसं ॥ ५४ ॥

अत्र वाहिप्पइ व्याह्रियते । वावंफइ श्रमं करोति । इति धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ ॥ [६०]

वाहगणो मन्ती दद्दुरडे वायडघडो विसी सारी ।
विल्हं च धवलवण्णे विपित्तविहसिव्विआ विअसिअम्मि ॥६१॥

वाहगणो मन्त्री । कप्रत्यये वाहगणओ । वायडघडो दर्दुरकाख्यो वाद्यविशेषो भरते प्रसिद्धः । विसी करिशारिः । विल्हं धवलम् । अत्र विसा आखुरिति वृषशब्दभवः । विड्डा लज्जेति व्रीडाशब्दस्य तैलादिपाठात् डस्य द्वित्वे सिद्धमिति नोक्तौ । विपित्तं तथा विहसिव्विअं विकसितम् ॥ यथा ।

तुह णिव विपित्तगुण विहसिव्विअविल्हजस चत्तकरिविसिआ ।
वाहगणएहि मुक्का वायडघडवायणा हुआ रिउणो ॥ ५५ ॥ [६१]

विच्छोहो विरहे विरसं वरिसम्मि विसढो अ णीराए ।
कमलासणो विसारी विढणा पण्ही चमूइ विसरो अ ॥ ६२ ॥

L. 1. Z इंद्रः BCFZ °सिया X °सिय. L. 2. BCFXZ वालिया° X फोसं. L. 3. BXZ °सिआइ C (F!) °सिआइं BX महाबल X सुवालहर Z सुवासरह C वाणपिय (sic) Z °वाल° XZ °पिय. L. 4. X तुह° Z °मच्चिऊण C वालफोसपउ लहइ X वत्तियओ for वाल° Z °पिउ BCFXZ वालिया° L. 5. CX वाहप्पइ. L. 7. E वाह° A °गणउ X °गणोओ A ददुराड E दद्दुरडे X दद्दुर Z २डुरडे A °घडो X °घडो वित्तकरि सरी A सारे. L. 8. B व C °वण्णो A *om.* विपित्त Z विपत्त° B °विहसि° C (F!) °विड्डि° ABEXYZ °व्विया Y विय° BCFXYZ °सिअंमि. L. 9. X वाहगणेओ Z °गणउ C वाद्या° X °विशेषः L. 10. C 2. hd. मारने C प्रसिद्धम् C विशी X वित्त C *om.* शारिः X विनं for विल्हं. From खुरिति to विपित्तं l. 12. torn off in G. X आखुगति C वृश्य° Z वृषभशब्द°. L. 11. BF विश for विड्डा Z °पाठाड्डस्य R द्विस्ये Z सिद्धे इति. L. 12. BFGXZ °सिव्वियं C °सिविय X कथितं for विकसितं. L. 13. GZ निव B °सिव्वियविल्ह° C 2. hd. FGXZ °व्विय° C 1. hd. °विय X °विल्हजस BCFX वत्त° C (F!) °विसया BFZ °विसिया. From रिविसिआ to णो in रिउणो l. 14. torn off in G. L. 14. BF °णएहिं X हुआ. L. 15. B विच्छोहे A विरत AX विसम्मि E *om.* विरसं *edd.* व. L. 16. BF पन्ही चमूइ XYZ व From अ to नीराग torn off in G.

विच्छोहो विरहः । विरसं वर्षम् । विसढो नीरागः । नीरोग इत्यन्ये । विषमवाचकस्तु विषमशब्दभवः । विसारी कमलासनः । विढणा पार्ष्णिः । विसरो सैन्यम् ॥ यथा ।

विसढ विढणा वि ण तुहं तप्पइ विच्छोहिआ तुमए ।
कामविसरेसमहुणो दिणं पि मण्णइ विसारिविरसं व ॥ ५६ ॥ [६२]

विहई वुन्ताकीइ विरुवे विक्खासविरुअवेलुंका ।
विलयविओलविहण्णा सूरत्थाविग्गपिञ्जणेसुं च ॥ ६३ ॥

विहई वृन्ताकी । विक्खासो विरुओ वेलुंको त्रयोऽप्यमी विरूपार्थाः । विलओ सूर्यास्तमयः । विओलो आविग्नः । विहण्णं पिञ्जनम् ॥ यथा ।

विक्खासविहइकच्छे विहण्णहत्थं पि सव्वविरुअं तं ।
विलए जं रमसि तओ वेलुंको तुह ण को वि अविओले ॥ ५७ ॥ [६३]

विग्गोवो आउलया विक्खणवितता य कज्जम्मि ।
विसिणो अ रोमसे फाडिए विरिकं च पिञ्जिए विहयं ॥ ६४ ॥

विग्गोवो व्याकुलभावः । विक्खणं तथा विततं कार्यम् । विसिणो रोमशः । विरिकं पाटितम् । विहयं पिञ्जितम् ॥ यथा ।

महविक्खणविग्गोवे तं अणुणिन्तीइ तइ कयं विततं ।
विहयालया सि जं सहि णक्खविरिका य पुलयविसिणा ॥ ५८ ॥ [६४]

L. 2. C विढणा X पार्ष्णि. G सोम्यं. L. 3. From वि to काम° torn off in G. BCFXZ विच्छोहिया CZ तुमा तुमए. L. 4. CXZ °सरेमुमहुणो C दिण्णंमि मण्णइ X दिणंमि BF मन्नइं G मन्नइ G विसारि° X °विरस BCFZ च X व्व. L. 5. E वुत्ताकीइ Z वुंताकीइ BF विरुवे C विक्रोस° E विक्खासं° A °विरुअ° EY °विरुव° X °विरय° G °वेलुका Z वेल्लुंका. L. 6. E विलयं° ACEG (F!) XYZ °विउल° From विहण्णा to विहइं torn off in G. C सुरच्छा° C °पिंजण्णेसु चा. L. 7. B om. विहई G विरउ GZ विलयो. L. 8. B सूर्यास्तमनः C (F!) XZ सूर्यास्तसमयः add. विउलो X आविग्नः. L. 9. X विक्खासं From सविहइ° to व्वविं° torn off in G. B विहण्णकच्छं BCF सव्व°. L. 10 G ज CX वओ G तउ B वेलुक्को BG अविउले C (F!) Z अविउलो X अविओला. L. 11. EX °वितता E कज्जमि. L. 12. EX विसणो BCEFGXYZ य From मसे to विहयं torn off in G. B विरक्कं A पंजारिए (sic) B पिंजिए Z पिंजियं E विहियं. L. 13. X विग्गेवो B °भवः G विखणं X वितनं B विशिणो. X विसणो BF विरक्कं. L. 15. From णविग्गोवे to विततं incl. torn off in G. Z om. तइ. L. 16. G विहियालया B लक्खविरक्का X णविरिक्का BF पुलयसिविणा XZ °विसिणा च.

लज्जाइ विलिअविड्डणावेड्डणा तहेअ वेलूणा ।
सब्भाणुम्मि विडप्पो विडओ अ विहुंडुओ चेअ ॥ ६५ ॥

विलिअं विड्डणा वेड्डणा वेलूणा एते चत्वारो लज्जार्थाः । यत्तु विलिअं विप्रियं तत् व्यलीकशब्दभवम् । केचित् वेलणयं लज्जेत्याहुः । विडप्पो विडओ विहुंडुओ त्रयोऽप्येते राहुवाचकाः । विज्जुला विद्युत् । विलया वनिता । एतौ शब्दभवौ । तथा विराइ विलीयते । इति धात्वादेशेषूक्त इति नोक्तः ॥ यथा ।

गयविड्डणे गयवेड्डणो विलिअसहिए सवेलूणो ।
विडयारिवल विहुंडुअघोरम्मि विडप्पघोरो सि ॥ ५९ ॥ [६५]

धट्ठे विसारओ तह विरिज्जयविलुंपिआ अणुगइट्ठा ।
भल्लायए विसमयं विप्पवरं तह य वेअड्डं ॥ ६६ ॥

विसारओ धृष्टः । विरिज्जओ अनुचरः । विलुंपिअं अभिलषितम् । विसमयं विप्पवरं वेअड्डं त्रयोऽप्यमी भल्लातकार्थाः ॥ यथा ।

अविरिज्जओ सि कुट्टिअ विसारय किमम्हए विलुंपेसि ।
विप्पवरोविअ गन्तुं वेअड्डवणम्मि विसमयं भुञ्ज ॥ ६० ॥ [६६]

L. 1. C लज्जाई X लज्जाय ABCFGYZ विलिय° EX विलय° E (BG !) °विड्डणा° X विड्डणो° C °वेड्डणा E ° वेड्डणा A वेड्डणविड्डणा Perhaps °विड्डणावेड्डणा is the correct reading. BCFGYZ तहेय EX तह य A only य B चेलूणा E वेलूणा From लूणा to यत्तु torn off in G. X वेलूणा. L. 2. A विडउ C 1. hd. वितुउ cdd. य A विहंडउ CEFX विहुडओ YZ विहुंडओ ABCFY चेय X चेअ Z चेव. L. 3. BZ विलियं C (F !) विलयं X विलय BCF विड्डणा (B °ड्डु° !) X विड्डणा X वेड्डणो BF वेलूणा BZ यत्तु BGXZ विलियं C (F !) विलयं. L. 4. Z तद्व्यलीक° X om. शब्द CX अन्ये for केचित् Z केचिद्वेलणयं B चेलणयं In G from वेलणयं to या अंमुअ° l. 7. st. 71 torn off. Z विडउ C (F !) विहुंडओ Z विहंडुओ. L. 5. BF विद्युली विज्जुय X विद्युला Z विज्जुली BF विराइ. L. 6. B °पूक्तः C (F !) XZ °पूक्ता इति नोक्ताः. L. 7. B °विड्डणे X °वेड्डणे BCFXZ विलिय° X सवेलूणो. L. 8. X om. विडयारिवल BCF °वल B विहुंडु° X विहुडु° Z विहंडुय° BF °अप्पोरंमि. L. 9. C विरिज्जय° 2. hd. °ज्जय° cdd. विया C °इट्ठा. L. 10. Z भल्लायए C विप्पमयं A वेसट्टं BCFX वेयट्टं EY वेयड्डं Z वेयड्डं. L. 11. BX विरज्जओ C विहसओ 2. hd. °ज्ज° Z विरिज्जउ B अनुचर X विलुंपियं BF अभिलिखितं. L. 12. BCF वेयट्टं X वेअट्टं Z वेयट्टं. L. 13. BX अविरिज्जिओ C अविरसउ 2. hd. °रज्जउ Z अविरज्जिओ BCF कुट्टिय X कुट्टिय Z कोडिय BCFZ किमम्हए X किमंवए C विलुंपेसि. L. 14. X विप्पचरोविप्पचरोविय BZ °विय CFX °विय BFXZ वेयट्ट° C वेयट्टं वण° BF विस भुंज C 1. hd. भुज.

सूईविद्धे विब्भेइअं चउरगइहयम्मि विक्कमणो ।
कीडे विलुंपओ णिसि च विड्डिरिल्ला विडंकिआ वेई ॥ ६७ ॥

विब्भेइअं सूच्या विद्धम् । विक्कमणो चतुरगतिस्तुरगः । विलुंपओ कीटः । विड्डिरिल्ला रात्रिः । विडंकिआ वेदिका ॥ यथा ।

एअं विडंकिअठिअं पलोइउं विड्डिरिल्लवइवयणं ।
किमविब्भेइअकण्णय विलुंपए दलसि विक्कमणगमणो ॥ ६१ ॥ [६७]

पच्छातावम्मि विणिव्वरं च कोसुम्भयम्मि विरहालं ।
विच्चोअयविब्भवणा उवहाणे तह विआलुओऽसहणे ॥ ६८ ॥

विणिव्वरं पश्चात्तापः । विरहालं कुसुम्भरक्तं वस्त्रम् । विच्चोअओ तथा विब्भवणं उपधानम् । विभमणं इत्यन्ये । विआलुओ असहनः ॥ यथा ।

विब्भवणे विच्चोईकए भुए जूडके अ उल्लिहिए ।
जइ विरहालवईए कुवसि विआलुअविणिव्वरो होही ॥ ६२ ॥ [६८]

धाणा विलिंजराओ विअंगिअं णिन्दिअत्थम्मि ।
विकेणुअं च विकेज्जे विकराले विडिच्चिरं चेअ ॥ ६९ ॥

L. 1. C om. विद्धे ABCFY °इयं EXZ °इव BF चओर°. L. 2. B विलिंपओ C 1. hd. विलु° A °पउ AC om. च BF व A विडिरिल्ल BF विड्डारिल्ला C विड- रिल्ल Z विहिरिल्ला B विडंकिय AC (F ?) XYZ °किया E विडकिया BCF वेई. L. 3. BCFZ °इयं X °ईयं सून्या° C चतुरगः X °स्तुरग. L. 4. X विड्डरिल्ला B °रिल्लो BCFXZ °किया. L. 5. BCFXZ एयं BCFXZ विडंकिय° B °ट्ठियं CF °ठियं BF °इयं C पलोइ X पलोइयं Z पल्लोविअं BCFX विड्डरिल्ल° Z विडिरिल्ल° BF °वइवइणं. L. 6. BF किमवि° C किमवि° BFXZ °ब्भेइय° C °ब्भइय° X °कणया Z विलुंपप C °गमणे, L. 7. C पच्छता° A विणिच्चरं BF व्विणि° C णिभूरंवरं 2. hd. विणिव्विरं Y कोसुम° E °हाल. L. 8. A,C 2. hd. (B ?) XY विच्चो° Z विब्भोयय° add. विया° (Y as above) AZ °लुउ BCEFXZ सहणे. L. 9. C विणिव्विरं X °व्विरं C 2. hd. X विच्चो° Z विच्चोयओ. L. 10. BF विभमणमित्य° CX विभायणमित्य° Z विब्भमणमित्यन्ये BCFZ वियालुओ X विआलओ. L. 11. BF, C. 2. hd. विच्चोई° X विच्छोई° Z विच्चोई X नुए for भुए Z व X ओल्लिहिए. L. 12. BF वियालुअ° CX वियालूअ° Z विलुयविणिव्वरो C °विणिव्वरो X विणिव्वेरो C होहि. L. 13. E धाणो A °राउ A विअंगअं YZ °गियं ABEFXYZ णिंदिय° A °डम्मि E °त्थमि. L. 14. B °णुअ EY °णुयं C विकिज्जे BF विडिच्चरं Z विडिच्चिरं ABFYZ चेय C वेय.

विलिंजरा धानाः । विअंगिअं निन्दितम् । विक्केणुअं विक्रेयम् । विडिच्चिरं विकरालम् । विडिंचिअं इत्यन्ये ॥ यथा ।

विरहविडिच्चिर अङ्के तीइ विअंगिअसहीइ कुट्टन्ति ।
मुत्ता विलिंजराउ व तुमं तु विक्केणुएत्थिरयसत्तो ॥ ६३ ॥ [६९]

कोमलअबलङ्गीए विलिव्विली विहरिअं च सुरयम्मि ।
विप्फाडिअं च विद्दंडिअं च विप्पिंडिअं च णासिअए ॥ ७० ॥

विलिव्विली कोमलनिःस्थामतनुः । विहरिअं सुरतम् । विप्फाडिअं विद्दंडिअं विप्पिंडिअं त्रयोऽप्येते नाशितार्थाः ॥ यथा ।

विप्फाडिअसाहिम विद्दंडिअपारेवएहि कयराव ।
विप्पिंडिअभयलज्जं विलिव्विलीविहरिअं भरिमो ॥ ६४ ॥ [७०]

पुव्वण्हभोअणजलोल्लेसु विआरिअविरल्लिआ चेअ ।
भच्छिअजलहिसु विमइअविसालया तह विहाडणमणत्थे ॥७१॥

विआरिआ पूर्वाह्णभोजनम् । विरल्लिअं जलार्द्रा । विस्तारितार्थं तु तनोतेरादेशे सिद्धम् । विमइअं भर्त्सितम् । विसालओ जलधिः । विहाडणं अनर्थः ॥ यथा ।

L. 1. Z विलिञ्जराः X धाना X अंविगिय for विअं° CZ °गियं X निंदितार्थं X विक्केणूअं Z °णुयं Z विडिच्चिरं. L. 2. BF विडिंचियं C विडंचियमित्यन्ये X विडंचियं Z विडिंचियमित्यन्ये. L. 3. CDX विरहे BFZ °विडिच्चिर° CX °डिचिरंगे Z वियंगिय° BCFX °गिय° CX मुट्टंति. L. 4. BF पुत्ता CDX मुत्ता Z विलंज° BCFXZ °राओ BF विक्केणुपत्थिरहसत्तो C विक्केणुएद्दुरियसत्तो D विक्केणुइद्दिरयासित्तो X विक्केणुअद्दु (°द्दु°!) रियसत्तो Z °थिरय°. L. 5. BCFXYZ °अबलं° E °लंगिए X लंगिए C °विली ACEXYZ विहरियं BF विरहियं. L. 6. X विप्पा° cdd. °डियं ABEFXYZ विद्दुंडियं C °डिय प (delet 2. hd.) AY विप्फिडियं BF विप्पंडियं CEXZ °डियं B नासियए CE (F!) YZ णासियए. L. 7. B विलिव्विरी C (F!) विलिविली X विलिविली BCFXZ °निस्थाम° BCFXZ विरहियं X स्थगतम् BF विप्फोडियं X विप्पा° CXZ °डियं BCFXZ °डियं. L. 8. BCFX विप्पंडियं Z विप्पिडियं X नासितनासितार्थाः. L. 9. X विप्पा° BCFXZ °डिय° (twice) X om. साहिम विद्दुंडिअ CZ °सहियम BXZ °वएहिं C (F!) °वगेहिं. L. 10. B °डिय C (F!) X विप्पंडिय° Z विप्फिडिय° B विलिव्विरि° C (F!) °विरी X विलिविरि° Z °विरहियं BCFX °रियं BF भरिमे. L. 11. BF पुव्वण्ण° CZ °भोयण° Y °जलुल्लेसु cdd. वियारिय° C °विल्लिया ABEYZ °ल्लिया FX विरिल्लिया ACYZ चेय BF चेव. L. 12. ABCFXYZ भच्छिय° cdd. विमइय° C 1. hd. °मणच्छे. L. 13 BCFXZ वियारिया BCFX पूर्वाह्ण° C 2. hd. पूर्वाण्ह° BFZ विरल्लियं C वरिल्लियं 2. hd. विरिल्लियं X विरहियं CXZ जलार्द्र. L. 14. BXZ °देशासिद्धं BCFXZ विमइयं B भत्सितं CZ °डनं X विहाणनं.

गुणमणिविसालय तुहं विहाडणगयाण वेरिअसिसूण ।
विमइअगुरूण अंसुअविरल्लिआणं विआरिआ कत्तो ॥ ६५ ॥ [७१]

मलिणम्मि विसंवायं विअओलिअमवि विअंसओ वाहे ।
णट्ठे विऊरिअं तह कोलाहलयम्मि विमलहरो ॥ ७२ ॥

विसंवायं तथा विअओलिअं मलिनम् । विअंसओ व्याधः । विऊरिअं नष्टम् । विमलहरो कलकलः ॥ यथा ।

मयणविअंसय विअओलिओ विसंवायकम्मणा तं सि ।
जलहरविमलहरविऊरिआ विरहिणीउ जं हणसि ॥ ६६ ॥

अत्र । विहोडइ ताडयति । विउडइ विप्पगालइ नाशयति । विच्छोलइ कम्पयति । विढवइ अर्जति । विरोलइ मथ्नाति । विअट्टइ विलोट्टइ विसंवदति । विसूरइ खिद्यते । विसट्टइ दलति । विहीरइ विरमालइ प्रतीक्षते । विडविड्डइ रचयति । एते धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः ॥ [७२]

काले कज्जअयाणे विलुत्तहिअओ तरङ्गए वीली ।
वीची लहुरच्छा वीसुं जुअए वीलणं च पिच्छिलए ॥ ७३ ॥

L. 1. Z विलडण° corr. विहाडण° C वरियसिसूणा X वेरियसिस्तण. L. 2. BCFXZ विमइय° B °गुरुण CGXZ अंसुय° *cdd.* °ल्लियाणं BCFX वियारिया. L. 3. From वायं to लिअं l. 5. torn off in G. A विअउलिवं विअंसउ B वियलिअमवि C (F!) Z वियल्लियमवि C 2. hd. विउलि° X विअउ° Y वियओ° EXY °लियम° EXY विअंसओ ABF °सउ C वाहो E बाहे. L. 4. Z णट्ठे *cdd.* °रियं. L. 5. BZ तथा विउलियं C (F!) X तथा विउलिअं X मलिनं CX वियंसओ G °सउ B °रिय CG (F!) XZ °रियं. L. 6. B °कल. L. 7. G °वियंसय Z °विअंसिय G विअ–उ X विअओलिओ G विसवाय° BCF कंमणा. L. 8. BCF °हराविऊरिया X °हरावि° Z °हराओविऊरिया B विरहि° Z विरह° C °णीउं. L. 9. X ताड्यति BCF विओडइ BF विप्पगालइं नोड्डायति. L. 10. BF विढइ CXZ अर्जयति In G from अर्जति to विलोट्टइ torn off. BF विअट्टइ C विट्टइ X विट्टइ Z वियडइ X तिलोट्टइ X विस्तरइ BFX खिद्यति. L. 11. X विसट्टइ Z विसट्टइ C विहारइ C विड° X विहविड्डइ G ° विड्डइ Z °विड्डइ. L. 13. काले क torn off in G. E कज्जयआणो X कज्जय° A विलित्त° G विलुक° ACEXY °हियओ GZ °हियउ Z वीली. L. 14. X ची for वीची A °रत्था BFX जुयए C जअए E जुवए BF पवीलणं च पिच्छलए.

विलुत्तहिअओ यः काले कार्यं कर्तुं न जानाति । वीली तरङ्गः। वीची लघुरथ्या । वीसुं युतकम् । पृथगित्यर्थः । सामस्त्यवाचकस्तु वीसुंशब्दो विष्वक्शब्दभवः । वीलणं पिच्छिलम् । अत्र । वीसालइ मिश्रयति । वीसरइ विस्मरति । एतौ धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ ॥ यथा ।

जं णिसि वीचीए जलवीलीगयवीलणत्तणाइ तुमं ।
ण गओ सि हविअ वीसुं तं दइअं ता विलुत्तहिअओ सि ॥६७॥ [७३]

वुप्फं च सेहरे गहगहिए वेप्पो पसुम्मि वेंढी अ ।
वेलं च दन्तमंसे वेणो विसमे णईतूहे ॥ ७४ ॥

वुप्फं शेखरः । वेप्पो भूतादिगृहीतः । वेंढी पशुः । वेलं दन्तमांसम् । वेलेत्यन्ये । वेणो विषमः सरिदवतारः ॥ यथा ।

वेंढिं हणिउं जण्णे धावसि वेप्पो व्व विप्प जडवुप्फ ।
तो वेणाओ पडिओ पडिअदसणमूलवेल लहसु फलं ॥ ६८ ॥ [७४]

वेत्तं च अच्छवत्थे विडम्बणाए अ वेलंवो ।
वयणिज्जे वेणिअवेसणा य मउअम्मि वेअल्लं ॥ ७५ ॥

L. 1. BF विलुत्त° C 1. hd. वित्तहियउं C 2. hd. XZ °हियओ G °अउ X जानानि From ली to युतकम् l. 2 torn off in G. L. 2. BF वीसं GZ सामर्थ्यवाच° G वीसु° BF विष्वग्शब्द° G विष्वक° X विष्वग्°. L 3. CX पिच्छलं C विसालइ. B मिश्रययति C एते From पूक्ताविति to जलवीली° l. 5 torn off in G. Z ७२ for यथा. L. 5. BCF निसि वीवीए Z वीचीइ C °गेय° Z वालत्तणाइ. L. 6. X णे BF गागओ स CG गउ *cdd.* हविय BF दइ (sic) C दइउं GZ दइयं X दइओ C °हिअउ G °हियउ Z °हियओ. L. 7. A वुप्पं F वुप्फं B व AG वेप्हो BF वप्पो C विप्पो E वेप्पे X पसुं A वेंटी BCF वेढी X वेंढा Y वेंढी From ढी to णईतूहे l. 8 torn off in G. ABXYZ व C (F !) चा. L. 8. C 1. hd. X व A दत्तमंसे Y दंतमासे which is equally correct C विसामणईत्तहे BF णइ° A णईत्तारे X णइत्तारे Y णाईवूहे. L. 9. X शेषर B वप्पो C विप्पो X स्तनादिगृहीतः C (F !) °हीताः BCFX वेंढी G वेण्ढी CZ °मासं B चेले°. L. 10. G विणो X विषमसरि°. L. 11. B वेंढि CG वेण्ढि X वेढिं B, C 2. hd. F हणिओ Form उं to पडिअ° *om.* G. BF वेप्पे CX विप्पो Z विप्पु C च BF जलवुप्फ. L. 12. *cdd.* वेणउ (X as above) *cdd.* *om.* पडिओ *cdd.* पडिय° BF °मुल° Z° सुण° X °मूण° G °मूण-हसु X लसु. L. 13. E वित्तं Z अत्थ° C °वच्छे BFZ विडंवणाए C विलंवणाए *cdd.* च E वेलंवो B वेलंवो. L. 14. B विणिय° AEFGXYZ वेणिय° C वेणिया° G °वेसया ण म° BF, C 2. hd. मओअ° EX वेयल्लं.

वेत्तं अच्छवस्त्रम् । वेलंबो विडम्बना । वेणिअं तथा वेसणं वचनीयम् । वेअल्लं मृदु । वेअल्लं असामर्थ्यमित्यन्ये ॥ यथा ।

वेअल्लवेत्तमेअं अवेणिअं पामराण दंसन्तो ।
अण्णाणत्तणवेसणवेलंबं लहसि वणिउत्त ॥ ६९ ॥

अत्र वेसणं ओष्ठ्यादिकं केचित्पठन्ति ॥ [७५]

वेसाइ वेल्लरी वेइआ सलिलहारिणीए अ ।
वेंढिअवेप्पुअवेरिज्जा वेढिअसेसवासहाएसु ॥ ७६ ॥

वेल्लरी वेश्या । वेइआ जलहारिणी । अङ्गुलिमुद्रावाचकस्तु वेदिकाशब्दभवः । वेंढिअं वेष्टितम् । वेप्पुअं शिशुत्वम् । भूतगृहीतमित्यन्ये । वेरिज्जो असहायः । एकाकीत्यर्थः । वेरिज्जं साहायकमित्यप्यन्ये । यदाह गोपालः ॥ असहायं वेरिज्जं साहायकमपि च केचिदिच्छन्ति ॥ यथा ।

अन्धारवेंढिआसुं दिसासु जं भमसि दिअर वेरिज्जो ।
गयवेप्पुअ तं णूणं तं वेल्लरिवेइआहि हरिओ सि ॥ ७० ॥

अत्र वेल्लइ रमते इति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् ॥ [७६]

L. 1. BG वेलंबो F वेडंबो C विलंबना *edd.* वेणियं X वसणं. In G नीयं वे° torn off. L. 2. BGZ वेअल्लमसाम° X वेअल्ल. L. 3. G वयल्ल° Z वेयल्ल° *edd.* °मेयं अवेणियं (Z °मयं) X दंसतो. L. 4. BF अण्णाणत्तण° From °णत्तण to °वाचकस्तु l. 8 torn off in G. B वेलंवं C (F!) हलसि Z वहसि °उत्ता. L. 5 BZ वेसणमोष्ट्यादिकं (Z° कं) C (F!) वेसपेणमो° X वेसएमोष्ट्या°. L. 6. BF वेसाइ AZ वेल्लिरी C 1. hd. विल्लली EX बिल्लरी *edd.* वेइया X °हारिणीए *edd.* य. L. 7. A विण्ढिअ° B वेंढिय° CE (F!) Z वेण्ढिय° X वेंठिय° Y वेंटिय° E °वेप्पुवेरिज्जा ABCFXYZ वेढिय° X °असहाएसु. L. 8. BCFZ वेल्लिरी X बिल्लरी BF *om.* वेश्या BCFXZ वेइया X सलिलहारिणी X *om.* from अङ्गुलि° to °भवः incl L. 9 BF वेंटियं C विण्टियं C 2. hd. वेण्ढियं GXZ वेण्ढियं B वेष्टितं C वेप्पुयं GZ °गृहीतमप्यन्ये. From रिज्जो to असहायं l. 10 torn off in G. B असहायः CZ असहाय X असहा. L. 10. X वेरिज्जा हायक° B सहायक° X असहाय Z वरिज्जं B साहायकमव X सायायक°. L. 11. BCFX *om.* च C *om.* from दिच्छन्ति to दिअर l. 12. L. 12. BF °वेंटियासुं GZ °वेण्ढियासु (Z °सुं) X °वेटियासुं X नमसि for भमसि CX दिअर X वेरिज्जे From रिज्जो to त्र वेल्लइ l. 14 torn off in G. L. 13. C °वेप्पुअ यं X यं for तं Z °वेप्पुअ यं B णूणं F णूणयं BF वेल्लरि° CZ वेल्लिरि° BCFXZ °वेइयाहिं B हरिसिओ सि C 1. hd. हरिउ. L. 14. C रमतेति X रमतीति Z रमत B° धूक्त इति नोक्तः.

मणिआरघरोलीसुं वेडिअवेसंभराओ अ ।
वेलुलिअं वेरुलिए वेअडिअं तह य पच्चुत्ते ॥ ७७ ॥

वेडिओ मणिकारः। वेसंभरा गृहगोधा। वेलुलिअं वैडूर्यम्। वेअडिअं प्रत्युप्तम्॥ यथा।

वेसंभरासिरोमणिवेलुलिआहरणमुप्पलच्छीए।
वेडिअ जइ देसि तुमं होसि तओ तीइ हिअयवेअडिओ ॥७१॥ [७७]

वेडइओ वाणिअए कलुससुराए अ वेंढसुरा ।
भमरम्मि वेणुणासो संकडए वेडिकिल्लं च ॥ ७८ ॥

वेडइओ वाणिजकः। वेंढसुरा कलुषा सुरा। वेणुणासो भ्रमरः। वेडिकिल्लं संकटम्॥ यथा।

महुपाणन्धे अम्हे णिए वि वेडइअ वेणुणासे व्व।
किं लोअवेडिकिल्ले वेंढसुरं देसि पाणिअं खिविअ ॥ ७२ ॥ [७८]

वेवाइअमुल्लसिए वेल्लाइअमवि अ संकुइए ।
वेसत्तणम्मि वेसक्खिज्जं उसहम्मि वोवालो ॥ ७९ ॥

वेवाइअं उल्लसितम्। वेल्लाइअं संकुचितम्। वेसक्खिज्जं द्वेष्यत्वम्। अयमोष्ठ्यादिः प्रायेण। वोवालो वृषभः॥ यथा।

L. 1. BF मणियाघरो° CEGXYZ मणियार° E °लीसं *cdd.* वेडिय° ABFG, C 1. hd. Z °राउ *cdd.* य. L. 2. A वेरुलियं BCEFXYZ °लियं G °लिय ABFG XYZ °डियं From तह to संभरा l. 3 torn off in G. X तह ये तह य EZ अ Z पच्चुत्त. L. 3. CG वेलु° BCFGXZ °लियं. XZ वेअडियं BF मलुसं. L. 4. C वेसमरा° X शिरोमणि° *cdd.* °लुलियाइ° BF °णनुप्पल°. L. 5. *cdd.* वेडिय From मं हो° to अडिओ torn off in G. C होसी CX तउ BCFXZ हिययवेयडिओ. L. 6. AG वेडइउ EXZ वाणियए G चाणियए B कलस° E कलसु° *cdd.* य AXY वेंट° EG वेण्ड° X °सुवा. L. 7. BF वेणुणासो B सकडए E वेडिकलं X विडिकिल्लं व. L. 8. G °इउ X वेडिइओ BCFX वेंटसुरा G वेण्ट° From लुषा to वेडि° torn off in G. C 1. hd. विणुण्णासो 2. hd. वेणुण्णासो. L. 10. C अम्ह X अह्ने णिप C ति G वे BFGXZ वेडइय C *om.* वेडइअ C °ण्णासे C 1. hd. ब G व्वं. L. 11. C कि *cdd.* लोय° BCFX वेंट° G वेण्ट° B °सुरा C (F!) °सुर BCFX पाणियं G पाणिअं *cdd.* खिविय. L. 12. B वेवाविय° ACE (F!) XYZ वेवाइय° ABF वेल्लाइयम° C वेल्लोइयम° E चेल्लाइयम° In G from वाइअ° to वि torn off. *cdd.* य BF संकुयए Y संकुचिए. L. 13. ABCFY वेसत्त° EX वेसित्त° G वेसित्त° Z वेसत्° BFG वेसखिज्जं C 1. hd. °खिसं 2. hd. °खिज्जं E वेसिखिज्ज X °क्खिज्ज B उसहंसि Z ओसहम्मि E चोवा° X वोवाले. L. 14. *cdd* °इयं (twice) C वेसखेज्जं 2. hd. °क्खं F °सिज्जं X °क्खेज्ज. B अयमोष्ठ्या° Z °ष्ट्या° From ष्ठ्या° to यथा torn off in G. L. 15. Z वृषभो.

अमुणिअवेसाक्खिज्जं लज्जावेल्लाइअं इमं बालं ।
वेवाइअरोमञ्चो किं रे वोवाल छिप्पेसि ॥ ७३ ॥

अत्र वेरुलिअं वैडूर्यमिति शब्दभवम् । वेअडइ खचति । वेहवइ वञ्चति । वेमयइ भनक्ति । एते धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः ॥ [७९]

वोकिल्लो परसूरे तह वोज्झयवोज्झमल्लया भारे ।
अणुचिअवेसम्मि अ वोमज्झो वोरच्छवोद्रहा तरुणे ॥ ८० ॥

वोकिल्लो अलीकशूरः । वोज्झओ तथा वोज्झमल्लो भारः । वोमज्झो अनुचितो वेषः । वोमज्झिअं अनुचितवेषग्रहणमिति तु अस्यैव णिमन्तस्य सिद्धम् । वोरच्छो तथा वोद्रहो तरुणः । वोद्रहो ओष्ठ्यादिः प्रायेण ॥ यथा ।

वोकिल्लय वोरच्छय असिवोज्झं फलयवोज्झमल्लं च ।
किं वहसि वोद्रहीणं मज्झे एसो खु वोमज्झो ॥ ७४ ॥ [८०]

वोहारं जलवहणं णहसि अ चोद्दसिछणम्मि वोरल्ली ।
वोसेअमुब्भुआणे भरिउल्लट्टम्मि वोसट्टं ॥ ८१ ॥

L. 1. *cdd.* अमुणिय° CX °खिज्जं G °खिज्जः BFGXZ °लाइयं C °लाइमं *cdd.* बालं (Z as above). L. 2. *cdd.* वेवाइय° C वोव BF ठिप्पेसि C डिप्पेसि (?) X विप्पेसि. L. 3. BCFXZ °लियं G °लिअं From ति to वइ torn off in G. X शब्दनवम् BF खज्झति C विहवइ C विमअइ GZ वेमयइ. L 4. B °षुक्ताः. L. 5. X वोक्किल्लो G नथा BF *om.* वोज्झय° C वोझय° E वोज्झय° Y चोज्झयचो° C °वोझ Z °बोज्झ° EX मारो From भारे to च्छवोद्रहा l. 6. torn off in G. L. 6. ABEFXY °चिय° CZ °विय° ABCFXYZ य BCFZ वोमज्जो C वोमझो YZ वोरत्थ° C 2. hd. °वोड्डहा E °वोद्रह BF मरणे. L. 7. C वोक्किल्लो X विक्किल्लो BCFX °सूरः B वोज्जओ C वोझ° 2 hd. °झ° (F!) also next word. G °ऊ From नथा to रः torn off in G. BF वोमज्जो C °झो. BF अनुचितो From तो to सिद्धम् l. 8. torn off in G. L. 8. X वेष BF °ज्जिवमनु° C °झियनु° X °ज्झियमनु चित° Z °ज्झिअमनु°. Z वोरत्थो C *om.* नथा. L. 9. From मा to जल° l. 12. torn off in G. B ओष्ठ्या G उष्ठ्या° Z पायेणः L. 10. CX वोक्किल्लय Z वोकिल्लिय वोरत्थअ B °वोज्जं C °वोझं (F!) B °बोज्जमल्लं C °वोझ° (F!). L. 11. X वोद्रहीणं BF मज्जे C मझे BF वोमज्जो C वोमझो. L. 12. E वोहारं A जलवलणं EG XYZ य A वोद्दसि° E °गेद्दसि° C °च्छण्णंमि E °छणम्मि चो° X °च्छणंमि From चोद्दसि° to काहुत्ति l. 6. stanza 86 torn off in G. L. 13. ABCFXY वोसे॰ यमु° (A सो° ?) E वोसेयमु° Z वासेयमु° ABCFXYZ °मुब्भुयाणे E °मुज्झुयाणे Z ° उल्लहंमि E वोसट्टं Z वोसट्टं.

वोहारं जलस्य वहनम् । वोरल्ली श्रावणशुक्लपक्षचतुर्दशीभिव उत्सवविशेषः । केचिदिमामपि वोरल्लीमाहुः । वोसेअं उन्भुआणं । उन्मुखगतमित्यर्थः । वोसट्टं भुतोल्लुठितम् ॥ यथा ।

अंसयवोसट्टच्छी वोसेअहिआ य विरहतावेण ।
कह पेच्छे वोरल्लिं वोहारमिसा किमित्थ सहि णेसि ॥ ७५ ॥

अत्र । वोक्कइ विज्ञपयति । वोलइ गच्छति । एतौ धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ ॥ [८१]

वोकिल्लिअं च रोमन्थे तह वोभीसणो वरायम्मि ।
दारेगदेसखेत्तेसु वडो अ वणोऽहिआरसवचेसु ॥ ८२ ॥

वोकिल्लिअं रोमन्थः । वोभीसणो वराकः ॥ यथा ।

उप्पाइउमसमत्था जे चव्विअचव्वणं कुणन्ति कई ।
वोभीसणा फुडं ते वोकिल्लिअकारिणो पसुणो ॥ ७६ ॥

॥ अथानेकार्थाः ॥

वडो द्वारैकदेशः क्षेत्रं चेति द्व्यर्थः । वणो अधिकारः श्वपचश्च ॥ [८२]

वंठो अकयविवाहयणिण्णेहयखण्डगण्डभिच्चेसु ।
तणुवालिअभूअगहिएसुं वप्पो वण्णमच्छरत्तेसु ॥ ८३ ॥

L. 1. BZ *om.* पक्ष B तच्छव° B किंचिदिमामपि X केचिदेमामपि. L. 2. Z देनामपि BF वोरल्लीमाहुः C वेरेल्लामाहुः X चोरल्लामाहुः BCFZ वोसेयं X वोसेय BXZ उब्भु (X °डम°) याणं C (F?) उब्भुयाणं. B उन्मूख° X उन्तुख (!) X भतोल्लु°. L. 4. BF अंसुअ° XZ अंसुय° BCFXZ °हिया C विहर° (F?) L. 5. BF *om.* वोरल्लिं C वोरल्लिं C किमिच्छ X कमिच्छ B सह X णे (sic). L. 7. B वेकि° E वोकि° *edd.* लियं B व X तेह E चोभी° BF वोभीणो X वोभीसणे C विरायंमि XY add अथानेकार्थाः ॥ L. 8. BF दारगदेस° B चडो BEFX व C आ C 2 hd. वेगो ABF ऽहियार° C अहियार° Y अहिआर° Z हियारसवएसु Y °सवचेसु. L. 9. B वोकिलयं C (F?) XZ °लियं. L. 10. BF उप्पाइयम° X उप्पाइयाम° C °समन्छा BF चव्विय° Z चव्विय° CX चवियचव्वणं B कइ. L. 11 Z वोभीसणो BF फुडं B वोकिलय° CZ वोक्किलिय° F वोकिलय° X °लियकारणो C पिसुणो. L. 12. E अथाऽनेकार्था *om.* A. L. 13. C वेडो C वेणो BZ ऽधिकारः X अधिकार. L. 14. A वण्ठो E वणो Z वण्ठो C °णिण्णेहय° C 2. hd. del य. Z °निन्नेहयखड° BF °गंडभिभि° Z °गंडासिच्चेसु E °भित्तेसु X °भित्तेसुं. L. 15. A °वलिअ° BCEFZ °वलिय° XY °बलिय° CX °भूय° BF °भूअहिगएसुं A °एसु Z °गहेएसु X वणम° BZ °मत्थरत्तेसु.

वंठो अकृतविवाहो निःस्नेहः खण्डो गण्डो भृत्यश्चेति पञ्चार्थः । वप्पो तनुर्बलवान् भूतगृहीतश्चेति त्र्यर्थः । क्षेत्रवाचकस्तु वप्रशब्दभवः । वण्णं अच्छं रक्तं च । अत्र । वले निर्धारणनिश्चययोः । वणे निश्चयविकल्पानुकम्प्यसंभावनेषु । एतौ शब्दानुशासने निपातावुक्ताविति नोक्तौ ॥ [८३]

झाडझडीसु वडप्पं वरडी तेलाडिदंसभमरेसु ।
विअसन्तकलयलेसुं वयलो सेणणउलेसु वल्लाओ ॥ ८४ ॥

वडप्पं लतागहनं निरन्तरवृष्टिश्च । वरडी तैलाटी दंशभ्रमरश्च । दंशश्चासौ भ्रमरश्चेति विग्रहः । यदाह । वरडी तैलाटी स्यादिति । दंशभ्रमरविशेषो वरडीति च । वयलो विकसन् कलकलश्चेति द्व्यर्थः । वल्लाओ श्येनो नकुलश्च ॥ [८४]

खेत्ते घरे अ वलयं सुन्दरबहुसिक्खिएसु वत्तड्डो ।
वयणं मन्दिरसेज्जासु वप्पिणो खेत्तउसिएसु ॥ ८५ ॥

वलयं क्षेत्रं गृहं च । वत्तड्डो सुन्दरो बहुशिक्षितश्चेति द्व्यर्थः । वयणं मन्दिरं शय्या च । वप्पिणो क्षेत्रमुषितश्च ॥ [८५]

वल्लरमरण्णमहिसक्खेत्तजुवसमीरणिज्जलवणेसु ।
सालविडङ्केसु वरंडो साहेज्जविकचेसु वग्घाओ ॥ ८६ ॥

वल्लरं अरण्यं महिषः क्षेत्रं युवा समीरो निर्जलदेशो वनं चेति सप्तार्थम् । वरंडो प्राकारः कपोतपाली चेति द्व्यर्थः । वग्घाओ साहाय्यं विकासितश्च । अत्र । वलइ आरोपयति गृह्णाति च । वंफइ वलति काङ्क्षति च । एतौ धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ ॥ [८६]

L. 1. Z वंटो अकृत° BCFX निस्नेहः X भत्यश्चेति B °वंल°. L. 2. Z चेति for च. L. 3. BF वलं C वेले X निर्द्धारणनिश्चयचो C *om.* योः । वणे निश्चय. Z वण BCFZ °कंप्पस° X °ल्पानुकंभावनेषु. L. 4. X निपातानुक्त°. L. 5. BF ज्झाडज्जडीसु A °ढाडीसु C °हंसमम° X °दंतमम°. L. 6. ABEFXYZ वियसंत° C विलसंत° X वयणो Y वअलो A वण्णाउ Z वल्लाउ. L. 7. Z °वृष्टिश्चेति X वरटी C तेलाटी X दंसधमरश्च CX दंसणश्चा°. L. 8. X वराटी C तेलाटी. X वरडीदिति; *om.* च L. 9 Z वेयलो. L. 10. *cdd.* प E वलयं BZ °वहु° E सक्खिएसु ABCFXY वत्तहो (C °ड्डो !) Z वत्तट्टो. L. 11. Y वअणं BF मंदर° Z वप्पणो EX खित्त° C खेत्तें E °ओसिएसु. L. 12. X क्षेत्र घरं च BX वत्तहो C (F !) वेत्तड्डो Z वत्तट्टो B वहु°. L. 13. X शज्जा B °मुक्षितश्च. L. 14. AD वल्मरम° BC EF °सखेत्त° B °णियल°. L. 15. BF °विडंकोसु E °विटंकेसु BCFXZ साहिज्ज° EX °विकसेसु. L. 16. X अरिण्यं BF निर्जदेशो C निर्जरदेशो X निर्जल°. CZ समार्थः X समार्थ BF वरडो प्राकार. L. 17. X वेति B द्व्य (sic) X साहाय्यं B विक शितश्च X किसितश्च B चलइ. L. 18. B गृह्णाति C गृण्हाति BF वफइ चलति CX वंपइ C वलयति. BF काक्षति Z वा for च. From च to णं अहं L. 3 next page torn off in G.

अङ्कम्मि वट्टमाणं गन्धद्दव्वाहिवासभेए अ ।
वत्थाहरणम्मि तहा अब्भुदयावेअणम्मि वट्टवणं ॥ ८७ ॥

वट्टमाणं अङ्गं गन्धद्रव्याधिवासभेदश्च । वट्टवणं वस्त्राहरणमभ्युदयावेदनं चेति द्व्यर्थम् । अत्र वरहाडइ निःसरति धातवोऽर्थान्तरेऽपीति [सिद्धहेम॰ VIII, 4, 259] निषेधति चेति धात्वादेशोक्त इति नोक्तः ॥ [८७]

वाउत्तो विडजारेसु विल्लमच्छे विलसिए अ ।
ठाणविचालेसुं विक्खंभो दीहजघणेसु विक्खिण्णं ॥ ८८ ॥

वाउत्तो विटो जारश्च । वायउत्तो इत्यन्ये । विल्लं अच्छं विलसितं च । विक्खंभो स्थानमन्तरालं च । विस्तारवाचकस्तु विष्कम्भशब्दभवः । विक्खिण्णं आयतं जघनं च । अवतीर्णमित्यप्यन्ये ॥ [८८]

विडिमो सिसुमिअगण्डेसु दिट्ठवीसन्तएसु विव्वाओ ।
खलभिक्खवेज्जवाविअदाणेसुं विप्पयं चेअ ॥ ८९ ॥

विडिमो बालमृगो गण्डकश्चेति द्व्यर्थः । विव्वाओ अवलोकितो विश्रान्तश्च । विप्पयं खलभिक्षा वैद्यो वापितं दानं चेति चतुरर्थम् ॥ [८९]

L. 1. B वन्द्रमाणं BF धंगंध° C गंधं° ABEFXY गंधद्व्वा° Z गंधद्दुवा° E °भोए *cdd.* य. L. 2. C वच्छा° (F!) B °भरणंमि A °णमि Y अब्भुदआवे° AEXYZ °वेयणम्मि ACXYZ वट्टवणं (F!) B वन्द°. L. 3. C वट्टमाणं (F!) B वन्द° X वद्दमाणं Z °द्रव्यादिवास° BF वन्दवणं C वट्टअणं GXZ वट्टवणं From वस्त्राहरणं to वोऽर्था° l. 4. torn off in G. XZ °हरणं अभ्यु° L 4. B धातवो अर्थापीति CX अर्था° L. 5. X निषेधयति G निषेधति धाव-चेति. X °धूकाः; *om.* इति नोक्तः, L. 6. A वाउह्लो X विडजारे *cdd.* य. L. 7. From ठाण° to घणेसु torn off in G. AZ °विचालेसुं BCF °विचालेसु AGY °जहणेसु Z दीहजणेसु AC विक्खित्तं BF विक्खिण्णं GZ विक्खित्तं. L. 8. BCDF वाउअत्तो X वाउत्तो GZ अत्थं. L. 9. From विष्कम्भ° to यतं torn off in G. C °शब्दः। B विक्खिण्णं F विखिण्णं L. 10. X अव-तीण्णी° CX °मित्यन्ये. L. 11. B सिसुं° BCEFGXYZ °मिय° C दिट्ठ° G दिट्ट° C विचाओ G वेव्वाउ Z वेव्वाओ A °उ. L. 12. BFX °विज्ज° C 1. hd. °विज° *cdd.* °वाविय° GX °णेसु ABCFXYZ चेय From चेअ to कश्चेति l. 13 torn off in G. L. 13. BZ बाल° Z गंडश्चेति BCF विचाओ G °उ. L. 14. X चतुरर्थाः

विड्डिरमाभोगरउद्देसु विलासजघणेसु विच्छेओ ।
विहिगोसेसु विहाणो संझाचोरेसु अ विआलो ॥ ९० ॥

विड्डिरं आभोगो रौद्रं च । विच्छेओ विलासो जघनं च । विहाणो विधिः प्रभातं च । विआलो संध्या चौरश्च ॥ [९०]

विरहो रहकोसुम्भेसु वित्तई गव्विविलसिएसुं च ।
परिपाडिअम्मि विचिए विरलम्मि अ विच्छिअं होइ ॥ ९१ ॥

विरहो एकान्तं कुसुम्भरक्तवस्त्रं च । वित्तई गर्वितो विलसितं च । वित्तई गर्व इत्यन्ये । विच्छिअं पाटितं विचितं विरलं चेति त्र्यर्थम् ॥ [९१]

विमलिअमवि पण्णत्तं मच्छरभणिए ससद्दे अ ।
विसामिअममलोत्थरिएसु विलइअमहिज्जदीणेसु ॥ ९२ ॥

विमलिअं मत्सरभणितं सशब्दं चेति द्व्यर्थम् । विसामिअं विमलमुत्थितं च । विलइअं अभिज्यं दीनं च ॥ [९२]

हयविरलेसु विरिंचिरममलम्मि विरिंचिओ विरत्ते अ ।
फाडिअधारासुं विंचिणिअं वीअं च विहुरतकाले ॥ ९३ ॥

L. 1. B विड्डरिमा° C (F !) विड्डरमा° GZ विड्डिरमा° C °जहणेसु From घणेसु to सु विहा° l. 2 torn off in G. BF विच्छेउं A विछिद्उ. L. 2. X विहिगोसेस A विहाणो विहिविहाए संझा° E संज्झा° In A चोरेसु अ not legible. GYZ व BCFGXZ वियालो. L. 3. BF विड्डुरिंहं C विड्डिरं G विच्छेउ. L. 4. *cdd.* वियालो B संध्या. L. 5. C °कोसुं° C वित्तूई Z वितुई In G from विरहो to गव्वि° torn off. L. 6. EX परि° BCEFGXZ °डियम्मि In G विचिए विर° twice. X विएए विरलम्मि GYZ य BCFY विच्छियं G विच्छिअ. L. 7. X °रक्तं वस्त्रं B वित्तइ C 1. hd. (F !) X वित्तूई From गर्वितो to च्छिअं torn off in G. C वित्तूई L. 8. *cdd.* विच्छियं X पारिपाटितं G चे (sic) L. 9. *cdd.* °लियम° E पन्नत्तं C °णिए सद्दे In A ससद्दे not legible. *cdd.* य. L. 10. *cdd.* °मियम° A °लोइ° CX °लोच्छ° Y °लोत्थरिसु X °लोच्छनिए (!) ABCEFXYZ विलइयम° In G from अमहिज्ज° to समिअं torn off. L. 11. BCFXZ °लियं X पञ्चासं मत्सर° *cdd.* °मियं G विमलं समुच्छितं च विनं च । Z विमलं समुत्थितं च । BF विलईयं C विलिअइयं GXZ विलइयं L. 12. BF अथियं X व. L. 13. BF विरिंचिरमभिलंमि C विंचिर° C विरंचिओ G विगिचिउ Z विरिचिओ From विरत्ते to चिरो l. 1 next page torn off in G. *cdd.* य L. 14. B वाडिय° ACE (F !) YZ फाडिय° X फोडिय° ABF °रासु C °रासुं चि BFZ विचि° C बिरि° E चिंचि° X विधि° *cdd.* °णियं ABCFXY वीयं F बीयं Z *om.* बीअं C °रत्तकाले.

विरिंचिरो अश्वो विरलं च । विरिंचिरा धारेति केचित् । विरिंचिओ विमलो विरक्तश्च । विंचिणिअं पाटितं धारा च । अत्र विम्हरइ स्मरति विस्मरति चेति धात्वादेशेषूक्तमिति नोक्तम् । वीअं विधुरं तत्कालं चेति द्व्यर्थम् ॥ [१३]

वुण्णो भीओव्विग्गेसु चोरमुसलेसु वेलू अ ।
वेल्लो केसेसुं तह पल्लववल्लीविलासेसु ॥ १४ ॥

वुण्णो भीत उद्विग्नश्च । ओष्ठ्यादिरयं प्रायेण । वेलू चौरो मुसलं च । वेल्ला केशाः । वेल्लो पल्लवः । वेल्ला वल्ली । वेल्लो विलासश्चेति चतुरर्थो वेल्लशब्दः । अत्र वेव्वे भयवारणविषादामन्त्रणार्थेषु प्राकृतलक्षणे निपातेषूक्त इति नोक्तः ॥ [१४]

वेइल्लो उद्धीकयविसंठुलाविद्धसिढिलयंगेसु ।
वेआलोऽन्धतमेसुं वेआरिअमवि पयारिअकचेसु ॥ १५ ॥

वेइल्लो ऊर्ध्वीकृतो विसंस्थुल आविद्धः शिथिलतां गतश्चेति चतुरर्थः । वेआलो अन्धोऽन्धकारश्च । वेआरिअं प्रतारितम् । वेआरिआ केशाश्चेति द्व्यर्थो वेआरिअशब्दः ॥ [१५]

L. 1. C विरंचिरो X विरिचिरो GZ ऽश्वो BF विरिंचिरेति कश्चित CX विरंचिरा CX विरंचिओ G °चिउ. L. 2. X विरल्व BFZ विचिणियं C ब्रिंचिणयं X °णियं From पाटितं to विलासी l. 4 next page torn off in G. XZ विहरइ CZ *om.* स्मरति X *om.* विस्मरति L. 3. BCFXZ वीयं. X विधुरितं. L. 4. B चुण्णो E वुण्णो Z वुन्नो AXYZ भीउ° BF °विग्गेसु Z °व्विग्गे C °ग्गोसु चोरेमुललेसु 2 hd. °मुल° E °मुशलेसु E वेलु X वेलु अं Y वेलु य. L. 5. A वेल्ला वेल्लो Y वेल्ल°. L. 6. BF भीतः CX भीओ C 2. hd भीतो BXZ ओष्ट्या° C वेलु चोरो B वेल्लाः X वेल्लू X मुशलं. L. 7. C पल्लवश्च C वेल्ली. L. 8. C °वाएरण° 2. hd. °वारेण° C °दामंत्र°. C °लक्षणा F °लक्षणानि° X °लक्षणानिपातेषूक्तः C °षूक्ताः X *om.* इति नोक्तः. L. 9. A वेद्दो C वेइल्लो उद्धी° A °विसंडला B °विइसुंठुला° C °विसुंठलाविद्द ABCFXYZ °सिढिलियंगेसु. L. 10. CEXYZ वेयालो, आलो not legible in A. BCFZ अंध° ACEFXZ वेयारियमवि CY वेआरियमवि ABEYZ °रिय° BCF °कचेसु X °रियंकेसेसु Z कएसु. L. 11. C वेइल्लो BF उद्धी° CX ऊर्द्धी° BF विशंठुलः C विसंस्थूल Z विशंस्थुलः B गतांश्चेति Z गश्चेति B वेयालो Z विआलोंऽधो. L. 12. X *om.* अन्धो BF अंधका° CX अंधकारं च BFXZ वेयारियं C वेआरियं BF वेयारियं के° XZ वेया° CXZ °रिया C 2 hd. adds रिया. B द्व्यर्थः BCFXZ वेयारिय°.

वेहविओऽणायरकोवणेसु वेलाइअं च मिउदीणं ।
वेल्लहलो मउअविलासीसुं वोज्झरमईअभीएसु ॥ ९६ ॥

वेहविओ अनादरो रोषाविष्टश्च । वञ्चितार्थस्तु वञ्चिधात्वादेशसिद्धः । वेलाइअं मृदु दीनं च । वेल्लहलो कोमलो विलासी च । अत्र वेलवइ उपालभते वञ्चति चेति धात्वादेशेषूक्त इति नोक्तः । वोज्झरं अतीतं भीतं च । अत्र वोज्जइ त्रस्यति वीजयति चेति धात्वादेशेषूक्त इति नोक्तः ॥ [९६]

॥ इत्याचार्यश्रीहेमचन्द्रविरचितायां देशीनाममालायां सप्तमो वर्गः ॥

L. 1. X वेहविउ BCF अणायर° E णाय° *cdd.* °इयं BF, C 2. hd. मिओ°. L. 2. X विल्हलो BF, C 2 hd. मओअ° EX मिउय° Y मउय° Z °विलासीसु B वोज्झर मंतीभीण्सु F वोज्जमंतीभी° A वोज्जर° C वोझर° ACEXY °रमतीतभी° Z °रममीतभी° X adds ॥ इति सप्तमो वर्गः । L. 3. BF अनादरो वृष्टश्च After °विष्टश्च C 2. hd. inserts on margin : वेलाइयं मृदु दिनं (sic) च. X °सिद्धाः X वेलाइयं मदु BF, C 1. hd. Z *om.* वेलाइअं मृदु दीनं च; see preceding note; X has these words after °विष्टश्च in the preceding line. L. 4. From वइ उपा° to त्वाचा° l. 7 torn off in G. L. 5. BF वोज्जरं C वोसरं C वोसइ XZ वोज्झइ X त्रेस्यति C विजयवि 2. hd. °यइ. L. 7. In G विरचि and from देशी° to मुएसु l. 2 next page torn off. BC FXZ °तायां स्वोपज्ञदेशिशब्दसंग्रहवृत्तौ (X *om.* वृत्तौ). A वर्गं ACX add: समाप्तः B adds ॥ ग्रंथाग्रं ॥ ३९५ ॥ छ ॥ द ॥ Z adds ॥ ग्रंथाग्रं ॥ ३९५ ॥ E only has ॥ इति सप्तमो वर्गः ॥ छ ॥ Y only सप्तमो वर्गः ॥

अष्टमवर्गे प्राकृते शषौ न संभवत इति सादयः प्रस्तूयन्ते ।

सीहकुमुएसु सढिसंफा सहसंधारिआ जोग्गे ।
सत्ती वंकतिवयवट्टुलदारू सत्थसेहिआ य गए ॥ १ ॥

सढी सिंहः । संफं कुमुदम् । सहो तथा संधारिओ योग्यः । सत्ती वक्रपादत्रयं वृत्तं दारु । यदाह ॥ पल्लङ्कपायसरिसं तिदारुअं उद्धणिमिअआयरिसं । तं जाणसु सत्तिं ॥ इति । गोपालस्तु ॥ सत्ती कलसाधारो दारु भवेत्तल्पसमसमुच्छ्रयणम् ॥ इत्याह । सत्थो तथा सेहिओ गतः ॥ यथा ।

संफच्छी सढिमज्झा संधारिअसयणसेहिए दइए ।
सत्तीसत्थं कलसं रयन्तसहवारिणा भरइ वइआ ॥ १ ॥ [१]

संगा संडी वग्गा संपा कञ्ची सरा माला ।
संखो बन्दी सरली चीरीइ सरत्ति सहसत्थे ॥ २ ॥

संगा तथा संडी वल्गा । संपा काञ्ची । सरा माला । संखो मागधः । सरली चीरिका । सरत्ति सहसा ॥ यथा ।

L. 1. Y has simply सकारादिः ॥ X अष्टमे X शेषौ. L 2. A सीहि कु° X सीहि कु° C 1. hd. कुसु° C °सढी° B °संफा CEX °सम्फा E °सधा° A °रया BCEFX YZ °रिया From आ जो° to कपाद्° l. 4 torn off in G. X जोग्गो. L. 3. EX °तिवय° C °वट्टुल° X °यट्टुल° BFX °दारु A सच्छ° X सत्थि° *cdd.* °सेहिया. L. 4. BCFX सम्फं Z सहे X सधारिओ B चक्र°. L. 5. From इ पल्ल° to तिदारुअं° torn off in G. X पल्लंकप्पय° BF °सरिकं तिदा कप्पयसरिसं तिदारुअं GZ °रुयं BF उद्धमिमिय° C उद्धनियमिय° F उद्धमिमिय° G उद्धानमिय° X उद्धतिमिय° Z उद्धतिमिय° From °आय° to समुच्छ्रय° l. 6 torn off in G. BF °आयरसं C आउरिसं Z °आइरसं L. 6. BCFXZ सत्तिमिति BF कलशा° X यद्वाह BF भवेत्तल्पसमुच्छ्रय° G समुच्छय° X च्छ्रयण-मिति आह Z °च्छ्रयणमित्याह C सच्छो. L. 8. CXZ सम्फच्छी G स्फ° From च्छी to यण° torn off in G. B °मज्जा C (F 1) °मज्ञा BCFXZ °रिय° X *om* सय C °सहिए L. 9. From सत्ती to भरइ torn off in G. CX °सच्छं BF कलशं *cdd.* दइया (X इया) L. 10. BF संढी CE सण्डी BF वग्गा E सग्गा GX सम्मा Z कंर्या. L. 11. ABCFG वंदी Z चंदी A वीरिइ C °रिइ. L. 12. GX सगा C सण्डी BX वला X सम्मा From संपा to सरली torn off in G. L. 13. X वीरिका.

समरे संखवहूए सरलिझुणीइ दढसंपसरिआए।
सुहडे सरत्ति वालिअसंगे संडीइ धरिअए तुरओ ॥ २ ॥ [२]

सज्झोक्कं पच्चग्गे सउणं रूढे पसूणए सढयं।
सलली सेवा सभरो गिद्धे सद्धाइ सगयं च ॥ ३ ॥

सज्झोक्कं प्रत्यग्रम्। सउणं रूढम्। सढयं कुसुमम्। सलली सेवा। सभरो गृध्रः। सगयं श्रद्धा ॥ यथा।

तुह सज्झोक्के सढए सभरो मंससगएण सललिपरो।
होइ विलक्खो किंसुअसउणमिणं वा मलीमसमुहाणं ॥ ३ ॥ [३]

सत्थरसंगोल्लीसंगेल्ला णिअरम्मि संगहो मोब्भे।
सत्तल्ली सेहाली पसवजरा संभवो सुरा सविसं ॥ ४ ॥

सत्थरो संगोल्ली संगेल्लो त्रयोऽप्येते समूहार्थाः। शय्यार्थस्तु सत्थरो स्रस्तरशब्दभवः। संगहो गृहोपरि तिर्यग्दारु। केचित्तु सग्गहो मुक्तो इति पठन्तः सग्गहशब्दं मुक्तपर्यायं व्याचक्षते। सत्तल्ली शेफालिका। संभवो प्रसवजरा। सविसं सुरा ॥ यथा।

जायवसंगोल्लीणं खयं सुणन्ता वि खीवसंगेल्ला।
बुद्धिविहूणा संभवगय व्व सविसं विसं ति ण मुणन्ति ॥ ४ ॥

L. 1. X संखवहूर सरिज्झु° BF °ग्रुणीइ C °डुणीइ X दढसम्म° *cdd.* °सरियाए. L. 2. BF सरेत्ति BFGXZ वालिय° C वालियं° BF सडीइ CX सण्ढीइ BCFZ धरियए X धरिए From रिअए to उणं रूढे next line torn off in G. BF तुर (sic) X तुवओ. L. 3. C सझो° 2. hd. °ज्झो° Z पच्चग्गे सउण्णं BF सढियं Y सढअं. L. 4. C गिद्धे A गिद्धाइ C सद्धाइ. L. 5. C सझोक्कं. From सभरो to इ सज्झो° l. 7. torn off in G. X गध्रः L. 6. B अद्धा. L. 7. C सझो° G संभरो X सलरो G मंससगएण. L. 8. Z विलक्खओ BFGZ किंसुय° C °सउणिमिउणं (C 2. hd. del उ) वा मलीमससुहाणं. L. 9. C सच्छर° BF °संगिल्ला X °संगोल्ली From गेल्ला to the end of the line torn off in G. BCFXY णियरंमि Y मुब्भे. L. 10. E सत्तली E पसव°. L. 11. C सच्छरो B संगेल्ला G संगेल्लो X शयार्थस्तु. C सच्छरो BF श्रस्तशब्द° C °शब्दरु–भवः G °शब्दभः X °शब्दरसः L. 12. From हो गृहो° to सग्गहो torn off in G. C संग्गहो (F!) X सगाहो. G पठंत C (F!) संग्गह° B सग्गहं शब्दं X सगहशब्द. L. 13. B सत्तली. L. 14. G जायवस and then torn off to the end of the line. C संयं Z ख्वीवसंगेल्ली X °संगेल्लां. L. 15. BFG बुद्धि° CZ °विहीणा G °विहुणा X °विहीणो संभवमय C व C 1. hd. Z *om.* विसं GZ न.

बहुणो वि ण कापुरिसा हुन्ति महारम्भकज्जभारखमा ।
सच्चलिसत्थेरेहिं ण संगहो होइ कइआ वि ॥ ५ ॥ [४]

सण्णिअमोल्ले दप्पोद्धुरे सराहो दिए सवासो अ ।
संफाली पंतीइ सयग्घिसयत्ता घरट्टिमुइएसु ॥ ५ ॥

सण्णिअं आर्द्रम् । सराहो दर्पोद्धुरः । सवासो ब्राह्मणः । संफाली पङ्क्तिः । सयग्घी घरट्टी । शतघ्नीशब्दो येषां संस्कृते प्रसिद्धस्तेषां न देशी । सयत्तो मुदितः ॥ यथा ।

होसि सराहसवासय ण सयत्तो भोअणेण जं तुज्झ ।
रदसंफालिसयग्घी ण हु थक्कइ सण्णिअम्मि मुक्के अ ॥ ६ ॥ [५]

सण्णेज्झो जक्खे सव्वला कुसी सम्बरम्मि संखालो ।
संकरसाहीओ रच्छाए णिअडे सगेढं च ॥ ६ ॥

सण्णेज्झो यक्षः । सव्वला कुशी । संखालो शम्बराख्यो मृगविशेषः । संकरो तथा साही रथ्या । सगेढं निकटम् ॥ यथा ।

L. 1. BFGZ बहुणो X णामो for ण. L. 2. C °सच्छरेहिं CX न C इ for होइ From हो in संगहो to ल्ले दप्पो° l. 3. torn off in G. BCFXZ कइया CX इ. L. 3. ABFZ सण्णियमो° C सन्निय° E सल्लिमोल्ले X सल्लिय° Y सण्णियमल्ले दप्पु° G दब्बो° Z इवो° ABEGXY °द्धरे C °द्दुरे F °द्धरे *cdd.* य (X अ). L 4. BCF सइग्घि° ABCFGZ °सइत्ता X घरद्दि° BF °मुएसु. C 1. hd.° मुएसु. L. 5. BFGZ सण्णियं X सल्लियं C सन्नियं G दप्पो° X दर्प्पो° Z ब्राह्मणः From ह्मणः to ट्टी torn off in G. L. 6. B घरट्टी. *cdd.* सइत्तो L. 7. BFGXZ सइत्तो CXZ भोयणेण G भोयणेणं C तुझ. L. 8. Z रह° C °संपालि° Z न C संण्णिय° BFZ सण्णिय° X सण्णिमंमि From रद° to म्मि torn off in G. CZ मुक्के *cdd.* य. L. 9. C सण्णोझो 2. hd. °ज्झो GZ सन्ने° X सण्णेज्मो A सम्वर° BCFGZ संवर° EX संबर° Y तबर°. L 10. B °साहिउ AGYZ °हीउ X रच्छीए Z रत्थाए A णियडे BCF XY णियडे EGZ नियडे E संगेढ्ढ GZ सगेढं. L. 11. C सण्णिज्झो BF जक्ष Z सव्वला BF कुसी From लो to तथा torn off in G. BZ संबरा° C (F ?) संवरा° L. 12. C संगेढं G सगेढं.

वेससगेद्दे संकरमज्झे णं आसि तं सुहडमाणी ।
सव्वलहत्थो संखालभया किं भरसि साहिसण्णेज्झं ॥ ७ ॥ [६]

संखलिसंदेवा सङ्खपत्तसीमासु संगयं मट्ठे ।
सेणम्मि सवाओ संघाडी जुअले खलम्मि संभुल्लो ॥ ७ ॥

संखली शङ्खपत्रताडङ्कः । संदेवो सीमा । नदीमेलक इत्येके । संगयं मसृणम् । सवाओ श्येनः । संघाडी युगलम् । संभुल्लो दुर्जनः ॥ यथा ।

समरासंगय रिउखगसवाय गायन्ति मलयसंदेवे ।
चलसंखलिसंघाडीउ किण्णरी तुह जसं असंभुल्ला ॥ ८ ॥ [७]

असुअन्धि संधिअं सउली चिल्ला वइअरम्मि संघोडी ।
संपण्णसंपणा घयउरत्थगोहूमपिट्ठम्मि ॥ ८ ॥

संधिअं दुर्गन्धम् । सउली शकुनिका । संघोडी व्यतिकरः । संपण्णा तथा संपणा घृतपूरार्थगोधूमपिष्टम् ॥ यथा ।

रक्खसु तुमं असंधिअसंपणपायम्मि सउलिसंघोडिं ।
जं अज्ज आगमिस्सइ वल्लहसंपण्णभोअणो दइओ ॥ ९ ॥ [८]

L. 1. C वेसमगद्दे यं (del. 2 hd.) X वेसमगद्दे Z वस° B °गेद्दे B °मज्वे C °मझे 2. hd. °झ्से C असि. L. 2. C सचल° G सव्वलत्थो C °सणेसं Z °सण्णेजं From ण्णेज्जं to मासु torn off in G. L. 3. B मद्दे C मट्टे F मद्दे. L. 4. BF सवाउ X सव्वाओ B संघाडी X संघडी EGYZ जुयले A संतुल्लो BCF संबुल्लो. L. 5. X *om.* संखली BFX संखपत्र° GZ °पत्रं° X °रडंकः X °मेलकः From संगयं to गलम् torn off in G. L. 6. BFZ सवउ C 1 hd. संबुल्लो G संमुंल्लो. L. 7. G °खग°. L. 8. BCFX चल° B °ससलि° *cdd.* °डीओ (X °उ) BX किन्नरी CFGZ किन्नरी C असंतुल्ला. L. 9. From असु° to वइअ° torn off in G. A असुयूधि Z असुयंधि ABEFYZ संधियं X यं (sic) BF चिह्ला C 1. hd. Z चिल्ली C 2. hd., चिल्ली BF वइरंमि EX वइय C संघाडी. L. 10. A °संपण्णा घउर° C 1. hd. °रच्छ° C °पिट्टंमि EX °पेट्टम्मि G °पिट्टम्मि. L. 11. *cdd.* संधियं (X °धे°) BF संघोडो BF संपया From ण्णा to क्खसु torn off in G. C संपूणा L. 12. BF °पुरर्थ° CXZ पूरार्थ गो° L. 13. C रखसु BCFXZ असंधिय° G असंधियं° C °संघोडिं. L. 14. C अज्ञ Z आगिमस्सइ In G आग° वल्लहसंप is torn off. B संपण° C संपण्णो° GX °भोयणो Z °भोइओयणो GZ दइउ.

संजुद्दं सप्फन्दे सच्छहसरिसाहुला सरिसे ।
संभलिसण्हाईसहउत्थिअसुहउत्थिआउ दूईए ॥ ९ ॥

संजुद्दं ससन्दम् । सच्छहो तथा सरिसाहुलो द्वावप्येतौ सदृशार्थौ । संभली सण्हाई सहउत्थिआ सुहउत्थिआ चत्वारोऽपि दूतीवाचकाः ॥ यथा ।

संभलिसहउत्थिवरे सुहउत्थिअसच्छहेण कम्मेण ।
तं सण्हाई जं तुह मोणमसरिसाहुलं असंजुद्दं ॥ १० ॥ [९]

सत्तत्थो अहिजाए पडिवेसिअए सइज्झो अ ।
संजत्थो कुविए सद्दालं सिंदीरसिंखला णिउरे ॥ १० ॥

सत्तत्थो अभिजातः । सइज्झो प्रातिवेश्मिकः । सइज्झिअं तु प्रातिवेश्यम् । संजत्थो कुपितः । संजत्थो कोप इत्यन्ये । सद्दालं सिंदीरं सिंखलं त्रयोऽप्येते नूपुरार्थाः ॥ यथा ।

किं सत्तत्थे दइए संजत्था होसि राणिरसिंदीरे ।
तुह सद्दालपडिरवो ण सइज्झे सिंखलारवोऽण्णाए ॥ ११ ॥ [१०]

L. 1. From संजुद्दं to सरिसे torn off in G. ABFYZ संजद्दं C 1. hd. संद्दं 2. hd. संजद्दं E संयुद्दं A संफद्दे E सप्कंदे BEF C 2. hd. X सत्थइ° X °सरिसाउला सरिसो. L. 2. Z °सहा° BF सहउच्छियाउ (*om.* असुहउत्थि) CXY °सहउच्छियसुह-उत्थि (Y °च्छि°) याओ (X °उ) C 1. hd. Z °उत्थियसु° A °छियसुहउछियाउ E °च्छिय° G सण्हाई स–हउच्छिआउ X दूईए (sic) In E fol. 19 containing stanza 9 from सुहउत्थि° to stanza 51 आसुं उलूअए is wanting. L. 3. BFGZ संजद्दं C संजद्दं X सजुद्दं From ससन्दम् to उत्थिआ सुह l. 5 torn off in G. BF C 2. hd. Z सत्थहो BF सरिसाहुलो B द्वावप्येतौ. L. 4. BFGXZ °उच्छिया C °उत्थिया BF *om.* सुह° CX °उत्थिया G °ऊच्छिया Z °उच्छिया C च चत्वारो. In G ऽपिदूती° is torn off. X दूतीचकाः L. 5. From उत्थिवरे to जुद्दं torn off in G. BF °उच्छि° X °सुहउत्थिवर BCF °उच्छिय° X सुहउच्छियसत्थहेण Z सुहउत्थियसत्थ° C °हेणं. L. 6. X वं for तं C मोणेम° BF °साउलं BXZ असंजद्दं F °जद्दं. L. 7. *add.* °च्छो (XYZ as above) In G अहिजो is torn off. From वेसि to तु torn off in G. C °विसिअए BFXYZ °सिघए AX सइज्जो C सइद्दो Y सयज्झो *add.* च. L. 8. C सजज्छो X सद्दाल C संचीरं सिंखिला X सिंजीखलासिंर Z सिंजीर° L. 9. *add.* °च्छो (XZ as above) C 1. hd. *om* सत्त° अभि° C 1. hd सइख्खो 2. hd. °द्दो BFXZ सइज्झियं C °ज्झियं BF *om.* तु. C संजच्छो From त्थो कु° to तु पा° l. 16 page 319 torn off in G. L. 10. C संजच्छि कोप X इत्ये (sic) C 2 hd सिंचीरं Z सिंर्जीरं. C सिंखिलं B ऽपि नूपु° X त्रयोपि नूप° L. 11. *add.* °च्छे (X as above) Z दईए C संजच्छा BF °सिंदीरं. L. 12. C °पडिरवे णे BF सइज्झे C सइझे BCF सिखला° BCFX °वोण्णाए.

सयढा लम्बकचा संपत्थिअसयराहया सिग्धे ।
संपासंगं दीहे सलहत्थो दव्विआइहत्थम्मि ॥ ११ ॥

सयढा लम्बकेशाः । अत्र । सयली मीनः । सरडो कृकलासः । एतौ शकलिन्-सरटशब्दभवौ । तथा । संखाइ संस्त्यायते । सहइ राजते । इति धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्ताः । संपत्थिअं तथा सयराहं शीघ्रम् । संपासंगं दीर्घम् । सलहत्थो दर्व्यादीनां हस्तकः ॥ यथा ।

संपत्थिअ सयराहं तीइ घरे सावराह मा वच्च ।
जं अच्छइ वरसयढा संपासंगसलहत्थहत्था सा ॥ १२ ॥ [११]

सप्पे सराहओ संवेल्लिअसंवट्टिआ य संवरिए ।
सरिवाओ सीहरओ आसारे पेरिए सउलिअं च ॥ १२ ॥

सराहओ सर्पः । संवेल्लिअं तथा संवट्टिअं संवृतम् । सरिवाओ तथा सीहरओ आसारः । सउलिअं प्रेरितम् ॥ यथा ।

सरिवायम्मि सराहयघोरे संवेल्लिअं कुणसु माणं ।
जं सीहरयसउलिओ कुवइ असंवट्टिअं मयणो ॥ १३ ॥

L. 1. A असढ़ा B असढा लंब° X असवा Z सयवा X लंबकत्था ABF संपच्छिअ° CY संपच्छिय° XZ संपत्थिय° C 1. hd. *om.* सय BF सिग्धे. L. 2. C 1. hd. सहलच्छो 2. hd. सलहच्छो BXYZ दव्वियाइ° X °हच्छिम्मि. L. 3. BF अढा (sic) X असवा Z सयढा BF लंब° X लंब्ब° Z °केसाः BF सरलो कृकलाशः BF सकलिन° CXZ शकलिन°. L. 4. CXZ °शरट° CX °यति CX °षूक्ता इति Z °षूक्ताः, *om.* इति नोकाः L. 5. BFXZ संपत्थियं C °च्छियं. L. 7. BFXZ संपत्थिय° C सपच्छीय° B तीई. L. 8. XZ वरसयढा C सम्पा° BF °संगडलहत्था (*om.* हत्थ) L. 9. A °हउ BF सवेल्लय° XYZ संवेल्लिय° A °संवरिया BCFXYZ °संवट्टिया. L. 10. AZ °वाउ A °रउ BF °रए Z असारे C पेरियए *add.* लियं Z ends with सउलियं the remaining leaves of the Ms. being lost. L. 11. X स्माहउ सर्पः BF सवेल्लियं X सवेलियं BCFX संवट्टियं C 1. hd सीहओ आसरः L. 12. BCFX °लियं L. 13. CX सरिवाहंमि C सराहघोरे BCFX °लियं. L. 14. CX सीहरहसउ C कुवइ B असं° BCFX °ट्टियं.

इह ॥ सराहयं जाण पयलायं ॥ इत्यभिमानचिह्नसूत्रपाठे स्थितेऽन्योन्यपर्यायतया द्वावपि सर्पवाचकावित्यजानता पयलाओ शराहत इति व्याख्याय पाठोद्वखलेन यदुदाहृतम् ।

सरडो व्व विविहरूवो कओ सि तं जीइ सुहय तं चेअ ।
अणुणयसु मयणपयलाइअं हि मा मं कयत्थेसु ॥ १४ ॥

मयणपयलाइअं मदनशराहतामित्यर्थः । तदेतदसमञ्जसम् । यत्पूर्वदेशीषु पयलाओ सराहओ इति सर्पनाममध्ये पठितम् । अभिमानचिह्नेनैव स्ववृत्तावुदाहृतम् ।

अइपच्चलो त्ति हसिओ वाहो पल्लीइ वाहवहुआए ।
दट्ठूण अणिब्भिण्णं तिक्खपलासीइ पयलायं ॥ १५ ॥

एवं च । अधुनातनदेशीकाराणां तद्व्याख्यातॄणां च कियन्तः संमोहाः परिगण्यन्ते । किं वा परदोषोद्धट्टनेन । मोहापसारणार्थं त्विदमुक्तमित्यलं बहुना ॥ [१२]

संघासयसमसीसी फद्धाइ समुग्गिअं पडिक्खिअए ।
सत्थइअं साणइअं तेअविए सुमरिअम्मि सरभेअं ॥ १३ ॥

संघासओ तथा समसीसी स्पर्धा । समुग्गिअं प्रतीक्षितम् । यदाह ॥ प्रतिपालितं समुग्गिअं ॥ इति । अत्र प्रतिपालितशब्दस्य प्रतीक्षितमित्यर्थोऽस्माभिर्व्याख्यातः । यदि तु पालनमात्रं प्रतिपालितशब्दस्यार्थस्तदप्यस्तु । केवलं सहृदयाः प्रमाणम् । सत्थइअं तथा साणइअं उत्तेजितम् । सरभेअं स्मृतम् ॥ यथा ।

L. 1. BCFX पयलायमित्य° BCFX अन्यांन्य° L. 2. C पयलाइ सराहत. C यदूतं. L. 4. C च C कउ C सुयह BCF चेय X चेद. L. 5. X मणय° BFX °लाइयं C °पायलइयं C कयन्छेसु X कयन्छेसुं. L. 6. BCF मयणपयलाइयं X °लाइयं BCF मदनशराहतमित्यर्थः BF यत्पूर्वदेशेषु C पलाइओ L. 7. C 2. hd. °हउ X om. सराहओ C om. इति C 1. hd. om. स of सर्प° B पठितः X स्ववृत्तावुदाहृ॰. L. 8. BF अयचलो X अइपचलो C हसिउ C वाहोल्लीइ BCFX °बहुयाए. L. 9. C (F!) दट्टूण C अणिडिमणं X अणिवाडिमण्णं BF °ण्णं सपला° C तिखपलासी य. L. 10. X अधुनातेन° X °कराणां BX° व्यातॄणां C (F!) °तृणां. L. 11. C °टनेन X दृनेन C मोहा X उपसारणार्थं तु इद°. L. 12. C सघासमसीसी 2. hd. संघासओ A पच्चाइ B पद्धाइ CF पद्धाइ *edd.* ग्गियं° ACFXY °क्खियए B °क्खिवए. L. 13. A सत्थइयं BCFXY सच्छइयं *edd.* साणइयं A भेअविए BF तेआविए X तेयविए Y तेजविए ABFXY °रियम्मि C 1. hd. समेअं X सुरभेए Y सरभेयं. L. 14. X *om.* तथा C स्पर्द्ध X स्पर्द्धा BFX °ग्गियं C सिमुग्गियं 2. hd. सिसमुग्गियं. L. 15. BCFX समुग्गियमिति. X अस्माभि° L. 16. From नमात्रं to वाचय° l. 1. next page torn off in G. *edd.* सच्छइयं L. 17. *edd.* °इयं *edd.* सरभेयं.

साणइए सत्थइओ संघासयउद्धुरे ससमसीसी ।
समरसमुग्गिअखिण्णारिभुवसरभेअसत्थो सि ॥ १६ ॥ [१३]

संखद्रहो अ गोलाद्रहम्मि लद्धम्मि संपडिअं ।
सच्चिल्लयसंघयणा सच्चसरीरेसु सहरला महिसी ॥ १४ ॥

संखद्रहो गोदावरीह्रदः । संपडिअं लब्धम् । सच्चिल्लयं सत्यम् । संघयणं शरीरम् । सहरला महिषी ॥ यथा ।

संपडिअवम्महाणलतावा पीणत्थणी सहरल व्व ।
सच्चिल्लयसंकेआ संखद्रहं सरइ चारुसंघयणा ॥ १७ ॥ [१४]

संगोविअम्मि संजमिअं णिव्विवरम्मि संकडिल्लं च ।
साविहजन्तुम्मि अ सरलीआ संसप्पिअं च मङ्किअए ॥ १५ ॥

संजमिअं संगोपितम् । संकडिल्लं निश्छिद्रम् । सरलीआ श्वावित्संज्ञः प्राणी । कीटभेद इत्यन्ये । संसप्पिअं मङ्कितम् । उत्प्लुत्य गतमित्यर्थः ॥ यथा ।

सरलीअसूलतिक्खिअणहक्खए संजमेसि जीइ तुमं ।
संसप्पिअं कुण पुणो तीए च्चिअ संकडिल्लपेम्माए ॥ १८ ॥ [१५]

L. 1. BF साणइओ X माणसए BF *om.* सत्थइओ C °च्छं° C (F 1) °उद्दूरे From सि to सहरला l. 4 torn off in G. L. 2. BCFX °ग्गिव° BCFX °भेय° L. 3. BFXY संबद्दहो *cdd.* च (*om* X) BF °द्दहंमि X °दहम्मि C लद्धंमि *cdd.* °डियं. L. 4. BFX सव्विलय° A °लयं° ABF C 1. hd. X सव्व°. L. 5. In G गोदा° is torn off. C गोदावरि° X गोदावरीद्रहः *cdd.* संपडियं G लव्व (sic). B सव्विल्लयं X सविलयं From लयं to हिषी l. 6. torn off in G. BF संखणयं X सत्वं for शरीरं L. 6. From यथा to त्थणी l. 7. torn off in G. L. 7. *cdd.* संपाडिय° X °वम्महणा° C पीणच्छणी G सहरले G ब (!). L. 8. X सव्विलयसंकेया In G यसंकेआ सं is torn off. BF °द्दहं CGX °द्रह C वारु° L. 9. B सगोवि° ABCFXY °वियम्मि In G from संगो° to व्विवरम्मि torn off. ABCFXY °मियं C णिव्वि°. L. 10. BCF °जंतुमि ABCFXY य XY सारलीया ACGXY °प्पियं BF °प्पिय and *om.* च G संसप्पियं च given twice. A कंमिथए BCFGXY मंकियए. L. 11. *cdd.* °मियं BF संगोपितं G संकोपितं B सकडिल्लं BF रलोआ (sic) From आ to णी torn off in G. X श्वाविसंज्ञ. B केटभेद L. 12. From न्ये to था in यथा torn off in G. *cdd.* °प्पियं (X संसप्पिय) BF संकितंमुत्प्लुत्यगतमि° C अङ्कितमुत्प्लुत्य° 2. hd. मुत्प्लुत्य° X मंकितमुत्प्लुत्य. L. 13. G सरलीयसूल° C °सूल° BX °तिक्खय° CC (F 1) °तिक्खिय° C मंजमेसि. L. 14. *cdd.* प्पियं (X °प्पिय) C कुण धाणा G पुरो X पणो BF तीइ *cdd.* चिय.

घूअम्मि सहगुहो तह सत्तिअणा आहिजाईए ।
संखलयं सम्बूए संसाहणमवि अ अणुगमणे ॥ १६ ॥

सहगुहो घूकः । सत्तिअणा आभिजात्यम् । संखलयं शम्बूकः । शुक्तयाकारो जलजः प्राणिविशेषः शम्बूकः । संसाहणं अनुगमनम् ॥ यथा ।

संखलयदन्त हिण्डसि जं बाहिं सहगुहो व्व राईसु ।
ता तं गयसत्तिअणो किमम्ह संसाहणं कुणसि ॥ १९ ॥ [१६]

संडोलिओ अणुगए सच्चविअं तह अहिप्पेए ।
संगोढणो अ वणिए समुच्छणी सोहणी अ वद्धणिआ ॥ १७ ॥

संडोलिओ अनुगतः । सच्चविअं अभिप्रेतम् । दर्शनार्थस्तु दृशेः सच्चवादेशासिद्धः । संगोढणो व्रणितः । समुच्छणी तथा सोहणी संमार्जनी । यस्तु ॥ वद्धणिअं जाण समुच्छणिं च बहुआरिअं तह य ॥ इति पाठं दृष्ट्वा वद्धणिसमुच्छणिशब्दौ वधूपर्यायत्वेन व्याचष्टे स बहुआरीशब्दविप्रलब्धो बहुआरीशब्दं संमार्जनीवाचकं नावगच्छति । तथैव च लक्ष्यमुपलक्षयति । यद्धनपालः ॥ समुच्छणिआ वद्धणिआ बोहारी ॥ इति । गोपालोऽपि समुच्छणी वर्धनीत्याह । देवराजोऽपि ॥ वद्धणिआ सोहणिआ बहुआरी तह य मज्जणिआ ॥ इत्याह । द्रोणाचार्योऽपि ॥ वद्धणिसमुच्छणीओ बोहारी ॥ इत्याह । अभिमानचिह्नेनापि स्ववृत्तावुदाहृतम् । यथा ॥

L. 1. CXY घूयंमि From अम्मि to ईए torn off in G. A सहमुहो X *om.* तह A सत्तअणा Y सत्तियणा B °जाइए. L. 2. B सखंलयं A संखेलयं BG संवूए Y संबुके *cdd.* व X अणुगमणा. L. 3. B °अणाऽभिजा° X आतिजात्यम् BG शंबूकः C (F !) X संबूकः C 1. hd. °काग X शुक्तयकारो. L. 4. From रो to हणं अनु° torn off in G. B शंवूकः L. 5. *cdd.* बाहि C सहगुरो च. L. 6. CX °त्तियणो X किसह्म C संसाहस X संसाहसं. L. 7. From संडो to प्पेए torn off in G. A °लिउ BF °लिए BX सच्च° ABXY °विवं C अभिप्पए. L. 8. A संगोटणो Y य (first time) *cdd.* य (second time *om.* X) ACG वट्टणिया B वन्द्रणिया X वद्दणिया Y वड्डणिया See VII, 41. L. 9. X सच्च° BCFX °विवं X दर्शनार्थसु. B दृशे C दृशोः F दृश BFX सच्चवा° From देश° to च्छणी torn off in G. X °देशः C *om.* सिद्ध. L. 10. B वन्द्रणियं CG (F !) X वट्टणियं B समुच्छिणिं L. 11. BX बहु° *cdd.* °आरियं. X पाठः After दृष्ट्वा B erroneously inserts : वट्टणिसमुच्छिणिं च बहुआरियं तह य इति पाठं दृष्ट्वा BCFX वट्टाणि° G वड्डणि° B °समुच्छणि° G °शब्दो BF °पर्यायन° X °पपर्याय° From र्याय° to शब्द l. 12 torn off in G. L. 12. C स बहुआ° X सबहुया° BF बहु° L. 13. C *om.* च C लक्षणमुप° GX लक्ष्मुप° BCFX यत् धन° *cdd.* °णिया BG वट्टणिया CX वद्धणिया F वड्डणिया *cdd.* बोहारीति From मुच्छणी to वद्धणिआ l. 14. torn off in G. L. 14. B वन्द्रणिया CFGX वट्टणिया *cdd.* सोहणिया (X °ण्णि°) BG बहु° L. 15. B मज्जणियाया C (F !) GX °णिया. B वट्टणि° C (F !) वट्टणी° G वड्डणि° X वद्दणियास° B °समुच्छणिउ G °णीउ *cdd.* बोहारीत्याह. From पि to समुच्छणि° l. 1 next page torn off in G. L. 16. X वुदाहृतो.

सुणइ समुच्छणिसद्दं जह जह सुण्हा सइज्झयघरेसु ।
छिंछेण मुअइ तह तह पइं पहाए विसूरन्ती ॥ २० ॥

उअह पमुच्छन्तीए दवाइरित्ताइ जंपमाणस्स ।
वद्धणिआइ पहारो दिण्णो असईइ दिअरस्स ॥ २१ ॥ इति ॥

तदेवं बहुदेशीपर्यालोचनेन समुच्छणीप्रभृतयो बहुकारिकापर्याया इति निश्चितमस्माभिः ॥ यथा ।

संडोलिओ सि तइआ समुच्छणिकराइ सोहणीहत्थ ।
लक्खिज्जइ सच्चविअं सिद्धं संगोढणाहरेण तुह ॥ २२ ॥ [१७]

परिताविअम्मि सण्णत्तिअं च संपत्तिआ बाला ।
संदट्टयं च संलग्गयम्मि सच्चेविअं रइए ॥ १८ ॥

सण्णत्तिअं परितापितम् । संपत्तिआ बाला । पिप्पलीपत्रवाचकोऽपि संपत्तिआशब्दो लक्ष्येषु दृश्यते । संदट्टयं संलग्नम् । कप्रत्ययाभावे संदट्टं इत्यपि । संदट्टं संघट्ट इत्यन्ये । सच्चेविअं रचितम् ॥ यथा ।

L. 1. X सुणय G °सद्दं C °सद्दं सइ सुण्हा BF सइज्जय° C सयझय° X सयज्झय°. L. 2. BFX छिछेण BFG मुयइ CX C सुयइ G ततह B पइ C पंइं (F1) B विसूरंति G विसूयंती. L. 3. BF ओअह CX उयह BF पउच्छंतीए CX समुच्छंतीए BX °रित्ताइं C (F1) °रिताइं From पमाणस्स to असईइ torn off in G. L. 4. B वन्ढणियाइ C (F1) X वड्ढणियाइ BCFX दियरस्सेति G दियरस्स and *om.* इति. L. 5. B बहु° X व्वहु° C °प्रभृतयो (2. hd. °यः) किरिका° G बहु°. L. 6. X निश्चितः and *om.* अस्माभिः X यथ. L. 7. C संडालिउ From डो° to सोहणी torn off in G. BCFX तइया B समुच्छकराइ G सोहणीहणीहत्थ. L. 8. BF सच्चविअं CX °वियं C (F1) सिद्धं BF संगोढणा° X सगोढणा° C °णाइहरेण X °णाइरेण BCF तुहा. L. 9. *cdd.* °वियम्मि A सणत्तियं B संपन्नत्तियं CF सण्णतियं X सण्णत्तियं Y सत्तविणयं G सन्न च सं° (sic) *cdd.* °त्तिया BG बाला. L. 10. C संदिट्ठयं BF °ट्ठ° X संवट्टियं Y संदट्टयं BF व सल° From म्मि to पितम् । torn off in G. BY सच्चे° ABC 1. hd. (F1) XY °वियं. L. 11. C सन्नात्तियं BF °त्तियं X संमत्तियं *cdd.* °त्तिया BG बाला BF पिप्पलीपलीपत्र° X पिप्फली°. *cdd.* °त्तिया° L. 12. BFG °ट्ट° C संदिट्ठयं X संदिट्ठयं G च सं° C लमं BF *om.* भावे BFG संदट्टमित्यपि CX संवट्टमित्यपि From दट्टं सं° to था in यथा torn off in G. BFX °ट्ठं C संघट्टमित्यन्ये° L. 13. BX सच्चे° BCFX °वियं.

संपत्तिआइ सण्णत्तिअम्मि तुज्झ विरहग्गिणा हिअए ।
सच्चेविआउ माला संदट्ठजलद्दया य सुक्कन्ति ॥ २३ ॥ [१८]

सइलंभं सइदिट्ठं सइसुहसइदंसणाइ मणदिट्ठे ।
संखवइल्लो हालिअछन्दोत्थाइरवइल्लम्मि ॥ १९ ॥

सइलंभं सइदिट्ठं सइसुहं सइदंसणं एते चत्वारोऽपि चित्तावलोकितार्थाः । संखवइल्लो हालिकच्छन्दोत्थायी बलीवर्दः ॥ यथा ।

सहि णिसि सइसुहसउहे सइदंसणसयणयम्मि सइदिट्ठो ।
संखवइल्लो व्व पिओ सइलंभरई अ ता विहाणं जा ॥ २४ ॥

अत्र । संखुड्डइ रमते । संदाणइ अवष्टम्भं करोति । सण्णामइ आद्रियते । संगलइ संघटते । संदुमइ संधुक्कइ प्रदीप्यते । संभावइ लुभ्यति । एते धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः ॥ [१९]

ससराइअं च णिप्पिट्ठे समइच्छिअमइक्कन्ते ।
मोरे सइलाससिंढा खन्दे सइसिलिंबो अ ॥ २० ॥

ससराइअं निष्पिष्टम् । समइच्छिअं अतिक्रान्तम् । सइलासओ तथा सिंढो मयूरः । सइसिलिंबो स्कन्दः ॥ यथा ।

L. 1. *cdd.* °त्तियाइ G संन° X मण्ण° *cdd.* °त्तियम्मि C 1. hd. तुझ BFX °हिग्गिणा CX हियए. L. 2. BX सच्चे° BCF °वियाओ X °वियाउ BCFX सदट्ट° CX मुक्कंति. L. 3. C 1. hd. *om.* सइदिट्ठं C 2. hd. सइमुह° Y सइसंद° AC (F!) Y °णाइं From मुह° to ल्लो torn off in G. L. 4. BCFXY °वइल्लो BCFY हालिय° GX हालियं° CY °दोच्छाइर° AX °त्थाइवइ° BCFG °वइलम्मि. L. 5. G सयलंभं C 1. hd *om.* सइमुहं 2 hd. adds it after सइदंसणं BFG चिंता° L. 6. *cdd.* °वइल्लो BF हालियछंदोत्थीयी C हाहिकच्छंदोच्छाइ X! °छंदोछाई In G from हालिक° to णिसि l. 7. torn off. B वलिवर्द्दः X ब्वलीवर्द्दः L. 7. X णसि CX सइमुहसवहो CX °सइणयंमि. L. 8. *cdd.* °वइल्लो B द्द C च F द्व CG पिउ X पिउं C °रही *cdd.* य. L. 9. From खुड्डइ to मइ आ° torn off in G. L. 10. C संधुक्कइ X संधुक्कइ In G इ लुम्पति एते torn off, also from का: to पिट्ठं l. 12. L. 12. AXY °राइयं B य C (F!) म G °ई X °हं *cdd.* °च्छियम° (X °च्छि°) L. 13. BFX सयलासय° C सयलासिण्ढा A °सिंटा G °सिण्टा X °सिणंडो ABY °सिलिंबो C (F!) मिलंबो G °सिलि and then torn off to समइ° *cdd.* च. L. 14. BF समरा° BCFX° इयं X निःप्पिष्ट From च्छिअं to मयूरः torn off in G. BCFX °च्छियं CX सयलासओ C सिण्ढो X सिणंढो. L. 15. BF सइसिलंबो G °लिंबो From था to पिअ° torn off in G.

सइलासयविअसमए समइच्छिअअवहिआगए दइए ।
ससराइअविरहदुहा सहि णव्वसु सइसिलिंबसिंढो व्व ॥ २५ ॥ [२०]

कितवे सयक्खगत्तो सेलूसो जलघरे समुद्दहरं ।
सवडंमुहो अहिमुहे धम्मच्चत्तोसहे सइरवसहो ॥ २१ ॥

सयक्खगत्तो तथा सेलूसो कितवः । समुद्दहरं पानीयगृहम् । सवडंमुहो अभिमुखः । सइरवसहो धर्माय त्यक्तो वृषभः ॥ यथा ।

सेलूसहारिणहो सवडंमुहसइरवसहपक्खलिओ ।
एसो सयक्खगत्तो लुकइ वेसासमुद्दहरे ॥ २६ ॥ [२१]

सत्तावीसंजोअणमिन्दुं सवयम्मि समरसद्दहयं ।
जाण विसीए सारिं सालं साहाइ केसरे साइं ॥ २२ ॥

सत्तावीसंजोअणो इन्दुः । समरसद्दहओ समानवयाः । सारी बृसी । ऋषीणामासनमित्यर्थः । सारी मृत्तिकेत्यन्ये । साला शाखा । साई केसरम् ॥ यथा ।

सत्तावीसंजोअणमुही समरसद्दहय तुह कए सा ।
सालतले सारिठिआ अच्छइ चण्डि ससाइपउमेहिं ॥ २७ ॥ [२२]

सामुद्दो वरुए सावओ अ सरहम्मि सामिअं दड्ढे ।
सामंती समभूमीइ सामरी सिंबलीए अ ॥ २३ ॥

L. 1. B सरलासय° C (F !) X सयलासय° *cdd.* °पिय° BCFX °च्छिय° From अअवहि to इदु torn off in G. CX °हियागए. L 2. BCFX °राइय° X °विरहदु (sic) From हा सहि to कितवे l. 3 torn off in G. X णव्व (sic) BF °सिलिंवि° C °सिण्डो F °संढो BCF व. L. 3. In G गत्तो सलू and जलघरे समुद्दह is torn off. A सलूसो C 1. hd. सेलुसो. L. 4. AX सवडम्मुहो C डमुहो In G सव and then end of the Ms., the rest being lost. AY अभिमुहे X धम्मचत्तो (*om.* सहे) A सइरवहो C °वसेहो X सयरसवहो. L. 5. B सेलूसे X कितः CX सवडमुहो. L. 7. X सेलूस° CX °सयरवसह°. L. 8. CX सयक्ख°. L. 9. C सत्ताविसंजोयणमिदुं AX °मिंदु Y °सद्दहअं. L. 10. *cdd.* विसीए A सायं X साइं. L. 11. C सत्ताविसंजोयणो X °जोअण X समद्दहओ C °वयः X सारि. *cdd.* वृसी. L. 12. B मृत्तिकेत्य° C 1. hd. *om.* साला शाखा; 2 hd. adds it after °मित्यर्थः but reads साली X साखा C केशरं. L. 13. C सत्ताविसं°. L. 14. BFX सारिठिया C सारिविया BF अच्छइ चंडि X अच्चइ. L. 15. C सामुद्दो ABF वरुए X वरूए A सावउ XY य ACXY सामियं BF सामिअ BF दड्ढे X दिड्ढे Y डड्ढे. L. 16. X समभूए B सिंवलीए *cdd.* य.

सामुद्दो इक्षुसदृशतृणम् । सावओ शरभः । सामिअं दग्धम् । सामंती समभूमिः । सामरी शाल्मलिः ॥ यथा ।

सामरिसामुद्दघणं दवग्गिणा सामिअं गइन्द वणं ।
इण्हि सामंतीए सावयभीओ कहं होसि ॥ २८ ॥ [२३]

साराडी आडीए साणूरं देवहरयम्मि ।
साउल्लो अणुराए सालंकी सालही अ सारिइआ ॥ २४ ॥

साराडी आटिः । साणूरं देवगृहम् । साउल्लो अनुरागः । सालंकी तथा सालही सारिका ॥ यथा ।

साराडि व्व णइं सा तरिउड्डिअसालहि व्व साउल्ला ।
सालंकिफुडालावा आवइ संकेअसाणूरं ॥ २९ ॥

अत्र । सामत्थं सामर्थ्यमिति शब्दभवम् । तथा । साहइ कथयति । सारइ प्रहरति । एतौ धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ ॥ [२४]

साइअमवि सक्कारे सायंदूला य केअईए अ ।
सासवुलो कविकच्छू सारमिअं संभराविअए ॥ २५ ॥

साइअं संस्कारः । सायंदूला केतकी । सासवुलो कपिकच्छुः । सारमिअं स्मारितम् ॥ यथा ।

L. 1. CX सासुद्दो X इक्षुसदृश॰ BFX सामियं. L. 2. BF शामरी. L. 3. BCFX सामियं X वणे. L. 4. X इसा for इण्हि X सावमीओ कहं. L. 6. Y अणुरागे *cdd.* य (X इ Y उ) *cdd.* सारिइया. L. 7. BFX आदिः X साणूर C 1. hd. दिव॰ B गृह. L. 8. BF शारिका. L. 9. X सोराडि BF तरिड्डिय॰ CX तरिउड्डय B ॰सालहि व्व हि व्व सा॰ C च. L. 10. BF ॰कुडालावा X ॰पुडालावा BF अवइ BCFX संकेय॰. L. 11. C सामच्छं BF ॰भवः. L. 13. A सायमवि BFY साइयमवि C सावियम॰ X सारियमवि BF सयंदूला BF *om.* य ABF केयईए *cdd.* य (X अ). L. 14. C सामवुलो X मासवलो *cdd.* ॰मियं (X ॰विंयं) ABFXY ॰वियए. L. 15. BCF साइयं X सारियं BF सायंदुला C साइयंदूला C सासेवुलो X सासवलो कपिकच्छू BFX सारवियं C ॰मियं.

थिरतत्तसाइआण वि उप्पाअन्तीइ कामकण्डूइं ।
सारामिआ सासवुलं सायंदूले तए अम्हे ॥ ३० ॥ [२५]

सालंगणी अ अहिरोहिणीइ साहेज्जओ अ अणुगहिए ।
साइज्जिअमवलम्बिअमवगयमोहम्मि साहरओ ॥ २६ ॥

सालंगणी अधिरोहिणी । साहेज्जओ अनुगृहीतः । साइज्जिअं अवलम्बितम् । साहरओ गतमोहः ॥ यथा ।

साइज्जिअणेमिजिणो अम्बासाहेज्जओ अहिरुहेसु ।
सग्गारोहणसालंगणिं व साहरय उज्जिन्तं ॥ ३१ ॥ [२६]

सारिच्छिअसेआलीओ दुव्वा सारहम्मि साहिलयं ।
सालाणओ थुए साहंजयसाहंजणा य गोखुरए ॥ २७ ॥

सारिच्छिआ तथा सेआली दूर्वा । साहिलयं मधु । सालाणओ स्तुतः । स्तुत्य इत्यन्ये । साहंजओ तथा साहंजणो गोक्षुरः ॥ यथा ।

साहिलयवयण सेआलिसाम सालाणय प्पसिअ जमहं ।
साहंजणेहि सारिच्छिछण्णसाहंजए पहे खलिआ ॥ ३२ ॥

L. 1. C थिर° C 2. hd. °तत्त° BFX °साइयाण X उप्पायंतीइ X °कंडूय. L. 2. BF *om.* सारमिआ CX °मिया C सासचूलं सायंदुले. L. 3. BFX सालंगणीइ अ° CY य A *om.* अ ABY °रोहणीइ X अधिरोहणीइ A साहिज्जओ C 1. hd. °ज्जउ 2. hd. °ज्जउ X साइज्जओ Y य X *om.* अ. L. 4. BFXY साइज्जियम° C 1. hd. °ज्जिय° 2. hd. °ज्जिय° BCF °मवि° BCFXY °लंबियम° X °मवगमोहम्मि A साहरउ C सारहओ. L. 5. BX °रोहणी BF सहे° C साहिज्जओ BX साइज्जियं C (F?) °इज्जिअं. B °लंबितं C सारहओ L. 6. B °मोह. L. 7. BF साइज्जिय° C साइज्जियणेजिमिणो X साहिज्जियणेमिजिणे B अंबा° X अंब्बा° C °हिज्जओ X °हिज्जओ. L. 8. BF सग्गारोह° C सुग्गा° BFX °सालिंगणिं BCF च X साहरइ C उज्जिंतं. L. 9. A सारिछिअहरिआलीउ BFXY °च्छिय° C °च्छियासयलीउ X °सेयाली Y °सेया° ABF °लीउ C पे 2. hd. य दु° A दुवा BF दुव्वा BF साहहंमि CY सारघंमि C साहिलियं. L. 10. A C 2. hd. °णउ X °णओ A थुए BF धुए C च्चुए X धुए X *om.* साहंजय A °जणो BCFY य ABF गोखुरए. L. 11. BCFX °च्छिया तथा सेयाली C साहिलियं X सारथी for मधु X °णउ BF स्तुतः । स्तुत्य X स्तुतः । स्तुत L. 12. B सोहंजओ X साहंजणओ. L. 13. BCFX सेयालि° C ° याम BCFX प्पसिय. L. 14. B °जणेहि CX °रिच्छियच्छण्णा° (X °ण्ण°) BCFX खलिया.

अत्र । साहरइ साहट्टइ संवृणोति । सारवइ समारचयति । साममगइ श्लिष्यति । सामयइ प्रतीक्षते । एते धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः ॥ [२७]

सिग्गो खिण्णे सिंदू रज्जू कुक्कुडकिसेसु सिहिसिंगा ।
मच्छम्मि सित्थिसीहंडया पलालम्मि सिप्पसिंबीरा ॥ २८ ॥

सिग्गो श्रान्तः । सिंदू रज्जुः । सिही कुक्कुटः । सिंगं कृशम् । सित्थी तथा सीहंडओ मत्स्यः । यस्त्वेतौ सिद्धिपिण्डिकावाचकावाह स देश्यन्तरानभिज्ञो भ्रान्त एव । सिप्पं तथा सिंबीरं पलालम् ॥ यथा ।

जगजय सीहंडद्धय सिहिधय तुह सिंदुबद्धसिप्पभरो ।
सिग्गो सिंगो सिंबीरसेवले लुलइ सित्थिओ व्व रिऊ ॥ ३३ ॥ [२८]

सिंदीसिंदोला खज्जूरी सूईइ सिव्विसिव्विणिआ ।
सिंढं मोडिअए सिंढासिंबाडीउ णासिआणाए ॥ २९ ॥

सिंदी तथा सिंदोला खर्जूरी । सिव्वी तथा सिव्विणी सूची । सिंढं मोटितम् । सिंढा तथा सिंबाडी नासिकानादः ॥ यथा ।

सिंदिवणे सिंदोलतले सिंढं सुणिअ सिव्विसममइणो ।
सिव्विणिबुद्धी सिंडझी सिंबाडीइ उत्तरं देइ ॥ ३४ ॥ [२९]

L. 1. X साहइ सं° BF सारडइ X सामगाइ. L. 3. X सग्गो C खिणे X खिण्णो BX कुक्कुड° X °क्किसेसु. L. 4. C सिच्छि° C सीप्प° (F!) A °सिंबीरा BFY °सिंचीरा C °सिंथिरा X °संडीरो. L. 5. C 1. hd. *om.* सिंदू रज्जुः 2. hd. adds it. BF रज्जुः X रज्जु BFX सिंही BF कुर्कुटः C सिच्छी. L. 6. C सिहंडओ X मत्सः । यस्त्वेनौ B सिद्धिपिंडवाच° X सिसिद्धिपिंडिकावाचकावा C *om.* स. L. 7. BF चिप्पं B सिंवीरं CX सिंढीरं F सिबीरं C 1. hd. पलायलं. L. 8. CX जयजग B सिहिड° C (F!) सीहंडद्धय C सिहिधय BF °बद्द° C °बट्ठ°. L. 9. B सिंबीर° BF सित्थिय C सिच्छउ X सिच्छिउ BCF च. L. 10. C° सिंदोला X °सिंदूला खज्जरी BF *om.* °सिव्वि C 1. hd. °सव्वि A °सिव्वि° (!) BF °णिय ACXY णिया. L. 11. A सिंरं C सिण्डं *cdd.* मोडियए (X *om.* ए) C 1. hd. सिंवा° A, C 2. hd. X सिंटा° A °सिम्बा° BF °सिंवा° Y °सैंवा° C °सिंबाडिउ BF, C 2. hd. XY °डीओ *cdd.* णासिया°. L. 12. B सिंदोला X सिंदूला B खज्जुरी C 1. hd. सिंही X सिंद्वी BF सिंविणी BF सूरी. L 13. B सिंडा C (F!) X सिण्टा BCF सिंवाडी B नासिकादयः X नाशिका° L. 14. C सिंदिवदे X सिंदिवले सिंदूल° CX सिण्टं BCFX सुणिय BF सिव्विसमइणो C सिव्वसमएइणो X सिव्वमइपइणो. L. 15. B °बुद्धि C °बुद्धी सिण्डंगी B सिंवाडीइ C (F!) X संवाडीइ.

परिपाडिअम्मि सिद्धं रज्जे सिज्जूरसिंदूरा ।
भूअगहिअम्मि सिंपुअमुञ्छे सिलओ सिसुम्मि अ सिलिंबो॥३०॥

सिद्धं परिपाटितम् । सिज्जूरं तथा सिंदूरं राज्यम् । सिंपुअं भूतगृहीतम् । सिलओ उञ्छः । सिलिंबो शिशुः ॥ यथा ।

सिद्धपरकुम्भिकुम्भत्थल हरिसिंदूरसारसिज्जूर ।
सिंपुअरूवा रण्णे जिअन्ति सिलएहि तुह रिउसिलिंबा ॥ २५ ॥ [३०]

सिंगयसिंघुअसिंगिणिसिद्धत्था तरुणराहुगोरुद्दा ।
सिसिरं दहिम्मि सिहिणा थणेसु वरुणे सिअंगसुरजेट्ठा ॥ ३१ ॥

सिंगओ तरुणः । सिंघुओ राहुः । सिंगिणी गौः । सिद्धत्थो रुद्रः । सिसिरं दधि । सिहिणा स्तनाः । सिअंगो तथा सुरजेट्ठो वरुणः ॥ यथा ।

सिद्धत्थसिअंगाण वि सिहिणिज्जं सिंगिणीसिसिरखाय ।
पिट्ठुसिहिणिं सिंगय सिंघुअमुह सुरजेट्ठदिसि णिअसु ॥ २६ ॥ [३१]

डमरम्मि सिआली विडजलणेसु सिरिंगसिंदुवणा ।
हंसम्मि सिरिविओ सिरिमुहो मयमुहे सिरिहही पविआ ॥ ३२ ॥

L. 1. *cdd.* °डियंमि (X °डियम्मि) AC सिद्दु F सिद्दं A *om.* रज्जे X रेज्जे BF °सिद्रूरा C °सिंदुरा. L. 2. XY भूय° *cdd.* °हियंमि (X °हिम्मि) B सिम्पुअ X सिंपुय° Y संपुय° BF °मुछे A सिलउ B सिसिनुंमि *cdd.* य B सिलिंवो C(F !) °लिम्बो. L. 3. C सिद्दु BF पारिपाडितं BF सिजुरं C सिंदुरं B सिम्पुअं. L. 4. BF ओछ B सिलिंवो C (F !) °लिम्बो. L. 5. C सिद्द° F सिद्दु° BF °कुंभिकुंभिकुंभत्थल X °कुंरिकुंभत्थल C हसिंदूरं. L. 6. BF सिम्मुअरुवा C °रूव C जियंवि X जियंति B सिलएहिं X सिलरहि A °सिलिम्वा C (F !) °शिलिम्बा X °शिलंबा. L. 7. Y °सिंघुय° X °सिघुयसिंघिणि° C °सिद्दुच्छा BF °गोमद्दा C 1. hd. °रद्दा. L. 8. B दहंम्मि A त्थणेसु C 1. hd. घणेसु X थणासु BFX सियंग° C सुअंग° X °जेट्टु. L. 9. C सिघुओ X सिंघओ C सिद्दुच्छा F सिद्द° BF रौद्रः X दधिः. L. 10. BF सिहिणा सुना X स्तना BF °ज्येट्ठो C 1. hd. °जोट्ठो. L. 11. C सिद्दुच्छ° X *om.* सिह C °णिज्ज X सिगिणी° CX °सिसिरमाय. L. 12. C °सिहिणं B सिगय B णियमु X असु (sic). L. 13. *cdd.* सियाली BF सिरिंगुसिंदुवणी C सिरंग°. L. 14. A हिंसम्मि B सिर° A °वउ X *om.* सिरिमुहो C मयमुहे X मयहे Y मदमुहे *cdd.* पविया.

सिआली डमरः । सिरिंगो विटः । अत्र । सिहइ स्पृहयति । सिंपइ सिञ्चति । एतौ धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ । सिंदुवणो अग्निः । सिरिवओ हंसः । श्रीवद्‌पक्षि-वाचकस्तु शब्दभवः । सिरिमुहो मदमुखः । मदो मुखे यस्येति विग्रहः । सिरिद्दही खगपानभाजनम् ॥ यथा ।

ओ पिअइ रिऊ विरइअसिआलिए तुह पयावसिंदुवणे ।
सिरिमुहसिरिंगहसिओ पत्थिव सिरिवयसिरिद्दहीइ जलं ॥ ३७ ॥ [३२]

सिहरिणिसिहरिल्ला मज्जिआइ सिंगेरिवम्ममवि रप्फे ।
सिरिवच्छीवो मुद्धो गोवाले सित्थए सीअं ॥ ३३ ॥

सिहरिणी तथा सिहरिल्ला मार्जिता । सिंगेरिवम्मं वल्मीकः । सिरिवच्छीवो तथा मुद्धो गोपालः । सीअं सिक्थकम् ॥ यथा ।

सिंगेरिवम्ममुहसिरिवच्छीवय मुद्धपुत्त एआए ।
सीअयमउअङ्गीए सिहरिल्लपिआइ सिहरिणिं देसु ॥ ३८ ॥ [३३]

पवरसिरक्कझडीसुं सीसयसीसक्कसीइआओ अ ।
सीउग्गयं सुजाए सीहलयं धूवजन्तम्मि ॥ ३४ ॥

सीसयं प्रवरम् । सीसक्कं शिरस्कम् । शिरस्त्राणमित्यर्थः । सीइआ झडी । निरन्तर-वृष्टिरित्यर्थः । अत्र सीसइ कथयतीति धात्वादेशेषूक्त इति नोक्तः । सीउग्गयं सुजातम् । सीहलयं वस्त्रादिधूपयन्त्रम् ॥ यथा ।

L. 1. BCFX सियाली X विढः X सिपइ. L. 2. X नोक्ताः B अग्निः. B सिसिवओ. L. 3. X शब्दस्त्वः L. 4. X *om.* यथा. L. 5. CX उ C पिय रिऊ X पियइ BCF विरइयसियालिए X सिरिवयसियालिए L. 6. C सिरि-मुहसिओ B °सिरिंग° C पच्छिव BF सिरिवव° C सरिवप° X सिरिद्दहाइ (i.e. *om.* सिरिवय). L. 7. ACXY मज्जियाइ (C 1 hd. °ज्जि°) BF °याइं B रिप्फो C (F !) रप्फो. L. 8. BF सिर° C (F !) सुद्धो C सिच्छिए X सक्कए XY सीयं. L. 9. B सिहरीणी F सिंह° X सिहिरणी C सिहरल्ला B सिंगेरी°. B सिर° L. 10. C (F !) सुद्धो C सियं सिच्छयं, 2. hd. सिच्छियं and adds शिक्षितं X सीयं सिक्थयं. L. 11. X सिंगेविवम्म° B °सिर° X °वच्छी° C(F !) सुद्ध° BCFX एयाए. L. 12. B सिहिरिल्ल° BX °पियाइ C (F !) पियाइं C (F !) सिहंरिणिं X सिहिरिणिं. L. 13. BF °क्कज्झडीसुं C 1. hd. °क्कझक्क° B °सीसक° B, C 2. hd. (F !) Y °सीइयाओ A, C 1. hd. X °इयाउ XY य. L. 14. C सुउग्गयं Y सुजाते X साहलयं. L. 15. X *om.* सीसयं X सासक्कं BX सिरक्कं X शिरणमित्यर्थः BCFX सीइया. X *om.* झडी here. BF सडी X निरंतरवृष्टि झडीरित्यर्थः L. 16. X कथयति B °षूक्तः । *om.* इति नोक्तः. C सीओग्गयं L. 17. X °धूपितं,

उअ सीउग्गय तुह सरसीइअरइअविवराइ वेरीणं ।
रणसिरिसीहलयाइ व सीसयसीसक्कसीसाइं ॥ ३९ ॥ [३४]

सीमंतयं च भणिअं सीमन्तालंकरणभेए ।
सीलुट्टयं च तउसे करवन्दीए अ सीहणही ॥ ३५ ॥

सीमंतयं सीमन्ते भूषणभेदः । सीलुट्टयं । कप्रत्ययाभावे सीलुट्टं । त्रपुसम् । सीहणही करमन्दिका । तत्कुसुममित्यन्ये ॥ यथा ।

सीलुट्टयसीहणहीफलवणिअ मुणेसि किं ण अप्पाणं ।
जं आसत्तो तीए मणिमयसीमंतयं पि मण्णेसि ॥ ४० ॥ [३५]

सीरोवहासिआ लज्जाए उक्का सुली सुई बुद्धी ।
सुहरा चडयाभेए सुढिओ सन्ते सुहे सुहेल्ली अ ॥ ३६ ॥

सीरोवहासिआ लज्जा । सुली उल्का । सुई बुद्धिः । सुहरा चटकाभेदः । यस्या अधोमुखं नीडं भवति । सुढिओ श्रान्तः । सुहेल्ली सुखम् । सुहल्लीत्यन्ये ॥ यथा ।

रण्णे दवसुलितत्ता गयसुइसीरोवहासिअसुहेल्ली ।
सलहन्ति तुज्झ रिउणो सुढिआ सुहरं पि णेड्डुठिअं ॥ ४१ ॥ [३६]

सुंधिअसुलससुवण्णा य घाणकोसुम्भअज्जुणदुमेसु ।
संकेअम्मि सुवुण्णा सुरंगिसोहंजणा य सिग्गुम्मि ॥ ३७ ॥

L. 1. BCF उच BCFX °सीइय° BFX °रइय° C °राइय° BCFX °राइं. L. 2. B °सिरी° BCF °लयाइं च C सीसंसिक्क° X सीसइं. L. 3. *cdd.* भणियं (X नणियं). L. 4. A सीलुव्वयं Y करचंदीए *cdd.* य. L. 6. करमंदिका (X कर-वंदिका) not करमर्दिका is the reading of all the Mss. : BCDEHF. L. 7. X सीलट्टय° C °साहणही° CX °वणिय C आप्पाणं. L. 8. C °सामंतयं. L. 9. *cdd.* °सिया B सुई X मुई BX बुद्धी C (F1) बुद्दी. L. 10. BF सुहर C 1. hd. सु° CX *om.* सुहे *cdd.* य. L. 11. C 1. hd. सा° *cdd.* °सिया X सुनी for सुली BF सूई CX बुद्धिः. L. 13. C देव° BCFX °हासिय°. L. 14. C तुझ BCFX सुढिया C सुंहर BFX °ठियं C °ठियं. L. 15. B सुधिय° AC (F1) XY सुंधिय° X °सुलस-वण्णा Y अ X °अज्जण° C °दुमेसि. L. 16. BCF संकेयंमि B (F1) सुवण्णो X सुवण्णा BF सुरंमिसो° AX सुरंगि° X सिग्गुम्मि.

सुंघिअं घ्रातम् । सुलसं कुसुम्भरक्तं वस्त्रम् । सुवण्णो अर्जुनतरुः । सुवुण्णा संकेतः । सुरंगी तथा सोहंजणो शिग्रुतरुः ॥ यथा ।

मज्झसुवण्णसुवुण्णं दाउं सुलसवसणाइ तीइ गओ ।
संकेअसुरंगिवणे भमेसि सोहंजणाइ सुंघन्तो ॥ ४२ ॥ [३७]

किंसारु सुंकयं सूअलं च सुअणा य अणिउँत्ते ।
अम्बाइ सुब्विआ तह य सुद्धपूअम्मि सुद्धवालो अ ॥ ३८ ॥

सुंकयं तथा सूअलं किंशारुः । सुंकलं इत्यन्ये । सुअणा अतिमुक्तः । सुब्विआ अम्बा । सुद्धवालो शुद्धपूतः ॥ यथा ।

सुअणावतंसिअमिमं दट्ठुं किं करसि सुद्धवालत्तं ।
माईसुब्विअ सूअलजीअण ण वहेसि सुंकए कीस ॥ ४३ ॥ [३८]

डुंबे सुदारुणो सूइओ अ सुविरे सुण्हसिअसोमइआ ।
सुज्झरओ धोवयए सुसंठिआ सुल्लमंसम्मि ॥ ३९ ॥

सुदारुणो तथा सूइओ चण्डालः । सुण्हसिओ तथा सोमइओ स्वपनशीलः । सुज्झरओ रजकः । सुसंठिआ शूलप्रोतं मांसम् ॥ यथा ।

सुण्हसिअसूइआए सुदारुणो रमइ सुज्झरअवहुअं ।
भसिरभसणस्स दिन्तो सुसंठिअं पुरजणम्मि सोमइए ॥ ४४ ॥

L. 1. BCFX सुंधियं BF, C 1. hd. सुवण्णा. L. 2. X सुकंगी तथा सोहजणो CX सिग्रु°. L. 3. C मझ° BCF °सुवण्णसुवण्णं X °सुवर्ण्णं BF, C in corr. दाओ X °वसणाइं. L. 4. CX संकेय° BF जमेसि BCF °जणाइं B सुघंतो X सुंघाता. L. 5. A सुकअं BF सुंकउं X सुकयं Y सुंकयं BF सुअलं BF सुसुअणा CXY सुयणा ABFY अणिउंते C अणियुंते X अइमुत्ते. L. 6. A अम्बाइ B अंवाइ C(F1) अंब्वाइ C (F1) सुंब्विया A सुच्चिया or सुब्विया BFXY सुब्विया C सुद्दपूयंमि F सुद्द° (1) X सुद्धब्भयम्मि C(F1) सुद्दवालो X °वालो BFXY य. L. 7. BCF सुंकयं X सुकयं B किंसारु X किसारु BF सुंकलमित्यन्ये CX सुकुलमित्य° CX सुयणा. C सुब्विया X सुचिया. L. 8. BX अंबा BX शुद्दवालो C सुद्द° F शुद्दवाला. L. 9. BCFX सुयणावतंसि-यमिमं BF दट्टु BF सुद्द°. L. 10. BCFX °सुब्विय C सुवलजीअ वहेसि X सुवल°. L. 11. B डुबे X सुदारुणा A सूइउ X सुईओ XY य A चिरे C सुचिरे BF सुल्हसिय° ACXY सुण्हसिय° edd. °इया. L. 12. BF सुरज्जओ C सुझ° A °उ A रयए BFY धोयए X धवयए edd. °ठिया (Y °विया). L. 13. X सुद्दारणो C *om.* from सुण्ह° to सुज्झरओ excl. BF सुल्ह° X सोमईओ. L. 14. C सुझ° BCFX °ठिया BFX सुल° C शुला°. L. 15. BF सुल्हसिय° CX सुण्हसिय° BF °सइयाए C° सुइयाए X °सूइयाए X सुदारुणो BF सुज्झरइ° BF, C 2. hd. °वहुयं X °वहूयं. L. 16. BF °भसिणस्स BCF °ठियं X °ठिओ.

अत्र सुगिम्हओ फाल्गुनोत्सव इति सुग्रीष्मकशब्दभवः। दृश्यते चायं संस्कृते। यद्भामहः। सुग्रीष्मके न दृष्ट इति ॥ [३९]

कण्हे सुवण्णबिंदू रूववईए सुदुम्मणिआ।
सुकुमालिअं सुघडिए तुलसीए सुलसमंजरिआ ॥ ४० ॥

सुवण्णबिंदू विष्णुः। सुदुम्मणिआ रूपवती। सदुम्मणिएति शीलाङ्कः। सुकुमालिअं सुघटितम्। सुलसमंजरी तुलसी ॥ यथा।

णवसुलसमंजरीए तइ चण्डी अच्चिआ सुदुम्मणिए।
सुकुमालिअङ्गि जं तुह सुवण्णबिंदूवमो वरो एस ॥ ४५ ॥ [४०]

सूला वेसा सूई अ मञ्जरी सूरणो कन्दे।
सूरंगो अ पईवम्मि सूअरी जन्तवीढम्मि ॥ ४१ ॥

सूला वेश्या। सूई मञ्जरी। सूरणो कन्दः। सूरंगो प्रदीपः। सूअरी यन्त्रपीडनम् ॥ यथा।

सूअरिअसूरणासणसूलाए लिहिअसूइगण्डाए।
मयरद्धयसूरंगे मा तं सलहो व्व रे पडसु ॥ ४६ ॥ [४१]

सूलच्छं पल्ललए सूलत्थारी अ चण्डीए।
सूरद्धयो दिणे गणवइम्मि सेओ अ गामणी सेट्ठी ॥ ४२ ॥

L. 1. X सुगिह्मओ B फाल्गुत्सव C °भव इति। B संस्कृतः X यद्भानुमहः. L. 3. X कण्हे A सुसुवण्ण° BF °विंदू or °विंदू BF रुवइए A °वइए X सुदुम्मि° cdd. °णिया. L. 4. B सुकमा° cdd. °लियं (X °य) X तुलसीइ cdd. °रिया. L. 5. BF सुवर्णबिंदूः X °बिंदुः C सुदद्दु° BCFX °णिया B रूप° BFX °णियेति. L. 6. C सुकुसुमा° BFX °लियं. L. 7. X °मंजनीए BCFX अचिया BF च सुदु° C सुदद्दु° X सुदुम्मणिया. L. 8. BF °लियंगि C जं तु सुव° BF °विंदूव° C °बिंदु° C वसे एस. L. 9. B सूइ cdd. य. L. 10. BFXY च C 1. hd. om. अ पईवम्मि 2. hd. has पईवे BF पइवंमि X पईवंम्मि C 1. hd. अरी (sic). 2. hd. सुअरी X सुवरी CY °पीडंमि X °वाढम्मि. L. 11. BF om. सूरंगो प्रदीपः C 1. hd. सुरगो 2. hd. सुरंगो. CX सुयरी C यंत्रपीडं। L. 13. BF °णासलसूलाए BCFX लिहिय° BF मंडाए. L. 14. C मयरद्दय° C °द्धो व्वा रे X व CX पडसु. L. 15. XY सूलत्थं C पल्हइए C (F?) सूलच्छारी cdd. य. L. 16. A °द्दउ C °द्दओ X गणवयम्मि ABF, C 1. hd. सेउ ACXY य A सेट्ठी.

सूलच्छं पल्वलम् । अत्र सूहवो सुभग इति सुभगशब्दभवः । तथा सूरइ सूडइ भनक्तीति धात्वादेशेषूक्ताविति नोक्तौ । सूलत्थारी चण्डी । सूरद्धओ दिनः । सेओ गणपतिः । सेट्ठी ग्रामेशः ॥ यथा ।

सूलत्थारीसूरद्धए ससेआण पणमणमिसेण ।
सूलच्छतडकुडङ्गे ओ सेट्ठिवहू अहिसरेइ ॥ ४७ ॥

अत्र सेहइ नश्यतीति धात्वादेशेषूक्त इति नोक्तः ॥ [४२]

सेवालसोमहिड्डा पङ्के कोकम्मि सेहरओ ।
चप्पुडिणाए सेंवाडओ अ सेज्जारिअं च दोलणए ॥ ४३ ॥

सेवालो तथा सोमहिड्डो पङ्कः । सेहरओ चक्रवाकः । सेंवाडओ चप्पुटिकानादः । यदाह ॥ अङ्गुष्ठमध्यमाङ्गुलिशब्दः सेंवाडओ गदितः ॥ सेज्जारिअं अन्दोलनम् ॥ यथा ।

सेज्जारिअं ण इच्छइ सेवालजयक्ख सोमहिड्डे अ ।
मरिही सेहरथणिआ कइवयसेंवाडएहि तुह विरहे ॥ ४८ ॥ [४३]

सेआलुओ उवाइअवसहम्मि धुरंधरम्मि सेरिभओ ।
सोत्ती णईइ सोअं णिद्दा मंसम्मि सोल्लसोमाला ॥ ४४ ॥

सेआलुओ उपयाचितसिध्यर्थं वृषभः । उपयाचितं केनापि कामेन देवताराधनम् । सेरिभओ । कप्रत्ययाभावे सेरिभो । धुर्यवृषभः । सेरिभो महिषेऽपीत्यन्ये । सोत्ती नदी । सोअं स्वपनम् । सोल्लं तथा सोमालं मांसम् ॥ यथा ।

L. 1. X सूलत्थं पल्लले । X स्लहवी (i. e. सूहवी). L. 2. B भगक्ति इति X भलक्तीति X °षूक्ता इति नोक्ताः C नोक्तौ (F!). C (F!) सूलच्छारी. X चंडी C (F!) सुरद्धओ X दिनकरः for दिनः L. 3. B सेट्ठी. L. 4. C (F!) सूलच्छारीसूरद्धए BCFX ससेयाण BF पणमिसेण. L. 5. X सूलत्थ° X उ B सिट्ठिवहू. L. 7. AD *om.* dist. 43, but D has the commentary. Y °हेड्डा BF °हिड्डु पंको कम्मि से° L. 8. *cdd.* चप्पुडि° (X चप्काडि° Y as above) C सिंघाडउ 2. hd. °डओ X सेंचाडउ Y सेंघडायओ *cdd.* य (*om.* Y) X सेज्जाविरि° Y सेज्जायरि° *cdd.* °रियं. L. 9. C °हिड्डा B चकवाचकः X वकवाकः C सेवाडओ. C चप्पुडिका° 2. hd. चुण्टकी° X चप्फुडिका° L. 10. X अंगुल्थलमध्य° C सेवा°. BCFX °रियं. L. 11. BCFX °रियं BF सेवालजनक्ख CX सेवालजक्ख BF सोमहिडे C °हिट्ठा X °हिड्डा BCFX य. L. 12. X मरिही B °थणिया C (F!) X °घणिया B कइवइ° X कयवय° B °डएहिं C °सेवाएहि F °सेंवाडएहिं X °सेवागहि. L. 13. BCFX सेयालुओ A उवाइय° BCF XY उवाइय° C °धुरंमि A °भउ B सेभरिओ. L. 14. C सोसोअं X सोअ Y णिद्दा B मसंमि. L. 15. BCFX सेयालुओ X *om.* कामेन. L. 16. X सेरभओ. CX महिषो L. 17 C स्वेअ स्व°.

उवचिअसोमालो वि हु कुणेइ सेआलुओ सुहं सोअं ।
सोत्तीइ झीणसोल्लो वि सेरिभो चेअ कड्ढए भारं ॥ ४९ ॥ [४४]

सोसणसोमाणा पवणमसाणा सोव्वओ पडिअदन्ते ।
कडिउवकिदिउदरेसुं सोसणिसोवत्थसोमहिंदाइं ॥ ४५ ॥

सोसणो पवनः । सोमाणं श्मशानम् । सोव्वओ पतितदन्तः । सोसणी कटी । सोवत्थं उपकारः । सोवत्थं उपभोग्यमित्यन्ये । सोमहिंदं उदरम् ॥ यथा ।

अइ थूलसोमहिंदे सोव्वे सोसणयभग्गसोसणिए ।

सम्भलि कइआ तुमयं करेसि सोमाणसाणसोवत्थं ॥ ५० ॥

अत्र । सोमालं सुकुमारम् । सोअमल्लं सौकुमार्यम् । एतौ शब्दभवौ ॥ [४५]

सङ्खम्मि सोल्हावत्तओ अ सोवण्णमक्खिआ सरहा ।
केसविसमथम्भेसुं सढो सिलाघुण्णिएसु सअयं च ॥ ४६ ॥

सोल्हावत्तओ शङ्खः । सोवण्णमक्खिआ मधुमक्षिकाभेदः ॥ यथा ।

चालुक्क सोलहावत्तसेअजस भग्गरज्जमहुछत्ता ।
सोवण्णमक्खिआउ व दिसो दिसं जन्ति वेरिणो तुज्झ ॥ ५१ ॥

॥ अथानेकार्थाः ॥

सढा केशाः । सढं विषमम् । सढो स्तम्बः । इति सढशब्दस्त्र्यर्थः । सअयं शिला घूर्णितं च ॥ [४६]

L. 1. C उवविआसो° 2. hd. °सो° BFX °चिय° B कुणइ BCFX सेयालुओ BF सोओ. L. 2. CX सुत्तीइ C जणसोल्हो X जणसोल्हा BF थीण° B सेरभो BF च्चेय C चेय X च्चेइ BF कन्टए C कड्टई X कड्डइ चरं. L. 3. CX सोमण° X °सोसोमाणा A सोव्वउ C सोव्वओ *add.* पडिय°. L. 4. A सोसाणि° C °सोवच्छ° C °दाई X °सोम-हिद्दाइं L. 5. C सोमणो X सोमणसो X सोमाण C स्मशानं C सोव्वओ. L. 6. C सोवच्छं BFX सोवत्थमुपभो° C सोवच्छमुपभो° X °भोग्यमित्ये. L. 7. C सोव्वो X सोव्वो CX सोमणय° BF °भग्गसणिए CX °भग्गमोसणिए. L. 8. BCFX कइया B तुमंयं C °सोवच्छं. L. 9. CX सोउमल्लं BF सौकुमार्यो. L. 10. BF °वत्तुओ C 1. hd. °वत्तउ BCFXY व *add.* क्खिया Y °सरया XY *add* अथानेकार्थाः L. 11. A °विसमथंडेसु BF °थंबेसुं C थंबेसुं X °थद्देसुं BF °घुण्णिएसु C 1. hd. °घुणिएसु Y सययं. L. 12. BCFX °मक्खिया. L. 13. C चालुक्क °वत्तसोअजस BF सेयजस X भग्गं° C °रज्ज° BCFX °महुछत्तो. L. 14. BCFX °मक्खियाओ (X °उ) CX दिसिं C तुज्झ. L. 16. C सढो केशाः BFX स्तंब इति C स्तब इति 2. hd. सूब इति. BX सिला.

सरहो वेडिससीहेसु सक्खिगामीणएसु सणिओ अ ।
ण्हाविअरजकपुरक्किअदित्तेसुं सज्जिओ चेअ ॥ ४७ ॥

सरहो वेतसवृक्षः सिंहश्च । सणिओ साक्षी ग्राम्यश्च । सज्जिओ नापितो रजकः पुरस्कृतो दीप्तश्चेति चतुरर्थः ॥ [४७]

हंसोघसरेसु सरेवओ अ संवाअआ णउलसेणा ।
सण्णिहिअमाविएसुं अणुणीए चेअ सण्णुमिअं ॥ ४८ ॥

सरेवओ हंसो गृहजलप्रवाहश्च । संवाअओ नकुलः श्येनश्च । सण्णुमिअं संनिहितं मापितमनुनीतं चेति त्र्यर्थम् । प्रच्छादनार्थं तु च्छादिधात्वादेशासिद्धम् ॥ [४८]

तोसिअसारविअअलिकरणेसु समुच्छिअं चेअ ।
पडिवेसिपओसेसुं वज्झे अ समोसिओ होइ ॥ ४९ ॥

समुच्छिअं तोषितं समारचितमञ्जलिकरणं चेति त्र्यर्थम् । समोसिओ प्रातिवेश्मिकः प्रदोषो वध्यश्चेति त्र्यर्थः ॥ [४९]

चिन्तिअसण्णिज्झे सण्णविअं समणिब्भरेसु समसीसं ।
अजसरएसु समुप्पिंजलममएन्दुसु समुद्दणवणीअं ॥ ५० ॥

L. 1. Y वेडस° C गामिणएसु ACXY य. L. 2. *edd.* ण्हाविअ° C °रजय° ABFXY °पुरक्किय° C °पुरकय° X वित्तेसुं A सज्जिउ C भिछिओ X सज्झिओ Y सज्जओ BF चेअ CY चेय X वेय. L. 3. X °वृक्ष B सिंहश्च X सक्षी BFX ग्रामश्च C सच्छिओ BF नापितः L. 5. A हंसेघ° X हंसोकस° C °घरेसु A सारवउ Y य C सवाअअ X संवाअओ Y संबाअआ BF णओल°. L. 6. ABXY सण्णिहिय° C (F !) संण्णिहिय° *edd.* चेय (X वेय) X सुण्णु° ACXY °मिय. L. 7. C सरवहो 2. hd. सेरवहो C सवाम्रओ C 1. hd. सन्नु° X सुन्नु° BCFX °मियं. L. 8. X मापितं अनु°. L. 9. BF तोसियतोसियसा° A तोसियं° CXY तोसिय° *edd.* °वियंजलि° (X°वि°) BF °करणेसु ABFXY समुच्छियं C समच्छियं ABFY चेय C चेयं X वेय. L. 10. BF °वेसिओपओ° AC °पउसेसु BF वज्झे AC वज्ने Y बज्झे *edd.* व C 1. hd. समोहिओ C होइं. L. 11. BCFX °च्छियं X तोषितं समारचितं अंजलि°. L. 13. ABXY चिंतिय° C चिंतियं F चिंतय° ABF, C 1 hd. °सण्णेज्जे C 2. hd. °सण्हिज्जे BCFXY °वियं C °णिम्भ° Y °निब्भ°. L. 14. BF °जलसम° X °ममयेंदुसु X °णवणीयं.

सण्णविअं चिन्तितं सांनिध्यं च । चिन्तिअसण्णिज्झे इति समाहारः । समसीसं सदृशं निर्भरं च । अत्र समाणइ भुङ्क्ते समाप्नोति चेति धात्वादेशेषूक्त इति नोक्तः । समुप्पिंजलं अयशो रजश्च । समुद्दणवणीअं अमृतं चन्द्रश्च ॥ [५०]

मरहट्ठदेसपट्टणभेए दूरे अ सायं च ।
साहो अ वालुआसुं उलूअए दहिसरे चेअ ॥ ५१ ॥

सायं महाराष्ट्रदेशे पत्तनविशेषो दूरं चेति द्व्यर्थम् । केचित्तु सायंदूरं इति चतुरक्षरं नाम पत्तनभेदवाचकमाहुः । साहो वालुका उलूको दधिसरश्चेति त्र्यर्थः । दधिसरो दध्न उपरि सारम् ॥ [५१]

वत्थब्भूभुअसाहापिकिसरिससहीसु साहुली चेअ ।
सम्बूअयम्मि सालुअमह सुक्कजवाइअसिरम्मि ॥ ५२ ॥

साहुली वस्त्रं भ्रूभुजः शाखा पिकी सदृशः सखीचेति सप्तार्थः । सालुअं शम्बूकः शुष्कयवादिशीर्षं चेति द्व्यर्थम् ॥ [५२]

सामग्गिअं च चलिए अवलम्बिअपालिएसुं च ।
सित्था लालाजीआसु हिमोसाएसु सिण्हा वि ॥ ५३ ॥

सामग्गिअं चलितमवलम्बितं पालितं चेति त्र्यर्थम् । आलिङ्गनार्थं तु श्लिषिधात्वादेशसिद्धम् । सित्था लाला जीवा च । सिण्हा हिममवश्यायश्च ॥ [५३]

L. 1. BFX °वियं C 1. hd. only सण्ण X चिंतित X व for च BFX चिंतिय° C चिंतय° B °सण्णिज्जे इति C °ज्झे इति F °ज्जेति X °सणिज्जे C 1. hd. °हारा: L. 2. B निभरं CX °पूक्ता X नोक्ताः L. 3. BF °जलमयशो C °प्पिंजलमयशो X °जल अजस X सेमुद्दणवणीयं BF अमृतं X अमृत. L. 4. C महरट्ठ° X मरहट्ठ° BF °दोस° X °पट्टण° *cdd.* य. L. 5. BF सहो आ C साहे CY य C वालुयासुं B दहसरे ACY चेय X चेअ. L. 6. BF साअं B त्र्यर्थं C (F !) X द्व्यर्थः. BCFX सायंदूरमिति. L. 7. B °भेदं वाच° B दधिशरश्चेति. L. 9. C वच्छब्भूभूअ° BF °ब्भुब्भुअ° E °भुय° Y °भुज° B °सहीसुं X °सहासु ABCFY चेय X चेअ. L. 10. BF संभूअअंमि C संबूयसंअअंमि X संबूअम्मि Y संबयअम्मि C 1. hd. साच्छुयमह 2. hd. सालुयमह X सालूअमह Y सालुयमह *cdd.* °जवाइय°. L. 11. CX भ्रूभुजः B समार्थाः X षष्ठार्थः C सालूयं X सालूअं CX संबूकः C 2. hd. adds संयतं च BF शंबूकः L. 12. C श्मश्रूजवशीर्षं X शुस्कयवशीर्षं. L. 13. *cdd.* °ग्गियं A व वलिए ABCFXY अवलंबिय° E लम्बिय°. L. 14. C संच्छिा X लीला° EX °जीयासु A हिमोओसा° X हिममवसाएसु. L. 15. BCFX °ग्गियं X चलितं अव° X वेति. L. 16. X °देशसिद्धा C सिच्छा X लीला B सिण्हं.

सिंदुरयं णायव्वं रज्जूए तह य रज्जम्मि ।
वालम्मि दहिसरम्मि अ मोरे अ सिहंडइल्लो वि ॥ ५४ ॥

सिंदुरयं रज्जू राज्यं च । सिहंडइल्लो बालो दधिसरो मयूरश्चेति त्र्यर्थः ॥ [५४]

हिमकालदुद्दिणे तह झाडविसेसम्मि सीअल्ली ।
सीअणयं पारिमसाणा सिहणोमालिआसु सीहलिआ ॥ ५५ ॥

सीअल्ली हिमकालदुर्दिनं झाटविशेषश्चेति द्व्यर्था । सीअणयं दुग्धपारी श्मशानं चेति द्व्यर्थम् । सीहलिआ शिखा नवमालिका चेति द्व्यर्था ॥ [५५]

सुग्गं च अप्पकुसले णिव्विग्घविसज्जिएसुं च ।
रुप्परजगेसु सुज्झयमह वेसहरचडएसु सुहराओ ॥ ५६ ॥

सुग्गं आत्मकुशलं निर्विघ्नं विसर्जितं चेति त्र्यर्थम् । सुज्झयं रौप्यम् । सुज्झओ रजकश्चेति द्व्यर्थः । सुहराओ वेश्यागृहं चटकश्चेति द्व्यर्थः ॥ [५६]

सूरल्ली मज्झण्हे तिणभेए मसयरूवकीडे अ ।
मिगसिसुसरेसु सेल्लो दीहरभद्दाकिईसु सेरी अ ॥ ५७ ॥

सूरल्ली मध्याह्नो ग्रामणीतृणं मशकाकृतिकीटश्चेति त्र्यर्थः । सेल्लो मृगशिशुः शरश्चेति द्व्यर्थः । सेरी दीर्घा भद्राकृतिश्चेति द्व्यर्था ॥ [५७]

गामपहाणे सण्णिज्झकारए तह य सेआलो ।
भूए भाविणि सोही सोवणमालयणासिविणमल्लेसु ॥ ५८ ॥

L. 1. A सिंदुणयं C सिंदूरयं णायव्वं A रज्जुम्मि C रज्जंमि. L. 2. ABCF वालम्मि X दहिसार° cdd. °रम्मि य ABCFY मोरे य EX मोरे इ C सिहड° EX सहिंड°. L. 3. BCFX सिंदूरयं X रज्जु B राद्यं व X सिंहंड° B वालो दहिशारो C (F !) दधिसारो. L. 4. B °काले दु° C काड° EXY सीयल्ली. L. 5. A सीयणयं A सिहमालि° cdd. °लियासु सीहलिया. L. 6. B ज्झाड° CFX झाड° BX द्व्यर्था. L. 7. BCF °लिया X द्व्यर्थः L. 8. A णिविग्घ° BF °विसज्जिएसुं. L. 9. A रूप्प° Y °रजएसु AB सुज्झय° C (F !) सुझय° BF सुहरा C 1. hd. सहरा X हराओ A °राउ. L. 10. B निविघ्नं B सुज्जयं C (F !) सुझयं B सुज्जओ C (F !) सुझओ. L. 11. X त्र्यर्थः for द्व्यर्थः (second time). L. 12. C (F !) मझण्हे A °ज्झ° (!) Y मज्झण्ह A मसय° cdd. य. L. 13. A मिगसिरसुसरेसु C °सिससुरेसु 2. hd. °सिसस° EX °सिरेसु BF सिल्ला X सिल्लो BF °किइंसु Y °गिइंसु cdd. य. L. 14. C सुरल्ली CX मध्याह्नः C तृणं (om. ग्रामणी) X तृणभेदः (om. ग्रामणी) X मशकरूपकीट°. B °शिशुः BF सरश्चेति. L. 15. CX द्व्यर्थाः. L. 16. ABEF सण्णिज्ज° C सन्निण्ण° cdd. सेयालो (X सेयासो Y सेआले).

सेआलो ग्रामप्रधानं सांनिध्यकर्ता च यक्षादिरिति द्व्यर्थः । सोही भूते भाविनि च काले प्रयुज्यते । सामर्थ्यात्तदर्थं भवति । सोवणं वासगृहम् । सोवणो स्वप्नो मल्लश्चेति द्व्यर्थः सोवणशब्दः ॥ [५८]

॥ अथ हादिः ॥

हड्डं अट्ठिम्मि हरी कीरे दूरे हणं हडं हरिए ।
हत्थं हल्लप्फलिअं हुलिअं सिग्घम्मि हणु ससेसम्मि ॥ ५९ ॥

हड्डं अस्थि । हरी शुकः । हणं दूरम् । हडं हृतम् । हत्थं हल्लप्फलिअं हुलिअं त्रयोऽप्येते शीघ्रार्थाः । हल्लप्फलिअं आकुलत्वमित्यन्ये । हणु सावशेषम् ॥ यथा ।

हरिणासहड्डिअ महं अहणुधणेणं हडेण हत्थो वि ।
ण हणं वच्चसि हल्लप्फलिअं चलिअम्मि मइ पवणहुलिए ॥ ५२ ॥

अत्र । हंद गृहाणार्थे । हद्धी निर्वेदे । एतौ प्राकृते निपातेषूक्ताविति नोक्तौ ॥ [५९]

हत्थारं साहेज्जे कीलत्थं करगयम्मि हत्थल्लं ।
हक्कोद्धं अहिलसिए उप्पाडिअयम्मि हक्खुत्तं ॥ ६० ॥

हत्थारं साहाय्यम् । हत्थल्लं क्रीडया हस्ते गृहीतम् । हक्कोद्धं अभिलषितम् । हक्खुत्तं उत्पाटितम् ॥ यथा ।

L. 1. BCFX सेयालो C संनिध्य° C भाविनी X व for च. L. 2. X सामर्थ्यात् नदर्थं F सोहणं BF रतिगृहं. L. 3. X सावणशब्दः. L. 4. *om.* A. Y has only हकारादिः. L. 5. C हट्टं 2. hd. हड्डु BF अट्टंमि C अट्टंमि EX अत्थिम्मि X झे for दूरे X *om.* हडं. L. 6. B हढं AXY °लियं BF °फलियं C °फलिअं E ° प्फलिय BF हुलिय CEXY हुलियं A सवसेसम्मि X only सेसम्मि. L. 7. X दूर C हड्डं X हनं BCF हच्छं BF °प्फमियं C हछफिलियं BF *om.* हुलिअं C हुलियं. L. 8. X हसुकलिअं BF °प्फलियं C °कालिअं B सावसेषं. L. 9. BC FX °हड्डिय CX मइ BCF हच्छो. L. 10. BCFX °लियं BCF चलियम्मि X only मि for चलिअम्मि BF मेइ. L. 11. C °णार्थो हद्धी X °णाथा हत्थी F हद्दी CX निर्वेद. L. 12. C हच्छारं ACY साहज्जे BF साहाज्जे C कीलच्छं करमयंमि हच्छल्लं E हत्थल्ल L. 13. A हक्कोद्दं C °द्दं F °द्दं X खुप्पा° *add.* °डियय° (X °डियम्मि). L. 14. C हच्छारं X साहाज्यं C हच्छल्लं X गहीते C हक्कोद्दं 2. hd. F °द्दं B °लषितं. L. 15. C (F !) X उत्पादितं.

अणवेक्खिअ हत्थारं हक्कोद्धजगज्जएण कामेण ।
ससिवयणे हक्खुत्ता तुमं सि हत्थल्लभल्लि व्व ॥ ५३ ॥ [६०]

सङ्गम्फंसयसवहम्मि हंजओ रासयम्मि हल्लीसो ।
हत्थल्ली हत्थविसी बहुजंपिरए हलप्पो अ ॥ ६१ ॥

हंजओ साङ्गस्पर्शः शपथः । हल्लीसो रासकः । मण्डलेन स्त्रीणां नृत्तम् । हत्थल्ली हस्तबूसी । सारीशब्दो बूसीवाचक उक्तः । ततो हस्ते सारी हस्तसारीति न देश्येषु वाच्यः । हलप्पो बहुभाषी ॥ यथा ।

तुह हंजओ अतुल्लं सोहग्गं तुज्झ ण हु हलप्पो हं ।
जं हत्थल्लीहत्था णिअन्ति मुणिणो वि तुज्झ हल्लीसं ॥ ५४ ॥ [६१]

गेहम्मि हम्मिअं तह चलिअसयण्हेसु हल्लिअहलूरा ।
हासे हद्धयहसिरिअहासीआ मक्खिए हविअं ॥ ६२ ॥

हम्मिअं गृहम् । हल्लिअं चलितम् । हलूरो सतृष्णः । हद्धओ हसिरिआ हासीअं त्रयोऽप्यमी हासार्थाः । हविअं म्रक्षितम् ॥ यथा ।

गुणहम्मिअ तुह विरहे सा हविअहलूरहल्लिएक्कमणा ।
ण णिएइ कुडयहद्धयकेअइहसिरिअकयम्बहासीए ॥ ५५ ॥

L. 1. *cdd.* °क्खिय C हच्छारं C हक्कोद्द° F हक्कोद्द° X हक्कोद्द° C °जगज्जएण. L. 2. X मि for सि C हच्छल. L. 3. X *om.* dist. 61, but gives the commentary. BF संगफंसय° E °प्फंसंय° A हंजउ. L. 4. C हच्छल्ली हच्छ° ABCFY °विसी E °चिसी B बहु° E बहुं° *cdd.* य. L. 5. B हंजउ CX रासको C नृत्यं X नृत्यं X *om.* हत्थल्ली C हच्छल्ली हच्छ.° L. 6. BCFX °वृषी X *om.* सारीशब्दो वृषी BCF वृषी° X वाचक CX उक्तस्ततो Instead of हस्तसारीति we should expect to find हत्थसारीति B देशेषु. L. 7. X हलप्पो. L. 8. X जंजओ C तुह X प्पलो for हलप्पो. L. 9. C हच्छल्लीहच्छा X मुणिणो C तुह. L. 10. X गेहंम्मि BF हमियं CEXY हम्मियं BCEFXY चलिय° BX °सअण्हेसु *cdd.* हल्लिय°. L. 11. AX हद्दुय° CF हद्दुय° *cdd.* हसिरियहासीया Y मंक्खिए *cdd.* हवियं. L. 12. B हंमियं C (F !) X हम्मियं BCFX हल्लियं C हद्धओ F हद्धओ X हद्दुय BCF °रिया X हसिरिय BCF हासीयं X हासीयें. L. 13. B हवियं. L. 14. B °हंमियं C (F !) X °हम्मिय X *om.* रहे सा हवि BCF हविय° X महल्लूर°. L. 15. X तडय° CF °हद्दुय° BF °केयइ° BCFX °हसिरियकयंबहासीए.

अत्र । हणइ शृणोति । हक्कइ निषेधति । हरइ गृह्णाति । एते धात्वादेशेषूक्ता इति नोक्ताः ॥ [६२]

गहभेए हत्थिवओ लउडे हरिमिग्गहिरिविंगा ।
वंभणिइन्दगजेसुं हलाहलाहत्थिमल्ला य ॥ ६३ ॥

हत्थिवओ ग्रहभेदः । हरिमिग्गो तथा हिरिविंगो लगुडः । हलाहला वंभणिका । हत्थिमल्लो इन्द्रगजः ॥ यथा ।

जो ण गणइ हत्थिवयं जो पडिमल्लो अ हत्थिमल्लस्स ।
सो किं हरिमिग्गकरो हिरिविंगेणं हलाहलं हणइ ॥ ५६ ॥ [६३]

हत्थल्लिअं च हत्थोसारिअए कलयलम्मि हलवोलो ।
हरिआली दुव्वाए हत्थिहरिल्लो अ वेसम्मि ॥ ६४ ॥

हत्थल्लिअं हस्तापसारितम् । हलवोलो कलकलः । अत्र । हलिआरो हरिताल इति हरितालशब्दभवः । हक्खुप्पइ उत्क्षिपतीति धात्वादेशेषूक्त इति नोक्तौ । हरिआली दूर्वा । हत्थिहरिल्लो वेषः ॥ यथा ।

हरिआलिकयत्थरणा हत्थल्लिअकण्ठया य रणम्मि ।
णिन्दिअहत्थिहरिल्ला तुह रिउडिम्भा करन्ति हलवोलं ॥ ५७ ॥ [६४]

हट्ठमहट्ठो कल्ले हत्थच्छुहणी णववहूए ।
हरिचंदणं च घुसिणे हत्थिअचक्खुं च वंकदिट्ठम्मि ॥ ६५ ॥

L. 1. C (F1) X निषेधयति B गृह्णाति C गृण्हाति. L. 3. B महभेए C हन्छिवओ (F1) A °वउ X हरिममाहरि° A °हिरिचिंगा BF °हरिविंगा C 1. hd. °हिर° L. 3. BF वंभणि° C बंम्हणि° E °पद्गजेसुं C °हच्छिमल्ला. L. 5. C हच्छिवओ X हरिमग्गो CX हरिविंगो B लगुदः. Instead of वंभणिका we should expect to find ब्राह्मणिका; but cfr. viii. 75. L. 6. C हच्छि°. L. 7. C जा C हच्छि° (twice) BCFX य. L. 8. B हरिनिग्ग° X हरिमग्ग° C (F1) हरिविंगेणं BF हण C हणई. L. 9. BFX हत्थि° C हच्छ° *cdd.* °ल्लिअं C हच्छो° *cdd.* °रिअए C कयलयंमि ABCFX °वोलो. L. 10. *cdd.* हरियाली E दुव्वाए C हच्छि° *cdd.* य. L. 11. CX हत्थि° BCFX °ल्लियं B वोला CFX °वोलो BF हलियारो CX हरियालो. B *om.* हरिताल इति. L. 12. X हरितालब्द° BF हक्कुप्पइ C हक्खुप्पइं X हुक्खुप्पइ. X °षूक्ता BCFX हरियाली L. 13. C °हच्छि°. L. 14. BCFX हरियालि° C °कयच्छरणा X °कत्थरणो BFX हत्थल्लिय° C हलच्छिय° BFX अ for य BF रणंमि. L. 15. BCFX णिंदिय° C °हच्छि X रिउडिंभा CX करिंति BCFX वोलं. L. 16. E °महठो C हच्छमुहणी EX हत्थत्थहणी EX नव° C °वहुए Y °वहूए. L. 17. X °चंदण घुसिणो (*om.* च) ABEXY हत्थिय° C हच्छिय° (F1) A °दिट्ठिम्मि C दिठ्ठमि E °दिट्ठंमि.

हट्टमहट्टो कल्यः। कल्यो नीरोगदक्षयोः। हत्थच्छुहणी नववधूः। हरिचंदणं कुङ्कुमम्। हत्थिअचक्खुं वक्रावलोकनम्॥ यथा।

हरिचंदणपिञ्जरिअं हत्थच्छुहणिं सहीउ सिक्खन्ति।
हट्टमहट्टं दइअं हत्थिअचक्खूहि पिच्छ तुमयं ति॥ ५८॥ [६५]

सालाहणम्मि हालो हारा लिक्खाइ हालुओ खीवे।
हिलहिल्लाओ तह वालुआसु हिक्का य रजगीए॥ ६६॥

हालो सातवाहनः। हारा लिक्षा। हालुओ क्षीबः। हिला तथा हिल्ला वालुकाः। हिक्का रजकी॥ यथा।

हालचउरं पि हु पिअं असई चइऊण दूइकयहिक्का।
हारिल्लहिलावहहालुएहि ही रमइ हिल्लासु॥ ५९॥ [६६]

हिड्डो वामणए हिज्जो कल्ले हित्थहीरणा लज्जा।
विहुरे हिट्टो हिट्टाहिडो अ लहरीइ हिल्लूरी॥ ६७॥

हिड्डो वामनः। हिज्जो कल्यम्। भविष्यदतिक्रान्तं च दिनमित्यर्थः। हित्था तथा हीरणा लज्जा। हित्थो लज्जित इत्यन्ये। यद्गोपालः। लज्जितभीतौ हित्थो॥ त्रस्तवाची तु हित्थशब्दस्त्रस्तशब्दभवः। हिट्टो तथा हिट्टाहिडो आकुलः। अधोवाचकस्तु हिट्ठशब्दो अधःशब्दभवः। हिल्लूरी लहरी॥ यथा।

वम्महसरहिल्लूरीहिट्टा सहि रमसि हिड्डमणहित्थे।
हिज्जो आलीण पुरो वहसि अ हिट्टाहिडा तु हीरणयं॥ ६०॥ [६७]

L. 1. BCFX कल्यः। कल्यो BX णव° C °वधू. L. 2. BX हत्थिय° C (F!) हच्छिय°. L. 3. BCFX °रियं C 1. hd. हत्थच्चुहणि 2. hd. °छु° X हत्थट्ठहणिं. L. 4. C हट्टमहट्ट BCFX दइयं BF हत्थिय° C (F!) हच्छिय° BF °चक्खुहि X °चक्खहि X उमय. L. 5. CX हलंमि BF हाला लि° X हालओ C क्खवि. L. 6. X °हल्लाओ Y वालुयासु BF रजगी XY रजकीए. L. 7. BF हारो X लिक्खा C हालु उत्क्षीवः BFX क्षीवः CX वालुका. L. 9. X हालवउरं *om* पि हु CX दूयकय°. L. 10. C °हिलाविहडा° X °विडहा° BCFX °लुएहिं C हि CX राइ for रमइ. L. 11. BCF हिंडो C हिडो A हित्थं ही° C हिच्छा°. L. 12. B विहुरो B हिट्ठाविडो E हेट्ठा° X हिट्ठाहिंडो *edd.* च A हिलूरी. L. 13. BF हिडो X हिंडो C हिडो BCFX कल्लं B °त्यर्थं C हिच्छा. L. 14. X हीरिणा BCF °भीतो BC FX हित्या. L. 15. X °शब्दः त्रस्त° C हित्थाहिडो or हिच्छा° X हित्थाहिट्टो. L. 17. BF धम्मह° C °हिट्टा BCFX हिंडम°. L. 18. BF हिज्जो C हिडो X हित्थे C पुरो हसि X हिट्टाहिंडा X हीरणय.

एकपयगमणकीलाइ हिंचिअं हिंविअं चेअ ।
हिरडी सउली हिक्किअहीसमणा हेसिअरवम्मि ॥ ६८ ॥

हिंचिअं तथा हिंविअं एकपदगमनक्रीडा । यदाह ॥ उत्क्षिप्य चरणमेकं यत्र शिशुर्वल्गति क्रीडा । कथिता हिंचिअहिंविअनामभ्याम् ॥ इति । हिरडी शकुनिका । हिक्किअं तथा हीसमणं हेषारवः ॥ यथा ।

तुज्झ रिऊ हिक्किरहयघणहीसमणे रणे सहिरडिम्मि ।
मरिअसिसुहिंचिओ हिंविएण णस्सइ सकण्टएक्कपओ ॥ ६१ ॥ [६८]

हिक्कासहिरिंवा पङ्कपल्ललेसुं हिसोहिसा फद्धा ।
हिंडोलयं च हिल्लोडणं च खेत्तमिगवारणारावे ॥ ६९ ॥

हिक्कासो पङ्कः । हिरिंवं पल्वलम् । हिसोहिसा स्पर्धा । हिंडोलयं तथा हिल्लोडणं क्षेत्रे मृगनिषेधरवः । हिंडोलं क्षेत्ररक्षणयन्त्रमिति केचित् ॥ यथा ।

हिंडोलएण पइणो णट्ठेसु मिगेसु तुह इह हिरिंवे ।
हिक्कासयच्छि हिल्लोडणेइ जारो हिसोहिसाइ व्व ॥ ६२ ॥ [६९]

हिरिमंथा चणएसुं हीरो सूईणिहे हुडो मेसे ।
हुत्तोऽभिमुहे हुड्डा पणम्मि हुड्डुअहुडुमा पवाहभया ॥ ७० ॥

L. 1. EX एक्कवय° AXY हिंचियं BF हिंक्खियं C हिम्चियं 2. hd. हिंचियं E हिम्चियं A हिम्वियं BF, C 1. hd. हिंवियं C 2. hd. हिंचियं EY हिम्वियं X *om.* हिंचिअं BCFXY चेय. L. 2. A सउली *cdd.* हिक्किय° *cdd.* हेसिय° L. 3. BF, C 2. hd. हिंचियं C 1. hd. X हिंवियं BF तथा हिंवियं CX हिंवियं. L. 4. CX शिशुर्वल्गति BF हिंचिय and *om.* हिंविअ C हिंवियहिम्चिय° X हिंचियरनामभ्यामिति X हिरिडी. L. 5. BCF हिक्कियं X हिकियं BF हेसमणं X हेषारवः. L. 6. C तुझ X हिक्किरहयघणहीममणे C *om.* रणे BCF सिहिरि° X सहिरि. L. 7. BCFX मरिय° BF °सिमुहिंचिओ C हिंचिउ BF हिंविएण C हिम्विएण X हिम्वएण. L. 8. BF हिक्काहिं° A °रिम्वा BEFY °रिंवा C 1. hd. °रिम्वा 2. hd. °रिम्बा X °हरिवा ABEFX °ल्ललेसु ABX फ्फद्धा C (F!) फद्दा E फ्फद्धा. L. 9. AX हिंडोलयं C 1. hd. हिंलो° E हिण्डो° EX *om.* च A हिल्लोडणं X हिंडोलणं B य A खेत्तम्मिग° C खित्तंमिग° X खत्तमिग° C रावे. L. 10 X हिकासो B हिरिंवं C (F!) हिरिम्वं X हिरिव BX स्फर्द्धा. L. 11. X केचित्. L. 12. C णट्ठेसु BF *om.* इह BF हिरिंवे C हिरिम्वे X रिंवे (sic). L. 13. X हिकासयच्छि CX °हिसाइ C 2. hd. च. L. 14. ACX हरिमंथा A चणएसु X °एसु C मासे. L. 15. E हुंतो ABCFXY *om.* ऽ B हुड्डा ABEFY हुड्डय° C *om.* हुड्डुअ° X हुमुयहुमुमा.

हिरिमंथा चणकाः । हीरो सुचीमुखाभं दार्वादिवस्तु । वज्रवाचकस्तु हीरशब्दः संस्कृतसमः । हरवाचकस्तु हरशब्दभवः । केचित् हीरशब्दं भस्मन्यपि प्रयुञ्जते । हुडो मेषः । हुत्तो आभिमुखः । हुड्डा पणः । हुडुओ प्रवाहः । हुड्डुमो पताका ॥ यथा ।

हुडसिङ्गहीर मइ कुण हुडुं जसहुड्डुम तीइ तुह विरहे ।
णयणा जइ हिरिमंथ व्व णंसुहुडुएण सुणया हुत्ता ॥ ६३ ॥ [७०]

हुरुडी विआउआ हुंकयहुंकुरुवा य अञ्जलीए अ ।
पसवपराइ हुलुव्वी हूमो लोहारए जवे हेला ॥ ७१ ॥

हुरुडी विपादिका । हुंकओ तथा हुंकुरुवो अञ्जलिः । हुलुव्वी प्रसवपरा । हूमो लोहकारः । हेला वेगः ॥ यथा ।

तुह हुंकुरुवो कामुअ इमाइ हुरुडीपयाइ हेलाए ।
जं करसि हुंकयं किर हुलुव्विआहूमिआइ रइलुद्धो ॥ ६४ ॥ [७१]

हेलुका हिक्का हेलुअं छिए गणवइम्मि हेरिंबो ।
सप्पसिरकरणिसेहे हेआलं हारणं वत्थे ॥ ७२ ॥

हेलुका हिक्का । हेलुअं क्षुतम् । हेरिंबो विनायकः । हेआलं सर्पशिरःसंज्ञेन हस्तेन निषेधः । सर्पशिरा नाम हस्तकविशेषः । यदाह भरतः ॥ अङ्गुल्यः संहिताः सर्वाः सहाङ्गुष्ठेन यस्य तु । तथा निम्नतलश्चैव स तु सर्पशिराः करः ॥ हारणं वस्त्रम् ॥ यथा ।

L. 1. C हरिमंथा X हरिमथा X हीरः हरवाचकस्तु. L. 3. C 1. hd. *om.* हुडो मेषः 2. hd. हुडो मासः X अभिमुख BF हुत्राः पणः X पताकाः. L. 4. BF हुडुमिंग° L. 5. B जइ रि हि° C हिरमंथ X हरिमंथ CX व. L. 6. AC विपाउआ ABY °हुंकुरवा E हुंकुरुचा *cdd.* °लीए य. L. 7. BF पसच° ACY हलुव्वी C हुमो AX लोहयारए X हेली. L. 8. B हुकुरवो C (F 1) X हंकुरवो BCFX हुलुव्वो X पसवपराः C हुमो. L. 9. C हेलो. L. 10. B हुंकरवो C (F 1) X हंकुरवो BF कामुच X कोलुअ X दुरुडी° L. 11. X ज BF हुंरुयं C किरि BCFX हुलुविया° BFX °हूमियाइ C °हुमिवाइ BFX °लुद्दो C लुद्धा. L. 12. C हेलुका BFY हिक्काए A हेलुगं E हेलुअ X हिलूअं Y हेलुयं AX छीए E च्छिए BF °वयंमि E °वयम्मि X °वय (sic) BF हेरिंवो C हेरम्बो E हेरिम्बो X हेरिंथो. L. 13. ABCFY हेयालं X हंआलंआलं A वत्थे C वच्छे E चत्थे. L. 14. X हेक्क for हिक्का BF क्षतं BF हेरिंवो CX हेरम्बो BCFX हेयालं C *om.* सर्प° नाम हस्तक° X हस्तचक्रविशेषः L. 15. X अंगुल्यसहिताः सर्वा C *om.* संहिताः L. 16. B सहागुष्टेन X सहांगुष्टेन BF निम्रतल° C निस्त°.

हेलुकहेलुअमुहे दुल्ललिए हेरणञ्चलविलग्गे ।
हेरिंबं पूअन्ती अम्बा बाले करेइ हेआलं ॥ ६५ ॥

॥ अथानेकार्थाः ॥

तत्र हंदि विषादविकल्पपश्चात्तापनिश्चयसत्यगृहाणार्थेषु । हरे क्षेपसंभाषणरतिकलहेषु । एतौ प्राकृतलक्षणे निपातेषूक्ताविति नोक्तौ ॥ [७२]

हत्थे कीलागहिअम्मि हत्थल्लो हत्थल्लोले अ ।
हत्थाभरणे हत्थप्पाहुडए चेअ हत्थोडी ॥ ७३ ॥

हत्थल्लो हस्ते क्रीडार्थं गृहीतः पदार्थो हस्तलोलश्चेति द्व्यर्थः । हत्थोडी हस्ताभरणं हस्तप्राभृतं च ॥ [७३]

तुमुलम्मि कोउए हलहलं हडहडोऽणुरायतावेसु ।
हरपच्चुअं सुमरिए णामोद्देसेण दिण्णे अ ॥ ७४ ॥

हलहलं तुमुलः कौतुकं च । हडहडो अनुरागस्तापश्च । हरपच्चुअं स्मृतं नामोद्देशेन दत्तं च ॥ [७४]

जङ्घालदीहमन्थरविरएसुं हाविरो होइ ।
हालाहलसद्दो तह मालारे बंभणिए अ ॥ ७५ ॥

हाविरो जङ्घालो दीर्घो मन्थरो विरतश्चेति चतुरर्थः । हावो जङ्घाल इत्यपि कश्चित् । हालाहलो मालिकः । हालाहला बंभणिका चेति द्व्यर्थो हालाहलशब्दः ॥ [७५]

L. 1. C °हेलुयसुहे X ° हेतुयसुहे B हल्ल° F डुलि° C दुल्ललिप BF °णंचल° L. 2. BF हेरिंबं CX हेरम्बं X पूयंती B अंवा CX अंबा BX वाले C (F !) वाली BFX हयालं C यालं (sic). L. 3. *om.* A; E अथानें° L. 4. X अत्र C °निश्चयस्यत्य°. L. 5. C °लक्षणा X °लक्षण. L. 6. A हल्लकीला BF हत्थक्कीलाए ग° but ए del. in B. C हत्थकीला° Y हत्थक्कीला (*om.* ए) *cdd.* °गहियम्मि (X °गिहियम्मि) C हच्छलो A हलत्थोले C हच्छलोले *cdd.* य (X या.) L. 7. C हच्छा° हच्छप्पा° or हत्थप्पा° ABCFXY चेय C हच्छोडी. L. 8. C हच्छलो हस्तक्रीडार्थं X गृहीन C हच्छलोलश्चेति C हच्छोडी. L. 9. C °श्रावृतं च X हयाभर्नं च. L. 10. X तुमलंमि C कोउ (sic) X हलं (*om* हल) After हलहलं C 2. hd. adds हलं BF हंडहडो अणुराय° ACE *om.* ऽ. L. 11. A हरपडुअं BF °पच्चुए E °पच्चुअ X पेरपच्चुय BF म्नुसारिए A नामुद्दे° BX नामों° ABF दिन्ने *cdd.* य L. 12. BF हलंहलं X हलहं तुमल C तुमलः C हडहडा B °रागः ता° X हरपच्चुयं. L. 13. X दत्तं for दत्तं L. 14. C 1 hd. °विरविरएसुं X हाविरो. L. 15. C 1. hd. सालारे BF वंभणीए X बंभिणीए *cdd.* य. L. 16. BF वितरश्चेति. L. 17. X हालाहलो As to बंभणिका cfr. note on VIII, 63. It is with purpose that I have not written बम्भणिका X द्व्यर्थे. L. 18. X °शब्दभवः.

रयणावलिखेत्तावणरवेसु हिंडोलणं हिंडोलणयं ।
हेरंबो णायव्वो महिसम्मि अ डिण्डिमे चेअ ॥ ७६ ॥

हिंडोलणं तथा हिंडोलणयं रत्नावली क्षेत्ररक्षणनादश्चेति द्वावपि द्व्यर्थौ । हेरंबो महिषो डिण्डिमश्च ॥ [७६]

इअ रयणावलिणामो देसीसद्दाण संगहो एसो ।
वायरणसेसलेसो रइओ सिरिहेमचन्दमुणिवइणा ॥ ७७ ॥

इत्येष देशीशब्दसंग्रहः स्वोपज्ञशब्दानुशासनाष्टमाध्यायशेषलेशो रत्नावलीनामाचार्यश्रीहेमचन्द्रेण विरचित इति भद्रम् ॥

॥ इत्याचार्यश्रीहेमचन्द्रविरचितायां देशीनाममालायामष्टमो वर्गः ॥

L. 1. C °खेत्तोवण° B हिंडोलणं C (F !) *om.* हिंडोलणं CEY हिंडोलणयं against metre. X हिंडोलयणं. L. 2. B हेरंबो C (F !) हेरम्बो E हेरब्बो C णायव्वो Y नायव्वो *edd.* च ABCFY चेव X चेव. L. 3. BFX हिंडोलणयं C हिंडोलणं C रत्नावलि CX °रक्षणनिनादश्चेति B हेरंबो C (F !) हेरम्बो. L. 4. B महिषश्च. L. 5. *edd.* इय BF रयणामो E रयणावलिनामो XY °नामो. L. 6. X वायरण is given twice. X °मुणिवयणा. L. 7. C इत्यशेषदेशी° BCFX °नामा. L. 8 आचार्य° C आचार्यहेमचन्द्रविरचित X आचार्यहेमचंद्रेण BF °विरचितः. L. 9. A °लायां अष्टमो वर्गः गाथा ॥ ७८०। ॥ श्लोकसंख्या ९०५ ॥ ॥ छ ॥ शुभं भवतु ॥ संवत् १५४९ ॥ वर्षे श्री and then the rest of about a line is made illegible but for the end लेखि. B इत्या° स्वोपज्ञरत्नावलीमा (sic) देशिशब्दसंग्रहवृत्तौवष्टमो (sic) वर्गः. ८ ॥ छ ॥ शुभं भवतु कल्याणमस्तु । छ ॥ लेखकपाठकयोर्मंगलं । छ । लिख्यतं पंडे कल्याण । CX इत्या° स्वोपज्ञदेशीशब्दसंग्रहवृत्तावष्टमो वर्गः समाप्तः ॥ ८ । ग्रन्थाग्रं ३३२० । संवत् १५८७ वर्षे...... छ छ । E इति अष्टमो वर्गः ॥ छ ॥ इति श्रीदेसीनाममाल (sic) संपूर्ण्णमिति (sic) भद्रं ॥ छ ॥ शुभं भवतु ॥ श्रेयो (ऽ) स्तु लेखकपाठकयोः ॥ श्री ॥ ॥ देशीनाममालापत्र २० संपूर्ण ॥ १५१५ (!) ऽनार्षा (!) ॥ (F !) X °लायां देसीनाममालायां अष्टमो वर्गः । समाप्तः ॥ ॥ शुभं भवतु लेखकस्य ॥ : छ ॥ ॥ : श्री ॥ ॥ छा ॥ in the text. °लायां स्वोपज्ञदेशीशब्दसंग्रहवृत्तावष्टमो वर्गः समाप्तः ॥ हेमदेशीयनाममालावृत्तिः ॥ ग्रं० ४००० ॥ : छा ॥ ॥ श्रीः ॥ : छा ॥ श्रीः ॥ शुभं भवतु ॥ : छा ॥ in the commentary. Y अष्टमो वर्गः ॥ संवद्दहंन्मतमतद्रव्यत्रिनयननयनषण्मुखमुखवज्जिरंगच्छंग (!) वर्षे ॥ श्रीबृहद्रुखरतरगच्छे श्रीजिनमाणिक्यसूरिपट्टोदयगिरिशिखरनभोमणिश्रीमज्जिनचंद्रसूरिसूरिसूरिभितल्लिकानामंतेवासिना पंडितरत्ननिधानगणिना स्वपठनार्थमलेखि देश्यनाममाला ॥ छः ॥ श्री ॥ विक्रमनगरमध्ये ॥ फाल्गुनमासि विशदपंचमीवासरे शुक्रवारे ॥ शुभं भवतु लेखकपाठकयोः ॥ श्रीः ॥ छः ॥

GLOSSARY

Glossary.

Abbreviations:– Can. = Canarese; cf. = compare; cogn. = cognate with; Dp. Pl. = Dhanapāla in his Pāialacchi; Dr. = Dravidian; f. = from; foll. = the follwing word; Hc. Gr. = Hemacandra in his Prakṛt Grammar; Mar. = Marāṭhi; Pehl. = Pehlavi; Pers. = Persian; prec. = the preceding word; prob. = probably; q. v. = which see; rt = root, Tam. = Tamil; Tel. = Telugu; Tr. = Trivikrama in his Grammar; ts. = tatsama or Saṁskṛtasama.

अ

अअं i. 49. विस्तारितम्, extended; आदरपूर्णम्, respectful; त्यक्तम्, abandoned.

अअंबो i. 13 निःस्नेहः, unkind.

अइगयं i. 57 मार्गपश्चाद्भागः, the back part of the road; समागतम्, met; प्रविष्टम्, entered. [f. अधिगत ?]

अइणं i. 10 गिरितटम्, the slope of a mountain. [f. अजिन.]

अइणिअं i. 24 आनीतम्, brought [f. अतिनीत ?]

अइगो i. 16 आयुक्तः । ग्रामेशादिः, an agent, e. g. the headman of a village [f. अधिराट् ?]

अइरजुवई i. 48 नववधूः, a newly married girl. [f. अचिरयुवति]

अइराणी i. 58 इन्द्राणी, the wife of Indra; इन्द्राणीव्रतसेविनी स्त्री, a woman engaged in an act of devotion, entitled Indrāni cf. एराणी. [f. अधिराज्ञी !]

अइरिम्पो i. 26 कथाबन्धः, a tale.

अइहारा i. 34 विद्युत्, lightning. [by metathesis f. अचिराभा.]

अकंडतालुमो i. 60 निःस्नेहः, unkind; अकृतविवाहः, unmarried.

अकासि i. 8 पर्याप्तम् । कृतमलमिति यावत्, enough.

अक्कंतं i. 9 प्रवृद्धम्, increased. [f. आक्रान्त]

अक्कंदो i. 15 परित्राता, protector [f. आक्रन्द]

अक्कसाला i. 58 बलात्कारः, force; ईषन्मत्ता स्त्री, a woman slightly intoxicated.

अक्का i. 6 भगिनी, sister [f. Dr. akka]

अक्कुट्टं i. 11 अध्यासितम्, attributed [f. आरूढ !]

अक्खो i. 6 दूतः, a messenger.

अक्खोडो i. 12 छागः, a goat.

अक्खणवेलं i. 59 सुरतम्, sexual intercourse; प्रदोषः, evening. [f. अक्षणवेल] Dp. अक्खणिया = वावड्या q.v.

अक्खलिअं i. 27 प्रतिफलितम्, reflected.

अक्खवाया i. 35 दिक्, a direction.

अगओ i. 6 दानवः, a demon [f. असुर HG ii. 174]

अगंडिगेहो i. 40 यौवनोन्मत्तः, in the madness of youth (but Tr. = सुरतम्, sexual intercourse)

अगहणो i. 31. कापालिकः, a follower of a certain Saiva sect, characterized by carrying skulls of men in the form of garlands and eating and drinking from them [f. अगघन !]

अगिला i 17 अवगणना । अवज्ञा, contempt.

अगुज्झहरो i. 43 रहस्यभेदी, one who discloses a secret. [Hc. f. अगुह्यधर but Tr. f. गुह्यहर with prefixed अ]

अग्गक्खंधो i. 27 रणधुरम्, van of an army. (but Dp. = अनीक) [अग्रस्कन्ध].
अग्गवेओ i. 29 नदीपूरः, a river which has overflown its banks. [f. अग्रवेग or अग्रजवेग]
अग्गहणं i. 17 अवगणना । अवज्ञा, contempt. [f. आग्रह (ण)]
अग्गिओ i. 53 इन्द्रगोपकीटः, a kind of insect of red colour; मन्दः, slow. [f. अग्निकाय].
अग्घाडो i. 8 अपामार्गः, a kind of plant, Achyranthes Aspera (Mar. आघाडा)
अग्घाणो i. 19 तृप्तः, satisfied.
अंकारो i. 9 साहाय्यम्, help (Hindī अंकार)
अंकिअं i. 11 परिरम्भः, an embrace.
अंकुसइअं i. 38 अङ्कुशाकारम्, hookshaped. [past. part. dem. f. अंकुश]
अंकेल्ली i. 7 अशोकतरुः, the Aśoka tree. [f. कंकेल्लि]
अंको i. 5 निकटम्, proximity [ts]
अंगवडुणं i. 47 रोगः, disease
अंगवलिज्जं i. 42 अङ्गवलनम्, motion of the limbs [cogn. with अंगवलन]
अंगालिअं i. 28 इक्षुखण्डम्, a piece of sugarcane (Tr. अंगलिअं)
अंगुट्टी i. 6 अवगुण्ठनम् । शिरोऽवगुण्ठनमिति यावत्, veil [cogn. with अवगुण्ठन !]
अंगुत्थलं i. 31 अंगुलीयम्, a finger ring. (Pers. angushtai, Pehl. angust. Zend angusta) [cogn. with अंगुष्ठ !]
अंगलिर्नी i. 32 प्रियङ्गुः, a creeper [prob. by contamination f. प्रियङ्गु and कलिनी]
अचलं i. 53 गृहम्, a house; उक्तम्, spoken; गृहपश्चिमप्रदेशः, the western part of a house; निष्ठुरः, harsh; नीरसः, without juice.
अच्छं i. 49 अत्यर्थम्, very much; शीघ्रम्, quickly.
अच्छिवडणं i 39 निमीलनम्, shutting the eyes [Hc. f. अक्षिपतन]
अच्छिविअच्छी i. 41 परस्परमाकर्षणम्, mutual attraction. [prob. f. अंछ or अंच for कृष in आकर्षनिव्याकर्षति]
अच्छिहरुल्लो i. 41. द्वेष्यः, an enemy; वेषः, dress [f. अक्षिहर]
अजराउरं i. 45 उष्णम् heat.
अजुअलवण्णा i. 48 अम्लिकावृक्षः, the tamarind tree. [f. अयुगलपर्ण]
अजुओ i. 17 सप्तच्छदः, name of a tree, Alstonia Scholaris [Hc. f. अयुक् (पर्ण)]
अज्जओ i. 54 सुरसतृणम्, गुरेटकतृणम्, kinds of grass.
अज्जो i. 5 जिनः, Mahāvīra [Hc. f. अर्य]
अज्झओ i. 17 प्रातिवेश्मिकः, a neighbour.
अज्झत्थो i. 10 आगतः, come (past part.)
अज्झवसिअं i. 40 नित्रापितं मुखम्, shaven face.
अज्झासिअं i. 30 दृष्टम्, seen.
अज्झस्सं i. 13 आक्रुष्टम्, censured. Cf. index of verbal substitutes.
अज्झा i. 50 असती, an unchaste woman; शुभा, beauty; नववधूः, a bride; तरुणी, a young woman; एषा, this (fem.)
अज्झोल्लिआ i. 33 क्रोडाभरणे मौक्तिकरचना, pearls in a chest-ornament.
अज्झोहीं i. 7 दुग्धदोह्या धेनुः । या पुनः पुनर्दुह्यते, a cow giving milk several times a day.
अंछिअं i. 14 आकृष्टम्, drawn near [a variant of अंच q. v. in the index of verbal substitutes, prob. f. अंच्]
अंजणइसिआ i. 37 तापिच्छम्, the Tamāla flower.
अंजणईसं i. 37 तापिच्छम् the Tamāla flower.

अंजणिआ i. 37 तापिच्छम्, the Tamāla flower.

अंजसं i. 14 ऋजु, straight [f. अंजसा but Tr. f. ऋजु]

अट्ट i. 50 कृशः, weak; गुरुः, great; शुकः, a parrot; सुखं, happiness; धृष्टः, bold; अलसः, lazy; शब्दः, a sound; असत्यम्, falsehood [f. अट्ट्]

अट्टो i. 10 गतः, gone [f. अट् or अट्ट्]

अड्डज्झिअं i. 42 पुरुषायितम् । विपरीतरतम्, reversed sexual intercourse.

अड्डम्मिअं i. 41 प्रतिजागरितम्, watchfulness

अड्डणी i. 16 मार्गः, a way [f. अट्]

अड्डयणा i. 18 असती, an unchaste woman [f. अट्]

अडया i. 18 असती, an unchaste woman [f. अट्]

अड्डाडो i. 19 बलात्कारः, violence, force.

अड्डअक्कली i. 45 कट्यां हस्तनिवेशः, placing the hand on the hips. (Dp अट्टयक्कलि)

अणच्छिआरं i. 44 अच्छिन्नम्, unbroken

अणहो i. 18 जारः, an adulterer. [f. अनृत]

अणत्तं i. 10 निर्माल्यम्, flowers used and cast off.

अणप्पो i. 12 खड्गः, a sword.

अणरामओ i. 45 अरतिः, dissatisfaction

अणराहो i. 24 शिरसि चित्रपट्टिका, a coloured cloth on the head.

अणरिक्को i. 20 क्षणरहितः । निरवसरः, busy. [f. न-रिक्त !]

अणहं i. 13 अक्षतम् unhurt [f. अनघ]

अणहप्पणयं i. 48 अनष्टम्, not lost.

अणहारओ i. 38 खड्डम् । निम्नमध्यम्, a pit.

अणाडो i. 18 जारः, an adulterer [a variant of अणडो q. v.]

अणिल्लं i. 19 प्रभातम्, dawn.

अणिहं i. 51 सदृशम्, similar; मुखं, the face, the mouth.

अणुअल्लं i. 19 प्रभातम्, dawn.

अणुआ cf. अणुओ.

अणुइओ i. 21 चणकः the chick-pea. [f. अणु or Dr. anumu.]

अणुओ i. 52 आकृतिः, form; धान्यविशेषः, a kind of grain (अणुआ यष्टिरित्यन्ये) [cf. prec.]

अणुदृवि i. 19 प्रभातम्, dawn. (Tr. अणुदिवं)

अणुबंधिअं i. 44 हिक्का, hiccough [f. अनु-बंधु !]

अणुवज्जिअं i. 41 प्रतिजागरितम्, watchfulness. (Tr. अणुअज्झिओ)

अणवइआ i. 48 नववधूः, a bride (Tr अणवहू) [Tr. by metathesis fr. नववधू]

अणुवो i. 19 बलात्कारः, violence, force (Tr. अणुओ)

अणुसंधिअं i. 59 अविरतम्, continually; हिक्का, hiccough

अणुसुत्ती i. 25 अनुकूलः, favourable [f. अनु-सृ.]

अणुसुआ i. 23 आसन्नप्रसवा, about to be delivered [f. अनु-सू.]

अणू i. 5 शालिभेदः, a kind of grain [f. अणु or Dr. anumu]

अणेकज्झो i. 30 चञ्चलः, unsteady

अणोलयं i. 19 प्रभातम्, dawn.

अंडओ i. 16 मत्स्यः, a fish [f. अण्डज]

अण्णइओ i. 19 तृप्तः, satisfied [Hc. अन्नचित Tr अर्णव-]

अण्णाओ i. 55 तरुणः, a young man; धूर्तः, a rogue. देवरः, husband's brother. [f. Dr. aṇṇa]

अण्णासी i. 17 अवगणना । अवज्ञा contempt.

अण्णमयं i. 28 पुनरुक्तम्, repetition. [f. अन्य-मय !]

अण्णाणं i. 7 विवाहवधूदानम्, dowry or a present from the bride to the bridegroom for marriage.

अण्णिआ i. 51 [formed by adding the suffix अ to अण्णी q. v.]

अण्णी i. 51 देवरभार्या, wife of husband's brother; ननान्दा, a husband's sister; पितृष्वसा, a father's sister.

अण्णोसरिअं i. 39 अतिक्रान्तम्, past

अण्हेअओ i. 21 भ्रान्तः, mistaken

अत्ता i. 51 जननी, mother; पितृष्वसा, a father's sister; श्वश्रूभार्या, mother-in-law; वयस्या, a female friend [ts. or f. Dr. atta]

अत्थक्कं i. 14 अनवसरः, ill-timedness. [Hc. Gr. ii. 174=अकाण्डम्]

अत्थग्घं i. 54 अगाधम्, very deep; आयामम्, length; स्थानम्, a place.

अत्थयारिआ i. 16 सखी, a female friend.

अत्थारी i. 9 साहाय्यम्, help [f. स्तृ-प्रीतिपालनयोः + आ cf. Dp. 215]

अत्थाहं i. 54 आगाधम्, very deep; आयामम् length; स्थानम्, a place [a variant of अत्थग्घं]

अत्थुडं i. 9 लघु, light [f. अस्थूल!]

अत्थुव्वडं i. 23 भल्लातकम्, the marking-nut plant Semicarpus Anacardium.

अदंसणो i. 29 चौरः, a thief [f. अदर्शन]

अद्दगो i. 15 आकुलः, agitated

अद्दण्णो i. 15 आकुलः, agitated [a variant of अद्दणो]

अद्दाओ i. 14 दर्पणः, a mirror [f. Tel. addamu]

अद्दक्खणं i. 34 प्रतीक्षणम्, waiting for. परीक्षणमिति केचित्, examining

अद्धक्खिअं i. 34 संज्ञाकरणम्, gesture [f. अर्धाक्षिक]

अद्धजंघा i. 33 मोचकम् । पादत्राणम्, a kind of shoe [f. अर्धजंघा!]

अद्दंतो i. 8 पर्यन्तः, boundary.

अद्धविआरं i. 43 मण्डनम्, ornamentation. मण्डलकमिति कश्चित्, a circular ring.

अंतरिज्जं i. 35 कटीसूत्रम्, a woman's girdle. [f. अंतरीय]

अंतीहरी i. 35 दूती, a female messenger. (Tr. अंतिहरी f आर्त्तिहरी) [f. अंतिकहरी]

अंतेल्ली i. 55 मध्यम्, the middle; जठरम्, the belly; तरङ्गः, a wave [f. अन्तराल!]

अंतोहुत्तं i. 21 अधोमुखम्, having the face downwards.

अंधू i. 18 कूपः, a well. [Hc. ts. or f. अन्ध 'juice' i. e. water + अन्ध]

अपडिच्छिरो i. 43 जडमतिः; dull-witted.

अपारमणी i. 43 विश्रामः, rest.

अप्पगुत्ता i. 29 कपिकच्छुः, name of a plant, forget-me-not.

अप्पज्झो i. 14 आत्मवशः, depending on one's own will.

अप्पो i. 6 पिता, father [f. अम्बः or Dr. appā]

अप्फुण्णं i. 20 पूर्णम्, filled. [f. आ-स्फृ!] (Hc. Gr. iv. 258 = आक्रान्तम्)

अब्बुद्धसिरी i. 42 मनोरथाधिकफलप्राप्तिः, obtaining more than what is desired [f. अबुद्धश्री]

अब्भक्खणं i. 31 अकीर्तिः, infamy

अब्भपिसाओ i. 42 राहुः, Rāhu [f. अभ्रपिशाच]

अब्भागत्तो i. 31 प्रत्यागतः, returned. पश्चाद्गत इति गोपालः, one who has gone after.

अभिण्णपुडो i. 44 रिक्तपुटः, an empty vessel made of leaves.

अमओ i. 15 चन्द्रः, the moon [f. अमृत]

अमयणिग्गमो i. 15 चन्द्रः, the moon [Hc. f. अमृतनिर्गम]

अंबडो i. 16 कठिनः, hard-hearted.

अंबसमी i. 37 स्तीमितर्युषितकणिका, cooked grain wet with being kept over a night [f. आम्लसम or अंबुसम]

अंबिरं i. 15 आम्रम्, a mango. [He. Gr. ii. 56 f. आम्र]

अंबुसु i. 11 शरभः, a fabulous animal, said to have eight legs and to be stronger than a lion.

अंबेट्टी i. 7 मुष्टिद्युतम्, a kind of game.

अंबेसी i. 8. गृहद्वारफलहकः, a plank attached to the doorway.

अंबोच्ची i. 9 पुष्पलावी, a flower-gatherer. [He. f. आम्रोच्चि.]

अम्मणुअंचिअं i. 49 अनुगमनम्, following.

अम्मा i. 5 अम्बा, mother. [f. अम्बा or Dr. amma]

अम्माइआ i. 22 अनुमार्गगामिनी, going along the way.

अयक्खो i. 6 दानवः, a demon [f. अयक्ष !]

अयगो i. 6 दानवः, a demon [by metathesis f. अगओ]

अयडो i. 18 कूपः, a well [f. अवट]

अयनंचिअं i. 47 उपचितम् । मांसलम्, fleshy.

अयाली i. 13 दुर्दिनम्, a cloudy day.

अरलं i. 52 चीरी, a cricket; मशकः, a mosquito

अरलाया i. 26 चीरी, a cricket

अरविंदरं i. 45 दीर्घम्, long. [f. अरविंद !]

अरिअल्ली i. 24 व्याघ्रः, a tiger [Tr. only अल्ली]

अरिहइ i. 22 नूनम्, certainly. [f. अर्हति]

अरुणं i. 8 कमलम्, a lotus [ts. perhaps because it is red.]

अलग्गं i. 11 कलङ्कारोपः, attribution of fault.

अलमजलो i. 46 आलस्यवान्, a lazy person.

अलमलो i. 25 दुर्दान्तवृषभः, untamable bull (Tr. अलवलवसहो) [f. अल-बल]

अलंपो i. 13 कुक्कुटः, a cock.

अलयं i. 16 विद्रुमः a coral.

अलसं i. 52 सिक्थकम्, bees' wax; कुसुम्भरक्तम्, saffron coloured.

अलिअल्ली i. 56 कस्तूरिका, musk, व्याघ्रः, a tiger [in the second sense a variant of अरिअल्ली]

अलिआ i. 16 सखी, a female friend. [f. आली]

अलिआरं i. 23 दुग्धम्, milk (Tr. अलिसारं)

अलिणो i. 11 वृश्चिकः a scorpion [f. अलि]

अलिसओ i. 27 शाकवृक्षः, a teak-tree.

अल्लं i. 5 दिनम्, a day.

अल्लओ i. 12 परिचितः, acquainted.

अल्लट्टपल्लट्ट i. 48 पार्श्वपरिवर्तनम्, turning round from one side to the other in bed (Tr. अणट्टपल्लट्ट)

अल्लत्थं i. 54 जलार्द्रा, a fan wetted with water; केयूरम्, an armlet.

अल्लल्लो i. 13 मयूरः, a peacock [f. अलि !]

अल्ला i. 5 अम्बा, mother. (ts.)

अवअक्खिअं i. 40 निर्वापितं मुखम्, shaven face.

अवअच्छ i. 26 कक्षावस्त्रम्, the lower garment. कक्षामध्ये, the waist.

अवअच्छिअं i. 40 निर्वापितं मुखम्, shaven face. [a variant of अवअक्खिअं]

अवअणिओ i. 44 असंघटितः, disunited. (Tr. = अन्यः) [f. अव-गणित]

अवअण्णो i. 26 उदूखलम्, a wooden mortar used for cleansing rice (from the husk etc.) अवहण्णो इति केचित्. [f. अवहन्]

अवकोडिअं i. 38 विरहितम्, separated from.

अवक्कसो i. 46 सरकः, spirituous liquor [f. अपकरस !]

अवगदं i. 30 विस्तीर्णम्, extensive. [f. अवगाढ !]

अवगुडं i. 20 व्यलीकम् । अपराधः, an offence [ts.]

अवंगो i. 15 कटाक्षः, a glance [f. अपाङ्ग]

अवच्छरणं i. 39 कोपे सति भङ्ग्या भणितम्, speaking in a round-about way with anger. [ts.]

अवज्जसं i. 56 कटी, the buttocks; कठिनं वस्तु, a hard substance.

अवडंभो i. 36 ताम्बूलम्, betels with areca-nut (chunam and spices)

अवडओ i. 20, 53 तृणपुरुषः, the form of a man made of grass; कूपः, a well; आरामः, a garden. [f. अवडो q.v.]

अवडक्खिओ i. 47 कूपादौ निहतः, killed in a well. (Tr. अवडुक्खिअं) [f. अवडो q.v.]

अवडाहिअं i. 47 उत्क्रुष्टम्, cried out. [f. अवडो q. v.]

अवडिअं i. 21 खिन्नम्, distressed.

अवडुओ i. 26 उदूखलम्, a wooden mortar used for cleansing rice (from the husk etc.)

अवडो i. 53 कूपः, a well; आरामः, a garden cf. अवडओ [f. अवट, अवन]

अवणो i. 55 परीवाहः, overflow; गृहफलहकः, the plank of a house.

अवण्णं i. 17 अवगणना । अवज्ञा, contempt [f. अवगण्]

अवत्तयं i. 34 विसंस्थुलम्, unsteady. [f. अ-वृत् !]

अवत्थरा i. 22 पादघातः, a kick. अवहत्थारा इत्यन्ये.

अवद्धसं i. 30 उदूखलादि शूर्पाद्यमुपकरणजातम्, domestic utensils.

अवपुसिओ i. 39 संघटितः, joined.

अवयड्डिअं i. 46 रणहृतम्, seized in battle.

अवयरिओ i. 36 विरहः, separation (Tr. अवसरिओ)

अवयाणं i. 24 आकर्षणरज्जुः, a cord to draw anything near.

अवयारो i. 32 माघ्यामुत्सवविशेषो यस्मिन्निक्षुदंतधावनाद्याचारः क्रियते, a festival in the month of Māgha (January-February)

अवयासिणी i. 46 नासारज्जुः, nose-thread.

अवरज्जो i. 56 अतिक्रान्तं दिनम्, past day; भविष्यद्दिनम्, future day; दिनमुखम्, the dawn.

अवरत्तओ i. 45 पश्चात्तापः, repentance अवरत्तेअं इति गोपालः [f. अपरक्त !]

अवरत्तेअं cf. prec.

अवराहो i. 28 कटी, the buttocks.

अवरिक्को i. 20 क्षणरहितः । निरवसरः, busy. [f. अवरिक्त]

अवरिज्जो i. 36 अद्वितीयः, matchless [f. अवर]

अवरिल्लवुत्तणं i. 60 अकीर्तिः, infamy; अनृतम्, falsehood; दानम्, a gift.

अवरुंडिअं i. 11 परिरम्भः, embrace. [f. अवरुध्]

अवरोहो i. 28 कटी, the buttocks [ts.]

अवलयं i. 23 गृहम्, a house.

अवलियं i. 22 असत्यम्, falsehood.

अवलुआ i. 36 कोपः, anger.

अवल्लावओ i. 38 अपलापः, concealment. अवल्लावो अपि [cf. fol.]

अवल्लावो cf. prec. [f. अपलाप]

अवसमिआ i. 37 स्त्रीमितपर्युषितकणिका, cooked grain wet with being kept over a night. [f. आपः-सम !]

अवसई i. 58 उत्सवः, a festival; नियमः, a vow

अवहड्डो i. 23 गर्वितः, proud. [f. अवधृष्ट]

अवहंडं i. 32 मुसलम्, a pestle used for cleansing rice. [f. अवधून]

अवहण्णो cf. अवअण्णो.

अवहत्थारा cf. अवत्थरा.

अवहाओ i. 36 विरहः, separation. [f. अपभाग]

अवहेअं i. 22 अनुकम्प्यम्, pitiable [f. अवधेअ]

अवारी i. 12 आपणः, a market [f. अपार]

अवारो i. 12 आपणः, a market. [cf. prec.]

अवालुआ i. 28 सृक । ओष्ठपर्यन्तः, the corner of the mouth.
अविअं i. 10 उक्तम्, spoken.
अविणयवई cf. fol.
अविणयवरो i. 18 जारः, an adulterer. [Hc. f. अविनयवर] अविणयवई इति द्रोणः [f. अविनयपति]
अविलो i. 52 पशुः, an animal; कठिनः, hard.
अविह्नाविअं i. 59 दीनम्, wretched; अनालपनेऽपि दीनम् [f. अविभावित !]
अवेसी i. 8 गृहद्वारफलहकः, a plank attached to the doorway.
अव्वा i. 5 अम्बा, mother. [f. Dr. avva]
असंगयं i. 34 वस्त्रम्, a cloth.
असंगिओ i. 55 अश्वः, a horse; अनवस्थितः, fickle. [f. असंगित]
असरासओ i. 40 क्रूरहृदयः, hard-hearted. [f. असुराशय]
असारा i. 12 कदली, the plantain tree.
असिअं i. 14 दात्रम्, a sort of sickle or knife. [f. असि]
अहं i. 6 दुःखम्, sorrow [f. अघ]
अहरो i. 17 असमर्थः, incompetent. [f. अमर]
अहव्वा i. 18 असती, an unchaste woman
अहिअलं i. 36 कोपः, anger. [f. अहिवल]
अहिआरो i. 29 लोकयात्रा, the course of worldly life. (Tr. अवआरो)
अहिक्खणं i. 35 उपालम्भः, censure. आभीक्ष्ण्यमित्यन्ये, continued repetition [f. अभीक्ष्ण !]
अहिपच्चुइअं i. 49 अनुगमनम्, following.
अहिरीओ i. 27 विच्छायः, pale.
अहिलिअं i. 57 अभिभवः, defeat; कोपः, anger.
अहिलो i. 10 ईश्वरः, a rich man.
अहिवण्णं i. 33 पीतरक्तम्, orange-coloured.
अहिविण्णा i. 25 कृतसापत्न्या, a woman whose husband has married another wife.
अहिसंधी i. 32 पौनःपुन्यम्, frequent repetition.
अहिसायं i. 20 पूर्णम्, full. (Tr. अहिरेइअं)
अहिसिअं i. 30 ग्रहशङ्कारुदितम्, crying for fear of being possessed by a spirit. [f. अभि-रुद्]
अहिहरं i. 57 देवकुलम्, a temple; वल्मीकः, an ant-hill. [f. अहिगृह]
अहिहाणं i. 21 वर्णना, description [Hc. f. अभिधान]
अहोरणं i. 25 उत्तरीयम्, an upper cloth.

आ

आअं i. 73 अत्यर्थम्, excessive, very much; दीर्घम्, long; विषमम्, uneven; लोहम्, iron; मुसलम्, a pestle, (used for cleaning rice) (Tr अतिदीर्घ as one)
आअड्डिअं i. 68 परवशचलितम्, moving at the instance of another.
आअरं i. 74 उदूखलम्, a wooden mortar usad for cleansing rice (from the husk etc.) कूर्चम्, a brush. (Tr=only मुसलम्.)
आअली i. 61 शाटभेदः, a kind of bower.
आअल्लो i. 75 रोगः, a disease; चञ्चलः, unsteady.
आइप्पणं i. 78 पिष्टम्, a ground substance; उत्सवे गृहमण्डनार्थं सुधाछटा, whitewash. तंदुलपिष्टक्षीरं गृहमण्डनमित्यन्ये.
आइसणं i. 71 उज्झितम्, abandoned.
आउरं i. 65 संग्रामः, a battle [f. आतुर !]
आउलं i. 62 अरण्यम्, a forest [f. आकुल]
आउसं i. 65 कूर्चम्, a brush.
आऊ i. 61 सलिलम्, water. (Hc. Gr. ii. 174 but Tr. आओ) [f. आप]
आऊडिअं i. 68 द्यूतपणः, a stake at gambling.
आऊरं i. 76 अतिशयम्, excess; उष्णम्, heat
आगत्ती i. 63 कूपतुला, a contrivance for

raising water from a well (in which a horizontal beam, from one end of which a bucket hangs, see-saws on a vertical post)

आहाडा i. 64 बलात्कारः, violence.

आहुआली i. 69 मिश्रीभावः, the state of being mixed.

आहोडिअं i. 70 आरोषितम्, angered [f. आटोपित]

आडिअं i. 74 इष्टम्, wished; गणनीयं, to be counted; अप्रमत्तम्, careful; गाढम्, intense [f. आढ्य]

आणंदवडो i. 72 प्रथमं वध्वा रुधिरार्द्रीणितं वस्त्रम्। प्रथमपरिणये भर्त्रा कौमारे गृहीते यत्तत्परिमल-रुधिररञ्जितं वस्त्रम् बान्धवानानन्दयति तत्, a cloth stained with the first menstrual disharge of a girl. [f. आनन्दपटः]

आणाई i. 64 शकुनिकाख्यः पक्षी, a kind of bird.

आणिअं i. 74 इष्टम्, wished; गणनीयं, to be counted; अप्रमत्तम्, careful; गाढम्, intense. [a variant of आडिअं !]

आणिक्कं i. 61 तिर्यक्सुरतम्, sexual intercourse in an oblique posture (Tr. = only तिर्यक्)

आणुअं i. 62 मुखम्, the face. आकार इत्यन्ये form, appearance [f. आनन]

आणुवो i. 64 श्वपचः, a man of the lowest caste. [Tr. माहोरो]

आफरो i. 63 द्यूतम्, gambling.

आमंडणं i. 68 भाण्डम्, a pot.

आमलयं i. 67 नूपुरगृहम्, dressing room.

आमेलो i. 62 जूटः, the mass of twisted hair. [f. आपीड]

आमोओ i. 64 हर्षः, joy [He. आमोद, but his remark is beside the point.]

आमोडो i. 62 जूटः, the mass of twisted hair. [a variant of आमेलो q. v.]

आमोरओ i. 66 विशेषज्ञः, learned.

आयड्डी i. 64 विस्तारः, extension. [cogn. आयत]

आयामो i. 64 बलम्, strength. दीर्घ इत्यन्ये, long. [ts.]

आयावलो i. 70 बालातपः, morning sun

आयासतलं i. 72 हर्म्यपृष्ठम्, the top of a palace. [f. आकाशतल]

आयासलवो i. 72 पक्षिगृहम्, a nest, a cage.

आरडिअं cf. आगडो.

आरणं i. 76 अधरः, the nether lip; फलकः, a slab [cogn. अरुण]

आरणालं i. 67 कमलम्, a lotus. [f. आरात्. नाल]

आरद्धं i. 75 प्रवृद्धम्, full-grown; सतृष्णम्, thirsty; गृह आगतम्, come home.

आरंदरं i. 78 अनेकान्तम्, not alone; संकटम्, difficulty.

आरंभिओ i. 71 मालाकारः, a garland-maker. (Tr. आरंतिओ)

आराइअं i. 70 गृहीतम् taken. आसादितमित्यन्ये, obtained.

आराडी i. 75. विलपितम्, lamentation; चित्रयुतम्, decorated with paintings. आरडिअं इत्यन्ये.

आरिल्लो i. 63 अर्वाक्। अर्वाक्कालोत्पन्न इत्यर्थः, modren. (Tr. = वन्यः !)

आरेइअं i. 77 मुकुलितम्, budded; मुक्तम्, released; भ्रान्तम्, roaming; सरोमाञ्चम्, horripilated. [f. आरचित]

आरोग्गिअं i. 69. भुक्तम्, eaten [prob. f. Can. ārogaṇa / f. आहरण !)]

आरोट्टो i. 63 स्तनः, a breast. [f. आरोह]

आलं i. 73 अल्पस्रोतः, a small stream; मृदु, soft.

आलंकिअं i. 68 खञ्जीकृतम्, made lame.

आलत्थो i. 65 मयूरः, a peacock.

आलंबं i. 64 भूमिच्छत्रम्। यद्वर्षासु प्ररोहति, the fungus [f. आलम्ब]

आलयणं i. 66 वासगृहम्, the bedchamber.

आलासी i. 61 वृश्चिकः, a scorpion.

आलीलं i. 65 निकटं भयम्, danger at hand.

आलीवणं i. 71 प्रदीप्तम् । प्रदीपनकमित्यर्थः, illuminating.

आवंगो i. 62 अपामार्गः, Achyranthes Aspera, a kind of plant.

आवट्टिआ i. 77 नववधूः, a bride; परतन्त्रा, dependent [f. आ-वृत्]

आवडिअं i. 78 संगतम्, united; सारम्, essence. [f. आपतित]

आवरेइआ i. 71 करिका । मद्यपरिवेषणभाण्डम्, a pot for distributing wine.

आवालं cf. fol.

आवालयं i. 70 जलनिकटम्, proximity to water. कप्रत्ययाभावे आवालं इत्यपि.

आवि i. 73 प्रसवदुःखम्, the pangs of childbirth; नित्यम्, daily; दृष्टः, seen.

आविअं i. 76 इन्द्रगोपः, a kind of insect of red or white colour (found on rainy days); मथितम्, churned; प्रोतम्, stitched, pierced.

आविअज्झा i. 77 नववधूः, a bride; परतन्त्रा, dependent.

आविद्धं i. 63 प्रेरितम्, urged, instigated. [ts.]

आसक्खओ i. 67 श्रीवद्राख्यः पक्षिविशेषः, a kind of bird.

आसंगो i. 66 वासगृहम्, the bedchamber. [ts.]

आसंघा i. 63 इच्छा, desire. आस्थेत्यन्ये, regard, care. [Tr. f. आस्था]

आसयं i. 65 निकटम्, proximity. [f. आश्रय !]

आसरिओ i. 69 संमुखागतः, come face to face.

आसवणं i. 66 वासगृहम्, the bedchamber. (Tr. आवसणं) [f. आ-वस् by metathesis]

आसिअओ i. 67 लोहमयः, made of iron. [Hc. by metathesis f. आयसिक]

आसीवओ i. 69 सूचीजीवकः, a tailor.

आहच्चं i. 62 अत्यर्थम्, very much.

आहित्थो i. 76 चलितः, shaken; कुपितः, angry; आकुलः, confused, agitated. (Hc. Gr. ii. 174 calls it a भाषाशब्द) [f. आ + हित्था q. v.]

आहू i. 61 उलूकः, an owl.

आहुडं i. 74 सीत्कारः, a sound made by drawing in the breath; पणितम्, a wager. [f. आहूत]

आहुडिअं i. 69 निपतितम्, fallen.

आहुंदुरू cf. fol.

आहुंदुरो i. 66 बालः, a tail. आहुंदुरू इत्यन्ये.

इ

इक्कणो i. 80 चोरः a thief.

इक्कुसं i. 79 नीलोत्पलम्, a blue lotus [Tr. इक्कुसं]

इग्गो i. 79 भीतः, frightened.

इग्घिअं i. 80 भर्त्सितम्, reproached. (Tr. इग्घुओ)

इंगाली i. 79 इक्षुखण्डम्, a piece of sugar-cane.

इंघिअं i. 80 घ्रातम्, smelled.

इट्टंडो i. 79 भ्रमरः, a bee.

इंदगाई i. 81 घुताः कीटाः । ये कीटाः संलग्ना भ्रमन्ति, insects which go about attached to each other.

इंदग्गिधूमं i. 80 तुहिनम्, snow. [Tr. f. इन्द्राग्निधूम in one place but elsewhere he calls it a deśi-word]

इंदग्गी i. 80 तुहिनम्, snow [cf. prec.]

इंदड्डलओ i. 82 इन्द्रोत्थापनम्, awakening Indra.

इंदमहकामुओ i. 82 श्वा, a dog [f. इन्द्रमहकामुक]

इंदमहो i. 81 कौमारः । कुमार्यां भवइति व्युत्पत्तेः, born of a maiden. इंदमहं कौमारमित्यवन्तिसुन्दरी, maidenhood. [f. इन्द्रमह]

इंदोवत्तो i. 81 इन्द्रगोपकः, a kind of insect of red or white colour (found on rainy days) [cogn. with इन्द्रगोप ?]

इब्भो i. 79 वणिक्, a merchant [f. इभ ?]

इरमंदिरो i. 81 करभः, a young elephant.

इरावो i. 80 गजः, an elephant [f. ऐरावत]

इरिआ i. 80 कुटी, a cottage.

इरिणं i. 79 कनकम्, gold. [cogn. with हिरण्य ?]

इली i. 83 शार्दूलः, a tiger; सिंहः, a lion; वर्षत्राणम्, a shelter from rain [f. Dr. puli ?]

इलीरं i. 83 वृसी, the seat of an ascetic; वृष्टिवारणम्, warding off of rain; गृहद्वारम्, a house-door. [cogn. with Dr. illu ?]

इल्लो i. 82 दरिद्रः, poor; कोमलः, tender; प्रतीहारः, a doorkeeper; लवित्रम्, a sickle; कृष्णवर्णः, black colour. [f. Dr. illa.]

ई

ईसं i. 84 कीलकः, a wedge.

ईसओ i. 84 रोज्झाख्यो मृगः, a kind of animal.

ईसरो i. 84 मन्मथः, Cupid, the god of love. [f. ईश्वर; Tr. connects with स्मर]

ईसिअं i. 84 भमरशिरःपत्रपुटम्, a cup of leaves on the head of a śabara; वशीकृतम्, acting the part of a woman.

उ

उअअं i. 88 ऋजु, straight [Tr. f. ऋजु]

उअक्किअं i. 107 पुरस्कृतम्, placed in front. [f. पुरस्कृत ?]

उअचित्तो i. 108 अपगतः, gone away.

उअरी i. 98 शाकिनी, a kind of female demon or fairy.

उअह i. 98 पश्यत, see, 2 pl. impv. (cf. उअ=पश्य in the index of particles.)

उअहारी i. 108 दोग्ध्री, a milch cow.

उआली i. 90 अवतंसः, an ear-ornament.

उइंतणं i. 103 उत्तरीयम्, an upper garment.

उक्कं i. 85 पादपतनम्, prostration.

उक्कंडा i. 92 लञ्चा, a bribe.

उक्कंनी i. 87 कूपतुला, cf. fol.

उक्कंदी i. 87 कूपतुला, a contrivance for raising water from a well (in which a horizontal beam, from one end of which a bucket hangs, see-saws on a vertical post.)

उक्का i. 87 कूपतुला cf. prec.

उक्कासिअं i 114 उत्थितम्, risen.

उक्कुंडो i. 91 मत्तः, intoxicated.

उक्कुरुडी i. 110 अवकरराशिः, a heap of sweepings.

उक्कुरुडो i. 110 अवकरराशिः । रत्नादीनामपि राशिः a heap of sweepings; also a heap of precious stones.

उक्केरो i. 96 उपहारः, an offering.

उक्कोडा i. 92 लञ्चा, a bribe.

उक्कोडी i. 94 प्रतिशब्दः, an echo.

उक्कोलो i. 87 घर्मः, warmth.

उक्खणिअं i. 115 कण्डितम्, threshed.

उक्खंडिअं i. 112 आक्रान्तम्, seized. इत ओति ओक्खंडिअं इत्यपि.

उक्खंडो i. 126 सङ्घातः, a collection; स्थपुटः । विषमोन्नतप्रदेशः, unevenly raised.

उक्खली i. 88 पिठरम्, a pot.

उक्खिण्णं i. 130 अवकीर्णम्, scattered; छन्नम्, covered; पार्श्वप्रशिथिलम्, very loose at the sides. उत ओति ओक्खिण्णं इत्यपि.

उक्लुंडो i. 125 उल्मुकम्, a firebrand; निकरः, a heap, collection; वस्त्रैकदेशः, a part of a garment.

उग्गहिअं i. 104 निपुणगृहीतम्, cleverly caught. [f. rt. ग्रह् !]

उग्गाहिअं i. 137 गृहीतम्, taken; उत्क्षिप्तम्, raised; प्रवर्तितम्, founded, set up, established. [f. उद्ग्राहित]

उग्गुलुंछिआ i. 118 हृद्‌रसोच्छलनम्, disturbance or upsetting of the heart.

उग्घट्टी i. 90 अवतंसः, an ear-ornament.

उग्घाओ i. 126 संघातः, a collection; स्थपुटः। विषमोन्नतप्रदेशः, unevenly raised. [f. उद्घात.]

उग्घुट्टं i. 99 पुंसितम्, courage [Hc. f. उद्घुष्ट]

उच्चं i. 86 नाभितलम्, the navel.

उच्चट्ठिओ i. 106 उत्क्षिप्तः, raised, thrown up.

उच्चत्तवरत्तं i. 139 पार्श्वयोः स्थूलम्, large at the sides; असमञ्जसविवर्तनम्, turning round in an improper manner.

उच्चत्थो i. 97 दृढः, strong.

उच्चप्पो i. 100 आरूढः, mounted.

उच्चंपिअं i. 116 दीर्घम्, long.

उच्चाडो i. 97 विपुलः, extensive [f. उच्चट् rt.]

उच्चारिअं i. 114 गृहीतम्, taken.

उच्चारो i. 97 विमलः, pure.

उच्चुंचो i. 99 दृप्तः proud.

उच्चुप्पिओ i. 100 आरूढः, mounted.

उच्चुलउलिअं i. 121 कौतूहलेन त्वरितपातम्, hurrying with curiosity (Tr. उप्पिलवेलिअं)

उच्चुलं i. 127 उद्विग्नम्, grieved; अधिरूढम्, mounted; भीतम्, frightened.

उच्चेलरं i. 136 खिलभूमी, waste land; जघनरोमाणि, hair on the buttocks. उत ओति ओच्चेलरं इत्यपि.

उच्चेवो i. 97 प्रकटः, apparent, undisguised.

उच्चोलो i. 131 नीवी, the knot of the wearing garment; खेदः, sorrow.

उच्छंगिअं i. 107 पुरस्कृतम्, placed in front [f. उत्सङ्गित.]

उच्छंटो i. 101 द्रुतचौर्यम्, sleight of hand in stealing.

उच्छट्टो i. 101 चोरः, a thief. उत ओति ओच्छट्टो इत्यपि.

उच्छडिअं i. 112 चोरितं वस्तु, stolen property.

उच्छलिअं i. 111 छिन्नत्वक्, skin torn off.

उच्छविअं i. 103 शयनीयम्, a bed.

उच्छाहो i. 92 सूत्रतन्तुः, a thread.

उच्छित्तं i. 124 विक्षिप्तम्, scattered; उत्क्षिप्तम्, raised. [f. उत्क्षिप्त]

उच्छिड्डं i. 95 छिद्रम्, a hole [Hc. उद् + छिड्ड q. v.]

उच्छुअं i. 95 भयचौर्यम्, stealing with fear.

उच्छुअरणं i. 117 इक्षुवाटः, a garden of sugar-canes. [f. इक्षु-अरण्य.]

उच्छुआरं i. 115 सच्छन्नम्, concealed.

उच्छुच्छू i. 99 दृप्तः, proud.

उच्छुंडिओ i. 135 सपत्रितः । बाणादिनातिव्यथितः, wounded with an arrow; अपहृतः, taken away.

उच्छुरं i. 90 अविनश्वरम्, indestructible.

उच्छुरणं i. 117 इक्षुवाटः, a garden of sugar-canes. इक्षुरिति केचित्, sugar-cane [a variant of उच्छुअरणं q. v.]

उच्छूली i. 131 अनुवादः, repetition; खेदः, sorrow.

उच्छू i. 85 वातः, wind.

उच्छेवणं i. 116 घृतम्, ghee (Tr. उत्थवणं)

उच्छो i. 85 अन्त्रावरणम्, the intestines.

उज्जग्गिरं i. 117 औन्निद्र्यम्, wakefulness. [f. उद्–जागृ.]

उज्जगुज्जं i. 113 स्वच्छम्, clear.

उज्जंगलं i. 135 बलात्कारः, force; दीर्घम्, long.

उज्जडं i. 96 उद्वसम्, banished, desolate [f. उज्ज्वल]

उज्जणिअं i. 111 वक्रीभूतम्, bent.

उज्जला i. 97 बलात्कारः, violence (Hc. Gr. ii. 174 उज्जल्लो बली) [f. उज्ज्वल]

उज्जाणिअं i. 113 निम्नीकृतम्, made low, subdued.

उज्जोरिअं i. 112 निर्भर्त्सितम्, threatened.

उज्जूरिअं i. 112 क्षीणम्, thin. शुष्कमित्यन्ये, dry.

उज्जोमिआ i. 115 रश्मिः, a rope.

उज्झमणं i. 103 पलायनम्, running away. उत ओति ओज्झमणं इत्यपि.

उज्झरिअं i. 133 काणाक्षिदृष्टम्, looked askance; विक्षिप्तम्, scattered; क्षिप्तम्, thrown; त्यक्तम्, abandoned.

उज्झसो i. 95 उद्यमः, effort.

उंचाहिआ i. 109 चक्रधारा, the periphery of a wheel.

उंछओ i. 98 छिम्पकाख्यः कारुविशेषः, a dyer

उडिंदो i. 98 माषधान्यम्, a kind of pulse, the black gram. [Tam. uḷundu, Can. uddu.]

उडुहिअं i. 137 ऊढायाः कुपितम्, the anger of a married girl; ऊढायाः उच्छिष्टम् the leavings of a married girl. उड्डुहिअं इत्यपि.

उड्ड i. 86 तृणपरिवारणम् । तृणावच्छादनमित्यर्थः covering made of grass.

उड्डणो i. 123 दीर्घः, long; वृषभः, a bull. [f. वृद्ध !]

उड्डसो i. 96 मत्कुणः, a bug.

उड्डहणो i. 101 चोरः, a thief.

उड्डाओ i. 91 उद्गमः, rising

उड्डाणो i. 128 प्रतिशब्दः, an echo; कुररः, an osprey; निष्ठा, devotion, application; गर्विष्ठः, proud; मनोरथः, desire. (Tr. उड्डाणो)

उड्डासो i. 99 सन्तापः, distress.

उड्डिआहरणं i. 121 क्षुरिकाग्रमुक्तं पुष्पं पादाङ्गुलिभ्यां गृहीत्वोत्पतनम्, catching hold with the toes of a flower thrown up by a knife [f. उड्डीय–आहरण]

उड्डुहिअं a variant of उडुहिअं q. v.

उड्डो i. 85 कूपादिखनकः, men who dig wells etc. [f. Dr. oḍḍe]

उड्डलो i. 91 उल्लासः, joy

उड्डल्लो i. 91 उल्लासः, joy [a variant of prec.]

उंडं i. 85 गम्भीरम्, deep.

उंडलं i. 129 मञ्चः, a bedstead; निकरः, a heap, collection.

उण्णमो i. 88 समुन्नतः, high [f. उन्नम्]

उण्णालिअं i. 136 कृशम्, lean, weak; उन्नमितम्, raised [cf. prec.]

उण्णुइओ i. 132 हुङ्कारः, uttering a humming sound; गगनोन्मुखस्य शुनः शब्दः, the howl of a dog.

उण्हिआ i. 88 कृसरा, a dish made of sesamum, rice and milk.

उण्होदयभंडो i. 120 भ्रमरः, a bee.

उत्तप्पो i. 131 गर्वितः, proud; अधिकगुणः, full of good qualities [f. उत्तप्त or उत्तम.]

उत्तंपिओ i. 102 खिन्नः, distressed उत्तम्मिअं खिन्नमित्यन्ये. [f. rt. उत्तम्]

उत्तम्मिअं cf. prec.

उत्तरणवरंडिआ i. 122 उडुपः । समुद्रनद्यादौ जलतरणोपकरणं प्रवहणादि, a boat [f. उत्तरण–वरण्डक]

उत्तलइओ i. 119 विटपः, a bush उत्त ओत्ति ओत्तलइओ इत्यपि.

उत्ताणपत्तयं i. 120 ऐरण्डम् । एरण्डस्येदमैरण्डम् । पत्रप्रायम्, of the castor-oil plant.

उत्तालं i. 101 निरन्तरस्वररुदितम्, incessant weeping. [ts.]

उत्ताहिओ i. 106 उत्क्षिप्तः, raised, thrown up.

उत्तिरिविडी i. 122 ऊर्ध्वोर्ध्वम् । भाण्डादेः स्थापनम्, one above the other.

उत्तुणो i. 99 दृप्तः, proud (Tr. उद्दुणो [f. उद्दृप्त])

उत्तुरिद्धी i. 99 दृप्तः, proud. गर्व इत्यन्ये, pride.

उत्तुहिअं i. 105 उत्खोटितम्, broken (Dp. उट्टिहिअं=उत्क्षिप्तं; but Hc. says तकारसंयोगस्थाने टकारसंयोगं केचित्पठन्ति । स च लिपिभ्रम एव).

उत्तुहो i. 94 अतटः कूपः, a steep well.

उत्थग्घो i. 93 संमर्दः, crowd. [f. उत्-स्थग्]

उत्थलिअं i. 107 गृहम्, a house. उन्मुखगतमित्यन्ये, moved towards. (Hc. Gr. iv. 174 = उच्छलितम्. cf. उत्थल° in the index to verbal substitutes.) [f. उत्-स्थल]

उत्थल्लपत्थल्ला i. 122 पार्श्वद्वयेन परिवर्तनम्, turning on the sides. उत्त ओत्ति ओत्थल्लपत्थल्ला इत्यपि. [f. उत्स्थलपस्थला].

उत्थल्ला i. 93 परिवर्तनम्, turning round [cf. prec.]

उद्दं i. 123 जलमानुषम्, the humanity of water; ककुदम्, the hump.

उद्दरिअं i. 100 उत्खातम्, dug up. [f. उत्-दारित].

उद्दाणा i. 87 चुल्ली, the fireplace.

उद्दामो i. 126 सङ्घातः, a collection; स्थपुटः । विषमोन्नतप्रदेशः, unevenly raised. [ts.]

उद्दिसिअं i. 109 उत्प्रेक्षितम्, conjectured [f. उत्-दिश्]

उद्देही i. 93 उपदेहिका, a minor body (which grows on the diseased parts of the body) [f. उपदेह]

उद्दच्छविअं i. 119 सज्जितम्, made ready.

उद्दच्छवी i. 114 विसंवादिता, inconsistent.

उद्दच्छिअं i. 111 निषिद्धम्, forbidden.

उद्दत्थो i. 96 विप्रलब्धः, disappointed (Tr. उद्दच्छो, as all Mss of Hc. Dnm.) [f. वृथा-अर्थ]

उद्दरणं i. 106 उच्छिष्टम्, leavings.

उद्दवओ i. 106 उत्क्षिप्तः, raised, thrown up. [f. ऊर्ध्व]

उद्दविअं i. 107 अर्घितम्, made valuable or venerable. [f. ऊर्ध्व.]

उद्दाओ i. 124 विषमोन्नतप्रदेशः, unevenly high place; श्रान्तः, tired; संघातः, a collection.

उंदुरओ i. 105 दीर्घमहः, a long day.

उप्पंको i. 130 पङ्कः, mud. उच्छ्रयः, height. समूहः, a collection. बहलम्, abundant [ts.]

उप्पिंगालिआ i. 118 करोत्सङ्गः, interior or inner surface of the hand.

उप्पिंजलं i. 135 सुरतम्, sexual intercourse. रजः, pollen. अकीर्तिः, infamy. [f. पिञ्जर].

उप्पित्थं i. 129 त्रस्तम्, frightened. कुपितम्, angry. विधुरम्, distressed, deprived of.

उप्पीलो i. 126 संघातः, a collection. स्थपुटः । विषमोन्नतप्रदेशः, unevenly raised. [f. उत्-पीड् or -पिण्ड्]

उप्पेहडं i. 116 उद्भटः, excellent. (Hc. Gr. ii. 174 calls this a भाषाशब्द)

उप्फंदोलो i. 102 चलः, moving, unsteady. [cogn. with स्पन्द्]

उप्फालो i. 90 दुर्जनः, a wicked person.

उप्फुंकिआ i. 114 रजकी, a washerwoman

उप्फुंडिअं i. 113 आस्तृतम्, spread.

उप्फुण्णं i. 92 आपूर्णम्, filled. [probably a variant of अप्फुण्णं q. v.]

उप्फेसो i. 94 त्रासः, fear. अपवादार्थोऽस्ययं लक्ष्येषु दृश्यते, censure [prob. f. फेसो q. v. although Hc. Dnm. i. 95 contradicts it.]

उप्फोओ i. 91 उद्गमः, rising. [cogn. with स्फोट ?]

उब्बिंबं i. 127 खिन्नम्, distressed. शून्यम्, empty. भीतम्, frightened. उद्भटम्, excellent. क्रान्तम्, gone. प्रकटवेषम्, undisguised appearance.[f. उत्-बिम्ब]

उब्बिंबलं i. 111 कलुषजलम्, turbid water. (Dp. Pl. 89 उब्बिंबलयं) [as prec.]

उब्बुक्कं i. 128 प्रलपितम्, prattle. सङ्कटम्, difficulty. बलात्कारः, violence. (Tr. assigns only the first sense).

उब्बूरो i. 126 अधिकः, more or greater, abundant. सङ्घातः, a collection. स्थपुटः । विषमोन्नतप्रदेशः, unevenly raised. [f. Dr. ubbu ?]

उब्भग्गो i. 95 गुण्ठितः, covered

उब्भंतो i. 95 ग्लानः, weary.

उब्भाओ i. 96 शान्तः, tranquil [f. भाव ?]

उब्भालणं i. 103 शूर्पादिनोत्पवनम्, winnowing. अपूर्वमिति केचित्, strange. उत ओति ओब्भालणं इत्यपि. [f. उद्दालन ?] (Tr. Gr. = पूर्णम्)

उब्भासुअं i. 110 गतशोभम्, devoid of beauty or grace.

उब्भुआणं i. 105 यदग्न्यादिना तप्तं दुग्धादि भाजनादुच्छलति, overflow of milk etc. when heated.

उब्भुग्गो i. 102 चलः, moving, unsteady.

उंबरं i. 90 बहु, much.

उंबरउप्फं i. 119 अभूताभ्युदयः, unreal fortune.

उंबा i. 86 बन्धनम्, a bond.

उंबी i. 86 पक्वगोधूमः, (ripe) wheat.

उम्मइअं i. 102 मूढम्, stupid, silly or confounded.

उम्मच्छं i. 125 असम्बद्धम्, unconnected भङ्गीभणितम्, periphrasis. क्रोधः, anger.

उम्मच्छविअं i. 116 उद्भटम्, excellent.

उम्माच्छिअं i. 137 रुषितम्, enraged. आकुलम्, agitated.

उम्मड्डा i. 97 बलात्कारः violence. [f. उत्-मर्द्]

उम्मंडं i. 124 हठः, violence उद्वृत्तम्, raised.

उम्मत्तो i. 89 धत्तूरः, the thorn-apple. एरण्ड इत्यन्ये, the castor-oil plant [f. Dr. ummetta; उन्मत्त is also used in this sense.]

उम्मत्थं i. 93 अधोमुखम्, with the face downwards विपरीतमिति यावत्, opposite, reverse. (Dp. Pl. ओमत्थं) [f. अवमस्त]

उम्मरिअं i. 100 उत्खातम्, dug up.

उम्मरो i. 95 गृहदेहली, the threshold of a house [f. Tam. ummārapadi.]

उम्मलं i. 91 स्त्यानम्, thick.

उम्मल्ला i. 94 तृष्णा, thirst.

उम्मल्लो i. 131 नृपः, a king; मेघः, a cloud; पीवरः, fat. बलात्कार इति केचित्, violence. [f. उत्-मल्ल]

उम्मुहो i. 99 दृप्तः, proud. [f. उन्मुख]

उम्हाविअं i. 117 सुरतम्, sexual intercourse.

उरं i. 86 आरम्भः, beginning.

उरत्तं i. 90 स्फाटितम्, burst.

उररी i. 88 पशुः, an animal.

उरुमुल्लो i. 134 अपूपः, a cake of flour mixed with sugar. धान्यमिश्रा, a mixture of rice and pulse, a medley (as of various grains)

उ[illegible]मि i. 108 प्रेरितम्, instigated.

उक्खोडं i. 108 प्रेरितम्, instigated.
उलिअं i. 88 निकूणिताक्षम्, closed eyes.
✓उलित्तं i. 89 उच्चस्थितः कूपः, a well in a high place.
उलुउंडिअं i. 119 पलुठितम्, rolled. विरेचितमिति यावत्, purged.
उलुकसिअं i. 115 पुलकितम्, thrilled with joy.
उलुखंडो i. 107 उल्मुकम्, a firebrand.
उलुकुंटिअं i. 138 विनिपातितम्, thrown down, killed; प्रशान्तम्, calm, tranquil.
उलुहंतो i. 109 काकः, a crow [f. उलूकहन्]
उलुहलिओ i. 117 तृप्तिरहितः । यः कदापि तृप्तिं न जानाति, dissatisfied, one who is never satisfied with anything.
✓उलूयं i. 110 कपर्दाभरणम्, an ornament made of cowries.
उल्लालिअं i. 104 शिथिलस्थिति, loose or severed condition.
उल्लसिअं i. 115 पुलकितम्, thrilled with joy [f. उल्लसित]
उल्ली i. 87 चुल्ली, the fireplace. [f. चुल्ली]
उल्लुक्कं i. 92 त्रुटितम्, broken.
उल्लुट्टं i. 89 मिथ्या, false.
उल्लुंटिअं i. 109 सञ्चूर्णितम्, ground. [f. उत्-लुट्]
उल्लुहडी i. 105 लघुशंखः, a small conch-shell.
उल्लूढो i. 100 आरूढः, mounted. अङ्कुरित इत्यन्ये, sprouted. (He. Gr. iv. 259 उल्लुहइ = निःसरति) [f. उत्-रुह्]
उल्लेवओ cf. foll.
उल्लेवो i. 102 हासः, laugh. स्वार्थे के उल्लेवओ इत्यपि.
उल्लेहडो i. 104 लंपटः, a libertine. [f. उत्-लिह्]
उल्लोचो i. 98 वितानम्, a canopy. [ts.]
उल्लोड्डो i. 99 शत्रुः, an enemy [ts.]
उल्हसिअं i. 116 उद्भटः, excellent. [f. उल्लसित !]
उवउज्जो i. 108 उपकारः, help, favour. [f. उपकृ.]
उवएड्डआ i. 118 मद्यपरिवेषणभाण्डम्, a pot for serving wine.
उवकयं i. 119 सज्जितम्, made ready. कभ्यये उवकययं इत्यन्ये. [f. उपकृत]
उवकसिओ i. 138 संनिहितः, placed near; परिसेवितः, served; सर्जितः, acquired.
उवजंगलं i. 116 दीर्घम्, long.
उवदीवं i. 106 अन्यद्वीपम्, a different part of the world. [f. उप-द्वीप]
उवलभत्ता i. 120 वलयानि, rings.
उवलयभग्गा i. 120 वलयानि, rings.
उवललयं i. 117 सुरतम्, sexual intercourse.
उवलुअं i. 107 सलज्जम्, bashfully.
उवसग्गो i 113 मंदः, slow. [f. उप-सृ]
उवसेरं i. 104 रतियोग्यम्, fit for enjoyment.
उविअं i. 89 शीघ्रम्, soon.
उव्वट्ट cf. foll.
उव्वत्तं i. 129 नीरागम्, without colour or affection; गलितम्, dropped down उव्वट्टं टाल्लामिति केचित्. [f. उत् - वृत्]
उव्वरिअं i. 132 अधिकम्, more, abundant, अनीप्सितम्, undesired; निश्चितम्, settled; तापः, heat; अगणितम्, uncounted. [as prec.]
उव्वगो i. 87 घर्मः, warmth.
उव्वहणं i. 110 महानावेशः, a great passion or anger.
उव्वा i. 87 घर्मः, warmth.
उव्वाओ i. 102 खिन्नः, distressed. [f. उत्-वै] cf. He. Gr. iv. 240.
उव्वाउलं i. 134 गीतम्, sung, a song; उपवनम्, a garden.

उव्वाडुअं i. 133 पराङ्मुखसुरतम्, sexual intercourse with the faces averted; निर्मर्यादसुरतम्, indecorous sexual union.

उव्वाडं i. 129 विस्तीर्णम्, extensive; गतदुःखम्, free from sorrow. केचिद्विपूर्वमेनं पठन्ति विउव्वाडं इति.

उव्वाहिओ i. 106 उत्क्षिप्तः, raised, thrown up. [f. उत् – वह्]

उव्वाहुलं i. 136 औत्सुक्यं, eagerness; द्वेष्यम्, hateful. [f. उत् – व्याकुल !]

उव्वाहो i. 87 घर्मः, warmth.

उव्विडिमो i. 134 अधिकप्रमाणः, great in size; विमुक्तमर्यादः, indecorous.

उव्वीढं i. 100 उत्खातम्, dug up.

उव्वुण्णं i. 123 उद्विग्नम्, afflicted; उत्सिक्तम्, sprinkled. उद्भटम्, excellent. शून्यम्, empty. [f. उद्विग्न]

उव्वेत्तालं i. 101 निरन्तरस्वररुदितम्, incessant weeping.

उसणसेणो i. 118 बलभद्रः, Balarāma. [f. वृषण = strong !]

उसीरं i. 94 बिसम्, the fibrous stalk of a lotus.

उसुओ i. 89 दूषणम्, censure.

ऊ

ऊआ i. 139 यूका, a louse [f. यूका]

ऊणंदिअं i. 141 आनन्दितम्, rejoiced [f. आनन्दित]

ऊमुत्तिअं i. 142 उभयपार्श्वघातः, struck on both sides.

ऊरणी i. 140 उरभ्रः, a ram. [f. ऊर्णा]

ऊरो i. 143 ग्रामः, a village; संघः, a collection [f. Dr. ūru]

ऊलो i. 139 गतिभङ्गः, stoppage.

ऊसअं i. 140 उपधानम् । शयने मस्तकोत्तम्भनाय यद्विनिवेश्यते, a pillow.

ऊसणं i. 139 रणरणकः, Cupid, the god of love.

ऊसत्थो i. 143 जृम्भितं, yawning; आकुलः, agitated. [f. अस्वस्थ]

ऊसलं i. 140 पीनम्, fat, stout

ऊसलिअं i. 141 सरोमाञ्चम्, thrilled with joy or horripilated [f. उल्लसित, cf. He. Gr. iv. 202]

ऊसविअं i. 143 उद्भ्रान्तम्, bewildered; ऊर्ध्वीकृतम्, raised [f. उत् – श्रपयति]

ऊसाअंतो i. 141 खेदे सति शिथिलः, broken down with sorrow.

ऊसाइअं i. 141 विक्षिप्तम्, scattered. उत्क्षिप्तमिति धनपालः raised, thrown up.

ऊसारो i. 140 गर्तविशेषः, a pit. [a variant of कूसार q. v.]

ऊसुक्किअं i. 142 विमुक्तम् released [f. उत् – शुष्क]

ऊसुंभिअं i. 142 रुद्धगलं रोदनम्, low weeping [f. उत् – सुम्भ्]

ऊसुरुसुंभिअं i. 142 रुद्धगलं रोदनम्, low weeping [cogn. with prec. q. v.]

ऊहट्टं i. 140 उपहसितम्, ridicule. [f. उपहस् !]

ए

एक्कघरिल्लो i. 146 देवरः, a husband's brother. [f. एक-गृह]

एक्कंगं i. 144 चन्दनम्, sandal. [f. एकं – अङ्ग]

एक्कणडो i. 145 कथकः, a story-teller. [f. एक-नट]

एक्कमुहो i. 148 निर्धर्मः, unrighteous. दरिद्रः, poor. प्रियः, dear. [f. एक–मुख]

एक्कल्लपुडिंगं i. 147 विरलबिन्दुवर्षः, a shower of rain. [एक – स्फुल् !]

एक्कसाहिल्लो i. 146 एकस्थानवासी, dwelling at the same place.

एक्कसिंबली i. 146 शाल्मलीपुष्पैर्नवफलिका, the form of a woman made of silk-cotton flowers.

एक्केक्कमं i. 145 अन्योन्यम्, mutually. [f. एक – एक]

एक्को i. 144 स्नेहपरः, friendly. [f. एक]
एणुवालिओ i. 147 भेकः, a frog.
एत्तोप्पं i. 144 एतत्प्रभृति, from now. [cogn. with एतत्प्रभृति]
एमाणो i. 144 प्रविशन्, entering.
एमिणिआ i. 145 यस्याः स्त्रियाः सूत्रेण शरीरप्रमाणं गृहीत्वा दिक्षु प्रक्षिप्यते (कस्मिंश्चिद्देश आचारविशेषे) सा, a woman the measure of whose body is thrown in all directions.
एराणी i. 147 इन्द्राणी, the wife of Indra; इन्द्राणीव्रतस्था स्त्री, a woman, engaged in an act of devotion, entitled Indrāni. [a variant of अइराणी q. v.]
एलविलो i. 148 आढ्यः, rich; वृषभः, a bull. [f. ऐलविल or ts.]
एल्लो i. 144 कुशलः, clever.

ओ

ओअं i. 149 वार्ता, news.
ओअग्गिअं i. 172 अभिभूतम्, defeated; केशादीनां पुञ्जीकरणम्, collection of hair (into a braid).
ओअग्घिअं i. 162 घ्रातम्, smelled. [f. अव-आघ्रात]
ओअंको i. 154 गर्जितम्, thunder.
ओअल्लो i. 165 पर्यस्तः, scattered over, कम्पः, shaking; गोवाटः, a cowpen; लम्बमानः, hanging. [f. अपचाल]
ओआअवो i. 162 अस्तसमयः, evening. [f. अपातपः]
ओआओ i. 166 ग्रामाधीशः, the headman of a village; अपहृतः, taken away; आज्ञा, order. हस्त्यादीनां बन्धनार्थं खातम्, a pit for catching elephants. (Dp. Pl. 203 उवओ)
ओआली i. 164 खड्गदोषः, a defect in a sword; पङ्क्तिः, a row.
ओआलो i. 151 अल्पं स्रोतः, a brook.

ओआवलो i. 161 बालातपः, morning sun
ओइत्तं i. 155 परिधानम्, a garment.
ओइत्तणं i. 155 परिधानम्, a garment. [a variant of prec.]
ओइल्लं i. 158 आरूढम्, mounted.
ओक्कणी i. 159 यूका, a louse.
ओक्खिअं i. 151 उषितम्, habitation. वान्तमित्यन्ये, vomited.
ओक्खंडिअं, a variant of उक्खंडिअं q. v.
ओक्खिण्णं, a variant of उक्खिण्णं q. v.
ओग्गालो i. 151 अल्पं स्रोतः, a brook. [f. उद्गार]
ओग्गिओ i. 158 अभिभूतः, defeated.
ओग्गीओ i. 149 नीहारः, mist, fog.
ओघसरो i. 170 अनर्थः, evil, misfortune गृहनालिवाहः, sewage of a house.
ओचुल्लं i. 153 चुल्ल्येकदेशः, a part of the fire-place. [f. अव-चुल्ली ?]
ओच्छेलं, a variant of उच्छेलं, q. v.
ओच्छट्टो, a variant of उच्छट्टो, q. v.
ओच्छत्तं i. 152 दन्तधावनम्, cleaning the teeth.
ओच्छिडअं i. 150 केशविवरणम्, displaying the hair.
ओज्जल्लो i. 154 बलवान्, strong. [f. उज्ज्वल]
ओज्झाओ i. 154 गर्जितम्, thunder.
ओज्झं i. 148 अचोक्षम्, impure, unclean [f. अवध्य.]
ओज्झमणं, a variant of उज्झमणं, q. v.
ओज्झरिअं, a variant of उज्झरिअं q. v.
ओज्झरी i. 157 अन्त्रावरणम्, the intestines.
ओज्झायं i. 159 अन्यं प्रेर्य हस्तेन गृहीतम्, anything first offered to another and then grasped with the hand.
ओड्डं i. 156 रक्तम्, attached [f. अव-दग्ध]

ओड्डणं i. 155 उत्तरीयम्, an upper garment.

ओणिव्वो i. 151 वल्मीकः । पिपीलिकोत्खातो मृद्राशिः, an anthill.

ओणीवी i. 150 नीव्रम्, the eaves.

ओणुणओ i. 158 अभिभूतः, defeated [f. अप-अनुनय]

ओंडलं i. 150 केशगुम्फो धम्मिल्लप्रायः, braided hair.

ओत्तल्लहओ, a variant of उत्तल्लहओ q. v.

ओत्थओ i. 151 अवसन्नः, ended; ओत्थयं पिहितमित्यन्ये, covered.

ओत्थरिओ i. 169 आक्रान्तः, seized. आक्रममाणः, seizing.

ओत्थरो i. 150 उत्साहः, effort, exertion.

ओत्थल्लपत्थला, a variant of उत्थल्लपत्थल्ला, q. v.

ओद्धुंपिअं i. 171 आक्रान्तम्, seized; नष्टम्, lost.

ओप्पा i. 148 शाणादिना मण्यादेर्मार्जनम्, cleaning or polishing a precious stone with a touchstone [f. Can. oppu]

ओब्भालणं, a variant of उब्भालणं q. v.

ओरं i. 149 चारु, lovely [f. अपर]

ओरत्तो i. 165 विदारितः, split. गर्वितः, proud. कुसुम्भरक्तः, coloured with safflower. [f. अप-रक्त]

ओरंपिअं i. 171 आक्रान्तम्, seized; नष्टम्, lost. (Dp. Pl. 198 = ओरत्तं i. e. विदारितम्.)

ओरल्ली i. 154 दीर्घमधुरध्वनिः, a long and sweet sound. (Dp. Pl. 204 ओरिल्ल)

ओरिल्लो i. 155 अचिरकालः, a short period.

ओरुंजं i. 156 नास्तीति भणितगर्भा क्रीडा, a gesture expressive of negation.

ओलअणी i. 160 नववधूः, a bride. (Tr. adds दयितामृतायां च)

ओलइअं i. 162 अङ्गे पिनद्धम्, put on or worn on the body.

ओलइणी i. 160 दयितामृता, beloved woman.

ओलओ i. 160 श्येनपक्षी, a hawk, falcon. अपलाप इत्यन्ये, concealment.

ओलत्थो i. 156 विदारितः split.

ओलावओ i. 160 श्येनपक्षी, a hawk, falcon.

ओलित्ती i. 159 खड्गादिदोषः, defect in a sword etc.

ओलिप्पं i. 153 हासः laughter. [f. अवलिप्त]

ओलिप्पंती i. 159 खड्गादिदोषः, a defect in a sword etc.

ओलिमा i. 153 उपदेहिका, a minor body (which grows on the diseased parts of the body)

ओली i. 148 कुलपरिपाटी, a family custom [f. आवलि]

ओलुग्गो i. 164 सेवकः, a servant; निश्छायः, devoid of lustre; निःस्थामा, powerless, feeble. [f. अवरुग्ण].

ओलुंकी i. 153 छन्नरमणम् । नंष्ट्वा यत्र शिशवः क्रीडन्ति । चक्षुःस्थगनक्रीडेति केचित्, the play of hide and seek.

ओलुट्ट i. 164 अघटमानम्, impossible, cannot be effected; मिथ्या, false.

ओलुंपओ i. 163 तापिकाहस्तः, a go-between.

ओलेहडो i. 172 अन्यासक्तः, attached to another (woman); तृष्णापरः, greedy; प्रवृद्धः, full-grown.

ओलणी i. 154 मार्जिता, curds with sugar and spices.

ओल्लरिओ i. 163 सुप्तः, slept.

ओवं i. 149 गजादेर्बन्धनार्थं खातम्, a pit for catching elephants etc (Dp. Pl. उवओ)

ओवट्टिअं i. 162 चाटु, pleasing, agreeable.

ओवड्ढो i. 152 मेघजलसेकः, a shower of rain.

ओवड्डी i. 151 परिधानैकदेशः, a part of a garment esp. the knot.

ओवत्तो cf. foll.

ओवरो i. 157 निकरः, a heap, collection.

ओवसेरं i. 173 चन्दनम्, sandal; रतियोग्यम्, fit for enjoyment.

ओविअं i. 167 आरोपितम्, raised; रुदितम्, weeping; चाटु, pleasing; मुक्तम्, released; हृतम्, taken away.

ओसक्की i. 149 अपसृतः, gone away. [f. अप–सक ?]

ओसणं i. 155 उद्वेगः, agitation.

ओसण्णं i. 156 त्रुटितम्, broken [f. अवसन्न]

ओसरीअं i. 171 अधोमुखम्, with the face downwards; अक्षिनिकोचः, contraction of the eye; आकीर्णम्, scattered. [f. अप–सृ or उप–सृ ?]

ओसरिआ i. 161 अलिन्दः, a terrace before a house-door. [f. अप–सृ]

ओसव्विअं i. 168 गतशोभम्, devoid of beauty or grace; अवसादः, fainting.

ओसा i. 164 निशाजलम्, dew; हिमम्, frost, snow.

ओसायंतो i. 170 जृम्भालसः, idle and yawning. सीदन्, sinking down; सवेदनः, suffering from agony.

ओसाओ i. 152 प्रहारपीडा, pain of blows.

ओसाणिहाणं i. 163 विधिवदनुष्ठितम्, performed according to law.

ओसारो i. 149 गोवाटः, a cowpen.

ओसिओ i. 150. अबलः, weak. [f. अप-श्रि-क].

ओसिक्खिअं i. 173 गतिव्याघातः, stoppage or obstruction; अरतिनिहितम्, placed in anxiety.

ओसिंघिअं i. 162 घ्रातम्, smelled.

ओसित्तं i. 158 उपलिप्तम्, anointed. [f. अवसिक्त]

ओसीओ i. 158 अधोमुखः, with the face downwards.

ओसीसं i. 152 अपवृत्तम्, turned away. [f. उत्–शीर्ष ?]

ओसुंखिअं i. 161 उत्प्रेक्षितम्, conjectured. [cogn. with शंक ?]

ओसुद्धं i. 157 विनिपतितम्, fallen down. (Dp. Pl. 194 ओसुद्धं=पातितम्).

ओहंसो i. 168 चन्दनम्, sandal; चन्दनघर्षणशिला, a stone for preparing sandal-paste.

ओहंको i. 153 हासः, laughter.

ओहट्टिअं i. 159 अन्यं प्रेर्य यत्करेण गृहीतम्, anything grasped with the hand having first offered it to another. [as foll.]

ओहट्टो i. 166 अपसृतः, gone away; अवगुण्ठनम्, a veil; नीवी, the knot of the lower garment. [f. अप-हृ]

ओहड्डो i. 153 हासः, laughter. [f. अव-हस् ?]

ओहडणी i. 160 फलहकार्गला, a wooden bolt.

ओहत्तो i. 156 अवनतः bent down. [f. अव-हृत]

ओहरणं i. 174 विनिपातनम्, throwing down. असम्भवतोऽपर्थस्य संभावनम्, fancying an impossible thing.

ओहरिसो i. 169 घ्रातः, smelled; चन्दनघर्षणशिला, a stone for preparing sandal-paste.

ओहसिअं i. 173 वस्त्रम्, a cloth; धूतम्, shaken.

ओहाइओ i. 158 अधोमुखः, with the face downwards.

ओहाडणी i. 161 पिधानी, a lid.

ओहारो i. 167 कच्छपः, a tortoise; नद्यादीनामन्तर्द्वीपम्, an island in a river; अंशः, a portion.

ओहित्थं i. 168 विषादः, sorrow; त्वरा, haste; विचारितम्, thought or considered.

ओहीरिअं i. 163 उद्गीतम्, sung aloud. अवसन्नमित्यन्ये, sunk down.

ओहुओ i. 158 अभिभूतः, defeated [अपहृत]

ओहुडं i. 157 विफलम्, fruitless.

ओहुरं i. 157 खिन्नम्, distressed; अवनतं स्रस्तं चेत्यवन्तिसुन्दरी, bent down, dropped down.

क

कइअंकसइं ii. 13 निकरः, a heap, collection.

कइअंको ii. 13 निकरः, a heap, collection. [a variant of prec.]

कइउलं ii. 21 स्तोकम्, a little.

कइलवइल्लो ii. 25 स्वच्छन्दचारी वृषभः, a bull roaming at will.

कउअं ii. 56 प्रधानम्, chief; चिह्नम्, a mark

कउलं ii. 7 करीषम् । तच्च गोमयखण्डं तच्चूर्णं च, (a lump of) dried cowdung (or its powder).

कउहं ii. 5 नित्यम्, daily.

कक्कसारो ii. 14 दध्योदनः, boiled rice mixed with curds and spiced.

कक्कसो ii. 14 दध्योदनः, boiled rice mixed with curds and spiced [a variant of prec.]

कक्किडो ii. 5 कृकलासः, a chameleon.

कक्खडंगी ii. 19 सखी, a female friend.

कक्खडो ii 11 पीनः, fat, stout. [f. कर्कश]

कग्घाडो ii. 53 अपामार्गः a kind of plant, Achyranthes Aspera; किलाटः, coagulated milk.

कग्घायलो ii. 22 किलाटः, । क्षीरविकारः, coagulated milk.

कंकेल्ली ii. 12 अशोकवृक्षः, Jonesia Asoka. [ts.]

कंकोडं ii. 7 (कंक्रोलम् !) a kind of plant.

कच्चं ii. 2 कार्यम्, work. [f. कृत्य]

कच्छरो ii. 2 पङ्कः, mud [a variant of कस्सो q. v.]

कच्छुरिअं ii. 16 ईर्ष्यितम्, envied.

कच्छुरी ii. 11 कपिकच्छूः, a kind of plant, forget-me-not [f. कच्छू of कपिकच्छु !]

कज्जाउडो ii. 17 अनर्थः, evil, misfortune.

कज्जवो ii. 11 तृणाद्युत्करः, a stack of grass, etc. विष्ठेत्यन्ये, excrement.

कज्जलं ii. 8 शैवालः, moss

कंचो ii. 1 मुसलमुखे लोहवलयम्, the metal ring at the end of a wooden pestle. [Tel. kañchu.]

कट्टारी ii. 4 क्षुरिका, a knife. [f. Dr. ka(t)thāri or rt. कृत् or कट्टार.]

कट्ठिओ cf. कंठिओ.

कडअल्ली ii. 15 कण्ठः, the neck.

कडअल्लो ii. 15 दौवारिकः, a door-keeper [a variant of कडइल्लो]

कडइओ ii. 22 स्थपतिः, a chief, king.

कडइल्लो ii. 15 दौवारिक, a door-keeper. [a variant of कडअल्लो]

कडच्छू ii. 7 अयोदर्वी, an iron spoon. (Dh. Pl. 231 कडुच्छुओ)

कडतला ii. 19 वक्रैकधारं लोहायुधम्, a sickle.

कडंतं ii. 56 मूलकशाकम्, a radish, an esculent root; मुसलम्, a pestle used for cleaning rice.

कडंतरं ii. 16 जीर्णशूर्पाद्युपकरणम्, worn out utensils.

कडंतरिअं ii. 20 दारितम्, torn, rent. [cogn. with prec.]

कडप्पो ii. 13 निकरः, a heap, collection वस्त्रैकदेश इति केचित्, a part of a garment. [f. कलाप and कर्पट]

कडंमुअ ii. 20 कुटकंठः। कुटस्येव कण्ठो यस्य सः कुम्भग्रीवाख्यो भाण्डविशेषः, a kind of pot घटस्येव कण्ठः इति शीलाङ्कः, the neck of a pot.

कडसी ii. 6 श्मशानम्, a cremation ground.

कडारं ii. 10 नालिकेरम्, a cocoanut.

कडाहपल्हत्थिअं ii. 25 पार्श्वद्वयावृत्तम्, turning on the sides.

कडिसंभो ii. 17 कटीन्यस्तो हस्तः, the hand placed on the hips. कट्याघात इति केचित्, striking on the hips. [f. कटिस्तम्भ]

कडिलं ii. 52 निश्छिद्रम्, without holes; कटीवस्त्रम्, a lower garment; दौवारिकः, a door-keeper; शत्रुः, an enemy; आशीः, a benediction; गहनम्, dense, thick; वनम्, a forest. [f. कडि]

कडुआलो ii. 57 घण्टा, a bell; लघुमत्स्यः, a small fish.

कडो ii. 51 क्षीणः, thin, emaciated; मृतः, dead.

कणइअं ii. 57 आर्द्रम्, wet; कृतम्, done; चित्रितम्, spotted; कणाकीर्णम्, overspread with grain [f. कण]

कणइल्लो ii. 21 शुकः, a parrot. [cogn with the foll.]

कणई ii. 5 लता, a creeper [f. कन्]

कणओ ii. 56 कुसुमावचयः, gathering flowers; इषुः, an arrow [f. कन्]

कणयंदी, a variant of कलयंदी; q. v.

कणिआरिअं ii. 24 काणाक्षिदृष्टम्, looked askance.

कणिसं ii. 6 किंशारुः, a heron.

कणेट्ठिआ ii. 21 गुञ्जा, the Guñja berry.

कणोवअं ii. 16 उष्णोदकम्; उदकमुपलक्षणम्। तेन घृततैलाद्युष्णं, hot water, ghee, oil etc. [cogn. with कवोष्ण]

कंटउच्ची ii. 17 कण्टकप्रोतः, pierced with thorns [cogn. with कण्टक ?]

कंटाली ii. 4 कण्टकारिका, Solanum Jacquini.

कंटोलं ii. 7 कंकोडं q. v. (Dp. Pl. 148 कंटुलं)

कंठकुंची ii. 18 वस्त्रादीनां कण्ठे निबद्धो ग्रन्थिः, a knot of cloth etc. round the neck कण्ठे समुत्तुङ्गो नाडिग्रन्थिरित्यन्ये, the Adam's apple

कंठमल्लं ii. 20 मृतकवहणम्। येन मृतकमुह्यते, a vehicle for carrying corpses. सामान्येन यानपात्रमिति केचित्, a ship.

कंठिओ ii. 15 दौवारिकः, a door-keeper अत्र टकारयुक्तं ठकारं केचित्पठन्ति.

कंठदीणारो ii. 24 वृतिविवरम् a hole, an opening in a fence

कंठो ii. 51 सूकरः, a pig; मर्यादा, limit.

कंडपडवा ii. 25 यवनिका, a curtain [cogn. with पट]

कंडूरो ii. 9 बकः, a crane.

कंडो ii. 51 दुर्बलः, weak; विपन्नः, dead; फेनः foam. (Tr. कुंडो)

कण्णच्छुरी ii. 19 गृहगोधा, a small house-lizard.

कण्णंचालं ii. 23 कर्णस्याभरणं कुण्डलादि, an ear-ornament. [f. कर्ण + Dr. vāl ?]

कण्णत्तरिअं ii. 24 काणाक्षिदृष्टम्, looked askance. कण्णोत्तरिअं इत्यन्ये. [f कर्ण–उत्तृ]

कण्णाआसं ii. 23 कर्णस्याभरणं कुण्डलादि, an ear-ornament [f कर्ण–आवास]

कण्णाइंधणं ii. 23 कर्णस्याभरणं कुण्डलादि, an ear-ornament [f. कर्ण–आविद्ध ?]

कण्णासो ii. 14 पर्यन्तः, border.

कण्णोच्छडिआ ii. 22 दत्तकर्णा। या भाषणार्थं परवाक्यं गृह्णाति, overhearing

कण्णोट्ठिआ ii. 20 नीरङ्गिका, a veil

कण्णोडत्ती ii. 22 दत्तकर्णा। या भाषणार्थं परवाक्यं गृह्णाति, overhearing

कण्णोल्ली ii. 57 चञ्चुः, beak; अवतंसः, an ear-ornament [f कर्णावलि or कर्णालि]

कण्णोस्सरिअं, a variant of कण्णस्सरिअं, q. v.

कतवारो ii. 11 तृणाद्युत्करः, a stack of grass etc.

कत्ता ii. 1 अन्धिकाद्यूतकपर्दिका, a cowrie used in gambling.

कद्दमिओ ii. 15 महिषः, a buffalo. [f. कर्दमित]

कंतू ii. 1 कामः, Cupid, the God of love. [f. कान्त].

कंदलं ii. 4 कपालम्, the skull.

कंदी ii. 1 मूलकशाकम्, a radish, an esculent root. [f. Tel. kanda]

कंदो ii. 51 दृढः, strong; मत्तः, intoxicated; स्तरणेऽप्यन्ये, the act of scattering.

कंदोट्टं ii. 9 नीलोत्पलम्, a blue lotus. [f. कन्द्-उट्ट or उत्थ, or ts.] (Hc. Gr. ii. 174 कंदुट्टं = उत्पलम्)

कप्परिअं ii. 20 दारितम्, torn, rent. [f. खर्पर ?]

कफाडो ii. 7 गुहा, a cave. [f. क-स्फाट]

कमढो ii. 55 दधिकलशी, a jar to hold curds; पिठरम्, a pot; हलभृत्, Balarāma; मुखम्, mouth, face. [f. कमठ]

कमणी ii. 8 निःश्रेणिः, a ladder [f. क्रम]

कमलो ii. 54 पिठरः a pot; पटहः, a drum; मुखम्, mouth, face; हरिणः, a deer. [f. कमठ, thro' कमढ; also ts.]

कमिओ ii. 3 उपसर्पितः, approached.

कंपडो ii 7 पथिकः, a traveller.

कंबरो ii. 13 विज्ञानम्, wisdom.

कम्हिओ ii. 8 मालिकः, a florist.

कयलं ii. 4 अलिञ्जरः, a water-jar.

कयारो ii. 11 तृणाद्युत्करः, a stack of grass.

करघडी, a variant of foll.

करघरी ii. 16 स्थूलवस्त्रम्, a coarse cloth. केचिदन्त्यरेफस्थाने डकारं पठन्ति.

करडुही ii. 17 शुष्कवृक्षः, a withered tree.

करकं ii. 55 भिक्षापात्रम्, a begging bowl; अशोकवृक्षः, Jonesia Aśoka [ts.]

करचायली ii. 22 किलाटः । क्षीरविकारः, coagulated milk.

करंजो ii. 8 शुष्का त्वक्, dry skin or bark.

करडा ii. 55 लट्वा, a sparrow.

करडो ii. 55 व्याघ्रः, a tiger; कर्बुरः, spotted, variegated. [f. Dr. karadi]

करणी ii. 7 रूपम् । आकार इत्यर्थः form. [Hc. f. करण]

करमरी ii. 15 हठहृता स्त्री, a woman abducted by force [f. कर-मृदित].

करमो ii. 6 क्षीणः, thin, emaciated.

करयंदी ii. 18 मल्लिका, a kind of jasmine.

कराइणी ii. 18 शाल्मलितरुः, the silk-cotton tree. कारायणीति कश्चित्.

कराली ii. 12 दन्तपवनकाष्ठम्, a tooth-brush. [f. Arabic khilāl]

करिआ ii. 14 मद्यपरिवेषणभाण्डम्, a pot for serving wine [f. करक]

करिल्लं ii. 10 वंशाङ्कुरः, a bamboo shoot. [f. करीर].

करेडू ii. 5 कृकलासः, a chameleon.

करोडी ii. 3 कीटिकाभेदः, a kind of small worm.

करोडो ii. 54 नालिकेरम्, the cocoanut; काकः, a crow; वृषभः, a bull.

कलओ ii. 54 अर्जुनवृक्षः, Terminalia Arjuna; सुवर्णकारः, a goldsmith.

कलंकवई ii. 24 वृतिः, an enclosure. [f. the foll.]

कलंको ii. 8 वंशः, a bamboo.

कलमो ii. 10 चोरः, a thief. [Hc. ts.]

कलंबू ii. 3 नालिकाभिधाना वल्ली, the stalk of a lotus.

कलयंदी ii. 58 पाटला, the red Lodhra;

प्रसिद्धः, famous. केचित्पाटलायां कपर्यद्दों-त्याहुः.

कलवू ii. 12 तुम्बीपात्रम्, a vessel made out of gourd. [f. अलाबू !]

कलई ii. 5 प्रत्याकारः । असिपरिवार इति यावत्, a scabbard.

कलिआ ii. 56 सखी, a female friend.

कलिओ ii. 56 गर्वितः, proud; नकुलः, a mongoose.

कलिंजं ii. 11 लघुदारु, a small piece of wood [a variant of किलिंचं]

कलिमं ii. 9 नीलोत्पलम्, a blue lotus. [f. क-ली]

कली ii. 2 शत्रुः, an enemy. [ts.]

कलेरो ii. 53 कङ्कालः, a skeleton; करालः, dreadful. [f. कराल]

कल्लविअं ii. 18 तीमितम्, made wet. विस्तारितमित्यन्ये, extended [f. Dr. kal.]

कल्ला ii. 2 मद्यम्. liquor, wine. [f. Dr. kal-lu; Hc. f. कल्या]

कल्लोलो ii. 2 शत्रुः, an enemy. [ts.]

कल्होडी ii. 9 वत्सतरी, heifer.

कल्होडो ii. 9 वत्सतरः, a steer.

कवयं ii. 3 भूमिच्छत्रम् । यद्वर्षासु प्ररोहति, a mushroom.

कवाली ii. 5 अर्धजङ्घा । मोचकमित्यर्थः, an armour for the legs.

कविडं ii. 9 गृहपश्चिमाङ्गणम्, the western courtyard of a house.

कविलो ii. 6 श्वा, a dog. [f. कपिल]

कविसं ii. 2 कविसम्, liquor, wine. [f. कपिश]

कविसा ii. 5 अर्धजङ्घा । मोचकमित्यर्थः, an armour for the legs.

कव्वाडो ii. 10 दक्षिणहस्तः, the right hand.

कव्वालं ii. 52 कर्मस्थानम्, a place of business. गृहम्, a house.

कसई ii. 6 अरण्यचारिफलम्, a wild fruit.

कसणसिओ ii. 23 बलभद्रः. Balarama. [f. कृष्ण-सित]

कसरो ii. 4 अधमबलीवर्दः, a bull of the lowest quality.

कसव्वं ii. 53 स्तोकम्, a little आर्द्रम्, wet. प्रचुरम्, abundant. बाष्पः, a tear.

कसिआ ii. 6 अरण्यचारिफलम्, a wild fruit.

कस्सयं ii. 12 प्राभृतम्, a present, gift.

कस्सो ii. 2 पङ्कः, mud. [f. Dr. kasa, kasavu]

कहेडो ii. 13 तरुणः, a youth.

काइणी ii. 21 गुञ्जा, the *Guñja* berry.

काउल्लो ii. 9 बकः, a crane.

काओ ii. 26 लक्ष्यम् । वेध्यमित्यर्थः, an aim, anything aimed at. अन्ये तु लक्ष्यशब्देन यो येन गुणेन लक्ष्यते तमुपमानभूतं पदार्थमाहुः, the standard of comparison, that with which anything is compared.

काणच्छी ii. 24 काणाक्षिदृष्टम्, looked askance [f. काणक्षि]

काणत्थेवो ii. 29 विरलाम्बुकणवृष्टिः, a shower of rain.

काणद्दी ii 28 परिहासः, joking.

कामकिसोरो ii 30 गर्दभः, an ass. [f. कामकिशोर]

कामिंजुलो ii 29 कामिंजुलाख्यः पक्षी । जलपक्षिविशेषः, an aquatic bird.

कायंचुलो ii. 29 कामिंजुलाख्यः पक्षी । जलपक्षिविशेषः, an aquatic bird.

कायंदी ii. 28 परिहासः, joking.

कायंधुओ ii. 29 कामिंजुलाख्यः पक्षी । जलपक्षिविशेषः, an aquatic bird.

कायपिउच्छा ii. 30 कोकिला, a cuckoo. (Tr. कायपिउला) [f. काक-पितृ]

कायरो, a variant of कायलो, q. v.

कायलो ii 58 प्रियः, dear; काकः, a crow. केचित्प्रिये कायरो इत्याहुः. [f. कातर and काक]

कारं ii. 26 कटु; pungent [f. Dr. kāra or क्षार Tr. connects with कटु]

कारंकडो ii. 30 परुषः, harsh. कमत्यये कारंकडओ [f. कार-कटु; cf prec.]

कारा ii. 26 लेखा, a line, streak.

कारायणी a variant of कराइणी, q. v.

कारिमं ii. 27 कृत्रिमम्, artificial. [f. कृ]

कालं ii. 26 तमिस्रम्, darkness. [ts.]

कालओ ii. 28 धूर्तः । ठक इत्यर्थः, a rogue.

कालवट्टं ii. 28 धनुः, a bow. [f. काल-वर्त ?]

कालिआ. ii 58 शरीरम्, the body: कालान्तरम्, another time; मेघः, a cloud. [f. काल]

कालिंजणं, a variant of कालिंजणी, q. v.

कालिंजणी ii. 29 तापिच्छलता, the Tamāla: Xanthochymus pictorius. केचित्कालिंजणं तापिच्छमित्याहुः । कालेज्जं तापिच्छकुसुममित्यन्ये.

कालिंजो ii. 59 शरीरम्, the body; मेघः, a cloud.

कालेज्जं cf. कालिंजणी.

कावलिओ ii. 28 असहनः, intolerant.

कावी ii. 26 नीलवर्णा, blue. [f. Dr. kāvi ?]

कासारं ii. 27 सीसपत्रकम्, lead.

कासिअं ii. 59 सूक्ष्मवस्त्रम्, a fine cloth; श्वेतवर्णम्, the white colour.

कासिज्जं, ii. 27 काकस्थलाभिधानो देशः, name of a place.

काहलो ii. 58 मृदुः, soft; ठकः, a rogue.

काहली ii. 59 व्ययार्थं धान्यादि, grain etc. for sale; तवणीति प्रसिद्धमपूपादिपचनभाण्डम्, a pan for baking bread. [f. खल्लिका ?]

काहारो ii. 27 परिस्कन्धो । जलादिवाही कर्मकरः, a man who carries water

काहिलो ii. 28 गोपालः, a cowherd.

काहेणू ii. 21 गुञ्जा, the *Gunja* berry, Abrus precatorius.

किक्किंडी ii. 32 सर्पः, a snake.

किकिअं ii 31 धवलम्, white.

किंजक्खो ii. 31 शिरीषः, Acacia Sirisa.

किण्णं ii. 30 शोभमानम्, shining.

किण्हं ii. 59 सूक्ष्मवस्त्रम्, a fine cloth; श्वेतवर्णम्, the white colour.

किंधरो ii. 32 लघुमत्स्यः. a small fish. [a variant of कुंधरो]

किमिरायं ii. 32 लाक्षारक्तम्. red with lac. [f. कृमिराग]

किमिहरवसणं ii. 33 कौशेयं वस्त्रम्, a silk cloth. [f. कृमिगृहवसनम्]

किंपओ ii. 31 कृपणः, poor, pitiable.

किब्बोडो ii 31 स्खलितः, slipped.

किरो ii. 30 सूकरः, a pig. [f. किर or किरि; Dr. kiru]

किरिइरिआ ii. 61 कर्णोपकर्णिका, rumour; कौतूहलम्, curiosity [onomatopoetic f. किरिकिरि]

किलणी ii. 31 रथ्या, a road.

किलिंचं ii. 11 लघुदारु, a small piece of wood. [a variant of कलिंचं.]

किलिम्मिअं ii. 32 कथितम्, told.

किविडं ii. 60 धान्यखलम्, a thrashing floor; धान्यखले जातम्, grown in a thrashing floor.

किविडी ii. 60 पार्श्वद्वारम्, a side door; गृहपश्चिमाङ्गणम्, the western courtyard of a house. [a variant of कविडं]

कीरो ii 21 शुकः, a parrot. [f. कीर, Dr. kili].

कीलं ii. 21 स्तोकम्, a little.

कीलणिआ ii. 31 रथ्या, a road. [a variant of किलणी]

कीला ii. 33 नववधूः, a bride.

कुडआ ii. 12 तुम्बीपात्रम्, a vessel made out of a gourd.

कुडुल्लं ii. 38 नीवी, the knot of the lower garment. परिहितवस्त्रप्रान्त इति

केचित्, the ends of a garment folded in.
कुकुला ii. 33 नववधूः, a bride.
कुक्कडो ii. 37 मत्तः, intoxicated. [f. कुक्कुट]
कुक्कुडो ii. 13 निकरः, a heap, collection.
कुक्कुसो ii 36 धान्यादितुषः, the husk of grain.
कुक्खी ii. 34 कुक्षिः, the belly. [f. कुक्षि]
कुच्छिमई ii. 41 गर्भिणी, a pregnant woman. [f. कुक्षिमई or °मती]
कुच्छिल्लं ii. 24 वृतिविवरम्, a hole, an opening in a fence. [f. कुक्षि]
कुंचलं ii 36 मुकुलम्, a bud. [f. कुंच]
कुट्टयरी ii. 35 चण्डी, an angry woman. [f. कुट्ट्]
कुट्टा ii. 35 चण्डी, an angry woman. [cf. prec.]
कुट्टाओ ii. 37 चर्मकारः, a shoe-maker, currier.
कुडयं ii. 37 लतागृहम्, a bower of creepers. [f. कुट्; कुटङ्क]
कुडिआ ii. 24 वृतिविवरम्, a hole, an opening in a fence. [f. कुटी !]
कुडिच्छं ii. 64 वृतिविवरम्, a hole, an opening in a fence; कुटी, a cottage; त्रुटितम्, broken. [f. कुट्; कुटी]
कुडिलयं ii. 40 कुटिलम्, crooked. [f. कुटिल]
कुडीरं ii. 24 वृतिविवरम्, a hole, an opening in a fence. [f. कुटी]
कुडुच्चिअं ii. 41 सुरतम्, sexual intercourse (कुडुम्विअं or कुडुंविअं seems to be the correct reading.) [f. कुटुम्ब]
कुड्डं ii. 33 आश्चर्यम्, a wonder. केचित् कोड्डं इत्याहुः । तच्च उकारओकारविनिमये सिद्धम्. [f. कुतुक or कौतुक]
कुडुगिलोई ii. 19 गृहगोधा, a small house-lizard. [f. कुट-गिल]
कुड्डलेवणी ii. 42 सुधा, white-wash [f. कुट-लेपन]
कुढो ii. 62 हृतानुगमनम्, following up stolen property; हृतत्याजकः, one who abandons stolen property.
कुणिआ ii. 24 वृतिविवरम्, a hole, an opening in a fence.
कुंटारं ii. 40 म्लानम्, withered.
कुंटी ii. 34 पोट्टलम् । वस्त्रनिबद्धं द्रव्यम्, a bundle.
कुंडं ii. 33 वेणुमयं जीर्णमिक्षुपीडनकाण्डम्, an old sugar-cane press made of bamboos.
कुंडिअपेसणं ii. 43 ब्राह्मणविष्टिः, sending a brahman. [f. the foll + प्रेषण]
कुंडिओ ii. 37 ग्रामाधिपतिः, the headman of a village.
कुंडयं ii. 63 चुल्ली, the fireplace; लघुभाण्डम्, a small pot. (कुंडयं seems to be the correct reading.) [f. Tel kuṇḍa]
कुतत्ती ii. 36 मनोरथः, desire.
कुत्थरं, a variant of कोत्थरं, q. v.
कुत्थुहवत्थं ii. 38 नीवी, the knot of the lower garment.
कुद्द ii. 34 प्रभूतम्, abundant.
कुद्दणी ii. 38 रासकः, a kind of dance (practiced by Kṛṣṇa and the cowherdesses)
कुंतली ii. 38 करोटिकाख्यं परिवेषणोपकरणम्, a serving cup.
कुंतलो ii. 36 सातवाहनः, King Hāla. [ts ?]
कुंती ii. 34 मञ्जरी, a cluster of blossoms. [f. Tel gutti ?]
कुंतीपोट्टलयं ii. 43 चतुष्कोणम्, a square.
कुंतो ii. 21 शुकः, a parrot.
कुंदओ ii. 37 कृशः, lean, weak.
कुंदीरं ii 39 बिम्ब्याः फलम्, the fruit of

the bimba plant, Momordica monadelpha.

कुंभरो ii. 32 लघुमत्स्यः, a small fish. [a variant of किंभरो]

कुप्पडो ii. 36 गृहाचारः, a custom prevailing in a family. समुदाचार इत्यन्ये, proper practice or usage.

कुप्परं ii. 64 कीलाघातः। कीला सुरत उरःप्रहाणनविशेषः, amorous stroke on the breast; समुदाचारः, proper practice or usage; नर्म, sport.

कुमारी ii. 35 चण्डी, an angry woman. [ts. ?]

कुमुली ii. 39 चुल्ली, the fireplace.

कुंभिणी ii. 38 जलगर्तः, a hollow with water, a pond.

कुंभिलो ii. 62 चौरः, a thief; पिशुनः, a backbiter, slanderer, wicked person. [ts.]

कुंभिलं ii. 39 खननीयम्, to be dug.

कुंभी ii. 34 सीमन्तालकादिः केशरचना, dressing the hair.

कुम्मणं ii. 40 म्लानम्, withered. [Tr. says that कुम्म is a Pkt. substitute for म्लै.]

कुररी ii. 40 पशुः, an animal. [ts]

कुरुकुरिअं ii. 42 रणरणकः, Cupid, the god of love.

कुरुचिल्लं ii. 41 ग्रहणम्, catching, seizing.

कुरुचिल्लो ii. 41 कुलीरः, a crab. [Dp. Pl. कुरुविल्लो]

कुरुच्छं ii. 39 अनिष्टम्, an unwelcome thing. [f. कु-रोच्य]

कुरुडो ii. 63 निर्दयः, unkind. निपुणः, clever [f. Dr. kuruda]

कुरुमाणं ii. 40 म्लानम्, withered.

कुरुलो ii. 63 निर्दयः, unkind. निपुणः, clever. कुटिलकेशः, curly hair. [f. Dr. kurul; also ts.]

कुलकंसणो ii. 42 कुलकलङ्कः, a disgrace to a family. [f. कुलपांसुल]

कुलसंतई ii. 39 चुल्ली, the fireplace.

कुलई ii. 63 चुल्ली, the fireplace. लघुभाण्डम्, a small pot.

कुलरिओ ii. 41 कान्दविकः, a confectioner.

कुल्लो ii. 61 ग्रीवा, the neck. असमर्थः, incompetent. छिन्नपुच्छः, tailless [f. Tel. kullu.]

कुल्हो ii. 34 शृगालः, a jackal.

कुसणं ii. 35 तीमनम्, a sauce.

कुसुमण्णं ii. 41 कुङ्कुमम्, saffron. [f. कुसुम.]

कुसुमालिओ ii. 42 शून्यमनाः, absent-minded.

कुसुमालो ii. 10 चौरः, a thief [ts.]

कुसुंभिलो ii. 40 पिशुनः, a backbiter, wicked person [f. कुसुम्भ]

कुहडो ii. 36 कुब्जः, humpback. [f. कुब्ज]

कुहिअं ii. 35 लिप्तम्, besmeared.

कुहिणी ii. 62 कर्पूरः, camphor. रथ्या, a road.

कुहेडो ii. 35 गुरेटकाख्यो हरितकविशेषः, a kind of grass.

कूडो ii. 43 पाशः, a noose. [f. कूट]

कूणिअं ii. 44 ईषन्मुकुलितम्, half-closed. [f. कूणित]

कूलं ii. 43 सैन्यस्य पश्चाद्भागः, the rear part of an army. [f. कूल ?]

कूवलं ii. 43 जघनवसनम्, the lower garment.

कूवो ii. 62 हृतानुगमनम्, following up stolen property. हृतत्याजकः, one who abandons stolen property.

कूसारो ii. 44 गर्ताकारः, a pit. [f. कासार]

केआ ii. 44 रज्जुः, a rope. [Dr. kayar]

केआरवाणो ii. 45 पलाशः, the tree Butea Frondosa.

केऊ ii. 44. कन्दः, a bulbous root.
केली ii. 44 असती, an unchaste woman. [ts.]
कोइला ii. 49 काष्ठाङ्गारः, charcoal. [f. कोकिल]
कोउआ ii. 48 करीषाग्निः, fire of dry cowdung.
कोक्कासिअं ii. 50 विकसितम्, blown, fully opened.
कोचण्णं ii. 46 अलीकहितम् false benefit.
कोज्जप्पं ii. 46 स्त्रीरहस्यम्, woman's secret.
कोज्झरिअं ii. 50 आपूरितम्, filled.
कोट्टं ii. 45 नगरम्, a town [f. Dr. kōta; कोट]
कोट्टिंबो ii 47 द्रोणी, a wooden tub.
कोट्टी ii. 64 दोहः, milking. विषमास्खलना, slipping.
कोट्टुंभं ii. 47 कराहतं वारि, water stirred with the hand.
कोडिअं ii. 47 लघुशरावः, a little platter.
कोडिल्लो ii. 40 पिशुनः, a backbiter, wicked person [f. कुट्; कुटिल]
कोडुंबं ii. 2 कार्यम् work.
कोड्डं a variant of कुड्डं q. v.
कोण् ii. 26 लेखा, a line, streak.
कोणो ii. 45 कृष्णवर्णः, black. लकुट इत्यन्ये a club [f. कृष्ण and ts.]
कोंडलिआ ii. 50 श्वावित्संज्ञः प्राणिविशेषः a porcupine. कीट इत्यन्ये, a worm.
कोंडिओ ii. 48 भेदेन ग्रामभोक्ता। ऐकमत्यं ग्रामीणानामपास्य यो मायया ग्रामं भुनक्ति, one who creates disunion among the inhabitants of a village and earns his livelihood thereby. [f. Tel. koṇḍemu.]
कोंडुल्लु ii. 49 उलूकः, an owl
कोण्णो ii. 45 गृहकोणः, the corner of a house [f. कोण.]
कोत्तलंका ii. 14 मद्यपरिवेषणभाण्डम्, a pot for serving wine.
कोत्थरं, ii. 13 विज्ञानम्, knowledge, उद्योतोऽर्थस्त्यये कुत्थरं इत्यपि.
कोत्थलो ii. 48 कुशूलः, a granary [f. Tel. koṭṭu]
कोप्पो ii. 45 अपराधः, an offence, guilt. [f. कोप]
कोमुई ii. 48 सर्वा पूर्णिमा, the full moon day [f. कौमुदी]
कोलंबो ii. 47 पिठरम्, a pot, pan. गृहमित्यन्ये, a house.
कोलाहलो ii. 50 खगरुतम्, the cry of birds. [ts.]
कोलिओ ii. 65 तन्तुवायः, a weaver. जालकारकृमिः, a spider. [f. कौलिक]
कोलित्तं ii. 49 उल्मुकम्, a firebrand [f. Dr. kolli]
कोलीरं ii. 46 कुरुविन्दम् a ruby. [Tr. connects with कुरुविन्द]
कोलो ii. 45 ग्रीवा, the neck. [f. कोल ?]
कोल्लरो ii. 47 पिठरम्, a pot, pan.
कोल्हाइलं ii. 39 बिम्ब्याः फलम्, the fruit of the bimba plant, Momordica monadelpha
कोल्हुओ ii. 65 इक्षुनिपीडनयन्त्रम्, a sugar-cane mill. शृगालः, a jackal. [f.क्रोष्टु ?]
कोविआ ii. 49 शृगाली, a she-jackal.
कोसट्टइरिआ ii. 35 चण्डी, an angry woman
कोसयं ii 47 लघुशरावः, a little platter. [f. कोष]
कोसलं ii. 38 नीवी, the knot of the lower garment.
कोसलियं ii. 12 प्राभृतम्, a present, gift. कोसलिआ इत्याकारान्तमित्यन्ये । लकारस्य द्वित्वे कोसल्लिअं इत्यपि.
कोसलिआ, a variant of the prec.
कोसल्लिअं, a variant of कोसलिअं.
कोसो ii. 65 कुसुम्भरक्तवस्त्रम्, a cloth coloured with safflower. जलधिः, the ocean.
कोहली ii. 46 नायिका, a go-between.

ख

खग्गिओ ii. 69 ग्रामेशः, the headman of a village.

खच्छो ii. 69 अच्छभल्लः, a bear.

खचोलो ii. 69 व्याघ्रः, a tiger.

खज्जिअं ii. 78 जीर्णम्, worn out. उपालब्धम्, censured.

खज्जोओ ii. 69 नक्षत्रम्, a star [f. खद्योत]

खंजणो ii. 69 कर्दमः, mud.

खंजरो ii. 68 शुष्कद्रुमः, a withered tree.

खट्टं ii. 67 तीमनम्, a sauce

खट्टंगं ii. 68 छाया, shade.

खट्टिक्को ii. 70 सौनिकः, a butcher. [f. खट्टिकः Tel. kaṭika]

खडं ii. 67 तृणम्, grass.

खडइओ ii. 72 संकुचितः, contracted.

खडक्की ii. 71 लघुद्वारम्, a small door, window. [f. खटक्किका; Tel. kiṭiki]

खडक्की ii. 72 तरुमर्कटः, a monkey.

खडुआ ii. 68 मौक्तिकानि, pearls.

खड्डू ii. 66 श्मश्रु, the beard. [f. Dr. gaḍḍa or kaṭṭa]

खड्डा ii. 66 खनिः, a mine. पर्वतखातमित्यन्ये, an excavation in a mountain. [f. खन्; खात]

खड्डिओ ii· 67 मत्तः, intoxicated. खलंडिओ मत्त इत्यन्ये.

खणुसा ii. 68 मनोदुःखम्, mental distress.

खंडं ii. 78 मुण्डम्, the head. मद्यभाण्डम्, a liquor pot.

खंडई ii. 67 असती, an unchaste woman.

खंडिओ ii. 78 मागधः, a bard. अनिवारः, unavoidable.

खण्णं ii. 66 खातम्, dug. [cf. Tel. kannamu.]

खण्णुओ ii. 68 कीलकः, a wedge.

खत्तं ii. 66 खातम्, dug. [f. खात]

खद्धं ii. 67 भुक्तम्, eaten. प्रचुरार्थेऽपि लक्ष्येषु दृश्यते, abundant.

खंधग्गी ii. 70 स्थूलेन्धनाग्निः, conflagration. [f. स्कन्धाग्नि]

खंधमंसी ii. 71 बाहुः the arm. [f. स्कंधमूर्ध or स्कंधं-अंस]

खंधयट्ठी ii. 71 बाहुः, the arm. [f. स्कंधयष्टि]

खंधीवारो ii. 72 अत्युष्णजलधारा, a stream of hot water.

खप्परो ii. 69 रूक्षः, rough, harsh. खप्पुरो इत्यन्ये.

खप्पुरो, a variant of the prec. q. v.

खम्मक्खमो ii. 79 संग्रामः, a battle. मनोदुःखम् mental distress. मनोदुःखविशेषोऽनुशयिनः श्वसितमित्यन्ये, the sighing of a repentant person. [f. कर्म-क्षम !]

खराडिअं ii. 79 रूक्षम्, rough, harsh. भग्नम्, broken.

खराडिओ ii. 72 पौत्रः, a grandson.

खरिअं ii. 67 भुक्तम्, eaten. [f. खादित]

खरुलं ii. 78 कठिनम्, hard. स्थपुटम्, unevenly raised.

खलइअं ii. 71 रिक्तम्, devoid of [f. स्खलित !]

खलंडिओ, a variant of खड्डिओ q. v.

खली ii. 66 तिलपिण्डिका, a (sesamum) oil-cake.

खलं ii. 77 वृतिविवरम्, a hole, an opening in a fence. विलासः, sport. [f. खल !]

खलइअं ii. 79 संकुचितम्, contracted. प्रहृष्टम्, pleased.

खला ii. 66 चर्म, the skin.

खलिरी ii. 70 संकेतः, a sign, gesture.

खवओ ii. 67 स्कन्धः, the shoulder.

खवडिअं ii. 71 स्खलितम्, stumbling.

खवलिओ ii. 72 कुपितः, angry.

खवो ii. 77 वामकरः, the left hand. रासभः, a donkey. [a variant of खव्वो]
खव्वुलं ii. 68 मुखम्, the face.
खव्वो ii. 77 वामकरः, the left hand. रासभः, a donkey.
खाइआ ii. 73 परिखा, a ditch [f. खात]
खाइअं ii. 73 प्रतिफलितम्, reflected.
खारंफिडी ii. 73 गोधा, an alligator.
खारयं ii. 73 मुकुलम् a bud.
खिक्खिंडो ii. 74 कृकलासः, a chameleon.
खिक्खिरी ii. 73 डुम्बादीनां स्पर्शपरिहारार्थं चिह्नयष्टिः, a stick in the hand of chaṇḍāla, as a sign of untouchability.
खिंखिणी ii. 74 शृगाली, a she-jackal.
खिज्जिअं ii. 74 उपालम्भः, censure. [f. खिद् !]
खित्तयं ii. 79 अनर्थः, evil, misfortune. दीप्तम् । प्रज्वालनमित्यर्थः, inflaming.
खुंखुणओ ii. 76 घ्राणसिरा, a nostril.
खुंखुणी ii. 76 रथ्या, a road.
खुट्टं ii. 74 त्रुटितम्, broken.
खुड्डं ii. 74 लघु, small [f. Tam. kuṭṭai]
खुड्डिअं ii. 75 सुरतम्, sexual intercourse.
खुणुक्खुडिआ ii. 76 घ्राणम्, the nose.
खुंडयं ii. 71 स्खलितम्, stumbling.
खुप्पं ii. 75 परिवेष्टितम्, surrounded.
खुत्तं ii. 74 निमग्नम्, plunged, submerged.
खुंपा ii. 75 तृणादिमयं वृष्टिनिवारणम्, a shelter from rain made of grass.
खुरहुक्खुडी ii. 76 प्रणयकोपः, amorous anger.
खुलुहो ii. 75 गुल्फः, the ankle [cogn. with गुल्फ !]
खुलं ii. 74 कुटी, a hut.
खुलिरी ii. 70 संकेतः, a sign, gesture.
खुवओ ii. 75 गण्डुत्संज्ञतृणसदृशं कण्टकितृणम्, a kind of grass.
खेआलू ii. 77 निःसहः, unable to bear. असहन इत्यन्ये, not enduring, jealous. [f. खेदालु]
खेलिअं ii. 76 हसितम्, laughter.
खोट्टी ii. 77 दासी, a female servant.
खोडपज्जाली ii. 70 स्थूलेन्धनाग्निः, conflagration. [f. स्थूलप्रवाली !]
खोडो ii. 80 सीमाकाष्ठम्, a boundary post धार्मिकः, righteous. खञ्जः, lame [ts.]
खोलो ii. 80 लघुगर्दभः, a small donkey. वस्त्रैकदेशः, a part of a garment
खोसलओ ii. 77 दन्तुरः, having long teeth.

ग

गग्गरी ii. 89 गर्गरी, a water pot [Hc. f. गर्गरी]
गज्जणसद्दो ii. 88 मृगवारणध्वनिः, a cry to prevent animals [f. गर्जनशब्द]
गज्जो ii. 81 जवः, speed.
गंठओ ii. 84 वरुडः, a man of a low caste.
गंजिल्लो ii. 83 विधुरः, distressed.
गंजो ii. 81 गल्लः, the cheek.
गंजोल्लिअं ii. 100 रोमाञ्चितम्, horripilated. हास्यस्थानेऽङ्गस्पर्शो, यत् गिलिगिलाविअं इति लोके रूढम्, touching the body in a place where a cry of joy is produced [cogn. with गर्जित]
गडयडी ii. 85 वज्रनिर्घोषः, thunder.
गड्डुरी ii. 84 छागी, a she-goat.
गड्डी ii. 81 गन्त्री a car. [prob. f. गन्त्री, Can gāḍi]
गड्डं ii. 81 शय्या, a couch.
गडो ii. 81 दुर्गम्, a fortress.
गणणाइआ ii. 87 चण्डी an angry woman
गणसमो ii. 86 गोष्ठीरतः, addicted to society. [f. गणसम]
गणायमहो ii. 86 विवाहगणकः, an astrologer who fixes the days for marriages. [f. गण–मह]

गणेत्ती ii. 81 अक्षमाला, a string of beads, rosary. [f. गणु]

गंडीरी ii. 82 इक्षुखण्डम् a piece of sugar-cane.

गंडीवं ii. 84 धनुः, a bow [f. गाण्डीव]

गंडो ii. 99 वनम्, a forest. दण्डपाशिकः, an executioner. लघुमृगः, a small deer. नापितः, a barber

गत्तं ii. 99 ईषा, the pole or shafts of a carriage. पङ्कः, mud [f. Tel. gettamu.]

गत्ताडी ii. 82 गवादनी, a pasture. गायिकेति गोपालः, a songstress. [f. गात्री]

गद्दब्भो ii. 82 कटुध्वनिः, disagreeable sound [f. गार्दभ्य]

गद्दहं ii. 83 कुमुदम्, the white lotus [f. गार्दभ !]

गद्दिओ ii. 83 गर्वितः, proud [f. गर्द्]

गंद्दिणी ii. 83 चक्षुःस्थगनक्रीडा, the play of hide-and-seek

गंधपिसाओ ii. 87 गान्धिकः, vendor of perfumes [f. गन्धपिशाच]

गंधलया ii. 85 नासा, the nose [f. गन्ध्]

गंधिओ ii. 83 दुर्गन्धः, bad smell [f. गंधिक]

गंधेली ii. 100 छाया, shade. मधुमक्षिका, the honey-bee.

गंधोली ii. 99 इच्छा, desire. रजनी, night.

गयं ii. 99 घूर्णितम्, reeled मृतम्. dead [f. गत]

गयणरई ii. 88 मेघः, a cloud. [f. गगनरति]

गयसाउल्लो ii. 87 विरक्तः, disaffected. [f. गतस्वादु]

गलत्थलिओ ii. 87 क्षिप्तः, thrown.

गलिअं ii. 81 स्मृतम्, remembered.

गलप्फोडो ii. 86 डमरुकः, a sort of small drum.

गवत्तं ii. 85 घासः, grass. [f. गो-अद्]

गहकल्लोलो ii. 86 राहुः, Rāhu. [f. ग्रहकल्लोल]

गहणं ii. 82 निर्जलस्थानम्, a desert.

गहणी ii. 84 हठहृता स्त्री, a woman carried off by force. [f. ग्रहण]

गहरो ii. 84 गृध्रः, a vulture [f. गृध्र]

गहवई ii. 100 ग्रामीणः, a villager. शशी, the moon. [f. गृहपति ! and ग्रहपति, though Hc. contradicts it.]

गहिअं ii. 85 वक्रितम्, bent.

गहिआ ii. 85 काम्यमाना स्त्री, a woman who is the object of desire. [f. ग्राह्या]

गागेज्जं ii. 88 मथितम्, churned.

गागेज्जा ii. 88 नवपरिणीता, newly married.

गाडिओ ii. 83 विधुरः, distressed.

गाणी ii. 82 गवादनी, pasture.

गामउडो ii. 89 ग्रामप्रधानः, the headman of a village. [f. ग्रामीण]

गामगोहो ii. 89 ग्रामप्रधानः, the headman of a village. [f. ग्राम + गोहो q. v.]

गामणिसुओ, cf. foll.

गामणी ii. 89 ग्रामप्रधानः, the headman of a village. [f. ग्रामणी] गामणिसुअ-शब्दोऽपि ग्रामप्रधानवाचीत्यन्ये.

गामरोडो ii. 90 छलेन ग्रामभोक्ता । अन्तर्भेदं कृत्वा यो मायया ग्रामं भुनक्ति, one who creates disunion among the inhabitants of village and earns his livelihood thereby. (Tr. ग्रामरोडो)

गामहणं ii. 90 ग्रामस्थानम्, a village site. [f. ग्रामस्थान]

गामेणी ii. 84 छागी, a she-goat. [f. ग्राम-एणी]

गायरी ii. 89 गर्गरी, a water-pot.

गाहुली ii. 89 क्रूरजलचरः, a cruel aquatic animal. [f. ग्राह !]

गुंछा ii. 101 बिन्दुः, a drop. अधमः, lowest, vilest उत्तरोष्ठश्मश्रु, moustache.

गुंजेल्लिअं ii. 92 पिण्डीकृतम्, made into a lump.

गुडदालिअं ii. 92 पिण्डीकृतम्, made into a lump.
गुडोलद्विआ ii 91 चुम्बनम्, a kiss.
गुंठी ii. 90 नीरङ्गी, a veil.
गुंठो ii. 91 अधमहयः, a horse of inferior quality.
गुंडं ii. 91 मुस्तोद्भवं लघकाख्यं तृणम्, a kind of grass.
गुत्तण्हाणं ii. 93 पितृभ्यो जलाञ्जलिदानम्, offering libations of water to the manes.
गुत्ता ii. 101 बन्धनम्, bondage. इच्छा, desire. वचनम्, an utterance. लता, a creeper. शिरोमाल्यम्, a garland for the head. [f. Tel. gutti]
गुत्थंडो ii. 92 भासपक्षी, a kind of water-fowl.
गुंदा ii. 101 बिन्दुः, a drop. अधमः, lowest, vilest.
गुप्पंतं ii. 102 शयनीयम्, a conch. संमूढं, stupefied, bewildered. गोपितम्, concealed. [f. गुप्]
गुमगुमिअं ii. 93 सुगन्धि, fragrant. [f. Tel. gumaguma]
गुमिलं ii. 102 मूढम्, stupefied, bewildered. गहनम्, deep, dense. प्रस्खलितम्, slipped. आपूर्णम्, filled up. [f. the Pkt. root गुम्म = मुह्]
गुंपा ii. 101 बिन्दुः, a drop अधमः, lowest, vilest.
गुंफी ii. 91 शतपदी, a centipede.
गुंफो ii. 90 गुप्तिः, concealing.
गुम्मइओ ii. 103 संचलितः, moved. स्खलितः, slipped. विघटितः, separated. पूरितः, filled. मूढः, stupefied. [f. the Pkt. root गुम्म = मुह्, or f. गुल्म]
गुम्मिअं ii. 92 मूलोत्खातम्, uprooted.
गुम्मी ii. 90 इच्छा, desire.
गुलं ii. 91 चुम्बनम्, a kiss.
गुलिआ ii. 103 बुसिका, chaff. विलोडितम्, stirred. कन्दुकः, a ball. स्तबकः, a cluster. [f. गुटिका !]
गुलुगुंछिअं ii. 93 वृत्यन्तरितम्, screened by a fence.
गुलुच्छं ii. 92 भ्रमितम्, turned round.
गेज्जं ii. 88 मथितम्, churned.
गेज्जलं ii. 94 ग्रैवेयकम्, a neck-ornament.
गेड्डू ii. 104 पङ्कः, mud. यवः, barley.
गेंदुअं ii. 93 स्तनयोरुपरि वस्त्रग्रन्थिः, a knot of cloth over the breasts.
गेंदुलं ii. 94 कञ्चुकः, a bodice, jacket.
गेंडं ii. 93 स्तनयोरुपरि वस्त्रग्रन्थिः, a knot of cloth over the breasts.
गेंडुई ii. 94 क्रीडा, play.
गेण्हिअं ii. 94 उरःसूत्रम्, a necklace of pearls hanging over the breast.
गोआग्गा ii. 96 रथ्या, a road.
गोअंटा ii. 98 गोचरणाः, tenders of cows. गोअंटो स्थलशृङ्गाट इत्यन्ये, a kind of plant.
गोअला ii. 98 दुग्धविक्रियकर्त्री, a milkmaid.
गोआ ii. 89 गर्गरी, a water-pot.
गोआलिआ ii. 98 प्रावृषि कीटविशेषः, a kind of insect found in the rainy season.
गोबओ ii. 97 प्राजनदण्डः, a whip or its handle.
गोच्छा ii. 95 मञ्जरी, a cluster of blossoms [f. गुच्छ]
गोंजी ii. 95 मञ्जरी, a cluster of blossoms. [f. गुंज]
गोणिक्को ii. 97 गोसमूहः, a herd of cows. [f. गोणोक]
गोणो ii. 104 साक्षी, a witness वृषभः, an ox. [Hc. f. गो-]
गोंठी ii. 95 मञ्जरी, a cluster of flowers.
गोंडं ii. 94 काननम्, a forest [f. Tel. konda]
गोंडी ii. 95 मंजरी, a cluster of blossoms. [f. Can. goṇḍe]

गोंद्दीणं ii. 97 मयूरपित्तम्, the bile of a peacock.

गोमद्दा ii. 96 रथ्या, a road

गोरंफिडी ii. 98 गोधा, an alligator.

गोरा ii. 104 लाङ्गलपद्धतिः, a ploughshare. चक्षुः, the eye. ग्रीवा, the neck.

गोला ii. 104 गोः, a cow. गोदावरी, the Godavery. नदी, a river. सखी, a female friend. [f. गो; and ts. Hc. Gr. ii. 174]

गोली ii. 95 मन्थनी, a churning vessel.

गोली ii. 95 साक्षी, a witness.

गोल्हा ii. 95 बिम्बी, the Bimba fruit, Momordica monadelpha.

गोवरं ii. 96 करीषम्, dry cowdung. [f. गो !]

गोविओ ii. 97 अजल्पाकः, taciturn.

गोविलं ii. 94 कञ्चुकः, a bodice, jacket.

गोवी ii. 96 बाला, a girl. [f. गोपी !]

गोसं ii. 96 प्रभातम्, the dawn, early morning. [ts.; Tr. also f. गोसग्गं]

गोसग्गं ii 96 प्रभातम्, the dawn, early morning. [Hc. f. गोसग्गं]

गोसण्णो ii. 97 मूर्खः, a fool. [f. गोसंज्ञ]

गोहुरं ii. 96 गोविष्ठा, cowdung. [f. गो !]

गोहो ii. 89 ग्रामप्रधानः, the headman of a village. भट इत्यन्ये, a warrior. पुरुष इत्येके, a man.

घ

घग्घरं ii. 107 जघनस्थवस्त्रभेदः, a sort of lower garment.

घंघो ii. 105 गृहम्, a house.

घंघोरो ii. 106 भ्रमणशीलः, addicted to wandering.

घट्टो ii. 111 कुसुम्भरक्तं वस्त्रम्, a cloth dyed with safflower नदीतीर्थम्, the stairs of a landing place in a river वेणुः a bamboo [f. Dr. ghaṭṭa]

घडिअघडा ii. 105 गोष्ठी, an assembly [f. घटितघटा]

घडी ii. 105 गोष्ठी, an assembly [f. घटा]

घणवाही ii. 107 इन्द्रः, Indra, king of the gods. [f. घनवाहन]

घण्णो ii. 105 उरः, the breast. रक्त इत्यन्ये, coloured, red.

घम्मोई ii. 106 गण्डुत्संज्ञं तृणम्, a kind of grass.

घम्मोडी ii. 112 मध्याह्नः, noon. मशकः, a mosquito, also a cricket cf. note iii. 54. ग्रामणीसंज्ञं तृणम्, a kind of grass.

घरघंटो ii. 107 चटकः, a sparrow.

घरयंदो ii. 107 आदर्शः, mirror [f. गृहचन्द्र]

घरिल्ली ii. 106 पत्नी, a wife. [f गृह]

घरोलं ii. 106 गृहभोजनभेदः, a dish prepared at home.

घरोली ii. 105 गृहगोलिका, a small ball

घल्लो ii. 105 अनुरक्तः, devoted, attached.

घायणो ii. 108 गायनः, a singer. [Hc. (Gr. ii. 174) f. गायनः]

घारंतो ii. 108 घृतपूरः, a kind of sweetmeat.

घारी ii. 107 शकुनिकाख्यः पक्षी, a hen-sparrow.

घारो ii. 108 प्राकारः, a wall, rampart [f. Tel. goda !]

घिअं ii. 108 भर्त्सितम्, reproached.

घिट्टो ii. 108 कुब्जः, a humpback.

घुग्घुच्छणयं ii. 110 खेदः, sorrow, pain.

घुग्घुरी ii. 109 मण्डूकः a frog [onomatopoetic]

घुग्घुस्सुसयं ii. 109 साशङ्कभणितम्. doubtful speech.

घुंघुरुडो ii. 109 उत्करः, a heap.

घुट्टघुणिअं ii. 110 गिरेर्गंडम् । पृथुशिला, a big stone or boulder.

घुणघुणिआ ii. 110 कर्णोपकर्णिका, rumour [onomatopoetic !]

घुत्तिअं ii 109 गवेषितम्, searched.
घुरुघुरी ii. 109 मण्डूकः, a frog [onomatopoetic]
घुसिणिअं ii. 109 गवेषितम्, searched.
घुसिरसारं ii. 110 अवस्नानम् । मसूरादीनां पिष्टम् the flour of a certain pulse.
घोरी ii. 111 शलभविशेषः, a kind of grasshopper.
घोरो ii. 112 नाशितः, destroyed गृध्रपक्षी, a vulture. [f. घोर]
घोलिअं ii. 112 शिलातलम्, a stone surface हठरुतम् done violently.
घोसाली ii. 111 शरदुद्भवो वल्लिभेदः, a kind of creeper growing in autumn.

च

चउक्कं iii. 2 चत्वरम्, a courtyard. [Hc. f. चतुष्क and Tr. f. चतुष्पथ]
चउक्कंडो iii. 5 कार्तिकेयः, Kārtikeya [f. चतुरक्षर ?]
चउरचिंधो iii. 7 सातवाहनः, a name of King Hāla. [f. चतुरचिह्न ?]
चकप्पा iii. 3 त्वक्, the skin.
चक्कणभयं iii. 7 नारङ्गफलम्, an orange.
चक्कणाहयं iii. 6 ऊर्मिः, a wave,
चक्कलं iii. 20 कुण्डलम्, an ear-ring. वर्तुलम्, round. दोलाफलकम्, the board of a swing. विशालम्, extensive. [f. चक्र-ल]
चक्कुलेंडा iii. 5 सर्पविशेषः, a kind of snake
चक्कोडा iii. 2 अग्निभेदः, fire.
चक्खडिअं iii. 6 जीवितव्यम्, the possibility of living.
चक्खुड्डुणं iii. 4 प्रेक्षणीयम्, beautiful to look at.
चक्खुरक्खणी iii. 7 लज्जा, shame [f. चक्षुःरक्षण]
चंगं iii 1. चारु, lovely, beautiful. [ts.]
चच्चा iii. 19 स्थासकः, perfuming the body with fragrant unguents मसृतहस्ताघातः, a slab with the hand [f. चर्चा]
चच्चिक्कं iii. 4 मण्डितम्, adorned. [f. चर्चिका cf. Hc. Gr. ii. 174]
चंचप्परं iii. 4 असत्यम्, falsehood.
चट्टू iii. 1 दारुहस्तः, a wooden spoon.
चडिआरो iii. 5 आटोपः, pride, arrogance.
चडुला cf. the foll.
चडुलातिलयं iii. 8 काञ्चनशृङ्खलालम्बिरत्नतिलकम्, a jewel hanging from a gold chain. चडुला रत्नतिलकमित्यन्ये, a jewel.
चडी iii. 1 शिखा, the top-lock. [f. चट् ?]
चंडिओ iii. 3 कृत्तः, cut [f. चट्]
चंडिक्को iii. 2 रोषः, anger [f. चण्ड]
चंडिज्जो iii. 20 पिशुनः, a villain. कोपः, anger [f. चण्ड]
चंडिलो iii. 3 पीनः, fat.
चत्तो iii. 1 तर्कुः, a spindle.
चत्थरी iii. 2 हासः, laugh. [Hc. f. चस्तरि]
चंदड्डो iii. 5 मयूरः, a peacock.
चंदहिआ iii. 6 भुजशिखरम्, the shoulder. स्तबक इत्यन्ये, a cluster.
चंदवडाया iii. 7 अर्धप्रावृतदेहा, half covered body.
चंदिलो iii. 2 नापितः, a barber.
चंदोज्जं iii. 4 कुमुदम्, the white lily. स्वार्थे के चंदोज्जयं [f. चन्द्र-उद्य-]
चप्फलं iii. 20 शेखरविशेषः, a garland for the head. असत्यम्, falsehood.
चंभो iii. 1 हलस्फाटितभूमिरेखा, a furrow.
चरुल्लेवं iii. 6 नाम, a name.
चवेडी iii. 3 श्लिष्टं करसम्पुटम्, a cavity formed by joining the hands संपुटमित्यन्ये, a cavity.
चवेणं iii. 3 वचनीयम्, censure.
चहुट्टं iii. 2 निमग्नम्, immersed.
चाउला iii. 8 तण्डुलाः, rice.
चाडो iii. 8 मायावी, deceitful.

चारणओ iii. 9 ग्रन्थिच्छेदकः, a cutpurse, a pickpocket. कप्रत्ययाभावे चारणो.

चारणो, a variant of the prec. q. v.

चारवाओ iii. 9 घर्मानिलः, hot breeze.

चारी iii. 21 पियालवृक्षः, a kind of tree. बन्धनस्थानम्, a prison. इच्छा, desire. [ts.]

चालवासो iii. 8 शिरोभूषणभेदः, a kind of head ornament.

चासो iii. 1 हलस्फाटितभूमिरेखा, a furrow.

चिक्का iii. 21 अल्पं वस्तु, a small thing. तनुधारा, a small stream [f. Dr. chiru-, chikka- or f. च्छिद् !]

चिक्खल्लो iii. 11 कर्दमः, mud.

चिचं iii. 10 रमणम्, charming.

चिचरो iii. 9 चिपिटनासः, flat-nosed. [a variant of चिचो]

चिच्ची iii. 10 हुताशनः; fire [f. Dr. kiccu, ciccu]

चिचो iii. 9 चिपिटनासः, flat-nosed. [a variant of चिचरो]

चिंचइओ iii. 13 चलितः, shaken, moved.

चिंचणी iii. 10 घरट्टिका, a grinding stone.

चिंचा iii. 10 अम्लिका, the tamarind [f. Tel. cinta] cf. चिंचिणी.

चिंचिणिचिंचा, cf. the foll.

चिंचिणी iii. 10 अम्लिका, the tamarind. केचित् चिंचिणिचिंचाशब्दः समस्त एव अम्लिकावाचकत्वेन प्रोक्तः.

चिणोट्ठी iii. 12 गुञ्जा, the Guñja berry.

चित्तडिओ iii. 12 परितोषितः, gratified.

चित्तद्दाऊ iii. 12 मधुपटलम्, a beehive.

चित्तलं iii. 4 मण्डितम्, adorned. रमणीयमित्यन्ये, lovely, charming. [f. चित्र or चित्तं-ला]

चिद्दविओ iii. 13 निर्नाशितः, destroyed.

चिंधालं iii. 22 रम्यम्, agreeable. मुख्यम्, important.

चिमिणो iii. 11 रोमशः, a ram, a hog.

चिकुल्लणी iii. 13 स्त्रीणामर्धोरुकवस्त्रम्, a short petticoat, a cloth of females reaching to the middle of the thighs.

चिरत्रा iii. 11 कुटी, a hut, cottage.

चिरिक्का iii. 21 चर्ममयजलभाण्डम्, a leathern bag for water. तनुधारा, a small stream प्रत्यूषः, morning.

चिरिचिरा iii. 13 जलधारा, a stream of water [onomatopoetic]

चिरिंचिरा iii. 13 जलधारा, a stream of water. [a variant of the prec. q. v.]

चिरिड्डिहिल्लं iii. 14 दधि, curdled milk

चिरिहिट्टी iii. 12 गुंजा, the Guñja berry.

चिलिचिलं iii 12 आर्द्रम्, wet.

चिलिचीलं iii 12 wet [a variant of the prec.]

चिल्ला iii. 9 शकुनिकाख्यः पक्षी, a hen-sparrow [onomatopoetic]

चिल्लिरी iii. 11 मशकः, a mosquito; also a cricket cf. note iii. 54.

चिल्लूरं iii. 11 मुसलम्, a pestle used for cleaning rice.

चिल्लो iii. 10 बालः, a boy.

चीवट्टी iii 14 भल्ली, a kind of crescent-shaped arrow.

चीहो iii. 14 मुस्तोद्भवं तृणम्, a kind of grass.

चुक्कुडो iii. 16 छागः a goat.

चुक्को iii. 14 मुष्टिः, the clenched hand.

चुज्जं iii. 14 आश्चर्यम्, a wonder. ओत्संयोगे इति चोज्जं इत्यपि.

चुंचुओ iii. 16 शेखरः, a garland for the head.

चुंचुणिआ iii. 23 च्युतम् dropped. प्रतिरवः, resound of a crowd. रमणम्, charming अम्लिका, the tamarind. मुष्टिद्यूतम्, a kind of game. यूका, a louse. केचित् चुंचुणिअं चलितेऽप्याहुः, shaken.

चुंचुमाली iii. 18 अलसः, lazy.
चुंचुलिअं iii. 23 अवधारितम्, ascertained, known. सतृष्णता, thirst with another.
चुंचुलिपूरो iii. 18 चुलुकः, the hand hollowed to hold water.
चुंचुली iii. 23 चञ्चुः, the beak. चुलुकः, the hand hollowed to hold water.
चुंछो iii. 15 परिशोषितः, completely dried up.
चुडुप्पा iii. 3 त्वक्, the skin. चुडुप्पं त्वग्विदलनमित्यन्ये, tearing the skin.
चुडुली iii. 15 उल्का, a firebrand.
चुणओ iii. 22 चण्डालः, a man of a low caste, a Chaṇḍāla. अल्पः small. बालः a boy. मुक्तः, released. छन्दः, desire. अरोचकः, disgust. व्यतिकरः, mixture. चुणओ विअरओ इति धनपालः। आघ्रातार्थे ऽपीति केचित्, smelt.
चुणिओ iii. 15 विधारितः, supported, continued to live.
चुण्णइओ iii. 17 चूर्णाहतः, powdered [f. चूर्णित]
चुण्णाआ iii. 16 कला, an art.
चुण्णासी iii. 16 दासी, maid servant [f. the prec. ?]
चुप्पलिअं iii. 17 नवरक्तं वस्त्रम्, a newly coloured cloth.
चुप्पलो iii. 16 शेखरः, a garland for the head.
चुल्लालओ iii. 17 गवाक्षः, a window.
चुप्पो iii. 15 सस्नेहः, friendly.
चुंमलो iii. 16 शेखरः, a garland for the head.
चुलुप्पो iii. 16 छागः, a goat.
चुल्ली iii. 15 शिला, a stone.
चुल्लो iii. 22 शिशुः, a child. दासः, a servant, slave. [f. चुल्लक f. क्षुल्लक]
चुल्लोडओ iii. 17 ज्येष्ठः, elder (brother).
चूओ iii. 18 स्तनशिखा, a nipple. [f. चूचुक]
चूडो iii. 18 वलयावली, a bracelet. (f. चूडक]
चेडो iii. 10 बालः, a boy. [f. चेट]
चेलुंवं iii. 11 मुसलम्, a pestle used for cleaning rice.
चोज्जं, a variant of चुज्जं, q. v.
चोट्टी iii. 1 शिखा, the top-lock.
चोडो iii. 19 बिल्वः, a kind of tree, Aegle Marmelos.
चोत्तं iii. 19 प्रतोदः, a goad.
चोप्फओ iii. 15 सस्नेहः, friendly. [f. Pkt. चुप्पो ? q. v.]
चोरली iii. 19 श्रावणकृष्णचतुर्दशी, the fourteenth day of the dark fortnight of the month of Srāvaṇa (July-August).
चोलो iii. 18 वामनः, a dwarf.

छ

छइल्लो iii. 24 विदग्धः, clever.
छउअं iii. 25 तनु, thin, emaciated.
छंकुई iii. 24 कपिकच्छूः, a kind of plant, forget-me-not.
छंछुई iii. 24 कपिकच्छूः, a kind of plant.
छडक्खरो iii. 26 स्कन्दः, Kārtikeya.
छडा iii. 24 विद्युत्, lightning. [f. छटा]
छंटो iii. 33 जलच्छटा, a quantity of water. शीघ्रः, quick, swift. [f. छटा ?]
छड्डी iii. 24 शय्या, a couch.
छप्पण्णो iii. 24 विदग्धः, clever. [f. षट्-प्रज्ञ]
छप्पंती iii. 25 नियमविशेषो यत्र पद्मं लिख्यते, a religious observance in which the picture of a lotus is drawn.
छमलओ iii. 25 सप्तच्छदः, a kind of tree.
छलिओ iii. 24 विदग्धः, clever.
छल्ली iii. 24 त्वक्, the skin. [f. शल्क ?]
छवडी iii. 25 चर्म, the skin, leather.

छाइल्लो iii. 35 प्रदीपः, a lamp, light. सदृशः, similar. ऊनः, deficient. सुरूपः, handsome. [f. छाया]

छाईओ iii. 26 मातरः, divine mothers

छाओ iii. 33 बुभुक्षितः, hungry. कृशः, emaciated.

छाणं iii. 34 धान्यादिमलनम्, grinding corn etc. गोमयम्, cow-dung. वस्त्रम्, a cloth. [f. Dr. cāni, śāni or f. छागन; छादन] छाणीत्यपि केषांचित्पाठः

छाणी, a variant of the prec. q. v.

छाया iii. 34 कीर्तिः, fame. भ्रमरी, a female black bee.

छायं iii. 34 इक्षुशल्कम्, the bark of sugar-cane. मुकुलम्, a bud.

छारो iii. 26 अच्छभल्लः, a kind of plant.

छासी iii. 26 तक्रम्, buttermilk.

छाही iii. 26 गगनम्, the sky.

छिक्कं iii. 36 स्पृष्टम्, touched क्षुतम्, sneezing.

छिक्कोअणो iii. 29 असहनः, jealous, envious.

छिक्कोट्टली iii. 37 अंह्रिरवः, the sound of feet. पादाभ्यां धान्यमलनम्, grinding corn by the feet. गोमयखण्डम्, cow-dung.

छिक्कोलिअं iii. 25 तनु, thin, emaciated [f. Dr. cikka ?]

छिछओ iii. 36 देहः, the body जारः, an adulterer. केचित् छिछयं शलाटुफलमाहुः, an unripe fruit. (cf. Hc. Gr. ii. 174) [f. छिछ = धिक्धिक्, or अश्लिष्टम्]

छिछरमणं iii. 30 चक्षुःस्थगनक्रीडा, the play of hide-and-seek.

छिछोली iii. 27 लघुजलप्रवाहः, a small stream of water.

छिंडं iii. 35 चूडा, the hair on the top of the head. छत्रम्, an umbrella. धूपयन्त्रम्, a censer. संयोगे पर इदुतोः कामचार इति छेंडं इत्यपि.

छिण्णच्छोडणं iii. 29 शीघ्रम्, soon.

छिण्णा cf. छिण्णो below.

छिण्णाली cf. the foll.

छिण्णालो iii. 27 जारः, an adulterer. छिण्णाली स्त्रीत्यपि [f. छिन्न-ला]

छिण्णो iii. 27 जारः, an adulterer. छिण्णा स्त्रीत्यपि. [f. छिन्न]

छिण्णोब्भवा iii. 29 दूर्वा, the dūrva-grass. [f. छिन्नोद्भव]

छित्तं iii. 27 स्पृष्टम्, touched.

छिड्डो iii. 26 लघुमत्स्यः, a small fish.

छिप्पं iii. 36 भिक्षा, alms. पुच्छम्, the tail. [f. Dr. cippa, and पुच्छ]

छिप्पंती iii. 37 व्रतभेदः, a certain religious observance उत्सवभेदः, a festival.

छिप्पंदूरं iii. 38 गोमयखण्डम्, cow-dung. विषमम्, unevenness, difficulty.

छिप्पालुअं iii. 29 पुच्छम्, the tail.

छिप्पालो iii. 28 सस्यासक्तो गौः, a ox fond of eating corn.

छिप्पिंडी iii. 37 व्रतभेदः, a certain religious observance. उत्सवभेदः, a festival. पिष्टम्, flour

छिप्पीरं iii. 28 पलालम्, straw.

छिल्लं iii. 35 छिद्रम्, a hole. कुटी, a hut. वृत्यन्तरमपीति केचित्, an opening in a fence [f. Tel cilli; छिद्र]

छिल्लरं iii. 28 पल्वलम्, a small pond or puddle. [f. prec]

छिल्ली iii. 27 शिखा, the top-lock.

छिवओ iii. 36 समूहः, a collection. नीवी, the knot of the lower garment of women.

छिविअं iii. 27 इक्षुखण्डम्, a piece of sugar-cane.

छिव्वं iii. 27 कृत्रिमम्, artificial.

छिव्वोल्लो iii. 28 निन्दार्थं मुखविकूणनम्, pursing the mouth in contempt.

विकूणितं मुखमेवेत्यन्ये, such a face.
छिहंडओ iii. 29 दधिसरः, cream.
छिहिंडिमिल्लं iii. 30 दधि, curds.
छुई iii. 30 बलाका, a crane.
छुंछुमुसयं iii. 31 रणरणकः, Cupid, the God of love.
छुड्डहीरो iii. 38 शिशुः, a child. शशी, the moon.
छुंदं iii. 30 बहु, much, abundant.
छुम्मत्थं, a variant of छोम्मत्थं, q. v.
छुरमड्डी iii. 31 क्षुरहस्तः, having a razor in hand. नापित इति यावत्, a barber. [f. क्षुरमर्द]
छुरहत्थो iii. 31 क्षुरहस्तः, having a razor in hand. नापित इति यावत्, a barber. [f. क्षुरहस्त]
छुरिआ iii. 31 मृत्तिका, earth, clay.
छुडिअं iii. 30 लिप्तम्, smeared.
छेओ iii. 38 अन्तः, end, limit. देवरः, a husband's brother. [f. छेद]
छेडं, a variant of छिडं, q. v.
छेंडा iii. 39 शिखा, the top-lock. नवमालिका, a kind of jasmine.
छेंडी iii. 31 लघुरथ्या, a small road, a lane.
छेत्तं iii. 32 जीर्णं शूर्पादुपकरणम्, unserviceable or worn out utensils. [f. Tel. cetta]
छेत्तसोवणयं iii. 32 क्षेत्रे जागरणम्, watching in the fields.
छेधो iii. 39 स्थासकः, perfuming the body with fragrant unguents. चोरः, a thief. [f. छेद]
छेमओ iii. 32 स्थासकः, perfuming the body with fragrant unguents.
छेलओ iii. 32 छागः, a goat. कप्रत्ययाभावे छेलो इत्यपि.
छेली iii. 31 अल्पकुसुमा माला, a garland of a few flowers.
छेलो a variant of छेलओ, q. v.
छोइओ iii. 33 दासः, a slave, servant.
छोहो iii. 39 समूहः, a collection. विक्षेपः, scattering. [f. क्षोभ]
छोम्मत्थं iii. 33 अप्रियम्, a disagreeable thing. ह्रस्वः संयोगे इति छुम्मत्थं इत्यपि.
छोम्माइत्ती iii. 39 अस्पृश्या, an untouchable woman. द्वेष्या, an enemy (f.) [f. the prec + स्त्री]
छोम्मो iii. 33 पिशुनः, a backbiter, a wicked person.

ज

जक्खरत्ती iii. 43 दीपालिका, the Divāli festival. [f. यक्षरात्रि]
जगडिओ iii. 44 विद्रावितः । कदर्थित इत्यर्थः, tormented. [f. Tel. jagaḍamu]
जगलं iii. 41 पङ्किला सुरा, muddy or impure liquor. पङ्किलसुरको जगलं इत्यन्ये.
जंकयसुकओ iii. 45 अल्पसुकृतप्राप्यः, obtainable by small virtue.
जंगा iii. 40 गोचरभूमिः, pasture land.
जंघाछेओ iii. 43 चत्वरम्, a place where many roads meet.
जंघामओ iii. 42 जंघालः, a courier. [f. जंघामय]
जंघालुओ iii. 42 जंघालः, a courier [f. जंघालुक]
जच्चंदणं iii. 52 अगरुः, a kind of perfume, Agallochum, Amyris Agallocha. कुङ्कुमम्, saffron.
जच्चो iii. 40 पुरुषः, a man.
जच्छंदओ iii. 43 स्वच्छन्दः, one's own will or pleasure. [f. स्वच्छन्द] कप्रत्ययाभावे जच्छंदो.
जच्छंदो a variant of the prec. q. v.
जडिअं iii. 41 खचितम्, inlaid, set, studded.
जणउत्तो iii 52 ग्रामप्रधानपुरुषः, the head-

man of a village विटः, a voluptuary [f. जनपुत्रः]

जण्णोहणो iii. 43 राक्षसः, a Rākṣasa. [f. यज्ञापहन् cf. यज्ञहन] (Tr. जण्णहरो f. यज्ञहर)

जण्हं iii. 51 लघुपिटरम्, a small pot कृष्णम्, black.

जण्हली iii. 40 नीवी, the knot of the wearing garment of women.

जंपणं iii. 51 अकीर्तिः, infamy. वक्त्रम्, the face.

जंपिच्छओ iii. 44 यथादृष्टमभिलषिता, desiring according to observation. [यद्-प्रेक्ष्-इच्छ्]

जंपेच्छिरमग्गिरो iii. 44 यो यद्यद्दृष्टं तद्देव मृगयते, one who seeks after whatever is seen [f. यद्-प्रेक्ष्-मार्ग्]

जंबालं iii. 42 जलनीली । शेवालमित्यर्थः, the duck-weed. [ts.]

जंबुओ iii. 52 वेतसवृक्षः, the ratan, Calamus rotang. पश्चिमदिक्पालः, the lord of the western quarter, Varuṇa. [f. जंबुक]

जंबुलं cf the foll.

जंबुलो iii. 41 वानीरः, the ratan, Calamus rotang जंबुलं मद्यभाजनमिति सातवाहनः, a liquor pot.

जंमणवो iii. 44 यथेष्टवक्ता, speaking according to ones own pleasure. जंमणभणो इति केचित् [f. यद्-भण.]

जंमणभणो, a variant of the prec. q. v.

जंमलो iii. 41 जडः, dull [f. जंभ]

जंभो iii. 40 तुषः, chaff.

जयणं iii. 40 हयसंनाहः, caparison [f. जयन]

जरडो, a variant of the foll. q. v.

जरंडो iii. 40 वृद्धः, old. जरडो इत्यन्ये. [ts]

जरलद्धिओ iii. 44 ग्रामीणः, a villager.

जरलविओ iii. 44 ग्रामीणः, a villager,

जलणीली iii. 42 शेवालम्, duck-weed. [f. जलनीली]

जवओ iii. 42 यवाङ्कुरः, a sprout of barley [f. यव !]

जवणं iii. 41 हलशिखा, the handle of a plough

जवरओ iii. 42 यवाङ्कुरः, a sprout of barley [f. यव !]

जहणरोहो iii. 44 ऊरुः the thigh [f. जघनरोह.]

जहणूसवं iii. 45 अर्धोरुकम्, a short petticoat [f. जघनांशुक]

जहाजाओ iii. 41 जडः, dull. [f. यथाजात]

जहिमा iii. 42 विदग्धरचिता गाथा, a stanza composed by a clever person

जाई iii. 45 सुरा, spirituous liquor.

जाऊरो iii. 45 कपित्थः, the wood-apple tree.

जाडी iii. 45 गुल्मम्, a cluster of trees.

जालघडिआ iii. 46 चन्द्रशाला, a room on the top of a house [f. जाल-घटित]

जिग्घिअं iii 46 घ्रातम्, smelt at [f जिघ्रित]

जिण्णोब्भवा iii. 46 दूर्वा, the Dūrvā grass [f. जीर्णोद्भव !]

जीवयमई iii. 46 मृगाकर्षणहेतुर्व्याधमृगी, a hunter's deer which attracts other deer.

जुअलिअं iii. 47 द्विगुणितम्, doubled [f. युगलित]

जुअलो iii. 47 तरुणः, a young man [f. युवन्]

जुंजुरुडो iii. 47 अपरिग्रहः, non-acceptance

जुण्णो iii. 47 विदग्धः, a clever person

जुरुमिल्लं iii. 47 गहनम्, difficult, grave. जूरुम्मिल्लयं इति गोपालः.

जूअओ iii. 47 चातकः, a bird supposed to live only on rain drops, Cuculus melanoleucus.

जुहम्मिलयं, a variant of जुहमिल्लं q. v.
जेमणयं iii. 48 दक्षिणमङ्गम् । हस्तादि, a right limb.
जोअणं iii. 50 लोचनम्, the eye. [f. द्योतन]
जोइओ iii. 50 खद्योतः, a fire-fly [f. द्योतित or ज्योतिष्क]
जोइक्खो iii. 49 दीपः, a lamp, light. [f. ज्योतिष्क]
जोइंगणो, iii. 50 इन्द्रगोपः, a kind of insect of red or white colour (found on rainy days) [f. ज्योतिरिङ्गण !]
जोइरो iii. 49 स्खलितः, slipped.
जोइसं iii. 49 नक्षत्रम्, a star [f. ज्योतिष]
जोई iii. 49 विद्युत्, lightning. [f. ज्योति or द्योत]
जोओ iii. 48 चन्द्रः, the moon [f. द्योत]
जोक्खं iii. 48 मलिनम्, dirty.
जोग्गा iii. 48 चाटु, pleasing, agreeable.
जोडं iii 49 नक्षत्रम्, a star [f. द्योत]
जोडिओ iii. 49 व्याधः, a hunter.
जोण्णलिआ iii. 50 धान्यम्, corn [f. Tel. jonna]
जो रं iii. 48 यः क्रियेत्यर्थ, he who (cf. critical notes.)
जोवारी iii. 50 धान्यम्, corn.
जोवो iii. 52 बिन्दुः, a drop. स्तोकम्, a little.
जोव्वणणीरं iii. 51 वयःपरिणाम , old age.
जोव्वणवेअं iii. 51 वयःपरिणामः, old age.
जोव्वणोवयं iii. 51 वयःपरिणामः, old age.

झ

झक्किअं iii. 55 वचनीयम्, censure.
झंकारिअं iii. 56 अवचयनम्, gathering (flowers, fruits etc.)
झंखरो iii. 54 शुष्कतरुः, a withered tree.
झंखरियं iii. 56 अवचयनम्, gathering (flowers, fruits, etc.) [prob. a variant of झंकारिअं]
झंखो iii. 53 तुष्टः, pleased.
झज्झरी iii. 54 स्पर्शपरिहारार्थं चण्डालादीनां हस्तयष्टिः, a stick in the hand of a Chaṇḍāla, as a sign of untouchability
झडी iii. 53 निरन्तरवृष्टिः, incessant rain, [f. Dr. jaḍi]
झंटलिआ iii. 55 चङ्क्रमणम्, moving about.
झंटिअं iii. 55 प्रहृतम्, beating, striking.
झंटी iii. 53 लघूर्ध्वकेशाः, short and erect hair.
झंडली iii. 54 असती an unchaste woman.
झंडुओ iii. 53 पीलुवृक्षः, a kind of tree, Careya arborea Roxb.
झंडुली iii. 61 असती, an unchaste woman. क्रीडा, sport, play.
झत्थं iii. 61 गतम्, gone. नष्टम्, lost.
झमालं iii. 53 इन्द्रजालम्, magic.
झंपणी iii. 54 पक्ष्म, an eyelash. [f. झम्प्]
झंपिअं iii. 61 त्रुटितम्, broken. घट्टितम्, shaken.
झरओ iii. 54 सुवर्णकारः, a goldsmith.
झरंको iii. 55 तृणमयः पुरुषः, grass shaped like a man. झरंतो इति केचित्.
झरंतो, a variant of the prec. q. v.
झरुओ iii. 54 मशकः, a mosquito; also a cricket, cf note in the book.
झलझलिआ iii. 56 झोलिका, a little pouch containing betel.
झला iii. 53 मृगतृष्णा, a mirage.
झलुंकिअं iii. 56 दग्धम्, burnt.
झलुसिअं iii. 56 दग्धम्, burnt.
झसिअं iii. 62 पर्यस्तम्, scattered over. आक्रुष्टम्, censured.
झसुरं iii. 61 ताम्बूलम्, the betel leaves with areca-nut etc. अर्थः, object, purpose.
झसो iii. 60 टंकच्छिन्नम्, cut with a chisel. अयशः, infamy. तटः, the bank. तटस्थः, situated on the bank, (fig) neutral. दीर्घगम्भीरः, very deep.

झाउलं iii. 57 कर्पासफलम्, the cotton fruit.

झाडं iii. 57 लतागहनम्, a bower of creepers [f. झाट]

झामरो iii. 57 प्रवयाः, aged, old.

झामिअं iii. 56 दग्धम्, burnt.

झ.रुआ iii. 57 चीरी, a cricket.

झिखिअं iii. 55 वचनीयम्, censure. [prob. a variant of झक्किअं]

झिरिंडं iii. 57 जीर्णकूपः, an old well.

झिल्लिरिआ iii. 62 चीहीतृणम्, a kind of grass. मशकः, a mosquito; also a cricket cf. note iii. 54.

झीणं iii. 62 अङ्गम्, a limb. कीटः, a worm, an insect.

झीरा iii. 57 लज्जा, shame.

झुंबो iii. 58 तुणयाख्यो वाद्यविशेषः, a kind of musical instrument.

झुंझुमुसयं iii. 58 मनोदुःखम्, mental distress. झुमुझुमुसयं इत्यन्ये. [onomatopoetic].

झुट्टं iii. 58 अलीकम्, falsehood.

झुंटणं iii. 58 प्रवाहः, a stream.

झुत्ती iii. 58 छेदः, cutting or breaking down.

झुमुझुमुसयं a variant of झुंझुमुसयं, q. v.

झुल्लुरी iii. 58 गुल्मः, a cluster of trees.

झूरं iii. 59 कुटिलम्, crooked.

झूसरिअं iii. 62 अत्यर्थम्, very much. स्वच्छम्, pure.

झेंडुओ iii. 59 कन्दुकः, a ball. [f. Dr. caṇḍu].

झेरो iii. 59 जरघण्टः, an old bell.

झोट्टी iii. 59 अर्धमहिषी, a species of she-buffalo.

झोडप्पो iii. 59 चणकधान्यम्, the chickpea. शुष्कचणकशाकमित्यन्ये, a curry made of dry chickpeas.

झोडिओ iii. 60 व्याधः, a hunter.

झोंडलिआ iii. 60 रासकसदृशी क्रीडा, a play similar to rāsa.

झोलिआ iii. 56 झोलिका, a little pouch containing betel [Hc. f. झोलिका].

ट

टक्कारी iv. 2 अरणिकुसुमम्, a kind of flower.

टंकिअं iv. 1 प्रसृतम्, spread, diffused.

टंको iv. 4 खड्गः, a sword. छिन्नम्, cut. खातम्, a pit. जङ्घा, the shank. खनित्रम्, a spade. भित्तिः, a wall. तटम्, bank, shore. [ts.]

टट्टइआ iv. 1 तिरस्करिणी, a curtain.

टप्परओ iv. 2 करालकर्णः, having large or wide ears.

टमरो iv. 1 केशचयः, a mass or braid of hair.

टंबरओ iv. 2 भारिकः । गुरुरित्यर्थः, heavy, large.

टसरं iv. 1 विमोटनम्, crushing, rubbing.

टसरोट्टं iv. 1 शेखरः, a garland for the head.

टारो iv. 2 अधमतुरङ्गः, a horse of inferior quality.

टिक्कं iv. 3 तिलकम्, a mark on the forehead. शिरसि स्तबक इत्यन्ये, a bunch of flowers on the head.

टिप्परो iv. 3 स्थविरः, an old man.

टिप्पी iv. 3 तिलकम्, a mark on the forehead.

टिंबरु iv. 3 तुम्बुरु, the fruit of Diospyros embryopteris.

टुंटो iv. 3 छिन्नकरः, with mutilated hands.

टेक्करं iv. 3 स्थलम्, firm or dry ground.

टेंटा iv. 3 द्यूतस्थानम्, a gambling place.

टोक्कणं iv. 4 मद्यपरिमाणभाण्डम्, a pot to measure liquor. केचित् टोक्कणखंडं इत्याहुः

टोक्कणवंडं, a variant of prec. q. v.
टोलंबो iv. 4 मधूकः, a kind of tree, Bassia latifolia.
टोलो iv. 4 शलभः, a grasshopper. पिशाच इत्यन्ये, a demon, fiend.

ठ

ठइओ iv. 5 उत्क्षिप्तः, raised. अवकाश इत्यन्ये, space room.
ठरिअं iv. 6 गौरवितम्, honoured. ऊर्ध्वस्थितम्, high.
ठल्लो iv. 5 निर्धनः, poor.
ठविआ iv. 5 प्रतिमा, a figure, statue.
ठाणिज्जो iv. 5 गौरवितः, honoured. स्थानीयो इत्येके. [f. स्थानीय]
ठाणो iv. 5 मानः, honour.
ठिअअं, a variant of ठिविअं, q. v.
ठिक्कं iv. 5 शिश्नम्, the penis.
ठिविअं iv. 6 ऊर्ध्वम्, above. निकटम्, proximity. हिक्का, hiccough. ऊर्ध्वार्थे ठिअअं इत्यन्ये.

ड

डक्कं iv. 6 दन्तगृहीतम्, caught by the teeth.
डग्गलो iv. 8 भवनोपरि भूमितलम्, the flat-top of a house.
डड्ढाडी iv. 8 दवमार्गः, the place burnt over by conflagration. [f. दग्ध.]
डंडं iv. 7 सूच्या संघटितानि वस्त्रखण्डानि, pieces of cloth stitched together. डंडीत्यप्यन्ये.
डंडओ iv. 8 रथ्या, a road.
डंडी, a variant of डंडं and डिंडी, q. v.
डप्फं iv. 7 सेल्लाख्यमायुधम्, a kind of weapon.
डंबरो iv. 8 घर्मः, warmth, heat.
डंभिओ iv. 8 द्यूतकारः, the keeper of a gambling house, a gambler [f. दाम्भिक]

डली iv. 7 लोष्टः, a clod, a lump of earth.
डलं iv. 7 पिटिका, a boil.
डव्वो iv. 6 वामकरः, the left hand.
डहरी iv. 7 अलिञ्जरम्, a water-jar.
डहरो iv. 8 शिशुः, a child. [f. दहर]
डामलं iv. 9 लोचनम्, the eye.
डाऊ iv. 12 कलिहंतकवृक्षः, a kind of tree. गणपतिप्रतिमाविशेषः, an image of Gaṇeśa.
डाली iv. 9 शाखा, a branch. [f. दल]
डिअली iv. 9 स्थूणा, an image.
डिड्डुरो iv. 9 भेकः, a frog. [f. दर्दुर]
डिंडिलिअं iv. 10 स्खलितचिर्न वस्त्रम्, a kind of cloth. स्खलिते हस्ते इति केचित्, slipped hands.
डिंडी iv. 7 सूच्या संघटितानि वस्त्रखण्डानि, pieces of cloth stitched together. डंडीत्यप्यन्ये.
डिंकिअं iv. 9 जलपतितम्, fallen in water.
डीणं iv. 10 अवतीर्णम्, descended.
डीणोवयं iv. 10 उपरि, above.
डीरं iv. 10 कन्दलः, the plantain tree.
डुंगो iv. 11 शैलः, a mountain.
डुंघी iv. 11 उद्धरनविशेषो नालिकेरमयः, a bucket made out of a cocoanut.
डुंडुओ iv. 11 जीर्णघण्टः, an old bell.
डुंबो iv. 11 श्वपचः, a man of a very low caste.
डोअणं iv. 9 लोचनम्, the eye. [Tr. f. लोचन]
डोओ iv. 11 दारुहस्तः, a wooden spoon. [f. Tel doki]
डोंगिली iv. 12 ताम्बूलभाजनविशेषः, a betel-box. ताम्बूलिनीत्येके, a maid-servant who prepares the tāmbūla.
डोंगी iv. 13 स्थासकः, perfuming the body with fragrant unguents. ताम्बूलभाजनविशेषः, a betel-box.

डोला iv. 11 शिबिका, a palanquin. [f. दोला]

डोलिओ iv. 12 कृष्णसारः, the spotted antelope.

डोलो iv. 9 लोचनम्, the eye.

ढ

ढंसयं iv. 14 अयशः, infamy.

ढक्कयं iv. 14 तिलकम्, a mark on the forehead.

ढंकणी iv. 14 पिधानिका, a lid, covering.

ढंकुणो iv. 14 मत्कुणः, a bug.

ढंको iv. 13 वायसः, a crow.

ढंसरी iv. 14 वीणाभेदः, a kind of Indian lute.

ढड्ढो iv. 13 भेरी, a kettle-drum.

ढंढणी iv. 13 कपिकच्छूः, a kind of plant, forget-me-not.

ढंढरिओ iv. 15 कर्दमः, mud.

ढंढरो iv. 16 पिशाचः, a demon, fiend. ईर्ष्या, jealousy.

ढंढसिओ iv. 15 ग्रामयक्षः, the spirit of a village. ग्रामवृक्ष इति केचित्, the village tree.

ढंढो iv. 16 पङ्कः, mud. निरर्थकः, useless, unmeaning.

ढमरं iv. 17 पिठरम्, a pot. उष्णजलम्, hot water.

ढयरो iv. 16 पिशाचः, a demon, fiend. ईर्ष्या, jealousy.

ढिक्कयं iv. 15 नित्यम्, daily.

ढिंढयं iv. 15 जलमध्यपतितम्, fallen in water.

ढेंका iv. 17 हर्षः, joy. कूपतुला, a contrivance for raising water from a well (in which a horizontal beam, from one end of which a bucket hangs, see-saws on a vertical post.)

ढेंकी iv. 15 बलाका, a crane.

ढेंकुणो iv. 14 मत्कुणः, a bug [a variant of ढंकुणो; Tr. f. मत्कुण]

ढेल्लो iv. 16 निर्धनः, poor.

ढोंचरो iv. 16 भ्रमणशीलः, addicted to wandering.

ढोंढिओ iv. 16 धूपितः, perfumed, incensed.

ण

णइमालयं iv. 23 जलोद्भवः फलभेदः, a kind of fruit growing in water.

णक्को iv. 46 घ्राणम्, the nose. मूकः, a dumb person.

णक्खत्तणेमी iv. 22 विष्णुः, the god, Viṣṇu [f. नक्षत्रनेमि]

णच्चिरो iv. 18 रमणशीलः, fond of sport. [f. नृत्]

णज्जरो iv. 19 मलिनः, dirty.

णज्झरो iv. 19 विमलः, pure, clear.

णडिओ iv. 18 वञ्चितः, deceived. खेदित इत्यन्ये, distressed.

णडुली iv. 20 कच्छपः, a tortoise द्वित्वे णड्डुली इत्यपि.

णड्डरी iv. 20 भेकः, a frog.

णड्डुलं iv. 47 रतम्, sexual intercourse दुर्दिनम् a cloudy day.

णड्डुली, variant of णडुली, q. v

णण्णो iv. 46 कूपः, a well. दुर्जनः, a wicked person ज्येष्ठो भ्राता, an elder brother [f. Dr. anna f. अग्रजन्य ?]

णत्था iv 17 नासारज्जुः, a nose-string.

णद्दिओ iv. 20 दुःखितः, distressed.

णद्दंधयं iv. 47 अघृणा, cruel. निन्दा, censure.

णद्धो iv. 18 आरूढः, mounted.

णंदं iv. 45 इक्षुनिर्पीडनकाण्डम्, a stick for squeezing sugar-cane. कुण्डाख्यो भाण्डविशेषः, kind of pot.

णंदणो iv. 19 भृत्यः, a servant [f. नन्दन ?]

णंदा iv. 18 गौः, a cow [f. नंद्]
णंदिअं iv. 19 सिंहरुतम्, the roar of a lion [f. नंद् !]
णंदिक्खो iv. 19 सिंहः, a lion.
णंदिणी iv. 18 गौः, a cow [f. नन्दिनी]
णंदी iv. 18 गौः, a cow [cf. prec.]
णमसिअं iv. 22 उपयाचितकम्, a present promised to a deity for the fulfilment of a desired object, and generally to propitiate her. णवसिअं इत्यन्ये.
णलयं iv. 19 उशीरम्, Andropogon Muricatus. [f. नलद्]
णलिअं iv. 20 गृहम्, a house [f. निलय]
णलयं iv. 46 कर्दमितम्, made muddy. वृतिविवरम्, an opening in a fence. प्रयोजनम्, purpose, design. निमित्तम्, cause, motive.
णवरिअं iv. 22 सहसा, suddenly. [cogn with णवरि, Hc. Gr. ii. 188]
णवलया iv. 21 नियमविशेषः, a religious observance, in which a woman who does not give out her husband's name, is beaten by people with branches of the palása (Butea frondosa) tree.
णवसिअं, a variant of णमसिअं, q. v.
णवोद्धरणं iv. 23 उच्छिष्टम्, leavings.
णव्वाउत्तो iv. 22 ईश्वरः, a rich or great man. नियोगिसुत इत्यन्ये, son of an officer. (Tr. णव्वाउत्तो)
णव्वो iv. 17 आयुक्तः, an agent or deputy
णहमुड़ो iv. 20 घूकः, an owl.
णहरी iv. 20 क्षुरिका, a knife.
णहवली iv. 22 विद्युत्, lightning. [f. नभस् -वल्ली]
णाउड्डो iv. 47 सद्भावः, good nature. अभिप्रायः, intention. मनोरथ इत्यन्ये, desire.
णाउल्ली iv. 23 गोमान्, rich in cows.

णाओ iv. 23 गर्विष्ठः, proud.
णामोक्कसिअं iv. 25 कार्यम्, work.
णारोट्टो iv. 23 बिलम्, a hole, cave. कूपाद इत्यन्ये, a pit.
णालंपिअं iv. 24 आक्रन्दितम्, weeping. [a variant of लालंपिअं, q. v.]
णालंबी iv. 24 कुन्तलः, the hair of the head.
णाहिदामं iv. 24 उल्लोचमध्यदाम, the central pendant of a canopy. [f. नाभि-दाम]
णाहिविच्छेओ iv. 24 जघनम्, the buttocks. णाहीए विच्छेओ इति वाक्यमपि जघनवाचकम्.
णिअंसणं iv. 38 वस्त्रम्, a cloth, garment. [f. निवसन]
णिअक्कलं iv. 39 वर्तुलम्, round. [f. नि-चक्र-ल]
णिअडी iv. 26 दम्भः, deceit, feigning. [Hc. f. निकृति]
णिअत्थं iv 33 परिहितम्, worn.
णिअंधणं iv. 38 वस्त्रम्, a cloth, garment. [f. निबन्धन]
णिअयं iv. 48 रतम्, sexual intercourse. शयनीयम्, a bed. शाश्वतम्, eternal. घटः, a pot. [f. नियत]
णिअरिअं iv. 38 निकरेण स्थितम्, heaped up, collected. [f. निकरित]
णिअलं iv. 28 नूपुरम्, an anklet. [f. निगड]
णिआणिआ iv. 35 कुतृणोद्धरणम्, weeding.
णिआरं iv. 29 रिपुगृहम्, an enemy's house.
णिउक्कणो iv. 51 वायसः, a crow. मूकः, dumb.
णिउक्को iv 27 तूष्णीकः, silent. [f. निमूकः]
णिक्कम्मो iv. 33 अनवस्थितः, unsteady, fickle.
णिक्कंड iv. 29 काठिन्यम्, hard.
णिक्खयं iv. 32 निहतम्, slain. [f. निक्षत]

निक्खसरिओ iv. 41 मुषितः, robbed, plundered. अपहृतसार इति यावत्, robbed of the essence.

णिक्खुडं iv. 28 अकम्पम्, not shaking.

णिक्खुरिअं iv. 40 अदृढम्, weak, feeble.

णिक्खो iv. 47 चोरः, a thief. काञ्चनम्, gold. [f. निष्क]

णिगहो iv. 27 घर्मः, heat, warmth.

णिग्गा iv. 25 हरिद्रा, turmeric.

णिग्गिण्णं iv. 36 निर्गतम्, gone out.

णिग्घट्टो iv. 34 कुशलः, clever.

णिग्घोरो iv. 37 निर्दयः, unkind, merciless.

णिच्छुंडो iv. 37 निर्दयः, unkind, merciless.

णिज्जो iv. 25 सुप्तः, slept.

णिज्जाओ iv. 34 उपकारः, help, favour.

णिज्जोओ iv. 33 प्रकरः, a heap. पुष्पाद्यवकर इत्यन्ये, sweepings of flowers.

णिज्जोमी iv. 31 रश्मिः। रज्जुरित्यर्थः, a cord.

णिज्झरं iv. 26 जीर्णम्, old, worn out. णिज्झूरं इत्यन्ये.

णिज्झाओ iv. 37 निर्दयः, unkind, merciless.

णिज्झूरं, a variant of णिज्झरं, q. v.

णिट्टंकं iv. 50 टङ्कच्छिन्नम्, cut with a chisel. विषमम्, uneven, difficult.

णिट्ठुहिअं iv. 41 थूत्कृतम्। निष्ठ्यूतमित्यर्थः, spitting. [cogn. with निष्ठ्यूत]

णिट्ठुहो iv. 33 स्तब्धः, benumbed, stupefied.

णिड्डो iv. 25 पिशाचः, a demon, fiend.

णिण्णाला iv. 36 चञ्चुः, the beak.

णित्तिरडिअं iv. 41 त्रुटितम्, broken.

णित्तिरडी iv. 40 निरन्तरम्, incessant.

णिड्डओ iv. 38 अविभिन्नगृहः, living in the same house.

णिड्डंधसो iv. 37 निर्दयः, unkind, merciless.

णिद्धमणं iv. 39 गृहजलप्रवाहः, sewage of a house.

णिद्धमाओ iv. 38 अविभिन्नगृहः, living in the same house. [a variant of foll.]

णिद्धमो iv. 38 अविभिन्नगृहः, living in the same house.

णिद्धम्मो iv. 35 एकमुखयायी, going in the same direction.

णिंदिणी iv. 35 कुतृणोद्धरणम्, weeding.

णिप्पट्टो iv. 31 अधिकः, abundant, great.

णिप्पिच्छं iv. 49 ऋजु, straight; दृढम्, strong.

णिप्फरिसो iv. 37 निर्दयः, unkind, merciless. [f. निर्-स्पर्श]

णिप्फेसो iv. 29 शब्दनिर्गमः, sound going forth.

णिब्भग्गं iv. 34 उद्यानम्, a garden.

णिब्भुग्गो iv. 32 भग्नः, broken. [f. नि-भुग्न]

णिमेणं iv. 37 स्थानम्, place.

णिमेलं iv. 30 दन्तमांसम्, the gums. णिमेला इति धनपालः.

णिम्मओ iv. 34 गतः, gone.

णिम्मंसा iv. 35 चामुण्डा, the goddess Chāmuṇḍā, a terrific form of Durgā.

णिम्मंसू iv. 32 तरुणः, a youth. [f. निर्-श्मश्रु]

णिरक्को iv. 49 चोरः, a thief. स्थितः, stood. पृष्ठम्, the back.

णिरंगी iv. 31 शिरोऽवगुण्ठनम्, a veil. [f. निर्-अङ्ग]

णिरव्वो iv. 49 पृष्ठम्, the back. उद्वेष्टितम्, surrounded, invested.

णिराओ iv. 50 प्रकटः, plain. ऋजुः, straight. रिपुः, an enemy.

णिराढो iv. 30 नष्टः, lost.

णिरासो iv. 37 निर्दयः, unkind, merciless. (Tr. णिरासो and derives it f. नृशंस)

णिरिअं iv. 28 अविशेषितम्, similar, identical.

णिरिको iv. 30 नतः, bowed, bent.

णिरुत्तं iv. 30 निश्चितम्, decided, settled [f. निरुक्त]

णिरुली iv. 27 मकराकृतिग्राहः, an alligator.

णिरुवक्कयं iv. 41 अकृतम्, undone, not performed.

णिलंको iv. 31 पतद्ग्रहः, a spittoon.

णिल्लंको iv. 31 पतद्ग्रहः, a spittoon. [a variant of the prec.]

णिलसिअं iv. 36 निर्गतम्, gone out.

णिवच्छणं iv. 40 अवतारणम्, causing to descend.

णिवहो iv. 26 समृद्धिः, abundance [f. निवह]

णिवाओ iv. 34 स्वेदः, sweat.

णिविट्ठो iv. 48 सुप्तोत्थितः, awakened from sleep. निराशः, devoid of hope. उद्भटः, excellent, pre-eminent. नृशंसः, cruel.

णिव्वं iv. 48 ककुदम्, the hump. व्याजः, disguise, pretence.

णिव्वडो iv. 28 नग्नः, nude.

णिव्वमिअं iv. 39 परिभुक्तम्, enjoyed.

णिव्वलिअं iv. 51 जलधौतम्, washed with water. प्रविगणितम्, numbered. विघटितम्, separated.

णिव्वहणं iv. 39 विवाहः, marriage. [Tr. f. उद्वहन]

णिव्वाणं iv. 33 दुःखकथनम्, relating sorrow.

णिव्विट्ठं iv. 34 उचितम्, fit.

णिव्वित्तो iv. 32 सुप्तोत्थितः, awakened from sleep. [a variant of णिविट्ठो ?]

णिव्वुडं iv. 29 गृहपश्चिमाङ्गणम्, the western courtyard of a house.

णिव्वुडो iv. 33 स्तब्धः, benumbed, stupefied.

णिव्वेडो iv 28 नग्नः, nude [a variant of णिव्वडो]

णिव्वेरिसो iv. 37 निर्दयः, unkind, merciless. अत्यर्थेऽपि दृश्यते, exceedingly.

णिसत्तो iv. 30 सन्तुष्टः, pleased.

णिसामिअं iv. 27 श्रुतम्, heard [f. निशामित]

णिसायं iv. 35 सुप्तप्रसुप्तम्, deep sleep [f. निशा ?]

णिसुअं iv. 27 श्रुतम् heard [f. निश्रुत]

णिसुद्धं iv. 36 पातितम्, thrown down (Hc. Gr. iv. 258 निसुढो]

णिस्संको iv. 32 निर्भरः, violent, vehement

णिस्सरिअं iv. 40 स्रस्तम्, slipped.

णिहणं iv. 27 कूलम्, a bank.

णिहसो iv. 25 वल्मीकः, an ant-hill.

णिहाओ iv. 49 स्वेदः, sweat. समूहः, a collection, group.

णिहुअं iv. 50 निर्व्यापारम्, without employment, free from occupation. तूष्णीकम्, silently. सुरतम्, sexual intercourse. [f. निभृत]

णिहुआ iv. 26 कामिता, desired.

णिहुणं iv. 26 व्यापारः, business.

णिहूअं iv. 26 सुरतम्, sexual intercourse.

णिहेलणं iv. 51 गृहम्, a house जघनम्, the buttocks. [Tr. f. निलय, cf. Hc. Gr. ii. 174]

णीआरणं iv. 43 बलिघटी, a small jar of offerings.

णीरंगी iv. 31 शिरोऽवगुण्ठनम्, a veil. [a variant of णिरंगी q. v.]

णीलकंठी iv. 42 बाणवृक्षः, a kind of tree.

णीसणिआ iv. 43 निःश्रेणी, a ladder. कम्प्रत्ययाभावे णीसणीत्यपि.

णीसणी, variant of the prec. q. v.

णीसंपायं iv. 42 परिश्रान्तजनपदम्, a calmed or exhausted city or country.

णीसारो iv. 41 मण्डपः, an open hall consecrated to a deity.

णीसीमिओ iv. 42 निर्वासितः, expelled, banished.
णीहरिअं iv. 42 शब्दः, a sound.
णुवण्णो iv. 25 सुप्तः, slept.
णूला iv. 43 शाखा, a branch.
णेउड्डो iv. 44 सद्भावः, good nature.
णेडाली iv 43 पट्टवासिता । शिरोभूषणभेदः, a kind of head ornament.
णेडुरिआ iv. 45 भाद्रपदोज्ज्वलदशम्यां कश्चिदुत्सवविशेषः, a festival on the tenth day of the first fortnight of Bhādrapada (August-September)
णेलच्छो iv. 44 षण्ढः, a eunuch. वृषभ इत्यन्ये, a bull. (He. Gr. ii. 174 = पण्डकः) [f. नेलंक्ष or निलंक्ष)
णेलिच्छी iv. 44 कूपतुला, a contrivance for raising water from a well in which a horizontal beam, from one end of which a bucket hangs, see-saws on a vartical post.
णेवच्छणं iv. 40 अवतारणम्, causing to descend. [a variant of णिवच्छणं]
णेसत्थी iv. 44 वणिक्सचिवः, an adviser to a merchant.
णेसरो iv. 44 रविः, the sun. [f. Can. nēsar, Tam. ñāyir]
णोमी iv. 31 रश्मिः । रज्जुरित्यर्थः, a cord.
णोलइआ iv. 36 चञ्चुः, the beak.
णोलच्छा iv. 36 चञ्चुः, the beak.
णोव्वो iv. 17 आयुक्तः, an agent, deputy. [a variant of णव्वो]

त

तक्कणा v. 4 इच्छा, desire.
तग्गं v. 1 सूत्रम । सूत्रमिति सामान्याभिधानेऽपि सूत्रकङ्कणमुच्यते, a bracelet of strings worn in marriages and other religious ceremonies.
तच्छिडं v. 3 करालम्, gaping; formidable.
तट्टी v. 1 वृतिः, a hedge fence. [f. Dr. taṭṭi.]
तडक्कडिअं v. 9 परिनश्चलितम्, moving here and there.
तडमडो v. 7 क्षुभितः, agitated. [f. Tel. taḍa-baḍu]
तडवडा v. 5 आउलिवृक्षः, a kind of tree.
तणा v. 1 उत्पलम्, a blue lotus. [f तृण !]
तणयमुद्दिआ v. 9 अङ्गुलीयकम्, a finger-ring.
तणरासी v. 6 प्रसारितम्, extended.
तणवरंडी v. 7 उडुपः, a boat.
तणसोल्ली v. 6 मल्लिका, a kind of jasmine [f. तृणशूल्य]
तणेसी v. 3 तृणसमूहः, a hay-stack [f. तृणराशि]
तंटं v. 1 पृष्ठम्, the back. [f. Tel. tunṭi]
तंडं v. 19 कविकालालकम्, fondling by the bit of a bridle. शिरोविहीनम्, headless, deprived of the head. स्वराधिकम्, loudly.
तण्णायं v. 2 आर्द्रम्, wet. [f. Tam. taṇṇi; Tr. f. तिम्यति]
तत्तिल्लो v. 3 तत्परः, closely intent on, eagerly engaged in. [f. the foll.]
तत्ती v. 20 तत्परता, entire devotion or addiction to a thing. आदेशः, a command, order. [cogn. with तत्]
तत्तुडिल्लं v. 6 सुरतम्, sexual intercourse.
तद्दिअचयं v. 8 नृत्यम्, dancing.
तद्दिअसं v. 8 अनुदिवसम्, daily. अदूरविप्रकर्षात् तद्दिअसिअं तद्दिअहं इत्यपि. [f. तत्-दिवस]
तद्दिअसिअं, a variant of prec. q. v.
तद्दिअहं, a variant of तद्दिअसं, q. v.
तंतडी v. 4 करम्बः, flour mixed with curds.

तंतुक्खोडी v. 7 वायकतन्त्रोपकरणम्, an instrument used in weaving.

तमणं v. 2 चुल्लिः, a fireplace. [f. तपन]

तमणी v. 20 भुजः, the shoulder. भूर्जम्, a birch tree.

तमो v. 1 शोकः, sorrow. [ts.]

तंबाकिमी v. 6 इन्द्रगोपः, a kind of insect of red or white colour (found on rainy days.) [f. ताम्रकृमि].

तंबकुसुमो v. 9 कुरवकः, a crimson species of amaranth. [f. ताम्रकुसुम]

तंबटक्कारी v. 4 शेफालिका, a kind of plant.

तंबरत्ती v. 5 गोधूमेषु कुङ्कुमच्छाया, the saffron colour of wheat. [f ताम्ररक्त !]

तंबा v. 1 गौः, a cow. [f. ताम्रा]

तंबिरा v. 5 गोधूमेषु कुङ्कुमच्छाया, the saffron colour of wheat.

तंबेही v. 4 शेफालिका, a kind of plant.

तरवट्टो v. 5 प्रपुनाटः, a kind of tree, Cassia Pera or Alata.

तरसं v. 4 मांसम्, flesh.

तरिअव्वं v. 7 उडुपः, a boat.

तलं v. 19 ग्रामेशः, the headman of a village. शय्या, a bed [f. तल्प; a variant of तल्लं q. v.]

तलआगत्ती v. 8 कूपः, a well.

तलप्फलो v. 7 शालिः, rice.

तलवत्तो v. 21 कर्णाभरणविशेषः, a kind of ear-ornament. वराङ्गम्, an elegant body.

तलसारिअं v. 9 गालितम् distilled. मुग्धमित्यन्ये, simple, innocent, foolish.

तलारो v. 3 नगररक्षकः, a town-watchman, superintendent of a town. [f. तलवर, Dr. taleyāri]

तलिमो v. 20 कुट्टिमम्, floor smoothed and plastered. शय्या, a couch. गृहोर्ध्वभूमिः, the flat top of a house. वासभवनम्, a dwelling-place, house. भ्राष्ट्रः, a frying pan.

तल्लं v. 19 पल्वलम्, a small pond. बरुकाख्यतृणम्, a kind of grass. शय्या, a couch. [f. तल्प]

तल्लडं v. 2 शय्या, a couch. [f. तल्प; a variant of prec.]

तल्लिच्छो v. 3 तत्परः, closely intent on, eagerly engaged in. (Tr. तच्छिल्लो f. तच्छील) [f. तल्लिप्स or तच्छील]

तवओ v. 2 व्यापृतः, engaged in, busy with.

तवणी v. 1 भक्षणयोग्यम् । कणादि, anything eatable.

तसिअं v. 2 शुष्कम्, dry, withered.

तहरी v. 2 पङ्किला सुरा, muddy or impure liquor.

तहल्लिआ v. 8 गोवाटः, a cowpen.

ताडिअवं v. 10 रोदनम्, weeping. [f. ताडितक]

तामरं v. 10 रम्यम्, pleasing, agreeable. [f. तामरस]

तामरसं v. 10 जलोद्भवपुष्पम्, any flower growing in water [ts.]

तारत्तरो v. 10 मुहूर्तः, a moment.

तालप्फली v. 11 दासी, a female servant or slave [f. तालफली]

तालहलो v. 7 शालिः, rice. [a variant of तलप्फलो q. v.]

ताला v. 10 लाजाः, fried grain.

तालूरो v. 21 फेनः, foam. कपित्थतरुः, the wood-apple tree. आवर्तोऽपि केचित्, a whirlpool.

तिक्खालिअं v. 13 तीक्ष्णीकृतम्, sharpened. [f. तीक्ष्ण]

तिगिंआ v. 12 कमलरजः, the pollen of a lotus.

तिंगिच्छी v. 12 कमलरजः, the pollen of a lotus. (Hc. Gr. ii. 174 = पौष्पं रजः)
तिमिसं v. 11 मधुपटलम्, a bee-hive.
तित्तिरिअं v. 12 स्नानार्द्रम्, wet with bathing.
तित्ती v. 11 सारम्, essence.
तित्तुअं v. 12 गुरु, heavy.
तिमिंगिलो v. 13 मीनः, a fish. [ts.]
तिमिच्छअो, a variant of the foll. q. v.
तिमिच्छाहो v. 13 पथिकः, a traveller. तिमिच्छअो इति कश्चित्.
तिमिणं v. 11 आर्द्रदारु, green wood.
तिमिरिच्छो v. 13 करञ्जद्रुमः, a kind of plant, Pongamia glabra Vent.
तिरिडिअं v. 21 तिमिरयुतम्, dark. विचितम्, searched.
तिरिडो v. 11 तिमिरवृक्षः, a kind of tree.
तिरिड्डी v. 12 उष्णवातः, hot wind.
तिरोवई v. 13 वृत्यन्तरितः, screened by a fence.
तिविडा cf. the foll.
तिविडी v. 12 पुटिका, a concavity. तिविडा सूचीति केचित्, a needle.
तिव्वं v. 11 दुर्विषहम्, difficult to bear. अत्यर्थमिति सातवाहनः, very much. [f. तीव्र]
तुंगी v. 14 रात्रिः, the night.
तुच्छं v. 14 अवशुष्कम्, very dry. [ts !]
तुच्छइअं v. 15 रञ्जितम्, delighted, moved, excited.
तुच्छयं v. 15 रञ्जितम्, delighted, moved.
तुणअो v. 16 सुंवास्यस्तूर्यविशेषः, a kind of musical instrument.
तुंडीरं v. 14 मधुरबिम्बम्, charming fruit of the plant, Momordica monadelpha.
तुंडुअो v. 15 जीर्णघटः, an old pot.
तुण्हिक्को v. 15 मृदुनिश्चलः, gentle and unmoved. (Tr. = मृदुनिश्चलयोः, as two meanings) [f. तूष्णीक]

तुण्ही v. 14 सूकरः, a hog.
तुंतुक्खुडिअो v. 16 त्वरायुक्तः, in haste, hasty.
तुप्पो v. 22 कौतुकम्, curiosity. विवाहः, marriage. सर्षपः, mustard. म्रक्षितः, anointed. स्निग्धः, attached, affectionate. कुतुपः, a small leathern bottle for oil. [f. Dr. tuppa. (f. तनूनप !)]
तुंबिल्ली v. 23 मधुपटलम्, a bee-hive. उदूखलम्, a wooden mortar for cleaning rice etc.
तुरी v. 22 पीनम्, fat, stout. तूलिकानामुपकरणम्, a painter's brush. [ts.]
तुलग्गं v. 15 काकतालीयम्, accidentally.
तुलसी v. 14 सुरसलता, a kind of plant, (Ocymum Sanctum ?) [ts.]
तुसेअजंभं v. 16 दारु, a log of wood.
तूअो v. 16 इक्षुकर्मकरः, a worker at sugar-canes.
तूलिणी v. 17 शाल्मलिः, the silk-cotton tree. [f. तूल]
तूहणो v. 17 पुरुषः, a man.
तेड्डो v. 23 शलभः, a grasshopper. पिशाचः, a demon, fiend.
तेंडुअं v. 17 तुंबुरु, a kind of tree, Diospyros embryopteris.
तोअअो v. 18 चातकः, a bird supposed to live only on rain drops, Cuculus melanoleucus.
तोक्कअो v. 18 अनिमित्ततत्परः, eagerly engaged in a thing without motive.
तोडणो v. 18 असहनः, jealous, envious.
तोंतडी v. 4 करम्बः, flour mixed with curds. [a variant of तंतडी]
तोमरिअो v. 18 शस्त्रसमार्जकः, a weapon-cleaner, armourer. [f. तोमर]
तोमरी v. 17 वल्ली, a creeper.
तोलणो v. 17 पुरुषः, a man.

तोवट्टो v. 23 ग्रपुपट्टिकाख्यः कर्णाभरणभेदः, a kind of ear-ornament. कमलकर्णिका, the pericarp of the lotus.
तोसं v. 17 धनम्, wealth [f. तोष]

थ

थउड्डं v. 26 भल्लातकम्, the marking nut plant, Semicarpus Anacardium.
थक्को v. 24 अवसरः, opportunity, the right time.
थग्गया v. 26 चञ्चुः, the beak.
थग्घो v. 24 गाधः, shallow. (Dp. Pl. 249 = deep.)
थट्टो v. 24 पशुः, an animal, cattle.
थंडिलं v. 25 मण्डलम्, a circle, circular orb.
थत्तिअं v. 26 विश्रामः, rest.
थमिअं v. 25 विस्मृतम्, forgotten.
थंथं v. 24 विषमम्, uneven, bad.
थरहरिअं v. 27 कम्पितम्, trembling.
थरू v. 24 त्सरुः, the hilt of a sword [f. त्सरु]
थरो v. 24 दधिसरः, cream.
थलओ v. 25 मण्डपः, an open hall consecrated to a deity.
थवइल्लो v. 26 प्रसारितोरुद्वयोपविष्टः, sitting down with thighs stretched out.
थवी v. 25 प्रसेविका, a sack.
थवो v. 24 पशुः, an animal, cattle.
थसलो v. 25 विस्तीर्णः, extensive.
थसो v. 25 विस्तीर्णः, extensive.
थहो v. 24 निलयः, a dwelling, house.
थाणिज्जो, a variant of ठाणिज्जो, q. v.
थामो v. 25 विस्तीर्णः, extensive.
थारो v. 27 घनः, compact, hard, full.
थाहो v. 30 स्थानम्, a place. गम्भीरजलम्, deep water. विस्तीर्णम्, extensive. दीर्घ इत्यन्ये, long.
थिग्गो v. 30 निःस्नेहदयः, unkind sympathy. दृप्तः, proud. [f. स्तीर्ण]

थिमिअं v. 27 स्थिरम्, firm. [f. स्तिमित]
थिरणामो v. 27 चलचित्तः । यः कचिदपि धृतिं न बध्नाति, fickle-minded. [Tr. थिरणासो f. स्थिर-नास्ते]
थिरसीसो v. 31 निर्भीकः, fearless. निर्भरः, excessive, violent. बद्धशिरस्त्राणः, with the helmet on. [f. स्थिरशीर्ष]
थुक्किअं v. 28 उन्नतम्, high.
थुंकिअं v. 31 दरकुपितवदनसंकोचनम्, contraction of face due to slight anger. मौनम्, silent.
थुड्डीरं v. 28 चामरम्, a *chowrie* or bushy tail of the Bos Grunniens.
थुण्णो v. 27 दृप्तः, proud.
थुरुणुल्लणयं v. 28 शय्या, a couch.
थुलमो v. 28 पटकुटी, a tent.
थुल्लो v. 27 परिवर्तितः, revolved, turned round.
थूणो v. 29 अश्वः, a horse.
थूरी v. 28 तन्तुवायोपकरणम्, a weaver's implement. [f. तुरी ?]
थूलघोणो v. 29 सूकरः, a hog. [f. स्थूल-घोण, घोणिन्]
थूहो v. 32 प्रासादशिखरम्, the top of palace or mansion. चातकः, a bird supposed to live only on rain drops, Cuculus melanoleucus. वल्मीकम्, an ant-hill.
थेणिल्लिअं v. 32 हृतम्, taken away. भीतम्, frightened.
थेरो v. 29 ब्रह्मा, the god Brahmā [f. स्थविर]
थेरासणं v. 29 पद्मम्, a lotus [f. स्थविरासन]
थेवो v. 29 बिन्दुः, a drop [f. स्तोक or स्तोक]
थेवरिअं v. 29 जन्मनि तूर्यम्, instrumental music at birth (of a son).
थोओ v. 32 रजकः, a washerman. मूलकः a radish, an esculent root.

थोरो v. 30 क्रमवृद्धपरिवर्तुलः, gradually becoming large and round [f. स्थूल, cf. He. Gr. ii. 99]

थोलो v. 30 वस्त्रैकदेशः a part of a garment.

थोहं v. 30 बलम्, strength.

द

दअच्छरो v. 36 ग्रामस्वामी, the headman of a village.

दअरी v. 34 सुरा, spirituous liquor.

दइअं v. 35 रक्षितम्, protected. [a variant of दवाइअं]

दक्खज्जो v. 34 गृध्रः, a vulture.

दच्छं v. 33 तीक्ष्णम्, sharp, severe.

दड्वडो v. 35 धाटी, assault, attacking.

दंडी v. 33 सूत्रकनकम्, golden threads or strings. डंडीवत्सूचीसंघटितवस्त्रयुगलमपीत्यन्ये, a couple of cloths stitched together.

दत्थरो v. 34 हस्तशाटकः, a handkerchief. [Pers. dastār]

दंतिओ v. 34 शशकः, a hare.

दंतो v. 33 पर्वतैकदेशः, a part of a mountain.

दमओ v. 34 दरिद्रः, a poor man.

दयं v. 33 जलम्, water. शोकइत्यन्ये, sorrow.

दयाइअं v. 35 रक्षितम्, protected. [f. दया-कृत ?]

दरं v. 33 अर्धम्, half [ts.]

दरंदरो v. 37 उल्लासः, delight.

दरमत्ता v. 37 बलात्कारः, violence, force.

दरवलणिहेलणं v. 37 शून्यगृहम्, a vacant house.

दरवल्लहो v. 37 दयितः, a beloved person. [f. दरवल्लभ]

दरवलो v. 36 ग्रामस्वामी, a headman of a village.

दरविंदरं v. 52 दीर्घम्, long. विरलम्, thin, wide apart.

दरुम्मिल्लं v. 37 घनम्, thick.

दलिअं v. 52 निकूणिताक्षम्, with closed eyes. दारु, wood. अङ्गुली, a finger. [f. दलिक]

दवरो v. 35 तन्तुः, a thread.

दवहुत्तं v. 36 ग्रीष्ममुखम्, the beginning of summer.

दवो v. 33 गद्गदः, faltering.

दसू v. 34 शोकः, sorrow.

दसेरो v. 33 सूत्रकनकम्, golden threads or strings.

दहथोली v. 36 स्थाली, a cooking pot.

दहिउप्फं v. 35 नवनीतम्, butter.

दहिट्ठो v. 35 कपित्थः, the wood-apple tree, Feronia elephantum.

दहित्थरो, a variant of the foll. q. v.

दहित्थारो v. 36 दधिसरः, cream. दहित्थरो इत्यन्ये.

दहिमुहो cf. दुम्मुहो.

दाओ v. 38 प्रतिभूः, a surety.

दादलिआ v. 38 अङ्गुलिः, a finger.

दामणी v. 52 प्रसवः, delivery, birth. नयनम्, the eye.

दारद्धंता v. 38 पेटा, a bag, basket.

दारिआ v. 38 वेश्या, a harlot [f. दारिका]

दारी v. 38 कटिसूत्रम्, a waist-band. [f. Tel. dāramu]

दालिअं v. 38 चक्षुः, the eye.

दिअज्झो v. 39 सुवर्णकारः, a goldsmith.

दिअधुत्तो v. 41 काकः, a crow.

दिअलिओ v. 39 मूर्खः, a fool.

दिअसिअं v. 40 सदाभोजनम्, eating always. अनुदिनमित्यन्ये, daily.

दिअहुत्तं v. 40 पूर्वाह्णभोजनम्, the breakfast.

दिआहमो v. 39 भासपक्षी, a kind of water-fowl.

दिओ v. 39 दिवसः, a day. [f. दिव]
दिण्णंतो v. 39 अनर्थः, evil, misfortune.
दिल्लिदिल्लिओ v. 40 बालः, a boy.
दिव्वासा v. 39 चामुण्डा, the goddess, Chāmuṇḍā, a terrific form of Durgā.
दीवओ v. 41 कृकलासः, a chameleon,
दीविआ v. 53 उपदेहिका, a secondary body (which grows on diseased parts of the body). मृगाकर्षणी व्याधमृगी, a hunter's deer which attracts other deer.
दीहजीहो v. 41 शङ्खः, a conch-shell.
दुअक्खरो v. 47 षण्ढः, a eunuch.
दुक्करं v. 42 माघे रात्रौ चतुर्यामस्नानम्, bathing in early morning in the month of Māgha (January-February.)
दुक्कुक्कणिआ v. 48 पतद्ग्रहः, a spittoon.
दुक्कुहो v. 44 असहनः, jealous, envious. अरोचकिन्यपि लक्ष्येषु दृश्यते, suffering from loss of appetite.
दुक्खं v. 42 जघनम्, the buttocks.
दुग्गं v. 53 दुःखम्, sorrow. कटी, the buttocks. [f. दुःख]
दुग्घुट्टो v. 44 हस्ती, an elephant [f. द्विघुट्ट q. v. in the list of verbal substitutes below]
दुचंडिओ v. 55 दुर्ललितः, ill-bred. दुर्विदग्धः, silly, vainly proud. [f. दुः-चण्डिक]
दुचंबालो v. 54 कलहनिरतः, fond of quarrelling. दुश्चरितः, ill-behaved. परुषवचनः, speaking harsh.
दुज्जायं v. 44 व्यसनम्, fault, vice. [f. दुर्जात or दुर्यात]
दुण्णिअत्थं v. 53 जघनस्थितवस्त्रम्, a cloth on the loins. जघनम्, the buttocks.
दुण्णिक्को v. 45 दुश्चरितः, ill-behaved.
दुण्णिक्खित्तो v. 45 दुश्चरितः, ill-behaved दुर्दर्शं इत्यन्ये, difficult to be seen, dazzling.
दुत्ति v. 41 शीघ्रम्, soon.
दुत्थं v. 42 जघनम्, the buttocks.
दुत्थुरुहंडा v. 47 कलहशीला स्त्री, a quarrelsome lady. दुत्थुरुहंडो पुरुषोऽपि, a quarrelsome person.
दुत्थुरुहंडो, cf. the prec.
दुत्थोहो v. 43 दुर्भगः, unfortunate.
दुद्धमो v. 44 देवरः, a husband's brother.
दुद्दोली v. 43 वृक्षपङ्क्तिः, a row of trees, an avenue. [f. द्रु-दोली]
दुद्दओ v. 42 समूहः, a collection.
दुद्धगंधिअमुहो v. 40 बालः, a boy [f. दुग्धगंधिकमुख]
दुद्धिणिआ v. 54 स्नेहस्थापनभाण्डम्, an oil pot. तुम्बी, a bottle-gourd. कमत्यथाभावे दुद्धिणीत्यपि.
दुद्धिणी, a variant of the prec. q. v.
दुद्धोलणी v. 46 या दुग्धापि दुह्यते, a cow which allows to be milked repeatedly. [cogn. with दुग्ध]
दुंदुमिअं v. 45 गलगर्जितम्, roaring with the throat.
दुंदुमिणी v. 45 रूपवती, a beautiful or lovely woman.
दुप्पारिअल्लं v. 55 अशक्यम्, impracticable, impossible. द्विगुणम्, double. अनभ्यस्तम्, not practised or learnt. [f. दुष्परिकल्प]
दुब्बोल्लो v. 42 उपालम्भः, censure.
दुमणी v. 44 सुधा, whitewash.
दुमंतओ v. 47 केशबन्धः, a hair-band.
दुंबवत्ती v. 48 सरित्, a river.
दुम्मइणी v. 47 कलहशीला स्त्री, a quarrelsome lady [f. दुर्मति]
दुम्मुहो v. 44 मर्कटः, a monkey. [f. दुः-

मुख] दहिमुहशब्दोऽपि देश्यः कपिवाची केश्चि- दुक्तः.

दुंददं v. 46 दुःखोत्तीर्णम्, overcoming sorrow.

दुरालोओ v. 46 तिमिरम्, darkness.

दुली v. 42 कूर्मः, a tortoise.

दुलं v. 41 वस्त्रम्, a garment [f. दुकूल]

दुल्लग्गं v. 43 अघटमानम्, impossible, cannot be effected.

दुल्लसिआ v. 46 दासी, a female servant or slave.

दुहओ v. 45 चूर्णितः, powdered, pounded.

दूणावेढं v. 56 अशक्यम्, impracticable, impossible. तडागः, a tank.

दूणो v. 44. हस्ती, an elephant. [Tr. f. द्विपान]

दूसलो v. 43 दुर्भगः, unfortunate. [Tr. f. दुर्भग]

दूहट्टो v. 48 लज्जादुर्मनाः, sad with shame.

दूहलो v. 43 दुर्भगः, unfortunale. [f. दुर्भग]

देवउप्फं v. 49 पक्वपुष्पम्, full-blown flowers. [f. देवपुष्प]

देहणी v. 48 पङ्कः, mud.

दोआलो v. 49 वृषभः, a bull.

दोग्गं v. 49 युग्मम्, a pair, couple. [f. युग्म or द्विक]

दोणओ v. 50 आयुक्तः, an agent or deputy. हालिक इत्यन्ये, a ploughman.

दोणक्का v. 51 सरघा, a bee.

दोद्दिओ v. 49 चर्मकूपः, a pore of the skin.

दोरो v. 38 कटिसूत्रम्, a waist-band [a variant of दारो]

दोवेली v. 50 सायंभोजनम्, an evening meal or supper.

दोसणिजंतो v. 51 चन्द्रः, the moon [f. ज्योत्स्नायन्त्र]

दोसाकरणं v. 51 कोपः, anger. [f. दोषाकरण]

दोसाणिअं v. 51 निर्मलीकृतम्, made pure or clean.

दोसिणी v. 50 ज्योत्स्ना, moonlight. [f. ज्योत्स्ना]

दोसो v. 56 अर्धम्, half. कोपः, anger. [f. दोष]

दोहणहारी v. 56 जलहारिणी, a water carrier. पाटिहारिणी, a maker of garlands. [f. दोहन-हृ]

दोहणी v. 48 पङ्कः, mud [a variant of देहणी]

दोहासलं v. 50 कटीतटम्, the loins.

दोहूओ v. 49 शवः, a corpse.

ध

धओ v. 57 पुरुषः, a man.

धंसाडिओ v. 59 व्यपगतः, gone away, departed. [f. ध्वंस् or मुच् Hc. Gr. iv. 91.]

धंगो v. 57 भ्रमरः, a large black bee. [a variant of धुमंगो ! q. v.]

धणिअं v. 58 गाढम्, thick-set, hard. [f. स्तन !]

धणिआ v. 58 प्रिया, beloved, wife. [f. धन्या]

धणी v. 62 भार्या, wife. पर्याप्ति, sufficiency. बद्धोऽपि निःशङ्कः, fearless though bound. [f. धन, स्तन]

धण्णाउसो v. 58 कथ्यमानाशीर्वादः, expression of or pronouncing a blessing. आशीरित्येति केचित्, a blessing.

धंधा v. 57 लज्जा, shame.

धम्मओ v. 63 चतुरङ्गुली हस्तव्रणः, a cancer on the hand. चण्डीपुरुषोपहारः, sacrificing a human being to Chaṇḍi or Chāmuṇḍā.

धवणं v. 57 गृहम्, a house.

धरं v. 57 तूलम्, cotton.

धरणी v. 58 कार्पासः, cotton or a cotton cloth.

धवलसउणो v. 59 हंसः, a swan, goose. [f. धवलशकुन]
धवलो v. 57 यो यस्यां जातावुत्तमः, the best of a kind. [ts.]
धव्वो v. 57 वेगः, speed.
धसलो v. 58 विस्तीर्णः, broad, extensive.
धाडिओ v. 59 आरामः, a garden.
धाडी v. 59 निरस्तम्, thrown away. [cogn. with धा !]
धाणूरिअं v. 60 फलभेदः, a kind of fruit.
धारं v. 59 लघु, small.
धारा v. 59 रणमुखम्, the front of a battle
धारावासो v. 63 मेघः, a cloud. भेकः, a frog. [ts.]
धुअगाओ v. 57 भ्रमरः, a large black bee. [f. ध्रुवगायक; Tr. धुअराओ f. ध्रुवराग]
धुक्कुड्डुअं v. 60 उल्लसितम्, shining, brandishing. [a variant of the foll.]
धुक्कुड्डुगिअं v. 60 उल्लसितम् shining, brandishing [onomatopoetic]
धुत्तो v. 58 विस्तीर्णः, broad, extensive
धुंधुमारा v. 60 इन्द्राणी, the wife of Indra i. e. queen of the Gods. [f. धुंधुमार]
धूणो v 60 गजः, an elephant. [f. स्थूण or स्थूल or rt. धू]
धूमंगो v. 57 भ्रमरः, a large black bee [f. धूम्राङ्ग or धूमाङ्ग]
धूमद्धारं v. 61 गवाक्षः, a window [f. धूमद्वार]
धूमद्धओ v. 63 तटाकः, a tank. महिषः, a buffalo.
धूमद्धयमहिसीओ v. 62 कृत्तिकाः, the Pleiades [f. धूमध्वजमहिष्यः]
धूममहिसी v. 61 नीहारः, fog, mist. [f. धूममहिषी]
धूमरी v. 61 नीहारः, fog, mist. [f. धूम]
धूमसिहा v. 61 नीहारः, fog, mist. [f. धूमशिखा]
धूमिआ v. 61 नीहारः, fog, mist. [f. धूमिका]
धूरिअं v. 62 दीर्घम्, long.
धूरिअवट्टो, a variant of the foll. q. v.
धूलीवट्टो v. 61 अश्वः, a horse. धूरिअवट्टो इत्यन्ये. [f. धूलीवर्त]

प

पइअं vi. 64 मर्त्सितम्, blame. रथचक्रम्, the wheel of a chariot.
पइट्ठाणं vi. 29 नगरम्, a city. [f. प्रतिष्ठान]
पइट्ठो vi. 66 ज्ञातरसः, of known taste. विरलम्, thin, wide apart. मार्गः, the way.
पइण्णो vi. 7 विपुलः, wide. extensive.
पइरिक्कं vi. 71 विशालम्, wide. एकान्तम्, lonely. शून्यम्, empty.
पइहंतो vi. 19 जयन्तः, Jayanta, the son of Indra.
पउओ vi. 5 दिनम्, a day.
पउडं vi. 4 गृहम्, a house. पउडो गृहस्य पश्चिमप्रदेश इति केचित्, the western part of a house.
पउडो a variant of prec. q. v.
पउणो vi. 65 व्रणप्ररोहः, growth of a wound or boil नियमभेदः, a religious observance.
पउत्थं vi. 66 गृहम्, a house. प्रोषितम्, living away from home. [a variant of परिउत्थो q. v.]
पउमलओ vi. 33 वसन्तः, the spring.
पऊडं vi. 4 गृहम्, a house.
पएरो vi. 67 वृतिविवरम्, an opening in a fence. मार्गः, the way. दुःशीलः, of bad character. कण्ठदीनाराख्यभूषणभेदः, a kind of ornament. कण्ठे विवरम्. a hole in the neck. दीननादः, a pitiable cry or sound.
पएसो vi. 3 प्रातिवेश्मिकः, a neighbour.

पंसुलो vi. 66 कोकिलः, a cuckoo. जारः, a man of loose character, a paramour [f. पांसुल]

पक्कग्गाहो vi. 23 मकरः, a crocodile.

पक्कणी vi. 65 अतिशयशोभमानः, looking very beautiful. भग्नः, broken. प्रियंवदः, speaking pleasing words.

पक्कणो vi. 69 असहनः, jealous, envious. समर्थः, competent (Hc. Gr. ii. 174 पक्कलो=समर्थः]

पक्कसावओ vi. 75 शरभः, a fabulous animal with eight legs, stronger than a lion. व्याघ्रः, a tiger.

पक्को vi. 64 दृप्तः, proud. समर्थः, competent. [f. पक्क]

पक्खाडिअं vi. 20 प्रस्फुरितम्, trembling. (f. पक्खाड- in the list of verbal substitutes below)

पक्खरा vi. 10 तुरगसंनाहः, the armour of a horse.

पग्गेज्जो vi. 15 निकरः, a collection.

पंगुडी vi. 8 पत्रम्, a leaf.

पचत्तरं vi. 21 चाटु, pleasing, agreeable.

पचलो vi. 69 असहनः, jealous, envious. समर्थः, competent. (cf. पक्कणो) [f. प्रत्यल]

पचवरं vi. 15 मुसलम्, a wooden pestle used for cleaning rice etc.

पच्चलोक्को vi. 34 आसक्तचित्तः, having the mind fixed on any object.

पच्चुअं, a variant of पच्चुहिअं, q. v.

पच्चुच्छुहणी vi. 35 नवसुरा, fresh liquor.

पच्चुत्थं vi. 13 प्रत्युप्तम्, sown [f. प्रत्युप्त]

पच्चुद्दारो vi. 24 संमुखागमनम्, coming face to face.

पच्चुहिअं vi. 25 प्रस्नुतम्, oozed, dropped. [cogn. with प्रस्नुत !]

पच्चूढो vi. 12 स्थालम् । भोजनभाण्डमिति यावत्, a plate or dish.

पच्चूहो vi. 5 रविः, the sun. [f. प्रत्यूष]

पच्चेडं vi. 15 मुसलम्, a wooden pestle for cleaning rice etc.

पच्चोवणी vi. 24 संमुखागमनम्, coming face to face.

पच्छी vi. 1 पिटिका, a small boil.

पच्छेणयं vi. 24 पाथेयम्, provisions for a journey. (पत्थेणयं seems to be the correct reading) [f. पाथेय]

पज्जणं vi. 11 पानम्, drinking.

पज्जा vi. 1 अधिरोहिणी, a ladder. [f. पर्याय !]

पज्जुणसरं vi. 32 इक्षुसदृशं तृणम्, a kind of grass resembling sugar cane. [f. प्रद्युम्नशर]

पंचंगुली vi. 17 एरण्डवृक्षः, the castor oil plant [f. पञ्चाङ्गुल]

पंचावण्णा vi. 27 पञ्चाधिकपञ्चाशत्, fiftyfive. [f. पञ्चपञ्चाशत् cf. Hc. Gr. ii. 174]

पट्टिसंगं vi. 23 ककुदम्, the hump.

पंडसुआ vi. 14 ज्या, bowstring.

पडलं vi. 5 नीव्रम्, the edge of the thatch.

पडवा vi. 6 पटकुटी, a tent. (Tr. पडमा) [f. पट]

पडाली vi. 9 पङ्क्तिः, a row. [f. पटालि]

पडिअं vi. 12 विघटितम्, separated. [f. पतित]

पडिअग्गिअं vi. 74 परिभुक्तम्, eaten, enjoyed. वर्धापितम्, caused to grow. पालितम्, protected, guarded.

पडिअज्झओ vi. 31 उपाध्यायः, a teacher. [fr. Dr. paḍi or baḍi and उपाध्याय]

पडिअंतओ vi. 32 कर्मकरः, a hired labourer.

पडिअरो vi. 17 चुल्लीमूलम्, the base of the fire-place.

पडिअली vi. 28 त्वरितः, quick, speedy.

पडिएल्लिओ vi. 32 कृतार्थः, successful, contented.

पडिक्कओ vi. 19 प्रतिक्रिया, retaliation, requital. [f. प्रतिक्रिया]

पडिक्खरो vi. 25 क्रूरः, cruel.

पडिखंचं vi. 28 जलवहनम्, । जलमुह्यतेऽनेनेति जलवहनम् । दृत्यादि, anything to carry water with, such as a leathern bag. अन्ये जलवाहमाहुः, a water-bearer.

पडिखंधी vi. 28 जलवहनम्, anything to carry water with. (cf. the prec.) अन्ये जलवाहमाहुः, a water-bearer.

पडिच्छओ vi. 16 समयः, time, opportunity.

पडिच्छंदो vi. 24 मुखम्, the face. [f. प्रतिच्छन्द्]

पडिच्छिआ vi. 21 प्रतीहारी, a female door-keeper. चिरप्रसूता महिषीत्यन्ये, a she-buffalo which brought forth its young after a long time. [f. प्रतिइच्छिका].

पडिणिअंसणं vi. 36 रात्रौ परिधेयवस्त्रम्, a cloth to be worn in the night. [f. प्रतिनिवसन]

पडित्थिरो vi. 20 सदृशः, similar.

पडिपिंडिअं vi. 34 प्रवृद्ध्म, full-grown

पडिरंजिअं vi. 32 भग्नम्, broken.

पडिलग्गलं vi. 33 वल्मीकम्, an ant-hill.

पडिली vi. 65 वृतिः, a fence, enclosure. तिरस्करिणी, a curtain.

पडिवेसो vi. 21 विक्षेपः, scattering.

पडिसंतं vi. 18 प्रतिकूलम्, unfavourable. अस्तमितमिति सातवाहनः, set.

पडिसाओ vi. 17 घर्घरकण्ठः, having an indistinct voice. [Tr. f. प्रतिशब्दवत्]

पडिसारिअं vi. 33 स्मृतम्, remembered.

पडिसारी vi. 22 जवनिका, a curtain.

पडिसारो vi 16 पटुता, cleverness, skilfulness. पटुरित्यन्ये, clever, skilful. [a variant of पाडिसारो]

पडिसिद्धं vi. 71 भीतम्, frightened, alarmed. भग्नम्, broken.

पडिसुत्तं vi. 18 प्रतिकूलम्, unfavourable. [f. प्रतिस्रोत]

पडिसूरो vi. 18 प्रतिकूलः, unfavourable. (Tr. पडिज्झरो f. प्रतिक्षर)

पडिहत्थी vi. 19 वृद्धिः, growth, increase.

पडिहत्थो vi. 19, 28 प्रतिक्रिया, retaliation, requital. पूर्णः, full. वचनमिति (instead of प्रतिक्रिया) सातवाहनः, speech, word. [f. प्रतिहस्त]

पडीगे vi. 8 चोरसमूहः, a gang of robbers.

पडुआलिअं vi. 73 पटूकृतम्, acting the part of a clever person. ताडितम्, beaten. धारितम्, supported, held.

पडुजुवई vi. 31 तरुणी, a young woman. [f. Tel. paduchu.]

पडुलं vi. 68 लघुपिठरम्, a small pot. चिरप्रसूतम्, brought forth after a long time.

पडुवइअं vi. 14 तीक्ष्णम्, sharp.

पडुवत्ती vi. 22 जवनिका, curtain.

पडोओ vi. 9 बालः, a boy.

पडोहं vi. 22 गृहपश्चिमाङ्गणम्, the western courtyard of a house.

पड्डं vi. 1 धवलम्, white.

पड्डंसो vi. 2 गिरिगुहा, a mountain cave.

पड्डत्थी vi. 70 बहुदुग्धा, a cow which gives plenty of milk. दोहनहारिणी, a cow which avoids milking.

पड्डला vi. 8 चरणघातः, a kick.

पड्डसं vi. 6 सुसंयमितम्, well bound or restrained.

पड्डी vi. 1 प्रथमप्रसूता, a cow which is delivered for the first time [f. Tel. padda]

पड्डुआ vi. 8 चरणघातः, a kick.

पणअत्तिअं vi. 30 प्रकटितम्, displayed, manifested.

पणओ vi. 7 पङ्कः, mud.

पणवण्णा vi. 27 पञ्चाधिकपञ्चाशत्, fiftyfive [Hc. Gr. ii. 174 f. पञ्चपञ्चाशत्]

पणामणिआ vi. 30 स्त्रीषु प्रणयः, attachment to women.

पणिअं vi. 7 प्रकटम्, plain, apparent.

पणिआ vi. 3 करोटिका, a wine-serving cup (cf. कुंतली supra.)

पंडरंगो vi. 23 रुद्रः, Rudra [f. पाण्डराङ्ग)

पंडविअं vi. 20 जलार्द्रम्, wet with water.

पण्हओ vi. 3 स्तनधारा, a stream from the breast. [tr. प्रस्नुत]

पत्तट्ठो vi. 68 बहुशिक्षितः, well-learnt, well-trained. सुन्दरः, handsome. [f पात्रार्थ]

पत्तणं vi. 64 बाणस्य फलं, a kind of fruit. पुङ्खः, the feathered part of an arrow.

पत्तपसाइआ vi. 2 पुलिन्दशिरसि पर्णपुटम्, a cup of leaves on the head of a Pulinda [f. पत्ती + पसाइआ q. v.]

पत्तविसालसं vi. 2 पुलिन्दशिरसि पर्णपुटम्, a cup of leaves on the head of a Pulinda [a variant of the prec.]

पत्तलं vi. 14 तीक्ष्णम्, sharp. कृशमित्यन्ये, lean, emaciated.

पत्तिसमिद्धं vi. 14 तीक्ष्णम्, sharp. [f.पत्र-समृद्ध]

पत्ती vi. 2 पुलिन्द्रशिरसि पर्णपुटम्, a cup of leaves on the head of a Pulinda.

पत्थरभल्लिअं vi. 36 कोलाहलकरणम्, making a confused noise.

पत्थरा vi. 8 चरणघातः, a kick [Tr. f. प्रस्तर]

पत्थरिओ vi. 20 पल्लवः, a sprout, tender leaf.

पत्थारी vi. 69 निकरः, a heap, collection. प्रस्तरः, a couch (of leaves or flowers) [f. प्रस्तार]

पत्थिओ vi. 10 शीघ्रः, quick, swift.

पत्थिणं vi. 11 स्थूलवस्त्रम्, a coarse cloth सामान्येन स्थूलमित्येके, stout, bulky.

पद्दं vi. 1. ग्रामस्थानम्, the site of a village.

पद्धरं vi. 10 ऋजु, straight.

पद्धारो vi. 13 छिन्नलाङ्गूलः, with the tail cut off.

पंती vi. 2 वेणी । केशरचना, a plait of hair [f. पङ्क्ति]

पंधुच्छुहणी vi. 35 श्वशुरकुलात्प्रथममानीता वधूः, a newly married girl who is brought from her father-in-law's house for the first time.

पप्पीओ vi. 12 चातकः, a bird supposed to live only on rain drops, Cuculus melanoleucus.

पप्फाडो vi. 9 अग्निभेदः, a kind of fire.

पप्फिडिअं vi. 22 प्रतिफलितम्, reflected.

पप्फुअं vi. 64 दीर्घम्, long. उड्डीयमानम्, flying up.

पप्फोडिअं vi 27 पक्खोडिअं । निर्झाटितमित्यर्थः, disentangled. (but cf. Hc. Gr iv. 42, 130) [f. प्रस्फोटित]

पब्भारो vi. 66 संघातः, a group or collection. गिरिगुहा, a mountain cave.

पब्भोओ vi. 10 भोगः, enjoyment [f. प्रभोग]

पंपुअं vi. 12 दीर्घम्, long.

पंफुलिअं vi. 17 गवेषितम्, searched.

पम्हरो vi. 3 अपमृत्युः, sudden or untimely death. [f. अपस्मार ?]

पम्हलो vi. 13 किञ्जल्कः, the filament of a lotus or any other plant. [f. पक्ष्मल]

पम्हारो vi. 3 अपमृत्युः, sudden or untimely death. [a variant of पम्हरो q. v.]

पयट्टिओ vi. 26 प्रवर्तितः, prompted. [f. प्रवर्तित]

पयङ्गणी vi. 72 द्वाःस्था । पर्ताहारी, a female doorkeeper. आकृष्टिः । आकर्षणम्, attraction. महिषी । चिरप्रसूता, a she-buffalo which has brought forth a long time ago.

पययं vi. 6 अनिशम्, always.

पयला vi. 6 निद्रा, sleep.

पयलाओ vi. 72 हरः, the God, Siva. सर्पः, a snake. [f. पद्लाय]

पयलायमत्तो vi. 36 मयूरः, a peacock [f. the prec. + मर्त]

पयलो vi. 7 नीडम्, a nest.

पयवई vi. 16 सेना, an army.

पयामं vi. 9 अनुपूर्वम्, regular, symmetrical.

परक्कं vi. 8 अल्पं स्रोतः, a small stream, a brook. [f. Pers. parak !]

परडा vi. 5 सर्पविशेषः, a kind of snake.

परद्ध vi. 70 पीडितम्, troubled. पतितम्, fallen. भीरु, timid. [f. अपराद्ध]

परमाओ vi. 27 सुरतम्, sexual intercourse. [f. परमात]

परमुइत्तो v. 29 वृक्षः, a tree [f. परमुक्त]

परिअट्टालिअं vi. 36 परिच्छिन्नम्, limited.

परिअट्टो vi. 15 रजकः, a washerman.

परिअड्डी vi 73 वृतिः, a fence, enclosure. मूर्खः, a fool.

परिअरो, a variant of परिलिअो q. v.

परिअली vi. 12 स्थालम् । भोजनभाण्डमिति यावत्, a plate or dish for eating.

परिउत्थो vi. 13 प्रोषितः, living away from home. [cf. पउत्थं]

परिच्छूढो vi. 25 उत्क्षिप्तः, raised, thrown up.

परिडमंतो vi. 72 निषिद्धः, prohibited. भीरुः, timid. (Tr. परमत्तो f. परमक)

परिलिओ vi. 24 लीनः, adhered, completely absorbed.

परिहुआसो vi. 33 अज्ञातगतिः, of unknown movements.

परिवारिओ vi. 30 घटितः, joined, connected.

परिवासो vi. 26 क्षेत्रशयः, lying down in the field. [f. परिपार्श्व]

परिवाहो vi. 23 दुर्विनयः, misconduct, imprudence.

परिहच्छं vi. 71 पटुः, clever, skilful. मन्युः, anger. [f. परिहस्त]

परिहट्टी vi. 21 आकृष्टिः, attraction. (cf. परिहट्ट in the list of Verbal substitutes below) [f. परिघट्ट]

परिहणं vi. 21 परिधानम्, a garment; dress. [f. परिधान]

परिहलाविओ vi. 29 जलनिर्गमः, water course, flow of water.

परिहाओ vi. 25 क्षीणः, emaciated.

परिहारइत्तिआ vi. 37 ऋतुमती, a woman during her courses. [f. परिहार-स्त्री)

परिहारिणी vi. 31 चिरप्रसूता महिषी, a she-buffalo which has brought forth a long time ago.

परिहालो vi. 29 जलनिर्गमः, flow of water, water course [a variant of परिहलाविओ]

परिहो vi. 7 रोषः, anger.

परेओ vi. 12 पिशाचः, a fiend, demon [f. परेत]

परेवयं vi. 18 पादपतनम्, falling at the feet, prostration.

पलं vi. 1 स्वेदः, sweat.

पलसं vi. 70 कर्पासफलम्, a cotton fruit. स्वेदः, sweat.

पलम् vi. 3 सेवा, service.

पलहिअं vi. 15 विषमम्, uneven. अन्ये तु आवृतमहीवास्तुवाचक इत्याहुः, an enclosed site or house.

पलही vi. 4 कर्पासः, cotton. Hc. Gr. ii. 174.

पलाओ vi. 8 चोरः, a thief. [f. पलायित]

पलासी vi. 14 भल्ली, an arrow with a crescent-shaped head.

पलिहओ vi. 20 मूर्खः, a fool. [f. उपलहृदय]

पलिहस्सं vi. 16 ऊर्ध्वदारु, an upright piece of wood or post.

पलिहाओ vi. 16 ऊर्ध्वदारु, an upright piece of wood or post.

पलोट्टजीहो vi. 35 रहस्यभेदी, a discloser of secrets. (Tr. पलट्टजीहो) [f. पर्यस्तजिह्व]

पल्लवायं vi. 26 क्षेत्रम्, a field. वल्लवायं इति दन्त्योष्ठ्याद्विरप्ययमिति गोपालः

पल्लविअं vi. 19 लाक्षारक्तम्, dyed red with lac. [f. पल्लवित]

पवड्डो vi. 11 घनः । लोहकुट्टनोपकरणमित्यर्थः, an iron club.

पवरंगं vi. 28 शिरः, the head [Hc. f. प्रवराङ्ग]

पवहाइअं vi. 34 प्रवृत्तम्, gone forward, proceeded.

पविआ vi. 4 पक्षिणां पानभाजनम्, a vessel for watering birds.

पविरइओ vi. 28 त्वरितः, quick, speedy.

पविरंजिओ vi. 74 स्निग्धः, attached, affectionate. कृतनिषेधः, prohibitor.

पव्वइसेहं vi. 31 बालमयकण्डकम्, a kind of flower

पव्वक्को vi. 69 नखः, a nail. शरः, an arrow. बालमृगः, a young deer.

पव्विद्धं vi. 11 प्रेरितम्, urged, instigated.

पसओ vi. 4 मृगविशेषः, a kind of animal.

पसंढि vi. 10 कनकम्, gold. (Dp. Pl. 50 पसिंढि) [f. Tel. pasidi.]

पसरेहो vi. 13 किञ्जल्कः, the filament of a lotus or any other plant.

पसवडक्कं vi. 30 विलोकनम्, looking, observation.

पसाइआ vi. 2 पुलिन्द्रशिरसि पर्णपुटम्, a cup of leaves on the head of a Pulinda.

पसिअं vi. 6 पूगफलम्, the betel-nut, Areca faufel.

पसुहत्तो vi. 29 वृक्षः, a tree [a variant of परसुहत्तो q. v.]

पसूअं vi. 9 कुसुमम्, a flower [f. प्रसूत]

पसेवओ vi. 22 ब्रह्मा, the God Brahmā.

पहएल्लो vi. 18 पूपः, a cake.

पहट्ठो vi 9 दृप्तः, proud [f. प्रहृष्ट]

पहणं vi. 5 कुलम्, family, lineage.

पहणी vi. 5 संमुखागतनिरोधः, obstruction to one coming near.

पहद्दं vi. 10 सदादृष्टम्, seen always.

पहम्मं vi. 11 सुरखातम्, a natural pond.

पहयरो vi. 15 निकरः, a collection, heap

पहिअं vi. 6 मथितम्, churning. [Tr. f. मथित]

पहेणयं vi. 73 भोजनोपायनम्, present of food उत्सवः, a festival.

पहोइअं vi. 26 पर्याप्तम्, adequate, sufficient. प्रभुत्वमित्यन्ये mastery, ascendancy.

पाइअं vi. 39 वदनविस्तारः, broadening of the face.

पाउअं vi. 38 हिमम् frost, snow. Also a variant of पाऊ, q. v.

पाउक्कं vi. 41 मार्गीकृतम्, led, guided.

पाउग्गिओ vi. 42 सभिकः । द्यूतकारयिता, a gambling-house keeper. सोढ इत्यन्ये, endured, put up with. [a variant of the foll.]

पाउग्गो vi. 41 सभ्यः, a gambling-house keeper.

पाउरणी vi. 43 कवचम्, an armour. [Hc. (Gr. i. 175) f. प्रावरण]

पाऊ vi. 75 भक्तम्, distributed, allotted इक्षुः, the sugar-cane स्वार्थे के पाउअं इत्यपि.

पाओ vi. 37 रथचक्रम्, the wheel of a chariot.

पाइचरो vi. 34 आसक्तचित्तः, having the mind fixed on any object

पाइलसउणो vi. 46 हंसः, a swan, a goose [f. पाटलशकुन cf. the foll.]

पाइलो vi. 76 हंसः, a swan, goose. वृषभः, a bull कमलम्, a lotus [f. पाटल]

पाइवणं vi. 18 पादपतनम्, prostration, falling at the feet. [f. पादपतन]

पाडिअग्गो vi. 44 विश्रामः, rest.

पाडिअज्झो vi. 43 यः पितृगृहात्पतिगृहं वधूं नयति one who leads a girl from her father's to her husband's house.

पाडिसारो vi. 16 पटुता, cleverness, skilfulness.

पाडिसिद्धी vi. 77 स्पर्धा, rivalry, jealousy, सदृशः, similar. समुदाचारः, proper practice or usage. [f. प्रतिस्पर्धा]

पाडिलिरा vi. 42 खलीनयुक्ता, furnished with or having the bit of a bridle

पाडिहच्छी, a variant of पारिहच्छी, q. v.

पाडुक्को vi. 76 समालम्भनम्, smearing the body with unguents. पटुः, clever, skilful.

पाडुंकी vi. 39 व्रणिशिबिका, a litter for the wounded.

पाडुंगोरी vi. 78 विगुणः worthless. मद्यासक्तः, fond of liquor. दृढकृतावेष्टना वृत्तिः, a strong fence.

पाडुची vi. 39 तुरगमण्डनम्, adorning a horse.

पाडुडुओ vi. 42 प्रतिभूः, a surety.

पाणड्डी vi. 39 रथ्या, a road.

पाणाअओ vi. 38 श्वपचः, a man of a low caste.

पाणाली vi. 40 हस्तद्वयप्रहारः, beating with both the hands.

पाणो vi. 38 श्वपचः, a man of a low caste.

पांडविअं vi. 20 जलार्द्रम्, wet with water [variant of पंडविअं q. v.]

पामद्दा vi. 40 पादाभ्यां धान्यमर्दनम्, crushing grain with feet [f. पादमृद्]

पायडं vi. 40 अङ्गनम्, a courtyard.

पायप्पहणो vi. 45 कुक्कुटः, a cock. [f. पादप्रहण]

पायलं vi. 38 चक्षुः, the eye.

पारंकं vi. 41 सुरामानभाण्डम्, a measuring cup or vessel for liquor.

पारद्धं vi. 77 पूर्वकृतकर्मपरिणामः, result of actions done before. आखेटकः, a hunter. पीडितः, troubled.

पारंपरो vi. 44 राक्षसः, a Rākṣasa, an evil spirit.

पारयं vi. 38 सुराभाण्डम्, a liquor pot.

पारावरो vi. 43 गवाक्षः, a window.

पारिहच्छी vi. 42 माला, a garland of flowers. पाडिहच्छी शिरोमाल्यमित्यन्ये, a garland worn on the head.

पारिहट्टी vi. 72 द्वाःस्था । प्रतीहारी, a female doorkeeper. आकृष्टिः । आकर्षणम्, attraction. महिषी । चिरप्रसूता, a she-buffalo which has brought forth a long time ago.

पारी vi. 37 दोहनभाण्डम्, a milking vessel [ts.]

पारुअग्गो vi. 44 विश्रामः, rest.

पारुअल्लो vi. 44 पृथुकः, rice parched and flattened.

पारुहलं vi. 45 मालीकृतम्, made into a series or row.

पालप्पो vi. 76 विप्लुतः, submerged, drowned. प्रतिसारः, repelling, applying remedies to a wound.

पाली vi. 37 दिक्, a direction or point of the compass. [ts !]

पालीबंधो vi. 45 तटाकः, a tank. [ts.]
पालीहम्मं vi. 45 वृतिः, a fence or enclosure.
पालो vi. 75 शौण्डिकः, a seller of liquor, जीर्णः, old, worn out.
पावो vi. 38 सर्पः. a snake. [f. Dr. pāmu or pāvu]
पासं vi. 75 अक्षि, the eye. विशोभम्, devoid of lustre or brilliance. [f. पश्यु]
पासणिओ vi. 41 साक्षी, a witness. [f. पार्श्वनीत]
पासल्लं vi. 76 द्वारम्, a door. तिर्यक्, transverse, horizontal.
पासाणिओ vi. 41 साक्षी, a witness [a variant of पासणिओ q. v.]
पासाला vi. 14 भल्ली, an arrow with a crescent shaped head.
पासावओ vi. 43 गवाक्षः, a window. [f. पासं q. v. + आपद्]
पासी vi. 37 चूडा, the hair on the top of the head, the top-lock.
पाहुणं vi. 40 विक्रेयम्, saleable.
पाहेज्जं vi. 24 पाथेयम्, provisions for a journey [f. पाथेय]
पिअणं vi. 48 दुग्धम्, milk. [f. पिब् !]
पिअमा vi. 49 फलिनी, the Priyaṅgu creeper.
पिअमाहवी vi. 51 कोकिला, the female cuckoo. [f. प्रियमाधव]
पिउली vi. 78 कर्पासः, cotton. तूललतिका । यन्मध्यात्सूत्रतन्तुर्निःसरति, a roll of cotton drawn out in spinning.
पिंसुली vi. 47 मुखमारुतापूरिततृणवाद्यम्, a wind-instrument made of straw.
पिंगंगो vi. 48 मर्कटः, a monkey. [f. पिङ्गाङ्ग]
पिच्छिली vi. 47 लज्जा, shame.
पिच्छी vi. 37 चूडा, the hair on the top of the head; the top-lock. [f. पुच्छ]
पिंचू vi. 46 पक्वकरीरम्, the fruit of a thorny plant growing in deserts, Capparis aphylla, Roxb.
पिंछोली vi. 47 मुखमारुतापूरिततृणवाद्यम्, a wind-instrument made of straw.
पिंजरुडो vi. 50 भेरुण्डः । वदनद्वयोपेतो भारुण्डाख्यः पक्षी, a fabulous bird with two heads.
पिंजिअं vi. 49 विधुतम्, shaken. पिंजिअयं इत्यपि.
पिंजिअयं, a variant of the prec.
पिट्टसउरा vi. 50 कलुषा सुरा, muddy liquor.
पिट्टंतं vi. 49 गुदः, the anus. [f. पृष्ठान्त]
पिडच्छा vi. 49 सखी, a female friend.
पिणाई vi. 48 आज्ञा, an order.
पिणाओ vi. 49 बलात्कारः, violence, force.
पिंडरयं, a variant of पिंडीरं q. v.
पिंडलइअं, a variant of पेंडलिअं q. v.
पिंडी vi. 47 मञ्जरी, a cluster of blossoms.
पिंडीरं vi. 48 दाडिमम्, the pomegranate fruit. पिंडरयं इत्यन्ये.
पिण्हो vi. 46 क्षामा, thin, lean.
पिप्पओ vi. 78 मशकः, a mosquito. उन्मत्तः, mad. Also a cricket cf. note, iii. 54
पिप्पडा vi. 48 ऊर्णापिपीलिका, a spider.
पिप्पडिअं vi 50 यत्किंचित्पठितम्, anything read. [onomatopoetic f. पिटिपिटित]
पिप्परी vi. 79 वृषभः, a bull. हंसः, a swan, goose.
पिब्बं vi. 46 जलम्, water [f. पिब्]
पिरिडी vi. 47 शकुनिका, a bird.
पिलणं vi. 49 पिच्छिलो देशः, slimy land.
पिल्लिरी vi. 79 गण्डूत्संज्ञं तृणम्, a kind of

grass. चीरी, a cricket. घर्मः, warmth, heat.

पिल्ल vi. 46 लघुपक्षिरूपम्, a young bird. [f. Tel. pilla]

पिहंडो vi. 79 वाद्यविशेषः, a kind of musical instrument विवर्णः, colourless, pale.

पिहुलं vi. 47 मुखमारुतापूरिततृणवाद्यम्, a wind instrument made of straw.

पिहोअरो vi. 50 तनुः, the body.

पीई vi. 51 तुरङ्गमः, a horse.

पीडई vi. 51 चोरभार्या, a wife obtained by stealth.

पीढं vi. 51 इक्षुनिपीडनयन्त्रम्, a sugarcane press.

पीणं vi. 51 चतुरस्रम्, square. [f. पीन]

पीलुट्ठं vi. 51 प्लुष्टम्, burnt.

पुअंडो vi 53 तरुणः, a youth. [f. पौगण्ड]

पुआइणी vi. 54 पिशाचगृहीता, possessed by a demon or fiend. उन्मत्ता दुःशीला चेत्यन्ये, mad, reprobate. [f. पिशाचिनी (or पुवादिन् ?)]

पुआई vi. 80 तरुणः, a youth. उन्मत्तः, mad. पिशाचः, a fiend, demon. [f. पिशाच]

पुडइअं vi 54 पिण्डीकृतम्, made into a lump. पिंडलइअं इत्यपि.

पुडइणी vi. 55 नलिनी, a lotus plant. [Hc. f. पुटकिनी]

पुडिंगं vi. 80 वदनम्, the face. बिन्दुः, a drop.

पुणई vi. 38 श्वपचः, a man of a low caste.

पुंडइअं vi. 54 पिण्डीकृतम्, made into a lump. पिंडलइअं इत्यपि.

पुंडे vi. 52 व्रज, go, depart.

पुंडो vi. 52 गर्तः, a hollow, hole. [f. Tam. puṇḍai]

पुण्णवत्तं vi. 53 प्रमोदहृतवस्त्रम्, a cloth taken away as a sign of joy. [f. पूर्णपात्र]

पुण्णाली vi. 53 असती, an unchaste woman. [Tr. f. पुंश्चली]

पुत्थं vi. 52 मृदु, soft.

पुप्फुअं vi. 52 पीनम्, fat, stout.

पुप्फा vi. 52 पितृष्वसा, father's sister (Tr. पुप्फी f. पितृष्वसा)

पुंपुअं vi. 52 संगमः, union.

पुरिल्लदेवो vi. 55 असुरः, an Asura, demon. [f. पूर्वदेव]

पुरिल्लपहाणा vi. 56 अहिदंष्ट्रा, the fang of a snake.

पुरिल्ला vi. 53 प्रवरः excellent or distinguished.

पुरुपुरिआ vi. 55 उत्कण्ठा, longing, anxiety. [onomatopoetic]

पुरुहूओ vi. 55 घूकः, an owl.

पुरोहडं vi. 15 विषमम्, uneven. अन्ये तु आवृतमहीवास्तुवाचक इत्याहुः, an enclosed site or house. पश्चोकडमिति तु सातवाहनः

पुलासिओ vi. 55 अग्निकणः, a spark of fire.

पुली vi. 79 व्याघ्रः, a tiger. सिंहः, a lion. [f. Dr. puli]

पुव्वाड vi. 52 पीनम्, fat, stout.

पूअं vi. 56 दधि, curds.

पूआ vi. 54 पिशाचगृहीता, possessed by a demon or fiend.

पूणी vi 56 तूललता । यस्मध्यात्सूत्रतन्तुर्निःसरति, a roll of cotton drawn out in spinning.

पूणो vi. 56 हस्ती, an elephant.

पूंडरिअं vi. 57 कार्यम्, work.

पूरणं vi. 56 शूर्पम्, a winnowing basket. [ts.]

पूरी vi. 56 तन्तुवायोपकरणम्, a weaver's implement.

पुरोट्टी vi. 57 अवकरः, sweepings.
पुसो vi. 80 सातवाहनः, King Hāla. शुकः, a parrot.
पेआलं vi. 57 प्रमाणम्, size [f. माप]
पेच्छओ vi. 58 दृष्टमात्राभिलाषी, one who desires a thing as soon as it is seen. [f. Pkt. पेच्छ]
पेज्जलं vi. 57 प्रमाणम्, size. [f. भाज्य !]
पेज्जालो vi. 7 विपुलः, wide, extensive.
पेडइओ vi 59 कणादिविक्रेता वणिक्, a merchant dealing in grains.
पेड्डा vi. 80 भित्तिः, a wall. द्वारम्, a door. महिषी, a she-buffalo. केचित्पेड्डुशब्देन महिषमाहुः
पेडालं cf. the foll.
पेडालो vi. 7 विपुलः, wide, extensive. पेडालं वर्तुलमिति द्रोणः, round.
पेंडं vi. 81 खण्डम्, a piece. वलयः, a ring. [f. Dr. peṇḍara]
पेंडओ vi. 53 तरुणः, a youth. षण्ढ इत्यन्ये, a eunuch.
पेंडधवो vi. 59 खड्गः, a sword.
पेंडवालं vi. 54 पिण्डीकृतम्, made into a lump. पिंडलइअं इत्यपि.
पेंडलो vi. 58 रसः; juice.
पेंडलिअं vi. 54 पिण्डीकृतम्, made into a lump. पिंडलइअं इत्यपि.
पेंडारो vi. 58 गोपः, a cowherd. महिषीपाल इति देवराजः, a buffalo-herd, a keeper of she-buffaloes.
पेंडोली vi. 59 क्रीडा, sport, play.
पेंडा vi. 50 कलुषा सुरा, muddy liquor.
पेरणं vi. 59 ऊर्ध्वस्थानम्, an elevated place.
पेरिज्जं vi. 58 साहाय्यम्, help.
पेल्लडी vi. 54 पिण्डीकृतम्, made into a lump. पिंडलइअं इत्यपि.
पेल्लिअं vi. 57 पीडितम्, troubled.
पेसणं vi. 57 कार्यम्, work. [f. प्रेषण]
पेसणआरी vi. 59 दूती, a female messenger. [f. प्रेषणकारी]
पेहुणं vi. 58 पिच्छम्, a feather of a tail
पोअइआ vi. 63 निद्राकरीलता, a kind of creeper.
पोअंडो vi. 61 मुक्तभयः, free from fear, fearless. षण्ढ इत्यन्ये, a eunuch
पोअंता vi. 62 शपथः, an oath.
पोअलओ vi. 81 आश्विनमासोत्सवः, a festival in Aśvina (September-October) in which the husband eats a cake received from the hand of his wife. अपूपः, a small round cake. बालवसन्त इत्यन्ये, the early spring.
पोआओ vi. 60 ग्रामप्रधानः, the headman of a village.
पोआलो vi. 62 वृषभः a bull.
पोइआ vi. 63 निद्राकरी लता, a kind of creeper.
पोइओ vi. 63 कान्दविकः, a baker, confectioner. खद्योत इत्यन्ये, a firefly.
पोउआ vi. 61 करीषाग्निः, the fire of dry cowdung.
पोओ vi. 81 धवबृक्षः, a kind of tree, Grislea tomentosa लघुसर्पः, a small snake. [Hc. f. पोत]
पोच्चं vi. 60 सुकुमारम्, very delicate, soft.
पोट्टं vi. 60 उदरम्, the belly. [f. Dr. poṭṭa; (or f. पुष्ट !)]
पोणिआ vi. 61 सूत्रभृत्तर्कुः, a spindle, with thread wound round it.
पोणिओ vi. 28 पूर्णः, full.
पोंडो vi. 60 यूथाधिपतिः, the leader of a troop or band.
पोत्तओ vi. 62 वृषणः, the testicles.
पोत्ती vi. 60 काचः, glass.
पोमरं vi. 63 कुसुम्भरक्तं वस्त्रम्, a cloth dyed with safflower.

पोरच्छो vi. 62 दुर्जनः, wicked person, or back-biter. (Tr. पोरत्थो = मत्सरी f. पौरस्त्य]

पोरत्तं vi. 26 क्षेत्रम्, a field.

पोलेचा vi. 63 वेदितभूमिः, consumed land.

पोलिओ vi. 62 सौनिकः, a butcher.

पोत्तिओ vi. 61 दुःस्थः, poor, miserable.

पोइणो vi. 62 लघुमत्स्यः, a small fish.

फ

फंसणं vi. 87 युक्तम्, joined, united. मलिनम्, dirty.

फंसुली vi. 82 नवमालिका, a kind of jasmine.

फंसुलो vi 82 मुक्तः, released, left.

फग्गू vi. 82 वसंतोत्सवः, the vernal festival.

फडं vi. 86 सर्पस्य सर्वशरीरम्, the whole body of a snake. फणः, the hood. [f. फट]

फंफसओ vi. 83 लताभेदः, a kind of creeper.

फरओ vi 82 फलकः, a board, slab [f. फरक prob. a variant of फलक]

फलही vi. 82 कर्पासः, cotton.

फलिआरी vi. 83 दूर्वा, the dūrvā-grass, Panicum dactylon.

फली vi. 86 लिङ्गम्, a sign, mark. वृषभः, a bull.

फसलं vi. 87 सारम्, the essence. स्थासकः perfuming the body with fragrant unguents.

फसलाणिओ vi. 83 कृतविभूषः, adorned.

फसलिओ vi. 83 कृतविभूषः, adorned.

फसुलो vi. 82 मुक्तः, released, left.

फिक्की vi. 83 हर्षः, joy.

फिट्टो vi. 84 वामनः, a dwarf [f. Tel. potti !]

फिप्पं vi. 83 कृत्रिमम्, adopted, feigned.

फुक्का vi. 84 मिथ्या, false. [onomatopoetic !]

फुक्की vi. 84 रजकी, washerwoman.

फुंटा vi. 84 केशबन्धः, a hair-band.

फुंफुआ vi. 84 करीषाग्निः, the fire of dry cowdung.

फुरिअं vi. 84 निन्दितम्, censured.

फुल्लंधुओ vi. 85 भ्रमरः, a black bee. [f. फुल्लंधय]

फूओ vi. 85 लोहकारः, a blacksmith.

फेणबंधो vi. 85 वरुणः, Varuṇa, the god of the ocean. [f. फेनबन्धु]

फेणवडो vi. 85 वरुणः, Varuṇa, the god of the ocean.

फेलाया vi. 85 मातुलानी, the wife of maternal uncle.

फेल्ली vi. 85 दरिद्रः, poor.

फेल्लुसणं vi. 86 पिच्छिलो देशः, slimy land. पतनम्, falling down, a fall.

फेसो vi. 87 त्रासः, fear. सद्भावः, good disposition or nature.

फोडअयं vi. 87 मुक्तम्, released, left विस्तारितम् extended.

फोओ, a variant of फोसो, q. v

फोडिअयं vi. 88 राजिका, black mustard, Sinapis racemosa. धूमितं । शाकादि, darkened (curry etc). रात्रावटव्यां सिंहादिरक्षाप्रकारः, protection from lions etc. at night in the forest.

फोंफा vi. 86 भीषयितुं शब्दः, a noise for terrifying.

फोसो vi. 86 उद्गमः, going up, rising. फोओ इत्यन्ये.

ब

बइल्लो vi. 91 बलीवर्दः, an ox [Hc. Gr. ii 174 f. बलीवर्दः]

बउहारी, a variant of बोहारी, q. v.

बक्करम् vi. 89 परिहासः, joking, jest.

बड्डवासो a variant of वड्डवासो, q. v.

बड्डओ vi. 89 त्रपुपट्टाख्यः कर्णाभरणविशेषः, a kind of ear-ornament. [f. बद्ध]

बंधो vi. 88 भृत्यः, a servant [Pers. bandak f. बन्ध ?]

बंधोल्लो vi. 89 मेलकः, an assemblage. [f. बंध]

बप्पीहो vi. 90 चातकः, a bird supposed to live only on rain-drops, Cuculus melanoleucus. दन्त्योष्ठ्यादिः केश्चिदिष्यते.

बप्पो vi. 88 सुभटः, a warrior. पितेत्यन्ये, father. [f. वप]

बप्फाउलं vi. 92 अतिशयोष्णम्, very hot. केषांचिद्दन्त्योष्ठ्याद्दिरयम्. [f. बाष्पाकुल though He. contradicts it.]

बब्बरी vi. 90 केशरचना, dressing the hair.

बब्भो vi. 88 वर्धः, a leather strap.

बमालो vi. 90 कलकलः, a confused noise. दन्त्योष्ठ्यादिः केश्चिदिष्यते.

बंभणिआ, a variant of the foll. q. v.

बंभणी vi. 90 हालाहलः, a kind of lizard. स्वार्थे के बंभणिआ.

बंभहरं vi. 91 कमलम्, a lotus [f. ब्रह्मगृह] (Tr. बम्हहरं)

बरुअं vi. 91 इक्षुसदृशतृणम्, a kind of grass resembling sugar-cane दन्त्योष्ठ्यादिः केश्चिन्निबद्धः.

बलमड्डा vi. 92 बलात्कारः, violence, force [f. बल-मुट् or - मृद्]

बलवट्टी vi. 91 सखी, a female friend व्यायामसहेत्यन्ये, exerting. दन्त्योष्ठ्यादिः केश्चिन्निबद्धः

बलामोडी vi. 92 बलात्कारः, violence, force [f. बलामोडा f. बलात्-मुड्र]

बलिओ vi. 88 पीनः, fat, stout. [f. बल; Tel. balisina]

बव्वाहो vi. 89 दक्षिणहस्तः, the right hand.

बहलं vi. 89 पङ्कः, mud.

बहुणो vi. 97 चौरः, a thief. धूर्तः, a rogue. (Tr. बहुजाणो f. बहुज्ञान)

बहुमुहो vi. 92 दुर्जनः, a wicked person. [f. बहुमुख]

बहुराणा vi. 91 खड्गधारा, the edge of a sword.

बहुरावा vi. 91 शिवा, a jackal. [f. बहुरव]

बाउल्ली vi. 92 पाञ्चालिका, a doll. केषांचिद्दन्त्योष्ठ्यादिः [f. व्याप्]

बाणो vi. 97 सुभगः, lovely, fortunate. पनसः, the breadfruit tree, the jack.

बालओ vi. 92 वणिक्पुत्रः, son of a merchant. [f. बालक]

बिआया vi. 93 वुत्तो कीटो, insects which go about closely attached to each other.

बिग्गाइआ, a variant of the foll q. v.

बिग्गाई vi. 93 वुत्तो कीटो, insects which go about closely attached to each other. स्वार्थे के बिग्गाइआ.

बिब्बोअणयं vi. 98 क्षोभः, disturbance, agitation. विकारः, modification, transformation उच्छीर्षकम्, a pillow.

बीअओ vi. 93 असनवृक्षः, a tree, Terminalia alata tomentosa. बीअणो इत्यन्ये [f. बीजक]

बीअजमणं vi. 93 बीजमलनखलम्, a threshing floor. दन्त्योष्ठ्यादिः केषांचित्. [f. बीजमलन ?]

बीअणो a variant of बीअओ, q. v.

बीलओ vi. 93 ताडङ्कः, an ornament for the ear. दन्त्योष्ठ्यादिः केषांचित्.

बुक्कणो vi. 94 काकः, a crow. [f. बुक्कन !]

बुक्का vi. 94 मुष्टिः, the fist. व्रीहिमुष्टिरित्यन्ये, a fistful of rice.

बुक्कासारो vi. 95 भीरुः, a coward.

बुण्णो, a variant of वुण्णो, q. v.

बुत्ती vi. 94 ऋतुमती, a woman during her courses.
बुंदिणी vi. 94 कुमारीसमूहः, a group of maidens.
बुंद्री vi. 98 चुम्बनम्, kissing, a kiss सूकरः, a pig.
बुंद्दीरो vi. 98 महिषः, a buffalo. महान्, great, large. (Tr. बुड्डिरो) [f. वृद्ध]
बुंबुअं vi. 94 वृन्दम्, a multitude, a group.
बुलंबुला vi. 95 बुद्बुदः, a bubble. [onomatopoetic cf. Tel. bulabula]
बेडो vi. 95 नौः, a ship दन्त्योष्ठ्यादिरयं केषांचित्.
बेड्डा vi. 95 श्मश्रु, the beard.
बेली vi. 95 स्थूणा, a post, pillar.
बेसक्खिज्जं, a variant of वेसक्खिज्जं, q. v.
बेसणं, a variant of वेसणं, q. v.
बोक्कडो vi. 96 छागः, a goat. [f. बर्कर]
बोंगिल्लो vi. 99 भूषितः, adorned, ornamented. आटोपः, pride, arrogance.
बोडो vi. 96 धार्मिकः, righteous, virtuous. तरुण इत्यन्ये, a youth.
बोड्डं vi. 95 श्मश्रु, the beard.
बोंटणं, a variant of the foll. q. v.
बोंडं vi. 96 चूचुकम्, the nipple of a breast. बोंटणं इति शीलाङ्कः.
बोदरं vi. 96 पृथु, great, wide, expansive.
बोद्द्हो, a variant of वोद्द्हो, q. v.
बोंदं, a variant of the foll. q. v.
बोंदी vi. 99 रूपम्, form. मुखम्, the face. शरीरम्, the body. बोंदं मुखमित्यन्ये. [f. Dr. bondi]
बोलो vi. 90 कलकलः, a confused noise. दन्त्योष्ठ्यादिः केश्चिदिष्यते. [prob. a variant of बमालो]
बोल्वं vi. 96 क्षेत्रम्, a field.
बोह्हरो vi. 97 मागधः, a bard.

बोहारी vi. 97 संमार्जनी, a broom. वउहारी इत्यन्ये.
बोहित्थो vi. 96 प्रवहणम्, a litter or carriage, a conveyance.

भ

भग्गं vi. 99 लिप्तम्, smeared.
भट्टिओ vi. 100 विष्णुः, the God Viṣṇu. Cf. He. Gr. ii. 174. [f. भर्तृक]
भंडं vi. 100 वृन्ताकम्, the egg-fruit
भंडणं vi. 101 कलहः, a quarrel [f. भण्डन]
भंडी vi. 109 शिरीषवृक्षः, a kind of tree, Acacia sirisa. अटवी, a forest. असती, an unchaste woman. गन्त्री, a car drawn by oxen. [f. Dr. vaṇḍi or baṇḍi]
भंडु vi. 100 मुण्डनम्, tonsure, shaving.
भंडो vi. 109 छिन्नमूर्धा, decapitated. मागधः, a bard. मण्डनम्, adorning. सखा, a friend. दौहित्रः, a daughter's son.
भद्दं vi. 100 आमलकम्, a fruit of the tree, Emblic Myrobalan.
भद्दसिरी vi. 102 श्रीखण्डम्, sandal-wood. [f. भद्रश्री]
भद्दाकरी vi. 102 प्रलम्बः hanging down, pendulous.
भमभ्हो vi. 101 आवर्तः, a whirlpool.
भमसो, a variant of the foll. q. v.
भमासो vi. 101 इक्षुसदृशतृणम्, a kind of grass resembling sugar-cane. भमसो इति धनपालः.
भंभलं vi. 110 अप्रियम्, an unfriendly act.
भंभलो vi. 110 मूर्खः, a fool.
भंभा vi. 100 तूर्यविशेषः, a kind of drum
भंभी vi. 99 असती, an unchaste woman.
भयवग्गामो vi. 102 मोढेरकम्, name of a place.

भरोच्छयं vi. 102 तालफलम्, the fruit of the palmyra tree, Borassus flabelliformis. [f. भार-उच्छ्रय]

भलंनं vi. 101 प्रस्खलत्, stumbling, staggering.

भल्लुंकी vi. 101 शिवा, a jackal.

भल्लू vi. 99 ऋक्षः, a bear [f. भल्लुक, भल्ल]

भव्वो vi. 100 भागिनेयः, a sister's son. [f. भव्य]

भसुआ vi. 101 शिवा, a jackal [f. भष्-उक]

भाइल्लो vi 104 हालिकः, a ploughman, cultivator.

भाउअं vi. 103 आषाढे गौर्या उत्सवविशेषः a festival to Gauri in the month of Asādha (June–July)

भाउज्जा vi 103 भ्रातृजाया, a brother's wife [f. भ्रातृजाया]

भाओ vi. 102 ज्येष्ठभगिनीपतिः, an elder sister's husband. [f. Dr. bāva or bhāva; भाव]

भायलो vi. 104 जात्यतुरंगमः, a horse of good race.

भावइआ vi. 104 धार्मिकगृहिणी, a virtuous housewife.

भाविअं vi. 103 गृहीतम्, taken, caught [f. भावित]

भासलं vi. 103 दीप्तम्, glowing, illuminated. [f भास]

भासिअं vi. 104 दत्तम्. given.

भासुंढी vi. 103 निःसरणम्, going, departing.

भिंगं vi. 104 कृष्णम्, black. [f. भृङ्ग or भिङ्ग itself.]

भिंगारी vi. 105 चीरी, a cricket मशक इत्यन्ये, a mosquito [f. भृङ्गारी]

भित्तं vi. 110 द्वारम्, a door गृहम्, a house. [ts.]

भित्तरं vi. 105 द्वारम्, a door.

भित्तिरुवं vi. 105 टङ्कच्छिन्नम्, cut with a chisel or axe

भिसंतं vi. 105. अनर्थः, evil, misfortune.

भिसिआ vi. 105 वृसी a mat or cushion of grass, the seat of an ascetic [f. वृषी !]

भुअं vi. 106 भूर्जम्, the birch-bark.

भुक्कणो vi. 110 श्वा, a dog. मद्यादिमानम्; a measuring cup for wine etc. [f. बुक्कन]

भुक्खा vi. 106 क्षुत् hunger. [f. बुभुक्षा]

भुंडीरो vi. 106 सूकरः, a pig.

भुंडो vi. 106 सूकरः, a pig.

भुत्तुणो vi. 106 भृत्यः, a servant. ओत्संयोगे इति भोत्तुणो इत्यपि. [f. भुज् !]

भुरुकुंडिअं, variant of भुरुहुंडिअं, q. v.

भुरुंडिआ vi 101 शिवा, a jackal

भुरुहुंडिअं vi. 106 उद्धूलितम्, sprinkled with dust. भुरुकुंडिअं इत्यन्ये.

भूअण्णो vi. 107 कृष्टे खले यज्ञः, a sacrifice in ploughed field.

भूओ vi. 107 यन्त्रवाहः, one who bears or controls a machine.

भूमिपिसाओ vi. 107 तालः, a palmyra tree. [f. भूमिपिशाच]

भेज्जलओ vi. 107 भीरुः, timid. [f. भी]

भेज्जो vi. 107 भीरुः, timid [f. भी]

भेड़ो vi. 107 भीरुः, timid.

भेरुंडो vi. 108 चित्रकः, a tiger.

भेलओ, a variant of the foll. q. v.

भेली vi. 110 आज्ञा, an order. बेडा, a boat. चेटी, a female servant. बेडायां भेलओ इत्यपि केचित्.

भोइओ vi. 108 ग्रामप्रधानम्, the headman of a village. [f. भोगिक or भोगी]

भोओ vi. 108 भाटिः, wages, hire.

भोत्तुणो, a variant of भुत्तुणो. q. v.

भोरुड़ो vi. 108 भारुण्डपक्षी, a fabulous bird with two heads. [f. भेरंड !]

मोहयं vi. 108 प्रबन्धप्रवृत्तं पाथेयम्, provisions for a journey.

म

मआई vi. 115 शिरोमाला, a garland for the head.

मइअं vi. 114 भर्त्सितम्, reproached, abused.

मइमोहणी vi. 113 सुरा, liquor. (Tr. मइमोहिणी) [f. मतिमोहनी]

मइलो vi. 142 कलकलः, a confused noise, गततेजाः, devoid of lustre [f. मलित; मलिन]

मइहरो vi. 121 ग्रामप्रवरः, the headman of a village. मेहरो इत्यन्ये [f. मतिहर]

मई vi. 113 सुरा, liquor. [f. मति cf. मइमोहणी]

मउअं vi. 114 दीनम्, poor, miserable.

मउडी vi. 117 जूटः, the mass of matted hair. [f. मकुट or मुकुट]

मउंदो vi. 118 अपामार्गः, Achyranthes Aspera; a kind of plant.

मउरो vi 118 अपामार्गः, a kind of plant, Achyranthes Aspera.

मउली vi. 115 हृदयरसोच्छलनम्, disturbance or upsetting of the heart.

मऊ vi. 113 पर्वतः, a mountain.

मक्कडबंधं vi. 127 शृङ्खलारूपं ग्रीवाभरणं सव्यापसव्यं यज्ञोपवीताकारम्, a chain ornament worn across (like the sacred thread) over the left and under the right shoulder.

मक्कोडा vi. 142 ऊर्णापिपीलिका, a spider.

मक्कोडो vi. 142 यन्त्रगुम्फनार्थं राशिः, a heap for stringing together by a machine.

मग्गणिरो vi. 124 अनुगमनशीलः, addicted to follow (others).

मग्गो vi. 111 पश्चात्, afterwards. [f. मार्गतः]

मंखो vi. 112 अण्डः, an egg.

मंगलं vi. 118 सदृशम्, similar, resembling.

मंगलसज्जं vi. 126 बीजवापयोग्यं क्षेत्रम्, a field ready for sowing seeds.

मंगुलं vi. 145 अनिष्टम्, disliked, unwelcome. पापम्, sin. मंगुलो चौर इत्यन्ये, a thief.

मंगुलो cf. the prec.

मंगुसो vi. 118 नकुलः, a mungoose, an ichneumon. [f. Dr. mungisa]

मच्चं vi. 111 मलः, dirt, impurity.

मज्जा vi. 113 मर्यादा, boundary, limit. [f. मर्यादा]

मज्जिअं vi. 144 अवलोकितम्, looked at. पीतम्, drunk. [f. मार्जित, Tel. majjiga]

मज्जोक्कं vi. 118 नवयम्, fresh, new.

मज्झआरं vi. 121 मध्यम्, middle [f. मध्य.]

मज्झओ vi. 115 नापितः, a barber.

मज्झंतिअं vi. 124 मध्यंदिनम्, the noon. [f. मध्यंदिन !]

मज्झिमगंडं vi. 125 उदरम्, the belly [f. मध्यमगण्ड or °काण्ड]

मंचो vi. 111 बन्धः, a bond, fetter. मंठो बन्ध इति केचित्पठन्ति.

मंजिआ a variant of मंजुआ. q. v.

मंजीरं vi. 116 शृङ्खलकम्, a chain, fetter

मंजुआ vi. 116 तुलसी the Tulasī plant, Ocynum Sanctum. मंजिआ इत्यन्ये. [f. मञ्जुक]

मडुहिअं vi 146 परिणीतायाः कोपः, the anger of a married woman कलुषम्, muddy, turbid अश्रु tear.

मट्टो vi. 112 शृङ्गहीनः, hornless. [f. Tam. moṭṭai]

मड्डो vi. 112 अलसः, lazy [f. मृज्-त, or Dr. maḍḍi]

मडओ vi. 115 आरामः, a garden [a variant of मयडो]

मडप्फरं vi 120 गर्वः, pride [Hc. Gr. ii. 174 calls it a भाषाशब्द) [f. मद्स्फुर]

मडवोज्झा vi. 122 शिबिका, a palanquin [f. मृत-वह् !]

मडहं vi. 117 लघु, small.

मडहरो vi. 120 गर्वः, pride.

मडिआ vi. 114 समाहता, struck

मडुवइअं vi. 146 हतम्, killed तीक्ष्णम्, sharp.

मडो vi. 141 कण्ठः, the neck. मृतः, dead. [f. Tel. meḍa and मृत]

मड्डा vi. 140 बलात्कारः, violence, force आज्ञा, an order. [f. मृद्]

मणिणायहरं vi. 128 समुद्रः, the ocean. [f. मणिनागगृह]

मणिरइआ vi. 126 कटीसूत्रम्, a waistband [f. मणिरचित]

मंठो vi. 111 शठः, a rogue, knave. बन्ध इति केचित्, a bond, fetter

मंडलो vi 114 श्वा, a dog. [ts.]

मंडिलो vi. 117 अपूपः, a small round cake. [f. मंडिल]

मंडी vi. 111 पिधानिका, a lid, cover. [f. Tel. manḍi-ga]

मत्तवालो vi. 122 मत्तः, intoxicated, mad [f. मत्तवालः]

मत्तली vi. 113 बलात्कारः, violence, force.

मत्तालंबो vi. 123 मत्तवारणः, a wild elephant.

मंतक्खं vi. 141 लज्जा, shame. दुःखम्, sorrow.

मंती vi. 111 विवाहगणकः, an astrologer who fixes days for marriages [f. मन्त्री !]

मंतुआ vi. 116 लज्जा, shame.

मंतेल्ली vi. 119 सारिका, a kind of bird, Turdus Salica and Gracula religiosa.

मंथरं vi. 145 बहु, much कुसुम्भम्, safflower. कुटिलम्, crooked.

मंदीरं vi. 141 शृङ्खलम्, a chain, fetter मन्थानः, a churning-stick

मंधाओ vi. 119 आढ्यः, wealthy.

मम्मक्का vi. 143 उत्कण्ठा, longing, anxiety. गर्वः, pride. [f. मर्म]

मम्मणिआ vi. 123 नीलमक्षिका, a blue fly.

मम्मणो vi. 141 मदनः, Cupid, the god of love. रोषः, anger. [f. मन्मन]

मम्मी vi. 112 मातुलानी, the wife of the maternal uncle.

मयडो vi. 115 आरामः, a garden [a variant of मडओ]

मयणसलाया vi. 119 सारिका, a kind of bird, Turdus Salica and Gracula religiosa. [f. मदनशलाका]

मयणिवासो vi. 126 कन्दर्पः, Cupid, the god of love. [f. मदनिवास]

मयरंदो vi. 123 कुसुमरजः, the pollen of a flower. [f. मकरन्द !]

मयलपुत्ती vi. 125 रजस्वला, a woman during her courses. [f. मलिनपुत्री]

मयाली vi. 116 निद्राकरी लता, a kind of creeper.

मरट्टो vi. 120 गर्वः. pride. [f. मद्-वर्त !]

मराली vi. 142 सारसी, the Indian crane, Ardea sibirica. दूती, a female messenger. सखी, a female friend. [ts.]

मरालो vi. 112 अलसः, lazy. हंस इति सातवाहनः, a swan, goose [f. मराल]

मल्लो vi. 114 भूतम् । पिशाचादि, a demon, fiend.

मरो vi. 140 मशकः, a mosquito. उलूकः, an owl.

मलओ vi. 144 गिर्येकदेशः, a part of a hill. उपवनम्, a garden. [f. Tam. malai]

मलंपिओ vi. 121 गर्वी, proud, haughty.

मलवट्टी vi. 124 तरुणी, a young woman.

मलहरी vi. 120 तुमुलः, a ṭumult.

मलिअं vi. 144 लघुक्षेत्रम्, a small field. कुण्डम्, a jar, water-pot.

मलो vi. 111 स्वेदः, sweat. [ts.]

मल्लयं vi. 145 अपूपभेदः, a kind of round cake. शरावम्, a shallow dish, platter. कुसुम्भरकम्, coloured red with safflower. चषकः, a drinking vessel.

मल्लाणी vi. 112 मातुलानी, the wife of the maternal uncle. [f. मातुलानी]

मल्हणं vi. 119 लीला, sport, play.

मसिणं vi. 118 रम्यम्, beautiful. [f. मसृण]

महअरो vi. 123 गह्वरपतिः, the lord of the forest or cave.

महंगो vi. 117 उष्ट्रः, a camel. [f. महाङ्ग]

महणं vi. 114 पितुर्गृहम्, the father's house.

महत्थारं vi. 125 भाण्डम्, a pot. भोजनमिति सातवाहनः, eating food, food.

महरो vi. 113 असमर्थः, weak, incompetent.

महल्लो vi. 143 वृद्धः, old, aged. निवहः, a multitude, collection. पृथुलः, wide large. मुखरः, talkative. जलधिः, the ocean. [f. महत्]

महाणडो vi. 121 रुद्रः, the god Rudra.

महाबिलं vi. 121 व्योम, the sky.

महायच्चो vi. 119 आढ्यः, rich, wealthy.

महालक्खो vi. 121 तरुणः, a youth. [f. महालक्ष्य ?]

महालवक्खो vi. 127 भाद्रपदे श्राद्धपक्षः, the second or dark fortnight of Bhādrapada (August–September) in which Śrāddhas are performed to the dead relatives. [f. महालयपक्ष]

महाली vi 116 जारः, a man of loose character.

महावल्ली vi. 122 नलिनी the lotus plant. [ts.]

महासउणो vi. 127 उलूकः, an owl. [f. महाशकुन]

महासद्धा vi. 120 शिवा, a jackal.

महिसंदो vi. 120 शिग्रुतरुः, a kind of tree, Morunga guilandina.

महिसिक्कं vi. 124 महिषीसमूहः, a herd of she-buffaloes. [f. महिषी]

महुओ vi. 144 श्रीवद्राख्यः पक्षी । श्रीरिति वदति वाश्यते स श्रीवदः, a kind of bird which cries Sri, Sri मागधः, a bard

महुमुहो vi. 122 पिशुनः, a back-biter, wicked person. [f. मधुमुख]

महुरालिअं vi. 125 परिचितम् familiar, acquainted with.

महेड्डो vi. 119 पङ्कः, mud.

माअलिआ vi. 131 मातृष्वसा, mother's sister [f. मातृ ?]

माइंदा vi. 129 आमलकी, a kind of tree, Emblic Myrobalan. [f. माकन्दी]

माइली vi. 129 मृदुः, soft, delicate.

माई vi. 128 रोमशः, hairy [f. Tam. mayir or maśir ?]

माउआ vi. 147 सखी, a female friend. दुर्गा, the wife of Śiva. [f. मातृका]

माउच्छो vi. 129 मृदुः, soft, delicate.

माडिअं vi. 128 गृहम्, a house [f. Can. māḍi, Tam. māḍam]

माणंसी vi. 147 मायावी, deceitful. चन्द्रवधूः, the wife of the moon. [f. मनस्वि]

माणिअं vi. 130 अनुभूतम्, experienced [f. मानित]

मादलिआ vi 131 माता, the mother [f. मातृ ?]

मामाई vi. 129 अभयप्रदानम् giving a promise of protection. अट्टविक्रमार्त् मामीसिअं इत्यपि. [f मा–भी.]

मार्मासिअं, a variant of the prec. q. v.

मामा vi. 112 मातुलानी, the maternal uncle's wife. [f. Dr. māmā]

मामी vi. 112 मातुलानी, maternal uncle's wife. [f. Dr. (am–) māmi]

मायंदो vi. 128 आम्रः the mango tree [f. माकंद Cf. Hc. Gr. ii. 174 माकन्दशब्दः संस्कृतेपीत्यन्ये]

मायंदी vi. 129 श्वेतपटा प्रव्रजिता, a female mendicant wearing white garments.

मारिलग्गा vi. 131 कुत्सिता, contemptible, mean.

माला vi. 128 ज्योत्स्ना, moonlight.

मालाकुंकुमं vi. 132 प्रधानकुङ्कुमम्, the chief saffron paint.

मालूरो vi. 130 कपित्थः, the woodapple tree Feronia elephantum [ts.]

मालो vi. 146 आरामः, a garden. मञ्जुः, charming. मञ्चः, a bedstead, a scaffold.

मासिओ vi. 122 पिशुनः, a back–biter, wicked person.

मासुरी vi. 130 श्मश्रु, the beard. [f. Tam. maśir; Hc. Gr. ii. 86 श्मश्रु = मासु].

माहं vi. 128 कुन्दकुसुमम्, the flower of a kind of Jasmine.

माहारयणं vi. 132 वस्त्रम्, a garment. वस्त्रविशेष इत्यन्ये, a particular kind of cloth.

माहिलो vi. 130 महिषीपालः, a keeper of she–buffaloes.

माहिवाओ vi. 131 शिशिरवातः, cold wind [f. माघवात]

माहुरं vi. 130 शाकम्, a vegetable.

मिणायं vi. 113 बलात्कारः, violence, force.

मिम्मलो vi. 126 कन्दर्पः, Cupid, the god of love.

मिसिवओ vi. 132 ज्येष्ठः, an elder.

मिरिआ vi. 132 कुटी, a cottage

मिहिआ vi. 132 मेघसमूहः, a group of clouds.

मीसं vi. 133 समकालम्, at the same time

मुअंगी vi. 134 कीटिका, a small worm

मुआइणी vi. 135 डुम्बी, a woman of the lowest caste, a chaṇḍāli. [f. मृगादिनी]

मुक्कयं vi. 135 यासौ वोढुं प्रकृता तद्वर्जितानामन्यासां निमन्त्रितानां वधूनां विवाहः, the marriage of girls invited for the marriage of another girl

मुक्कलं vi. 147 उचितम्, fit, proper स्वैरम् as one likes, self–willed.

मुक्कंडी vi. 117 जूटः, the mass of matted hair.

मुक्कुरुडो vi. 136 राशिः, a heap, collection

मुग्गसो vi. 118 नकुलः, mongoose [cf. मंगुसो]

मुग्गुस् vi. 118 नकुलः, a mongoose. [a variant of the prec.]

मुग्गुरुडो vi. 136 राशिः, a heap, collection. [a variant of मुक्कुरुडो]

मुहिक्का vi. 134 हिक्का, hiccough.

मुणी vi. 133 अस्तिद्रुमः, a kind of plant, Sesbana (or Æschynomene) Grandiflora.

मुंडा vi. 133 मृगी, a female deer

मुंडी vi. 133 नीरङ्गी, a veil.

मुद्दी vi. 133 चुम्बितम्, a kiss. [f. Tel. muddu.]

मुम्मो vi. 133 गृहमध्ये तिर्यग्दारु, the beam of a house.

मुम्मुरो vi. 147 करीषम् dry cowdung करीषाग्निः, fire of dry cowdung.

मुसई vi. 135 असती an unchaste woman
मुरिअं vi. 135 त्रुटितम्, broken
मुरुमुंडो vi. 117 जूटः, the mass of matted hair.
मुरुमुरिअं vi. 136 रणरणकः, Cupid, the god of love.
मुलासिओ vi. 135 स्फुलिङ्गः, a spark of fire.
मुसइ vi. 134 मनस आकुलता, agitation of mind.
मुहल्वडी vi. 136 मुखेन पतनम्, falling on the face. [f. मुख-!]
मुहरोमराई vi. 136 भ्रूः, the brow [f. मुखरोमराजि]
मुहलं vi. 134 मुखम्, the face [f. मुख]
मुहिअं vi. 134 एवमेवकरणम्, doing just so. मुहिआ अन्येषाम्.
मुहिआ, a variant of the prec.
मूअलो vi. 137 मूकः, a mute. [f. मूक]
मूअल्लो vi. 137 मूकः, a mute [a variant of the prec. q. v.]
मूसरि vi. 137 भग्नः, broken
मूसली vi. 137 उपचितः, collected, gathered. [Tr. f. मांसल]
मूसा vi. 137 लघुद्वारम्, a small door.
मूसाअं vi. 137 लघुद्वारम्, a small door [a variant of the prec.]
मेअज्जं vi. 138 धान्यम्, grain, corn.
मेअरो vi. 138 असहनः, jealous, envious.
मेइंभो vi. 139 मृगतन्तुः, a doe-snare [f. मृगदम्भ]
मेडो vi. 138 वणिक्सहायः, one who helps a merchant.
मेंठी vi. 138 मेंठी, an elephant-keeper's wife.
मेंठो vi. 138 हस्तिपकः, an elephant-keeper or driver.
मेंढो a variant of मेंठो q. v.
मेरा vi. 113 मर्यादा, boundary, limit. [from Tel mēra; (or मर्या; मर्यादा !)]
मेली vi. 138 संहतिः, union, meeting. [f. मेल or मेला]
मेहच्छीरं vi. 139 जलम्, water. [f. मेघक्षीर]
मेहरो, a variant of महहरो, q. v.
मेहुणओ cf. the foll.
मेहुणिआ vi. 148 पत्न्या भगिनी, a wife's sister. मातुलात्मजा, a maternal uncle's daughter. मेहुणओ पितृष्वसृसुत इति लिङ्गपरिणामेन व्याख्येयम्, paternal aunt's son. [f. मैथुन]
मोओ vi. 148 अधिगतः, obtained, reached. चिर्भिटादीनां बीजकोशः, the seed-vessel of cucumbers.
मोकणिआ vi. 140 असितं पद्मोदरम्, the pericarp of a coloured lotus.
मोग्गरो vi. 139 मुकुलम्, a bud. [f. Dr. mogga and Tel. mogaḍa]
मोचं vi. 139 अर्धजङ्घा, a tall-boot.
मोडो vi. 117 जूटः, the mass of matted hair.
मोरत्तओ vi. 140 श्वपचः । चण्डाल इत्यन्ये, a man of a very low caste; a Chaṇḍāla.
मोरो vi. 140 श्वपचः, a man of a very low caste.

र

रइगेलं vii. 3 अभिलषितम्, desired. रइगेली रतितृष्णेति केचित्, thirst for sexual enjoyment. [f. रति]
रइगेल्ली cf. the prec.
रइलक्कं vii. 13 रतिसंयोगः, sexual intercourse. जघनम्, the buttocks [f. रतिलक्ष्य]
रग्गयं vii. 3 कौसुम्भवस्त्रम्, a cloth dyed with safflower.

रंगं vii. 1 त्रपु, tin. [ts.]

रच्छामओ vii. 4 श्वा, a dog. [f. रथ्यामय]

रंजणं, a variant of the foll. q. v.

रंजणो vii. 3 घटः, a pot. रंजणं कुण्डमिति केचित्, a basin or bowl.

रंडुअं vii. 3 रज्जुः a cord.

रत्तक्खरं vii. 4 सीधु, spirit distilled from molasses.

रत्तच्छो vii. 13 हंसः, a swan, goose. व्याघ्रः, a tiger. [f. रक्ताक्ष]

रत्तयं vii. 3 बन्धूकम्, a flower of the Bandhūka tree.

रत्ती vii. 1 आज्ञा, an order.

रत्तीओ vii. 2 नापितः, a barber.

रड्ढी vii. 2 प्रधानम्, chief, best. [f. Dr. reḍḍi ?]

रक्कडिआ vii. 4 गोधा, the alligator.

रप्फो vii. 1 वल्मीकः, an anthill

रंभो vii. 1 अन्दोलनफलकम्, a swinging plank or board.

रयणिद्धयं vii. 4 कुमुदम्, the white water-lily [f. रजनीध्वज]

रयवली vii. 3 शिशुत्वम्, childhood.

रल्ला vii. 1 प्रियङ्गवः, a kind of creeper.

रवओ vii. 3 मन्थानः, a churning stick.

रसद्दं vii. 2 चुल्लीमूलम्, the base of the fireplace.

रसाऊ vii. 2 भ्रमरः, the large black bee. रसाअशब्दोऽप्यमित्यन्ये [f. रसाद्]

रसाओ, a variant of the prec. q. v.

रसाला vii. 2 मार्जिता, curds with sugar and spices.

राअला vii 1 प्रियङ्गवः, a kind of creeper

राओ vii. 4 चटकः, a sparrow.

राढी vii. 4 संग्रामः, a fight. [f. राटि]

रायगई vii. 5 जलौकाः, a leech.

रायंबू vii. 14 वेतसद्रुमः the ratan, cane. शरभः, a fabulous animal said to have eight legs and to be stronger than a lion.

राला vii. 1 प्रियङ्गवः, a kind of creeper.

राविअं vii. 5 आस्वादितम्, tasted, enjoyed.

राहो vii. 13 दयितः, beloved, dear. निरन्तरः, uninterrupted शोभितः, adorned, graced. सनाथः, possessed of a protector. पलितः, grey.

रिक्कं vii. 6 स्तोकम्, little, small.

रिक्किअं vii. 7 श्रटितम्, dejected, weary.

रिक्खणं vii. 14 उपलम्भः, acquisition. कथनम्, narration. इत एति रेक्खणं इत्यपि.

रिक्खो vii. 6 वृद्धः, aged, old. वयः परिणाम इति केचित, old age.

रिग्गो vii. 5 प्रवेशः, entrance.

रिंगिअं vii. 6 भ्रमणम्, turning round.

रिच्छमल्लो vii. 7 ऋक्षः, a bear [f. ऋक्ष + मल्ल]

रिच्छो vii. 6 वृद्धः, aged, old.

रिंछोली vii. 7 पङ्क्तिः, a row, line. [f. ऋक्षालि]

रिट्ठो vii. 6 काकः, a crow. [f. अरिष्ट]

रिंडी vii. 5 कन्थाप्राया, an old or patched garment.

रित्तुडिअं vii. 8 शातितम्, destroyed.

रिद्धं vii. 6 पक्वम्, ripe, cooked

रिद्धी vii. 6 समूहः, collection. [f. ऋद्धि !]

रिप्पं vii. 5 पृष्ठम्, the back, hinder part.

रिमिणो vii. 7 रोदनशीलः, addicted to weeping [f. रुद्]

रिरिअं vii. 7 लीनम्, hid, concealed.

रीढं vii. 8 अवगणनम्, contempt, censure.

रुअरुइआ vii. 8 उत्कण्ठा, longing, anxiety. [f. रुङरुहिका]

रुंचणी vii. 8 घरट्टी, a grinding stone.

रुंडअं vii. 8 सफलम्, fruitful, successful.

रुंडो vii. 8 आक्षिकः। कितव इत्यर्थः, one who plays at dice, a gambler.

रुंद्रो vii. 14 विपुलः, wide, extensive मुखरः, talkative.

रूअं vii. 9 तूलम्, cotton.

रूवमिणी vii. 9 रूपवती, a beautiful woman (Tr. रुक्मिणी, which appears to be the correct reading) [f. रूप]

रूवी vii. 9 अर्कद्रुमः, a kind of tree, Calatropis gigantea.

रेअविअं vii. 11 क्षणाकृतम्, momentary, transcient. [Hc Gr. iv. 91 रेअविअं = मुक्तम्]

रेक्खणं, a variant of रिक्खणं, q. v.

रेंकिअं vii. 14 आक्षिप्तम्, thrown down. लीनम्, hid, concealed. व्रीडितम्, put to shame.

रेणी vii. 9 पङ्कः, mud. [f. रेणु ?]

रेवईओ vii. 10 मातरः, mothers.

रेवज्जिअं vii. 10 उपालब्धम्, censured.

रेवयं vii. 9 प्रणामः, prostration.

रेवलिआ vii. 10 वालुकावर्तः, a place filled with sand.

रेसणी vii. 15 अक्षिनिकोचः, contraction of the eye. करोटिकास्यं कांस्यभाजनम्, a serving cup made of bronze.

रेसिअं vii. 9 छिन्नम्, broken, cut.

रेहिअं vii. 10 छिन्नपुच्छम्, with tail cut off.

रोअणिआ vii. 12 डाकिनी, a kind of female demon.

रोक्कणिओ a variant of the foll.

रोक्कणी vii. 16 शृङ्गी, horned. नृशंसः, cruel.

रोघसो vii. 11 रङ्कः, beggar, wretch.

रोंकणो vii. 11 रङ्कः, a beggar, wretch.

रोज्झो vii. 12 ऋश्यः, a white-footed antelope.

रोट्टं vii. 11 तन्दुलपिष्टम्, rice flour. [f. रुच्य ?]

रोडं vii. 11 गृहप्रमाणम्, the size of the house, the whole length of the house.

रोडी vii. 15 इच्छा, desire शिबिका, a litter for the wounded.

रोद्दं vii. 15 कूणिताक्षम्, with eyes closed मलः, dirt, filth.

रोमराई vii. 12 जघनम्, the buttocks [f. रोमराजि]

रोमलयासयं vii. 12 उदरम्, the belly.

रोमूसलं vii. 12 जघनम्, the buttocks. [f. रोम]

रोरो vii. 11 रङ्कः, a beggar, wretch. [f. रु]

रोलंबो vii. 2 भ्रमरः, a large black bee [Hc. ts.]

रोलो vii. 15 कलहः, a quarrel. रवः, noise [f. रु]

रोहिओ vii. 12 ऋश्यः, a white-footed antelope.

रोहो vii. 16 प्रमाणम्, size, measure. नमनम्, salutation.

ल

लइअं vii. 18 परिहितम्, worn. अङ्गे पिनद्धमित्यन्ये, put on or attached to the body.

लइअल्लो vii. 19 वृषभः, a bull.

लइणी vii. 18 लता, a creeper.

लक्कुडं vii. 19 लकुटः, a club, cudgel. [f. लकुट]

लक्खं vii. 17 कायः, the body.

लग्गं vii. 17 चिह्नम्, a sign, mark अघटमानमित्यन्ये, impossible, cannot be effected.

लचयं vii. 17. गण्डूत्संज्ञं तृणम्, a kind of grass (लवयं appears to be the correct reading cf. Dp. Pl. 256)

लंचो vii. 17 कुक्कुटः, a cock.

लट्टयं vii. 17 कुसुम्भम्, safflower.

लड्डो vii. 26 अन्यासक्तः, attached to another (woman) मनोहरः, lovely, charming. प्रियंवदः, speaking sweetly.

लडह vii. 17 रम्यम्, pleasing, agreeable. लडहो विदग्ध इत्यन्ये, a wise or learned man. [Tr. f. लस्]

लडहक्खमिअं vii. 20 विघटितम्, separated.

लडहो a variant of लडह q. v.

लंपिक्खो vii. 19 चौरः, a thief.

लंबा vii. 26 केशाः, hair. [f. लम्ब्]

लंबाली vii. 19 पुष्पभेदः, a kind of flower.

लंबो vii. 26 गोवाटः, a cowpen.

लयं vii. 16 नवदंपत्योः परस्परं नामग्रहणोत्सवः, the festivity of the newly married couple giving out the names of each other.

लयणं vii. 27 तनु, small. मृदु, soft. वल्ली, a creeper. [Tr. f. लता]

लयापुरिसो vii. 20 यत्र पद्मकरा वधूर्लिख्यते, wherein a woman with a lotus in hand is drawn. [f. लतापुरुष]

लहं vii. 26 सस्पृहम्, eagerly न्यूनम्, less, in a less degree.

ललक्कं vii. 18 भीमम्, terrible [Hc. Gr. ii. 174 calls it a भाषाशब्द]

ललई vii. 18 कामः, love or desire of sensual enjoyments. [f. लस्]

लसकं vii. 18 तरुक्षीरम्, the juice of trees.

लसुअं vii. 18 तैलम्, oil.

लहुअवडो vii 20 न्यग्रोधः, the Indian fig tree, Ficus indica.

लाइअं vii. 27 भूषा, an ornament. गृहीतम्, taken, caught hold of चर्मार्धम्, half of a skin.

लाइल्लो vii. 19 वृषभः, a bull [a variant of लइअल्लो]

लामा vii. 21 डाकिनी, a kind of female demon.

लालंपिअं vii. 27 प्रवालम्, a sprout, coral. खलीनम्, the bit of a bridle. आक्रन्दितम्, weeping [f. लप्]

लालसं vii. 21 मृदु, soft. इच्छेत्यन्ये, a wish or desire. [ts.]

लावंजं vii. 21 उशीरम्, the root of a fragrant grass, Andropogon muricatum.

लासयविहओ vii. 21 मयूरः, a peacock [f. लासकविहग]

लाहणं vii. 21 भोज्यभेदः, a kind of food.

लिक्कं, a variant of the foll. q. v.

लिक्खा vii. 21 तनुस्रोतः, a small stream. लिक्कं इत्यन्ये.

लिक्किअं vii. 28 आक्षिप्तम्, cast or thrown down. लीनम्, concealed.

लिंको vii. 22 बालः, a boy.

लिट्टिअं vii. 22 चाटु, pleasing, agreeable (words).

लित्ती vii. 22 खड्गादीनां दोषः, a defect in a sword, etc.

लिसयं vii. 22 तनूकृतम्, lessened.

लिहिओ vii. 28 तनुः, the body. सुप्तः, slept.

लीलो vii. 23 यज्ञः, a sacrifice.

लीवो vii. 22 बालः, a boy.

लुअं vii. 23 लूनम्, cut off. [f. लू]

लुग्गं vii. 23 भग्नम्, broken.

लुंकणी vii 24 लयनम्, rest, repose.

लुंको vii. 23 सुप्तः, slept. उत ओलि लोंको इति च.

लुंताओ vii. 23 निर्णयः, decision, settlement.

लुंवो vii. 23 नियमः, a rule, law.

लुंबी vii. 28 स्तबकः, a cluster लता, a creeper.

लुरणी vii. 24 वाद्यविशेषः, a kind of musical instrument.
लूआ vii. 24 मृगतृष्णा, mirage.
लेडुओ vii. 24 लोष्टः, a clod, a lump of earth [f. लेष्ट]
लेडुक्को vii. 29 लम्पटः, covetous, greedy. लोष्टः, a clod, a lump of earth.
लेविअं vii. 25 स्मरणम्, remembrance.
लेडुक्को vii. 24 लोष्टः, a clod, a lump of earth. [f. लेष्ट]
लेसो vii. 28 लिखितम्, written, drawn. आश्वस्तः, consoled. निद्रा, sleep. निःशब्दः silence [f. लष् !]
लेहडो vii. 25 लम्पटः, greedy, covetous.
लेडुडो vii. 24 लोष्टः, a clod, a lump of earth.
लोंको a variant of लुंको, q. v.
लोट्टिओ vii. 25 उपविष्टः, seated.
लोडो vii. 29 स्मृतः, remembered शयितः, sleeping, asleep.
लोलंटिअं vii. 22 चाटु, pleasing, agreeable (words)
लोलुंचाविअं vii 25 रचिततृष्णम्, having a desire for, desirous of.
लोहिलो vii. 25 लम्पटः, greedy, covetous.

व

वइओ vii. 34 पीतः, drunk.
वइरोअणो vii. 51 बुद्धः, the Buddha [f. वैरोचन]
वइरोडो vii. 42 जारः, an adulterer [f. पति-रोट]
वइयलओ vii. 51 दुन्दुभसर्पः, a kind of water-snake.
वइवेला vii. 31 सीमा, boundary. [f. वेला]
वउलिअं vii. 44 शूलप्रोतं मांसम्, a piece of flesh roasted on a rod.
वऊ vii. 30 लावण्यम्, loveliness, charm.
वओ vii. 29 गृध्रपक्षी, a vulture [f. वृक !]
वओवउत्थं vii. 50 विषुवत् । समरात्रिंदिवः काल इत्यर्थः, the equinox.
वओवत्थं vii. 50 विषुवत् । समरात्रिंदिवः काल इत्यर्थः, the equinox.
वंसप्फालं vii. 48 प्रकटम्, apparent, undisguised ऋज्वित्यन्ये, straight.
वंसी vii. 30 शिरसि माला, a garland on the head.
वंसो vii. 30 कलङ्कः, a stain, spot.
वक्कडं vii. 35 दुर्दिनम्, a cloudy day. निरन्तरवृष्टिरित्येके, incessant rain.
वक्कडबंधं vii 51 कर्णाभरणम्, an ear-ornament.
वक्कलयं vii. 46 पुरस्कृतम्, put in front or at the head.
वक्खारयं vii. 45 रतिगृहम्, a pleasure-house. अन्तःपुरमित्यन्ये, the harem.
वग्गंसिअं vii. 46 युद्धम्, a war, battle.
वग्गयं vii. 38 वार्त्ता, news.
वग्गेज्जो vii. 38 प्रचुरः, much, abundant.
वग्गोओ vii. 40 नकुलः, a mungoose, ichneumon.
वग्गोरमयं vii. 52 रूक्षम्, harsh, cruel.
वग्घाओ vii. 86 साहाय्यम्, help. विकसितः, opened, full blown.
वंको vii. 30 कलङ्कः, a stain, spot. [f. वक]
वंगं vii. 29 वृन्ताकम्, the egg-fruit. [f. Dr. vaṅga]
वंगच्छा vii. 39 प्रमथाः, the attendants on Çiva.
वंगेवड्ड vii. 42 सूकरः, a hog.
वच्छं vii. 30 पार्श्वम्, the side.
वच्छिउडो, a variant of the foll. q. v.
वच्छिमओ vii. 44 गर्भाशय्या, the uterus. वच्छिउडो गर्भाशय इत्यन्ये, the womb. [f. वत्समय]
वच्छीउत्तो vii. 47 नापितः, a barber. [f. वात्सीपुत्र]

वच्छीवो vii. 41 गोपः, a cowherd [f. वत्सीय]

वज्जरा vii. 37 नदी, a river.

वज्जा vii. 32 अधिकारः, authority.

वज्जिअं vii. 39 अवलोकितम्, seen.

वजरं vii. 41 नीवी, the knot of the lower garment.

वट्टमाणं vii. 87 अङ्गम्, the body, a limb of the body. गन्धद्रव्याधिवासभेदः, the scent of fragrant substances.

वट्टा vii. 31 पन्थाः, a path, road. [f. वृत्]

वट्टिअं vii. 34 अतिरिक्तम्, surpassed, excelled.

वट्टिं vii. 40 परकार्यम्, the work of others. [वट्टिय seems to be the correct reading) [f. Tel. vetti]

वडप्पं vii. 84 लतागहनम्, a bower of creepers निरन्तरवृष्टिः, incessant rain.

वडहो vii. 33 पक्षिभेदः, a kind of bird.

वडाली vii. 36 पङ्क्तिः, a row, line.

वडिसरं vii. 48 चुल्लीमूलम्, the bottom of the fire-place.

वडो vii. 82 द्वारैकदेशः, a part of a door. क्षेत्रम्, a field.

वड्डवासो vii. 47 मेघः, a cloud. केचिद्दो-ड्डवासमिमं पठन्ति.

वड्डुल्ली vii. 42 मालाकारः, a garland-maker.

वड्डो vii. 29 महान्, big, great. [f. Tel. oddu]

वड्डइओ vii. 44 चर्मकारः, a shoemaker, currier.

वड्डणमिरं vii. 51 पीनम्, fat, stout [f. वर्धन + मेर ?]

वड्डणसालो vii. 49 छिन्नपुच्छः, with the tail cut off, tailless.

वड्डवणं vii. 87 वस्त्राहरणम्, taking a cloth away. अभ्युदयावेदनम्, informing of good fortune or prosperity [f. वर्धापन]

वड्डाविअं vii. 45 समापितम्, completed. [f. prec.]

वड्डिआ vii 36 कूपतुला, a contrivance for raising water from a well, (in which a horizontal beam, from one end of which a bucket hangs, see-saws on a vertical post).

वणई vii. 38 वृक्षपङ्क्तिः, a row of trees [Tr. f. वनराजि]

वणद्धी vii. 38 गोवृन्दम्, a drove of cattle

वणपक्कसावओ vii. 52 शरभः, a fabulous animal, said to have eight legs and to be stronger than a lion. [f. वन + पक्कसावओ q. v.]

वणपो vii. 37 दवाग्निः, a forest conflagration. [f. वन – प ?]

वणसवाई vii. 52 कलकण्ठी, the female cuckoo. [f. वनश्वाची]

वणायं vii. 35 व्याधाकुलम्, agitated by a hunter.

वणारो vii. 37 दम्यो वत्सः, a young bullock requiring training.

वंठो vii. 83 अकृतविवाहः, unmarried. निःस्नेहः, unkind. खण्डः, a piece. गण्डः, the cheek. भृत्यः, a servant.

वंडुअं vii. 36 राज्यम्, a kingdom.

वंदो vii 29 बन्धः, a bond, fetter.

वण्णं vii. 83 अच्छम्, pure, clear. रक्तम्, red, blood.

वण्णयं vii. 37 श्रीखण्डम्, sandal-wood. विष्टातकचूर्णमित्यन्ये, scented powder.

वतू vii. 32 निवहः, a heap, collection.

वत्तड्डो vii. 85 सुन्दरः, handsome, lovely. बहुशिक्षितः, well-trained.

वत्तारो vii. 41 गर्वितः, proud.

वत्ती vii. 31 सीमा, boundary, limit.

वत्थउडो vii. 45 वस्त्राश्रयः, । वस्त्रनिर्मित आश्रय इत्यर्थः, a shelter made of cloth, a tent [f. वस्त्र-उटज]

वत्थी vii. 31 तापसानामुटजम्, a hermitage

वद्दिकलिअं vii. 50 वलितम्, moving or turning round.

वद्दलं vii. 35 दुर्दिनम्, a cloudy day.

वद्धयं vii. 36 प्रधानम् chief, important.

वद्धिओ vii. 37 षण्ढः, a eunuch.

वद्धी vii. 30 अवश्यकृत्यम्, to be nacessarily done.

वप्पिणो vii. 85 क्षेत्रम्, a field उषितः dwelt [f. वप्, वपि]

वप्पीओ vii. 33 चातकः, a bird supposed to live only on rain drops, Cuculus melanoleucus [a variant of चप्पीओ q. v.]

वप्पीडिअं vii 48 क्षेत्रम्, a field.

वप्पीहो vii. 40 स्तूपः । मृदादिकूट इत्यर्थः, a mound or heap of earth. Also a variant of बप्पीहो, q. v.

वप्पो vii. 83 तनुः, the body बलवान्, a strong person भूतगृहीतः, possessed by a devil.

वप्फाउलं, a variant of बप्फाउलं, q. v.

वब्भयं vii. 38 कमलोदरम्, the interior of a lotus.

वमालो, a variant of चमालो, q. v.

वंफिअं vii. 35 भुक्तम्, eaten [f. वप्सित]

वम्मीसरो vii. 42 कामः, Cupid, the god of love.

वम्हं vii. 31 वल्मीकम्, an ant-hill.

वम्हलं vii. 33 केसरम्, the filament of a lotus or any other plant. [prob. a variant of पम्हलो, q. v.]

वयडो vii. 35 वाटिका, a garden.

वयणं vii. 85 मन्दिरम्, an abode or dwelling. शय्या, a couch

वयरं vii. 34 चूर्णितम्, powdered.

वयली vii. 34 निद्राकरी लता, a kind of creeper.

वयलो vii. 84 विकसन्, opening. कलकलः, a confused noise.

वरइओ vii. 49 धान्यविशेषः, a kind of grain.

वरइत्तो vii. 44 अभिनववरः, a bridegroom. [f. वरइत्-क]

वरउप्फो vii. 47 मृतः, dead.

वरओ vii. 36 शालिभेदः । बोऽसावणुरिति प्रसिद्धः, a kind of grain.

वरडो vii 84 तैलाटी, a wasp. दंशभ्रमरः, a stinging bee.

वरंडो vii. 86 प्राकारः, a surrounding wall, rampart. कपोतपाली, an aviary. [ts.]

वरुअं, a variant of बरुअं, q. v.

वरेइत्थं vii 47 फलम्, use, profit, good.

वलअंगी vii. 43 वृतिमती, having a fence or enclosure.

वलग्गंगणी vii. 43 वृतिः, a fence or enclosure.

वलंगणिआ vii. 43 वृतिमती, having a fence or enclosure.

वलमयं vii. 48 शीघ्रम्, soon.

वलयं vii. 85 क्षेत्रम्, a field. गृहम्, a house.

वलयणी vii. 43 वृतिः, a fence or enclosure.

वलयबाहू vii. 52 चूडकाख्यं भुजाभरणम्, a bracelet [f. बाहुवलय]

वलवट्टी, a variant of चलवट्टी, q. v.

वलवाडी vii. 43 वृतिः, a fence, enclosure.

वलविअं vii. 48 शीघ्रम्, soon.

वलही vii. 32 कर्पासः, cotton.

वलिअं vii. 35 भुक्तम्, eaten.

वल्लिआ vii. 34 ज्या, the bow-string.

वलई vii. 36 गौः, a cow.

वड्डं vii. 86 अरण्यम्, a forest. महिषः, a buffalo क्षेत्रम्, a field. युवा, a youth. समीरः wind. निर्जलदेशः, a desert. वनम्, a wood.

वलरी vii. 32 केशः, the hair [ts.]

वलवायं, a variant of पल्लवायं, q. v.

वलाओ vii. 84 श्येनः, a hawk. नकुलः, a mungoose, ichneumon.

वल्लादयं vii. 45 आच्छादनम्, a covering.

वल्ली vii. 32 केशः, the hair. [f. वल्ली.]

वल्लो vii. 31 शिशुः, a child.

ववणी vii. 32 कर्पासः, cotton.

ववत्थंभो vii. 49 बलम्, strength.

ववसिअं vii. 42 बलात्कारः, violence, force.

ववहिओ vii. 41 मत्तः, intoxicated, mad.

वव्वाडो vii. 39 अर्थः, purpose, object.

वसमुद्दो vii. 49 काकः, a crow.

वसलं vii. 33 दीर्घम्, long.

वहडो vii. 37 दम्यो वत्सः, a young bullock requiring training.

वहोलो vii. 42 वातालो, a whirl-wind. वात्योनि यावत्, a storm.

वहुधारिणी vii. 50 नववधूः, a bride. [f. वधू]

वहुण्णी vii. 41 ज्येष्ठभार्या, the elder brother's wife. [f. Dr. vadina, madini or वधू, वधुनी]

वहुमासो vii. 46 यत्र पती रममाणो नवोढवधू-गृहाद्बहिर्न याति, the period of honey-moon (when the lover does not leave the bride's house)[f.वधू-मास !]

वहुरा vii. 40. शिवा, a jackal.

वहुव्वा vii. 40 कनिष्ठश्वश्रूः, the youngest mother-in-law; i. e. the wife of the youngest brother of the father-in-law. [Tr. f. वधू]

वहुहाडिणी vii. 50 वध्वा उपरि या परिणीयते, a second wife. [f. वधू.]

वहू vii. 31 चिविडा। गन्धद्रव्यविशेषः, a kind of fragrant substance.

वहो vii. 31 स्कन्धव्रणः, a wound on the shoulder. सामान्येन व्रण इत्यन्ये, a wound.

वहोला vii. 39 लघुजलप्रवाहः, a small stream of water.

वाउत्तो vii. 88 विटः, a voluptuary. जारः, an adulterer. वायउत्तो इत्यन्ये.

वाउल्ली, a variant of वाउल्लो, q. v.

वाउल्लो vii. 56 प्रलपनशीलः, talkative. [f. वाच्]

वाऊ vii. 53 इक्षुः, sugar-cane.

वाडंतरा vii. 58 कुटीरम्. a hut, cottage.

वाडिमो vii. 57 गण्डकमृगः, a rhinoceros.

वाडिल्लो vii. 56 कृमिः, a worm

वाडी vii. 43 वृतिः, a fence, enclosure. [f. वृति]

वाढी vii. 53 वणिक्सहायः, one who helps a merchant.

वाणओ vii. 54 वलयकारः, a maker of bracelets.

वाणवालो vii. 60 इन्द्रः, Indra, king of the gods.

वाणीरो vii. 56 जम्बूवृक्षः, the rose-apple tree, Eugenia jambu.

वामट्ठिओ, a compound formed by adding अस्थि to वाम. cf. वामो.

वामणिआ vii. 58 दीर्घकाष्ठवृतिः, a fence made of long poles.

वामणिओ vii. 59 नष्टप्रत्यादाता, one who receives what is lost.

वामरी vii. 54 सिंहः, a lion.

वामी vii. 53 स्त्री, a woman. [f. वामा or ts.]

वामो vii. 47 मृतः, dead. Hence वामट्ठिओ मृतास्थीनि, the bones of a dead person.

वायं vii. 53 गन्धः, smell. [f. वास !]

वायउत्तो, a variant of वाउत्तो, q. v.

वायडघडो vii. 61 दर्दुरकाख्यो वाद्यविशेषो भरते प्रसिद्धः, a kind of musical instrument.

वायणं vii. 57 भोज्योपायनम्, present of food. [उपायन]

वाबाडो vii. 56 शुकः, a parrot. [f. वाचाट]

वायारो vii. 56 शिशिरवातः, a cold wind.

वारसिआ vii. 60 मल्लिका, a kind of jasmine.

वारिओ vii. 47 नापितः, a barber.

वारिज्जो vii. 55 विवाहः, marriage. [f. वार्य or वृ]

वारुअं vii. 48 शीघ्रम्, soon.

वारो vii. 54 चषकः, a drinking vessel.

वालप्पं vii. 57 पुच्छम्, a tail. [f. वाल]

वालंकोसं vii. 60 कनकम्, gold.

वालवासो vii. 59 शिरआभरणम्, an ornament for the head.

वालिआकोसं vii. 60 कनकम्, gold.

वाली vii. 53 मुखमारुतापूरिततृणवाद्यम्, a wind instrument made of straw.

वावओ vii. 55 आयुक्तः, an agent or deputy.

वावड्यं vii. 58 विपरीतरतम्, inverted sexual intercourse. केचित्तु गपत्परिवर्तितमुखयोः स्त्रीपुंसयोर्मुखजघनकमाहुः, man and woman lying in opposite directions. [f. व्यावृत्तक]

वावडो vii. 54 कुटुम्बी, a householder. [f. व्यापृतः although He. denies it]

वावणी vii. 55 छिद्रम्, a hole

वाविअं vii. 57 विस्तारितम्, amplified, extended. [f. व्यापित]

वावेणयं vii. 59 विकीर्णम्, scattered, dispersed.

वासंदी vii. 55 कुन्दः, a kind of jasmine. [f. वासन्ती]

वासवारो vii. 59 तुरगः, a horse.

वासवालो vii 60 श्वा, a dog

वासाणी vii. 55 रथ्या, a road.

वासुली vii. 55 कुन्दः, a kind of jasmine.

वाहगणओ, a variant of the foll.

वाहगणो vii. 61 मन्त्री, a minister. कप्रत्यये वाहगणओ.

वाहणा vii. 54 ग्रीवा, the neck.

वाहली vii. 39 लघुजलप्रवाहः, a small stream of water.

वाहा vii. 54 वालुका, sand.

विअओलिअं vii. 72 मलिनम्, dirty.

विअंसओ vii. 72 व्याधः, a hunter.

विअंगिअं vii. 69 निन्दितम्, censured.

विअलंबलं vii. 33 दीर्घम्, long.

विआरिआ vii. 71 पूर्वाह्नभोजनम्, morning meal, breakfast.

विआलुओ vii. 68 असहनः, jealous, envious.

विआलो vii. 90 संध्या, twilight. चौरः, a thief.

विउव्वाइं, a variant of उव्वाइं q. v.

विऊरिअं vii. 72 नष्टम्, lost.

विओली vii. 63 आविग्नः, distressed.

विक्कमणो vii. 67 चतुरगतिस्तुरङ्गः, a swift-running horse.

विक्किणुअं vii. 69 विक्रेयम्, saleable. [f. विक्री]

विक्खणं vii. 64 कार्यम्, work.

विक्खंभो vii. 88 स्थानम्, place. अन्तरालम्, interval. [f. विष्कम्भ]

विक्खासो vii. 63 विरूपः, ugly, deformed.

विक्खिण्णं vii. 88 आयतम्, long. जघनम्, the buttocks. अवतीर्णमित्यप्यन्ये, descended.

विग्गोवो vii. 64 व्याकुलभावः, agitation, distraction.

विच्चोअओ vii. 68 उपधानम्, a pillow.

विच्छड्डो vii. 32 निवहः a heap. collection. [f. विच्छर्द]

विच्छिअं vii. 91 पाटितम्, broken, torn विचितम्, searched. विरलम्, thin, rare.

विच्छेओ vii. 90 विलासः, sport, play. जघनम्, the buttocks.

विच्छोहो vii. 62 विरहः, separation.

विंचिणिअं vii. 93 पाटितम्, broken, torn धारा, a stream.

विडओ vii. 65 राहुः, the demon Rāhu.

विडंकिआ vii. 67 वेदिका, a sacrificial altar.

विडप्पो vii. 65 राहुः, the demon Rāhu.

विडिंबिरं vii. 69 विकरालम्, very dreadful or frightful. विडिंचिअं इत्यन्य.

विडिंचिअं, a variant of prec q. v.

विडिमो vii. 89 बालमृगः, a doe. गण्डकः, a rhinoceros.

विडोमिओ vii. 57 गण्डकमृगः, a rhinoceros.

विड्डं vii. 33 दीर्घम्, long. विड्डस्थाने वित्तं अन्ये पठन्ति.

विड्डिरं vii. 90 आभोगः, expanse, extension. रौद्रम्, terrible. (Hc. Gr. ii. 174 calls it a भाषाशब्द) [Tr. f. विस्तार]

विड्डिरिल्ला vii. 67 रात्रिः, night.

विण्हा vii. 62 पार्ष्णिः, the heel.

विणिव्वरं vii. 68 पश्चात्तापः, repentance.

विततं vii. 64 कार्यम् work

वित्तं, a variant of विड्डं, q. v.

वित्तई vii. 91 गर्वितः, proud विलसितम्, appearance, manifestation गर्व इत्यन्ये, pride.

विद्दंडिअं vii 70 नाशितम्, destroyed.

विद्दुणा vii. 65 लज्जा, shame.

विपित्तं vii. 61 विकसितम्, full blown, opened.

विप्पं vii. 57 पुच्छम्, the tail.

विप्पयं vii. 89 खलभिक्षा, alms given in the thrashing floor. वैद्यः, a doctor. वापितम्, sown. दानम्, gift.

विप्पवरं, vii. 66 भल्लातकम्, the marking-nut plant, Semicarpus Anacardium.

विप्पिडिअं vii. 70 नाशितम्, destroyed.

विप्फाडिअं vii. 70 नाशितम्, destroyed.

विब्भवणं vii. 68 उपधानम्, a pillow विममणं इत्यन्ये.

विब्भेइअं vii. 67 सूच्या विद्धम्, pierced with a needle.

विममणं, a variant of विब्भवणं, q. v.

विमइअं vii. 71 भर्त्सितम्, threatened.

विमलहरो vii. 72 कलकलः, a confused noise [ts.]

विमलिअं vii. 92 मत्सरभणितम्, spoken with jealousy सशब्दम्, with a loud noise.

विरओ vii. 39 लघुजलप्रवाहः, a small stream of water. [f. विरत]

विरल्लिअं vii. 71 जलार्द्रा, wet with water

विरसं vii 62 वर्षम्, rain. [f. वर्ष ?]

विरसमुहो vii. 49 काकः, a crow.

विरहालं vii. 68 कुसुम्भरक्तं वस्त्रम्, a cloth dyed with safflower.

विरहो vii. 91 एकान्तम्, alone कुसुम्भरक्तवस्त्रम् a cloth dyed with safflower. [ts.]

विरिक्कं vii. 64 पाटितम्, broken, torn.

विरिज्जओ vii. 66 अनुचरः, a follower.

विरिंचिओ vii. 93 विमलः, pure. विरक्तः, free from passion, indifferent.

विरिंचिरा, cf the foll.

विरिंचिरो vii. 93 अश्वः, a horse. विरलम्, thin, rare विरिंचिरा धारेति केचित्, a stream. [cogn with विरेचित]

विरुओ vii. 63 विरूपः, ugly, deformed.

विलइअं vii. 92 अधिज्यम्, strung (as a bow) दीनम्, wretched, pitiable.

विलओ vii. 63 सूर्यास्तमयः, sunset. [f. विलय]

विलमा vii. 34 ज्या, the bow-string.

विलिअं vii. 65 लज्जा, shame. केचित् वेलणयं लज्जेत्याहुः [f. व्रीडित !]

विलिजरा vii. 69 धानाः, fried grain.

विलिव्विली vii. 70 कोमलनिःस्थामतनुः, a tender and weak body.

विलुत्तहिअओ vii. 73 यः काले कार्यं कर्तुं न जानाति, one who does not know to do a thing at the proper time [f. विलुप्तहृदय]

विलुंपओ vii. 67 कीटः, an insect.

विलुंपिअं vii. 66 अभिलषितम्, desired.

विल्लं vii. 88 अच्छम्, clear, pure विलसितम्, appearance, manifestation [f. Dr. vella]

विल्लरी vii. 32 केशः, the hair [a variant of वल्लरी, q. v.]

विल्हं vii. 61 धवलम्, white [a variant of विल्लं q. v.]

विव्वाओ vii. 89 अवलोकितः, seen विश्रान्तः, rested.

विसंवायं vii. 72 मलिनम्, dirty.

विसढो vii. 62 नीरागः, devoid of love. नीरोग इत्यन्ये, free from sickness.

विसमयं vii. 66 भल्लातकम्, the marking-nut plant, Semicarpus Anacardium.

विसमिअ vii. 92 विमलम्, pure, clear उत्थितम्, risen.

विसरो vii. 62 सैन्यम्, an army. [ts.]

विसारओ vii. 66 धृष्टः, impudent or faithless husband.

विसारी vii. 62 कमलासनः, the God Brahma.

विसालओ vii. 71 जलधिः, the ocean.

विसिणो vii. 64 रोमशः, hairy.

विसी vii. 61 करिशारिः, an elephant's housings.

विहई vii. 63 वृन्ताकी, the egg-plant.

विहण्णं vii. 63 पिञ्जनम्, a bow-shaped instrument used for cleaning cotton.

विहयं vii. 64 पिञ्जितम्, dyed or coloured.

विहरिअं vii. 70 सुरतम्, sexual intercourse.

विहसिव्विअं vii. 61 विकसितम्, full-blown, opened.

विहाडणं vii. 71 अनर्थः, evil, misfortune.

विहाणो vii. 90 विधिः, command, injunction प्रभातम्, dawn.

विहुडुओ vii. 65 राहुः, the demon Rāhu.

वीअं vii. 93 विधुरम्, separation (from a wife or husband) तत्कालम् immediately.

वीअजमणं, a variant of वीअजमणं q. v.

वीघी vii. 73 लघुरथ्या, a narrow lane.

वीलओ, a variant of वीलओ q. v.

वीलणं vii. 73 पिच्छिलम्, slimy, slippery.

वीली vii. 73 तरङ्गः, a wave [f. वीचि]

वीसुं vii. 73 युतकम् । पृथगित्यर्थः, each of a pair,

वुण्णो vii. 94 भीतः, frightened, afraid. उद्विग्नः, afflicted. ओद्धयादित्यं प्रायेण.

वुप्फ vii. 74 शेखरः, a garland for the head.

वेअडिअं vii. 77 प्रत्युप्तम्, inlaid, studded. (cf. list of Verbal Substitutes below.)

वेअड्डं vii. 66 भल्लातकम्, the marking-nut plant, Semicarpus Anacardium.

वेअलं vii. 75 मृदु, soft, delicate. असामर्थ्यमित्यन्ये, inability, feebleness. [f. वैकल्य]

वेआरिअं vii. 95 प्रतारित, cheated, deceived.

वेआरिआ vii. 95 केशाः, hair.

वेआलो vii. 95 अन्धः, blind अन्धकारः, darkness.

वेइआ vii. 76 जलहारिणी, a female water carrier.

वेइद्धो vii. 95 ऊर्ध्वीकृतः, raised. विसंस्थुलः, unsteady, agitated. आविद्धः, pierced शिथिलतां गतः, enfeebled, weak.

वेंगी vii. 43 वृतिमती, having a fence or enclosure.

वेडइओ vii. 78 वाणिजकः, a merchant.

वेडिओ vii. 77 मणिकारः, a jeweller.

वेडिकिलं vii. 78 संकटम्, difficulty.

वेहुल्लो vii. 41 गर्वितः, proud.

वेडो, a variant of बेडो q. v.

वेणिअं vii. 75 वचनीयम्, censure. [f. वच्]

वेणुणासो vii. 78 भ्रमरः, a large black bee. [Tr. वेणुसाओ f. वेणुभाब्द]

वेणो vii. 74 विषमः सरिदवतारः, a dangerous landing place in a river.

वेंभसुरा vii. 78 कलुषा सुरा, muddy liquor.

वेंडिअं vii. 76 वेष्टितम्, surrounded, enclosed. [f. वेष्टित]

वेंढी vii. 74 पशुः, an animal.

वेत्तं vii. 75 अच्छवस्त्रम्, a clean cloth.

वेदूणा vii. 65 लज्जा, shame. [a variant of विद्दुणा] वेलणयं इत्यन्ये.

वेप्पुअं vii. 76 शिशुत्वम्, childhood. भूतगृहीतमित्यन्ये, possessed by a devil.

वेप्पो vii. 74 भूतादिगृहीतः, possessed by a devil. [a variant of वप्पो]

वेरिज्जं cf. the foll.

वेरिज्जो vii 76 असहायः। एकाकीत्यर्थः, alone. वेरिज्जं साहाय्यकमित्यन्ये, help, assistance.

वेलं vii. 74 दन्तमांसम्, the gums. वेलेत्यन्ये.

वेलणयं, a variant of वेदूणं or वेलूणा, q. v.

वेलंबो vii. 75 विडम्बना, deception, imposture.

वेला, a variant of वेलं, q. v.

वेलाइअं vii. 96 मृदु, soft, tender. दीनम्, wretched, pitiable.

वेली vii. 34 निद्राकरी लता, a kind of creeper [a variant of वयली]

वेलुंको vii. 63 विरूपः, ugly, deformed.

वेलुलिअं vii. 77 वैडूर्यम्, Lapis Lazuli. [f. वैदूर्य]

वेलू vii. 94 चोरः, a thief. मुसलम्, a wooden pestle used for cleaning rice.

वेलूणा vii. 65 लज्जा, shame वेलणयं इति केचित्.

वेल्लरी vii. 76 वेश्या, a harlot. [Tr. f. वेश्]

वेल्लहलो vii. 96 कोमलः, tender. विलासी, sportive, wanton woman. [f. वल्लभ]

वेल्ला vii. 94 केशाः, hair. वल्ली, a creeper. [prob. a variant of वल्ली q. v.]

वेल्लाइअं vii. 79 संकुचितम्, contracted.

वेल्लो vii. 94 पल्लवः, a sprout. विलासः, sport, pastime. [the same word as वेल्ला above]

वेवाइअं vii. 79 उल्लसितम्, delighted.

वेसक्खिज्जं vii. 79 द्वेष्यत्वम्, enmity. अयमोझ्यादिः प्रायेण

वेसणं vii. 75 वचनीयम्, censurable. ओझ्यादिकं केचित्पठन्ति.

वेसंभरा vii. 77 गृहगोधा, a small house lizard.

वेहविओ vii. 96 अनादरः, disrespect, contempt. रोषाविष्टः, filled with anger. (cf. list of Verbal Substitutes below.)

वोकिल्लिअं vii. 82 रोमन्थः, chewing.

वोकिल्लो vii. 80 अलीकशूरः, a false or pretended hero.

वोचत्थं vii. 58 विपरीतरतम्, inverted sexual intercourse. केचिद्युगपत्परिवर्तितमुखयोः स्त्रीपुंसयोर्मुखेजघनकमाहुः, man and woman lying in opposite directions.

वोज्झओ vii. 80 भारः, burden.

वोज्झमल्लो vii. 80 भारः, burden.

वोज्झरं vii. 96 अतीतम्, past. भीतम्, terrified, afraid.

वोद्रहो vii. 80 तरुणः, a young man ओद्रयादिः प्रायेण. (Hc. Gr. ii. 80)

वोमीसणो vii. 82 वराकः, wretched or vile.

वोमज्झिअं cfr. the foll.

वोमज्झो vii. 80 अनुचितो वेषः, improper dress. वोमज्झिअं अनुचितवेषग्रहणमिति तु अस्यैव णिगन्तस्य सिद्धम्.

वोरच्छो vii 80 तरुणः, a young man.

वोरल्ली vii. 81 श्रावणशुक्लपक्षचतुर्दशीभव उत्सवविशेषः, the festival on the fourteenth day of the first fortnight of Srāvaṇa (July–August) केचिदिमामपि वोरल्लीमाहुः the fourteenth day itself.

वोलो, a variant of वोलो, q. v. [f. वमालो]

वोवालो vii. 79 वृषभः, a bull.

वोसट्टं vii. 81 भृतोल्लुठितम्, supported and rolling. (Hc. Gr. iv. 258 = विकसितम्)

वोसेअं vii. 81 उद्मुआणं । उन्मुखगतमित्यर्थः, going eagerly, eager.

वोहारं vii. 81 जलस्य वहनम्, carrying water.

स

सअअं viii. 46 शिला, a stone घूर्णितम्, reeled.

सइज्झिअं cf. the foll.

सइज्झो viii. 10 प्रातिवेश्मिकः, a neighbour सइज्झिअं तु प्रातिवेश्यम्, neighbourhood.

सइदंसणं viii. 19 चित्तावलोकितम्, seen with the mind or imagined [f. स्मृतिदर्शन]

सइदिट्ठं viii. 19 चित्तावलोकितम्, seen with the mind or imagined. [f. स्मृतिदृष्ट]

सइरवसहो viii. 21 धर्माय त्यक्तो वृषभः, a bull allowed to roam freely [f. स्वैरवृषभ]

सइलंभं viii. 19 चित्तावलोकितम्, seen with the mind or imagined. [f. स्मृतिलम्भ]

सइलासओ viii. 20 मयूरः, a peacock [f. सदालासक]

सइसिलिंधो viii. 20 स्कन्दः, name of Kārtikeya.

सइमुहं viii. 19 चित्तावलोकितम्, seen with the mind or imagined. [f. स्मृतिमुख !]

सउणं viii. 3 रूढम्, grown up, developed.

सउलिअं viii. 12 प्रेरितम्, urged, instigated.

सउली viii. 8 शकुनिका, a kind of bird. [f. शकुनि]

संवट्टिअं viii. 12 संवृतम्, covered [f. संवृत]

संवाअओ viii. 48 नकुलः, a mongoose. ichneumon, श्येनः, a hawk.

संवेल्लिअं viii. 12 संवृतम्, covered. [cf. list of Verbal Substitutes below.]

संसप्पिअं viii. 15 मङ्कितम् । उत्प्लुत्य गतमित्यर्थः, bound away.

संसाहणं viii. 16 अनुगमनम्, following or going after. [f. सम–साधन]

सगयं viii. 3 श्रद्धा strong desire. [f. सङ्ग]

सगेहं viii. 6 निकटम्, proximity.

संकडिल्लं viii. 15 निश्छिद्रम्, uninterrupted.

संकरो viii. 6 रथ्या, a road. [ts.]

संखद्दहो viii. 14 गोदावरीह्रदः, a pool in the Godāvery. [f. शङ्खह्रद !]

संखवहल्लो viii. 19 हालिकच्छन्दोत्थायी बलीवर्दः, a ploughing ox which gets up at will.

संखलयं viii. 16 शम्बूकः । शुक्त्याकारो जलजः प्राणिविशेषः, a kind of shell-fish.

संखली viii. 7 शङ्खपत्रताडङ्कः, a kind of ear ornament. [f. शङ्खः]

संखालो viii. 6 शम्बराख्यो मृगविशेषः, a kind of deer.

संखो viii. 2 मागधः, a bard.

सग्गहो, a variant of संगहो, q. v.

संगयं viii. 7 मसृणम्, soft, mild.

संगहो viii. 4 गृहोपरि तिर्यग्दारु, a beam. केचित्तु सग्गहो मुक्तः इत्याचक्षते, released.

संगा viii. 2 वल्गा, a bridle.

संगेल्लो viii. 4 समूहः, a group, collection

संगोडणो viii. 17 व्रणितः, wounded.

संगोली viii. 4 समूहः, a group, collection. [prob. a variant of संगेल्लो f. संघात]

संघयणं viii. 14 शरीरम्, the body. [f. संघटन or better still संहनन]

संघाडी viii. 7 युगलम्, a pair.

संघासओ viii. 13 स्पर्धा, rivalry, jealousy.

संघोडी viii. 8 व्यतिकरः, intermixture.

सच्चविअं viii. 17 अभिप्रेतम्, intended. (cf. list of Verbal Substitutes below).

सचिल्लअं viii. 14 सत्यम्, true. [f. सत्य]

सचेविअं viii. 18 रचितम्, arranged, strung together.

सच्छहो viii. 9 सदृशः, similar. [f. साक्षक]

सज्जिओ viii. 47 नापितः, a barber. रजकः, a washerman. पुरस्कृतः, placed in front. दीप्तः, bright, shining.

सज्जोक्कं viii. 3 प्रत्यग्रम्, new, fresh.

संजत्थो viii. 10 कुपितः, angry. कोप इत्यन्ये, anger.

संजमिअं viii. 15 संगोपितम्, well concealed or protected. [f. संयमित]

संजुइं viii. 9 सस्पन्दम्, throbbing, trembling.

सडं viii. 46 विषमम्, difficulty.

सढयं viii. 3 कुसुमम्, a flower. [Tr. = कुसुदम्, along with गड्डहं and संकं q. v.]

सढा viii. 46 केशाः, the hair. [f. सटा]

सढी viii. 1 सिंहः, a lion. [f. सटा]

सढो viii. 46 स्तम्बः, a clump of grass.

सणिओ viii. 47 साक्षी, a witness, observer. ग्राम्यः, relating to a village.

संडी viii. 2 वल्गा, a bridle.

संडोलिओ viii. 17 अनुगतः, followed.

सण्णत्तिअं viii. 18 परितापितम्, heated, pained.

सण्णविअं viii. 50 चिन्तितम्, thought. सांनिध्यम्, proximity.

सण्णिअं viii. 5 आर्द्रम्, wet.

सण्णुमिअं viii. 48 संनिहितम्, placed or lying near. मापितम्, caused to be measured. अनुनीतम्, conciliated.

सण्णेज्झो viii. 6 यक्षः, Yaksha, an attendant on Kubera.

सण्हाई viii. 9 दूती, a female messenger

सत्तत्थो viii. 10 अभिजातः, of noble descent.

सत्तली viii. 4 शेफालिका, a kind of plant

सत्तावीसंजोअणो viii. 22 इन्दुः, the moon. [f. सप्तविंशति-युज्.]

सत्तिअणा viii. 16 आभिजात्यम्, nobility of birth.

सत्ती viii. 1 वक्रपादत्रयं वृत्तं दारु, a tripod stand.

सत्थइअं viii. 13 उत्तेजितम्, excited.

सत्थरो viii. 4 समूहः, a group, collection. [Tr. f. संस्तर]

सत्थो viii. 1 गतः, gone, resting on.

सदुम्माणिआ, a variant of सुदुम्माणिआ q. v.

सद्दालं viii. 10 नुपुरम्, an anklet. [f. शब्दाल]

संदट्टं, a variant of the foll. q. v.

संदट्टयं viii. 18 संलग्नम्, adhered. कप्रत्ययाभावे संदट्टं इत्यपि । संदट्टं संघट्ट इत्यन्ये, clashing together.

संदेवो viii. 7 सीमा, boundary. नदीमिलक इत्येके, the confluence of two rivers.

संधारिओ viii. 1 योग्यः, fit, suitable.

संधिअं viii. 8 दुर्गन्धम्, bad smell.

समगो viii. 3 गृध्रः, a vulture.

समइच्छिअं viii. 20 अतिक्रान्तम्, past, gone beyond.

समरसद्दहओ viii. 22 समानवयाः, of equal age.

समसीसं viii. 50 सदृशम्, similar निर्भरम्, excessively, intensely. [f. समशीर्ष]

समसीसी viii. 13 स्पर्धा, rivalry, jealousy. [as prec.]

समुग्गिअं viii. 13 प्रतीक्षितम्, expected.

समुच्छणी viii. 17 संमार्जनी, a broom.

समुच्छिअं viii. 49 तोषितम्, pleased. समारचितम्, arranged. अञ्जलिकरणम्, putting the hands together.

समुद्दणवणीअं viii. 50 अमृतम् nectar, the beverage of the gods. चन्द्रः, the moon. [f. समुद्रनवनीत]

समुद्दहरं viii. 21 पानीयगृहम्, a place where water is distributed [f. समुद्रगृह]

समुप्पिंजलं viii. 50 अयशः, infamy रजः, dust, pollen of flowers.

समोसिओ viii. 49 प्रातिवेश्मिकः, a neighbour. प्रदोषः, evening. वध्यः, to be killed. [f. समुषित]

संपडिअं viii. 14 लब्धम्, obtained.

संपणा viii. 8 घृतपूरार्थंगोधूमपिष्टम्, wheat flour for preparing sweat-meats.

संपण्णा viii. 8 घृतपूरार्थंगोधूमपिष्टम्, wheat flour for preparing sweet-meats.

संपत्तिआ viii. 18 बाला, a girl पिप्पलीपत्रवाचकोऽपि संपत्तिआशब्दो लक्ष्येषु दृश्यते the leaf of long pepper.

संपत्थिअं viii. 11 शीघ्रम्, soon.

संपा viii. 2 काञ्ची, a waist band.

संपासंगं viii. 11 दीर्घम्, long.

संबं viii. 1 कुमुदम्, the white lily.

संकाली viii. 5 पाङ्क्तिः, a row.

संमली viii. 9 दूती, a female messenger.

संमवो viii. 4 प्रसवजरा, the after-birth. [ts]

संमुली viii. 7 दुर्जनः, a wicked person.

सयक्खगत्तो viii. 21 कितवः, a rogue.

सयग्घी viii. 5 घरट्टी, a kind of weapon. [f. शतघ्नी]

सयडा viii. 11 लम्बकेशाः, with pendent hair. [f. स-जट]

सयत्तो viii. 5 मुदितः, pleased.

सयराहं viii. 11 शीघ्रम्, soon.

सरत्ति viii. 2 सहसा, suddenly.

सरमेअं viii. 13 स्मृतम्, remembered.

सरली viii. 2 चीरिका, a cricket.

सरलीआ viii. 15 श्वाविस्संज्ञः आर्णी, a porcupine. कीटभेद इत्यन्ये, a kind of insect.

सरहो viii. 47 वेत्रवृक्षः, the ratan tree. सिंहः, a lion. [f. शरभ ?]

सरा viii. 2 माला, a garland. [f. सरः Tel. saramu]

सराइओ viii. 12 सर्पः, a snake.

सराहो viii. 5 दर्पोद्धुरः, puffed up.

सरिआओ viii. 12 आसारः, a sharp-driving shower.

सरिसाहुलो viii. 9 सदृशः, similar. [f. सदृश]

सरेवओ viii. 48 हंसः, a swan. गृहजलप्रवाहः, sewage of a house.

सलली viii. 3 सेवा, servitude.

सलहत्थो viii. 11 दर्व्यादीनां हस्तकः, the handle of ladles etc.

सवडंमुहो viii. 21 अभिमुखः, facing, turned towards.

सवाओ viii. 7 श्येनः, a hawk.

सवासो viii. 5 ब्राह्मणः, a Brahman, a man of the highest caste.

सविसं viii. 4 सुरा, liquor.

सव्वला viii 6 कुशी, a sort of ladle.

ससराइअं viii. 20 निष्पिष्टम्, oppressed.

सहउत्थिआ viii. 9 दूती, a female messenger [f. सहोत्थिता]

सहगुहो viii. 16 घूकः, an owl.

सहरला viii. 14 महिषी, a she-buffalo.

सहो viii. 1 योग्यः, fit, suitable.

साइअं viii. 25 संस्कारः, training, education.

साइज्जिअं viii. 26 अवलम्बितम्, depending upon, trusting to.

साई viii. 22 केसरम्, the filament of a lotus or any other plant.

साउल्लो viii. 24 अनुरागः, attachment love. [f. स्वादु]

साणइअं viii. 13 उत्तेजितम्, excited.

साणूरं viii. 24 देवगृहम्, a temple.

सामग्गिअं viii. 53 चलितम्, moved. अवलम्बितम्, supported. पालितम्, protected. (cf. the list of Verbal Substitutes below.)

सामंती viii. 23 समभूमिः, level ground.

सामरा viii. 23 शाल्मलिः, the silk-cotton tree [f. शाल्मलि]

सामिअं viii. 23 दग्धम्, burnt.

सामुद्दो viii. 23 इक्षुसदृशतृणम्, a kind of grass resembling sugar-cane.

सायं viii. 51 महाराष्ट्रदेशे पत्तनविशेषः, a town in Mahārāṣṭra country. दूरम्, distance. केचित्तु सायंदूरं इति चतुरक्षरं नाम पत्तनभेदवाचकमाहुः.

सायंदूरं, a variant of the prec. q. v.

सायंदूला viii. 25 केतकी, a kind of tree, Pandanus odoratissimus.

सारमिअं viii. 25 स्मारितम्, reminded.

साराडी viii. 24 आटिः, a kind of bird. [f. शराटि]

सारिच्छिआ viii. 27 दूर्वा, the dūrva-grass, Panicum dactylon.

सारी viii. 22 वृसी । ऋषीणामासनमित्यर्थः, a mat of kuśa grass. मृत्तिकेत्यन्ये, earth.

सालंकी viii. 24 सारिका, a kind of bird. [f. शारिका or सारिका]

सालंगणी viii. 26 अधिरोहिणी, a ladder.

सालही viii. 24 सारिका, a kind of bird. [cf. सालंकी]

साला viii. 22 शाखा, a branch.

सालाणओ viii. 27 स्तुतः, praised. स्तुत्य इत्यन्ये, praiseworthy.

सालुअं viii. 52 शम्बूकः, a small shell. शुष्कयवादिशीर्षम्, corn-cob, husk.

सावओ viii. 23 शरभः, a fabulous animal said to have eight legs and to be stronger than a lion.

सासवुली viii. 25 कपिकच्छूः, a kind of plant, forget-me-not

साइंजओ viii. 27 गोक्षुरः, a cow's hoof.

साइंजणी viii. 27 गोक्षुरः, a cow's hoof.

साहरओ viii. 26 गतमोहः, free from confusion or delusion.

साहिलयं viii. 27 मधु, honey.

साही viii. 6 रथ्या, a road.

साहुली viii. 52 वस्त्रम्, a cloth. भ्रूः, the eye-brow. भुजः, the arm. शाखा, a branch. पिकी, a female cuckoo. सदृशः, similar सखी, a female friend. [He. Gr. ii. 174 f. शाखा]

साहेज्जओ viii. 26 अनुगृहीतः, favoured.

साहो viii. 51 वालुका, sand. उलूकः, an owl. दधिसरः । दध्न उपरि सारम्, cream.

सिअंगो viii. 31 वरुणः, Varuṇa, the god of the ocean and the western quarter.

सिआली viii. 32 डमरः, a riot, tumult.

सिग्गो viii. 28 श्रान्तः, tired, fatigued.

सिंखलं viii. 10 नूपुरम्, an anklet.

सिंगं viii. 28 कृशम्, lean, emaciated.

सिंगओ viii. 31 तरुणः a youth.

सिंगिणी viii. 31 गौः, a cow.

सिंगेरिवम्मं viii. 33 वल्मीकः, an anthill.

सिंघुओ viii. 31 राहुः, Rāhu, a demon.

सिज्जरं viii. 30 राज्यम्, a kingdom, sovereignty.

सिंढं viii. 29 मोटितम्, crushed.

सिंढा viii. 29 नासिकानादः, a sound by the nose.

सिंढी viii. 20 मयूरः, a peacock. [f. शिखण्ड or शिखण्डिन्]

सिण्हा viii. 53 हिमम्, frost, snow. अवश्यायः, hoar-frost, dew.

सित्था viii. 53 लाला, saliva. जीवा, a bow-string.

सित्थी viii. 28 मत्स्यः, a fish.

सिद्धं viii. 30 परिपाटितम्, split or broken.

सिद्धत्थो viii. 31 रुद्रः, Rudra, a form of Śiva.

सिंदी viii. 29 खर्जूरी, the date-palm.

सिंदीरं viii. 10 नुपुरम्, an anklet.

सिंदुरयं viii. 54 रज्जुः, a rope राज्यम्, a kingdom, sovereignty.

सिंदुवणो viii. 32 अग्निः, the fire.

सिंदू viii. 28 रज्जुः, a rope.

सिंदूरं viii. 30 राज्यम्, a kingdom, sovereignty.

सिंदोला viii. 29 खर्जूरी, the date-palm.

सिप्पं viii. 28 पलालम्, straw, husk [f. Can. sippe]

सिंपुअं viii. 30 भूतगृहीतम्, possessed by a devil.

सिंबाडी viii. 29 नासिकानादः, a sound by the nose.

सिंबीरं viii. 28 पलालम्, straw, husk. [f. Can. sippe]

सिरिंगो viii. 32 विटः, a voluptuary.

सिरिहुही viii 32 खगपानभाजनम्, a basin for watering birds.

सिरिमुहो viii. 32 मदमुखः, an intoxicated face.

सिरिवओ viii. 32 हंसः, a swan.

सिरिवच्छीवो viii. 33 गोपालः, a cowherd.

सिलओ viii. 30 उञ्छः, gleaning grains.

सिलिंबो viii. 30 शिशुः, a child.

सिव्विणी viii. 29 सूची, a needle. [a variant of the foll q. v.]

सिव्वी viii. 29 सूची, a needle [Tr. सिप्पी f. सूची]

सिसिरं viii. 31 दधि, curds. [f. शिशिर]

सिंहंडइल्लो viii. 54 बालः, a boy. दधिसरः, cream. मयूरः, a peacock [f. शिखण्ड]

सिहरिणी viii. 33 मार्जिता, curds with sugar and spices.

सिहरिल्ला viii. 33 मार्जिता, curds with sugar and spices.

सिहिणा viii. 31 स्तनाः, female breasts. [f. शिखिन्]

सिही viii. 28 कुक्कुटः, a cock. [f. शिखिन्]

सीअं viii. 33 सिक्थकम्, bee's wax.

सीअणअं viii. 55 दुग्धपारी, a milk-pail. श्मशानम्, a cremation ground.

सीअल्ली viii. 55 हिमकालदुर्दिनम्, a cloudy day in winter. लताविशेषः, a kind of bower. [f. शीत]

सीइआ viii. 34 झडी । निरन्तरवृष्टिरित्यर्थः, incessant rain.

सीउग्गयं viii. 34 सुजातम्, of high birth, beautiful.

सीमंतयं viii. 35 सीमन्ते भूषणभेदः, an ornament for the fore part of the head. [f. सीमन्त]

सीरोवहासिआ viii. 36 लज्जा, shame.

सीलुट्टं, a variant of the foll q. v.

सीलुट्टयं viii. 35 त्रपुसम्, cucumber. कप्रत्ययाभावे सीलुट्टं इत्यपि.

सीसक्कं viii. 34 शिरस्कम् । शिरस्त्राणमित्यर्थः, a helmet. [f. शीर्षक or शीर्षत्र]

सीसयं viii. 34 प्रवरम्, excellent, best.

सीहण्णी viii. 35 करमान्दिका, a kind of tree. तत्कुसुममित्यन्ये, its flower.

सीहंडओ viii. 28 मत्स्यः, a fish.

सीहरओ viii. 12 आसारः, a sharp driving shower.

सीहलयं viii. 34 वस्त्रादिधूपयन्त्रम्, a contrivance for perfuming cloths etc.

सीहलिआ viii. 55 शिखा, the top-lock. नवमालिका, a kind of jasmine.

सुअणा viii. 38 अतिमुक्तः, a kind of creeper, Gaertnera racemosa.

सुई viii. 36 बुद्धिः, understanding, mind.

सुकुमालिअं viii. 40 सुघटितम्, well made.

सुगं viii. 56 आत्मकुशलम्, one's own welfare. निर्विघ्नम्, absence of impediment. विसर्जितम्, abandoned. [f. सुख !]

सुंकअं viii. 38 किंशारुः, a beard of corn, an arrow. सुंकलं इत्यन्ये.

सुंकलं, a variant of the prec. q. v.

सुंघिअं viii. 37 घ्रातम्, smelled.

सुज्झओ viii. 56 रजकः, a washerman. [prob. a variant of सुज्झरओ]

सुज्झयं viii. 56 रौप्यम्, silver.

सुज्झरओ viii. 39 रजकः, a washerman.

सुडिओ viii. 36 श्रान्तः, tired.

सुण्हसिओ viii. 39 स्वपनशीलः, addicted to sleeping. [Tr. f. स्वप्न or सात्म्य]

सुदारुणो viii. 39 चण्डालः, a man of a low caste, a Chaṇḍala.

सुदुम्मणिआ viii. 40 रूपवती, a beautiful woman. सदुम्मणिएत्ति शीलाङ्कः.

सुद्धवालो viii. 38 शुद्धपूतः, clean and purified. [f. शुद्धवाल]

सुद्धो viii. 33 गोपालः, a cowherd.

सुरंगी viii. 37 शिग्रुतरुः, a kind of tree, Morunga guilandina.

सुरजेट्ठो viii. 31 वरुणः, Varuṇa, the god of the ocean and the western quarter. [f. सुरज्येष्ठ]

सुलसं viii. 37 कुसुम्भरक्तं वस्त्रम्, a cloth dyed with safflower.

सुलसमंजरी viii. 40 तुलसी, the holy basil, Ocynum Sanctum.

सुली viii. 36 उल्का, a firebrand.

सुवण्णबिंदु viii. 40 विष्णुः, Visṇu.

सुवण्णो viii. 37 अर्जुनतरुः, Terminalia Arjuna.

सुवुण्णा viii. 37 सङ्केतः, a place of meeting.

सुव्विआ viii. 38 अम्बा, mother.

सुसंठिआ viii. 39 शूलप्रोतं मांसम्, a piece of flesh roasted on a rod.

सुहउत्थिआ viii 9 दूती, a female messenger [a variant of सहउत्थिआ q. v.]

सुहरा viii. 36 चटकाभेदः। यस्या अधोमुखं नीडं भवति, a hen-sparrow.

सुहराओ viii. 56 वेश्यागृहम्, the house of a harlot. चटकः, a sparrow. [Tr. सुहरओ f. सुखरत]

सुहली, variant of the foll. q. v.

सुहेल्ली viii. 36 सुखम्, happiness. सुहली-त्यन्ये. [f. सुख]

सूअरी viii. 41 यन्त्रपीडनम्, pressing by a machine.

सूअलं viii. 38 किंशारुः, a beard of cotton, an arrow.

सूइओ viii. 39 चण्डालः, a man of a low caste, Caṇḍāla.

सूई viii. 41 मञ्जरी, a cluster of blossoms.

सूरंगो viii. 41 प्रदीपः, a light. [f. सुरङ्ग]

सूरणो viii. 41 कन्दः, an esculent root. [ts.]

सूरद्धओ viii. 42 दिनः, a day. [f. सूरध्वज]

सूरली viii. 57 मध्याह्नः, noon. ग्रामणीतृणम्, a kind of grass. मशकाकृतिकीटः, a kind of insect resembling the mosquito. [f. सूर]

सूलच्छं viii. 42 पल्वलम्, a small pond, puddle.

सूलत्थारी viii. 42 चण्डी, Durgā. [f. शूलधारिणी]

सूला viii. 41 वेश्या, a harlot. [f. Can. sūle]

सेआली viii. 27 दूर्वा, the Dūrva grass, Panicum dactylon.

सेआलुओ viii. 44 उपयाचितसिद्ध्यर्थं वृषभः। उपयाचितं केनापि कामेन देवताराधनम्, a bull dedicated to a God for the attainment of an object.

सेआली viii. 58 ग्रामप्रधानम्, the chief of a village, सांनिध्यकर्ता यक्षादिः, a Yakṣa etc. who is in attendance.

सेओ viii. 42 गणपतिः, Gaṇeśa.

सेंवाडओ viii. 43 चप्पुटिकानादः, the sound produced by snapping the thumb and the middle finger.

सेज्जारिअं viii. 43 आन्दोलनम्, swinging.

सेट्ठी viii. 42 ग्रामेशः, the headman of a village. [prob. f. श्रेष्ठिन्; Dr. seṭṭi]

सेरिभओ viii. 44 धुर्यवृषभः, a carriage ox. क्रमप्रत्ययाभावे सेरिभो। सेरिभो महिषेऽपीत्यन्ये, a buffalo.

सेरी viii. 57 दीर्घं, long. मद्राकृतिः, good features.

सेलूसो viii. 21 कितवः, a rogue. [f. शैलूष]

सेल्लो viii. 57 मृगशिशुः, a fawn. शरः, an arrow. [f. शल्य]

सेवालो viii. 43 पङ्कः, mud. [Tr. f. जम्बाल]

सेहरओ viii. 43 चक्रवाकः, the ruddy goose, Anas casarca.

सेहिओ viii. 1 गतः, gone, resting on.

सोअं viii. 44 स्वपनम्, sleeping, sleep.

सोत्ती viii. 44 नदी, a river. [f. स्रोतस्]

सोमइओ viii. 39 स्वपनशीलः, addicted to sleeping. [f. Tel. somari ?]

सोमहिड्डो viii. 43 पङ्कः, mud.
सोमहिंदं viii. 45 उदरम्, the belly.
सोमाणं viii. 45 श्मशानम्, a cremation ground [f. श्मशान]
सोमालं viii. 44 मांसम्, flesh.
सोल्लवत्तओ viii. 46 शङ्खः, the conch-shell.
सोल्लं viii. 44 मांसम्, flesh.
सोवणं viii. 58 वासगृहम्, the inner apartments of a house, such as the bed-chamber.
सोवणो viii. 58 स्वप्नः, sleep, a dream. मल्लः, a strong man, wrestler.
सोवण्णमक्खिआ viii. 46 मधुमक्षिकाभेदः, a kind of bee. [f. सुवर्णमक्षिका]
सोवत्थं viii. 45 उपकारः, help, favour. उपभोग्यमित्यन्ये, an object of enjoyment.
सोव्वओ viii. 45 पतितदन्तः, with fallen teeth, teethless.
सोसणी viii. 45 कटी, the buttocks.
सोसणो viii. 45 पवनः, wind. [f. श्वसन]
सोहंजणो viii. 37 शिग्रुतरुः, a kind of tree, Morunga Guilandina.
सोहणी viii. 17 संमार्जनी, a broom.
सोही viii. 58 भूते भाविनि च काले प्रयुज्यते। सामर्थ्यात्तदर्थं भवति, indicates past or future time according to the context.

ह

हक्कोद्दं viii. 60 अभिलषितम्, desired.
हक्खुत्तं viii. 60. उत्पाटितम्, pulled out. [f उत्क्षिप्त, cf. the list of Verbal Substitutes below.]
हजओ viii. 61 सार्ङ्गस्पर्शः शपथः, an oath on the whole body.
हट्टमहट्टो viii. 65 कल्यः, । कल्यो नीरोगदक्षयोः, healthy, clever.
हडं viii. 59 हृतम्, taken away.
हडहडो viii. 74 अनुरागः, attachment, love. तापः, heat [onomatopoetic]
हड्डं viii. 59 अस्थि, a bone
हणं viii. 59 दूरम्, distance.
हणु viii. 59 सावशेषम्, incomplete, unfinished.
हत्थं viii. 59 शीघ्रम्, soon.
हत्थन्तुहणी viii. 65 नववधूः, a bride.
हत्थलो viii. 73 हस्ते क्रीडार्थं गृहीतः पदार्थः, a toy in hand हस्तलोलः, with an eager hand. [f. हस्तल]
हत्थल्लं viii. 60 क्रीडया हस्ते गृहीतम्, taken hold of for play. (cf. the prec.)
हत्थलिअं viii. 64 हस्तापसारितम्, removed by the hand.
हत्थल्ली viii. 61 हस्तकूर्चं an ascetic's staff to support his hand.
हत्थारं viii. 60 साहाय्यम्, help.
हत्थिअचक्खुं viii. 65 वक्रावलोकनम्, an oblique glance.
हत्थिमल्लो viii. 63 इन्द्रगजः, the elephant of Indra.
हत्थिवओ viii. 63 ग्रहभेदः, change of planet.
हत्थिहरिल्लो viii. 64 वेषः, dress. (हच्छिहरिल्लो seems to be the correct reading, cf. अच्छिहरुल्लो)
हत्थोडी viii. 73 हस्ताभरणम्, a wrist ornament हस्तप्राभृतम्, a present, gift.
हद्दओ viii. 62 हासः, laughter.
हम्मिअं viii. 62 गृहम्, a house [f. हर्म्य]
हयरच्चुअं viii. 74 स्मृतम्, recollected. नामोद्देशेन दत्तम्, given by specifying the name.

हरिआली viii. 64 दूर्वा, the dūrva grass, Panicum dactylon. [f. हरितालो]

हरिचंदणं viii. 65 कुङ्कुमम्, saffron.

हरिमिग्गो viii. 63 लगुडः, a club.

हरी viii. 59 शुकः, a parrot [f. हरि]

हलप्पो viii. 61 बहुभाषी, a talkative person

हलबोलो viii. 64 कलकलः, confused noise [onomatopoetic.]

हलहलं viii. 74 तुमुलः, a tumult. कौतुकम्, curiosity.

हलाहला viii. 63 बंभणिका, a kind of lizard.

हलुरो viii. 62 सतृष्णः, thirsty.

हलुप्फलिअं viii. 59 शीघ्रम्, soon. आकुलत्वमित्यन्ये, agitation. (Hc. Gr. ii. 174 calls it a भाषाशब्द]

हलिअं viii. 62 चलितम्, shaken, moved.

हल्लीसो viii. 61 रासकः । मण्डलेन स्त्रीणां नृत्यम्, a kind of circular dance by women. [f. हल्लीश]

हविअं viii. 62 म्रक्षितम्, smeared.

हसिरिआ viii. 62 हासः, laughter

हारो viii. 66 लिक्षा, a nit, a young louse

हालुओ viii. 66 क्षीबः, intoxicated.

हालाहला viii. 75 बंभणिका a kind of lizard.

हालाहलो viii. 75 मालिकः, a flower gatherer, a florist.

हालो viii. 66 सातवाहनः, King Hāla.

हाविरो viii. 75 जङ्घालः, a courier दीर्घः, long मन्थरः, slow विरतः, ceased.

हासविअं viii. 62 हासः, laughter. [f. हास]

हिक्का viii. 66 रजकी, a washerwoman.

हिक्कासो viii. 69 पङ्कः, mud.

हिक्किअं viii. 68 हेषारवः, neighing [f. हिक्का]

हिज्जो viii. 67 कल्यम् । भविष्यदतिक्रान्तं च दिनम्, yesterday, tomorrow [f. ह्य]

हिंचिअं viii. 68 एकपद्गमनक्रीडा, a play of walking with one leg.

हिट्ठाहिट्ठो viii. 67 आकुलः, agitated.

हिट्ठो viii. 67 आकुलः, agitated.

हिडोलणयं viii. 76 रत्नावली, a necklace of jewels. क्षेत्ररक्षणनादः, a noise made to scare away birds etc. from fields.

हिड्डो viii. 67 वामनः, a dwarf [Tel. poṭṭi]

हिंडोलं, cf. हिंडोलयं

हिंडोलणं viii. 76 रत्नावली, a necklace of jewels क्षेत्ररक्षणनादः, a noise made to scare away birds etc. from fields. [a variant of हिडोलणयं]

हिंडोलयं viii. 69 क्षेत्रे मृगनिषेधरवः, a noise in a field to scare away animals. हिंडोलं क्षेत्ररक्षणयन्त्रमिति केचित्, a contrivance to scare away birds etc. from fields.

हिन्था viii. 67 लज्जा, shame. हिन्थो लज्जित इत्यन्ये, ashamed.

हिंथो cf. the prec.

हिंचिअं viii. 68 एकपद्गमनक्रीडा, a play of walking with one leg.

हिरडी viii. 68 शकुनिका, a vulture.

हिरिमंथा viii. 70 चणकाः, chick-peas.

हिरिबं viii. 69 पल्वलम्, a small pond, puddle.

हिरिवंगो viii. 63 लगुडः, a club [a variant of हरिमिग्गो]

हिला viii. 66 वालुकाः, sand.

हिल्ला viii. 66 वालुकाः, sand [a variant of the prec.]

हिल्लूरी viii. 67 लहरी, a wave.

हिल्लोडणं viii. 69 क्षेत्रे मृगनिषेधरवः, a noise

in a field to scare away animals. [a variant of हिंडोलयं]

हिलोहिला viii. 69 स्पर्धा, rivalry, jealousy.

हीरणा viii. 67 लज्जा, shame. [f. ह्री]

हीरो viii. 70 सूचीमुखाभं दार्वादिवस्तु, anything sharpened into a point, such as a piece of wood. केचित् हीरशब्दं भस्मन्यपि प्रयुञ्जते, ashes.

हींसमणं viii. 68 हेषारवः, neighing.

हुंकओ viii. 71 अञ्जलिः, the cavity formed by putting the hands together and hollowing the palms.

हुंकुरुवो viii. 71 अञ्जलिः, the cavity formed by putting the hands together and hollowing the palms.

हुडुओ viii. 70 प्रवाहः, a stream.

हुडुमो viii. 70 पताका, a banner.

हुडो viii. 70 मेषः, a ram.

हुड्डा viii. 70 पणः, a stake.

हुत्तो viii. 70 अभिमुखः, facing, turned towards.

हुरुडी viii. 71 विपादिका, a sore or tumour on the foot.

हुलिअं viii. 59 शीघ्रम्, soon. [f. लघु !]

हुलुव्वी viii. 71 प्रसवपरा, occupied in begetting.

हूमो viii. 71 लोहकारः, a blacksmith.

हेआलं viii. 72 सर्पशिरःसंज्ञेन हस्तेन निषेधः, prohibition with a gesture of the hand. सर्पशिरा नाम हस्तकविशेषः, a particular position of the hand (resembling the hood of a snake.)

हेरंबो viii. 76 महिषः, a buffalo. डिंडिमः, a kind of drum. [ts.]

हेरिंबो viii. 72 विनायकः, Gaṇeśa. [f. हेरम्ब]

हेला viii. 71 वेगः, speed.

हेलुअं viii. 72 क्षुतम्, sneezing.

हेलुक्का viii. 72 हिक्का, hiccough.

होरणं viii. 72 वस्त्रम्, a cloth.

APPENDICES

Appendix I.

Words considered as *deśyas* by others but
as *tadbhavas* by Hemacandra.

अ

अइराहा i. 34 विद्युत्, lightning [f. अचिराभा]

अक्का i. 6 अम्बा, the mother. [ts.]

अच्छभल्लो i. 37 ऋक्षः, a bear [ts.]

अच्छल्लं i. 20 अनपराधः, innocence [ts.]

अच्छोडणं i. 37 मृगया, hunting. [f. आच्छोदन]

अजुअलवण्णो i. 48 सप्तच्छदः, a kind of tree [f. अयुगलपर्ण]

अज्जा i. 5 गौरी, the Goddess Gāurī. [f. आर्या]

अज्जो i. 5 अर्यः, master, lord. [f. अर्य]

अडो i. 6 कूपः, a well. [f. अवट]

अणं i. 6 ऋणम्, debt. [f. ऋण]

अण्णाणं i. 7 मौर्ख्यम्, stupidity [f. अज्ञान]

अमिलायं i. 37 कुरण्टककुसुमम्, the yellow amaranth.

अंबोच्ची i. 9 आम्रपुष्पलावी, mango flower gatherer [f. आम्रोच्ची]

अलयं i. 16 कुटिलकेशः, curly hair. [f. अलक]

अलसी i. 20 क्षुमा, linseed. [f. अतसी]

अलिंजरं i. 37 कुण्डम्, a bowl. [ts.]

अवज्झाओ i. 37 उपाध्यायः, a teacher [f. उपाध्याय]

अवरिल्लं i. 25 उत्तरीयम्, an upper cloth. [f. उपरि]

अह = असौ, i. 6 that (m.) [f. अदस्, Hc. Gr. iii. 87]

आ

आमेलो i. 62 शेखरः, an ornament for the head. [f. आपीड]

आमोओ i. 64 परिमलः, fragrance. [f. आमोद]

आरणालं i. 67 काञ्जिकम्, sour gruel. [f. आरनाल]

आरालिओ i. 71 सूपकारः, a cook [f. आरालिक]

आरोहो i. 63 नितम्बः, the buttocks [ts.]

आलिद्धो i. 66 आश्लिष्टः, embraced. [f. आश्लिष्ट]

आसेअणयं i. 72 अवितृप्तदर्शनम्, charming appearance [f. आसेचनक]

आहम्मिअं i. 71 आगतम्, come. [f. आहम्मित]

इ

इणं i. 79 एतत्, this [f. एतत्, Hc. Gr. iii. 85]

इणमो i. 79 एतत्, this [f. एतत्, Hc. Gr. iii. 85]

इण्हिं i. 79 इदानीम्, now. [f. इदानीम् Hc. Gr. ii. 134]

इंदिंदिरो i. 79 भ्रमरः, a large black bee. [ts.]

उ

उक्केरो i. 96 समूहः, a collection. [f. उत्कर]

उच्चयं i. 102 नीवी, the knot of the lower garment. [ts.]

उच्छुण्णं i. 102 विमर्दितम्, crushed [f. उत्क्षुण्ण]

उच्छू i. 85 इक्षुः, the sugar-cane. [f. इक्षु]

उण्होदयभंडो i. 120 पिठरम्, a pot [f. उष्णोदकभाण्ड]

उत्तालो i. 101 उद्गतः, raised [ts.]

उत्थारो i. 102 उत्साहः, strenuous effort. [f. उत्साह]

उद्धुसिअं i. 115 पुलकितम्, thrilled. [f. उद्धुषित]

उंदुरो i. 102 आखुः, a rat [ts.]

उब्भं i. 86 ऊर्ध्वम्, above [f. ऊर्ध्व, Hc. Gr. ii. 59]

उब्भे i. 86 युष्म, you [Hc. Gr. iii. 91]

उंबरं i. 90 देहली, the threshold. [f. उदुम्बर]

उस्सा i. 86 धेनुः, a cow [f. उस्रा]

ऊ

ऊहसिअं i. 140 उपहसितम्, laughed. [f. उपहसित]

ए

एक्कवई i 145 रथ्या, a road [f. एकपदी]

एक्कारो i. 144 अयस्कारः, a blacksmith. [f. अयस्कार Hc. Gr. i. 166]

एत्ताहे i. 144 इदानीम्, now. [f. इदानीम्, Hc Gr. ii. 134]

एद्दहं i. 144 इयत्, this much. [f. इयत्, Hc. Gr. ii. 157]

ओ

ओज्झरो i. 160 निर्झरः, a mountain torrent [f. निर्झर]

ओमालं i. 160 निर्माल्यम्, remains [f. निर्माल्य]

ओली i. 148 पङ्क्तिः, a row [f. आली]

ओसत्तो i. 160 अवसक्तः, suspended from. [f. अवसक्त]

क

कक्खडो ii. 11 कर्कशः, harsh, hard [f. कर्कश]

कणिसं ii. 6 धान्यशीर्षम्, an ear of corn. [f. कणिश]

कमढो ii. 55 कच्छपः, a tortoise, भिक्षुभाजनम्, an ascetic's bowl. दैत्यः, an Asura [f. कमठ]

कम्मणं ii. 15 वश्यादि, a dependent etc. [f. कार्मण]

करडो ii. 55 काकादिः, a crow etc. [f. करट]

कलावो ii. 15 तूणः, a quiver. [f. कलाप]

कलिओ ii. 56 ज्ञातः, known [f. कलित]

कव्वाओ ii. 15 राक्षसः, a demon [f. क्रव्याद्]

काहलो ii. 58 कातरः, confused, afraid. [f. कातर]

काही ii. 58 अतीते भविष्यति च; past and future [f. कृ]

किडी ii. 31 सूकरः, a boar [f. किरि]

किमिरायं ii. 32 रुधिरोद्भवकीटमुखोद्गान्ततन्तुनिष्पन्नं रक्तम्, red colour got from the thread issuing from the month of a kind of worm. [f. कृमिराग]

कुडो ii. 35 घटः, a pot [f. कुट]

कुप्पिसो ii. 40 कञ्चुकः, a bodice. [f. कूर्पास]

कुंपलं ii. 36 मुकुलम् a bud [f. कुड्मल]

कूरं ii. 43 भक्तम्, boiled rice [ts.]

केद्दहं ii. 44 कियत्, how much [f. कियत् Hc. Gr. ii. 157]

कोओ ii. 45 चक्रवाकः, the ruddy goose. [f. कोक]

कोहंडी ii. 50 कूष्माण्डी, a kind of pumpkin [f. कूष्माण्डी]

कोहली ii. 50 कूष्माण्डी, a kind of pumpkin [f. कूष्माण्डी]

ख

खंजणो ii. 69 खञ्जरीटः, the wagtail [f. खञ्जन]

खसिओ ii. 71 खचितः, set, studded. [f: खचित]

खुडिअं ii. 71 खण्डितम्, cut. [f. खण्डित]

ग

गग्गरो ii. 85 गद्गदः, faltering [f. गद्गद]

गंजिओ ii. 85 कल्यपालः, a distiller [f. गाञ्जिक]

गंठिच्छेओ ii. 86 ग्रन्थिच्छेदकः, cutpurse [f. ग्रन्थिच्छेदक]

गंधुत्तमा ii. 86 सुरा, liquor. [f. गन्धोत्तमा]

गयसाउल्लो ii. 87 विरक्तः, free from passion [f. गत + साउल्ल q. v. in G.]

गहिल्लो ii. 85 ग्रहिलः, obstinate [f. ग्रहिल]

गुज्झहरो ii. 93 रहस्यभेदी, one who discloses secrets. [f. गुह्यहर]

गुलुंछो ii. 92 गुच्छः, a cluster [ts.]

गोहल्लो ii. 98 गोमान् possessing cows [गोमान्, Hc. Gr. ii. 159]

गोमुहं ii. 98 उपलेपनम्, smearing [f. गोमुख]

घ

घुसिणं ii. 109 कुङ्कुमम्, saffron. [f. घुसृण]

घूओ ii. 110 उलूकः, an owl. [f. घूक]

घोडो ii. 111 अश्वः, a horse [f. घोट]

च

चंचरीओ iii. 6 भ्रमरः, a large black bee [f. चञ्चरीक]

चंदसाला iii. 6 जालछन्ना गृहोपरि कुटिका, an upstair room of lattice work. [f. चन्द्रशाला]

चंदिमा iii. 4 चन्द्रिका, the moonshine. [f. चन्द्रिका]

चरणाउहो iii. 7 कुक्कुटः, a cock [f. चरणायुध]

चवला iii. 4 विद्युत्, lightning [f. चपला]

चुच्छं iii. 15 तुच्छम्, worthless, mean. [f. तुच्छ]

चुण्णिओ iii. 17 रेणुविच्छुरितः, coated with powder [f. चूर्णित]

छ

छणो iii. 24 उत्सवः, a festival [f. क्षण]

छाही iii. 26 छाया, shade [f. छाया]

ज

जगरो iii. 41 संनाहः, an armour [ts.]

ड

डक्कं iv. 6 दष्टम्, bitten [f. दष्ट]

डीणं iv. 10 उड्डीनम्, flown [f. डीन]

डोला iv. 11 आन्दोलनम्, a swing [f. दोला]

ण

णक्को iv. 46 ग्राहः, a crocodile [f. नक्र]

णक्खा iv. 18 नखाः, the finger nails [f. नख Hc. Gr. ii. 99]

णिव्वं iv. 48 पटलान्तम्, the edge of the thatch or roof. [f. नीव्र]

णिव्विट्ठं iv. 34 उपभुक्तम्, enjoyed [f निर्विष्ट]

णिसायो iv. 35 चण्डालः, a man of a low caste, a Caṇḍāla. [f. निषाद]

णीहम्मिअं iv. 43 निर्गतम्, gone, departed. [f. निहम्मित]

णेड्डं iv. 44 नीडम्, a nest [f. नीड]

त

तलिणं v. 5 सूक्ष्मम्, small [f. तलिन]

तामरसं v. 10 पद्मम्, a lotus [ts.]

तिमिंगिलो v. 13 मत्स्यविशेषः, a whale [ts.]

तुंडं v. 14 आस्यम्, the face, mouth. [ts.]

तुंदं v. 14 उदरम्, the belly [ts.]

तुंबी v. 14 अलाबूः, the bottle-gourd. [ts.]

तुवरो v. 16 रसविशेषः, astringent taste [ts.]

तूहो v. 16 सरिद्‌वतारः, a landing place in a river [f. तीर्थ]

थ

थाणयं v. 27 आलवालः, a trench for water round a tree [f. स्थानक]

थुक्किअं v. 28 अम्बूकृतम्, sputtering. [f. थुत्कृत]

थूणो v. 29 चोरः, a thief. [f. स्तेन]

थेणो v. 29 चोरः, a thief. [f. स्तेन]

थेवो v 29 स्तोकः, a little. [f. स्तोक]

थोरो v. 30 स्थूलः, stout. [f. स्थूल]

द

दरिओ v. 35 दृप्तः, proud. [f. दृप्त]

दवो v. 33 परिहासः, joking [f. द्रव] वनवह्निः, a forest conflagration. [ts.]

दव्वीअरो v. 37 सर्पः, a snake. [f. दर्वीकर]

दिवाइत्ती v. 41 चाण्डालः, a man of a low caste, a Caṇḍāla [f. दिवाकीर्ति]

दुहं v. 42 असुखम्, unhappiness [f. दुःख]

दूहवो v. 43 दुर्भगः, unfortunate. [f. दुर्भग]

ध

धआ v. 60 दुहिता, a daughter [f. दुहितृ]

प

पंगुरणं vi. 29 प्रावरणम्, an upper garment [f. प्रावरण]

पज्जा vi. 1 अधिकारः, a topic, a section [f. पर्याय] मार्गः, a way, road. [f. पद्या]

पडंसुआ vi. 14 प्रतिश्रुतिः, a promise, an echo [f. प्रतिश्रुत]

पांडअम्मिअं v. 35 मण्डितम्, adorned [f. परिकर्मित]

पणिअं vi. 7 विक्रेतव्यम्, saleable [f. पणित]

पत्तलं vi. 14 पत्रबहुलम्, full of leaves [f. पत्रल]

पयरो vi. 14 शरः, an arrow. [f. प्रदर]

पलट्टो vi. 14 पर्यस्तः, scattered about. [f. पर्यस्त]

पल्लत्थो vi. 14 पर्यस्तः, scattered about. [f पर्यस्त]

पल्लविअं vi. 19 पल्लवाकारम्, resembling a flower. [f. पल्लवित]

पवित्तो vi. 14 दर्भः, kuśa grass. [f. पवित्र]

पाडच्चरो vi. 34 चोरः, a thief. [f. पाटच्चर]

पाडिएक्कं vi. 41 प्रत्येकम्, singly [f. प्रत्येक]

पाडिक्कं vi. 41 प्रत्येकम्, singly [f. प्रत्येक]

पामरो vi. 41 कुटुम्बी, a man of large family [ts.]

पाहुडं vi. 41 प्राभृतम्, a present, an offering. [f. प्राभृत]

पिउच्छा vi. 49 पितृष्वसा, a father's sister [f. पितृष्वसा]

पिहडो vi. 49 पिठरः, a pot [f. पिठर]

पिहुरोमो vi. 50 मीनः, a fish [f. पृथुरोम]

पीवलं vi. 51 पीतम्, drunk [f. पीत]

पुक्खरो vi. 53 सारसः, a crane [f. पुष्कर]

पोओ vi. 81 बालः, a youth [f. पोत]

फ

फुरिअं vi. 84 चलितम्, moved दीप्तम्, bright, brilliant. [f. स्फुरित]

ब

बाहिं vi. 92 बहिः, outside [f. बहिः]

बिसकण्ठी vi. 93 बलाका, a crane [ts]

भ

भसलो vi. 101 भ्रमरः, a large black bee [f. भ्रमर]

भाइरो vi. 104 भीरुः, a coward [f. भी+तृन्]

म

मक्कडो vi. 119 जालकारकृमिः, a spider [f. मर्कट]

मद्दलो vi. 119 मुरजः, a drum [f. मर्दल]

मंथरं vi. 145 मन्दम्, slowly [ts.]

मम्मणो vi. 141 अव्यक्तवचनम्, indistinct speech [f. मन्मन]

मयगलो vi. 125 हस्ती, an elephant [f. मद्कल]

मयधुत्तो vi. 125 क्रोष्टा, a jackal. [f. मृगधूर्त]

मयरंदो vi. 123 पुष्परसः, the juice of flowers [f. मकरन्द]

माउआ vi. 147 माता, the mother [f. मातृका]

माउक्कं vi. 129 मृदु, soft [f. मृदुक]

माढी vi. 128 संनाहः, an armour [f. माठी]

माणंसी vi. 147 मनस्वी, high-minded [f. मनस्विन्]

मालूरो vi. 130 बिल्वः, the wood-apple tree [ts.]

मीसालिअं vi. 133 मिश्रम्, mixture [f. मिश्र]

मुंढी vi. 133 अलम्बुषा, a kind of fruit. [ts.]

र

रसच्छो vii. 13 द्विपः, a buffalo [f. रसाक्ष]

रिक्खो vii. 6 ऋक्षः, a bear [f. ऋक्ष]

रिच्छो vii. 6 ऋक्षः, a bear [f. ऋक्ष]

रिट्ठी vii. 6 खड्गः, a sword [f. रिष्टि]

रोहो vii. 16 प्रतिरोधः, obstruction [f. रोध]

ल

लंचो vii. 17 उत्कोचः, a bribe [ts.]

लेसो vii. 28 अल्पम्, a little [f. लेश]

व

वइरं vii. 41 वज्रम्, a diamond [f. वज्र]

वड्डइओ vii. 44 रथकारः a carpenter [f. वर्धकि]

वड्ढणी vii. 41 संमार्जनी, a broom [f. वर्धनी]

वन्द्रं vii. 32 वृन्दम्, a group. [f. वन्द्र]

वप्पो vii. 83 क्षेत्रम्, a field. [f. वप्र]

वलवा vii. 41 वामी, a mare [f. वडवा]

वल्लई vii. 36 वीणा, the Indian lute [f. वल्लकी] गोपी, a cowherdess [f. वल्लवी]

वसई vii. 41 रात्रिः, the night [f. वसति]

वामट्ठीओ vii. 47 मृतास्थीनि, the bones of the dead. [f. वामास्थि]

वावडो vii. 54 व्याकुलः, engaged in [f. व्यापृत]

वासाहू vii. 57 भेकः, a frog. [f. वर्षाभू]

विक्खंभो vii. 88 विस्तारः, expanse [f. विष्कम्भ]

विच्छड्डो vii. 32 ऋद्धिः, increase [f. विच्छर्द]

विज्जुला vii. 65 विद्युत्, lightning [f. विद्युत्]

विड्डा vi. 61 लज्जा, shame [f. व्रीडा]

विलया vii. 65 वनिता, a woman [f. वनिता]

विलिअं vii. 65 विप्रियं, a disagreeable act [f. व्यलीक]

विसढो vii. 62 विषमः, uneven, difficult. [f. विषम]

विसो vii. 61 आखुः, a rat [f. वृष]

वीसुं vii. 73 सामस्त्यम्, totality [f. विष्वक्]

वेइआ vii. 76 अङ्गुलिमुद्रा, a seal ring. [f. वेदिका]

वेरुलिअं vii. 79 वैडूर्यम्, *lapis lazuli*. [f. वैडूर्य]

स

सत्थरो viii. 4 शय्या, a couch [f. स्रस्तर]

सवली viii. 11 मीनः, a fish [f. शकलिन्]

सरडो viii. 11 कृकलासः, a chamelion. [f. सरट]

सामत्थं viii. 24 सामर्थ्यम्, ability, capacity. [f. सामर्थ्य]

सिरिवओ viii. 32 श्रीपदः, a kind of bird [f. श्रीपद]

सुगिम्हओ viii. 39 फाल्गुनोत्सवः, a festival in Phālguna (February–March) [f. सुग्रीष्मक]

सुहवो viii. 42 सुभगः, fortunate [f. सुभग]

सोअमल्लं viii. 45 सौकुमार्यम्, tenderness. [f. सौकुमार्य]

सोमालं viii. 45 सुकुमारम्, tender [f. सुकुमार]

ह

हलिआरो viii. 64 हरितालः, a kind of yellow coloured pigeon. [f. हरिताल]

हिट्ठो viii. 67 अधः, below [f. अधः]

हित्थो viii. 67 त्रस्तः, terrified [f. त्रस्त]

हीरो viii. 70 वज्रः, a diamond [ts.] हरो, the God Siva [f. हर]

Appendix II.

Alphabetical list of Verbal Substitutes
taught by Hemacandra in his Grammar and in this work.
The numbers in brackets refer to the Grammar.

अ

अइच्छ = गम्, 'go' i. 37 (iv. 162) अइच्छइ = गच्छति.

अई = गम्, 'go' i. 20 (iv. 162) अईइ = गच्छति.

अक्कुस = गम्, 'go' i. 37 (iv. 162) अक्कुसइ = गच्छति.

अक्खोड = कृष् (असिविषयस्य), 'draw (a sword)' i. 37 (iv. 188) अक्खोडइ (Hc. Gr. °डेइ) = असिं कोशात्कर्षति.

अग्घ = राज् 'shine' i. 20 (iv. 100) अग्घइ = राजते.

अग्घव = पॄ 'fill' i. 37 (iv. 169) अग्घवइ = पूरयति.

अग्घाड = पॄ 'fill' i. 37 (iv. 169) अग्घाडइ = पूरयति.

अंगुम = पॄ 'fill' i. 37 (iv. 169) अंगुमइ = पूरयति.

अच्छ = आस् 'sit' (iv. 215) अच्छइ = आस्ते.

अज्झस्स = आ-कुश् 'cry' i. 13 अज्झस्सइ = आक्रोशति.

अंच = कृष् 'draw' i. 20 (iv. 187) अंचइ = कर्षति cf. अंछिअं in the glossary.

अट्ट = क्वथ् 'boil' i. 20 (iv. 119) अट्ट 'wander' (iv. 230) अट्टइ = क्वथति, परिअट्टइ = पर्यटति.

अड्डुक्ख = क्षिप् 'throw' i. 37 (iv. 143) अड्डुक्खइ = क्षिपति.

अणच्छ = कृष्, 'draw' i. 37 (iv. 187) अणच्छइ = कर्षति.

अणुरुज्झ = अनुरुध् 'obstruct' (कर्मणि भावे च) (iv. 248) अणुरुज्झइ = अनुरुध्यते.

अणुवज्ज = गम् 'go' i. 41 (iv. 162) अणुवज्जिअं = गतम्, अणुवज्जइ = गच्छति.

अण्ह = भुज् 'eat' i. 20 (iv. 110) अण्हइ = भुङ्क्ते.

अप्पाह = सं-दिश् 'send a message' i. 37 (iv. 180) अप्पाहइ = संदिशति.

अप्फुण्ण = आ-क्रम् 'seize' i. 20 (iv. 258) अप्फुण्णो = आक्रान्तः.

अब्भिड = सं-गम् 'meet' i. 37, 78 (iv. 164) अब्भिडइ = संगच्छते.

अब्भुत्त = स्ना, 'bathe' प्र-दीप् 'blaze' i. 58 (iv. 14, 152) अब्भुत्तइ = स्नाति, प्रदीप्यते.

अयंछ = कृष् 'draw' i. 37 (iv. 187) अयंछइ = कर्षति.

अलुन्थ = उत्-क्षिप् 'throw up' i. 37 (iv. 144) अलुन्थइ = उत्क्षिपति.

अल्लिअ = उप-सृप् 'approach' आ-ली 'settle down upon' i. 58 (iv. 139, 54) अल्लिअइ = उपसर्पति, आलीयते (Hc. Gr. अल्लीअइ = आलीयते)

अल्लिव = अर्प् 'offer' (iv. 39) अल्लिवइ = अर्पयति.

अवअक्ख = दृश् 'see' i. 48 (iv. 181) अवअक्खइ = पश्यति.

अवअच्छ = ह्राद् 'rejoice' (ण्यन्तस्याण्यन्तस्य च), दृश् 'see' i. 59 (iv. 122, 181) अवअच्छइ = ह्रादते, ह्रादयति, पश्यति.

अवअज्झ = दृश् 'see' i. 48 (iv. 181) अवअज्झइ = पश्यति.

अवआस = दृश् 'see,' श्लिष् 'embrace.' i. 59 (iv. 181, 190. cf. ii. 174) अवआसइ = पश्यति, श्लिष्यति.

अवक्ख = दृश् 'see' i. 37 (iv. 181) अवक्खइ = पश्यति.

अवज्जस = गम् 'go' i. 48 (iv. 162) अवज्जसइ = गच्छति.

अवरुंड = परि-रभ् 'embrace' i. 11 अवरुंडइ = परिरभते, अवरुंडिज्जइ = परिरभ्यते, अवरुंडिऊण = परिरभ्य.

अवसेह = गम् 'go,' नश् 'perish' i. 59 (iv. 162, 178) अवसेहइ = गच्छति, नश्यति.

अवह = रच् 'arrange' i. 37 (iv. 94) अवहेइ (Hc. Gr. °हइ) = रचयति.

अवहर = गम् 'go,' नश् 'perish,' i. 59 (iv. 162, 178) अवहरइ = गच्छति, नश्यति

अवहाव = कृप् 'pity' i. 48 (iv. 151) अवहावेइ = कृपते (कृपां करोतीत्यर्थः)

अवहेड = मुच् 'release' i. 48 (iv. 91) अवहेडइ = मुञ्चति.

अवुक्क = वि-ज्ञा (ण्यन्तस्य) 'tell respectfully' i. 37 (iv. 38) अवुक्कइ = विज्ञपयति.

अहिऊल = दह् 'burn' i. 48 (iv. 208) अहिऊलइ = दहति.

अहिपच्चुअ = ग्रह् 'take' आ-गम् 'come' i. 60 (iv. 209, 163) अहिपच्चुअइ = गृह्णाति, आगच्छति.

अहिरेम = पृ 'fill' i. 48 (iv. 169) अहिरेमइ = पूरयति.

अहिलंख = काङ्क्ष् 'desire' i. 48 (iv. 192) अहिलंखइ = काङ्क्षति.

अहिलंघ = काङ्क्ष् 'desire' i. 48 (iv 192) अहिलंघइ = काङ्क्षति.

अहेसि = आसीत् 'was' i. 20.

आ

आअड्ड = व्या-पृ 'be engaged' i. 71, 68 (iv. 81) आअड्डइ (Hc. Gr. °ड्डेइ) = व्याप्रियते.

आइग्घ = आ-घ्रा 'smell' i. 71 (iv. 13) आइग्घइ = आजिघ्रति.

आइंछ = कृष् 'draw' i. 71 (iv. 187) आइंछइ = कर्षति.

आउड्ड = मस्ज् 'plunge' i. 71 (iv. 101) आउड्डइ = मज्जति.

आढव = आ-रभ् 'begin' i. 71 (iv 155) आढवइ = आरभते.

आढप्प = आ-रभ् 'begin' (कर्मणि भावे च) i. 71 (iv. 254) आढप्पइ = आरभ्यते.

आयज्झ = वेप् 'tremble' i. 71 (iv. 147) आयज्झइ = वेपते.

आयंब = वेप् 'tremble' i. 71 (iv. 147) आयंबइ = वेपते.

आरंभ = आ-रभ् 'begin' (iv. 155) आरंभइ = आरभते.

आरोअ = उल्लस् 'sport' i. 71 (iv. 202) आरोअइ = उल्लसति

आरोल = पुञ्ज् 'heap' i. 71 (iv. 102) आरोलइ = पुञ्जयति.

आलिह = स्पृश् 'touch' i. 71 (iv. 182) आलिहइ = स्पृशति.

आलुंख = दह् 'burn' स्पृश् 'touch' i. 78 (iv. 208, 182) आलुंखइ = दहति, स्पृशति.

आविलुंप = काङ्क्ष् 'desire' i. 72 आविलुंपिअं = अभिलषितम्.

आसंघ = सं- 'conjecture' i. 71 (iv. 35) आसंघइ = सम्भावयति.

आह = काङ्क्ष् 'desire' i. 66 (iv. 192) आहइ = काङ्क्षति.

आहोड = तड् 'beat' i. 71 (iv. 27) आहोडइ = ताडयति.

इ

इच्छ = इष् 'wish' (iv. 215) इच्छइ = इच्छति.

उ

उक्कुक्कुर = उत्-स्था 'get up' (iv. 17) उक्कुक्कुरइ = उत्तिष्ठति.

उक्कुस = गम् 'go' i. 117 (iv. 162) उक्कुसइ = गच्छति.

उक्कोसं = उत्कृष्टम्, 'drawn out' (iv. 258)

उक्खुड = तुड् 'break' (iv. 116) उक्खुडइ = तुडति

उग्ग = उद्घट् 'open' (व्यक्तस्य) i. 102 (iv. 33) उग्गइ = उद्घाटयति.

उग्गह = रच् 'arrange' i. 104 (iv. 94) उग्गहइ = रचयति.

उग्घुस = मृज् 'wipe off' i. 117 (iv. 105) उग्घुसइ = मार्ष्टि.

उंघ = नि-द्रा 'sleep' i. 102 (iv. 12) उंघइ = निद्राति.

उड्डु = उड्डी 'fly up' (iv. 237) उड्डेइ = उड्डयते, उड्डेंति = उड्डीयन्ते.

उट्ठ = उत्-स्था 'get up' (iv. 17) उट्ठइ = उत्तिष्ठति.

उत्थंघ = उत्-क्षिप् 'throw up' रुध् 'obstruct' i. 137 (iv. 144, 133) उत्-नम् 'raise' (iv. 36) उत्थंघइ = उत्क्षिपति, रुणद्धि, उन्नमयति.

उत्थल्ल = उच्छल् 'fly upwards' (iv. 174) उत्थल्लइ = उच्छलति.

उत्थार = आ-क्रम् 'occupy, seize' i. 117 (iv. 160) उत्थारइ = आक्रामति.

उद्दाल, a variant of ओद्दाल, q. v.

उद्धुमा = पृ 'fill' i. 117 (iv. 169) उत्-ध्मा 'blow' (iv. 8) उद्धुमाइ = पूर्यते (He. Gr. पूरयति), उद्धमति.

उप्पेल = उत्-नम् 'raise' i. 117 (iv. 36) उप्पेलइ = उन्नमयति.

उप्फाल = कथ् 'tell' i. 117 (iv. 2 उप्पाल but in ii. 174 उप्फाल) उप्फालइ = कथयति.

उब्भाव = रम् 'rejoice' i. 117 (iv. 168) उब्भावइ = रमते; उब्भाविअं = सुरतम्.

उब्भुत्त = उत्-क्षिप्, 'throw up' i. 117 (iv. 144) उब्भुत्तइ = उत्क्षिपति.

उम्मच्छ = वञ्च्, 'sneak' i. 117 (iv. 93) उम्मच्छइ (He. Gr. उम॰) = वञ्चति.

उम्मत्थ = अभ्या-गम्, 'come face to face' i. 117 (iv. 165) उम्मत्थइ = अभ्यागच्छति.

उल्लाल = उत्-नम् 'raise' i. 117 (iv. 36) उल्लालइ = उन्नमयति.

उल्लुक्क = तुड् 'break' i. 92 (iv. 116) उल्लुक्कइ = तुडति; उल्लुक्कं = त्रुटितम्.

उल्लुंड = वि-रिच् 'purge' i. 117 (iv. 26) उल्लुंडइ = विरेचयति. cf. ओलुंड.

उल्लूर = तुड् 'break' i. 117 (iv. 116) उल्लूरइ = तुडति.

उवरुज्झ = उप-रुध् 'obstruct' (कर्मणि भावे च) (iv. 248) उवरुज्झइ = उपरुध्यते.

उवसम = उप-शम् 'cease' (iv. 239) उवसमइ = उपशाम्यति.

उवहत्थ = समा-रच्, 'arrange' i. 119 (iv. 95) उवहत्थिअं = सज्जितम्; उवहत्थइ = समारचयति.

उव्वाअ = उत्-वा 'blow' (iv. 240) उव्वाअइ = उद्वाति.

उव्विव = उद्–विज् 'be grieved' (iv. 227) उव्विवइ = उद्विजते.

उव्वेढ = उद्–वेष्ट् 'surround' (iv. 223) उव्वेढइ = उद्वेष्टते.

उव्वेल्ल = प्र-सृ 'follow forth' i. 117 (iv. 77) उद्–वेष्ट् 'surround' (iv. 223) उव्वेल्लइ = प्रसरति (in this sense Hc. Gr. पवेल्लइ), उद्वेष्टते.

उस्सिक्क = मुच् 'release' उद्–क्षिप् 'throw up' i. 137 (iv. 91, 144) उस्सिक्कइ = मुञ्चति, उत्क्षिपति.

ऊ

ऊसल = उद्–लस् 'sport' i. 141 (iv. 202) ऊसलिअं = उल्लसितम्; ऊसलइ = उल्लसति.

ऊसुंभ = उद्–लस् 'sport' i. 142 (iv. 202) ऊसुंभिअं = उल्लसितम्; ऊसुंभइ = उल्लसति.

ओ

ओअक्ख = दृश् 'see' i. 163 (iv. 181) ओअक्खइ = पश्यति.

ओअग्ग = वि–आप् 'pervade' i. 163 (iv. 141) ओअग्गइ = व्याप्नोति.

ओअंद = आ–छिद् 'cut off' i. 163 (iv. 125) ओअंदइ = आच्छिनत्ति.

ओग्गाल = रोमन्थ 'chew' (ण्यन्तस्य) i. 163 (iv. 43) ओग्गालइ = रोमन्थयति.

ओद्दाल = आ–छिद् 'cut off' i. 163 (iv. 125) ओद्दालइ (Hc. Gr. उद्दाल) = आच्छिनत्ति.

ओंबाल = छद् 'cover' (ण्यन्तस्य) प्लु 'float' (ण्यन्तस्य) i. 174 (iv 21, 41) ओंबालइ = छादयति, प्लावयति.

ओरस = अव–तॄ 'descend' i. 163 (iv 85) ओरसइ = अवतरति.

ओरुम्मा = उद्–वा 'vomit' i. 163 (iv. 11) ओरुम्माइ = उद्वाति.

ओलुंड = वि–रिच् 'purge' i. 163 (iv. 26) ओलुंडइ = विरेचयति. [prob. a variant of उल्लुंड]

ओवास = अव–काश् 'be visible' i. 163 (iv. 179) ओवासइ = अवकाशते.

ओवाह = अव–गाह् 'plunge into' i. 163 (iv. 205) ओवाहइ = अवगाहते.

ओसुक्क = तिज् 'sharpen' i. 163 (iv 104) ओसुक्कइ = तेजयति.

ओह = अव–तॄ 'descend' i. 160 (iv. 85) ओहइ = अवतरति.

ओहाम = तुल् 'weigh' i. 163 (iv. 25) ओहामइ = तोलयति.

ओहाव = आ–क्रम् 'occupy, seize' i. 163 (iv. 160) ओहावइ = आक्रामति.

ओहीर = नि–द्रा 'sleep' i. 163 (iv. 12) ओहीरिअं = निद्रा; ओहीरइ = निद्राति.

क

कढ = क्वथ् 'boil' (iv. 220) कढइ = क्वथति

कड्ढ = कृष् 'draw, pull' (iv. 187) कड्ढइ = कर्षति.

कत्थ = कथ् 'tell' (कर्मणि भावे च) (iv. 249) कत्थइ = कथ्यते.

कमवस = स्वप् 'sleep' ii. 23 (iv. 146) कमवसइ = स्वपिति.

कम्म = क्षुरं-कृ 'shave' भुज् 'eat' ii. 56 (iv. 72, 110) कम्मइ = क्षुरं करोति, भुङ्क्ते (in this sense Hc. Gr. कम्मेइ)

कम्मव = उप–भुज् 'enjoy' ii. 23 (iv. 111) कम्मवइ = उपभुङ्क्ते.

कर = कृ 'do' (iv. 234; 239) करइ = करोति.

करंज = भञ्ज् 'break' ii. 23 (iv. 106) करंजइ = भनक्ति.

करिस = कृष् 'draw, pull' (iv. 235) करिसइ = कर्षति.

कव = कु 'hum' (iv. 233) कवइ = कौति.

का = कृ 'do' (भूतभविष्यत्कालयोः; क्त्वातुम्-तव्येषु च) (iv. 214) काहीअ = अकार्षीत्, अकरोत्, चकार; काहिइ = करिष्यति, कर्ता; काऊण = कृत्वा; काउं = कर्तुम्; कायव्वं = कर्तव्यम्.

किण = क्री 'buy' (iv. 52) किणइ = क्रीणाति.

किलिकिंच = रम् 'rejoice' ii. 32 (iv. 168) किलिकिंचइ = रमते.

कीर = कृ 'do' (कर्मणि भावे च) (iv. 250) कीरइ = क्रियते.

कुक्क, a variant of कोक्क q. v.

कुज्झ = क्रुध् 'be angry' (iv. 217) कुज्झइ = क्रुध्यति.

कुण = कृ 'do' (iv. 65, 239) कुणइ = करोति.

कुप्प = कुप् 'be angry' (iv. 230) कुप्पइ = कुप्यति.

केलाय = समा-रच् 'arrange' ii. 44 (iv. 95) केलायइ = समारचयति.

कोआस = वि-कस् 'open' ii. 50 (iv. 195) कोआसइ = विकसति.

कोक्क (ह्रस्वत्वे कुक्क) = व्या-हृ 'speak' ii. 50 (iv. 76) कोक्कइ (कुक्कइ) = व्याहरति.

कोट्टुम = रम् 'rejoice' ii. 50 (iv. 168) कोट्टुमइ = रमते.

ख

खउर = क्षुभ् 'be agitated' ii. 72 (iv. 154) खउरइ = क्षुभ्यति.

खड्ड = मृद् 'press' ii. 71 (iv. 126) खड्डइ = मृद्नाति.

खम्म = खन् 'dig' (कर्मणि भावे च) (iv. 244) खम्मइ = खन्यते

खा = खाद् 'eat' (वर्तमानभविष्यद्विध्याद्येकवचन एव) (iv. 228) खाइ = खादति; खाहिइ = खादिष्यति; खाउ = खादतु.

खिज्ज = खिद् 'be afflicted' (iv. 224) खिज्जइ = खिद्यते

खिर = क्षर् 'flow' ii. 74 (iv. 173) खिरइ = क्षरति

खुट्ट = तुड् 'break' ii. 75 (iv. 116) खुट्टइ = तुडति

खुड = तुड् 'break' ii. 75 (iv. 116) खुडइ = तुडति.

खुप्प = मस्ज् 'plunge' ii. 75 (iv. 101) खुप्पइ = मज्जति.

खेड्ड = रम् 'rejoice' ii. 77 (iv. 168) खेड्डइ = रमते.

ग

गच्छ = गम् 'go' (iv. 215) गच्छइ = गच्छति

गड = घट् 'happen' (iv 112) गडइ = घटते

गंठ = ग्रन्थ् 'tie' (iv. 120) गंठइ = ग्रथ्नाति

गमेस = गवेष् 'search for' (iv. 189) गमेसइ = गवेषयति.

गम्म = गम् 'go' (कर्मणि भावे च) (iv. 249) गम्मइ = गम्यते.

गलत्थ = क्षिप् 'throw' ii. 87 (iv. 143) गलत्थिअं = क्षिप्तम्; गलत्थइ = क्षिपति.

गा = गै 'sing' (iv. 6) गाइ = गायति.

गिज्झ = गृध् 'covet' (iv. 217) गिज्झइ = गृध्यति.

गुंज = हस् 'laugh' ii. 92 (iv. 196) गुंजइ = हसति.

गुंजुल्ल (Hc. Gr. गुंजोल्ल, ह्रस्वत्वे तु गुंजुल्ल) = उत्-लस् 'sport' ii. 93 (iv 202) गुंजुल्लइ = उल्लसति.

गुंठ = उद्धूलि 'sprinkle with powder' ii 92 (iv. 29) गुंठइ = उद्धूलयति.

गुम = भ्रम् 'turn round' ii. 92 (iv. 161) गुमइ = भ्रमति.

गुम्म = मुह् 'faint' ii. 92 (iv. 207) गुम्मइ = मुह्यति.

गुम्मड = मुह् 'faint' ii. 93 (iv. 207) गुम्मडइ = मुह्यति.

गुलल = कृ 'do' (चाटुविषयस्य) ii. 93 (iv. 73) गुललइ = चाटु करोति.

गुलुगुंछ = उद्-नम् 'rise' (ण्यन्तस्य) उत्क्षिप् 'throw up.' ii. 93 (iv. 36, 144) गुलुगुंछिअं = उन्नमितम्; गुलुगुंछइ = उन्नमयति उत्क्षिपति.

गेण्ह = ग्रह् 'take, seize' (iv. 209) गेण्हइ = गृह्णाति.

घ

घत्त = क्षिप् 'throw' गवेष् 'search for' ii. 112 (iv. 143, 189) घत्तइ = क्षिपति, गवेषयति.

घिस = ग्रस् 'swallow' ii. 108 (iv. 204) घिसइ = ग्रसते.

घुट्ट (Hc. Gr. घोट्ट of which घुट्ट is the shortened form) = पा 'drink' ii. 109 (iv. 10) घुट्टइ= पिबति.

घुम्म = घूर्ण् 'reel' ii. 109 (iv. 117) घुम्मइ = घूर्णते.

घुल = घूर्ण् 'reel' ii. 109 (iv. 117) घुलइ = घूर्णते [a variant of घोल q. v.]

घुसल = मन्थ् 'churn' ii. 109 (iv. 121) घुसलइ = मथ्नाति

घेत् = ग्रह् 'take, seize' (क्त्वातुमुन्तव्येषु) (iv. 210) घेत्तूण = गृहीत्वा; घेत्तुआण = गृहीत्वा; घेत्तुं = गृहीत्वा, ग्रहीतुम्; घेत्तव्वं = ग्रहीतव्यम्.

घेप्प = ग्रह् 'take, seize' (कर्मणि भावे च) (iv. 256) घेप्पइ = गृह्यते.

घोल = घूर्ण् 'reel' ii. 111 (iv. 117) घोलइ = घूर्णते [from this घुल q. v. is formed by shortening.]

च

चक्कम = भ्रम् 'turn round' iii. 6 (iv. 161) चक्कमइ (Hc. Gr. °म्मइ) = भ्रमति.

चक्ख = आ-स्वद् 'taste' (iv. 258) चक्खिअं = आस्वादितम्.

चच्चुप्प = ऋ 'go' (ण्यन्तस्य) iii. 6 (iv. 39) चच्चुप्पइ = अर्पयति.

चच्छ = तक्ष् 'chop' iii. 4 (iv. 194) चच्छइ = तक्ष्णोति.

चज्ज = दृश् 'see' iii. 4 चज्जइ = पश्यति.

चड = आ-रुह् 'ascend' (iv. 206) चडइ = आरोहति.

चड्ड = मृद् 'press' भुज् 'eat' पिष् 'grind' iii. 20 (iv. 126, 110, 185) चड्डइ = मृद्नाति, भुङ्क्ते, पिनष्टि.

चमड = भुज् 'eat' iii. 6 (iv. 110) चमडइ = भुङ्क्ते.

चय = शक् 'be able' iii. 4 (iv. 86) चयइ = शक्नोति.

चल = चल् 'move' (iv. 231) चलइ = चलति.

चव = कथ् 'tell' iii. 4 (iv. 2) च्यु 'fall down' (iv. 233) चवइ = कथयति, च्यवते.

चिंच = मण्ड् 'adorn' iii. 11 (iv. 115) चिंचइ = मण्डयति.

चिंचअ = मण्ड् 'adorn' iii. 13 (iv. 115) चिंचइओ = मण्डितः; चिंचअइ = मण्डयति.

चिंचिल्ल = मण्ड् 'adorn' iii. 13 (iv. 115) चिंचिल्लइ = मण्डयति.

चिट्ठ = स्था 'stand' (iv. 16) चिट्ठइ = तिष्ठति.

चिण = चि 'collect' (iv. 241) चिणइ = चिनोति.

चिम्म = चि 'collect' (कर्मणि भावे च) (iv. 243) चिम्मइ = चीयते.

चिव्व = चि 'collect' (कर्मणि भावे च) (iv. 242) चिव्वइ = चीयते.

चुक्क = भ्रंश् 'be lost' (iv. 177) चुक्कइ = भ्रश्यति.

चुण = चि 'collect' (iv. 238) चुणइ = चिनोति.

चुंब = चुम्ब् 'kiss' (iv. 239) चुंबइ = चुम्बति.

चुलुचल = स्पन्द् 'throb' iii. 18 (iv. 127) चुलुचुलइ = स्पन्दते.

चोप्पड = म्रक्ष् 'rub' iii. 19 (iv. 191) चोप्पडइ = म्रक्षति.

छ

छज्ज = राज् 'shine' iii. 25 (iv. 100) छज्जइ = राजति.

छड्ड = मुच् 'release' iii. 25 (iv. 91) छड्डइ = मुञ्चति.

छित्तं = स्पृष्टम् 'touched' (iv. 258)

छिन्द् = छिद् 'cut' (iv. 216) छिन्दइ = छिनत्ति.

छिप्प = स्पृश् 'touch' (iv. 257) (कर्मणि भावे च) छिप्पइ = स्पृश्यते.

छिव = स्पृश् 'touch' iii. 28 (iv. 182) छिवइ = स्पृशति.

छिह = स्पृश् 'touch' iii. 28 (iv. 182) छिहइ = स्पृशति.

छुंद = आ-क्रम् 'occupy' (iv. 160) छुंदइ = आक्रामति.

छुप्प = छुप् 'touch' (कर्मणि भावे च) (iv. 249) छुप्पइ = छुप्यते.

छुह = क्षिप् 'throw' (iv. 143) छुहइ = क्षिपति.

ज

जअड = त्वर् 'make haste' iii. 44 (iv. 170) जअडइ = त्वरते; जअडन्तो = त्वरमाणः

जग्ग = जागृ 'be awake' (iv. 80) जग्गइ = जागर्ति.

जच्छ = यम् 'restrain' (iv. 215) जच्छइ = यच्छति

जढं = त्यक्तम् 'abandoned' (iv. 258)

जंप = कथ् 'tell' iii. 41 (iv. 2) जंपइ = कथयति.

जंभा = जृम्भ् 'yawn' (iv. 157) जंभाइ = जृम्भते.

जंभाअ = जृम्भ् 'yawn' (iv. 240) जंभाअइ = जृम्भते.

जम्म = जन् 'be born' (iv. 136) जम्मइ = जायते.

जर = जृ 'humiliate' (iv. 234) जरइ = जरति.

जव = या 'go' (ण्यन्तस्य) iii. 41 (iv. 40) जवइ = यापयति.

जा = जन् 'be born' (iv. 136) जाइ = जायते

जाअ = जन् 'be born' (iv. 240) जाअइ = जायते.

जाण = ज्ञा 'know' (iv. 7) जाणइ = जानाति.

जिण = जि 'conquer' (iv. 241) जिणइ = जयति.

जिम = भुज् 'eat' iii. 46 (iv. 110) जिमइ = भुङ्क्ते [the shortened form of जेम]

जिम्म = जिम् 'eat' (iv. 230) जिम्मइ = जेमति.

जिव्व = जि 'conquer' (कर्मणि भावे च) (iv 242) जिव्वइ = जीयते.

जीर = जृ 'humiliate' (कर्मणि भावे च) (iv 250) जीरइ = जीर्यते.

जीह = लज्ज् 'be ashamed' iii. 46 (iv. 103) जीहइ = लज्जते

जुज्ज = युज् 'yoke' (iv. 109) जुज्जइ = युनक्ति.

जुज्झ = युध् 'fight' (iv. 217) जुज्झइ = युध्यते.

जुंज = युज् 'yoke' (iv. 109) जुंजइ = युनक्ति.

जुप्प = युज् ' yoke ' (iv. 109) जुप्पइ = युनक्ति.

जूर = खिद् ' be afflicted ' क्रुध् 'be angry' iii. 52 (iv. 132, 135) जूरइ = खिद्यते, क्रुध्यति.

जूरव = वञ्च् ' sneak ' iii. 47 (iv. 93) जूरवइ = वञ्चति.

जे = जि ' conquer ' (iv. 237) जेऊण = जित्वा.

जेम = भुज् 'eat' (iv. 110) जेमइ = भुङ्क्ते.

झ

झंख = सम्-तप् ' be distressed, ' वि-लप्, ' lament, ' उपा-लभ् ' censure ' निः-श्वस् ' sigh ' iii. 62 (iv. 140, 148, 156, 201) झंखइ = संतप्यते, विलपति, उपालभते, निःश्वसिति.

झड = शद् ' perish ' iii. 55 (iv. 130) झडइ = शीयते.

झंट = भ्रम् ' turn round ' (iv. 161) झंटइ = भ्रमति.

झंप = भ्रम् ' turn round ' iii. 55 (iv. 161) झंपइ = भ्रमति.

झर = स्मृ ' remember ' क्षर् 'flow' iii. 62 (iv. 74, 173) झरइ = स्मरति, क्षरति.

झा = ध्यै ' contemplate ' (iv. 6) झाइ = ध्यायति.

झाअ = ध्यै ' contemplate ' (iv. 240) झाअइ = ध्यायति.

झुण = जुगुप्स् ' despise ' iii. 58 (iv. 4) झुणइ = जुगुप्सते

झूर = स्मृ ' remember ' iii. 59 (iv. 74) झूरइ = स्मरति.

झोस = क्षिप् ' throw ' (iv. 258) झोसिअं = क्षिप्तम्.

ट

टिरिटिल्ल = भ्रम् ' turn round ' iv. 3 (iv. 161) टिरिटिल्लइ = भ्राम्यति.

टिविडिक्क = मण्ड् 'adorn ' iv. 3 (iv. 115) टिविडिक्कइ = मण्डयति.

ठ

ठा = स्था ' stand ' (iv. 16) ठाइ = तिष्ठति. Also ठाअ.

ड

डज्झ = दह् ' burn ' (कर्मणि भावे च) (iv. 246) डज्झइ = दह्यते.

डर = त्रस् ' fear ' iv. 8 (iv. 198) डरइ = त्रस्यति

डल्ल = पा ' drink ' iv. 8 (iv. 10) डल्लइ = पिबति.

डिंभ = स्रंस् ' slip down ' iv. 9 (iv. 197) डिंभइ = स्रंसते.

ढ

ढंस = वि-वृत् ' turn round ' iv. 14 (iv. 118) ढंसइ = विवर्तते.

ढक्क = छद् ' cover ' iv. 14 (iv. 21) ढक्कइ = छादयति.

ढंढल्ल = भ्रम् ' turn round ' iv. 15 (iv. 161) ढंढल्लइ = भ्रमति.

ढंढोल = गवेष् ' search for ' iv. 15 (iv. 189) ढंढोलइ = गवेषयति.

ढिक्क = गर्ज् ' bellow ' (वृषभकर्तृकस्य) iv. 15 (iv. 99) ढिक्कइ = वृषभो गर्जति.

ढुंढुल्ल = भ्रम् ' turn round ' गवेष् ' search for ' iv. 17 (iv. 161, 189) ढुंढुल्लइ = भ्रमति, गवेषयति.

ढुम = भ्रम् ' turn round ' iv. 15 (iv. 161) ढुमइ = भ्रमति.

ढुस = भ्रम् ' turn round ' iv. 15 (iv. 161) ढुसइ = भ्रमति

ण

णज्ज = ज्ञा 'know' (कर्मणि भावे च) iv. 20 (iv. 252) णज्जइ = ज्ञायते.

णइ = गुप् 'hide' iv. 20 (iv. 150) णडइ = गुप्यति.

णव = नम् 'salute,' (iv. 226) 'bend' (भाराक्रान्ते कर्तरि) (iv. 158) णवइ = नमति, भाराक्रान्तो नमति.

णव्व = ज्ञा 'know' (कर्मणि भावे च) iv. 20 (iv. 252) णव्वइ = ज्ञायते.

णिअ = दृश् 'see' iv. 38 (iv. 181) निअइ = पश्यति (Hc. Gr. निअ)

णिअच्छ = दृश् 'see' iv. 40 (iv. 181) णिअच्छइ = पश्यति. (Hc. Gr. निअच्छ)

णिआर = कृ 'do' (काणेक्षितविषयस्य) iv. 40 (iv. 66) णिआरइ = काणेक्षितं करोति.

णिउड्ड = मस्ज् 'plunge' iv. 40 (iv. 101) णिउड्डइ = मज्जति.

णिच्छल्ल = छिद् 'cut' iv. 40 (iv. 124) णिच्छल्लइ = छिनत्ति.

णिज्झर = क्षि 'decay' destroy' iv. 40 (iv. 20) णिज्झरइ = क्षीयते (Hc. Gr. क्षयति)

णिज्झोड = छिद् 'cut' iv. 40 (iv. 124) णिज्झोडइ = छिनत्ति.

णिट्टुह = वि-गल् 'get loose' iv. 40 (iv. 175) णिट्टुहइ = विगलति.

णिट्टुह = कृ 'do' (निष्टम्भविषयस्य) iv. 40. (iv. 67) णिट्टुहइ = निष्टम्भं करोति.

णिड्डुअ = क्षर् 'flow' iv. 40 (iv. 173) णिड्डुअइ = क्षरति (Hc. Gr. णिट्टुअ)

णिम = नि-अस् 'place' iv. 38 (iv. 199) णिमइ = न्यस्यति.

णिम्मव = निर्-मा 'create' iv. 40 (iv. 19) णिम्मवइ = निर्मिमीते (Hc. Gr. निम्मव)

णिम्मह = गम् 'go' iv. 40 (iv. 162) णिम्महइ = गच्छति.

णिम्माण = निर्-मा 'create' iv. 40 (iv. 19) णिम्माण = निर्मिमीते (Hc. Gr. निम्माण)

णिरप्प = स्था 'stand' iv. 40 (iv. 16) णिरप्पइ = तिष्ठति (Hc. Gr. निरप्प)

णिरिग्घ = नि-ली 'hide' iv. 40 (iv. 55) णिरिग्घइ = निलीयते.

णिरिणज्ज = पिष् 'grind' iv. 41 (iv. 185) णिरिणज्जइ = पिनष्टि.

णिरिणास = गम् 'go' पिष् 'grind' नश् 'perish' iv. 51 (iv. 162, 185, 178) णिरिणासइ = गच्छति, पिनष्टि, नश्यति.

णिरुवार = ग्रह् 'take, seize' iv. 41 (iv. 209) णिरुवारइ = गृह्णाति (Hc. Gr. निरुवार)

णिलीअ = नि-ली 'hide' (iv. 55) णिलीअइ = निलीयते.

णिलुक्क = तुड् 'break' नि-ली 'hide' iv. 51 (iv. 116, 55) णिलुक्कइ = तुडति, निलीयते.

णिलस = उद्-लस् 'sport' iv. 40 (iv. 202) णिलसइ = उल्लसति.

णिल्लुंछ = मुच् 'release' iv. 40 (iv. 91) णिल्लुंछइ = मुञ्चति.

णिल्लूर = छिद् 'cut' iv. 40 (iv. 124) णिल्लूरइ = छिनत्ति.

णिवह = गम् 'go' पिष् 'grind' नश् 'perish' iv. 51 (iv. 162, 185, 178) णिवहइ = गच्छति, पिनष्टि, नश्यति.

णिव्वड = भू 'become' (पृथक्भूते स्पष्टे च कर्तरि) iv. 40 (iv. 62) णिव्वडइ = पृथक् स्पष्टो वा भवति.

णिव्वर = कथ् 'tell' (दुःखविषयस्य) छिद् 'cut' iv. 51 (iv. 3, 124) णिव्वरइ = दुःखं कथयति, छिनत्ति.

णिव्वल = मुच् 'release' (दुःखविषयस्य) निष्-पद् 'be produced' क्षर् 'flow' iv. 51 (iv. 92, 128, 173) णिव्वलेइ =

दुःखं मुञ्चति, निष्पद्यते, क्षरति (Hc. Gr. णिव्वलइ in the latter two senses)

णिव्वा = वि-श्रम् 'rest' iv. 38 (iv. 159) णिव्वाइ = विश्राम्यति.

णिव्वोल = कृ 'do' (मन्युना करणेन यदोष्ठमालिन्यं तद्विषयस्य) iv. 40 (iv. 69) णिव्वोलइ = मन्युनोष्ठं मलिनं करोति.

णिसुढ = नम् 'bend' (भाराक्रान्ते कर्तरि) iv. 40 (iv. 158) णिसुढइ = भाराक्रान्तो नमति.

णिहुव = कम् 'desire' iv. 40 (iv. 44) णिहुवइ = कामयते.

णिहोड = नि-वृ 'surround' पत् 'fall' (ण्यन्तयोः) iv. 51 (iv. 22) णिहोडइ = निवारयति, पातयति.

णी = गम् 'go' iv. 43 (iv. 162) णिइ = गच्छति.

णीण = गम् 'go' iv. 43 (iv. 162) णीणइ = गच्छति.

णीरंज = भञ्ज् 'break' iv. 43 (iv. 106) णीरंजइ = भनक्ति (Hc. Gr. नीरंज)

णीरव = भुज् 'eat' (आचारक्विबन्तस्य) आ-क्षिप् 'throw down' iv. 51 (iv. 5, 145) णीरवइ = बुभुक्षते, आक्षिपति.

णीलुक्क = गम् 'go' iv. 43 (iv. 162) णीलुक्कइ = गच्छति.

णीलुंछ = निष्-पत् 'come out' आ-छुट् 'crack the fingers' iv. 51 (iv. 71) णीलुंछइ = निष्पतति, आच्छोटयति.

णीसर = रम् 'rejoice' (iv. 168) णीसरइ = रमते.

णीहर = निस्-सृ 'issue' आ-क्रन्द् 'lament' iv. 51 (iv. 79, 131) णीहरइ = निःसरति, आक्रन्दति.

णुम = नि-अस् 'place', छद् 'cover' (ण्यन्तस्य) iv. 51 (iv. 199, 21) णुमइ = न्यस्यति, छादयति.

णुमज्ज = नि-सद् 'sit down' (iv. 123) णुमज्जइ = निषीदति.

णुल, a shortened form of णोल q. v.

णुव्व = प्र-काश् 'shine' (ण्यन्तस्य) iv. 43 (iv. 45) णुव्वइ = प्रकाशयति.

णूम = छद् 'cover' (ण्यन्तस्य) iv. 43 (iv. 21) णूमइ = छादयति (a variant of नुम, q. v.)

णोल = क्षिप् 'throw' iv. 45 (iv. 143) णोलइ = क्षिपति (ह्रस्वत्वे तु णुल).

त

तच्छ = तक्ष् 'chop' v. 5 (iv. 194) तच्छइ = तक्ष्णोति.

तड = तन् 'stretch' v. 5 (iv. 137) तडइ = तनोति.

तड्ड = तन् 'stretch' v. 5 (iv. 137) तड्डइ = तनोति.

तड्डव = तन् 'stretch' v. 5 (iv. 137) तड्डवइ = तनोति.

तमाड = भ्रम् 'turn round' (ण्यन्तस्य) (iv. 30) तमाडइ = भ्रामयति.

तर = शक् 'be able' v. 5 (iv. 86) तॄ 'cross' (iv. 234) तरइ = शक्नोति, तरति.

तलअंट = भ्रम् 'turn round' v. 9 (iv. 161) तलअंटइ = भ्रमति.

तालिअंट = भ्रम् 'turn round' (ण्यन्तस्य) v. 11 (iv. 30) तालिअंटइ = भ्रामयति. (भ्रमति in the text seems to be a mistake cf. the reading of BF in the critical notes)

तीर = शक् 'be able' (iv. 86) तॄ 'cross' (कर्मणि भावे च) (iv. 250) तीरइ = शक्नोति, तीर्यते.

तुट्ट = तुड्, त्रुट् 'break' (iv. 116, 230) तुट्टइ = तुडति, त्रुटति.

तुर = त्वर् 'make haste' (त्वादौ) (iv. 172) तुरिओ = त्वरितः; तुरन्तो = त्वरमाणः.

तुवर = त्वर् 'make haste' (iv. 170) तुवरइ = त्वरते.

तूर = त्वर् 'make haste' (त्वादौ शतरि च) (iv. 171) तूरइ = त्वरते; तूरन्तो = त्वरमाणः.

तूस = तुष् 'be pleased' (iv. 236) तूसइ= तुष्यति.

तेअव = प्र-दीप् 'blaze forth' v. 17 (iv. 152) तेअवइ = प्रदीप्यते.

तोड = तुड् 'break' (iv. 116) तोडइ = तुडति.

थ

थक्क = स्था 'stand' फक्क् 'creep' v. 30 (iv. 16, 87) थक्कइ = तिष्ठति, फक्कति.

थिप्प = वि-गल् 'drop down' तृप् 'be satisfied' v. 30 (iv. 175, 138) थिप्पइ = विगलति, तृप्यति.

थुण = स्तु 'praise' (iv. 241) थुणइ = स्तौति.

थुव्व = स्तु 'praise' (कर्मणि भावे च) (iv. 242) थुव्वइ = स्तूयते.

द

दंस = दृश् 'see' (ण्यन्तस्य) v. 35 (iv. 32) दंसइ = दर्शयति.

दक्खव = दृश् 'see' (ण्यन्तस्य) v. 37 (iv. 32) दक्खवइ = दर्शयति.

दट्ठ = दृश् 'see' (क्त्वातुमुन्तव्येषु) (iv. 213) दट्ठूण = दृष्ट्वा; दट्ठुं = द्रष्टुम्; दट्ठव्वं = द्रष्टव्यम्.

दाव = दृश् 'see' (ण्यन्तस्य) v. 38 (iv. 32) दावइ = दर्शयति.

दुउच्छ = गुप् (desid.) 'despise' (iv. 4) दुउच्छइ = जुगुप्सते [a variant of दुगुच्छ, q. v.]

दुउंछ = गुप् (desid) 'despise' (iv. 4) दुउंछइ = जुगुप्सते [a variant of दुगुंछ, q. v.]

दुगुच्छ = गुप् (desid.) 'despise' v. 47 (iv. 4) दुगुच्छइ = जुगुप्सते.

दुगुंछ = गुप् (desid.) 'despise' v. 47 (iv. 4) दुगुंछइ = जुगुप्सते.

दुब्भ = दुह् 'milk' (कर्मणि भावे च) (iv. 245) दुब्भइ = दुह्यते.

दुम = धवल 'make white' (ण्यन्तस्य) v. 44 (iv. 24) दुमइ = धवलयति.

दुहाव = छिद् 'cut' v. 47 (iv. 124) दुहावइ = छिनत्ति.

दूम = परि-तम् (=दू) 'burn, suffer pain' v. 48 दू 'suffer pain' (ण्यन्तस्य) (iv. 23) धवल 'make white' (iv. 24) दूमइ= परितापयति, दावयति; दूमिअं = धवलितम्.

दूस = दुष् 'be corrupted' (iv. 236) दूसइ = दुष्यति.

दे = दा 'give' (iv. 238) देइ = ददाति.

देक्ख = दृश् 'see' v. 48 (iv. 181) देक्खइ = पश्यति.

ध

धंसाड = मुच् 'release' v. 59 (iv. 91) धंसाडइ = मुञ्चति.

धर = धृ 'bear' (iv. 234) धरइ = धरति.

धा = धाव् 'run' (वर्तमानभविष्यद्विध्याद्येकवचन एव) (iv. 228) धाइ = धावति; धाहिइ = धाविष्यति; धाउ = धावतु.

धाअ = धा 'place' (iv. 240) धाअइ = दधाति.

धाड = निः–सृ 'issue' v. 59 (iv. 79) धाडइ = निःसरति.

धुण = धू 'shake' (iv. 241) धुणइ = धुनोति.

धुव = धू 'shake' धाव् 'run' (iv. 59, 238) धुवइ = धुनोति, धावति.

धुव्व = धू 'shake' (कर्मणि भावे च) (iv. 242) धुव्वइ = धूयते.

न

नच्च = नृत् ' dance ' (iv. 225) नच्चइ = नृत्यति.

नट्ट = नट् ' dance ' (iv. 230) नट्टइ = नटति.

नस्स = नश् ' perish ' (iv. 230) नस्सइ = नश्यति.

नास = नश् ' perish ' (iv. 238) नासइ = नश्यति [a variant of the prec.]

नासव = नश् 'perish' (ण्यन्तस्य) (iv. 31) नासवइ = नाशयति.

निच्छूढं = उद्वृत्तम्, ' raised up ' (iv. 258)

निण्हव = नि-ह्नु ' hide ' (iv. 233) निण्हवइ = निह्नुते.

निमिअं = स्थापितम् ' placed ' (iv. 258)

निसुड्डो = निपातितः, ' thrown down ' (iv. 258)

निहव = नि-ह्नु ' hide ' (iv. 233) निहवइ = निह्नुते.

नील = निः-सृ ' issue ' (iv. 79) नीलइ = निःसरति.

नूम = छद् ' cover ' (ण्यन्तस्य) (iv. 21) नूमइ = छादयति [cf. णूम]

ने = नी ' lead, carry ' (iv. 237) नेइ = नयति; नेन्ति = नयन्ति; नेऊण = नीत्वा.

प

पउल = पच् ' cook ' vi. 29 (iv. 90) पउलइ = पचति.

पक्खोड=वि-कोश ' uncovered, ' (ण्यन्तस्य) शद्, ' perish ' vi. 73 (iv. 42, 130) पक्खोडइ = विकोशयति, शीयते.

पंग = ग्रह् ' take, seize ' vi. 14 (iv. 209) पंगइ = गृह्णाति.

पचड = क्षर् ' flow ' vi. 29 (iv. 173) पचडइ = क्षरति.

पचड्ड = गम् ' go ' vi. 29 (iv. 162) पचड्डइ = गच्छति.

पच्चार = उपा–लम् ' censure ' vi. 29 (iv. 156) पच्चारइ = उपालभते.

पच्छंद = गम् ' go ' vi. 29 (iv. 162) पच्छंदइ = गच्छति.

पज्ज = पद् ' attain ' (iv. 224) संपज्जइ = संपद्यते.

पज्जर = कथ् ' tell ' vi. 29 (iv. 2) पज्जरइ = कथयति.

पज्झर = क्षर् ' flow ' vi. 29 (iv. 173) पज्झरइ = क्षरति.

पट्ट = पा ' drink ' vi. 14 (iv. 10) पट्टइ = पिबति.

पट्ठव = प्र-स्था ' start ' (ण्यन्तस्य) (iv. 37) पट्ठवइ = प्रस्थापयति.

पड = पत् ' fall ' (iv. 219) पडइ = पतति.

पडिअग्ग = अनु–व्रज् ' follow ' vi. 74 (iv 107) पडिअग्गइ = अनुव्रजति.

पडिसा = शम् ' be calm, cease ' नश् ' perish ' vi. 73 (iv. 167, 178) पडिसाइ = शाम्यति, नश्यति.

पड्डुह = क्षुभ् ' be agitated ' vi. 29 (iv 154) पड्डुहइ = क्षुभ्यति.

पणाम = ऋ ' go ' (ण्यन्तस्य) vi. 29 (iv 39) पणामइ = अर्पयति.

पण्णाड = मृद् ' press ' vi. 29 (iv. 126 पण्णाडइ (Hc. Gr. पन्नाडइ) = मृद्नाति.

पद्अ = गम् 'go' vi. 29 (iv. 162) पद्अइ = गच्छति.

पब्बाल = प्लु ' float ' छद् 'cover' (ण्यन्तयोः) vi. 73 (iv. 41, 21) पब्बालइ = प्लावयति, छादयति

पम्हुट्ठो = प्रमृष्टः, ' rubbed ' प्रमुषितः, 'stolen' (iv. 258)

पम्हुस = वि-स्मृ ' forget ' प्र-मृश् ' rub ' प्र-मुष् ' steal ' vi. 73 (iv. 75, 184) पम्हुसइ = विस्मरति, प्रमृशति, प्रमुष्णाति.

पम्हुह = स्मृ ' remember ' vi. 29 (iv. 74) पम्हुहइ = स्मरति.

पयर = स्मृ 'remember' vi. 29 (iv. 74) पयरइ = स्मरति.

पयल्ल = प्र-सृ 'flow forth' शिथिलीभू 'become loose' लम्ब् 'hang down' vi 29, 73 (iv. 77, 70) पयल्लइ=प्रसरति, शिथिलीभवति, लम्बते.

पर = भ्रम् 'turn round' vi. 14 (iv. 161) परइ = भ्रमति.

परिअंत = श्लिष् 'embrace' vi. 35 (iv. 190) परिअंतइ = श्लिष्यति.

परिअल = गम् 'go' vi. 35 (iv. 162) परिअलइ = गच्छति.

परिअल्ल = गम् 'go' vi. 35 (iv. 162) परिअल्लइ = गच्छति.

परिवाड = घट् 'join' (ण्यन्तस्य) vi. 35 (iv. 50) परिवाडइ (Hc. Gr. परिवाडेइ) = घटयति.

परिवाल = वेष्ट् 'surround' (ण्यन्तस्य) vi. 35 (iv. 51) परिवालइ (Hc. Gr. परिआलेइ) = वेष्टयति.

परिसाम = शम् 'be calm' vi. 35 (iv. 167) परिसामइ = शाम्यति.

परिहट्ट = मृद् 'press' vi. 35 (iv. 126) परिहट्टइ = मृद्नाति.

परी = भ्रम् 'turn round' क्षिप् 'throw' vi. 70 (iv. 161, 143) परीइ = भ्रमति, क्षिपति.

पलाव = नश् 'perish' (ण्यन्तस्य) vi. 29 (iv. 31) पलावइ = नाशयति.

पलोट्ट = प्रत्या-गम् 'return' परि-अस् 'throw round' vi. 73 (iv. 166, 200, 258) पलोट्टइ = प्रत्यागच्छति, पर्यस्यति; पलोट्टं = पर्यस्तम्.

पल्लट्ट = परि-अस् 'throw round' vi. 29 (iv. 200) पल्लट्टइ = पर्यस्यति.

पल्हत्थ = वि-रिच् 'purge' परि-अस् 'throw round' vi. 29 (iv. 26, 200, 258) पल्हत्थइ = विरेचयति, पर्यस्यति; पल्हत्थं = पर्यस्तम्.

पविरंज = भञ्ज् 'break' vi. 74 (iv. 106) पविरंजइ = भनक्ति.

पव्वाय = म्लै 'fade' vi. 29 (iv. 18) पव्वायइ = म्लायति.

पहल्ल = घूर्ण् 'reel' vi. 29 (iv. 117) पहल्लइ = घूर्णति.

पहुप्प = प्र-भू 'arise' (iv. 63) पहुप्पइ = प्रभवति.

पाअ = पा 'protect' (iv. 240) पाअइ = पाति.

पार = शक् 'be able' vi. 41 (iv. 86) पारइ = शक्नोति.

पाव = प्र-आप् 'obtain' (iv. 239) पावइ= प्राप्नोति.

पास = दृश् 'see' vi. 41 (iv. 181) पासइ = पश्यति.

पिज्ज = पा 'drink' vi. 49 (vi. 10) पिज्जइ = पिबति.

पिसुण = कथ् 'tell' vi. 50 (iv. 2) पिसुणइ = कथयति.

पुंस = मृज् 'wipe' vi. 53 (iv. 105) पुंसइ = मार्ष्टि

पुच्छ = प्रच्छ् 'ask' (iv. 97) पुच्छइ = पृच्छति.

पुंछ = मृज् 'wipe' vi. 53 (iv. 105) पुंछइ = मार्ष्टि.

पुण = पू 'purify' (iv. 241) पुणइ = पुनाति.

पुलअ = दृश् 'see' vi. 55 (iv. 181) पुलअइ (Hc. Gr. पुलएइ) = पश्यति.

पुलआअ = उत्-लस् 'sport' (iv. 202) पुलआअइ = उल्लसति.

पुलो = दृश् 'see' vi. 53 (iv. 181) पुलोइ (Hc. Gr. पुलोएइ) = पश्यति.

पुव्व = पू 'purify' (कर्मणि भावे च) (iv. 242) पुव्वइ = पूयते.

पुस = मृज् 'wipe' vi. 53 (iv. 105) पुसइ = मार्ष्टि.

पूस = पुष् 'nourish' (iv. 236) पूसइ = पुष्यति.

पेच्छ = दृश् 'see' vi. 59 (iv. 181) पेच्छइ = पश्यति.

पेंडव = प्र-स्था 'start' (ण्यन्तस्य) vi. 59 (iv. 37) पेंडवइ = प्रस्थापयति.

पेल्ल = क्षिप् 'throw' vi. 59 (iv. 143) पेल्लइ = क्षिपति.

पोक्क = व्या-हृ 'speak' vi. 63 (iv. 76) पोक्कइ = व्याहरति.

फ

फंस = विसं-वद् 'differ' स्पृश् 'touch' vi. 87 (iv. 129, 182) फंसइ = विसंवदति, स्पृशति.

फरिस = स्पृश् 'touch' (iv. 182) फरिसइ = स्पृशति.

फास = स्पृश् 'touch' (iv. 182) फासइ = स्पृशति.

फिट्ट = भ्रंश् 'fall from' vi. 84 (iv. 177) फिट्टइ = भ्रश्यति.

फिड = भ्रंश् 'fall from' vi. 84 (iv. 177) फिडइ = भ्रश्यति.

फुट्ट = भ्रंश् 'fall from' vi. 84 (iv. 177) स्फुट् 'break' (iv. 231) फुट्टइ = भ्रश्यति, स्फुटति.

फुड = भ्रंश् 'fall from' vi. 84 (iv. 177) फुडइ = भ्रश्यति.

फुडं = स्पष्टम् 'perceived clearly' (iv. 258)

फुम = भ्रम् 'turn round' (iv. 161) फुमइ = भ्रमति.

फुस = मृज् 'wipe' भ्रम् 'turn round' vi. 87 (iv. 105, 161) फुसइ = मार्ष्टि भ्रमति.

फेल्लुस = पत् 'fall' vi. 86 फेल्लुसइ = पतति; फेल्लुसिऊण = पतित्वा.

ब

बज्जर = कथ् 'tell' vi. 92 (iv. 2 but वज्जर) बज्जरइ = कथयति.

बज्झ = बन्ध् 'bind' (कर्मणि भावे च) (iv 247) बज्झइ = बध्यते; बज्झिहिइ = बन्धिष्यते

बडबड = वि-लप् 'bewail' vi. 92 (iv. 148 but वडवड) बडबडइ = विलपति.

बीह = भी 'fear' vi. 93 (iv. 53) बीहइ = बिभेति.

बुक्क = गर्ज् 'roar' vi. 94 (iv. 98) बुक्कइ = गर्जति.

बुज्झ = बुध् 'know' (iv. 217) बुज्झइ = बुध्यते.

बुड्ड = मस्ज् 'plunge' vi. 94 (iv. 101) बुड्डइ = मज्जति.

बोल्ल = कथ् 'tell' vi. 97 (iv. 2) बोल्लइ = कथयति.

भ

भण = भण् 'speak' (iv. 239) भणइ = भणति.

भण्ण = भण् 'speak' (कर्मणि भावे च) (iv 249) भण्णइ = भण्यते.

भम = भ्रम् 'turn round' (iv. 239) भमइ = भ्रमति

भमड = भ्रम् 'turn round' iv. 102 (iv. 161) भमडइ = भ्रमति.

भमाड = भ्रम् 'turn round' vi. 102 (iv 161) भमाडइ = भ्रमति.

भम्मड = भ्रम् 'turn round' vi. 102 (iv 161) भम्मडइ = भ्रमति.

भर = स्मृ 'remember' vi 101 (iv. 74) भरइ = स्मरति.

भल = स्मृ 'remember' vi. 101 (iv. 74) भलइ = स्मरति.

भा = भी 'fear' vi. 102, 104 (iv. 53) भाइ = बिभेति; भाइरो = भीरुः.

भिन्द् = भिद् 'break' (iv. 216) भिन्दइ = भिनत्ति.

भिस = भास् 'shine' vi. 105 (iv. 203) भिसइ = भासते.

भुक्क = भष् 'bark' vi. 106 (iv. 186) भुक्कइ = भषति.

भुज्ज = भुज् 'eat' (कर्मणि भावे च) (iv. 249) भुज्जइ = भुज्यते.

भुंज = भुज् 'eat' (iv. 110) भुंजइ = भुङ्क्ते.

भुम = भ्रम् 'turn round' vi. 106 (iv. 161) भुमइ = भ्रमति.

भुल = भ्रंश् 'fall from' vi. 106 (iv. 177) भुलइ = भ्रश्यति.

भोत् = भुज् 'eat' (क्त्वातुमुन्तव्येषु) (iv. 212) भोत्तूण = भुक्त्वा; भोत्तुं = भोक्तुम्; भोत्तव्वं = भोक्तव्यम्.

म

मड्ड = मृद् 'press' vi. 119 (iv. 126) मड्डइ = मृद्नाति.

मढ = मृद् 'press' vi. 119 (iv. 126) मढइ = मृद्नाति.

मण = मन् 'think' (iv. 7) मणइ = मन्यते.

मर = मृ 'die' (iv. 234) मरइ = म्रियते.

मरिस = मृष् 'bear, suffer' (iv. 235) मरिसइ = मृष्यति.

मल = मृद् 'press' vi. 119 (iv. 126) मलइ = मृद्नाति.

मह = काङ्क्ष् 'desire' vi. 119 (iv. 192) महइ = काङ्क्षति.

महमह = प्र-सृ 'spread' (गन्धविषये) vi. 127 (iv. 78) महमहइ = गन्धः प्रसरति.

मिलाअ = म्लै 'fade' (iv. 240) मिलाअइ = म्लायति.

मिल = मील् 'close' (पादेः परस्य) (iv. 232) पमिलइ = पमीलति; निमिलइ = निमीलति; संमिलइ = संमीलति; उम्मिलइ = उन्मीलति.

मुज्झ = मुह् 'faint' (iv. 217) मुज्झइ = मुह्यति.

मुण = ज्ञा 'know' vi. 135 (iv. 7) मुणइ = जानाति.

मुर = स्फुट् 'split, burst' (हासकरणस्य) vi. 135 (iv. 114) मुरइ = हासेन स्फुटति.

मुस = मुष् 'steal' (iv. 239) मुसइ = मुष्णाति.

मुसुमूर = भञ्ज् 'break' vi. 136 (iv. 106) मुसुमूरइ = भनक्ति.

मूर = भञ्ज् 'break' vi. 137 (iv. 106) मूरइ = भनक्ति.

मेलव = मिश्र् 'mix' (ण्यन्तस्य) (iv. 28) मेलवइ = मिश्रयति.

मेल्ल = मुच् 'release' vi. 139 (iv. 91) मेल्लइ = मुञ्चति.

मोट्टाय = रम् 'rejoice' vi. 140 (iv. 168) मोट्टायइ = रमते.

मोत् = मुच् 'release' (क्त्वातुमुन्तव्येषु) (iv. 212, 237) मोत्तूण = मुक्त्वा; मोत्तुं = मोक्तुम्; मोत्तव्वं = मोक्तव्यम्.

र

रंखोल = दुल् 'swing' (ण्यन्तस्य) vii. 4 (iv. 48) रंखोलइ = दोलयति.

रंप = तक्ष् 'chop' vii. 3 (iv. 194) रंपइ = तक्ष्णोति.

रंफ = तक्ष् 'chop' vii. 3 (iv. 194) रंफइ = तक्ष्णोति.

रंम = गम् 'go' vii. 3 (iv. 162) रंमइ = गच्छति.

रव = रु 'cry' (iv. 233) रवइ = रौति.

राव = रञ्ज् 'dye' vii. 5 (iv. 49) (ण्यन्तस्य) राविअं = राजितम्; रावेइ = रञ्जयति.

रिअ = प्र-विश् 'enter' vii. 7 (iv. 183) रिअइ = प्रविशति.

रीड = मण्ड् 'adorn' (iv. 115) रीडइ = मण्डयति.

रीर = राज् 'shine' vii. 8 (iv. 100) रीरइ = राजति.

रुज्झ = रुध् 'obstruct' (iv. 218) रुज्झइ = रुणद्धि.

रुंज = रु 'cry' vii. 8 (iv. 57) रुंजइ = रौति

रुंट = भ्रम् 'turn round' रु 'cry' vii. 14 (iv. 57) रुंटइ = भ्रमति, रौति

रुंध = रुध् 'obstruct' (iv. 218, 239) रुन्धइ = रुणद्धि.

रुब्भ = रुध् 'obstruct' (कर्मणि भावे च) (iv. 245) रुब्भइ = रुध्यते.

रुम्भ = रुध् 'obstruct' (iv. 218) रुम्भइ = रुणद्धि.

रुव = रुद् 'cry' (iv. 226) रुवइ = रोदिति

रुव्व = रुद् 'cry' (कर्मणि भावे च) (iv. 249) रुव्वइ = रुद्यते.

रूस = रुष् 'be angry' (iv. 236) रूसइ = रुष्यति.

रेअव = मुच् 'release' vii. 11 (iv. 91) रेअविअं = मुक्तम्; रेअवइ = मुञ्चति.

रेह = राज् 'shine' vii. 10 (iv. 100) रेहइ = राजति.

रोंच = पिष् 'grind' vii. 12 (iv. 185) रोंचइ = पिनष्टि.

रोत् = रुद् 'cry' (क्त्वातुमुन्तव्येषु (iv. 212) रोत्तूण = रुदित्वा; रोत्तुं = रोदितुम्; रोत्तव्वं = रोदितव्यम्.

रोव = रुद् 'cry' (iv. 238) रोवइ = रोदिति.

रोसाण = मृज् 'wipe' vii. 12 (iv. 105) रोसाणइ = मार्ष्टि.

ल

लग्ग = लग् 'adhere' (iv. 230) लग्गइ = लगति.

लढ = स्मृ 'remember' vii. 19 (iv. 74) लढइ = स्मरति.

लब्भ = लभ् 'obtain' (कर्मणि भावे च) (iv. 249) लब्भइ = लभ्यते.

लिक्क = नि-ली 'hide' vii. 22 (iv. 55) लिक्कइ = निलीयते.

लिब्भ = लिह् 'lick' (कर्मणि भावे च) (iv. 245) लिब्भइ = लिह्यते.

लिम्प = लिप् 'smear' (iv. 149) लिम्पइ = लिम्पति.

लिस = स्वप् 'sleep' vii. 22 (iv. 146) लिसइ = स्वपिति.

लुअं = लूनम् 'cut' (iv. 258)

लुक्क = नि-ली 'hide' तुड् 'break' (iv. 55, 116) लुक्कइ = निलीयते, तुडति.

लुग्गो = रुग्णः 'afflicted' (iv. 258)

लुंछ = मृज् 'wipe' vii. 24 (iv. 105) लुंछइ = मार्ष्टि.

लुण = लू 'cut' (iv. 241) लुणइ = लुनाति

लुव्व = लू 'cut' (कर्मणि भावे च) (iv. 242) लुव्वइ = लूयते.

लुह = मृज् 'wipe' vii. 24 (iv. 105) लुहइ = मार्ष्टि.

लूर = छिद् 'cut' vii. 24 (iv. 124) लूरइ = छिनत्ति.

ले = ला 'take' (iv. 238) लेइ = लाति.

लोट्ट = स्वप् 'sleep' vii. 25 (iv. 146) लुट् 'wallow' (iv. 230) लोट्टइ = स्वपिति; पलोट्टइ = प्रलोटति.

ल्हस = स्रंस् 'drop or slip down' vii. 19 (iv. 197) ल्हसइ = स्रंसते.

ल्हिक्क = नि-ली 'hide' vii. 22 (iv. 55) नश् 'perish' (iv. 258) ल्हिक्कइ = निलीयते; ल्हिक्को = नष्टः.

व

वग्गोल = रोमन्थ 'chewing' (ण्यन्तस्य) vii. 49 (iv. 43) वग्गोलइ = रोमन्थयति.

वच्च = काङ्क्ष् 'desire' vii. 41 (iv. 192) व्रज् 'depart' (iv. 225) वच्चइ = काङ्क्षति, व्रजति.

वज्ज = त्रस् 'fear' vii. 41 (iv. 198) दृश् 'see' (iv. 181) वज्जइ = त्रस्यति, पश्यति.

वज्जर, a variant of बज्जर, q. v.

वडवड, a variant of बडबड, q. v.

वड्ढ = वृध् 'grow' (iv. 220) वड्ढइ = वर्धते परिअड्ढइ = परिवर्धते

वमाल = पुञ्ज 'heap' vii. 49 (iv. 102) वमालइ = पुञ्जयति.

वंफ = वल् 'approach' काङ्क्ष् 'desire' vii. 86 (iv. 176, 192) वंफइ = वलति, काङ्क्षति.

वर = वृ 'choose' (iv. 234) वरइ = वृणोति.

वरहाड = निः–सृ 'issue' vii. 87 (iv. 79) (नि–सिध् 'prevent' vii. 87) वरहाडइ = निःसरति, (निषेधति)

वरिस = वृष् 'rain' (iv. 235) वरिसइ = वर्षति.

वल = आ–रुह् 'ascend' (ण्यन्तस्य) ग्रह् 'take, seize' vii. 86 (iv. 47, 209) वलइ = आरोपयति, गृह्णाति.

वलग्ग = आ–रुह् 'ascend' vii. 49 (iv. 206) वलग्गइ = आरोहति.

वसुआ = उद्–वा 'blow' vii. 49 (iv. 11) वसुआइ = उद्वाति

वा = म्लै 'fade' vii. 54 (iv. 18) वाइ = म्लायति.

वावंफ = कृ 'do' (श्रमविषयस्य) vii. 60 (iv. 68) वावंफइ = श्रमं करोति

वाहिप्प = व्या–हृ 'speak' (कर्मणि भावे च) vii. 60 (iv. 253) वाहिप्पइ = व्याह्रियते.

विअट्ट = विसं–वद् 'differ' vii. 72 (iv. 129) विअट्टइ = विसंवदति.

विउड = नश् 'perish' (ण्यन्तस्य) vii. 72 (iv. 31) विउडइ = नाशयति.

विक्किण = वि–क्री 'sell' (iv. 52) विक्किणइ = विक्रीणीते.

विक्के = वि–क्री 'sell' (iv. 52) विक्केइ = विक्रीणीते.

विक्केअ = वि–क्री 'sell' (iv. 240) विक्केअइ = विक्रीणीते

विच्छोल = कम्प् 'shake' (ण्यन्तस्य) vii. 72 (iv. 46) विच्छोलइ = कम्पयति,

विडविड्ड = रच् 'arrange' vii. 72 (iv. 94) विडविड्डइ = रचयति.

विढत्तं = अर्जितम् 'earned.' (iv. 258)

विढप्प = अर्ज् 'earn' (कर्मणि भावे च) (iv. 251) विढप्पइ = अर्ज्यते.

विढव = अर्ज् 'earn' vii. 72 (iv. 108) विढवइ = अर्जति.

विप्पगाल = नश् 'perish' (ण्यन्तस्य) vii. 72 (iv. 31) विप्पगालइ = नाशयति.

विम्हर = स्मृ 'remember' वि–स्मृ 'forget' vii. 93 (iv. 74, 75) विम्हरइ = स्मरति, विस्मरति.

विर = भञ्ज् 'break' गुप् 'hide' (iv. 106, 150) विरइ = भनक्ति, गुप्यति.

विरमाल = प्रति–ईक्ष् 'expect' vii. 72 (iv. 193) विरमालइ = प्रतीक्षते.

विरल = तन् 'stretch' vii. 71 (iv. 137) विरलइ = तनोति, विरलिअं = विस्तारितम्.

विरा = वि–ली 'adhere' vii. 65 (iv. 56) विराइ = विलीयते.

विरोल = मन्थ् 'churn' vii. 72 (iv. 121) विरोलइ = मथ्नाति.

विलुम्प = काङ्क्ष् 'desire' (iv. 192) विलुम्पइ = काङ्क्षति

विलोट्ट = विसं-वद् 'differ' vii. 72 (iv. 129) विलोट्टइ = विसंवदति.

विसट्ट = दल् 'split' vii. 72 (iv. 176) विसट्टइ = दलति.

विसूर = खिद् 'be afflicted' vii. 72 (iv. 132) विसूरइ = खिद्यते.

विहीर = प्रति-ईक्ष् 'expect' vii. 72 (iv. 193) विहीरइ = प्रतीक्षते.

विहे = वि-भा 'shine' (iv. 238) विहेइ = विभाति.

विहोड = तड् 'beat' (ण्यन्तस्य) vii. 72 (iv. 27) विहोडइ = ताडयति.

वीसर = वि-स्मृ 'forget' vii. 73 (iv. 75) वीसरइ = विस्मरति.

वीसाल = मिश्र् 'mix' (ण्यन्तस्य) vii. 73 (iv. 28) वीसालइ = मिश्रयति.

वुब्भ = वह् 'bear' (कर्मणि भावे च) (iv. 245) वुब्भइ = उह्यते.

वेअड = खच् 'appear' vii. 79 (iv. 89) वेअडइ = खचति.

वेड = वेष्ट् 'surround' (iv. 221) वेडइ= वेष्टते.

वेमय = भञ्ज् 'break' vii. 79 (iv. 106) वेमयइ = भनक्ति.

वेलव = उपा-लभ् 'censure' वञ्च् 'sneak' vii. 96 (iv. 156, 93) वेलवइ = उपालभते, वञ्चति.

वेल = रम् 'rejoice' vii. 76 (iv. 168) वेल्लइ = रमते.

वेहव = वञ्च् 'sneak' vii. 79, 96 (iv. 93) वेहवइ = वञ्चति; वेहविओ = वञ्चितः.

वोक्क = वि-ज्ञा 'tell respectfully' (ण्यन्तस्य) vii. 81 (iv. 38) वोक्कइ = विज्ञपयति.

वोज्ज = त्रस् 'fear' वीज् 'fan' vii. 96 (iv. 198, 5) वोज्जइ = त्रस्यति, वीजयति.

वोत् = वच् 'speak' (क्त्वातुमुन्तव्येषु) (iv. 211) वोत्तूण = उक्त्वा; वोत्तुं = वक्तुम्; वोत्तव्वं = वक्तव्यम्.

वोल = गम् 'go' vii. 81 (iv. 162) वोलइ= गच्छति.

वोलीणो = अतिक्रान्तः, 'passed beyond' (iv. 258)

वोसट्ट = वि-कस् 'open' (iv. 195, 258) वोसट्टइ = विकसति; वोसट्टो = विकसितः.

स

संरुज्झ = संरुध् 'obstruct' (कर्मणि भावे च) (iv. 248) संरुज्झइ = संरुध्यते.

संवेल्ल = सं-वेष्ट् 'surround' (iv. 222) संवेल्लइ = संवेष्टते.

सक्क = शक् 'be able' (iv. 230) सक्कइ= शक्नोति.

संखा = सं-स्त्यै 'be collected' viii. 11 (iv. 15) संखाइ = संस्त्यायते; संखायं = संस्त्यायितम्.

संखुड्ड = रम् 'rejoice' viii. 19 (iv. 168) संखुड्डइ = रमते.

संगल = सं-घट् 'meet' viii. 19 (iv. 113) संगलइ = संघटते.

संघ = कथ् 'tell' (iv. 2) संघइ = कथयति.

सच्चव = दृश् 'see' viii. 17 (iv. 181) सच्चविअं = दृष्टम्; सच्चवइ = पश्यति.

सड = सद् 'sit' (iv. 219) सडइ=सीदति.

सण्णाम = आ-दृ 'respect' viii. 19 (iv. 83 but सन्नम) सण्णामइ = आद्रियते.

सण्णुम = छद् 'cover' (ण्यन्तस्य) viii. 48 (iv. 21 but सन्नुम) सण्णुमिअं = छादितम्, सण्णुमइ = छादयति.

सद्दह = श्रद्-धा 'believe' (iv. 9) सद्दहइ = श्रद्दधाति; सद्दहमाणो = श्रद्दधानः.

सद्दह = श्रद्-धा 'believe' (iv. 238) सद्दहाणं = श्रद्दधानम्.

संदाण = कृ 'do' (अवष्टम्भविषयस्य) viii. 19 (iv. 67) संदाणइ = अवष्टम्भं करोति.

संदुम = प्र-दीप् 'blaze' viii. 19 (iv. 152) संदुमइ = प्रदीप्यते.

संधुक्क = प्र-दीप् 'blaze' viii. 19 (iv.152) संधुक्कइ = प्रदीप्यते.

समाण = भुज् 'eat' सम्–आप् 'obtain' viii. 50 (iv. 110, 142) समाणइ = भुङ्क्ते, समाप्नोति.

समार = समा–रच् 'arrange' (iv. 95) समारेइ = समारचयति.

संभाव = लुभ् 'covet' viii. 19 (iv. 153) संभावइ = लुभ्यति.

सर = सृ 'move' (iv. 234) सरइ = सरति

सलह = श्लाघ् 'praise' (iv. 88) सलहइ = श्लाघते.

सव = सू 'bring forth' (iv. 233) सवइ = सूते; पसवइ = प्रसूते.

सह = राज् 'shine' viii. 11 (iv. 100) सहइ = राजते.

साअड्ढ = कृष् 'draw' (iv. 187) साअड्ढइ = कर्षति.

सामग्ग = श्लिष् 'embrace' viii. 27, 53 (iv. 190) सामग्गइ = श्लिष्यति; सामग्गिअं = आलिङ्गितम्.

सामय = प्रति–ईक्ष् 'expect' viii. 27 (iv. 193) सामयइ = प्रतीक्षते.

सार = प्र-हृ 'beat' viii. 24 (iv. 84) सारइ = प्रहरति.

सारव = समा-रच् 'arrange' viii. 27 (iv. 95) सारवइ = समारचयति.

साह = कथ् 'tell' viii. 24 (iv. 2) साहइ= कथयति.

साहट्ट = सं-वृ 'conceal' viii. 27 (iv. 82) साहट्टइ = संवृणोति.

साहर = सं-वृ 'conceal' viii. 27 (iv. 82) साहरइ = संवृणोति.

सिज्ज = स्विद् 'perspire' (iv. 224) सिज्जिरीए = स्विन्नायाः,

सिज्झ = सिध् 'be accomplished' (iv. 217) सिज्झइ = सिध्यति.

सिंच = सिच् 'sprinkle' (iv. 96, 239) सिंचइ = सिञ्चति.

सिप्प = स्निह् 'love' सिच् 'sprinkle' (कर्मणि भावे च) (iv. 255) सिप्पइ = स्निह्यते, सिच्यते.

सिंप = सिच् 'sprinkle' viii. 32 (iv. 96) सिंपइ = सिञ्चति.

सिर = सृज् 'create' (iv. 229) निसिरइ = निसृजति; वोसिरइ = अवसृजति; वोसिरामि = अवसृजामि.

सिव्व = सिव् 'sew' (iv. 230) सिव्वइ = सीव्यति.

सिह = स्पृह् 'desire' (ण्यन्तस्य) काङ्क्ष् 'desire' viii. 32 (iv. 34, 192) सिहइ = स्पृहयति, काङ्क्षति.

सीस = कथ् 'tell' viii. 34 (iv. 2) शिष् 'leave' (iv. 236) सीसइ = कथयति, शिनष्टि.

सुण = श्रु 'hear' (iv. 241) सुणइ = शृणोति.

सुमर = स्मृ 'remember' (iv. 74) सुमरइ = स्मरति.

सुव्व = श्रु 'hear' (कर्मणि भावे च) (iv. 242) सुव्वइ = श्रूयते.

सूड = भञ्ज् 'break' viii. 42 (iv. 106) सूडइ = भनक्ति.

सूर = भञ्ज् 'break' viii. 42 (iv. 106) सूरइ = भनक्ति.

सूस = शुष् 'become dry' (iv. 236) सूसइ = शुष्यति.

सेह = नश् 'perish' viii. 42 (iv. 178) सेहइ = नश्यति.

सो = श्रु 'bear' (iv. 237, 241) सोऊण= श्रुत्वा.

सोल्ल = पच् 'cook' (iv. 90) क्षिप् 'throw' (iv. 143) सोल्लइ = पचति, क्षिपति.

ह

हक्क = नि-षिध् 'prevent' viii. 62 (iv. 134) हक्कइ = निषेधति.

हक्खुप्प = उत्-क्षिप् 'raise' viii. 64 (iv. 144) हक्खुप्पइ = उत्क्षिपति.

हण = श्रु 'hear' viii. 62 (iv. 58) हणइ = शृणोति.

हम्म = हन् 'kill' (कर्तरि, कर्मणि, भावे च) (iv. 244) हम्मइ = हन्ति, हन्यते; हम्मिहिइ = हनिष्यते.

हर = ग्रह् 'take, seize' viii. 62 (iv. 209) हृ 'take away' (iv. 234, 239) हरइ = गृह्णाति, हरति.

हरिस = हृष् 'rejoice' (iv. 235) हरिसइ = हर्षति.

हव = भू 'be, become' (iv. 60) हवइ = भवति.

हस = हस् 'laugh' (iv. 239) हसइ = हसति

हस्स = हस् 'laugh' (कर्मणि भावे च) (iv. 249) हस्सइ = हस्यते.

हारव = नश् 'perish' (ण्यन्तस्य) (iv. 31) हारवइ = नाशयति.

हिव = भू 'be, become' (iv. 238) हिवइ = भवति.

हीर = हृ 'take away' (कर्मणि भावे च) (iv. 250) हीरइ = ह्रियते.

हीसमणं = हेषितम् 'neighed, neighing' (iv. 258)

हु = भू 'be, become' (विद्वर्जे प्रत्यये) (iv. 61) हुंति = भवन्; हुंतो = भवन्तः

हुण = हु 'sacrifice' (iv. 241) हुणइ = जुहोति

हुल = मृज् 'wipe' (iv. 105) क्षिप् 'throw' (iv. 143) हुलइ = मार्ष्टि, क्षिपति.

हुव = भू 'be, become' (iv. 60) हुवइ = भवति.

हुव्व = हु 'sacrifice' (कर्मणि भावे च) (iv. 242) हुव्वइ = हूयते

हू = भू 'be, become' (क्ते) (iv. 64) हूअं = भूतम्; अणुहूअं = अनुभूतम्; पहूअं = प्रभूतम्.

हो = भू 'be, become' (iv. 60) होइ = भवति.

होअ = भू 'be, become (iv. 240) होअऊण = भूत्वा.

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
New Delhi
LIBRARY

Appendix III.

Alphabetical list of particles
taught by Hemacandra in his Grammar and in this work.
The numbers in brackets refer to the Grammar.

अइ i. 6 (ii. 205) सम्भावने, supposition.

अण i. 6 (ii. 190) नञर्थे, negation.

अप्पणो (ii. 209) स्वयमित्यस्यार्थे, self.

अम्मो (ii. 208) आश्चर्ये, wonder.

अरे (ii. 201) रतिकलहे, love-quarrel.

अलाहि i. 20 (ii. 189) निवारणे, prevention.

अव्वो i. 51 (ii. 204) सूचनादुःखसम्भाषणापराधविस्मयानन्दादरभयखेदविषादपश्चात्तापेषु, signification, sorrow, conversation, offence, wonder, joy, respect, fear, pain, dejection, repentance.

आम (ii. 177) अभ्युपगमे, admission.

इ (ii. 217) पादपूरणे, filling up a verse.

इर i. 79 (ii. 186) किलार्थे, indeed.

इहरा (ii. 212) इतरथार्थे, in another manner.

उअ i. 86 (ii. 211) पश्येत्यस्यार्थे, look!

ऊ (ii. 199) गर्हाक्षेपविस्मयसूचनेषु censure, attraction, wonder, signification.

एक्कसरिअं i. 147 (ii. 213) झगिति, संप्रति, quick, now.

ओ (ii. 203) सूचनापश्चात्तापयोः, signification, repentance.

किणो ii. 31 (ii. 216) प्रश्ने, questioning.

किर ii. 31 (ii. 186) किलार्थे, indeed.

कीस ii. 31 प्रश्ने, questioning.

खु (ii. 198) निश्चयवितर्कसम्भावनविस्मयेषु certainty, doubt, supposition, astonishment.

च्चिअ (ii. 184) अवधारणे, determination.

च्चेअ (ii. 184) अवधारणे, determination.

च (ii. 184) अवधारणे, determination.

जे (ii. 217) पादपूरणे, filling up a verse.

जेण (ii. 183) लक्षणे, indication.

णइ iv. 18 (ii. 184) अवधारणे, determination.

णवर iv. 20 (ii. 187) केवले, only. आनन्तर्येपीति केचित्, immediately after.

णवरि iv. 20 (ii. 188) आनन्तर्ये, immediately after. केवलेपीति केचित्, only.

णवि iv. 18 (ii. 178) वैपरीत्ये, contrariety.

णाइं (ii. 190) नञर्थे, negation.

नं (ii. 176) वाक्योपन्यासे, to introduce a sentence.

तेण (ii. 183) लक्षणे, indication.

थू (ii. 200) कुत्सायाम्, reproach.

दर (ii. 215) अर्धार्थे ईषदर्थे च, half, a little.

दे (ii. 195, 196) संमुखीकरणे, सख्या आमन्त्रणे च, to make another favourably disposed to oneself; addressing a female friend.

पाडिएक्कं (ii. 210) प्रत्येकमित्यस्यार्थे, single.

पाडिक्कं (ii. 210) प्रत्येकमित्यस्यार्थे, single.

पि (ii. 218) अप्यर्थे, also.

पिव (ii. 182) इवार्थे like, as.

पुणरुत्तं (ii. 179) कृतकरणे, doing what was already done.

मणे (ii 207) विमर्शे, consideration. अन्ये मन्ये इत्यर्थमपीच्छन्ति, methinks.

माइं vi. 128 (ii. 191) मार्थे, don't.

मामि vi. 128 (ii. 195) सख्या आमन्त्रणे, addressing a female friend.

मिव (ii. 182) इवार्थे, like, as.

मोरउल्ला vi. 140 (ii. 214) मुधार्थे, in vain.

र (ii. 217) पादपूरणे, filling up a verse

रे (ii. 201) सम्भाषणे रतिकलहे च conversation, love-quarrel.

व (ii. 182) इवार्थे, like, as.

वणे vii. 83 (ii. 206, 205) निश्चयविकल्पानुकम्प्यसम्भावनेषु, certainty, doubt, pity, supposition.

वले vii. 83 (ii. 185) निर्धारणनिश्चययोः, determining, certainty.

वि (ii. 218) अप्यर्थे, also.

विअ (ii. 182) इवार्थे, like, as.

विव (ii. 182) इवार्थे, like, as.

वेव्व (ii. 194) आमन्त्रणे, addressing.

वेव्वे vii. 94 (ii. 193, 194) भयवारणविषादामन्त्रणार्थेषु, fear, prevention, dejection, addressing.

स्व (ii. 182) इवार्थे, like, as.

हद्धी viii. 59 (ii. 192) निर्वेदे, despair.

हंद viii. 59 (ii. 181) गृहाणार्थे, take.

हंदि viii. 72 (ii. 180, 181) विषादविकल्पपश्चात्तापनिश्चयसत्यगृहाणार्थेषु, dejection, doubt, repentance, certainty, truth, take.

हरे viii. 72 (ii. 202, 201) क्षेपसम्भाषणरतिकलहेषु, contempt, conversation, love-quarrel.

हला (ii. 195) सख्या आमन्त्रणे, addressing a female friend.

हले (ii. 195) सख्या आमन्त्रणे, addressing a female friend

हिर (ii. 186) किलार्थे, indeed.

हु (ii. 198) निश्चयवितर्कसम्भावनविस्मयेषु (नानुस्वारात्) certainty, doubt, supposition, astonishment.

हुं (ii. 197) दानपृच्छानिवारणेषु, gift, asking, prevention.

CORRECTIONS.

Page 230, l. 16. Read भणि मट्टो instead of भणिमट्टो.

Page 279, l. 21–23 The following is Prof. R. Pischel's emendation of the stanza.

दोसक्खयलग्गलक्खय लट्टअलइइअहरय तुह णयाणं ।
लच्चउडयदिअमुणिणमिअजिणो ण लंचाइजोणिसंपत्ती ॥

Kośa

Prākrit – Dictionary

Dictionary – Prākrit

D.G.A. 80.
CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY
NEW DELHI
Borrowers record.
Call No.—R JPr4K/Hem/P.R-8737
...chandr...

871/30503